

ГРЕГЪРИ БЕНФОРД ПЕЙЗАЖИТЕ НА ВРЕМЕТО

Превод от английски: Крум Бъчваров, 1996

chitanka.info

Само по себе си и според собствения си характер, абсолютното, истинско и математическо време тече равномерно и без каквито и да било външни зависимости.

Нютон

Как е възможно да се обясни разликата между минало и бъдеще, когато проучването на физическите закони разкрива единствено симетрията на времето?... В съвременната физика не става и дума за течащо време или за движещ се настоящ момент.

П. С. У. Дейвис
„Физика на
времевата асиметрия“
1974

1.

Пролетта на 1998 г.

„Не забравяй непрекъснато да се усмихваш“ — мрачно си помисли Джон Ренфрю. Изглежда на хората това им харесваше. Изобщо не се чудеха защо продължаваш да се усмихваш, независимо за какво се отнасяше разговорът. Това беше някаква принципна проява на добра воля, предполагаше той, един от триковете, които никога нямаше да може да овладее.

— Татко, виж...

— По дяволите, внимавай! — изкрещя Ренфрю. — Разкарай този лист от овесената ми каша, а? Марджъри, защо проклетите кучета са в кухнята, докато закусваме?

Три фигури го зяпнаха като замръзнал кадър от анимационен филм. Марджъри — обърнала се от печката с бъркалка в ръка. Ники — вдигнала лъжица към устата си, която беше останала отворена от изненада. До нея Джони — протегнал училищен лист хартия, с полуразплакано лице. Ренфрю знаеше какво си мисли жена му. „Джон трябва да е сериозно разтревожен. Той никога не се ядосва.“

Точно така, той никога не се гневеше. Това бе още един лукс, който не можеха да си позволят.

Замръзналият кадър се раздвижи. С резки движения, Марджъри започна да гони скимтящите кучета през задната врата. Ники наведе глава, за да разгледа кашата си. После Марджъри върна Джони на мястото му до масата. Ренфрю шумно си пое дълбоко дъх и впи зъби в препечената си филийка.

— Недей да безпокоиш татко днес, Джони. Тази сутрин той има много важна среща.

Хрисимо кимване.

— Извинявай, татко.

Татко. Всички го наричаха „татко“. Не „тате“, както беше искал да му викат бащата на Ренфрю. Това бе име за бащи със загрубели

длани, които работят с каскет на главата.

Ренфрю мрачно огледа масата. Понякога се чувстваше не на място — тук, в собствената си кухня. Там седеше синът му, облечен в униформена сиво-синкава училищна жилетка и разговаряше с онзи типичен за горната класа ясен глас. Ренфрю си спомняше объркващата смесица от презрение и завист, която на възрастта на Джони бе изпитвал към такива момчета. Понякога случайно поглеждаше към сина си и спомените от онези времена се връщаха назад. Мъчеше се да открие в лицето на момчето онова добре отработено безразличие, но вместо това трогнат виждаше там единствено възхищение.

— Аз съм този, който трябва да се извини, момчето ми. Не исках да ти крещя така. Както каза майка ти, днес съм малко притеснен. Та значи, какво искаше да ми покажеш, а?

— Ами, имаме конкурс за най-добро съчинение — плахо започна Джони, — за това как учениците биха могли да помогнат в почистването на околната среда и на всичко останало и как да пестят енергия. Исках да го видиш, преди да го предам.

Ренфрю прехапа устни.

— Днес нямам време, Джони. Кога трябва да го предадеш? Ако мога, ще опитам да го прегледам довечера. Става ли?

— Да. Благодаря ти, татко. Ще го оставя тук. Знам, че се занимаваш с ужасно важна работа. Учителят по английски ни обясни.

— Ами всъщност... — поколеба се момчето. Заяви, че по начало учените са ни вкарали в тази ужасна каша и сега единствено те могат да ни измъкнат от нея, ако изобщо някой е в състояние да го стори.

— Не е първият, който го мисли, Джони. Това е труизъм.

— Труизъм ли? Какво е труизъм, татко?

— Моята класна наставница твърди точно обратното — внезапно се намеси Ники. — Според нея, учените вече са ни докарали достатъчно неприятности. Тя смята, че единствено Господ може да ни избави и че Той вероятно няма да го направи.

— О, Боже, още един пророк на гибелта. Е, предполагам, че е по-добре от примитата и техните глупости за „назад към каменната ера“. Само дето пророците на гибелта са навсякъде и потискат всички ни.

— Госпожица Креншоу казва, че и примитата няма да избягнат Божието наказание, колкото и надалеч да избягат — категорично продължи Ники.

— Марджъри, какво става в това училище? Не искам да пълнят главата на Ники с такива идеи. Онази жена ми се струва неуравновесена. Поговори за нея с директора.

— Съмнявам се, че ще има някаква полза — спокойно отвърна Марджъри. — В наши дни има повече „пророци на гибелта“, както ги наричаш, отколкото каквито и да е други.

— Госпожица Креншоу смята, че всички просто трябва да се молим — упорито продължи Ники. — Тя казва, че това е наказание. А навярно и краят на света.

— Не мислите ли, че е доста глупаво, мила? — попита Марджъри. — Докъде щяхме да стигнем, ако всички само седяхме и се молахме? Вече трябва да разбирате тези неща. И между другото, деца, най-добре да побързате, за да не закъснее за училище.

— Госпожица Креншоу ни учи: „Гледайте момината сълза“ — промълви Ники, докато излизаше от стаята.

— Е, аз не съм някаква си проклета момина сълза — рече Ренфрю, бутна назад стола си и се изправи, — тъй че по-добре да тръгвам и да се захващам с новия ден.

— И ме оставяш да преда, а? — усмихна се Марджъри. — Няма друг начин, нали? Ето ти обяда. Тази седмица пак няма месо, но взех парче сирене от фермата и извадих малко ранни моркови. Мисля, че тази година ще имаме и картофи. Би ти харесало, нали? — Тя се повдигна на пръсти и го целуна. — Надявам се интервюто да мине добре.

— Благодаря ти, мила. — Той усети отново старото познато стягане. Трябваше да получи онази стипендия. Беше вложил в проекта страшно много време и мисъл. Трябваше да получи уредите. Всичко трябваше да се провери.

Ренфрю излезе от къщата и се качи на велосипеда си. Вече излизаше от кожата на семеен мъж и мислите му се насочваха към лабораторията, към днешния инструктаж на лаборантите, към предстоящото интервю с Питърсън.

Той бързо въртеше педалите и излезе от Грантчестър, а после заобиколи покрай Кеймбридж. През нощта беше валяло. Над разораните ниви висеше ниска мъгла, която смекчаваше светлината. От новопоявилите се зелени листа на дърветата висяха водни капчици. Влагата блестеше по килима от диви зюмбюли, който покриваше

полянките. Уличката тук минаваше покрай малък поток, обрасъл с елша и коприва. Ренфрю можеше да види как бръмбарите, наречени водни лодкари, се щурат насам върху водната повърхност с веслоподобните си крачета и вдигат малки вълнички. По бреговете като златен килим цъфтяха лютичета и от върбите се спускаха дълги, меки, мъхнати реси. Беше свежо априлско утро, точно като някога, когато бе момче в Йоркшир и обичаше да гледа как под бледото утринно слънце от полята се надига мъгла и зайците побягват при приближаването му. Алеята, по която караше, беше потънала дълбоко през годините и главата му бе почти на равнището на корените на дърветата от двете ѝ страни. До ноздрите му се донасяше мирис на влажна почва и измита от дъжда трева, примесен с остър дъх на въглищен дим.

Някакви мъж и жена го изгледаха с безразличие, когато мина покрай тях. Те лениво се бяха облегли на хлътнала дървена ограда. Ренфрю сбърчи лице. Всеки месец в областта прииждаха все нови и нови преселници, като си мислеха, че Кеймбридж е богат град. От дясната му страна се намираше кланицата на стара ферма. Миналата седмица зеещите черни прозорци бяха покрити с вестници, дъски и парцали. Беше изненадващо, че преселниците не бяха надушили мястото по-рано.

Последната част от пътя, която минаваше през предградията на Кеймбридж, бе най-лоша. Улиците бяха препречени с паркирани и изоставени на всяка крачка автомобили. Беше разработена национална програма за тяхното рециклиране, но единственото, което Ренфрю видя от нея, бяха безкрайните приказки по телевизията. Запровира се между колите, които стояха там като безоки, безкраки бръмбари, освободени от всичките си подвижни части. В някои от тях живееха студенти. Сънливи лица се обръщаха да го гледат, докато се клатушкаше покрай тях.

Той заключи велосипеда си на оградата пред „Кавендиш“. На паркинга забеляза само една кола. Онова леке Питърсън сигурно нямаше да дойде толкова рано. Още нямаше 8:30. Ренфрю се затича нагоре по стъпалата и прекоси преддверието.

За него съвременният комплекс от три сгради беше анонимен. Първоначалният „Кав“, където Ръдърфорд бе открил ядрото, представляваше старо тухлено здание в центъра на Кеймбридж, днес

музей. От „Мадингли роуд“, на двеста метра разстояние от него, човек можеше да го помисли за застрахователен център, фабрика или изобщо всякаква бизнес-сграда. Когато го откриха в началото на 70-те години, „новият Кав“ беше безупречен, боядисан в хармонични цветове, с килими в библиотеката и със запълнени лавици. Сега коридорите бяха едва осветени и много лаборатории зееха пусти и без никакви уреди. Ренфрю се насочи към собствената си лаборатория в сградата „Мот“.

— Добро утро, Доктор Ренфрю.

— А, добрутро, Джейсън. Някой да е идвал?

— Ами, дойде Джордж, за да включи вакуумните помпи, но...

— Не, не, имам предвид посетител. Чакам един човек от Лондон.

Казва се Питърсън.

— А, не. Не е идвал. Искате ли да започвам тук?

— Да, давай. Как е апаратурата?

— Сравнително добре. Вакуумът намалява. Сега сме на десет микрона. Заредихме ново количество течен азот и проверихме електрониката. Като че ли един от усилвателите работи. Правим някои изчисления и след около час трябва да проверим уредите.

— Добре. Виж сега, Джейсън, този човек Питърсън е от Световния съвет. Обмисля да увеличи спонсорирането ни. Ще трябва да го поухажваме, да му покажем апаратурата след няколко часа. Опитай се да изглеждаш весел и поспретни малко лабораторията. Ще можеш, нали?

— Добре. Ще оправя всичко.

Ренфрю слезе по стълбата до етажа на лабораторията и пъргаво запрескача жици и кабели. Помещението беше от гол бетон, пресечен от остарели електрически съединения и доста по-нови кабели, изтеглени по пътеките между апаратурата. Ренфрю поздравяваше всеки лаборант, когато се приближеше до него, питаше за работата на йоновите фокусатори, даваше инструкции. Вече отлично познаваше апаратурата — беше я конструирал и с мъки бе сглобил частите и сам. Течният азот клокочеше в колбата си. Електрическите уреди бръмчаха на местата, където волтажът не бе съвсем подходящ. По зелените лица на осцилоскопите танцуваха и се вълнуваха плавни жълти криви. Тук Ренфрю се чувстваше у дома си.

Рядко забелязваше голите стени и кривите ъгли на лабораторията си — за него тя беше удобно съчетание от познати елементи, които

работеха заедно. Не разбираше модерната сега погнуса към механичните неща и подозираше, че зад нея се крие страхопочитание. Но всичко това бяха глупости. Човек спокойно можеше да изпитва същите чувства към някой небостъргач например и въпреки това сградата не беше нещо, което да го превъзхожда — тя бе направена от човека, а не обратното. Вселената от артефакти принадлежеше на човека. Докато вървеше по пътеката между огромните електронни уреди, на Ренфрю от време на време му се струваше, че е риба, която плува в топлите води на собствения си океан, прехвърля в ума си сложната схема на експеримента като многопластова диаграма и я проверява на фона на несъвършената действителност пред него. Харесваше му този начин на мислене, поправяне и търсене на невидим недостатък, който би могъл да унищожи целия желан резултат.

Бе сглобил по-голямата част от тази апаратура като се ровеше сред боклуците на другите изследователски групи в „Кав“. Изследванията винаги бяха съвсем очевиден разкош, който лесно се съкращаваше. Последните пет години представляваха истинско бедствие. Когато съкращаваха някоя група, Ренфрю спасяваше каквото можеше. Беше започнал в групата по ядрен резонанс като специалист по високоенергийни йонни лъчи. Това бе важно при откриването на съвсем нов вид елементарна частица, наречена тахион, чието съществуване беше предвидено на теория още преди десетилетия. Ренфрю се бе насочил към тази област. Беше запазил малкия си колектив на повърхността чрез изкусно привличане на субсидии и използвайки факта, че като последна новост, тахионите имаха очевидното интелектуално право над всички средства, останали в Националния научен съвет. Миналата година обаче, ННС бе разпуснат.

Изследванията през тази година бяха като марионетка, чиито конци водеха към самия Световен съвет. Западните държави бяха обединили изследователските си опити с насоченост към икономиката. Световният съвет беше политическо животно. На Ренфрю му се струваше, че политиката на Съвета се свежда до подкрепата на чисто показни усилия и нищо повече. Програмата за реактор с ядрено топене все още взимаше лъвския пай, въпреки очевидната липса на напредък. Най-добрите групи в „Кав“, като например тази по радиоастрономия, бяха разформировани миналата година, когато Съветът реши, че астрономията като цяло е непрактична и подобна дейност трябва да се

преустанови „за този период“. Точно колко дълъг можеше да е периодът беше въпрос, който Съветът умело избягваше. Идеята бе, че със задълбочаването на настоящата криза, западните държави трябва да се освободят от научните си излишества в полза на усиленото съсредоточаване върху екопроблемите и свързаните с тях бедствия, господстващи по първите страници на вестниците. Но Ренфрю знаеше, че човек трябва да следва посоката на вятъра. Беше успял да изнамери формула, според която тахионите да имат „практическа“ насоченост и засега това гледище бе удържало групата му на повърхността.

Ренфрю завърши с проверката на някакво електронно съоръжение — напоследък нещо не работеше добре — и спря за миг, заслушан в деловото бръмчене на лабораторията около него.

— Джейсън — извика той, — излизам да изпия едно кафе. Ще се погрижиш всичко да работи, нали?

Той свали старото си кадифено яке от закачалката и силно се протегна, разкривайки полумесеци от пот около подмишниците си. Докато се протягаше, забеляза на платформата двама мъже. Един от лаборантите сочеше надолу към него и обясняваше. Още преди Ренфрю да е спуснал ръце, другият мъж заслиза по стълбата към лабораторията.

В мислите на Ренфрю ненадейно нахлу спомен от следването му в Оксфорд. Вървеше по коридор, в който стъпките му отекваха с кухото, кънтящо ехо, присъщо единствено на камъка. Беше прекрасно октомврийско утро и той преливаше от желание да започне този нов живот, който търсеше, цел на дългите студентски години. Знаеше, че е умен — тук, сред равните му по интелект, най-после щеше да падне точно на мястото си. Бе пристигнал с влак от Йорк предишната нощ и сега искаше да излезе на утринното слънце и да го поеме цялото в себе си.

От срещуположния край на коридора към него вървяха двама души. Носеха късите си академични тоги като мантии на придворни и ходеха така, сякаш сградата беше тяхна. Разговаряха на висок глас, когато приближиха към него и го изгледаха отгоре, като че ли бе ирландец. Докато го отминаваха, единият каза с ленив, провлачен глас:

— О, Боже, още един проклет селяндур стипендиант.

Това беше предопределило хода на годините му в Оксфорд. Бе станал Първи, разбира се, и вече си беше създал име в света на

физиката. Но винаги чувстваше, че дори да си губеха времето, те се радваха на живота повече, отколкото той изобщо би могъл.

Споменът отново го нарани, като гледаше как Питърсън се приближава. След толкова много време Ренфрю не можеше да си спомни лицата на онези двама студенти сноби и навярно нямаше физическа прилика, но от този човек лъхаше същата грациозна, арогантна самоувереност. Освен това Ренфрю забеляза начина, по който беше облечен Питърсън и той не му хареса. Питърсън бе висок, прегърбен и тъмнокос. Отдалеч оставяше впечатлението за младо и атлетично конте. Движеше се леко, не като ръгбист, какъвто беше в младежките си години Ренфрю, а като тенисист, играч на поло или дори копиехвъргач. По-отблизо той изглеждаше в началото на четирийсетте си години и властното му държание не можеше да се сбърка. Беше красив по доста суров начин. В изражението на лицето му нямаше презрение, но Ренфрю горчиво си помисли, че навярно просто се е научил да го крие, когато е станал достатъчно възрастен. „Стегни се, Джон — мислено си напомни той. — Ти си специалистът, не той. И се усмихвай.“

— Добро утро, Доктор Ренфрю. — Равният глас беше точно такъв, какъвто очакваше да е.

— Добро утро, г-н Питърсън — промърмори той, като подаде голямата си, квадратна длан. — Приятно ми е да се запознаем. — По дяволите, защо ли го беше казал? Това почти можеше да е гласът на баща му: „Радвам съ да съ запознай, момко“. Започваше да става параноичен. Лицето на Питърсън не изразяваше нищо друго, освен сериозно отношение към работата му.

— Това ли е експериментът? — с разсеян вид се огледа Питърсън.

— Да. Искате ли първо да го разгледате?

— Ако обичате.

Минаха покрай няколко стари сиви шкафа английско производство и покрай по-нови уреди, поставени в ярко оцветени облицовки от „Тектроникс“, „Физикс Интернешънъл“ и други американски фирми. Тези яркочервени и жълти елементи бяха закупени с малка сума, отпусната от Съвета. Ренфрю поведе Питърсън към сложните апарати, разположени между полюсите на голям магнит.

— Свръхпроводящо устройство, разбира се. Трябва ни огромна сила на полето, за да получим остра, ясна линия по време на предаването.

Питърсън огледа лабиринта от жици и датчици. Над тях се извисяваха ред след ред електронни уреди. Той посочи към един от тях и попита за предназначението му.

— О, мислех, че няма да ви интересува техническата страна на въпроса — изненада се Ренфрю.

— Напротив.

— Ами, там вътре имаме голямо количество индиев антимонид, вижте... — Той посочи към веществото между магнитните полюси. — Бомбардираме го с високоенергийни йони. Когато се сблъскват с индия, те се разпадат на тахиони. Това е сложна, много чувствителна йонно-ядрена реакция. — Той погледна към Питърсън. — Тахионите са частици, които се движат по-бързо от светлината, нали знаете? От другата страна... — той посочи около магнитите и поведе Питърсън към продълговат, син, цилиндричен резервоар на десет метра от магнитите, — ние притегляме тахионите и ги фокусираме в лъч. Те имат своя енергия и спин, затова реагират само с индиеви ядра в силно магнитно поле.

— А когато се сблъскат с нещо по пътя си?

— Там е въпросът — рязко отвърна Ренфрю. — Тахионите трябва да се сблъскат с ядрото в точно определено състояние на енергия и спин, преди да загубят каквато и да е енергия в този процес. Те преминават точно през обикновена материя. Именно затова можем да ги изстреляме на светлинни години разстояние, без да променят посоката си.

Питърсън не отвърна нищо. Той се намръщи към уредите.

— Но когато един от нашите тахиони се сблъска с индиево ядро в точно определеното състояние — продължи Ренфрю, — ситуация, която в природата не се случва много често — то ще бъде погълнато. Това отклонява посоката на спина на индиевото ядро, накъдето и да сочи. Мислете за индиевото ядро като за малка стрелка, която се отклонява встрани. Ако всички малки стрелки сочат в една посока преди да пристигнат тахионите, те ще бъдат разбъркани. Това ще се забележи и...

— Разбирам, разбирам — презрително го прекъсна Питърсън. Ренфрю се зачуди дали не беше прекалил с малките стрелки. Щеше да е фатално, ако Питърсън си помислеше, че го подценява — което разбира се, бе самата истина. — Предполагам, че този индий е на някой друг?

Ренфрю затаи дъх. Това беше деликатният момент.

— Да. Експеримент, проведен през 1963 г. — бавно отвърна той.

— Прочетох предварителния отчет — сухо заяви Питърсън. — Тези документи често са подвеждащи, но това успях да разбера. Техническият персонал ми каза, че изглежда разумно, но не мога да повярвам в някои от нещата, които сте написали. Тази работа с промяната на миналото...

— Вижте, ще дойде колегата Маркъм — той ще ви обясни въпроса.

— Ако може.

— Разбира се. Ала причината никой да не се е опитвал да прати послания в миналото става очевидна веднага, щом се замислите. Ние можем да построим предавател, но няма приемник. Никой в миналото не е създал такъв.

Питърсън се намръщи.

— Ами, да...

Ренфрю ентусиазирано продължи:

— Ние естествено построихме такъв, за да извършим предварителните си експерименти. Но хората през 1963 г. не са знаели за тахионите. Така че номерът е да се намесим с нещо, което вече им е известно. Това е съобщението.

— Хм.

— Опитваме се да съсредоточим взривове от тахиони и да ги насочим точно така...

— Почакайте — каза Питърсън, като вдигна ръка. — Накъде да ги насочите? Къде е 1963 г.?

— Доста далеч, както се оказва. След 1963 г. земята се е въртяла около слънцето, докато самото слънце се е въртяло около центъра на галактиката и така нататък. Съберете всичко това и ще откриете, че 1963 г. е доста далеч.

— В сравнение с какво?

— Ами, в сравнение с центъра на масата на местната група галактики, разбира се. Имайте предвид, че и местната група се движи по отношение на отправната рамка, осигурена от микровълновия радиационен фон и...

— Вижте, оставете терминологията, става ли? Та казвате, че 1963 г. е някъде в небето?

— Точно така. Ние пратихме лъч тахиони, за да уцелим въпросното място. Мястото, заемано от Земята точно по онова време.

— Звучи ми невъзможно.

Ренфрю премери думите си.

— Не мисля така. Номерът е в създаването на тахиони с принципно безкрайна скорост...

Питърсън сухо и уморено се усмихна.

— А, „принципно безкрайна“ значи? Комичен специализиран жаргон.

— Искам да кажа с неизмеримо висока скорост — поясни Ренфрю. — Съжалявам за терминологията, ако тя ви безпокои.

— Ами, вижте, просто се опитвам да разбера.

— Да, да, извинявайте, може да съм попрекалил. — Ренфрю видимо се приготви за нова атака. — Имайте предвид, че същината на номера тук е да получим тези високоскоростни тахиони. После, ако успеем да уцелим точното място в пространството, можем да пратим послание доста назад във времето.

— И тези тахионове лъчи ще преминат право през някоя звезда?

Ренфрю се намръщи.

— Всъщност, не знаем. Има вероятност други реакции — между тези тахиони и други ядра, освен индиевите — да са сравнително силни. Все още няма данни за тези напречни разрези. Ако е така, попадането на планета или звезда на пътя им може да представлява проблем.

— Но сте правили по-прости опити, нали? Четох в отчета...

— Да, да, те бяха изключително успешни.

— Ами, все пак... — Питърсън посочи към лабиринта от уреди. — Този експеримент ми се струва интересен. Похвален. Но... — той поклати глава, — хм, удивен съм, че сте получили пари за него.

Лицето на Ренфрю се напрегна.

— Парите изобщо не са толкова много.

Питърсън въздъхна.

— Вижте сега, Доктор Ренфрю, ще бъда откровен с вас. Дошъл съм тук, за да направя преценка от името на Съвета, защото някои доста големи имена казаха, че в него имало някакъв смисъл. Не мисля, че притежавам специалните познания, за да направя както трябва тази преценка. Същото се отнася и за останалите членове на Съвета. В по-голямата си част ние сме еколози, биолози и администратори.

— Би трябвало да има по-широки специалисти.

— Да, естествено. В миналото идеята ни беше при нужда да викаме специалисти.

Ренфрю навъсено подметна:

— Я се свържете с Дейвис от Кралския колеж в Лондон. Той разбира от тази работа и...

— Няма време за това. Ние търсим спешни мерки.

— Толкова ли е зле? — бавно попита Ренфрю.

Питърсън замълча, сякаш бе стигнал прекалено далеч.

— Да. Така изглежда. — Мога да действам бързо, ако това е идеята ви — оживено каза Ренфрю.

— Вероятно ще се наложи.

— Би било по-добре, ако получим напълно ново поколение апаратура. — Ренфрю обхвана със замах лабораторията. — Американците са разработили нови електронни уреди, които биха подобрили нещата. Нужни са ни, за да сме наистина сигурни, че вършим нещо. Повечето от апаратурата, която ми трябва, се разработва в техните национални лаборатории — Брукхайвън и така нататък.

Питърсън кимна.

— Така пишеше в отчета ви. Затова и искам днес да се видя с онзи човек Маркъм.

— Той има ли необходимата тежест, за да наклони везните?

— Така мисля. Казаха ми, че го ценят, че е американец на място. Неговата Национална научна фондация от това се нуждае, за да се прикрие в случай...

— А, разбирам. Ами, Маркъм трябва да пристигне всеки момент. Елате да прием кафе в кабинета ми.

Питърсън го последва в разхвърляния кабинет. Ренфрю разчисти от един стол книги и листове хартия с нервните жестове на човек, внезапно разбрал, едновременно с госта си, че кабинетът му е в

безпорядък. Питърсън седна, като повдигна панталоните на коленете си, после кръстоса крака. Ренфрю се въртя по-дълго от необходимото около остро миришещото кафе, защото искаше да си остави време, за да помисли. Нещата започваха зле и той се чудеше дали спомените от Оксфорд автоматично не са го настроили против Питърсън. Е, нищо — така или иначе напоследък всички бяха доста нервни. Навярно Маркъм щеше да позаглади нещата, щом пристигнеше.

2.

Марджъри заключи кухненската врата зад себе си и заобиколи покрай къщата, понесла кофа с храна за пилетата в ръка. Задната моравя беше спретнато разделена на четири с тухлени пътеки със слънчев часовник по средата. По силата на навика тя вървеше по пътеката и не стъпваше по мократа трева. Зад моравата се намираше симетричната розова градина — единственият ѝ любим проект. Докато минаваше през нея и разкъсваше паяжините с тялото си, жената спираше тук-там, за да откъсне някой увяхнал цвят или да помирише някоя пъпка. Още бе рано, но няколко рози вече разцъфваха. Докато вървеше, тя говореше на всеки храст.

— Шарлот Армстронг, справяш се много добре. Виж всичките тези пъпки. Ще бъдеш истинска красавица това лято. Тифани, как си? Виждам по теб листни въшки. Ще трябва да те напръскам. Добро утро, кралице Елизабет, изглеждаш съвсем здрава, но стърчиш прекалено навътре в пътеката. Трябваше да те окастрия повече от тази страна.

Някъде от далечината Марджъри чуваше чукане, което се редуваше с трелите на кацналия върху живия плет синигер. Със сепване осъзна, че чукането идваше откъм собствената ѝ къща. Не можеше да е нито Хедър, нито Линда — те щяха да заобиколят отзад. Марджъри се обърна. От листата западаха дъждовни капки, когато тя се понесе покрай розовите храсти, бързо пресече моравата и заобиколи къщата, като остави кофата до кухненската врата.

Неугледно облечена жена с кана в ръка се извъръщаше от предната врата. Изглеждаше така, сякаш беше прекарала цялата нощ на открито — косата ѝ бе сплъстена и по лицето ѝ имаше сажди. На ръст беше приблизително колкото Марджъри, но доста слаба и с увиснали рамене.

Марджъри се поколеба. Жената също. Те се гледаха през подковообразната извивка на чакълената алея. После Марджъри се приближи.

— Добро утро. — Канеше се да попита: „С какво мога да бъда полезна?“, но се сдържа, тъй като изобщо не бе сигурна, че иска да направи каквото и да е за тази жена.

— Добрутро, госпойце. Можете ли да ми заемете мъничко млеко, как мислите? Отдавна обикалям за млеко, пък дицата още не съзакусвали. — Говореше уверено, но някакси неискрено.

Марджъри присви очи.

— Откъде сте? — попита тя.

— Току-що се нанесохме в старата ферма надолу по пътя. Само малко млеко, госпожо? — Жената се приближи до нея и протегна каната.

„Старата ферма... но тя е изоставена — помисли си Марджъри. — Трябва да са от преселниците.“ Тревогата ѝ се усили.

— Защо идвате тук? По това време на деня магазините са отворени. По пътя има и ферма, нали знаете, откъдето можете да купите мляко.

— Хайде, госпожо, нема да ме накарате да вървя километри, докато малките ме чакат, нали? Шъ ви го върна. Не ми ли вярвате?

„Не“ — помисли си Марджъри. Защо жената не беше отишла при някой от своите хора? Само на няколко метра по-нататък имаше къщички, построени от Съвета.

— Съжалявам — твърдо отвърна тя, — но нямам излишно мляко.

За миг очите им се срещнаха. После жената се обърна към градината.

— Излизай, Рог — извика тя. От рододендроните се появи висок, мършав мъж, който влачеше за ръка малко момче. Марджъри с усилие се сдържа да не издаде тревогата си. Тя вцепенено стоеше с леко отметната назад глава, като се опитваше да изглежда така, сякаш владееше положението. Мъжът се потътри към тях и застана до жената. Ноздрите на Марджъри леко се разшириха, когато долови киселия мирис на пот и дим. Човекът носеше дрехи, които трябва да произхождаха от много различни източници — платнен каскет, дълъг, раиран кожански шал, вълнени ръкавици, всички пръсти на които бяха скъсани, летни сини еспадрили, панталони, с няколко сантиметра по-къси и по-широки от необходимото и нелепа жилетка с щедра бродерия под пепеляво, старо изкуствено яке. Навярно бе приблизително на възрастта на Марджъри, но изглеждаше поне десет

години по-стар. Лицето му беше набръчкано, с дълбоко разположени очи и брадичката му бе обрасла с неколкодневно стърнище. Тя осъзнаваше контраста между себе си и тях — закръглена, загладена, с бухнала след измиването коса, със защитена от кремове и лосиони кожа, облечена в дрехите, които наричаше „старото ми работно облекло за градината“, мека синя вълнена пола, ръчно плетен пуловер и яке от овча кожа.

— И очаквате да ви поверваме, че нямате ни'кво млеко у къщата, а, госпожо? — изръмжа мъжът.

— Не съм казвала подобно нещо — рязко отвърна Марджъри. — Имам достатъчно за собственото си семейство, но не повече. Надолу има още много къщи, в които можете да опитате, но ви предлагам да отидете до селото и да си купите. Няма и километър дотам. Съжалявам, че не мога да ви помогна.

— Майната ви. Просто не искате. Сичките сте надути, богаташи такива. Искате да си го кътате сичкото за себе си. Вижте се к'во имате — толкоз голема къща и само за вас, мо'ем да се обзаложим. Вий не знайте к'ъв е тежък животът ни. Не съм имал работа от четири години и нема де да живеим, пък вий сте си добре...

— Рог — предупредително каза жената и стисна ръката му. Той се освободи с дръпване и се приближи една крачка към Марджъри. Тя не отстъпи и усети прилив на гняв. Какво право имаха да идват тук и да й крещят, по дяволите, в собствената ѝ градина?

— Вече ви казах, че имам достатъчно само за собственото си семейство. Времената са тежки за всички — студено отвърна тя. „Но аз никога няма да тръгна да прося — помисли си Марджъри. — Тези хора нямат никаква морална твърдост.“

Мъжът се приближи още повече. Тя инстинктивно отстъпи назад, за да запази разстоянието помежду им.

„Времената са тежки за всички“ — повтори той, като имитираше акцента ѝ. — Малко прекалено тежки, а? Прекалено тежки за сички останали, щом си имате 'убава къща, храна и сигур кола и теливизор. — Погледът му шареше по къщата, спирайки се на гаража, телевизионната антена на покрива, на прозорците. Слава Богу, че бяха заключени, помисли си тя, а също и предната врата.

— Вижте, не мога да ви помогна. Бихте ли си тръгнали? — Тя се обърна и понечи да завие обратно покрай къщата. Мъжът закрачи след

нея. Жената и детето мълчаливо ги последваха.

— Да, точно тъй, просто ни обръщате гръб и съ прибирате в големата си къща. Нема да съ избавите от нас толкоз лесно. Настъпва денят, когат шъ трябва да слезете от проклетата си висота...

— Ще ви бъда благодарна, ако...

— Стига, Рог!

— Изпели сте си веч песента. Шъ има революция и тогаз вий шъ молите за помощ. И си мислите, че шъ я получите? Хич нема да я бъде!

Марджъри ускори ход и почти се затича, като се опитваше да се избави от него преди да стигне до кухненската врата. Когато мъжът се приближи иззад нея, тя бъркаше в джоба си за ключа. От страх да не я докосне, Марджъри се извъртя и застана лице в лице с него.

— Махайте се отгук. Вървете си. Не ме безпокойте. Отидете при властите. Разкарайте се от земята ми!

Мъжът отстъпи назад. Тя грабна кофата с храната за пилетата, като не искаше да остави навън нещо, което той да може да открадне. Слава Богу, ключът се превъртя лесно и тя затръшна вратата точно, когато човекът се качваше по стъпалата. Марджъри заключи. Той извика през вратата:

— Проклетата надута курва. Хич и не ти пука, че гладуваме, нали?

Марджъри се разтрепери, но извика в отговор:

— Ако не си тръгнете веднага, ще извикам полиция!

Тя обиколи къщата и огледа прозорците. Лесно можеха да се счупят. Почувства се уязвима, хваната в капана на собствения си дом. Дишането й беше ускорено и плитко. Гадеше й се. Мъжът все още викаше навън, а езикът му ставаше все по-нецензурен.

Телефонът бе на масата в хола. Тя вдигна слушалката и я допря до ухото си. Нищо. Няколко пъти натисна бутона. Нищо. По дяволите, по дяволите, по дяволите. Да се повреди в такъв момент. Случваше се често, разбира се. „Но не и сега“ — помоли се тя. Разклати слушалката. Пак тишина. Беше напълно откъсната от света. Ами ако мъжът разбиеше вратата? Мислите й препускаха и търсеха евентуално оръжие — ръженът, кухненските ножове... О, Боже, не, по-добре да мине без каквото и да е насилие, те бяха двама, пък мъжът изглеждаше отвратителен маниак. Не, можеше да излезе отзад. През френските прозорци в дневната. Да изтича до селото за помощ.

Вече не го чуваше да вика, но се страхуваше да се покаже на прозореца и да види дали още е там. Отново опита телефона. Пак нищо. Затръшна слушалката. Съсредоточи вниманието си към вратите и прозорците, като се опитваше да чуе някакъв звук от нахлуване. После чуването на предната врата се поднови. С облекчение разбра къде е мъжът и че все още е навън. Тя почака, вкопчила се в ръба на масата. „Върви по дяволите“ — прокле го Марджъри. Чуването се повтори. След малко по чакъла захруцяха стъпки. Отиваше ли си най-сетне? О, Боже! Как можеше да се избави от него?

— Марджъри! Хей, Марджъри, там ли си? — извика я някакъв глас.

Изпълни я прилив на облекчение и усети, че в очите ѝ напират сълзи. Беше прекалено слаба, за да помръдне.

— Марджъри! Къде си? — Гласът се отдалечаваше. Тя се стегна, отиде до кухненската врата и я отвори.

Приятелката ѝ Хедър се насочваше към градинската барака.

— Хедър! — извика тя. — Тук съм.

Хедър се обърна и се приближи към нея.

— Какво става? Изглеждаш ужасно.

Марджъри излезе навън и се огледа.

— Няма ли го? — попита тя. — Тук имаше един страшен човек.

— Орфан мъж с жена и дете ли? Тъкмо си тръгвах, когато дойдох. Какво е станало?

— Искаше ми назаем малко мляко. — Тя започна да се смее с леко истерична нотка. Думите звучаха толкова обикновено. — После стана груб и се разкрещя. Преселници са. Снощи са се нанесли в онази празна ферма надолу по пътя. — Марджъри се отпусна на един от столовете. — Господи, беше ужасно, Хедър.

— Вярвам ти. Изглеждаш съвсем потресена. Не ти прилича, Марджъри. Мислех, че си в състояние да се справи с всичко, дори с яростни и опасни преселници. — Тонът ѝ беше шеговит и Марджъри ѝ отвърна по същия начин.

— Ами, бих могла, разбира се. Ако беше влязъл, щях да го халосам по главата с ръжена и после да го намушкам с някой кухненски нож.

Тя се смееше, но не ѝ бе до смях. Дали наистина си беше помислила подобно нещо?

3.

Есента на 1962 г.

Трябваше да намери начин да се избави от проклетия шум в експеримента, мрачно си помисли Гордън и взе олющената си чанта. Проклетото нещо нямаше да изчезне. Ако не успееше да открие и реши проблема, целият експеримент щеше да отиде по дяволите.

Палмата все още го спираше всеки път. Всяка сутрин, след като Гордън Бърнстейн затръшнеше малко прекалено шумно жълтата предна врата на бунгалото, той се обръщаше, поглеждаше палмата и спираше. Това беше момент на откровение. Наистина бе тук, в Калифорния. Не беше кино, а действителност. Силуетът на палмата извисяваше остриите си клони към безоблачното небе в беззвучна екзотика. Това обикновено дърво бе далеч по-внушително от странно пустите пътища или безмилостно мекото време.

Повечето вечери Гордън седеше до късно с Пени, четеше и слушаше фолк-музика. Всичко беше точно като през годините, прекарани в Колумбия. Имаше същите навици и почти забравяше, че само на половин пресечка по-нататък е заливът Уиндънсий с яростния му прибой. Когато оставяше прозореца отворен, грохотът на вълните му напомняше за шума на уличното движение на Второ авеню — далечна мъгла на чужди животи, които винаги успешно бе избягвал в апартамента си. Така че всяка сутрин, когато излизаше, нервно люлеейки ключовете от колата в ръка и мърморейки си нещо под нос, палмата с лек шок го връщаше към тази нова действителност.

През уикендите му беше по-лесно да си спомня, че е в Калифорния. Събуждаше се и виждаше дългата руса коса на Пени, разпиляна по възглавницата до него. През седмицата тя имаше лекции рано сутрин и излизаше, докато той все още спеше. Движеше се толкова леко и тихо, че никога не го събуждаше. Всяка сутрин жилището изглеждаше така, сякаш тя никога не се бе намирала там.

Не оставяше нищо разхвърляно. На леглото, където беше спала, нямаше дори вдлъбнатина.

Гордън мушна дрънчащите ключове в джоба си, тръгна покрай живия плет и излезе на широките булеварди на Ла Хола. Това също все още му се струваше малко странно. Имаше предостатъчно място, за да паркира шевролета си модел 1958 г. и пак да остане огромно пространство бетон за двете централни платна. Улиците бяха големи колкото паркинги и като че ли определяха пейзажа, подобно на огромни увеселителни паркове за господстващия вид, автомобилите. В сравнение с Второ авеню, което повече приличаше на вентилационна шахта между сградите от кафяви тухли, това беше екстравагантна крайност. В Ню Йорк Гордън винаги се ободряваше, когато слизаше надолу по стълбите, защото знаеше, че щом отвори входната врата от арматурно стъкло, пред погледа му ще се покажат десетки хора. После бързо се смесваше с тях в едно развълнувано море от живот. Винаги можеше да разчита на онзи натиск от плът около себе си. Тук нямаше нищо. Наутилус стрийт бе абсолютно пуста — равна, бяла и нагорещена от утринното слънце.

Той се качи в шевролета си. Ревът на запаления двигател разцепи тишината и сякаш извика в огледалото за обратно виждане образа на дълъг нисък крайслер, който се появи над недалечното възвишение на пътя и със свистене го изпревари.

По пътя за университета Гордън караше с една ръка, а с другата въртеше копчето на радиото и се опитваше да намери нещо сред дисхармоничните звуци, които тук минаваха за поп-музика. Всъщност предпочиташе фолк, но проявяваше странна привързаност към някои стари песни на Бъди Холи, а напоследък беше открил, че си ги тананика под душа — „С всеки ден се приближава... Е, това ще е денят...“ Накрая попадна на някаква фалцетова мелодия на „Бийч Бойс“ и остави копчето на мира. Тенорните трели за пясък и слънце съвършено описваха пейзажа, които се носеше навън покрай него. Пое надолу по булевард „Ла Хола“ и се загледа в далечните малки петънца, които бяха яхнали бавно разширяващия се бял гребен на прибоя. Деца, които незнайно защо не бяха на училище, въпреки че заниманията бяха започнали преди две седмици.

Спусна се надолу по хълма и се оказа сред купчина бавно пъплещи автомобили, предимно големи черни линкълни и кадилаци.

Намали скоростта и забеляза нови сгради по Маунт Соледад. Земята беше изровена и терасирана, камиони се катереха по унищожената почва като насекоми. Гордън язвително се усмихна, защото знаеше, че дори да се справеше с експеримента, дори да постигнеше блестящ резултат и окончателно да получише службата, а следователно и повисока заплата, пак нямаше да може да си позволи къщите от кедрово дърво и стъкло, които щяха да израснат на онзи склон. Освен ако не се заемеше с огромно количество странична консултантска работа и бързо не се издигнеше в университета, навярно като декан на непълен щат, за да подпомага месечния си приход. Но всичко това беше адски малко вероятно.

Сбърчи лице под гъстата си черна брада, смени скоростите на шевролета, докато музиката на „Бийч Бойс“ заглъхваше с „Мръсотията изчезва, вълната се надига“ и автомобилът с ниско, гърлено ръмжене се хвърли в движението към Калифорнийския университет в Ла Хола.

Гордън разсеяно почукваше по бутилката с течен азот, опитваше се да измисли как да каже какво иска и смътно съзнаваше, че просто не може да го прави като Албърт Купър. Човекът изглеждаше доста симпатичен: говореше бавно и понякога сливаше думите, имаше пясъчноруса коса и очевидно яки мускули, дължащи се на гмуркането с акваланг и на тениса. Но мълчаливото му спокойствие непрекъснато пречеше на енергията на Гордън. Усмихнатият му, безгрижен маниер като че ли отразяваше някаква далечна, замаяна търпимост към Гордън и той откриваше, че се ядосва.

— Виж, Ал — каза Гордън, като бързо се извърна от димящата дюза на бутилката. — С мен си вече повече от година, нали?

— Точно така.

— Ти се справяше доста добре с проф. Лейкин. Когато постъпих в катедрата, Лейкин беше много зает, затова ти се прехвърли при мен. И аз те поех. — Гордън се залюля на пети, натъпкал ръце в задните си джобове. — Защото Лейкин каза, че си бил добър.

— Естествено.

— И вече участваш в този експеримент с индиевия антимоид — колко? — година и половина?

— Правилно — малко насмешливо отвърна Купър.

— Струва ми се, че е време да престанеш с тези глупости.

Купър видимо не реагира.

— Х-м-м. Не зная... хм... какво искаш да кажеш.

— Идвам тук сутринта. Питам те за работата, която съм ти възложил. Ти ми казваш, че си проверил всеки усилвател, всеки Варианов елемент, всичко.

— Ъ-хъ. Проверих ги.

— Шумът обаче си остава.

— Проверих цялата верига.

— Глупости.

Купър престорено въздъхна.

— Значи си разбрал, а?

Гордън се намръщи.

— За какво?

— Знам, че си педант и че искаш да проведеш експеримента от А до Я без забавяне, доктор Бърнстейн. Зная това. — Купър извинително сви рамене. — Но снощи не успях да приключа с всичко. Затова излязох и изпих няколко бири с момчетата. После се върнах и си довърших работата.

Гордън сбърчи чело.

— В това няма нищо лошо. Можеш да си почиваш, когато поискаш. Просто поддържай всичко в изправност, не позволявай да се размести нулевата настройка на предусилвателите и оптиката.

— Няма, те са си наред.

— В такъв случай... — Гордън раздразнено разпери ръце, — ... някъде нещо се е разместило. Не ме е грижа за това, че си пил бира, а за експеримента. Виж, общоприета мъдрост е, че за да се измъкнеш, ти трябва най-малко четири години. Икаш ли да успееш толкова бързо?

— Естествено.

— Тогава прави каквото ти казвам и не се отпусай.

— Няма такова нещо.

— Отпуснал си се, разбира се. Просто не си догледал. Мога...

— Шумът все още го има — заяви Купър с увереност, която прекъсна Гордън по средата на изречението. Той изведнъж разбра, че се кара на този човек, по-млад от него само с три години, без никаква причина, освен собственото си раздразнение.

— Виж, аз... — започна Гордън, но следващата дума заседна в гърлото му. Внезапно се почувства засрамен. — Добре, вярвам ти —

довърши той, като се насили гласът му да звучи оживено и делово. — Да видим диаграмите, които си записал.

Купър се беше облегал на големия магнит, който заграждаше сърцевината на експеримента им. Той се обърна и се запровира по пътеките между кабели и микровълнови лъчи. Експериментът все още продължаваше. Сребрилата колба, окачена между полюсите на магнита и цялата осеяна с щекери, беше скрита в ледена обвивка. Течният хелий вътре се пенеше и клокочеше, кипнал при температура само няколко градуса над абсолютната нула. Ледът бе замръзнала вода от въздуха наоколо и от време на време пропукваше, когато съдът се разширяваше и се свиваше, за да облекчи натиска. Ярко осветената лаборатория жужеше с електронен живот. Няколко метра по-нататък от многобройните, подредени един върху друг транзисторни диагностични уреди лъхаше силна жегата. От хелия обаче, Гордън усещаше слаб леден повей. Въпреки студа, Купър беше по тениска и дънки. Гордън предпочиташе синя, закопчана до долу риза с дълги ръкави от оксфордски поплин, кадифени работни панталони, които се закопчаваха отзад и грубо вълнено сако. Все още не се беше приспособил към неофициалните дрехи, които се носеха в тукашните лаборатории. Ако това означаваше да падне до положението на Купър, той бе сигурен, че никога нямаше да свикне.

— Записал съм много данни — общително заговори Купър, без да обръща внимание на напрежението, което само допреди няколко мига бе висяло във въздуха. През многобройните оптични уреди и шкафови на колелца Гордън се насочи към мястото, където Купър методично разстиляше автоматично записани диаграми. Милиметровата хартия беше разчертана със светлочервено, така че да изпъкват зелените криви линии на сигнала — поради контраста, схемата изглеждаше почти триизмерна. — Виждаш ли? — дебели пръсти на Купър проследяваха зелените пикове и спадове. — Ето тук би трябвало да е резонансът на индиевото ядро.

Гордън кимна.

— Наистина голям пик — ето какво търсим — отвърна той. Но на диаграмата имаше само хаос от тесни вертикални линии, очертани от местилия се назад-напред по хартията под случайни въздействия писец.

— Истинска каша — промърмори Купър.

— Да — призна Гордън и почувства как въздухът изхриптя от гърлото му. Раменете му увиснаха.

— Обаче получих и тези. — Купър извади друг зелен правоъгълник, който показваше смесена диаграма. Вдясно се виждаше ясен пик с гладки и прави страни. Но централната и лявата част на листа представляваха безсмислена бъркотия от драсканици.

— Проклятие — прошепна сам на себе си Гордън. На тези графики честотата на емисиите от индиевоантимонидната проба нарастваше отляво надясно. — Шумът изтрива високите честоти.

— Не винаги.

— А?

— Ето още един опит. Взех данните само няколко минути след онези.

Гордън разгледа третия x/u резултат. Вляво имаше доста ясен пик при ниски честоти, а после вдясно — шум.

— Не разбирам.

— Нито пък аз, естествено.

— Преди винаги сме имали равен, постоянен шум.

— Да? — въпросително го погледна Купър. Гордън беше професорът тук и Купър му прехвърляше топката.

Гордън замислено присви очи.

— Имаме пикове, но само от време на време.

— Така изглежда.

— Време. Време — разсеяно мърмореше Гордън. — Хей, на писеца му трябват, да кажем, към трийсет секунди, за да се придвижи през листа, нали?

— Ами, можем да променим това, ако смяташ...

— Не, не, чуй — припряно го прекъсна Гордън. — Да предположим, че шумът не присъства винаги. На тази диаграма — върна се към втория лист той, — източникът на шума се е проявявал само, когато писецът е записвал ниските честоти. Десетина секунди след това е изчезнал. Тук — посочи с дебелия си пръст той третата x/u графика, — бъркотията е започнала, когато писецът е стигнал до високите честоти. Шумът се е върнал.

Купър сбърчи чело.

— Но... аз си мислех, че състоянието при експеримента е постоянно. Искам да кажа, че нищо не се променя, това е въпросът.

Поддържахме температурата ниска, но постоянна. Оптиката, предусилвателите и пречиствателите са загряти и се придържат към модела. Те...

Гордън му махна с ръка да замълчи.

— Не става дума за нещо, което правим ние. Загубихме седмици да проверяваме електрониката — тя не дава дефект. Не, има нещо друго, това искам да кажа.

— Но какво?

— Някакво външно въздействие.

— Как би могло...

— Кой знае? — отново ентусиазиран отвърна Гордън и започна да се разхожда насам-натам, типично за него, когато беше нервен. Подметките на обувките му изскърцваха при всяко обръщане. — Всичко това означава, че в индиевия антимоид има друг източник на сигнал. Или че индият улавя времепроменлива енергия, излъчвана във от лабораторията.

— Не разбирам.

— По дяволите, нито пък аз. Но нещо пречи на засичането на ядрения резонанс. Трябва да го проследим.

Купър присви очи към неправилните линии, сякаш измерваше наум промените, които трябваше да се направят, за да се проучи проблема.

— Как?

— Щом не можем да премахнем шума, трябва да го изследваме. Да открием откъде идва. Дали се явява при всички индиевоантимоидни проби? Дали не прониква от някоя друга тукашна лаборатория? Или е нещо ново? Такива работи.

Купър бавно кимна. Гордън екипира с молив няколко бързи диаграми на електрически вериги върху гърба на един от листовите. Сега виждаше нови възможности. Настройка на едно място, нов уред — на друго. Можеха да заемат някои части от Лейкин, в другия край на коридора и навярно да измолят за ден-два спектралния анализатор на Фехер. Моливът на Гордън издаваше тихо скрибуцане на фона на пухтенето на вакуумните помпи и всепроникващото бръмчене на електрониката, но той не чуваше нищо. Идеите сякаш извираха от ума му и скрибуцаха чрез молива върху хартията, като че ли изписваха едва ли не преди още да ги обмисли. Гордън усещаше, че е попаднал на

нещо в този проблем с шума. Зад данните, подобно на дивеч в гъсталак, можеше да се крие нова структура. Щеше да я открие — той бе уверен в това.

4.

1998 г.

Грегъри Маркъм мина с велосипеда си покрай миризливите сгради, посветени на ветеринарната медицина и влезе в отбивката на лабораторията „Кавендиш“. Беше му приятен нежният повей на влажен въздух, който обливаше лицето му, докато взимаше завоите, внимателно и ритмично прехвърляйки тежестта си. Целта му бе да открие най-късата крива, която да го изкара пред входа на лабораторията — геодезична мярка за това конкретно местно изкривяване на пространството. Последно натискане на педалите и той скочи в движение от колелото с прилична скорост, като се затича до него и използва инерцията му, за да го намести в една от бетонните стойки.

Маркъм поизпъна кафявото си ирландско яке и се заизкачва по стъпалата, като взимаше по две наведнъж — навик, който го караше да изглежда така, сякаш вечно закъснява занякъде. Разсеяно намести на носа си очилата, които му оставяха червен белег и прокара пръсти през брадата си. Тя беше добре очертана и следваше обичайното очертание на острата му челюст от бакенбардите до мустаците, но като че ли се разрошваше час по час, както и косата му. Запъхтял се бе от карането на велосипеда повече от обикновено. Или беше напълнял през последната седмица, заключи той, или просто захабяването от възрастта бе задълбало малко по-навътре. Беше на петдесет и две и се поддържаше в сравнително добра форма. Медицинските проучвания бяха доказали достатъчно достоверно връзката между физическите упражнения и дългия живот, за да го накарат да се поддържа.

Маркъм бутна стъклената врата и се насочи към лабораторията на Ренфрю. Приблизително всяка седмица наминаваше натам, хвърляше сериозен поглед към апаратурата и кимаше, но всъщност не научаваше много от посещенията си. Интересите му бяха насочени към теорията, криеща се зад електронния лабиринт. Той предпазливо

влезе в забързаното кълбо от шум, което представляваше лабораторията.

През стъклените стени на кабинета видя Ренфрю — набит и изпомачкан, както обикновено, с разпасана риза и безредно падаща над челото сиво-кестенява коса. Местеше някакви документи по разхвърляното си бюро. Маркъм не позна другия човек. Реши, че е Питърсън и се развесели от контраста между двамата. Тъмната коса на Питърсън беше гладко сресана, а дрехите му бяха скъпи и елегантни. Изглеждаше учтив, самоуверен и, помисли си Маркъм, в същото време порочно копеле, с което човек по-добре да си нямаше работа. Опитът го бе научил, че трудно можеш да се разбереш с такива студени, сдържани англичани.

Той отвори вратата на кабинета, след като почука съвсем формално. Двамата мъже се обърнаха към него. Ренфрю изглеждаше облекчен и скочи на крака, като събори от бюрото си някаква книга.

— А, Маркъм, ето те и теб — без нужда каза той. — Това е г-н Питърсън от Съвета.

Питърсън плавно се изправи и протегна ръка.

— Приятно ми е, Доктор Маркъм.

Маркъм силно разтърси ръката му.

— Радвам се да се запозная с вас. Видяхте ли вече експеримента на Джон?

— Да, току-що. — Питърсън изглеждаше малко обезпокоен от скоростта, с която Маркъм премина на въпроса. — Какво мисли за него ННФ, знаете ли?

— Засега няма становище. Още не съм им докладвал. Миналата седмица само ме помолиха да осъществя връзка. Можем ли да седнем?

Без да чака отговор, Маркъм пресече стаята, разчисти единствения незает стол и седна, като опря глезен върху коляното си. Другите двама мъже заеха местата си в по-сериозни пози.

— Вие сте специалист по плазмена физика, нали, доктор Маркъм?

— Да. Тук съм в едногодишен отпуск^[1]. До последните няколко години се занимавах предимно с плазма. Много отдавна написах една теоретична статия за тахионите, още преди да ги открият и да дойдат на мода. Предполагам, че поради това от ННФ ме помолиха да дойда тук.

— Прочетохте ли предложението, което ви пратих? — попита Питърсън.

— Да, прочетох го. Добро е — решително отвърна Маркъм. — Теорията е прецизна. От известно време работя върху идеите, които стоят зад експеримента на Ренфрю.

— Значи смятате, че експериментът ще е успешен?

— Знаем, че методът е правилен. Но дали наистина сме в състояние да се свързваме с миналото — засега не знаем.

— А това устройство тук — посочи с ръка към лабораторията Питърсън, — ще може ли да свърши работата?

— Ако имаме дяволски късмет. Знаем, че през 50-те години подобни експерименти с ядрен резонанс са извършвани в „Кавендиш“ и на няколко други места — в Щатите и в Съветския съюз. По принцип те са били в състояние да засичат кохерентни сигнали, индуцирани от тахиони.

— Значи можем да им пращаме телеграми?

— Да, но това е всичко. Става дума за изключително ограничена форма на пътуване във времето. Това е единственият начин за пращане на послания в миналото, открит от когото и да е. Не сме в състояние да прехвърляме предмети или хора.

Питърсън поклати глава.

— Имам научна степен по социални проблеми и компютри. Дори...

— В Кеймбридж ли? — прекъсна го Маркъм.

— Да, в Кралския колеж. — Маркъм кимна сам на себе си и Питърсън се поколеба. Не му харесваше това, че американецът очевидно му беше залепил етикет. Самият той бе сторил същото, разбира се, но с определено по-сериозна причина. Леко раздразнен, Питърсън взе инициативата. — Вижте, дори зная, че тук някъде има парадокс. Старата приказка за това как застрелваш собствения си дядо, нали? Но ако той умре, самият ти също не би съществувал. Вчера някой повдигна този въпрос в Съвета. Едва не се отказахме от цялата идея заради това.

— Добър въпрос. В една своя статия от 1992 г. допуснах същата грешка. Оказва се, че наистина има парадокси, но ако погледнеш нещата по правилния начин, те изчезват. Бих могъл да го обясня, но ще отнеме време.

— Не сега, ако нямате нищо против. Целият проблем, както аз го разбирам, е да пратим тези телеграми и да разкажем на някого от 1960 г. или там някъде за ситуацията си тук.

— Ами, нещо такова. Да ги предупредим за хлорните въглеродороди, да им обрисуваме ефектите върху фитопланктона. Да ги насочим към определени проучвания, които биха могли да ни дадат основата, нужна ни сега, за да...

— Кажете ми, смятате ли, че този експеримент може да е от някаква действителна полза?

Ренфрю нетърпеливо се размърда, но не каза нищо.

— Без да изпадам в мелодраматизъм — бавно отвърна Маркъм, — мисля, че той ще спаси милиони животи. Евентуално.

Последва кратко мълчание. Питърсън кръстоса обратно крака и махна невидима пращинка от коляното си.

— Това е въпрос на приоритети, нали разбирате — най-послед заговори той. — Трябва да гледаме на нещата мащабно. Съветът по спешните мерки заседава от девет часа тази сутрин. В Северна Африка пак е настъпил масов мор поради сушата и липсата на хранителни запаси. Несъмнено ще чуете за това, когато му дойде времето. А засега този и други неотложни въпроси трябва да се разглеждат приоритетно. Северна Африка не е единственият източник на тревоги. Покрай южноамериканския бряг също има голям цъфтеж на диатомеи^[2]. И на двете места измират хиляди хора. Вие ни молите да вложим пари в един отделен експеримент, който може да успее, а може и да не успее — по същество, теория на един човек...

— Става дума за нещо повече — бързо го прекъсна Маркъм. — Теорията за тахионите не е нова. В момента в Калифорнийския технически институт има една група — групата за гравитационна теория — която разглежда същия проблем от друг ъгъл. Опитват се да разберат как тахионите се вменстват в космологичните въпроси — нали знаете, теорията за разширяващата се вселена и прочее.

Ренфрю отново кимна.

— Да, съвсем наскоро във „Физикъл Ривю“ имаше статия за флуктуациите с огромна плътност.

— И в Лос Анджелис си имат своите проблеми — замислено каза Питърсън. — Най-вече с големия пожар, разбира се. Ако посоката на вятъра се промени, може да последва ужасно бедствие. Не зная

какво е въздействието на тези неща върху хората от Калифорнийския технически институт. Ние не можем да си позволим да чакаме с години.

Ренфрю прочисти гърлото си.

— Мислех си, че финансирането на научни експерименти е основен приоритет. — Думите му прозвучаха малко сприхаво.

В отговора на Питърсън се долови снизходителна нотка.

— А, имате предвид онзиденшната реч на краля по телевизията. Да, разбира се, той иска да изглежда добре в годината на коронацията си. Затова насърчава спонсорирането на научни експерименти — но естествено, той не разбира нищо от наука, дори не е и политик. Говори наистина много изразително. Нашият комитет го посъветва да се придържа към общите приказки за бъдещо възраждане. С нотка хумор. Това го умее добре. Във всеки случай, факт е, че парите ни не стигат и трябва да внимаваме в избора си. На този етап мога да ви обещавам единствено, че ще докладвам пред Съвета. Ще ви информирам веднага, щом мога, за решението им относно определянето на експеримента ви като приоритетен. Аз лично смятам, че се целите малко надалеч. Не зная дали можем да си позволим подобни рискове.

— Не можем да си позволим обратното — с внезапен ентузиазъм възрази Маркъм. — Защо да продължаваме да кърпим дупките тук и там, да хвърляме пари за фондове за подпомагане при суша и мор? Можете да я карате с кръпки, но бентът накрая ще се взриви. Освен ако...

— Освен ако не се помъчите да оправите миналото ли? Сигурни ли сте, че тахионите изобщо са в състояние да стигнат до миналото?

— Ние го доказахме — отвърна Ренфрю. — Извършихме няколко лабораторни опита. Действат. Пише го в доклада.

— Значи тахионите са стигнали до целта?

Ренфрю оживено кимна.

— Можем да ги използваме, за да загреем дадена проба в миналото и така да разберем, че са били приети.

Питърсън вдигна вежди.

— И ако в края на краищата, след измерването на това повишаване на температурата, решите да не прашате тахионите?

— При тези експерименти това всъщност е невъзможно. Вижте, тахионите трябва да изминат дълъг път, ако ще се връщат далеч назад

във времето...

— Един момент, моля — промърмори Питърсън. — Каква е връзката между пътуването във времето и движението със свръхсветлинна скорост?

Маркъм се приближи до една черна дъска.

— Тя се извежда пряко от специална относителност, вижте... — и той се впусна в описания. Начерта времево-пространствени диаграми и обясни на Питърсън как да ги разбира, като подчерта избора на полегати координати. Лицето на Питърсън през цялото време изразяваше съсредоточена напрегнатост. Маркъм прокара вълнообразни линии, за да представи тахионите, пратени от едно място и показва как биха могли да стигнат до друга част на лабораторията в по-старо време, ако бъдат отразени.

Питърсън бавно кимна.

— Значи мнението ви за извършените от вас експерименти е, че няма време за преразглеждане? Изстрелват тахионите. И те нагриват онази ваша индиева проба няколко наносекунди преди да сте ги пратили.

Ренфрю кимна.

— Въпросът е, че не искаме да предизвикваме несъответствие. Да кажем, ако свържем термодетектора с ключа на тахионите, така че повишаването на температурата да прекъсне притока им.

— Парадоксът с дядото.

— Точно така — намеси се Маркъм. — Тук има някои тънкости. Ние смятаме, че това води до някакво междинно положение, в което се получава малко количество топлина и се изстрелват няколко тахиона. Но не съм сигурен.

— Разбирам... — Намръщен, Питърсън се мъчеше да схване идеите. — Бих искал да проуча това след известно време, когато задълбочено прочета техническите материали. Всъщност въпросът не зависи само от моята преценка — той хвърли поглед към двамата напрегнати мъже до него, — както навярно се досещате. Тук ме назначи сър Мартин от Съвета и онзи човек, Дейвис, за когото споменахте. Те казаха, че всичко е наред.

Маркъм се усмихна, Ренфрю просия. Питърсън вдигна ръка.

— Почакайте. Всъщност дойдох тук, за да получа представа за нещата, а не за да взема окончателно решение. Трябва да изложя

въпроса пред самия Съвет. Вие искате доставка на електроника от американските лаборатории и това означава да се скараме с ННФ.

— По същия начин ли разсъждават американците? — попита Ренфрю.

— Не мисля. Позицията на Съвета е да ви даде подкрепата си, а американците да дадат своята лепта.

— Ами Съветите? — попита Маркъм.

— Те твърдят, че не разполагат с нищо по въпроса — презрително изсумтя Питърсън. — Сигурно пак лъжат. Не е тайна, че ние, англичаните играем важна роля в Съвета, само защото Съветите си траят.

— Защо го правят? — невинно запита Ренфрю.

— Смятат, че усилията ни ще се обърнат срещу нас — отвърна Питърсън. — Затова оказват символична подкрепа и навярно трупат запаси за после.

— Цинизъм — отсече Маркъм.

— Напълно — съгласи се Питърсън. — Вижте, трябва да се връщам в Лондон. Имам някои други предложения — в по-голямата си част, съвсем обикновени, — за които Съветът иска да докладвам. Ще направя за вас каквото мога. — Той официално стисна ръцете им. — Доктор Маркъм, доктор Ренфрю.

— Ще ви изпратя — спокойно каза Маркъм. — Джон?

— Разбира се. Между другото, ето папка с нашите документи. — Той я подаде на Питърсън. — Плюс някои идеи какво да се прати в миналото, ако опитите ни постигнат успех.

Тримата мъже заедно излязоха от сградата и спряха на пустия паркинг. Питърсън се обърна към автомобила, който Ренфрю беше забелязал сутринта.

— Значи това е била вашата кола — неволно се изгърва той. — Не мислех, че можете да пристигнете от Лондон толкова рано.

Питърсън вдигна вежди.

— Преспях у един стар приятел — отвърна той. Мигновеният проблясък на приятен спомен в очите му ясно подсказа на Маркъм, че старият приятел е жена. Ренфрю сваляше катинара на велосипеда си и не забеляза нищо. Пък и, помисли си Маркъм, на Ренфрю нямаше да му дойде наум такава мисъл. Добър човек, но скупен. Докато

Питърсън, макар и почти сигурно да не беше добър човек по ничии стандарти, също толкова сигурно не бе скучен.

---

[1] Професорите в английските и американските университети са свободни от лекции всяка седма година. — Б.пр. ↑

[2] Диатомеи — много дребни морски кремъкови водорасли. — Б.пр. ↑

5.

Марджъри беше в стихията си. Семейство Ренфрю не канеха често гости, а когато го правеха, Марджъри винаги оставяше у Джон и гостите им впечатление за припряно суетене и дори за едва предотвратени домашни бедствия. Всъщност, тя не само бе отлична готвачка, но и изключително ефикасен организатор. Всяка стъпка от тази вечеря беше предварително педантично планирана. Единствено подсъзнателният ѝ стремеж да не плаши гостите, като преиграва ролята си на съвършена домакиня, я караше да се суети насам-натам, постоянно да бърби и да отмята назад коса, сякаш всичко ѝ идваше малко в повече.

Като техни най-стари приятели, Хедър и Джеймс бяха пристигнали първи. После семейство Маркъм — точно с десет минути закъснение. С късата си черна рокля Хедър изглеждаше ужасно изискана. На токчета, тя бе висока колкото Джеймс, който беше едва сто шейсет и седем сантиметра и половина и имаше комплекс от ръстта си. Както обикновено, облеклото му бе безупречно.

В момента пиеха шери, освен Грег Маркъм, който се беше спрял на бира. Марджъри намери това за малко странно точно преди вечеря, но той приличаше на човек с огромен апетит, така че всичко щеше да е наред. Струваше ѝ се някак си смуцаващ. Когато Джон ги бе представил, Грег застана малко прекалено близо, втренчи се в нея и ѝ зададе доста резки и необикновени въпроси. После, когато тя се бе дръпнала — и физически, и от директно отговаряне на въпросите му, — той като че ли бе престанал да ѝ обръща внимание. Когато по-късно му предложи скъпи ядки, Маркъм, без да престава да разговаря, загребва пълна шепка и едва ли изобщо осъзна присъствието ѝ.

Марджъри реши да не се поддава на безпокойството. От ужасния инцидент с преселниците беше минала повече от седмица и... тя бързо остави тази мисъл. После решително насочи вниманието си към веселото, свежо парти и към Джан, съпругата на Маркъм. Джан мълчеше, разбира се — това не бе никаква изненада, тъй като мъжът ѝ

господстваше над разговора още откакто бяха пристигнали. Имаше навика да приказва много бързо и да скача от една тема на друга, щом му дойдеше наум, като в някакво словесно състезание по надбягване с препятствия. Много неща ѝ бяха интересни, но Марджъри не успяваше да ги обмисля и да ги коментира, когато разговорът поемаше в нова посока. Джан се усмихваше на словесната акробатика на мъжа си — доста мъдра усмивка, която Марджъри си обясни с дълбочина на характера.

— Акцентът ви е малко английски — отбеляза Марджъри. — Успяхте ли вече да свикнете?

Това ги откъсна от кръга на разговора.

— Майка ми е англичанка. От десетилетия живее в Бъркли, но акцентът ѝ си остава.

Марджъри възприемчиво кимна и я предразположи. Оказа се, че майката на Джан живеела във вила в района на Залива. Можела да си го позволи, защото пишела романи.

— Какви романи пише? — намеси се Хедър.

— Готика. Готически романи. Пише под абсурдния псевдоним Касандра Пай.

— Мили Боже — възкликна Марджъри. — Чела съм няколко нейни книги. Ужасно добри са. Колко вълнуващо е, че сте нейна дъщеря.

— Майка ѝ е прелестна стара дама — вметна Грег. — Всъщност, не чак толкова стара. Тя е — на колко, Джан? — около шейсетте и сигурно ще надживее всички ни. Здрава е като кон и е малко луда. Важна клечка в Движението за по-висока култура. В последно време Бъркли е пълен с тях и тя си пада точно на мястото. Фучи наоколо на велосипеда си, спи с най-различни хора, занимава се с мистични глупости. Трансцедентни измишльотини. Всъщност, малко минава границата, нали, Джан?

Това очевидно беше някаква тяхна шега. Джан спокойно се засмя в отговор.

— Ти си такъв безмилостен учен, Грег. С мама живеете в съвсем различни вселени. Само си помисли какъв шок ще е за теб, ако трябва да умреш и да откриеш, че е била права през цялото време. И все пак, съгласна съм, че напоследък е станала малко ексцентрична.

— Като миналия месец — прибави Грег, — когато реши да дари всичките си земни имоти на бедните в Мексико.

— Защо? — попита Джеймс.

— За да изрази подкрепата си за испанистката регионалистична кауза — поясни Джан. — Става дума за онези, които искат да направят Мексико и западните американски щати свободен регион, за да могат хората да се придвижват в зависимост от икономиката.

Джеймс се намръщи.

— Това не означава ли просто, че мексиканците ще могат масово да се придвижват на север?

Джан сви рамене.

— Сигурно. Но испаноезичното лоби в Калифорния е толкова силно, че може би ще успеят да се наложат.

— Странни социални грижи — промърмори Хедър.

— По-скоро последни грижи — вметна Грег. Хоровият смях, който одобри забележката му, доста изненада Марджъри. Сякаш се освободи някаква потискана енергия.

Малко по-късно Маркъм дръпна Ренфрю настрани и го попита как върви експериментът.

— Страхувам се, че сме доста ограничени без по-добро време за реакция — отвърна Джон.

— Американската електроника, да — кимна Маркъм. — Виж, работих над изчисленията, които обсъждахме — как надеждно да фокусираме тахионите към 1963 г. и така нататък. Смятам, че ще стане. Ограниченията не са чак толкова страшни, колкото си мислехме.

— Отлично. Надявам се, че ще имаме възможността да използваме този метод.

— Освен това малко поразузнах наоколо. Познавам сър Мартин, шефът на Питърсън, от времето, когато беше в Института по астрономия. Свързах се с него по телефона. Обеща ми скоро да се обади.

Ренфрю просия и за миг загуби вида си на малко нервен домакин.

— Защо не допием напитките си навън на терасата? Вечерта е чудесна, доста е топло и още не се е стъмнило.

Марджъри отвори френските прозорци и постепенно успя да подкара гостите си навън, където семейство Маркъм оправда надеждите ѝ и възкликна при вида на градината. Силният аромат на орлови нокти от живия плет се донасяше до тях. Когато пресякоха терасата, по чакъла захрущяха стъпки.

— Калифорния се справя добре, разбирам? — попита Джеймс и Марджъри, заслушана също в разговора на другите, долови част от отговора на Грег Маркъм:

— Губернаторът държи Кемп Дейвид отворен... Останалите от нас... в момента съм на половин заплата. Единствената причина да получа дори това беше профсъюзът... опора... сега професорите се съюзяват с чиновниците... проклетите студенти искат търговски курсове... — Когато отново погледна към тях, разговорът беше приключил.

Грег се отдели от групата и с мрачно лице се насочи към края на двора. Марджъри го последва.

— Нямах представа, че положението е толкова лошо — каза тя.

— Така е навсякъде — с примирен, равнодушен тон отвърна ученият.

— Е — рече Марджъри, като вложи весела, жизнерадостна нотка в гласа си, — всички ние тук се надяваме, че нещата скоро ще се оправят и че лабораториите отново ще бъдат отворени. Колегите са доста оптимистични, че...

— Ако желанията бяха коне, просящите щяха да са жокеи — кисело я прекъсна той. После, като погледна към нея, сякаш се отърси от меланхолията си. — Или пък, ако конете бяха злонравни, жокеите щяха да просят. — Той се усмихна. — Обичам играта на думи, а вие?

Точно този неочакван, щуращ се начин на мислене Марджъри свързваше с учените, които се занимаваха с теория. Трудно можеха да бъдат разбрани, естествено, но бяха по-интересни от практиците-експериментатори като нейния Джон. Тя му се усмихна в отговор.

— Годината, която прекарвате тук, в Кеймбридж, сигурно ви е откъснала от финансовите притеснения?

— Хм. Да, предполагам, че е по-добре да живееш тук, в нечие чуждо минало, отколкото в твоето собствено. Мястото е чудесно и спокойно можеш да забравиш външния свят. Наслаждавам се на свободното от лекции време.

— Във вашата абаносова кула? Това е град на кулите на мечтите, както, струва ми се, се казваше в стихотворението.

— Оксфорд е градът на кулите на мечтите — поправи я той. — Мечтите в Кеймбридж по-скоро те карат да се потиш.

— От научни амбиции ли?

Той сбърчи лице.

— Опитът показва, че след четирийсетгодишна възраст човек не постига първокласни резултати. В повечето случаи не е така, разбира се. Много велики открития са били направени на преклонна възраст. Но общо взето, да, просто усещаш, че способностите ти се изплъзват. Предполагам, че е така и при композиторите. Когато си млад, идеите ти извираат отвсякъде, а... а когато си по-стар, ставаш по-улегнал.

— Тези съобщения във времето, с които се занимавате с Джон, сигурно изглеждат вълнуващи. В това има огромни възможности.

Грег просия.

— Да, действително има шанс. Ето ти горещ проблем и наоколо няма никой, освен мен, който да се рови в него. Ако не бяха затворили повечето от катедрите по приложна математика и теоретична физика, щеше да е пълно с умни младежи.

Марджъри продължи да се отдалечава от останалите гости към влажните зелени гъсталаци, които образуваха градината ѝ.

— Искях да питам някой, който знае — започна тя с нотка на неувереност, — какво точно е този тахион на Джон. Искам да кажа, той ми го обясни, но се страхувам, че образованието ми по история на изкуството не ми помогна особено да го разбере.

Грег замислено склучи ръце зад гърба си и се втренчи нагоре в небето. Марджъри забеляза в него още една внезапна промяна — изражението на лицето му стана разсеяно, сякаш се взираше в някаква упорита вътрешна загадка. Той продължаваше да гледа, като че ли не осъзнаваше неловко проточилото се мълчание. В небето тя видя някакъв самолет, който описваше дъга, а зелената му опашка леко потрепваше. Испита странно неспокойно чувство. Самолетът оставяше димна следа като студено сребро върху тъмносивото небе.

— Според мен, най-трудното е да се открие — започна Грег, сякаш мислено съчиняваше статия, — защо свръхсветлинната скорост на частиците трябва да е свързана с времето.

— Да, точно така. Джон винаги говори за това — най-различни неща за приемници и фокусиране.

— Късогледството на човек, който трябва да накара проклетото нещо наистина да заработи. Разбираемо е. Добре, вижте, нали си спомняте какво е доказал преди век Айнщайн — че светлината е своего рода граница на скоростта?

— Да.

— Е, безумното популярно обяснение на относителността е... — тук той вдигна вежди, сякаш за да затвори в очевидни, презрителни кавички следващата фраза, — че „всичко е относително“. Безсмислено твърдение, разбира се. По-сполучливият съкратен вариант гласи, че във вселената няма привилегировани наблюдатели.

— Дори физиците ли не са привилегировани?

Грег се усмихна на шегата.

— Особено физиците, тъй като ние знаем какво става. Въпросът е, че Айнщайн е доказал, че двама души, които се движат един спрямо друг, не могат да се съгласят дали две събития се случват по едно и също време. Това се дължи на факта, че светлината стига от събитията до двамата за ограничено време и че времето е различно за всеки човек. Мога да ви покажа няколко прости формули...

— О, недейте, наистина — засмя се тя.

— Съгласен. В края на краищата, това е парти. Въпросът е, че тук съпругът ви се е натъкнал на някаква едра риба. Експериментът му с тахионите в известен смисъл прави крачка напред от идеите на Айнщайн. Откритието, че частиците се движат по-бързо от светлината, означава, че онези двама движещи се наблюдатели няма да се съгласят кое събитие се е случило първо. Точно затова се обърква чувството за време.

— Но естествено, трудността е само при свързването. Проблем с тахионовите лъчи и така нататък.

— Не, напълно грешите. Въпросът е фундаментален. Вижте, „светлинната бариера“, както е била наречена, ни е държала във вселена с объркано чувство за едновременност. Но поне сме могли да кажем в каква посока тече времето! Сега не сме в състояние да сторим дори това.

— А като използваме тези частици? — колебливо попита Марджъри.

— Да. Според нас, те рядко се срещат в природата, затова преди това не сме виждали ефектите от тях. Но сега...

— Няма ли да е по-вълнуващо да построим тахионов космически кораб? Да пътуваме сред звездите?

Той яростно поклати глава.

— В никакъв случай. Единственото, което прави Джон, са потоци от частици, а не твърди предмети. При това как ще се качите на космически кораб, който минава покрай вас по-бързо от светлината? Идеята е безсмислена. Не, действителното значение тук са сигналите, цял нов клон от физиката. И аз... аз имам късмета да работя върху това.

Марджъри инстинктивно протегна длан и го потупа по ръката в изблик на беззвучна радост при последното изречение. Беше приятно да види човек, изцяло потънал в нещо извън самия него, особено в последно време. При Джон бе същото, разбира се, но някакси по-различно. Неговите емоции се заглушаваха в манията му по уредите и в някакво вътрешно вълнение, едва ли не непокорен гняв към вселената задето крие своите тайни. Навярно тук бе разликата между това само да мислиш за експерименти като Грег и наистина да трябва да ги правиш. Сигурно, когато ръцете ти са изцапани, е по-трудно да вярваш в суровата математическа красота.

Към тях приближи Джеймс.

— Грег, имаш ли някаква информация за политическите настроения във Вашингтон? Чудех се...

Марджъри разбра, че мигът между нея и Грег е приключил, и се отдалечи, като оглеждаше геометрията на гостите си. Джеймс и Грег потънаха в политически разговор. Грег незабавно превключи темата. Двамата бързо обсъдиха постоянните стачки и Профсъюзният съвет отнесе по-голямата част от вината. Джеймс попита кога американското правителство може отново да открие стоковата борса. Джон неловко се мотаеше наоколо. Колко странно, помисли си Марджъри, един мъж да е толкова неспокоен в собствения си дом. По набръчканото му чело тя разбираше, че съпругът ѝ се колебае дали да се присъедини към двамата мъже. Той не знаеше нищо за стоковата борса и я презираше като форма на хазарт. Марджъри въздъхна и се смили над него.

— Джон, ела и ми помогни, моля те. Отивам да подреда първото блюдо на масата.

Той с облекчение се обърна и я последва в къщата. Тя провери нашарения сив пастет и сложи в чиниите спирали от моркови и маруля от зеленчуковата си градина. Джон ѝ помогна да нареди парчетата масло и филийките домашно изпечен хляб, после предпазливо отвори няколко бутилки от домашното ѝ вино.

Марджъри тръгна сред групичките разговарящи хора и с весели подканващи подвиквания ги подбра към масата. Чувстваше се съвсем като овчарско куче — вървеше отзад и подтикваше онези, които бяха стигнали до някакъв интересен въпрос и бяха престанали да се движат към къщата. На масата, украсена с цветя от градината и с индивидуални свещи, изкусно завити в салфетките, се разнесоха тихи одобрителни възклицания. Марджъри нареди гостите на местата им — Джан до Джеймс, тъй като изглежда се разбираха добре. Грег седна до Хедър, която като че ли бе малко нервна от това.

— Марджъри, ти си истинско чудо — заяви Хедър. — Този пастет е великолепен. И това е домашен хляб, нали? Как си успяла да се справиш с режима на електричеството и всичко останало?

— За Бога, да. Не е ли ужасно? — възкликна Грег. — Имам предвид режима на електричеството — бързо прибави той. — Пастетът е отличен. И хлябът е чудесен. Но да имаш електричество само по четири часа дневно — невероятно. Не знам как живеете така, хора. — И разговорът се разпадна в многобройни обяснения: „Това е експериментална мярка, нали разбирате?“... „мислите ли, че ще продължи дълго?“... „прекалено много несправедливости“... „фабриките получават електричество, разбира се“... „непостоянно работно време“... „страдат само стари нещастници като нас“... „бедните не ги е грижа, нали?“... „щом могат да отворят консерва боб и шише бира“... „богатите, които имат всички онези електрически джунджурии, дето“... „затова режимът ще бъде отменен“... „просто върша всичко едновременно — прането, чистенето и... между десет и дванайсет и вечерно време“... „следващия месец ще стане още по-зле, когато часовете отново се променят“... „в Източна Англия ще е както сега в централните райони: от дванайсет до два и от осем до десет“...

— Кога режимът в Източна Англия отново ще стане от шест до осем? — попита Джон. — Така поне е удобно човек да покани гости на вечеря.

— Чак през ноември — отвърна Марджъри. — Месецът на коронацията.

— А, да — промърмори Грег. — Танци в усойния мрак.

— Е, могат да направят изключение — рече Хедър, донякъде уплашена от ироничния тон на Грег.

— Как?

— Като оставят електричеството. Така всички хора в страната ще могат да я гледат.

— Да — съгласи се Марджъри. — Няма да се наложи Лондон да отпуска извънредно електричество. Само си помислете, една коронация е съвсем екологична.

— Като казвате „екологична“, имате предвид „добродетелна“, нали? — попита Грег.

— Ами-и... — проточи думата Марджъри, докато се опитваше да прецени какво иска да каже Грег. — Зная, че се изразих неправилно, но всъщност при коронациите винаги използват карети с конски впрягове и черквата ще бъде осветена от свещи. Пък и няма да им трябва каквото и да е отопление — всички перове ще са в кожените си мантии.

— Да, обичам да ги гледам — каза Джан. — Толкова са колоритни.

— И с доста буржоазен манталитет, всички тези перове — разсъдливо добави Джеймс. — Бяха много полезни за правителството. Приемаха законите бързо и така нататък.

— О, да — усмихна се Грег. — Биха направили всичко за работниците, освен да станат такива.

Към хора от одобрителни подхилвания, Хедър прибави:

— Ами да, много приказки, малко работа. Перовете просто изпълват въздуха с речите си.

— А от онова, което видях, вярно е и обратното — отвърна Грег.

Лицето на Джеймс се вцепени. Марджъри внезапно си спомни, че той имаше влиятелен роднина в Камарата на лордовете. Тя бързо се изправи и измърмори, че отива за пилето. Когато излезе, Маркъм започна да разказва нещо за американските възгледи относно опозиционната партия и стиснатите устни на Джеймс се отпуснаха. Единият край на масата се съсредоточи върху политическите ужилвания на Грег, а в другия Джеймс попита:

— Все пак изглежда странно да говорим за „крал“ след толкова дълго време, през което сме имали кралица, нали?

Марджъри се върна с голяма тенджера пиле в сметанов сос с пролетни зеленчуци и ориз. Одобрително мърморене приветства апетитния аромат, разнесъл се, когато вдигна капака. Докато сервираше пилето, разговорът се разпокъса — Джеймс и Грег подхванаха темата за трудовите закони, а другите си приказваха за предстоящата коронация. Миналата Коледа кралица Елизабет беше абдикирала в полза на по-големия си син и той бе решил да бъде коронясан на петдесетия си рожден ден през ноември.

Джон беше отишъл за още вино — този път бяло.

— Според мен, това е ужасно прахосване на пари — заяви Хедър. — Има толкова много по-подходящи неща, за които можем да дадем пари, отколкото коронацията. Ами ракът, например? Статистиката е ужасяваща. Един на всеки четирима, нали така? — Тя изведнъж замълча.

Марджъри знаеше причината и все пак ѝ се струваше безсмислено да замазва положението. Тя се наведе напред.

— Как е майка ти?

Хедър не се поколеба да продължи темата. Марджъри разбираше, че жената има нужда да говори за това.

— Мама е общо взето добре. Искам да кажа, че състоянието ѝ се влошава, разбира се, но всъщност изглежда, че го е приела. Тя ужасно се страхуваше да не я упоят накрая, нали знаете?

— А няма ли? — попита Джон.

— Не, лекарите казаха, че няма. Използват онова ново електронно анестетично средство.

— Просто го вкарват в повърхностните мозъчни центрове — прибави Джеймс. — То блокира усещането на болка. Далеч не толкова рисковано, колкото химичните анестетици.

— И по-малко се пристрастява към него, предполагам? — попита Грег.

Хедър премига.

— Не съм се сетила за това. Възможно ли е да се пристрастиш?

— Може би не, щом просто изключват болката — отвърна Джан.

— Ами ако открият начин да стимулират и центрите на удоволствието?

— Вече са го открили — промърмори Грег.

— Наистина ли? — възкликна Марджъри. — Прилагат ли го?

— Не смеят — с нотка на окончателност отвърна Джеймс.

— Е, във всеки случай — продължи Хедър, — всичко това няма никакво значение за мама. Лекарите не са измислили начин да излекуват рака ѝ.

Преди разговорът да се насочи към подробностите около диагнозата, Марджъри успя да смени темата.

Телефонът иззвъня и Джон се обади. Един писклив глас се представи като Питърсън.

— Искah да ви съобщя, преди да си тръгна — каза той. — В Лондон съм. Европейското заседание на Съвета току-що свърши. Мисля, че получих онова, което ви трябва или поне част от него.

— Страхотно — бързо отвърна Джон. — Много хубаво.

— Казвам „част“, защото не съм сигурен, че американците ще пратят всичко, от което се нуждаете. Твърдят, че имали предвид и други приложения, освен вашия експеримент с тахионите, искам да кажа.

— Мога ли да получа списък на онова, което имат?

— В момента работя по него. Чуйте, трябва да приключим. Искah само да ви съобщя.

— Добре. Чудесно. И... и благодаря!

Новината промени насоката на партито. Хедър и Джеймс не знаеха нищо за експеримента на Джон, тъй че трябваше много да им се обяснява преди да са в състояние да разберат значението на телефонното обаждане. Ренфрю ѝ Маркъм се редуваха да обясняват принципната идея, като прескочиха сложните въпроси на трансформациите на Лоренц и как тахионите могат да се връщат назад във времето, защото за това щеше да им трябва черна дъска. Марджъри се появи от кухнята, като изтриваше ръце в престилката си. Мъжките гласове звучаха авторитетно и кънтяха в малката трапезария. Свещите окъпваха лицата около масата в бледожълта светлина. Жените задаваха въпроси с все по-висок тон.

— Струва ми се странно да мисля за хората от собственото ни минало като действителни — сдържано каза Марджъри. Главите се

обърнаха към нея. — Тоест, да си ги представям като все още живи и в известен смисъл, поддаващи се на промяна...

За миг компанията остана безмълвна. Неколцина се намръщиха. Начинът, по който Марджъри беше поставила въпроса, ги извади от равновесие. Тази вечер често бяха говорили за промяната на нещата за в бъдеще. Но да си представяш и миналото като живо, като движещо се и гъвкаво нещо...

Моментът отмина и Марджъри отиде пак в кухнята. Върна се не с един, а с три десерта. Когато ги остави върху масата, *pièce de resistance* — сладкиш от целувки с ранни малини и разбита сметана — предизвика вълната от ахкания, която тя очакваше. Първият десерт бе последван от чаши с ягодов крем и голяма стъклена купа с грижливо украсена плодова салата с шери.

— Марджъри, това е прекалено много — възрази Джеймс.

Джон седеше и мълчаливо сияеше, докато гостите засипваха жена му с похвали. Дори Джан успя да се справи с две порции, макар да отказа салатата.

— Струва ми се — отбеляза Грег, — че сладкишите сигурно са английският заместител на секса.

След десерта компанията се премести до камината, докато Грег и Джон разчистваха съдовете. Когато донесе приборите за чая, Марджъри почувства, че в тялото ѝ се просмуква топла отмала. Със спускането на мрака в стаята беше захладнало и тя използва малък блестящ нагревател, за да затопли чашите. Огънят пращеше и хвърляше оранжеви искри върху износения килим.

— Предполага се, че кафето е вредно, но трябва да кажа, че върви добре с алкохола — отбеляза тя. — Искате ли някой? Имаме „Драмбуй“, „Коантрио“ и „Гран марние“. Оригинални.

Сега, когато вечерята бе свършила, тя спокойно се отпусна. Задълженията ѝ приключиха с раздаването на чашите. Навън се надигаше вятър. Завесите бяха дръпнати и Марджъри можеше да види силуетите на боровите клони, които се люлееха в нощта. Дневната беше оазис от светлина, покой и стабилност.

Сякаш прочела мислите ѝ, Джан тихо изрецитира:

— „Бие ли часовникът на камбанарията от десет до три? И още мед за чая има ли?“

Всички те преувеличаваха, помисли си Марджъри, особено пресата. В края на краищата, историята представляваше поредица от кризи и засега всички те бяха оцелели. Джон се тревожеше, тя знаеше това, но нещата всъщност не се бяха променили чак толкова.

6.

25 септември 1962 г.

Гордън Бърнстейн съзнателно бавно спускаше надолу молива. Държеше го между палеца и показалеца си и гледаше как връхчето му потрепва във въздуха. Това беше безпогрешна проверка — щом допря графита до изкуствената повърхност на масата, треперенето на дланта му предизвика непрекъснато почукване. Независимо колко силно желаше ръката му да е неподвижна, почукването продължаваше. Когато се заслуша в него, стори му се, че то се ускорява и става по-силно от тихото пухтене на вакуумните помпи около него.

Гордън рязко заби молива надолу, като издълба черна дупчица в масата, счупи графита и посипа наоколо парченца дърво и жълта боя.

— Хей...

Той сепнато вдигна глава. До него стоеше Албърт Купър. От колко ли време беше тук?

— Хм, направихме проверка с Доктор Гръндкайнд — каза Купър, извърнал очи настрани от молива. — Цялата им апаратура е чиста.

— Ти лично ли се увери? — Гласът на Гордън бе писклив, дрезгав и си личеше, че се опитва да се овладее.

— Да. Е, постоянното ми мотаене наоколо май почва да ги уморява — стеснително отвърна Купър. — Този път дори изключиха всичките си апарати от мрежата.

Гордън мълчаливо кимна.

— Е, предполагам, че това е всичко.

— Какво искаш да кажеш? — спокойно попита Гордън.

— Виж, работим по този въпрос от — колко? — четири дни.

— И какво?

— Стигнахме до задънена улица.

— Защо?

— Групата по ниски температури на Гръндкайнд беше последният кандидат от списъка ни. Проверихме всички в сградата.

— Точно така.

— И този шум — не може да идва от тях.

— Ъ-хъ.

— Вече знаем, че той не прониква отвън.

— Жицата, която опънахме около апарата, доказва това — съгласи се Гордън, като кимна към металната клетка, която сега обгръщаше цялото магнитно съоръжение. — Тя би трябвало да не пропуска случайни сигнали.

— Да. Така че трябва да има някаква повреда в собствената ни електроника.

— Няма начин.

— Защо? — нетърпеливо попита Купър. — По дяволите, възможно е Хюлет-Пакардът да не е в ред, откъде да знаем?

— Лично проверихме уредите.

— Но причината трябва да е там.

— Не — със съдържана енергия отвърна Гордън. — Не, има нещо друго. — Ръката му се стрелна и сграбчи няколко х/у диаграми. — Проучвам ги вече от два часа. Виж.

Купър прегледа листовите милиметрова хартия на червени квадратчета.

— Ами, изглежда не чак толкова шумно. Искam да кажа, че в пиковите на шума има известно постоянство.

— Настроих го. Подобрех разсейването.

— И какво? Шумът пак си е там — раздразнено рече Купър.

— Не, не е.

— А? Разбира се, че е там.

— Погледни онези пикове, които съм отделил от хаоса. Виж как са разположени.

Купър вдигна листовите от изкуствената повърхност на масата. След миг той каза:

— Гледам ги, но... е, като че ли се явяват само на два различни интервала.

Гордън енергично кимна.

— Правилно. Точно това забелязах и аз. Имаме голямо количество фонов шум — проклет да съм, ако знам откъде идва — с известно постоянство отгоре.

— Как получи тези диаграми?

— Използвах ключовия корелатор, за да отделя първоначалния шум. Тази структура, това разполагане — те са там, навярно ги е имало през цялото време.

— Просто никога не сме се вглеждали достатъчно задълбочено.

— Ние „знаехме“, че това е боклук, защо да се занимаваме с него? Глупаво е. — Гордън поклати глава със самоиронична усмивка.

Купър сбърчи чело, загледан в празното пространство.

— Не разбирам. Какво общо имат тези импулси с ядрения резонанс?

— Не зная. Може би нищо.

— Но, по дяволите, целта на този експеримент е точно такава. Аз измервам големия пик на ядрения резонанс, когато бомбардираме спина на атомните ядра. Тези импулси...

— Те не са резонанси. Във всеки случай, не в онзи смисъл, в който аз разбирам обикновения резонанс. Нещо обръща онези ядрени спинове, да, но... почакай малко. Гордън се втренчи в х/у диаграмите. С лявата си ръка той разсеяно подръпваше едно от копчетата на омачканата си синя риза. — Не мисля, че това изобщо е ефект, зависим от честотата.

— Но нали точно това записваме? Силата на приемания сигнал срещу честотата.

— Да, но при положение, че всичко е наред.

— Ами то си е наред.

— Кой го казва? Ами ако шумът идва на изблици?

— Защо трябва да е така?

— По дяволите! — удари с юмрук по масата Гордън и събори на земята счупения молив. — Я помисли сам! Защо всички студенти искат специално да им се обяснява?

— Добре, добре. — Купър сериозно сбърчи чело в тревожно изражение. Гордън ясно виждаше, че момчето е прекалено уморено, за да е в състояние наистина да мисли. Същото се отнасяше и за самия него. Занимаваха се с този кошмарен проблем от дни, спяха съвсем малко и ходеха да се хранят в долнокачествени закусвални. По дяволите, дори не беше слизал до брега да потича. И Пени — мили Боже, та той почти не я виждаше. Предишната вечер му бе казала нещо рязко и ядосано точно преди той да заспи, а Гордън го осъзна едва, когато започна да се облича на сутринта и нея вече я нямаше. Така че

трябваше да позаглади нещата, щом се прибереше вкъщи. Ако изобщо се прибереше, прибави той, защото мътните го взели, ако се откажеше от тази загадка, преди...

— Хей, опитай това — обади се Купър, като стресна Гордън от унеса му. — Да предположим, че тук имаме променлив във времето приток на енергия, както сам ти каза преди няколко дни — когато започнахме да търсим външни източници на шум. Писецът ни се движи с постоянна скорост по хартията, нали? — Гордън кимна. — Значи тези пикове тук са на разстояние около сантиметър и после имаме два на половин сантиметър. След това един сантиметър интервал, три по половин сантиметър и така нататък.

Гордън изведнъж разбра какво се опитваше да каже Купър, но го остави да довърши.

— Това е начинът, по който се получава сигнала, разположен във времето. Не честотата, а времето.

Гордън кимна. Сега, когато гледаше извивките и пиковите на писците, беше очевидно.

— Нещо идва на изблици през целия честотен спектър, който изследваме. — Той стисна устни. — Изблици с продължителни интервали помежду им, после няколко с по-кратки интервали.

— Точно така — ентусиазирано кимна Купър. — Така е.

— Къси, дълги... Къси, дълги, къси, къси. Като...

— Като някакъв проклет шифър — довърши Купър.

Той изтри устата си и погледна x/y диаграмите.

— Знаеш ли Морзовата азбука? — тихо го попита Купър. — Аз не я знам.

— Ами, да. Във всеки случай, когато бях дете я знаех.

— Хайде да подредим диаграмите по реда, по който съм взимал данните. — Гордън се изправи с нова енергия. Той вдигна счупения молив от пода, намести върха му в една острилка и започна да върти ръчката. Тя издаде дрезгав, триещ звук.

Когато Айзък Лейкин влезе в лабораторията по ядрен резонанс, всеки, дори случаен посетител, можеше да каже, че е негова. Разбира се, абсолютно всичко беше платено от Националната научна фондация, с изключение на военната електроника, получена от военноморските сили и на огромните магнити, собственост — желание на дарителя на

Калифорнийския университет, но в истинския смисъл на думата лабораторията принадлежеше на Айзък Лейкин. Той бе изградил репутацията ѝ в МТИ^[1] с десет години сериозен труд и понякога наистина блестящи проучвания. Оттам беше отишъл в лабораториите на „Дженеръл Електрик“ и „Бел“, като всяка негова стъпка го издигаше по-високо. Когато Калифорнийският университет започна да строи ново университетско градче около Океанографския институт „Скрипс“, Лейкин стана една от първите му „находки“. Имаше връзки с Вашингтон и донесе със себе си страшно много пари, превърнати в апаратура, лабораторно пространство и стипендии за млади таланти. Гордън бе един от първите, възползвали се от стипендиите, но още от самото начало не успя да се спогоди с Лейкин. Когато влизаше в лабораторията на Гордън, той обикновено намираще нещо не на място, оплетени жици, които едва не го спъваха, зле обезопасени машини, нещо, което разваляше настроението му.

Лейкин кимна на Купър и измърмори „здрости“ на Гордън, докато погледът му шареше из лабораторията. Гордън бързо обобща за шефа си напредъка им в елиминирането. Другият кимна и леко се усмихна, когато след това Купър подробно му разказа за седмиците, прекарани в безкрайни проверки на апаратурата. Докато студентът говореше, Лейкин се разхождаше из помещението, натискаше копчета, оглеждаше електрически вериги.

— Тези проводници са наопаки — заяви той, като показва някакви жици, свързани с щипки.

— Така или иначе не използваме тази част — меко отвърна Гордън. Лейкин огледа веригата на Купър, направи забележка, че можела да бъде свързана по-добре и продължи нататък. Гласът на студента го следваше из просторната лаборатория. За него описването на един експеримент беше като да сглобява оръжие — всяка част трябваше да си е на мястото, толкова необходима, колкото и всяка друга. Гордън виждаше, че младежът е умен и внимателен, но нямаше достатъчно опит да хване проблема за шията, да се спре само на най-важните неща. Е, точно затова Купър беше студент, а Лейкин — редовен професор.

Лейкин бутна някакъв ключ, огледа танцуващата повърхност на осцилоскопа и заяви:

— Нещо не е подредено както трябва.

Купър се засуети наоколо. Той проследи веригата и я оправи за секунди. Лейкин одобрително кимна. Гордън изпита особено присвиване в гърдите, като че ли изпитваха него, а не Купър.

— Много добре — каза накрая професорът. — А резултатите ви?

Сега беше ред на Гордън. Той обясни идеите им, като си помагаше с тебешир, а после му показва и данните. Отдаде дължимото на Купър за предположението, че в шума се крие кодирано съобщение. Взе една от диаграмите и я показва на Лейкин, като посочи разположението на пиковите и подчерта, че винаги са на разстояние или от един, или от половин сантиметър и никога по друг начин.

Лейкин разгледа начупените линии и техните случайни върхове, които напомняха кули, стърчащи над скрит в мъгла градски пейзаж.

— Глупости — безстрастно отсече той.

Гордън замълча за миг.

— Отначало и аз така мислех. После дешифрирахме диаграмата и определихме интервалите от половин сантиметър като „точки“, а тези от един сантиметър — като „тирета“ от Морзовата азбука.

— Няма никакъв смисъл. Не съществува физическо въздействие, което може да даде подобни данни. — Лейкин хвърли очевидно ядосан поглед към Купър.

— Но вижте какво се получава, когато преведем Морза — настоя Гордън и надраска на черната дъска: „ЕНЗИМИТЕ ЗАБРАНЕНИ Б“.

Лейкин присви очи към буквите.

— Това от една диаграма ли е?

— Ами, не. И от трите заедно.

— Къде бяха прекъсванията?

— ЕНЗИМИТ на първата, Е ЗАБРАН на втората, ЕНИ Б на третата.

— Значи изобщо нямате пълна дума.

— Е, те са последователни. Направих записите един след друг със съвсем кратка пауза, за да сменя хартията.

— Колко дълга?

— Хм... двайсет секунди.

— Достатъчно време, за да могат няколко от вашите „букви“ да останат незасечени.

— Да, може би. Но структурата...

— Тук няма структура, само предположения.

Гордън се намръщи.

— Вероятността да отделим група думи от случаен шум, подредени по този начин...

— Как разделяте думите? — попита Лейкин. — Дори в Морзовата азбука има интервал, който показва къде свършва една дума и къде започва следващата.

— Доктор Лейкин, просто ви показвам какво сме открили. На записите между всеки две думи има двусантиметрови интервали. Това съвпада...

— Разбирам. — Лейкин стоически приемаше всичко. — Наистина съвпада. Имате ли и други... съобщения?

— Да — безизразно отвърна Гордън. — Но в тях няма особен смисъл.

— Така и предполагам.

— О, получават се думи. „Това“ и „насищам“. Колко големи са според вас шансовете да получим седембуквена дума, отделена от двете страни с двусантиметрови интервали?

— Хм-м — сви рамене Лейкин. Гордън винаги беше изпитвал чувството, че в такива моменти професорът иска да каже нещо на родния си унгарски език, но не може да го преведе на английски. — И все пак смятам, че това са... глупости. Такъв физичен ефект не съществува. Външно въздействие, да. На това мога да повярвам. Но на този Джеймс Бондов код — не.

С тези думи Лейкин бързо поклати глава, сякаш приключваше въпроса и прокара пръсти през оплешивяващата си коса.

— Струва ми се, че тук напразно сте си хвърлили времето.

— Аз не...

— Съветът ми е да се съсредоточите върху действителния си проблем. Тоест, да откриете източника на шума във вашата електроника. Не разбирам защо не можете да го намерите. — Лейкин се обърна, отсечено кимна на Купър и излезе.

Един час след тръгването на Лейкин, когато апаратите бяха изключени или оставени на ниски обороти, данните — събрани, а лабораторните дневници — попълнени и подробностите — вписани, Гордън махна за довиждане на Купър и излезе в дългия коридор, водещ навън. Остана изненадан — през стъклените врати се виждаше

сгъстяващият се мрак и изгряващата Венера. Гордън бе останал с впечатлението, че все още е късен следобед. Матовите стъкла на вратите на офисите бяха черни — всички си бяха тръгнали, дори Шели, с когото бяха разчитали да разговарят.

Е, тогава утре. Все щяха да намерят време утре, помисли си Гордън. Той вдървено тръгна по коридора, като се накланяше настрана, когато чантата се удряше в коляното му. Лабораториите бяха в сутерена на новата сграда на физическия факултет. Поради наклона на хълмистия терен, в тази си част зданието завършваше наравно със земята. Зад стъклените врати в края на коридора като черен квадрат се спускаше нощта. Гордън имаше усещането, че тесният коридор плува покрай него и разбра, че е по-уморен, отколкото бе мислел. Наистина трябваше да прави повече физически упражнения, да се поддържа във форма.

Докато гледаше напред, в очертания от стъклото на вратата мрак се появи Пени и влезе вътре.

— О — каза той и изненадано я зяпна. После си спомни, че сутринта беше измърморил обещание да се прибере рано и да приготви вечеря. — О, по дяволите.

— Да. Накрая се уморих от чакане.

— Господи, съжалявам, аз, аз просто... — Гордън направи несръчен жест. Чистата истина беше, че напълно бе забравил, но му се струваше неразумно да си го признае.

— Мили, ти прекалено си потънал в работата си. — Гласът ѝ се смекчи, когато Пени проучи лицето му.

— Ами, знам, аз... наистина съжалявам. Господи, аз съм... — „Дори не мога да се извиня както трябва“ — самообвинително си помисли той. Гордън се втренчи в нея и се удиви на това дребничко, добре сложено създание, женствено и слабо, което го караше да се чувства тромав и несръчен. Наистина трябваше да ѝ обясни какво му е, как проблемите изцяло са го изпълнили, докато е работел по тях и не са оставили място за нищо друго — в известен смисъл, дори и за нея. Звучеше жестоко, но беше самата истина и той се опита да измисли начин да ѝ го каже без...

— Понякога се чудя как мога да обичам такъв ахмак — поклати глава тя. На устните ѝ започваше да се изписва лека усмивка.

— Ами, наистина съжалявам, но... нека ти разкажа за спора, който водихме с Лейкин.

— Да, разкажи ми. — Тя се приведе, за да вземе товара му. Бе жилава и без усилие вдигна издутата чанта, като раздвижи бедра. Въпреки умората си, Гордън откри, че я наблюдава. Опъването на полата очерта краката ѝ под плата.

— Хайде, нуждаеш се от храна.

Той започна да ѝ разказва. Пени кимаше на думите му, докато го водеше покрай станцията за течен азот към малкия паркинг. Лампите хвърляха сенки от оградата, разтягаха и изкривяваха очертанията на мрежата.

---

[1] Масачузетски технически институт. — Б.пр. ↑

7.

Пени завъртя ключа за запалване на двигателя и радиото пронизително затръби: „Пепси кола е точно това, което ви трябва! Цели дванайсет унции — това е много...“ Гордън се пресегна и го изключи.

Пени изкара колата от паркинга и излезе на булеварда. Хладният нощен вятър рошеше косата ѝ. При корените тя беше светлокестенява, но надолу изсветляваше до руса — от слънцето и хлора в плувните басейни. Лекият бриз донасяше дъх на море.

— Обади се майка ти — предпазливо рече Пени.

— А. Каза ли ѝ, че ще ѝ позвъня? — Гордън се надяваше, че това ще сложи край на въпроса.

— Скоро ще пристигне със самолет да те посети.

— Какво? По дяволите, защо?

— Твърди, че вече изобщо не ѝ пишеш и че така или иначе искала да види как изглежда западният бряг. Смятала да се премести тук. — Пени говореше със спокоен и безстрастен глас и шофираше с бързи, прецизни движения.

— О, Господи. — Той изведнъж си представи как майка му в черна рокля се разхожда под слънчевите лъчи по Джирард авеню, загледана във витрините, с цяла глава по-ниска от всички останали минувачи. Щеше да е толкова не на място, колкото монахиня в нудистка колония.

— Тя не знаеше коя съм аз.

— Ъ? — Образът на майка му, мръщещ се към леко облечените момичета по „Джирард“, го разсейваше.

— Попита ме дали не съм чистачката.

— О.

— Не си ѝ казал, че живеем заедно, нали?

Последва пауза.

— Ще го направя.

Пени мрачно се усмихна.

— Защо още не си й казал?

Той погледна навън през страничния прозорец с мазно петно на мястото, където бе облегал глава и се загледа в искрящите като скъпоценни камъни светлини. Бижутото Ла Хола. Пътуваха по неравния път в каньона и свежият аромат на мента от евкалиптите изпълваше колата. Опитва се мислено да се върне в Манхатън и да погледне на нещата от този ъгъл, да предвиди какво ще си помисли за всичко това майка му, но откри, че е невъзможно.

— Да не би да е, защото не съм еврейка?

— Мили Боже, не.

— Но ако й беше казал това, тя щеше да се появи на часа, нали?

Той мрачно кимна.

— Ъ-хъ.

— Имаш ли намерение да й кажеш преди да пристигне?

— Виж — с внезапна енергия рече Гордън и се обърна към нея.

— Не искам да й казвам каквото и да е. Не искам да се бърка в живота ми. В нашия живот.

— Но тя ще пита, Гордън.

— Нека да пита.

— И няма да й отговориш?

— Тя няма да остане в нашето жилище и не е нужно да знае, че ти също живееш там.

Пени обели очи.

— О, разбрах. Точно преди да пристигне тук, ти ще започнеш да намекваш, че може би ще е по-добре да събера малкото мои неща, които са из апартамента, нали? Да извадя крема си за лице и противозачатъчните си таблетки от аптеката. Просто няколко тънки намека.

Попарващият ѝ тон го умърлуши. Не си го беше помислил толкова ясно, но да, бе му дошла наум някаква подобна идея. Старата игра: защитавай онова, което трябва, но крий останалото. Преди колко ли време беше започнал да го прави с майка си? След смъртта на баща му? За Бога, кога щеше да порасне?

— Съжалявам, аз...

— О, я не се дръж като идиот. Това бе просто шега.

И двамата знаеха, че не е шега, но вместо това увиснаха някъде в пространството между фантазията и действителността, която

предстоеше да се материализира. Дори да не беше казала нищо, накрая той щеше да стигне до това предложение. Именно този тайнствен начин, по който Пени виждаше, че мозъкът му работи върху някакъв проблем с притъпените си сечива, а после се хвърля напред към онова, което искаше да постигне, я караше да го обича дори в най-невероятните моменти. Като прекатури камъка и му показва червеите под него, тя го бе облекчила — не му оставаше друга алтернатива, освен да е честен.

— По дяволите, обичам те — каза той и внезапно се засмя.

Усмивката ѝ се получи кисела. Под премигващите улични лампи тя напрегнато се взираше в пътя.

— Това е проблемът на задомияването. Преместваш се при някой мъж и съвсем скоро, когато каже, че те обича, под повърхността на думите му разбираш, че всъщност ти благодари. Е, моля.

— Какво е това, някаква англосаксонска мъдрост ли?

— Просто наблюдение.

— Как така вие момичетата от Западния бряг поумнявате толкова бързо? — Той се наведе напред, сякаш въпросът му беше насочен към калифорнийския пейзаж навън.

— Ранният полов живот много помага — захилена отвърна Пени.

Това бе още един болезнен за него въпрос. Тя беше първото момиче, с което бе спал и когато ѝ го каза, Пени отначало не можа да повярва. Когато се беше пошегувала, че дава уроци на един професор, той усети, че лустрото му на източна изтънченост го напуска. После започна да подозира, че е използвал онази интелектуална черупка, за да се предпазва от житейските трудности и особено от бодлите на чувствеността. Докато гледаше украсените с декоративна мазилка къщи по брега, покрай които минаваха, Гордън малко мрачно си помисли, че осъзнаването на един недостатък не означава автоматичното му преодоляване. Все още изпитваше известно безпокойство от директния подход на Пени. Може би това се дължеше на факта, че не бе в състояние да мисли за нея и майка си като същества от един и същ свят, а още по-малко за срещата им в неговото жилище, с дрехите на Пени в гардероба като мълчаливо свидетелство.

Той импулсивно протегна ръка и включи радиото. Някакъв тенекиен глас пееше „Големите момичета не плачат...“ и Гордън го изключи.

— Остави го да свири — каза Пени.

— Това е боклук.

— Но все пак запълва тишината — многозначително отвърна тя.

Той с гримаса го пусна отново. При рефрена „Го-о-оле-ми момичета?“ Гордън рече:

— Хей, днес е 25-и, нали?

Пени кимна.

— Започнал е боксовият мач между Листън и Патерсън. Почакай малко. — Той взе да върти копчето и намери станцията, където някакъв коментатор бързо и насечено съобщаваше статистиката преди двубоя. — Ето. Не го предават по телевизията. Виж, карай към Пасифик Бийч. Ще хапнем нещо. Искам да слушам мача. — Пени мълчаливо кимна и Гордън изпита странно чувство на облекчение. Да, беше добре да избягаш от собствените си проблеми и да слушаш как двама мъже се млатят до кръв. Бе усвоил навика да слуша боксовите мачове от баща си на десетинагодишна възраст. Сядаха на меките кресла в дневната и слушаха възбудените гласове, разнасящи се от голямата, кафява, стара „Моторола“ в ъгъла. Очите на баща му безучастно се щураха насам-натам, сякаш виждаше ударите и замахванията, описвани от хиляди километри разстояние. Баща му беше прекалено дебел дори тогава и когато несъзнателно нанасяше въображаем удар, рязко издавайки десния си лакът напред, тлъстината на предмишницата му се разлюляваше. Гордън можеше да види движението на плътта дори през бялата му риза и внимаваше пепелта от пурата му да не падне и да остави сиво петно на килима. Редовно ставаше така и майка му идваше по средата на двубоя, разкудкудякваше се и излизаше, за да донесе лопатата за боклук. Баща му намигаше след някой добър удар или когато някой падаше, и Гордън се ухилваше. Сега си го спомняше, както винаги през лятото — шумът от уличното движение се носеше откъм Дванайсета улица и Второ авеню и баща му винаги имаше мокри полумесеци под мишниците си след края на мача. После изпиваха по една кола. Беше прекрасно време.

Когато влязоха в „Лаймхауз“, Гордън посочи към една далечна маса и рече:

— Виж, там е семейство Кароуей. Какво е средното съотношение?

— Седем от дванайсет — отвърна Пени.

Семейство Кароуей бяха известни астрономи, английска двойка, наскоро приета във физическия факултет. Работата им беше авангардна — занимаваха се с неотдавна откритите квази-звездни източници. Елизабет бе наблюдателят от двамата и прекарваше много време наблизко в Паломар — правеше снимки на дълбокия космос и търсеше по-червени светлинни точки. Червеният цвят означаваше, че източниците са много далеч и следователно невероятно светли. Бърнард, теоретикът, смяташе, че е много вероятно те изобщо да не са от далечни галактики. Работеше по модел, който разглеждаше източниците като тела, изхвърлени от собствената ни галактика, отдалечаващи се от нас почти със скоростта на светлината и затова изглеждаха червени. Двамата нито можеха, нито имаха време да готвят и явно предпочитаха същите ресторанти, които често посещаваха Гордън и Пени. Гордън беше забелязал това и Пени водеше статистиката.

— Като че ли резонансният ефект се бави — каза Гордън на Бърнард, когато се приближиха. Елизабет се засмя и ги представи на третия им сътрапезник, набит мъж, който пронизваше хората с поглед, докато разговаряше. Бърнард ги покани да седнат на тяхната маса и скоро разговорът се насочи към астрофизиката и към проблема за червените източници. Междувременно те си поръчаха най-екзотичните ястия, които успяха да открият в менюто. „Лаймхауз“ беше доста второкласен китайски ресторант, но бе единственият в града и всички учени убедено вярваха, че дори второкласното китайско заведение е за предпочитане пред първокласното американско. Гордън разсеяно се зачуди дали това не е резултат от интернационализма на науката, когато внезапно разбра, че не е чул правилно името на другия мъж. Това беше Джон Бойл, прочутият астрофизик, който имаше на сметката си дълга върволица от успехи. Именно подобни изненади, срещите с цвета на научната общност, правеха Ла Хола това, което беше. Достави му огромно удоволствие, когато Пени направи няколко забавни забележки и Бойл се засмя с втрепен в нея поглед. Точно такова нещо — срещи с велики хора — щеше да впечатли майка му и поради тази причина той веднага реши да не ѝ казва. Гордън

внимателно слушаше приливите и отливите на разговора, като се опитваше да определи какво качество отличава тези колеги от останалите. Сигурно бързият им ум и безгрижният им скептицизъм към политиката и към начина, по който се управляваше светът. С изключение на това, те изглеждаха съвсем като всички останали. Той реши да провери по друг начин.

— Какво мислите за нокаутирането на Патерсън от Листън? — Озадачени погледи. — Свали го само две минути след началото на първия рунд.

— Съжалявам, но не разбирам от такива неща — каза Бойл. — Представям си как са се ядосали зрителите, ако са платили скъпо за местата си.

— Сто долара за място до ринга — отвърна Гордън.

— Почти долар на секунда — захили се Бърнард и започнаха да сравняват отношението време за долар при всички възможни събития, гледани като отделна категория. Бойл се опита да открие най-скъпото и Пени го изпревари със самия секс — пет минути удоволствие и после цяло едно прескъпо дете, ако не си внимавал. Очите на Бойл заблестяха и той каза:

— Пет минути ли? Това не ви прави добра реклама, Гордън.

В краткия взрив от смях никой не забеляза, че Гордън стисна зъби. Беше леко шокиран от факта, че Бойл приема, че те спят заедно и се шегува с това. Адски дразнещо. Но разговорът се насочи към друга тема и напрежението му постепенно изчезна.

Донесоха храната и Пени продължи да подмята остроумни забележки, с което явно очарова Бойл. Гордън мълчаливо ѝ се възхищаваше и ѝ се чудеше колко лесно плува в такива дълбоки води. Той, от друга страна, откри, че се опитва да измисли каква оригиналност да каже минута-две след като разговорът се е насочил към нещо друго. Пени забеляза това и му помогна, като отклони темата в посока, за която знаеше, че той вече има забавен отговор. „Лаймхауз“ се напълни с жуженето на разговори, с аромат на сосове. Когато Бойл извади от джоба на сакото си тетрадка и записа нещо в нея, Гордън разказа как някакъв физик на забава в Принстън пишел в тетрадката си, а Айнщайн, който седял до него, го попитал защо. „Винаги, щом ми дойде наум добра идея, я записвам, за да не я забравя — отвърнал човекът. — Опитайте, много е удобно.“ Айнщайн тъжно поклатил

глава и рекъл: „Съмнявам се. През живота си съм имал само две-три добри идеи.“

Вицът предизвика продължителен смях. Гордън засия към Пени. Беше му помогнала и сега той най-после се почувства на място.

След вечерята петимата решиха заедно да отидат на кино. Пени искаше да гледа „Последната година в Мариенбад“, а Бойл — „Лоурънс Арабски“, като твърдеше, че щом ходел на кино само веднъж годишно, трябвало да е на най-добрия филм. Победи предложението за „Лоурънс“ с четири срещу един глас. Когато излязоха от ресторанта, Гордън прегърна Пени на паркинга и докато се навеждаше да я целуне, си помисли за мириса ѝ в леглото.

— Обичам те — каза той.

— Моля — усмихната отвърна тя.

После, когато лежеше до нея, му се струваше, че я е поставил на грънчарското колело от светлина, процеждаща се през прозореца и я оформя в постоянно нов образ. Извайваше я с ръцете и езика си. Тя на свой ред го направляваше и оформяше. Гордън си помисли, че в уверените ѝ движения и решения — първо по този начин и после по другия — може да долови минали отпечатъци от любовниците, които бе имала преди. Странно, мисълта не го дразнеше, макар да усещаше, че в известен смисъл би трябвало. От нея долитаха отгласи от други мъже. Но тях вече ги нямаше, а той бе тук — това му се струваше достатъчно.

Леко се задъха и си напомни, че трябва по-често да слиза до брега и да тича, а после се загледа в лицето ѝ на бледата, сива улична светлина, която се процеждаше в спалнята им. Чертите ѝ бяха правилни, без отклонения. Единствените криви линии бяха няколко сплъстени кичура влажна коса върху бузата ѝ. Студентка последен курс по литература, послушна дъщеря на оукландски инвеститор, понякога лирична, друг път — практична, с политически усет, който откриваше положителни качества и у Кенеди, и у Голдуотър. Понякога беше нахална, друг път — плаха, после — разпътна, ужасена от сексуалното му невежество, насърчително уплашена от внезапните му изблици на енергия и сетне, когато се стоварваше с ускорен пулс до нея, нежно успокоителна.

Някъде някой тихо свиреше песента „Лимонено дърво“ на Питър, Пол и Мери.

— По дяволите, страшен си — каза Пени. — Получавах единайсет по десетобалната система.

Той замислено се намръщи, като преценяваше тази нова хипотеза.

— Не, ние сме страшни. Не можеш да отделяш изпълнението от изпълнителите.

— О, толкова си аналитичен.

Гордън се намръщи. Знаеше, че със срамежливите момичета на изток би било различно. Оралният секс би бил сложен въпрос, изискващ много предварителни преговори, фалстартове и думи, които нямаше да са подходящи, но би трябвало да свършат работа: „Ами ако ние...“ и „това ли ти се иска?“ — и всичко щеше да доведе до глупави инциденти, до неудобни пози, които, веднъж възприети, се страхуваш да промениш чисто и просто от неизречено неудобство. С притеснителните момичета, които беше познавал, всичко това наистина би се случило. Но не и с Пени.

Той я погледна и после вдигна очи към дървените стени зад нея. На лицето му се изписа озадачено изражение. Знаеше, че би трябвало да се държи небрежно и изтънчено, но сега му се струваше по-важно да обясни чувствата си.

— Не, вече не става дума за мен или за теб — повтори той. — А за нас. Тя се засмя и го смушка с лакът.

8.

14 октомври 1962 г.

Гордън прегледа купчината от пратки в пощенската си кутия. Реклама за нов мюзикъл — „Спрете света — искам да се спася“, препратена от майка му. Най-вероятно тази година нямаше да успее за есенните премиери на Бродуей. Той пусна рекламата в кошчето за боклук. Нещо, което се наричаше „Граждани за прилична литература“, му пращаше крещяща брошура, подробно описваща крайностите на „Политическите авантюристи“ и на Милъровия „Тропика на Козирога“. Гордън с интерес прочете откъсите. В тази гора от разтварящи се бедра, бурни оргазми и откровени креватни гимнастики не можеше да открие нищо, което би развратило публиката. Но генерал Едуин Уолкър не смяташе така и Бари Голдуотър беше написал драматична реч като учен, с внимателно фразирани предупреждения относно ерозията на обществената воля чрез индивидуалните пороци. Правеше се обичайната аналогия между САЩ и упадъка на Римската империя. Гордън се захили и захвърли брошурата. Тук, на запад беше съвсем друга цивилизация. Никоя цензорска организация на източното крайбрежие не би се осмелила да моли университетски служител за подкрепа; знаеха, че пощенските разноски ще са напразни. Може би тези глупаци тук смятаха, че примерът с Римската империя ще се хареса дори на учените. Гордън прегледа последния брой на „Физикъл Ривю“, като отдели материалите, които щеше да прочете по-късно. Имаше интересна статия от Клаудия Цинс за ядрения резонанс с точни наглед данни — старата група в Колумбия оправдаваше репутацията си.

Гордън въздъхна. Може би трябваше да остане в Колумбия след защитата на дисертацията си, вместо толкова рано да се хвърля на асистентско място. „Ла Хола“ беше влиятелен, конкурентен университет, жаден за слава и „величие“. Едно местно списание публикуваше статия, озаглавена „Един университет по пътя към

величието“, пълна със суперлативи и снимки на професори, втрещени в сложни уреди или замислени над някакви уравнения. Калифорния потегля към звездите, Калифорния прави скок напред, Калифорния дава долари за мозъци. Бяха привлекли Хърб Йорк, бивш заместник-министър на отбраната, за ректор на университета. Тук бяха дошли Харълд Юри и семейство Майер, после Кейт Брюкнър в ядрената теория — ручейче на таланти, което сега се превръщаше в постоянен поток. В такива води един новоизпечен асистент не беше много сигурен за работата си.

Гордън тръгна по коридорите на третия етаж, като четеше имената по вратите. Розенблът, плазменият теоретик, когото някои смятаха за най-добър в света. Матиас, майсторът на ниските температури, човекът, който държеше рекорда за свръхпроводник с най-висока температура на функциониране. Крол, Сул, Пикиони и Фехер — всяко едно от тези имена напомняше за поне едно проницателно откритие, блестящо изчисление или забележителен експеримент. А тук, в края на флуоресцентната и настлана с плочки еднаквост на коридора: Лейкин.

— А, значи си получил бележката ми — каза професорът, когато отвори на почукването на Гордън. — Добре. Трябва да вземем някои решения.

— О! — възкликна Гордън. — Защо? — И седна до прозореца, от другата страна на бюрото срещу Лейкин. Навън булдозери с механично сумтене събаряха някои от евкалиптовите дървета, подготвяйки терена за сградата на химическия факултет.

— Наближава времето за подновяването на моята стипендия от ННФ — многозначително отвърна Лейкин.

Гордън забеляза, че професорът не каза „нашата“ стипендия от ННФ, макар да беше отпусната на него, Гордън и Шели. Лейкин бе човекът, който подписваше чековете, О. И., както винаги отбелязваха секретарките — основен изследовател. Имаше разлика.

— Предложението за подновяване трябва да се прати към Коледа — напомни Гордън. — Нужно ли е да започваме да го пишем толкова рано?

— Не говоря за писането му. За какво да пишем?

— Вашите експерименти по локализиране на спина...

Лейкин поклати глава със смръщено лице.

— Те са още в начален етап. Не мога да ги използвам като основен претекст.

— Резултатите на Шели...

— Да, те са обещаващи. Добра работа. Но все още са обикновени, просто доразработки на по-стари опити.

— Тогава оставам аз.

— Да. Ти. — Лейкин долепи длани една до друга пред себе си. Бюрото му беше очебийно подредено — всеки лист хартия бе подравнен по ръба, моливите бяха поставени успоредно един на друг.

— Все още не съм получил никакви ясни резултати.

— Дадох ти проблема с ядрения резонанс, плюс един отличен студент — Купър, — който да ускори нещата. Очаквах досега да си ми представил пълен набор от данни.

— Знаете, че имаме онзи проблем с шума.

— Гордън, не съм ти дал този експеримент случайно — леко усмихнат каза Лейкин. Високото му чело се сбърчи в изражение на приятелска загриженост. — Мислех, че ще е ценна подкрепа за кариерата ти. Признавам, че това не е точно този вид апаратура, с който си свикнал. Темата на дисертацията ти беше по-директна. Но един ясен резултат определено би могъл да се публикува във „Физикъл Ривю летърс“ и това непременно би ни помогнало за подновяването на стипендията. И на положението ти в катедрата.

Гордън погледна навън към машините, които разравяха земята и после върна очи към Лейкин. „Физикъл Ривю Летърс“ беше най-престижното списание за физика, където най-новите резултати се публикуваха само за няколко седмици и не трябваше да се чака като във „Физикъл Ривю“ или още по-зле, в някое друго специализирано издание, месец след месец. Потокът от информация принуждаваше учените да се ограничат с четенето само на няколко списания, тъй като всяко едно от тях ставаше все по-дебело. Все едно да се опитваш да пиеш от пожарникарски маркуч. За да спестиш време, започваш да разчиташ на кратки обобщения във „Физикъл Ривю Летърс“ и си обещаващ, че ще прегледаш по-големите списания, когато имаш повече време.

— Всичко това е вярно — меко се съгласи Гордън. — Но не разполагам с резултат, който да публикувам.

— Напротив, разполагаш — сърдечно промърмори Лейкин. — Този ефект с шума. Той е изключително интересен.

Гордън се намръщи.

— Преди няколко дни казахте, че се дължи просто на лоша техника.

— Онзи ден се държах малко темпераментно. Не прецених съвсем трудностите, с които се сблъскаш. — Той прокара дългите си пръсти през оредяващата си коса и я отметна назад, за да открие бледата кожа на скалпа си, която рязко контрастираше на силния му загар. — Шумът, който си открил, Гордън, не е просто усложнение. След като помислих, смятам, че трябва да е нов физичен ефект.

Гордън се втренчи в него с недоверие.

— Какъв ефект? — бавно попита той.

— Не зная. Сигурно нещо нарушава обичайния процес на ядрен резонанс. Предлагам да го наречем „спонтанен резонанс“, просто за да има работно име. — Професорът се усмихна. — По-късно, ако се окаже толкова важен, колкото подозирам, ефектът може да бъде наречен на твое име, Гордън — кой знае?

— Но, Айзък, та ние не го разбираме! Как можем да му избираме такова наименование? „Спонтанен резонанс“ означава, че нещо в кристала кара магнитните спинове да се колебаят напред-назад.

— Да, така е.

— Ала ние не знаем какво става!

— Това е единственият възможен механизъм — студено отвърна Лейкин.

— Може би.

— Вече не вярваш в онези твои сигнали, нали? — саркастично попита професорът.

— В момента ги проучваме. Точно сега Купър записва нови данни.

— Това са глупости. Губиш времето на онзи студент.

— По мое мнение не е така.

— Страхувам се, че твоето „мнение“ не е единственият решаващ фактор тук — подхвърли Лейкин, като му отпрати леден поглед.

— Какво означава това?

— Ти нямаш опит в подобни неща. Имаме краен срок. Подновяването на стипендията от ННФ е по-важно от твоите

възражения. Не ми е приятно да го казвам толкова рязко, но...

— Да, да, от цялата група, вие знаете най-добре.

— Не смятам, че се нуждая от някой, който да довършва изреченията ми вместо мен.

Гордън премигна и погледна навън през прозореца.

— Извинете.

Последва мълчание, нарушавано от скърцането на булдозерите, което пречеше на Гордън да се съсредоточи. Той се загледа към тропическите дървета в далечината и видя как една механична лапа разкъсва на части гнилата дървена ограда. Приличаше на кошара — древно съоръжение от миналото на Запада, което сега си отиваше. От друга страна, оградата най-вероятно беше останала от флотата, владяла земята, преди да бъде дадена на университета. Лагерът „Матюс“, в който бяха подготвяни пехотинци за Корея. Събаряха един център за обучение и на негово място издигаха друг. Гордън се зачуди с какво ли го обучаваха да се сражава тук? С науката? С финансирането?

— Гордън — със снишен до успокоителен шепот глас започна Лейкин, — мисля, че недооценяваш значението на този проблем с шума, с който си се сблъскал. Спомни си, не е нужно да разбираш изцяло един новооткрит ефект. Гудиър е открил издържливия каучук случайно, като изпуснал индийска гума, смесена със сяра, върху гореща печка. Ръонтген е открил лъчите си, докато е извършвал експеримент с газови електрични заряди.

Гордън сбърчи лице.

— Това обаче не означава, че всичко, което не разбираме, е важно.

— Не, естествено. Но в този случай се довери на преценката ми. Това е точно вида загадка, каквато „Физикъл Ривю Летърс“ ще публикува. И ще помогне за подновяването на стипендията.

Гордън поклати глава.

— Според мен е сигнал.

— Гордън, тази година ще разглеждаме положението ти в катедрата. Можем да те направим старши асистент. Бихме могли дори да те издигнем до доцент.

— Нима? — Лейкин не беше споменал, че освен това биха могли да му дадат, както го наричаха бюрократите, „срочно назначение“.

— Една солидна статия във „Физикъл Ривю Летърс“ придава голяма тежест.

— Ъ-хъ.

— А ако експериментът ти в крайна сметка не доведе до нищо, страхувам се, че за съжаление няма да имам какво да представя в твоя подкрепа.

Гордън погледна Лейкин, като знаеше, че няма какво повече да се каже. Чертата беше теглена. Професорът със сдържана енергия се облегна назад на стола си и хвърли поглед към него, за да провери въздействието на думите си. Ризата му от „Бан-Лон“ очертаваше атлетични гърди, а трикотажните му панталони прилепваха върху мускулести крака. Беше се приспособил добре към Калифорния, излизаше често на приветливото слънце и бе усъвършенствал бекхенда си. Изминал бе дълъг път от тесните, мрачни лаборатории в МТИ. На Лейкин му харесваше тук и искаше да се наслаждава на лукса да живее в богаташки град. Би се борил, за да запази положението си — искаше да остане тук.

— Ще помисля по въпроса — безизразно каза Гордън. До здравата фигура на Лейкин се чувстваше напълнял, блед и тромав. — И ще продължа да записвам данни — довърши той.

На връщане от Линдбърг Фийлд Гордън водеше разговор на безопасно неутрални теми. Майка му дрънкаше за съседи на Дванайсета улица, чиито имена той не помнеше, още по-малко сложните им семейни разправии, техните бракове, раждания и смърти. Майка му смяташе, че той веднага ще схване значението на факта, че семейство Голдбърг най-последно купило място в Маями и че ще разбере защо синът им Джереми предпочел да отиде в Нюйоркския университет, а не в „Йешива“. Всичко това беше част от огромната сапунена опера на живота. Всеки елемент имаше своето значение. Някои щяха да получат отреденото наказание. Други, след много страдания, накрая щяха да бъдат възнаградени. В случая на майка му, той очевидно бе достатъчно възнаграден, поне през този живот. Тя ахкаше на всяко чудо, което се мернеше пред тях в сгъстващия се сумрак, докато се носеха по Шосе 1 към Ла Хола. Палмови дървета, които растяха точно до пътя без ничия помощ. Белият пясък на Мишън Бей, безлюден и чист. Тук нямаше Кони Айлънд. Нито пълни с народ

тротоари. Океански изглед от Маунт Соледад, който изчезваше в синята безкрайност, вместо сива гледка, губеща се в хаоса на Ню Джърси. Майка му се впечатляваше от всичко — напомняше ѝ за онова, което хората разказваха за Израел. Баща му бе ревностен ционист и редовно даваше своята лепта за осигуряването на родната земя. Гордън беше сигурен, че тя все още продължава да го прави, макар никога да не бе молила него за това — може би чувстваше, че се нуждае от цялата си заплата, за да се държи на професорското си положение. Е, това беше вярно. В Ла Хола бе скъпо. Но Гордън се съмняваше, че сега изобщо би дал нещо за, традиционните еврейски каузи. Преместването от Ню Йорк беше скъсало връзката му с всички онези глупости за закони на хранене и талмудски истини. Пени му бе казала, че не ѝ прилича много на евреин, но той знаеше, че момичето просто не разбира нищо. Земята на белите англосаксонци, в която беше отраснала, не я бе научила на прозорливост. Все пак повечето хора в Калифорния бяха също толкова невежи и това устройваше Гордън. Не обичаше непознатите да си съставят мнение за него още преди да му стиснат ръката. Освобождаването му от нюйоркското клаустрофобично еврейско обкръжение беше една от основните причини да дойде в Ла Хола.

Почти бяха стигнали до дома му и обръщаха по Наутилус стрийт, когато майка му прекалено небрежно подхвърли:

— Тази Пени, трябва да ми кажеш нещо за нея, преди да ми я представиш, Гордън.

— Какво има за казване? Тя е калифорнийско момиче.

— Какво означава това?

— Играе тенис, скита се из планините, пет пъти е била в Мексико, но никога по на изток от Лас Вегас. Дори кара сърф. Опита се да научи и мен, но аз първо искам да си оправя формата. Правя си упражненията от Канадските военновъздушни сили.

— Звучи много добре — със съмнение отбеляза тя. Гордън ѝ запази стая в мотел „Сърфсайд“, недалеч от жилището си и после я откара вкъщи. Влязоха в стая, изпълнена с мириса на кубинското ястие, което Пени се беше научила да готви от някогашната си латиноамериканска съквартирантка. Тя се появи откъм кухнята, като развързваше престилката си — приличаше на домакиня повече, отколкото Гордън можеше да си спомни някога да я е виждал. Значи

въпреки възраженията му, Пени все пак малко преиграваше. Майка му бе темпераментна и ентузиазизирана. Тя се засуети в кухнята да помогне със салатата, провери гозбата на Пени и занадзърта под капаците на тенджерите. Гордън се зае с ритуала около виното, който тъкмо беше започнал да усвоява. Преди да пристигне в Калифорния той рядко бе опитвал нещо, което да няма вкуса на гроздето „Конкорд“. Сега в килера си държеше запас от „Круг“ и „Мартини“ и разбираше жаргона за „големи носове“ и „пълно тяло“, макар всъщност да не беше сигурен какво означават всички термини.

Майка му дойде от кухнята, бързо и ефикасно нареди масата и попита къде е банята. Гордън ѝ показа. Когато се върна към виното, Пени улови погледа му и му се усмихна. Той ѝ отвърна. Нека нейният „Еновид^[1]“ бъде знаме на независимостта.

Когато се върна, госпожа Бърнстейн изглеждаше унила. Походката ѝ беше по-тромава, отколкото си я спомняше Гордън, вечно черната ѝ рокля се бе насъбрала, когато с леко поклащане пресече стаята. Погледът ѝ беше разсеян. Вечерята започна и продължи с разговор, който съдържаше само по-маловажни новини. Братовчедът Ърв започнал търговия някъде в Масачузетс. Чичо Хърб както обикновено печелел добри пари, а сестрата на Гордън — тук майка му направи пауза, сякаш внезапно си бе спомнила, че не трябва да повдига този въпрос — все още се мотаела с някакви смахнати в Гринидж Вилидж. Гордън се усмихна — сестра му, две години по-голяма от него и много по-смела, се грижеше за себе си. Той направи забележка за нейните картини и за това колко време му трябва на човек, за да ги разбере, а майка му се обърна към Пени и попита:

— Предполагам, че вие също се интересувате от изкуство?

— О, да — отвърна Пени. — От европейска литература.

— А какво мислите за новата книга на господин Рот^[2]?

— О — рече Пени, като очевидно се опитваше да спечели време.

— Струва ми се, изобщо не успях да я дочета.

— А би трябвало. Тя би ви помогнала много по-добре да разберете Гордън.

— Ъ? — намеси се той. — Какво искаш да кажеш?

— Е, скъпи — с бавен, съчувствен глас заговори госпожа Бърнстейн, — тя може да ѝ даде някаква представа за... е... мисля, че господин Рот е — съгласна ли сте, Пени? — много сериозен писател.

Гордън се усмихна, като се чудеше дали може да си позволи открито да се изсмее. Но преди да успее да отговори каквото и да е, Пени промърмори:

— Като се има предвид, че Фокнър почина през юли, а Хемингуей — миналата година, предполагам, че Рот остава някъде сред стоте най-добри американски романисти, но...

— О, те пишат за миналото, Пени — твърдо я прекъсна госпожа Бърнстейн. — А новата му творба, „По течението“, е пълна с...

В този момент Гордън се отпусна назад и остави мислите си да се носят. Майка му беше подхванала теорията си за възхода и превъзходството на еврейската литература и Пени реагираше точно, както бе предвидил. Теориите на майка му бързо се смесваха в ума ѝ с доказаните факти. В лицето на Пени обаче тя имаше упорит противник, който не би допуснал компромис в името на мира. Той усещаше, че напрежението помежду им нараства. Не можеше да стори нищо, за да попречи. Изобщо не ставаше дума за литературна теория, а за „шикса“ срещу майчина обич. Гордън виждаше как лицето на майка му все повече се напруга. Бръчките в ъгълчетата на очите ѝ, които се дължаха на постоянно примижаване, ставаха по-дълбоки. Можеше да се намеси, но знаеше какво щеше да стане: без да забележи, гласът му постепенно щеше да се усилива, докато внезапно не се превърнеше в хленчене на тинейджър, едва прехвърлил Бар Мицвах. Майка му винаги го предизвикваше да стигне дотам. Е, този път нямаше да се хване в капана.

Гласовете им ставаха по-високи. Пени цитираше книги и автори, а майка му ги разбиваше на пух и прах, уверена, че няколкото лекции във вечерното училище ѝ дават право на сериозно мнение. Гордън довърши храната си, бавно отпиваше от виното, гледаше към тавана и накрая се намеси.

— Мамо, сигурно вече си уморена при тази часова разлика и всичко останало.

Госпожа Бърнстейн млъкна по средата на изречението и озадачено го погледна, сякаш излизаше от транс.

— Просто обсъждаме, скъпи, не е нужно да се тревожиш толкова — усмихна се тя. Пени успя да отвърне с леко изпъване на устата си. Госпожа Бърнстейн пооправи прическата си — пчелен кошер, който не

се поддаваше на промяна. Пени се изправи и с тракане вдигна приборите. Потискащото мълчание продължаваше.

— Хайде, мамо. Най-добре да тръгваме.

— Съдовете. — Тя започна да разтребва масата.

— Пени ще се оправи.

— О, добре.

Майка му се изправи, изтупа от блестящата си черна рокля някакви невидими трохички и взе чантата си. После с тежки, все позабързани стъпки заслиза по външните стълби, като че ли бягаше от недовършена битка. Тръгнаха направо по малка уличка, която той знаеше. Стъпките им отекваха в мрака. Вълните шепнеха откъм недалечния бряг. Под уличните лампи се носеха и къдреха вълма мъгла.

— Е, тя е различна, нали? — попита госпожа Бърнстейн.

— В какъв смисъл?

— Ами.

— Всъщност, не. — Въпреки това, той знаеше.

— Вие сте... — тя направи жест, сякаш не се доверяваше на думите: преплете средния си пръст около показалеца — така, нали?

— Има ли някакво значение?

— Там, където живеем, има.

— Вече съм голям.

— Можеше да ми кажеш. Да предупредиш майка си.

— По-добре беше първо да се запознаеш с нея.

— Ех ти, учен такъв.

Тя въздъхна. Чантата ѝ се люлееше и описваше големи дъги, докато майка му трوماво вървеше по улицата. Наклонът на лампите удължаваше сянката ѝ. Гордън реши, че вече се е примирила. Но не:

— Не познаваш ли някакви еврейски момичета в Калифорния?

— Хайде сега, мамо.

— Нямам предвид да ходиш на уроци по румба или нещо подобно. — Тя спря и остана неподвижна. — Става дума за целия ти живот.

Той сви рамене.

— За пръв път ми е. Ще се науча.

— На какво ще се научиш? Да бъдеш нещо друго ли?

— Не е ли очевидно, щом се държиш толкова враждебно към приятелките ми? Не е нужно да имаш аналитични способности, за да го разбереш.

— Чичо ти Хърб би казал...

— Остави чичо Хърб. Това е философията на лактите.

— Що за език. Ако му предам какво си казал...

— Предай му, че имам пари в банката. Той ще разбере.

— Сестра ти, поне сестра ти е близо до дома.

— Само географски.

— Ти не знаеш.

— Тя пляска платното с маслени бои, за да излекува психозата си. Да. Психоза.

— Недей.

— Вярно е.

— Живееш с нея, нали?

— Естествено. Трябва ми практика.

— Откакто почина баща ти...

— Не започвай пак с това — рязко махна с ръка той. — Слушай, видя какво е положението. Такова и ще си остане.

— Заради баща ти, Господ да даде мир на душата му...

— Не можеш... — Искаше му се да завърши с думите „да ме плашиш с някакъв призрак“ и точно така се чувстваше, но каза: — ... да знаеш какъв съм сега.

— Една майка ли не знае?

— Да, понякога.

— Казвам ти и те моля, не разбивай майчиното си сърце.

— Ще правя това, което ми харесва. За мен тя е чудесна.

— Тя е... момиче, способно на това — да живее с теб, без да сте женени...

— Все-още не съм сигурен какво точно искам.

— А какво иска тя?

— Виж, скоро ще разберем. Бъди разумна, мамо.

— Ти ли ми казваш да съм разумна? Да легна и да умра, без да кажа нищо? Не мога да остана тук и да ви гледам как си гукате.

— Тогава не ни гледай. Трябва да разбереш кой съм аз, мамо.

— Баща ти би... — започна тя, но не довърши. На студената, бледа светлина майка му рязко се изпъна. — Напусни я. — Лицето ѝ

беше сурово.

— Не.

— В такъв случай ме изпрати до стаята ми.

Когато се върна в бунгалото, Пени четеше „Тайм“ и ядеше кашу.

— Как мина? — направи иронична и отегчена гримаса тя.

— Няма да спечелиш състезанието „Сюзи еврейката“.

— Не съм си го и помислила. Господи, виждала съм най-различни хора, но...

— Да. Онези нейни глупости за Рот.

— Проблемът не беше в това.

— Не, наистина — съгласи се той.

На следващата сутрин майка му се обади от мотела. Имала намерение да прекара деня в разходка из града и в обикаляне на забележителностите. Каза, че не искала да му губи времето в университета, тъй че щяла да се оправи сама. Гордън се съгласи, че така навярно ще е най-добре, защото му предстоял тежък ден — лекция, семинар, обяд с лектора от семинара, две заседания на комитети следобед и съвещание с Купър.

Вечерта той се прибра вкъщи по-късно от обикновено. Позвъни в мотела ѝ, но нямаше никой. Пени се върна и вечеряха заедно. Тя имаше никакви проблеми с курсовата си работа и трябваше да чете. Към девет часа вече бяха вдигнали съдовете и Гордън разпростря по масата в трапезарията лекционните си материали, за да провери някои изостанали писмени работи. Приключи към единайсет, нанесе оценките в тетрадката си и едва тогава си спомни за майка си. Позвъни в мотела. Оттам му казаха, че на вратата имало табелка „не ме безпокойте“ и че госпожа Бърнстейн била поръчала да не я свързват по телефона. Гордън помисли дали да не се поразходи дотам и да почука на вратата ѝ. Но беше уморен и реши да се срещне с нея на сутринта.

Събуди се късно. Закуси с порция кадаиф, докато преглеждаше бележките си за лекцията по класическа механика и коригираше етапите в някои експерименти, които щеше да извърши пред студентите. Вече подреждаше чантата си, когато се сети да позвъни в мотела. Майка му пак беше излязла.

Към средата на следобеда съвестта започна да го гризе. Прибра се вкъщи рано и веднага отиде до мотела. На почукването му не

отговори никой. Той заобиколи, за да попита на рецепцията и служителят погледна в малкото отделение за съобщения под номера на стаята ѝ. Измъкна оттам бял плик и го подаде на Гордън.

— Доктор Бърнстейн? Да. Тя остави това за вас, сър, преди да напусне мотела.

Вцепенен, Гордън разкъса плика. Вътре имаше дълго писмо, което с повече подробности повтаряше разговора им от по-предишната вечер. Тя не можела да разбере как синът ѝ, толкова всеотдаен някога, бил в състояние да нарани майка си по този начин. Била покрусена. Онова, което правел, било смъртен грях. Да се свърже с толкова различно момиче, да живее така — ужасна грешка. И то с такъв човек, с такава штунк! Майка му плачела, била изпълнена с тревога за него. Но знаела що за момче бил той. Нямало лесно да се даде. Щяла да го остави на мира. Щяла да го остави сам да се опомни. Самата тя щяла да се оправи. Отивала в Лос Анджелис да посети братовчедка си Хейзъл, която имала три прекрасни деца и която не била виждала от седем години. Оттам щяла да лети обратно за Ню Йорк. Може би след няколко месеца пак щяла да му дойде на гости. А още по-добре, той да се върнел у дома за малко. Да видел приятелите си в Колумбийския университет. Да отидел на гости на съседите — те щели много да се радват да го видят, момчето, постигнало най-голям успех от целия квартал. Дотогава щяла да му пише и да се надява. Една майка винаги се надявала.

Гордън мушна писмото в джоба си и се прибра вкъщи. Показа го на Пени и те заедно го обсъдиха, а после реши да го забрави засега, да се оправи с майка си по-късно. Тези неща обикновено се лекуваха от само себе си с времето.

---

[1] Противозачатъчни таблетки. — Б.пр. ↑

[2] Филип Рот — американски писател от еврейски произход. — Б.пр. ↑

9.

1998 г.

— Е, къде, по дяволите, е той? — избухна Ренфрю. Разхождаше се нагоре-надолу из кабинета си — по пет крачки във всяка посока.

Грегъри Маркъм мълчаливо седеше и го наблюдаваше. Тази сутрин беше медитирал в продължение на половин час и се чувстваше спокоен и съсредоточен. Той погледна зад Ренфрю, през големите прозорци, които „Кав“ смяташе за свой основен архитектурен лукс. Просторните полета навън бяха равни и неподвижни, невероятно зелени с настъпването на лятото. Велосипедисти беззвучно се плъзгаха по „Котън“, закачили товара си на задните багажници. Утринният въздух вече бе топъл и тежък. Далечните върхове на Кеймбридж се губеха в синевата и закръгленото жълто слънце беше надвиснало ниско над града. Беше онази благодатна част от деня, когато като че ли му оставаше безкрайно много време, помисли си Маркъм, сякаш в морето от смълчани минути, разпрострели се пред него, можеше да постигне всичко.

Ренфрю все още нервно се разхождаше. Маркъм се размърда и попита:

— По кое време ти каза, че щял да пристигне тук?

— В десет, по дяволите. Тръгнал е преди часове. Трябваше да се обадя в офиса му за нещо и попитах дали още е там. Казаха ми, че е тръгнал много рано сутринта, преди часа пик. И защо още не е пристигнал?

— Едва минава десет — разумно отбеляза Маркъм.

— Да, но по дяволите, аз не мога да започна, преди да е дошъл. Лаборантите чакат. Всички сме готови. Той губи времето на всички ни. Този експеримент не го интересува и се държи много сурово с нас.

— Ти получи парите, нали? И онези апарати от Брукхайвън.

— Парите са малко. Достатъчно, за да продължим, но само толкова. Ще ни трябват още. Така ни задушават. И двамата с теб знаем,

че това може да е единственият ни шанс да се измъкнем от пропастта. А какво правят те — карат ме да провеждам експеримента с подръчни средства и после онзи педераст даже не го е грижа достатъчно, че да пристигне навреме да го гледа.

— Той е администратор, а не учен. Естествено, политиката на финансиране наистина изглежда късогледа. Но виж, ННФ няма да прати нищо повече без по-силен натиск. Навярно използват парите за други работи. Не можеш да очакваш от Питърсън чудеса.

Ренфрю застана на едно място и го погледна.

— Предполагам, дадох ясно да се разбере, че не го харесвам. Надявам се, че самият Питърсън не го е забелязал, защото в противен случай може да се настрои срещу експеримента.

Маркъм сви рамене.

— Сигурен съм, че той знае. На всеки му е ясно, че вие двамата сте коренно различни, а Питърсън не е глупав. Виж, мога да поговоря с него, ако искаш — всъщност, ще го направя. Що се отнася до това, че може да се настрои срещу експеримента — глупости. Сигурно е свикнал да не го харесват. Според мен, това изобщо не го притеснява. Не, мисля, че можеш да разчиташ на подкрепата му. Но само на частична подкрепа. Той се опитва да покрие всичките си обещания, а това означава, че парите ще се разпределят на много места по съвсем малко.

Ренфрю седна на въртящия се стол.

— Извинявай, ако съм малко нервен тази сутрин, Грег. — Той прокара дебелиите си пръсти през косата си. — Работа денонощно — изкуствената светлина не ми пречи — и навярно съм уморен. Но съм предимно ядосан. Продължавам да получавам шум и той заглушава сигналите.

Внезапното унило раздвижване в лабораторията привлече вниманието им. Лаборантите, които допреди минута разсеяно бърбеха помежду си, сега изглеждаха сериозни и подготвени. По стълбите слизаше Питърсън. Той се приближи до вратата на кабинета на Ренфрю и отсечено кимна на двамата мъже.

— Извинете за закъснението ми, Доктор Ренфрю — без да дава обяснение каза той. — Можем да започваме незабавно.

Когато Питърсън отново се обърна към лабораторията, Маркъм с лека изненада забеляза спечената кал по елегантните му обувки, като

че ли беше ходил из разорани ниви.

Беше 10:47 сутринта. Ренфрю започна бавно да почуква по сигналния ключ. Маркъм и Питърсън стояха зад него. Лаборантите наблюдаваха други резултати от експеримента и настройваха апаратурата.

— Толкова ли е лесно да се прати съобщение? — попита Питърсън.

— Обикновен Морз — отвърна Маркъм.

— Разбирам. За да се постигне максимална вероятност да бъде дешифриран.

— По дяволите! — внезапно изправи глава Ренфрю. — Равнището на шума пак се повиши.

Маркъм се наведе над него и погледна към датчика на осцилоскопа. Стрелката танцуваше и се люлееше в разпръснато случайностно поле.

— Как е възможно в една охладена индиева проба да има толкова много шум? — попита той.

— За Бога, не зная. През цялото време имаме такъв проблем.

— Може да е от термичен произход.

— Невъзможно ли е предаването при това положение? — намеси се Питърсън.

— Разбира се — раздразнено отвърна Ренфрю. — Шумът разширява тахионовия резонанс и заглушава сигнала.

— Значи експериментът няма да се получи?

— По дяволите, не съм казал това. Просто ще се наложи да почакаме. Сигурен съм, че ще успеем да открием проблема.

Някакъв лаборант извика от платформата горе:

— Господин Питърсън? Търсят ви по телефона, казват, че е спешно.

— А, добре.

Питърсън забързано се изкачи по металните стълби и изчезна. Ренфрю се консултира с няколко лаборанти, лично провери датчиците и известно време ядосано се суети наоколо. Маркъм стоеше и наблюдаваше стрелката на осцилоскопа.

— Имаш ли някаква идея какво може да е? — извика той на Ренфрю.

— Вероятно изтичане на топлина. Или пък пробата не е добре изолирана от сътресения.

— Искаш да кажеш, че ѝ въздействат хората, като се движат из помещението ли?

Ренфрю сви рамене и се върна към работата си. Грег потри с пръст долната си устна и се загледа в жълтия шумов спектър на зеления екран на осцилоскопа. След миг попита:

— Имаш ли корелатор, който да използваш за този апарат?

Ренфрю спря за момент и се замисли.

— Не, тук нямам. Не ни е трябвал.

— Бих искал да видя дали от този шум не можем да извлечем някаква структура.

— Е, предполагам, че ще сме в състояние да го направим. Ще откъснем нещо подходящо.

Над главите им се появи Питърсън.

— Съжалявам, налага ми се да отида до секретен телефон. Има проблем.

Ренфрю се извърна, без да каже нищо. Маркъм се заизкачва по стълбите.

— Така или иначе, експериментът ще се забави, струва ми се.

— А, добре. Не искам да се връщам в Лондон, без да съм видял какво ще стане. Но трябва да разговарям с някои хора по секретна телефонна линия. Има една в Кеймбридж. Навярно ще ми отнеме около час.

— Толкова зле ли са нещата?

— Така изглежда. Онзи масов цъфтеж на диатомея край южноамериканския бряг в Атлантическия океан явно излиза извън контрол.

— Цъфтеж ли?

— Биологичен термин. Означава, че фитопланктонът влиза в контакт с хлорните въглеводороди, които използваме за изкуствени торове. Но освен това има и нещо друго. Специалистите се мъчат да открият по какво този случай се различава от предишните, по-ограничени ефекти върху океанската хранителна верига.

— Разбирам. Можем ли да направим нещо?

— Не зная. Американците провеждат някои експерименти в Индийския океан, но разбирам, че напредват бавно.

— Е, няма да ви задържам. Трябва да свърша нещо — имам идея, свързана с експеримента на Джон. Кажете, знаете ли заведението „Каприз“?

— Да, на Тринити стрийт. Близко до „Боус & Боус“.

— След около час сигурно ще имам нужда да пийна и да хапна нещо. Защо не се срещнем там?

— Добра идея. Ще се видим към обяд.

„Каприз“ беше пълен със студенти. Иън Питърсън си проби път през тълпата до вратата и спря за миг, за да се ориентира. Студентите до него си предаваха халби бира един на друг и някой го поля. Питърсън извади носна кърпичка и с погнуса се избърса. Младежите не забелязаха нищо. Беше краят на учебната година и духовете им се бяха развилнели. Неколцина вече бяха пияни. Високо разговаряха на лош латински — пародия на някаква официална церемония, на която току-що бяха присъствали.

— *Eduardus, dona mihi plus beerus!* — извика един от тях.

— *Beerus? O, Deus, quid dicit? Ecce sanguis barbarus!* — издекламира друг.

— *Mea culpa, mea maxima culpa!* — с подигравателна сериозност отвърна първият. — Но как е „бира“ на тъпия латински?

Отвърнаха му няколко гласа:

— *Alum! Vinum barbaricum! Imbibius hopius!* — Последва взрив от смях. Мислеха се за много остроумни. Един от тях с хълцане бавно се отпусна на земята и изгуби съзнание. Вторият събеседник вдигна ръка над него и тържествено произнесе:

— *Requiescat in pace. Et lux perpetua* и така нататък.

Питърсън се отдалечи от тях. Очите му започваха да привикват с мрачната — в сравнение с обляната в слънце „Тринити“ — атмосфера. Един жълт плакат на стената съобщаваше, че някои ястия от менюто липсват — временно, разбира се. В центъра на кръчмата пукаше и съскаше голяма печка с въглища. Над нея господстваше изтормозен готвач, който местеше тигани от по-малките пръстени на по-големите и обратно. Всеки път, щом вдигнеше някой тиган от пръстена, блясъкът от огъня в печката за миг осветяваше ръцете и потното му лице и той заприличваше на сериозен, оранжев призрак. Студентите по масите около печката насърчително му подвикваха.

Питърсън мина през претъпканата ресторантска част. Във въздуха на пластове се носеха сини кълба дим от лула. До него достигна остър мирис на марихуана, примесен с дъх на тютюн, олио, бира и пот. Някой извика името му. Той се заглежда и видя Маркъм в едно от страничните сепарета.

— Истинска случайност е да откриеш някого тук, нали? — каза Питърсън и седна.

— Току-що поръчах. Има много салати, нали? И ястия, пълни с лайняни въглехидрати. В последно време като че ли много не си струва да се храниш.

Питърсън прегледа менюто.

— Мисля, че бих опитал езика, макар да е невероятно скъп. Всички видове месо са просто невъзможни.

— Да, нали? — сбърчи лице Маркъм. — Не разбирам как можете да ядете език, когато произхожда от устата на някое животно.

— В такъв случай — яйца?

Маркъм се засмя.

— Предполагам, че няма начин да ви отклоня. Но смятам да се изфукам и да си поръчам наденички. Това ще окаже чудесно въздействие върху финансите ми.

Келнерът донесе светло пиво за Питърсън и черна бира за Маркъм. Администраторът отпи голяма глътка.

— Значи тук позволяват пушенето на марихуана?

Маркъм се огледа и подуши въздуха.

— Наркотик ли? Естествено. Тук са законни всички слаби опиати, нали?

— От една-две години. Но струва ми се, по обществено споразумение — ако някой е против, не трябва да се пуши на публични места.

— Това е университетски град. Предполагам, че студентите открито са пушили марихуана много преди да бъде легализирана. Във всеки случай, ако правителството иска да отвлече хората от новините, няма смисъл да ги кара да го правят единствено у дома си — меко каза Маркъм.

— Хм-м — промърмори Питърсън.

Ученият задържа халбата с бира пред устата си и го погледна.

— Уклончив сте. Значи съм познал? Правителството е имало предвид точно това?

— Да речем, че въпросът беше обсъждан.

— В такъв случай, какво има намерение да направи либералното правителство за тези наркотични вещества, които повишават човешката интелигентност?

— Откакто съм в Съвета, не съм се занимавал много с тези проблеми.

— Носи се слух, че китайците са доста напред в това отношение.

— О? Е, мога да го опровергая. Миналия месец Съветът получи разузнавателен доклад точно по този въпрос.

— Значи шпионират собствените си членове?

— Китайците официално са членове, но... е, вижте, проблемите от последните няколко години са технически. Пекин разполага с достатъчно и без да полага усилия за изследвания, за които няма научен потенциал.

— Мислех, че се справят добре.

Питърсън сви рамене.

— Доколкото е възможно, при положение, че трябва да се грижат за милиардно население. В последно време не се занимават много с външни въпроси. Опитват се да разрежат на абсолютно равни парчета постоянно намаляващата баница.

— Най-после чист комунизъм.

— Не чак толкова чист. Еднаквите парчета съдържат напрежението, дължащо се на неравенството. Възраждат терасното земеделие, въпреки че е трудоемко, за да повишат производството на храни. Опиумът за народа в Китай са хранителните продукти. Винаги е било така. Освен това в земеделието вече не използват енергоемки химикали. Струва ми се, че се страхуват от странични ефекти.

— Като южноамериканския цъфтеж ли?

— Точно така — сбърчи лице Питърсън. — Кой можеше да предвиди...?

От тълпата се разнесе внезапен хъркащ вик. Една жена от съседната маса рязко се изправи и се хвана за гърлото. Опитваше се да каже нещо. Друга жена до нея я попита:

— Елинор, какво има? Гърлото ти ли? Заседна ли ти нещо?

Жената се задъха и стържещо се закашля. После се вкопчи в стола. Всички глави се обърнаха нататък. Ръцете ѝ се спуснаха към стомаха и лицето ѝ се сгърчи в пристъп на болка.

— Аз... толкова боли... — Внезапно тя повърна върху масата. Тялото ѝ се отпусна напред, ръцете ѝ се бяха впили в него. Върху чиниите с храна се пръсна поток от жлъчка. Посетителите наоколо, замръзнали до този момент, отчаяно заскачаха от столовете си и се отдръпнаха настрана. Жената се опита да извика, но вместо това отново повърна. На пода се пръснаха стъклени чаши. Тълпата заотстъпва назад.

— По-омощ! — извика жената. После се разтърси в конвулсии. Направи опит да се изправи и повърна върху себе си. Обърна се към приятелката си, която се беше отдръпнала до съседната маса. След това погледна надолу към себе си с изцъклени очи и притисна длани към корема си. Колебливо отстъпи назад от масата, но изведнъж се подхлъзна и се строполи на пода.

Питърсън се бе вцепенил от шок, както и Маркъм. Когато жената падна, той скочи на крака и се хвърли напред. Тълпата замърмори и не помръдна. Администраторът се наведе над жената. Шалът ѝ се беше увил около шията ѝ. Бе усукан и изцапан от повърнатото. Той го освободи, като използва и двете си ръце. Платът се скъса. Жената се задушаваше. Питърсън ѝ повя и тя си пое дъх. Очите ѝ блуждаеха. После погледна към него.

— Толкова... боли...

Питърсън се намръщи към заобиколилата ги тълпа.

— Няма ли да извикате лекар? По дяволите!

Линейката беше заминала. Персоналът на „Каприз“ разчистваше бъркотията. Повечето от клиентите си бяха тръгнали, изгонени от вонята. Питърсън се върна от линейката, където беше отишъл, за да се увери, че санитарите са взели проба от храната.

— Какво казаха, че ѝ е станало? — попита Маркъм.

— Нямаат представа. Дадох им наденичката, която жената ядеше. Лекарят спомена нещо за хранително отравяне, но никога не съм чувал за такива симптоми на отравяне.

— Всички сме чували за замърсявания...

— Може би. — Питърсън пренебрегна идеята с махване на ръка.
— В наше време може да е какво ли не.

Маркъм замислено отпи от бирата си. До масата приближи келнер, който носеше храната им.

— Език за вас, сър — каза той на Питърсън, като му поднесе поръчката. — Ето и наденичката.

Двамата мъже погледнаха чиниите си.

— Мисля... — бавно започна Маркъм.

— Съгласен съм — бързо отвърна Питърсън. — Струва ми се, че ще прескочим тази храна. Бихте ли ми донесли салата?

Келнерът неуверено погледна към чиниите.

— Нали поръчахте това?

— Наистина. След онова, което току-що се случи, сигурно не очаквате да го изядем, нали? В такъв ресторант?

— Ами, аз не, но управителят, той...

— Кажете на вашия управител да внимава с продуктите си или в противен случай ще затворя заведението. Разбрахте ли ме?

— За Бога, няма причина да...

— Просто му представете това. И донесете на приятеля ми още една бира.

Когато келнерът се отдалечи, очевидно неизпитващ желание да се изправя нито срещу Питърсън, нито срещу управителя, Маркъм промърмори:

— Чудесно. Откъде знаете, че искам още една бира?

— Интуиция — с уморено добродушие отвърна Питърсън.

И двамата бяха изпили по още няколко бири, когато Питърсън каза:

— Вижте, всъщност сър Мартин е специалистът в британската делегация. Аз съм неспециалист, както го наричат. Това, което искам да знам, е как, по дяволите, се оправяте с онзи парадокс с дядото? Дейвис достатъчно ясно ми разказа за откриването на тахионите и разбрах, че те могат да пътуват в миналото ни, но все пак не мога да схвана как човек е в състояние логически да го променя.

Маркъм въздъхна.

— До откриването на тахионите всички смятаха общуването с миналото за невъзможно. Невероятното е, че физиката на времевите

комуникации е била разработена по-рано, едва ли не случайно, още през 40-те години. Двама физици, Джон Уилър и Ричард Фейнман, са разработили правилно описание на самата светлина и са доказали, че се излъчват две вълни винаги, когато, да речем, се опиташ да излъчиш радиовълна.

— Две ли?

— Точно така. Едната от тях получаваме по радиоприемниците си. Другата пътува назад във времето — „предната вълна“, както са я нарекли Уилър и Фейнман.

— Но ние не получаваме каквито и да е съобщения преди да са били пратени.

Маркъм кимна.

— Вярно е, но предната вълна е там, в изчисленията. Не можем да я заобиколим. Всички физични уравнения са симетрични по отношение на времето. Това е една от загадките на съвременната физика. Как става така, че усещаме минаването на времето и въпреки това, според всички физични уравнения, времето може да се движи и в двете посоки — напред или назад?

— Значи уравненията са грешни.

— Не, не са. Те могат да предвидят всичко, което сме в състояние да измерим — но само докато използваме „забавената вълна“, както са я нарекли Уилър и Фейнман. Онази, която чуваме по радиоприемниците си.

— Е, вижте, сигурно има начин да промените уравнението, докато не получите само забавената вълна.

— Не, няма начин. Ако промените уравнението така, ще промените и забавената вълна. Просто не можем да минем без предната.

— Добре, къде са тогава онези излъчени назад във времето радиопредавания? Защо не мога да настроя приемника си на новините от следващия век?

— Уилър и Фейнман са доказали, че не могат да бъдат приемани тук.

— Не могат да бъдат приемани през тази година ли? Искам да кажа, в настоящето?

— Точно така. Вижте, предната вълна може да взаимодейства с цялата вселена — тя се движи назад, към миналото ни, така че накрая

се сблъсква с всяка появила се някога материя. Въпросът е, че предната вълна достига до тази материя преди сигнала да бъде излъчен.

— Да, естествено. — Питърсън се замисли над факта как сега, заради доказателствата, приема съществуването на „предната вълна“, което беше отхвърлил само преди няколко минути.

— И така, вълната се сблъсква с тази материя и електроните в нея се размърдват в очакване на онова, което ще излъчи радиостанцията.

— Следствието предхожда причината?

— Точно така. Изглежда обратно на всякакъв опит, нали?

— Определено.

— Но трябва да се има предвид вибрирането на електроните във всичко останало във вселената. Те на свой ред излъчват и предни, и забавени вълни. Все едно да хвърлиш два камъка в езеро. И двата образуват вълни. Но двете вълни не се събират по обикновен начин.

— И защо?

— Те интерферират помежду си. Създават пресечена мрежа от локални пикове и спадове. Там, където пиковите и спадовете на отделните модели съвпадат, те взаимно се подсилват. Но там, където пиковите на първия камък срещнат спадовете на втория, те се унищожават. Водата не се движи.

— А-ха. Добре.

— Уилър и Фейнман доказват, че когато бъде ударена от предната вълна, останалата част от вселената действа като множество камъни, хвърлени в езерото. Предната вълна се връща назад във времето и предизвиква всички онези други вълни. Те интерферират помежду си и резултатът е нулев. Нищо.

— О. Накрая предната вълна унищожава сама себе си.

Изведнъж от стереоуредбата на „Каприз“ загърмя музика: „И Дявола танцува — туп, туп — с Жана Д’Арк...“

Питърсън извика:

— Намалете това, чувате ли?

Музиката заглъхна. Той се наведе напред.

— Много добре. Вие ми обяснихте защо не действа предната вълна. Общуването във времето е невъзможно.

Маркъм се ухили.

— В основата на всяка теория се крие някакво предположение. Проблемът с модела на Уилър и Фейнман е, че всички онези трептящи електрони във вселената в миналото може да не излъчват назад точно правилните вълни. При радиосигналите наистина е така. При тахионите — не. Уилър и Фейнман не са знаели за тахионите — за тях дори не са подозирали до към средата на 60-те години. Тахионите не се абсорбират по правилния начин. Те не взаимодействат с материята като радиовълните.

— Защо?

— Те са друг вид частици. Още преди десетилетия двама души — Фейнбърг и Сударшан — си представяли тахионите, но никой не успял да ги открие. Изглеждало прекалено невероятно. Но те имали имажинерна маса.

— Имагинерна маса ли?

— Да. Не го взимайте прекалено сериозно.

— Изглежда ми сериозна трудност.

— Всъщност не е. Масата на тези частици не е такава, каквато ние бихме нарекли „откриваема“. Това означава, че не можем да спрем един тахион, защото той винаги трябва да се движи по-бързо от светлината. И така, щом не можем да го спрем в лабораторията, няма как да измерим масата му в покой. Тя може да се измери единствено като го сложим на везните и го претеглим — което е невъзможно, ако се движи. При тахионите можем единствено да измерим движението — тоест удара.

— Имали сте оплаквания от храната, сър? Аз съм управителят.

Питърсън вдигна поглед и видя висок мъж в консервативен сив костюм, застанал до масата им и сключил ръце на гърба си във военна стойка.

— Да. Всъщност предпочитам да не я ям, заради онова, което тя причини на онази дама преди малко.

— Не зная какво е яла дамата, сър, но бих сметнал вашето...

— Е, аз пък знам. Определено приличаше достатъчно на това, което поръча приятелят ми тук, за да му стане неприятно.

Управителят леко тръсна глава в отговор на маниера на Питърсън. Потеше се и имаше припрян вид.

— Не разбирам защо подобната храна би трябвало да...

— Аз пък разбирам съвсем ясно. Жалко, че вие не можете.

— Страхувам се, че ще трябва да ви обвиним...

— Чел ли сте последните директиви на Министерството на вътрешните работи за вносните храни? Аз съм взел участие в написването им. — Питърсън втренчено изглежда управителя. — Предполагам, че купувате голяма част от вносното си месо от местен доставчик, нали?

— Ами, разбира се, но...

— Тогава навярно знаете, че има строги ограничения за периода на съхраняването му преди да го използвате?

— Да, убеден съм... — започна управителят, но се разколеба, когато забеляза изражението на Питърсън. — Е, всъщност напоследък не чета много онези разпоредби, защото...

— Струва ми се, че ще трябва да бъда по-внимателен в бъдеще.

— Не съм сигурен дали дамата наистина е яла някакво вносно месо, или...

— Ако бях на ваше място, щях да проверя.

Мъжът рязко загуби военната си стойка. Питърсън уверено го погледна.

— Е, мисля, че можем да забравим за недоразумението, сър, в светлината на...

— Наистина — кимна Питърсън в знак, че е свободен да си върви. После се обърна към Маркъм. — Все още не сте ми дообяснил онова нещо за дядото. Щом тахионите могат да пренесат съобщение в миналото, как избягвате парадоксите? — Питърсън не спомена, че е обсъждал въпроса с Пол Дейвис в Кралския колеж, но не е разбрал нищо. Той изобщо не беше сигурен, че в тези идеи има някакъв смисъл.

Маркъм сбърчи лице.

— Не е лесно за обяснение. За ключа са подозирали още преди десетилетия, но никой не го е разработил в конкретна физическа теория. Дори в първата статия на Уилър и Фейнман има едно изречение: „Необходимо е само описанието да е логически последователно“. С това са искали да кажат, че нашето чувство за потока на времето, който винаги се движи в една посока, е предубедено. Физичните уравнения не споделят нашите предразсъдъци — те са симетрични по отношение на времето.

Единствения стандарт, който можем да използваме за даден експеримент, е дали той е логически последователен.

— Но това, че сте все още жив, дори след като сте пречукали собствения си дядо, определено не е логично. Че сте го убили преди той да направи баща ви, искам да кажа.

— Проблемът е, че сме свикнали да мислим за тези неща като че ли има някакъв превключвател само с две положения. Искам да кажа, че дядо ви или е мъртъв, или не е.

— Ами, това определено е вярно.

Маркъм поклати глава.

— Не винаги. Ами ако той е ранен, но се възстанови? После, ако излезе от болницата навреме, той може да се запознае с баба ви. Зависи от вашата цел.

— Не разбирам...

— Мислете за пращането на съобщения, вместо за трепането на дядовци. Всички смятат, че приемникът — там, в миналото — може да е свързан, да речем, с превключвател. Ако се получи сигнал от бъдещето, превключвателят е програмиран да изключи предавателя — преди сигналът да бъде пратен. Ето го парадоксът.

— Точно така. — Питърсън се наведе напред, заинтригуван, въпреки съмненията си. Харесваше му нещо в начина, по който учените установяваха проблемите като спретнати, малки, мислени експерименти и създаваха един чист и сигурен свят. Социалните въпроси винаги бяха по-заплетени и не така удовлетворяващи. Навярно затова рядко биваха решавани.

— Проблемът е, че не съществува превключвател, който да е с две положения — включено и изключено, — без нищо друго по средата.

— Хайде, хайде. Ами копчето, което натискам, за да запаля осветлението?

— Добре, значи вие го натискате. Но има период, през който копчето е по средата, нито е включено, нито е изключено.

— Мога да направя този период съвсем кратък.

— Естествено, но не сте в състояние да го сведете до нула. А освен това, за да накарате превключвателя да премине от изключено във включено положение, трябва да осъществите известен натиск. Всъщност, възможно е да натиснете копчето достатъчно, само за да

застане по средата. Опитайте. Сигурно ви се случва понякога. Копчето остава в равновесно положение по средата.

— Добре, съгласен съм — нетърпеливо отвърна Питърсън. — Но каква е връзката с тахионите? Искam да кажа, какво е новото във всичко това?

— Новото е в разглеждането на тези събития — прашане и получаване на сигнал — като свързани във верига, в затворен цикъл. Да речем, пращаме в миналото инструкцията „Изключете предавателя“. Помислете за превключвателя, който преминава в положението „изключено“. Това събитие е като вълна, движеща се от миналото към бъдещето. Предавателят от „включен“ става „изключен“. Сега онази — е, нека я наречем „информационна вълна“ — се движи напред във времето. Така че първият сигнал не се получава.

— Точно така. Парадокс.

Маркъм се усмихна и вдигна показалец. Разговорът му доставяше удоволствие.

— Почакайте! Помислете за всички тези времена, които са в своего рода затворена верига. В нея причината и следствието не означават нищо. Те са само събития. Когато превключвателят преминава към „изключено“, информацията се разпространява напред в бъдещето. Мислете за нея като за предавател, който става все по-слаб, колкото повече ключът приближава до положението „изключено“. После и тахионовият лъч, който предавателят излъчва, става по-слаб.

— О! — изведнъж разбра за какво става дума Питърсън. — Значи приемникът на свой ред получава по-слаб сигнал от бъдещето. Върху превключвателя не се осъществява толкова силен натиск, защото пратеният назад във времето сигнал е по-слаб. Тъй че той не се движи толкова бързо към положението „изключено“.

— Точно така. Колкото по-близо е до „изключено“, толкова по-бавно се движи той. Напред към бъдещето пътува информационна вълна и — като отражение — тахионовият лъч се връща в миналото.

— И каква е целта на експеримента в такъв случай?

— Е, да предположим, че превключвателят стига близо до положението „изключено“ и тахионовият лъч отслабва. Превключвателят не извървява целия път до „изключено“ и — като копчето за лампата — започва да се връща към „включено“. Но

колкото е по-близо дотам, толкова по-силен става преподавателят в бъдещето.

— И тахионовият лъч се усилва — довърши вместо него Питърсън. — Това на свой ред отблъсква превключвателя от „включено“ към „изключено“. Превключвателят увисва по средата.

Маркъм се наведе напред и пресуши халбата си. Загарът му беше отслабнал от бледата кеймбриджска зима, а лицето му бе набръчкано в иронична усмивка.

— И продължава да се колебае някъде по средата.

— Край на парадокса.

— Ами... — Маркъм едва забележимо сви рамене. — Логични противоречия няма, да. Но все още не знаем в действителност какво означава онова междинно, висящо положение. То обаче не допуска съществуването на парадокси. Може да се обясни с много подробности от квантовата механика, но не съм сигурен до какво ще доведе един истински експеримент.

— Защо?

Маркъм отново сви рамене.

— Досега не са провеждани експерименти. Ренфрю или не е имал време за това, или пък пари.

Питърсън пренебрегна намека, а може би просто му се беше сторило? За работата в тези области очевидно нямаше да има достатъчно средства в продължение на години. Маркъм просто излагаше факт. Администраторът трябваше да си напомни, че учените са свикнали да представят нещата такива, каквито са, без да преценяват какво ще е въздействието от думите им. За да промени темата, Питърсън попита:

— Този ефект на висенето по средата няма ли да ви попречи да пратите съобщение назад до 1963 г.?

— Вижте, въпросът тук е, че нашето разграничаване на причина и следствие е илюзорно. Онзи малък експеримент, който обсъждахме, е причинно-следствена верига — без начало и край. Точно това са имали предвид Уилър и Фейнман под необходимост описанието ни само да е логически последователно. Въвеждането на ред в събитията е нашата гледна точка. Странна човешка гледна точка, предполагам. Законите на физиката не се интересуват от нея. Това е новата ни концепция за времето — като група от напълно взаимосвързани събития, обединени

от последователност. Ние смятаме, че се движим напред във времето, но това е само заблуда.

— Но нали знаем, че нещата се случват сега, а не в миналото или бъдещето?

— Кога е това „сега“? Като казвате, че „сега“ означава „в този момент“, вие се въртите в кръг. Въпросът е как ще измерите скоростта на придвижване от един момент до следващия? Отговорът е, че не можете да го направите. Каква е скоростта на преминаването на времето?

— Ами... — Питърсън замълча и се замисли.

— Как може да се движи времето? Скоростта е една секунда в секунда! Във физиката не съществува възможна координатна система, от която да сте в състояние да измерите минаващото време. Значи такова няма. Времето е замръзнало, що се отнася до вселената.

— Тогава... — Питърсън вдигна показалец, за да прикрие объркването си и се намръщи. Управителят на ресторанта се появи сякаш отникъде.

— Да, сър? — с изключителна любезност попита той.

— А, още две бири.

— Да, сър. — Човекът се втурна лично да изпълни поръчката. Питърсън се радваше на тази малка игра. Да предизвиква такава реакция почти без да проявява властта си беше негово старо забавление, но все още му доставяше удоволствие.

— Но въпреки това смятате — каза той, като отново се обърна към Маркъм, — че експериментът на Ренфрю има смисъл? Всички тези приказки за вериги и невъзможност да изключим превключвателя...

— Разбира се, че ще стане. — Маркъм пие чашата с тъмна бира. Управителят внимателно постави светлото пиво на Питърсън пред него и започна:

— Сър, искам да се изви...

Питърсън му махна да замълчи, изгарящ от нетърпение да чуе отговора на Маркъм.

— Всичко е наред — бързо отвърна той.

Маркъм наблюдаваше как управителят отстъпва назад.

— Много ефикасно. Учат ли ви на това в добрите училища?

Питърсън се усмихна.

— Разбира се. Първо изнасят лекция, после има практически занятия в луксозни ресторанти. Трябва да овладеете съвършено движението с китката.

Маркъм вдигна чашата си. След мълчаливия тост, той продължи:

— И така, за Ренфрю. Онова, което Уилър и Фейнман не са забелязали, е, че ако пратите в миналото съобщение, което няма нищо общо с изключване на предавателя, проблем няма. Да речем, че искам да заложа на конни надбягвания. Решавам да пратя резултатите от състезанието назад във времето на свой приятел. Правя го. В миналото приятелят ми залага и печели. Това не променя резултата от надбягването. После приятелят ми ми дава част от печалбата. Това, че ми дава пари, няма да ми попречи да пратя информацията — всъщност, мога лесно да направя така, че да взема парите след като съм пратил съобщението.

— И няма парадокс.

— Правилно. Така че вие можете да променят миналото, стига само да не се мъчите да предизвиквате парадокс. Ако се опитате да го направите, експериментът увисва в междинно положение.

Питърсън се намръщи.

— Но какво ще стане тогава? Искам да кажа, на какво ще заприлича светът, ако сте в състояние да го променят?

Маркъм тихо отвърна:

— Никой не знае. Никой никога не се е опитвал.

— Досега не е имало тахионові предаватели.

— Пък и не е имало причина да се мъчим да се свържем с миналото.

— Ще го кажа направо. По какъв начин Ренфрю ще избегне парадокса? Ако им прати много информация, те ще решат проблема и той няма да има причина да прати съобщението.

— Това е номерът. Или ще избегнеш парадокса, или превключвателят ще застане по средата. Затова Ренфрю ще прати малко жизненоважна информация — достатъчно, за да започнат проучвания, но недостатъчно, за да решат напълно проблема.

— Но какво ще стане с нас? Ще се промени ли светът около нас?

Маркъм прехапа долната си устна.

— Така ми се струва. Ще се окажем в друго обкръжение. Проблемът ще се ограничи, океаните няма да бъдат толкова силно

замърсени.

— Но какво ще е нашето положение? Искам да кажа, нали сега седим тук и знаем за проблема с океаните.

— Нима? Сигурни ли сме, че не е резултат от експеримента, който ще извършим? Тоест, ако Ренфрю не съществуваше и не му беше дошла наум тази идея, може би положението ни щеше да е по-лошо. Проблемът с причинно-следствените вериги е, че не се вмести в представата ни за времето. Но помислете си пак за онзи увиснал в междинно положение превключвател.

Питърсън разтърси глава, сякаш за да проясни мислите си.

— Трудно ми е.

— Все едно да завържеш времето на възли — съгласи се Маркъм. — Това, което ви обясних, е интерпретация на математически изчисления. Ние знаем, че тахионите са действителни, но не разбираме значението им.

Питърсън огледа заведението, вече почти пусто.

— Странно е да се мисли за това като за резултат от все още неизвършените ни дела. Че всичко е преплетено едно в друго. — Той премигна, замислен за предишни случаи, когато се бе хранил в заведението. — Онази печка с въглища — откога е тук?

— От години, предполагам. Изглежда е някаква запазена марка. Държи топло през зимата и е по-евтина от газта или електричеството. Освен това могат да готвят по всяко време на деня, а не само когато по режим има ток. Пък и клиентите имат какво да гледат, докато чакат поръчките си.

— Да, въглищата са перспективата за стара Англия — промърмори Питърсън, очевидно повече на себе си, от колкото на Маркъм. — Обаче не е удобно.

— Кога сте следвали тук?

— През 70-те. Не съм се връщал много често.

— Много ли са се променили нещата?

Питърсън замислено се усмихна.

— Смея да заявя, че моите стаи не са се променили особено. Живописната гледка към реката и мухлясването на всичките ми дрехи от влагата... — Той се отърси от носталгичното си настроение. — Скоро трябва да се връщам в Лондон.

Пробиха си път през студентите до вратата и излязоха на улицата. Лъчите на юнското слънце ги заслепиха след мрачната атмосфера на кръчмата. Те спряха за миг на тесния тротоар и запремигнаха. Минувачите слизаха на улицата, за да ги заобиколят, а велосипедистите свиваха покрай тях с остър звън. Двамата тръгнаха наляво към „Кингс Пърейд“. На ъгъла срещу черквата спряха, за да погледнат витрините на книжарницата „Боус & Боус“.

— Имате ли нещо против да вляза за малко? — попита Питърсън. — Искам да потърся нещо.

— Моля. Аз също ще дойда. Маниак съм на тема книжарници и никога не ги подминавам.

Книжарницата „Боус & Боус“ беше почти толкова претъпкана, колкото и преди това кръчмата, но посетителите разговаряха тихо. Двамата предпазливо се движеха между групичките студенти в черни тоги и пирамидите от изложени книги. Питърсън посочи една не толкова централна маса в дъното на магазина.

— Виждали ли сте това? — попита той, като взе един том и го подаде на Маркъм.

— Книгата на Холдрън ли? Не, още не съм я чел, но разговарях за нея с него. Добра ли е? — Маркъм погледна заглавието, отпечатано с червено върху черната корица: „География на бедствието: геополитика на човешкото измиране“ от Джон Холдрън. Долу вдясно имаше малка репродукция на средновековна гравюра, изобразяваща ухилен скелет с коса. Ученият я запрелиства, спря на едно място и се зачете. — Вижте тук — каза той и подаде книгата на Питърсън. Другият хвърли поглед на таблицата и кимна.

Таблица на смъртността

1984–96	Ява	8 750 000
1986	Малави	2 300 000
1987	Филипини	1 600 000
1987-досега	Конго	3 700 000
1989-досега	Индия	68 000 000
1990-досега	Колумбия, Еквадор, Хондурас	1 600 000
1991-досега	Доминиканска република	750 000

1991-досега	Египет, Пакистан	3 800 000
1993-досега	Югоизточна Азия	113 500 000

Маркъм тихо подсвирна.

— Точна ли е?

— О, да. Стойностите даже може да са по-големи.

Питърсън се насочи към дъното на магазина. Едно момиче, седнало на високо столче, попълваше колона от цифри в счетоводната книга. Русата ѝ коса висеше напред и скриваше лицето ѝ. Питърсън скришом я огледа, докато прелистваше някакви книги пред себе си. Чудесни крака. Модерно облечена в онзи претрупан с волани селски стил, който не му харесваше. Синьо шалче, изцяло завързано на шията ѝ. Сега беше слаба, но това сигурно нямаше да продължи още много години. Изглеждаше на около деветнайсет. Сякаш усетило погледа му, момичето вдигна очи право към него. Той продължи да я зяпа. Да, деветнайсетгодишна, много красива и съзнава това. Тя се изхлузи от столчето и като притисна сякаш за защита книгата до гърдите си, се приближи към него.

— Мога ли да ви помогна с нещо?

— Не знам — с лека усмивка отвърна той. — Вероятно. Ще ви съобща, ако можете.

Момичето прие това за фриволна увертюра и реагира с опитност, която сигурно, помисли си Питърсън, беше усвоена с местните момчета. Тя се извърна от него, хвърли поглед назад през рамо и дрезгаво отвърна:

— Е, съобщете ми. — После продължително го изгледа под миглите си, нахално му се ухили и наперено се насочи към предната част на книжарницата. Питърсън се развесели. Отначало наистина си бе помислил, че девойчето кокетира сериозно, което щеше да е смешно, ако не беше толкова красива. Усмивката ѝ му показва, че тя се шегува. Питърсън внезапно се почувства в отлично настроение и почти веднага откри книгата, която търсеше.

Той я взе и тръгна да търси Маркъм. Момичето разговаряше с две свои приятелки, застанало с гръб към него. Събеседничките ѝ се смееха и го зяпаха. Очевидно ѝ казаха, че ги наблюдава, защото тя се обърна и го погледна. Наистина беше изключително красива.

Питърсън взе внезапно решение. Маркъм прехвърляше научната фантастика.

— Имам няколко задачи — каза му Питърсън. — Защо не тръгнете пръв и не кажете на Ренфрю, че ще пристигна след половин час?

— Добре, чудесно — отвърна ученият. Питърсън го наблюдаваше, докато излезе през вратата с атлетична стъпка и изчезна в уличката зад сградата, известна като „Училищата“.

После отново потърси момичето, което в момента обслужваше друг клиент, студент. Питърсън я наблюдаваше как изпълнява друг усвоен трик — бе се навела напред повече от необходимото, за да прочете някаква разписка, съвсем достатъчно, че студентът да може да погледне в деколтето ѝ. После се изправи и съвсем безцеремонно го зяпна, докато му подаваше книгата в бяла хартиена торбичка. Студентът излезе с объркано изражение на лицето. Питърсън улови погледа ѝ и вдигна в ръка книгата. Тя затвори касовия си регистър и се приближи.

— Да? — попита момичето. — Решихте ли вече?

— Така ми се струва. Ще взема тази книга. А може би ще сте в състояние да ми помогнете и с нещо друго. Живеете в Кеймбридж, нали?

— Да. Вие не живеете ли тук?

— Не, от Лондон съм. Представител съм на Съвета. — Той незабавно се презря за думите си. Все едно да стреляш по заек с топ. Никаква изтънченост. Така или иначе, сега цялото ѝ внимание беше насочено към него, тъй че спокойно можеше да се възползва. — Чудех се дали бихте ми препоръчали някакъв добър ресторант?

— Ами, например „Синият глиган“. Има и един френски ресторант в Грантчестър, който се предполага, че е добър — „Le Marquis“. И един нов, италиански — „Il Pavone“.

— Ходили ли сте в някой от тях?

— Ами, не... — Тя леко се изчерви и Питърсън разбра, че съжалява, задето се е изложила. Той отлично съзнаваше, че момичето посочва трите най-скъпи ресторанта. Не беше споменала неговото любимо заведение — то не бе толкова ефектно и скъпо, но предлагаше отлична храна.

— Ако трябваше да избирате, къде щяхте да отидете?

— О, в „Le Marquis“. Изглежда чудесно място.

— Следващия път, когато намина от Лондон и ако не сте заета, ще приема за огромна услуга, ако обядвате с мен. — Той интимно ѝ се усмихна. — Доста е тъпо да пътуваш сам, да се храниш сам.

— Наистина ли? — задъхна се тя. — О, искам да кажа... — Момичето усилено се мъчеше да потисне триумфалното си възклицание. — Да, с най-голямо удоволствие.

— Чудесно. Ако е възможно да получа телефонния ви номер... — Тя се поколеба и Питърсън предположи, че няма телефон. — Или ако предпочитате, просто мога да намина покрай магазина преди това.

— О, да, така ще е най-добре — отвърна тя, като се вкопчи в благоприятната възможност.

— Ще очаквам този момент с нетърпение.

Заедно отидоха до касата в предната част на магазина, където той плати книгата си. Когато напусна „Боус & Боус“, Питърсън сви покрай ъгъла към Маркет Скуеър. През страничната витрина на книжарницата можеше да види, че момичето разговаря с двете си приятелки. „Е, стана съвсем лесно — помисли си той. — Мили Боже, та аз дори не разбрах как се казва.“

Питърсън пресече площада и тръгна по Пети Къри с шумната му навалица от купувачи, излизащи от „Крайстс“ в другия му край. През отворената му порта се виждаше зелената морава във вътрешния двор, а зад нея — ярките багри на цветна леха на фона на сивата стена на Главния вход. На вратата седеше портиер и четеше вестник. Група студенти стояха и разглеждаха списъците на таблото за обяви. Питърсън продължи напред и сви в Хобсънс али. Накрая намери мястото, което търсеше:

Фостър и Джаг, търговци на въглища

10.

Джон Ренфрю прекара съботната сутрин в поставяне на нови лавици на дългата стена в кухнята им. Марджъри го беше подхванала от месеци. Ироничните ѝ намеци за това къде би трябвало да се поставят дървените плоскости „щом се заемеш с това“ постепенно се бяха превърнали в потискащо бремене, в установено, неизбежно задължение. Пазарите работеха само няколко дни в седмицата — „за да се избягнат колебания в снабдяването“, това бе обичайното обяснение, излъчвано по вечерните новини, а с режима на тока ставаше невъзможно да се използва хладилник. Марджъри започваше да вади зеленчуци и беше натрупала камара от дебелостенни буркани. Пакетирани в кашони, те чакаха обещаните лавици.

Ренфрю систематично подреди инструментите си със същата грижливост, каквато проявяваше и в лабораторията. Къщата им бе стара и леко наклонена, сякаш издухана от неусетен вятър. Ренфрю откри, че отвесът му, закован за дървото, се отклонява с цели седем и половина сантиметра от олющената мазилка. Подът беше леко хлътнал от старост, като много износен дюшек. Той отстъпи назад от наклонените стени, присви очи и видя, че ъглите на къщата им са криви. Даваш парите, помисли си той, и получаваш бъркотия от подпори, греди и корнизи, които времето е поразместило. Леко слягане в онзи ъгъл, диагонално разместване в другия. Внезапно си спомни за времето, когато бе момче и гледаше от каменния под към баща си, присвил очи срещу мазилката на тавана, сякаш за да прецени дали покривът ще падне.

Докато обмисляше проблема, из къщата тичаха собствените му деца. Краката им думкаха по ивиците излъскано дърво, които обрамчваха тесните пътеки. Играейки на гоненица, те стигнаха до предната врата и се юрнаха обратно. Ренфрю съзнаваше, че за тях той навярно има същото сериозно измъчено изражение като баща му, с лице, изкривено в съсредоточеност.

Той подреди инструментите си и започна работа. Купчините дървен материал на задната веранда постепенно се смаляваха, докато ги превръщаше в подходяща решетка. За да паснат на тънките дъски на покрива, трябваше да ги скосява в краищата с трион. Дървото се цепеше под силните му движения, но работата вървеше. Появи се Джони, уморен от гоненицата с по-голямата си сестра. Ренфрю го накара да му подава инструментите, които му трябваха. През прозореца металическият глас на радиото съобщи, че Аржентина се е присъединила към ядрения клуб.

— Какво е „ядрен клуб“, татко? — с широко отворени очи попита Джони.

— Хора, които хвърлят бомби.

Джони докосна една пила за дърво и се намръщи към фините зъбци, които одраскаха палеца му.

— Мога ли и аз да се присъединя към тях?

Ренфрю спря, облиза устни и погледна към синьото като индиго небе.

— Само глупците го правят — заяви той и се върна към работата си.

По радиото подробно разказваха за бразилското отхвърляне на договорите за преференциална търговия, които биха довели до създаването на обща американска зона със Съединените щати. Имало съобщения, че американците обвързвали облагодетелстването си с поевтин внос с помощта си за проблема с цъфтежа в южния Атлантис.

— Цъфтеж ли, татко? Може ли океанът да цъфти като цвете?

— Това е друг вид цъфтеж — навъсено отвърна Ренфрю. Той взе няколко дъски подмишница и ги внесе в къщата.

Заглаждаше отрязаните краища на дъските, когато от градината влезе Марджъри, за да види как напредва работата. Тя милостиво беше отнесла работещото с батерии радио със себе си в градината.

— Защо стърчи напред в основата? — вместо поздрав попита жена му и остави радиото върху кухненската маса. Напоследък като че ли го носеше навсякъде със себе си, забеляза Ренфрю, сякаш не можеше да понася да е сама с тишината.

— Лавиците са прави. Всъщност, наклонени са стените.

— Изглеждат странно. Сигурен ли си?...

— Провери сама — подаде ѝ дърводелския си нивелир той. — Марджъри предпазливо го постави върху грубо отрязаната дъска. Мехурчето застана точно по средата между двете ограничителни линии. — Виждаш ли? Абсолютно равни са.

— Ами, предполагам, че е така — неохотно призна тя.

— Не се тревожи, бурканите ти няма да се сгромолясат на земята. — Той постави няколко буркана върху една от лавиците. Този ритуален акт отбеляза края на работата. Скованата рамка от функционален чам изпъкваше на фона на старата дъбова ламперия. Джони попипа с ръка дървените рафтове, сякаш изпълнен с благоговение от това, че има пръст в изработването им.

— Мисля да прескоча за малко до лабораторията — каза Ренфрю и започна да събира триона и длетата си.

— Я почакай, имаш да изпълняваш още родителски задължения. Щеше да водиш Джони на търсенето на живак.

— О, по дяволите, забравил съм. Виж, мислех...

— Да го отложиш за следобяд — с лек укор довърши вместо него Марджъри. — Страхувам се, че няма да стане.

— Е, виж, тогава просто ще намина оттам да си взема някои бележки по работата на Маркъм.

— Най-добре ги взemi на път с Джони. Не можеш ли поне през уикенда да оставиш работата? Мислех, че вчера си свършил с всичко.

— Заедно с Питърсън написахме съобщение. Най-вече за замърсяването на океана. Не сме споменали нищо за масовата ферментация на захарна тръстика за гориво.

— И какво лошо има в това? Горенето на алкохол е по-чисто от онзи гаден петрол, който продават сега.

Ренфрю изми ръцете си в умивалника.

— Съвсем вярно. Проблемът е, че бразилците изсичат огромни площи от джунглата си, за да открият пространство за захарна тръстика. И така намаляват броя на растенията, които могат да поглъщат въглероден двуокис от въздуха. Това обяснява промените в световния климат, парниковия ефект, валежите и така нататък.

— Съветът ли измисли тези неща?

— Не, не, изследователски екипи из целия свят. Съветът просто води политика на компенсиране на проблемите. Мандатът на ООН, извънредните правомощия и всичко останало.

— Твоят господин Питърсън трябва да е много влиятелен човек.
Ренфрю сви рамене.

— Според него било чист късмет, че Обединеното кралство има силен глас. Единствената причина за това била, че все още имаме изследователски екипи, които работят по очевидно жизненоважни проблеми. В противен случай сме щели да се наредим до Нигерия, Виетнамския съюз или някоя друга треторазрядна държава.

— Онова, което правиш ти — как го нарече, „очевидно жизненоважно“ ли е?

Ренфрю се засмя.

— Не, това е дяволски ясно. Питърсън отклони малко финанси към мен, но го прави като някаква лична шега, мога да се обзаложа.

— Много мило от негова страна.

— Мило ли? — Ренфрю избърса ръце и се замисли. — Той е интелектуално заинтригуван, сигурен съм, но не е от онези интелектуалци. По-скоро бих казал, че става дума за честна сделка. Той се забавлява, а аз получавам парите му.

— Но сигурно смята, че ще успееш.

— Мислиш ли? Може би. Самият аз не съм сигурен, че ще успея.

Марджъри изглеждаше шокирана.

— Тогава защо изобщо си се захванал?

— Заради добрата физика. Не знам дали можем да променим миналото. Никой не знае. В това отношение науката е в пълен хаос. Ако проучванията на практика не бяха напълно преустановени, с проблема щяха да се занимават мнозина. Аз имах шанса да извърша окончателните експерименти. Ето я и причината. Наука, мила.

Марджъри се намръщи на думите му, но не отвърна нищо. Ренфрю разгледа работата си. Жена му делово започна да подрежда буркани по лавиците. Всички бяха с гумен уплътнител и метална пристягаща скоба. Вътре като неясни петна плуваха зеленчуци. Ренфрю намираще гледката определено за убиваща апетита.

Марджъри рязко се обърна със сбърчено от загриженост лице и каза:

— Ти го лъжеш, нали?

— Не, мила, аз — как се казва? — поддържам високо равнището на очакванията му.

— Той очаква...

— Виж, Питърсън се интересува от проблема. Аз не съм отговорен, че съм налучкал истинските му мотиви. За Бога, следващия път ще седи до теб на дивана и ще бърби за ранното си детство.

— Аз изобщо не го познавам — вцепенено отвърна тя.

— Точно така, виждаш ли, този разговор няма основание.

— Ти беше този, който го започна. Ти...

— Почакай. Онова, което не разбираш, Мардж, е, че всъщност никой не знае каквото и да е за тези експерименти. Не можеш да ме обвиняваш в лъжливи реклами. Пък и Питърсън изглежда толкова заинтригуван от смущението, което получаваме, колкото и самия, тъй че може и да не съм го разбрал.

— Нечие смущение ли?

— Не, не — някакво. Голямо количество входящ шум. Но ще го филтрирам. Имах намерение следобед да работя точно по този въпрос.

— Търсенето на живак — твърдо повтори Марджъри.

Тя включи радиото, което затръби: „Вашата любима е неоценима в новия план за разделяне на работата! Точно така, семейството, което си разделя едно работно място, може да помогне на течението...”

Ренфрю го изключи.

— Бъди така добра да излезеш от къщата — натъртено каза той.

Ренфрю пое към „Кав“, качил на велосипеда си Джони. Минаха покрай селскостопански сгради, обитавани от преселници и ученият събърчи лице. Беше ходил в няколко от тях, като се опитваше да открие двойката, уплашила Марджъри. Бяха го посрещали с начумерени погледи и „я се разкарай“. И полицаят не можеше да му помогне.

Когато минаваше покрай хлътналите стени на някакъв плевник, Ренфрю усети киселия мирис на дим от въглища. Някой вътре гореше незаконните долнокачествени въглища, но липсваше синкавото стълбче дим, което да забележи полицаят. Беше съвсем типично. Хвърляха много пари за устройство, което да разпръсква видимите следи, после бързо наваксваха цената с евтино гориво. Ренфрю бе чувал иначе почтени хора да се хвалят, че постъпват точно така, като деца, избягали с някаква възхитителна плячка, която родителите им са забранили. Бяха от онези хора, които хвърляха бутилките и консервените си кутии на огромни, ръждиви купчини навътре в гората, вместо да си правят труда да ги дават за рециклиране. Понякога си

мислеше, че на правилата се подчинява единствено изчезващата средна класа.

В „Кав“ Джони се помота из сумрачните коридори, докато Ренфрю си взимаше някои бележки. Момчето се наложи над него да прескочат набързо до Астрономическия институт, точно в другия край на Мадингли роуд. То често си беше играло там и сега, когато вече бе затворен, рядко го посещаваше. По улицата имаше големи дупки от танковете, участвали в потушаването на бунта от '96 г. Ренфрю попадна в една от тях и изцапа крачолата на панталона си с кал. Минаха покрай дългата ниска сграда на Института с нейните огромни, зеещи прозорци — някога разпространен американски стил от богатата на петрол епоха. Накрая стигнаха до главното здание — купчина жълтеникав пясъчник от деветнайсети век със старомоден астрономически купол, покриващ етажите, на които се помещаваха библиотеката, кабинетите и помещенията със звездни карти. По пътя минаха покрай малкия, еднометров купол и после покрай бараките за складиране на машини, чиито прозорци бяха изпоцапани с кал. Когато се заизкачваха по дългата отбивка, гумите на велосипеда захрущяха по чакъла. През чисто белите рамки на прозорците се виждаше черната вътрешност на сградата. Ренфрю обръщаше по кръглата отбивка, за да се спусне отново към „Мадингли“, когато голямата предна врата се отвори. Оттам надникна дребен мъж, облечен в официален костюм с жилетка и добре завързана униформена вратовръзка. Беше шейсетинагодишен и ги погледна над бифокалните си очила.

— Вие не сте полицаят — силно изненадан възкликна мъжът.

Смятайки това за очевидно, Ренфрю спря, но не отвърна нищо.

— Господин Фрост! — извика Джони. — Помните ли ме?

Фрост се намръщи, после лицето му се проясни.

— Джони, да, не съм те виждал от години. Ти идваше на нашата „Нощ на наблюдателя“ толкова редовно, колкото и звездите.

— Докато не престанахте да я организирате — обвинително рече момчето.

— Затвориха Института — оправда се Фрост и се приведе в кръста, за да може лицето му да се изравни с това на Джони. — Нямаше пари.

— Но вие все още сте тук.

— Така е. Електричеството ни обаче е прекъснато и не можем да приемаме посетители вътре, защото някой може да се спъне в тъмното.

— Между другото, аз съм Джон Ренфрю, таткото на Джони — намеси се физикът.

— Да. Помислих си, че може да сте полицаят. Сутринта пратих съобщение — каза Фрост, като посочи към близкия прозорец. Рамката беше разбита. — Просто са я изкъртили и са влезли.

— Взели ли са нещо?

— Много работи. Опитах се да ги накарам да преместят инвентара, когато поставяхме алармата във вътрешния коридор. Казах им, че библиотеката си е чиста покана за кражба. Но кой да ме послуша, простия уредник? Естествено, не ми обърнаха внимание.

— Взели ли са телескопа? — попита Джони.

— Не, той няма почти никаква стойност. Отмъкнали са книгите.

— Значи все пак ще мога да погледам през телескопа?

— Какви книги? — Ренфрю не можеше да си представи, че научната литература днес представлява някаква ценност.

— Библиографските рядкости, разбира се — с гордостта на уредник отвърна Фрост. — Взели са второто издание на Кеплер, едно второ издание на Коперник, оригинала на астрометричния атлас от седемнайсети век — всъщност, всичко. Били са специалисти, несъмнено. Прескочили са по-новите томове. Освен това са различавали петите издания от третите без да ги вадят от предпазните им корици. Това не е толкова лесно, когато бързаш ужасно и си светиш с джобно фенерче.

Ренфрю беше впечатлен и не на последно място, защото за пръв път в живота си чуваше някой да използва думата „томове“ в обикновен разговор.

— А защо са бързали толкова?

— Защото са знаели, че ще се върна. По здрач бях излязъл на вечерната си редовна разходка — до военното гробище и обратно.

— Тук ли живеете?

— Когато затвориха Института, нямаше къде да отида — превзето се изпъна Фрост. — Ние сме неколцина. Най-вече стари астрономи, изгонени от колегите си. Те живеят в другите сгради — през зимата е по-топло. Тези тухли задържат студа. Казвам ви, беше време, когато астрономите се грижеха за старите си колеги. Когато

Бойл откри Института, имахме всичко. Сега сме изхвърлени на боклука, миналото няма значение, единствено важна е настоящата криза и...

— Струва ми се, че полицаят пристига — посочи Ренфрю, като използва далечната фигура на велосипед, за да прекъсне пороя от академични оплаквания. През последните няколко години беше слушал почти същите приказки толкова често, че вече не му оказваха никакво въздействие, освен че го отегчаваха. Пристигането на запъхтения и измъчен полицаи накара Фрост да извади единствения том, който крадците не бяха отмъкнали, едно късно издание на Кеплер. Ренфрю заразглежда книгата, докато уредникът убеждаваше полицая да вдигне обща тревога, за да заловят крадците по пътищата, ако е възможно. Страниците бяха сухи, крехки и пращяха, докато Ренфрю ги прелистваше. От дългото използване на изработените по новите методи книги беше забравил как редовете могат да се отпечатват на другата страна на листа, сякаш тежестта на времето се криеше зад всяка дума. Буквите бяха разположени нашироко, а мастилото бе тъмночерно. Големите полета, прецизните рисунки на небесните тела, тежестта на тома в ръцете му — всичко като че ли говореше за време, когато правенето на книги е било пътепоказател в предприетия поход напред, в настъплението срещу бъдещето.

Бъбрещата и смееща се навалица от бащи създаваше ваканционна атмосфера. Неколцина ритаха футболна топка върху сивия калдъръм. Това беше забава, целяща събиране на пари за затруднените кеймбриджски градски власти. Някой от правителството бе прочел за подобно търсене в Америка и предишния месец бяха организирали такова в Лондон.

Те се спуснаха в каналите и прорязаха мрака с ярките си електрически фенерчета. Каменните тунели под научните лаборатории и промишлените обекти в града бяха достатъчно големи, за да може човек да върви изправен. Ренфрю намести кислородната маска плътно до лицето си и се усмихна на Джони през прозрачната материя. Пролетните дъждове бяха изчистили всичко и вонята не бе силна. Колегите им търсачи минаваха покрай тях, шумни и възбудени.

Живакът вече беше извънредно рядък и носеше хиляди нови лири за килограм. През безгрижния период в средата на века в мивки и

канали бяха изливали търговски живак. Бе по-евтино да изхвърлиш замърсеното вещество и да си купиш ново. Като най-тежкия метал, той намираще най-ниските точки в канализационната система и се събираше там. Дори да откриеха само един литър, усилията им щяха да бъдат оправдани.

Скоро навлязоха в по-тесни тръби и се отделиха от тълпата. Фенерчетата им хвърляха искрящи отражения от развълнуваната повърхност на водата, която се събираше на локвички.

— Хей, насам, татко — извика Джони. Акустиката на тунелите караше думите кухо да кънтят. Ренфрю се обърна, изведнъж се подхлъзна и с ругатни се стовари в мръсната, застояла вода. Джони се приведе над него. Коничният лъч на фенерчето освети набръчканата повърхност на потъмнял живак. Ботушът на Ренфрю се беше закачил в цепнатина, където неравномерно се събираха два канала. Живакът искреше като жив под пласта вода и хвърляше топли, плътни отблясъци — тънка, заловена в капан змия на стойност повече от сто и петдесет лири.

— Находка! Находка! — започна да скандира Джони. Двамата събраха метала в бутилки под налягане. Откриването на блестящото вещество повдигна духовете им. Ренфрю се смееше в чудесно настроение. Продължиха напред, като откриваха неизследвани пещери и тъмни тайни в каналите, осветявайки извитите стени с жълтите лъчи на фенерчетата. Джони намери някаква висока ниша, издълбана и обзаведена с мухлясал дюшек.

— Убежище на някой мързеливец, предполагам — измърмори Ренфрю. Вътре откриха останки от свещи и оръфани книжлета.

— Хей, тази е от 1968 г., татко — каза Джони. На Ренфрю му се стори порнографска и той я захвърли върху дюшека.

— Трябва да се връщаме — рече физикът.

С помощта на предоставената им карта стигнаха до желязна стълба. Джони се измъкна навън и запремигва на късното следобедно слънце. Те се наредиха на опашката, за да предадат половинлитровата си находка от сребристо вещество на служителя от общината. В съответствие със съвременната теория, забеляза Ренфрю, днес общественото организиране се поощряваше, а не обратното. Той стоеше и гледаше Джони, който разговаряше, боричкаше се и изпълняваше изпитателните ритуали на запознанството с две други

момчета, застанали до тях на опашката. Синът му вече минаваше възрастта, през която родителите му оказваха силно влияние. Отсега насетне щеше да е както при всички: щеше да подмята топката по утвърдения начин, да изразява съответното презрение към момичетата, да открие буферното си място между естествените побойници и естествено битите, да парадирва с груба, но непременно смътна фамилиарност по отношение на секса и поведението на онези мистериозни органи, които рядко се показваха, но дълбоко се чувстваха. Скоро щеше да се сблъска с всепоглътщия проблем на юношеството — как да излезе с някое момиче и така да издържи изпитанието на мъжествеността, като в същото време избягва капаните, които обществото щеше да поставя на пътя му. А може би този доста циничен мироглед днес беше излязъл от употреба. Навярно вълната на сексуална освободеност, отнесла предишните поколения, бе улеснила нещата. По някаква причина обаче, Ренфрю подозираше, че не е така. И още по-лошо — не можеше да се сети за нищо, което да направи по този въпрос. Сигурно най-добрият начин беше да разчита на интуицията на самото момче. Та какво напътствие можеше да даде на Джони? „Виж сега, сине, запомни едно — не се води по ничии съвети.“ Можеше да си представи как очите на Джони се разширяват и момчето отвърща: „Но това е глупаво, татко. Ако последвам съвета ти, ще направя точно обратното на онова, което казваш.“ Ренфрю се усмихна. Парадоксите никнеха навсякъде.

Малка група студенти вдигаше голяма врява около събраното количество, което възлизаше на няколко килограма. Момчетата ръкопляскаха. Някакъв мъж наблизко промърмори:

— Живеем с вчерашния ден.

— Ужасно вярно — сухо отвърна Ренфрю. Наоколо се носеше усещането за използване на останките от знанията и ценностите на миналото, без да се създава нищо ново. „Като самата страна“ — помисли си той.

На път за къщи Джони поиска да спрат и да разгледат Блубел Кънтри Клъб, непоносимо изискано име за каменната къща от осемнайсети век, намираща се близо до университета. Там някаква си госпожица Бел държеше хотел за котки, чиито собственици отсъстваха. Веднъж Марджъри беше прибрала една отвратителна котка, която Ренфрю накрая настани там завинаги, тъй като не му даваше сърце

просто да я изхвърли на улицата. Стайте на госпожица Бел смърдяха на котешка урина и на постоянна туберкуозна влага.

— Няма време — извика Ренфрю в отговор на въпроса на Джони и двамата профучаха покрай котешката цитадела. Настроението на момчето малко се поразвали, лицето му стана безизразно. Ренфрю незабавно съжали за грубостта си. В последно време често имаше такива моменти, осъзна той. Навярно отсъствието му от дома, дължащо се на работата в лабораторията, го правеше болезнено чувствителен към изчезналата близост с Марджъри и децата. Или може би в живота идваше време, когато смътно разбираш, че си заприличал на собствените си родители и че реакциите ти не са съвсем искрени. Гените и околната среда имаха своя собствена инерция.

Ренфрю забеляза странен жълт облак, носещ се на хоризонта и си спомни за летните следобеди, когато заедно с Джони наблюдаваха как облачните скулптори работят над Лондон.

— Виж там! — извика той и посочи с ръка. Джони послушно хвърли поглед към жълтия облак. — Ангелите се готвят да пишкат — поясни Ренфрю, — както казваше моят старец. — Съживени от това късче семейна история, и двамата се усмихнаха.

Спряха до една баничарница в „Кингс Пърейд“ — „Фицбилис“. Джони се превърна в храбро издържащ, но умиращ от глад английски ученик. Ренфрю му позволи само две банички, не повече. Черната дъска пред съседната врата на вестникопродавницата съобщаваше ужасната новина, че литературната притурка на „Таймс“ е сдала багажа, логичен факт, който Ренфрю намери за съвсем малко безинтересен, отколкото отглеждането на банани на Борнео. Заглавията не даваха отговор на въпроса дали причината е във финансовите ограничения или — което изглеждаше на Ренфрю по-вероятно — поради отсъствието на добри книги.

Джони с гръм и трясък нахлу в къщата, като предизвика въпросителния вик на сестра си. Ренфрю го последва. Чувстваше се малко поуморен от карането на велосипеда и странно потиснат. Той седна за минута в дневната, като се опитваше по изключение да не мисли за каквото и да е. Не успя. Половината стая му се струваше напълно чужда. Старо стъкло преспание, подозрително потъмнял свещник, абажур с волани и цвете отгоре, репродукция на Гоген,

фантастично раирано китайско прасе върху камината, месингов релеф на средновековна дама, бежов китайски пепелник във формата на котка с цитат от стихотворение около ръба. Почти всеки квадратен сантиметър беше направен прекалено красив. Приблизително по времето на тази му констатация до него достигна упорития тенекиен глас на мародерското радио на Марджъри, отново обясняващо нещо за Никарагуа. Американците пак се опитвали да получат одобрение от разнородния състав на правителствата на съседните държави за прокарване на морски канал. Той съвсем лесно щял да конкурира Панамския, като се имало предвид, че последният бил задръстен през половината година. Ренфрю си спомни едно интервю на Би Би Си точно по този въпрос, в което някакъв кретен от Аржентина или там някъде се беше нахвърлил срещу американския посланик с въпроса защо американците се наричали „американци“, а обитателите на континента на юг от САЩ — не. Логиката им в крайна сметка стигала до заключението, че щом гражданите на САЩ са си присвоили това име, следователно трябва да си присвояват и всеки нов канал. Посланикът, неблагоприятен от гледна точка на телевизионното поведение, беше отговорил с рационално обяснение. Той отбелязал, че никоя южноамериканска държава не включвала в името си думата „Америка“ и следователно нямало защо да претендира за нея. Баналността на този отговор пред лавината от психическа енергия от страна на аржентинеца понижила рейтинга на посланика, когато зрителите телефонираха, за да изложат мнението си за дискусията. Ами да, дипломатът едва се беше усмихвал или хилил към камерата, пък и не бе удрял с юмрук по масата пред себе си. Как би могъл да очаква, че ще окаже каквото и да е въздействие чрез медиите?

Ренфрю влезе в кухнята и намери Марджъри да преподрежда бурканите, навярно за трети път.

— Знаеш ли, някак си не ми изглежда квадратна — с разсеяно раздражение му каза тя. Той седна до кухненската маса и си наля малко кафе, което, както и очакваше, имаше вкус по-скоро на кучешка козина. Напоследък винаги беше така.

— Сигурен съм, че етажерката е правилна — измърмори Ренфрю. Но после се загледа в суеятщата се фигура на жена си, която вдигаше бледокехлибарените цилиндри и наистина забеляза, че лавиците изглеждат наклонени. Беше ги изравнил по прецизна

радиална линия, насочена право към центъра на планетата, геометрично безупречни и абсолютно рационални. Къщата им бе изкривена и наклонена от времената, които беше преживяла. В последно време науката не водеше до нищо. Тази кухня бе тяхната истинска отправна рамка, тяхната Галилеева непроменлива величина. Да. Докато наблюдаваше как Марджъри размества бурканите, твърдо застанали върху чамовите дъски като прусашки войници, той видя, че именно лавиците стояха накриво... а стените бяха прави.

11.

Питърсън се събуди и погледна навън през прозореца. Пилотът беше заобиколил, за да се насочи към Сан Диего откъм океана. От тази височина се виждаше по-голямата част от бреговата ивица на север до Лос Анджелис. Градът бе забулен в постоянната си мъгла — иначе денят беше ясен и светъл. Слънчевите лъчи се отразяваха в прозорците на високите административни сгради. Питърсън разсеяно погледна към морето. Малките бръчки на вълните едва забележимо пълзяха към брега. Когато самолетът се спусна по-ниско, той видя тук-там кривите линии от бяла пяна на синия фон, съвсем различни от онези на океана, над който бе прелетял предишния ден.

Беше си запазил място за бизнес-полет. От въздуха цъфтежът на диатомите в Атлантика се виждаше ужасяващо ясно. Вече се бе разпространил в диаметър от сто километра. „Цъфтеж“ беше наистина подходяща дума, помисли си иронично. Приличаше на някакво гигантско цвете, на алена камелия, която разцъфваше далеч от бреговете на Бразилия. Спътниците му се развълнуваха от гледката, панически се запрехвърляха от прозорец на прозорец, за да видят по-добре, задаваха възбудени въпроси. Интересно, забеляза Питърсън, как червеното, цветът на кръвта, предизвикваше усещане за опасност в човешкия ум. Беше зловещо да гледа надолу и да вижда онзи тих, наранен океан, розовия прибор.

Мислите му се бяха дистанцирали от действителността под него и я превръщаха в сюрреалистична творба. Ако прибавиш лилави ягуари и жълти дървета, получава се Джес Алън. И оранжеви риби отгоре във въздуха...

Как бе онова стихотворение на Ботъмли? Втората строфа — нещо за това как птиците били принудени да летят по-високо — там, където пълзят неестествените ви изпарения; „там, гдето парите ви неестествени пълзят; навярно даже камъните живи ще загинат, когато птиците в небето тъй високо все летят“. Хумористични стихове от

деветнайсети век. За това как човек се е вкопчил в останките от цивилизацията.

В Рио бяха избухнали безредици. Обичайните политически глупости — шумен марксизъм и местни конвулсии, предизвикани от цъфтежа. На летището го чакаше хеликоптер, който бързо го откара на тайна среща в една голяма яхта, закотвена на север от града. Там беше бразилският президент с правителството си. Маккероу от Вашингтон и Жан-Клод Роле, колега на Питърсън от Съвета. Бяха заседавали от 10 часа сутринта до късния следобед, като междувременно им бяха донесли обяд. Щяха да се вземат мерки за възпиране на цъфтежа, ако бе възможно. Най-важно беше да обърнат процеса — експерименти се провеждаха в Индийския океан и в лабораторни резервоари в Южна Калифорния. Гласуваха някои спешни доставки за Бразилия, за да компенсират щетите в риболова. Бразилският президент трябваше да омаловажи значението им, за да избегне паниката на стоковата борса. Позакърпване на дигата, крехки подпори срещу тежестта на болното море около тях и така нататък. Когато се разделиха, Роле тръгна да докладва направо пред Съвета.

На Питърсън му се бе наложило да стъпва чевръсто, за да не го натоварят с тичане по разни задачи, с преодоляване на спънки и други такива. За да се регулира подобна криза, се искаше умело обикаляне. Трябваше да се успокояват отделните държави, да се следи за собствените интереси на Англия (макар това да не беше основната му официална задача) и разбира се, за постоянно надничащата зурла на медийното прасе. Питърсън успешно ги бе убедил, че някой официално трябва да хвърли око на експериментите в Калифорния. Човек не само трябва да постъпва правилно, но преди всичко трябва да бъде забелязан, че постъпва така. Това му осигури необходимото време. Истинската му цел беше един малък експеримент, измислен лично от него.

Веднага след края на полувремето се разнесе тенекиеното дрънчане на музиката и пътниците започнаха да обсъждат прогнозите си за резултата. Питърсън смяташе това за най-неприятната част от пътуването в бизнес-класа и отново му се прииска да беше настоял пред сър Мартин за престиж да пътуват в свой собствен реактивен самолет. Беше скъпо, разточително и прочее и прочее, но пък много

по-добре, отколкото да пътуваш в тази волска кола с криле. Стандартният аргумент, че частният транспорт позволява на човек да си почине и така спестява ценната енергия на ръководните дейци, не вървеше много в епохата на намаляващите бюджети.

Той пръв излезе от самолета през предната врата, както бе според плана. Чакаше го удовлетворително едър телохранител, наконтен с кожени ботуши и каска. Питърсън вече беше свикнал с открито носените автоматични пистолети.

В лимузината му седеше служител от протокола, който бърбеше глупости, но той бързо го накара да млъкне и се наслади на пътуването. Охраняващата ги отзад кола се движеше съвсем близо, забеляза той. Като че ли нямаше признаци от скорошни „неприятности“. Няколко изгорени блока, естествено и следи от стрелба с едрокалибрено оръжие на шосе 405, но във въздуха не се усещаше напрежение. Улиците бяха сравнително чисти и шосето на практика беше пусто. След като мексиканските полета бяха изчезнали далеч преди обвитите в лоша слава оптимистични срокове, Калифорния вече не бе раят на автомобилите. Това, плюс политическия натиск от страна на мексиканците за изпълняване на големите обещания за икономически подем, се беше смесило с останалата политическа каша тук и бе довело до „безпокойство“.

Обичайните церемонии отнеха съвсем малко време. Океанографският институт „Скрипс“ имаше очукан, но солиден вид, сини керемиди, солен дъх и всичко останало. Персоналът вече беше свикнал с посещенията на високопоставени лица. Момчетата от телевизията взимаха своя метраж — само че сега не го наричаха така, напомни си Питърсън, а на негово място се беше материализирала тайнствената дума „дексери“ — и своевременно бяха напъдени. Питърсън се усмихваше, стискаше ръце, обменяше реплики на любезност. Донесоха пакета от Калифорнийския технически институт, за който бе помолил Маркъм и Питърсън го прибра в чантата си. Маркъм беше поискал тези материали, като каза, че били свързани с експеримента с тахионите и служителят от Съвета се бе съгласил да използва служебните си връзки, за да ги получи от американците. Още не подлежали на публикуване, познат трик, за да се избегне издаването

на каквато и да е информация, но с малко повече тичане в крайна сметка беше успял.

Сутринта премина според плановете. Обобщено изложение от някакъв океанограф, диапозитиви и графики пред публика, състояща се от двайсет души. После повторение — по-откровено и далеч по-песимистично — пред публика от петима. След това частна среща с Алекс Кийфър, ръководител на института.

— Не желаете ли да си свалите самото? Днес е доста топло. Всъщност, чудесен ден. — Кийфър говореше бързо, почти нервно и в същото време премигваше. Освободил се от тълпата, сега той като че ли имаше излишъци от енергия. Вървеше бързо, подскачаше напред на пети и постоянно се оглеждаше към Питърсън, като рязко поздравяваше хората, които срещаха. Кийфър го заведе в кабинета си.

— Влезте, влезте — каза той, потривайки ръце. — Седнете. Дайте ми самото си. Не? Да, красива гледка, нали? Красива.

Последните думи бяха в отговор на забележката, която Питърсън всъщност не беше направил, макар автоматично да бе отишъл до големите ъглови прозорци, привлечен от искрящите простори на Тихия океан отдолу.

— Да — отвърна сега той и направи очакваната забележка. — Прекрасен изглед. Не ви ли разсейва?

Широкият пясъчен плаж се простираше към Ла Хола и после завиваше, прекъснат от скали и заливи, до нос, заобиколен от райски палми. В океана редици сърфисти във водонепроницаеми костюми търпеливо се поклащаха върху сърфовете си като големи, черни морски птици.

Кийфър се засмя.

— Щом разбера, че не мога да се съсредоточа, просто навличам неопреновия си костюм, излизам навън и плувам. Прочиства ума. Опитвам се да плувам всеки ден. Всъщност, в последно време почти не ми трябва костюм. Водата вече е доста топла. Онези младоци навън смятат, че е студена. — Той посочи към сърфистите, повечето от които сега бяха застанали на колене и гребяха пред доста голяма вълна. — Едно време ставаше наистина студено. Преди да построят онези мултигигаватови ядрени електроцентрали в Сан Онофре, нали знаете. Е, сигурен съм, че знаете. Това ви е работата, нали? Във всеки случай, те леко повишиха температурата на водата, точно в тази част от

крайбрежието. Интересно. Засега изглежда, че стимулира морския живот. Наблюдаваме го внимателно, разбира се. Всъщност, това е едно от основните ни проучвания. Ако температурата стане още по-висока, може да промени някои цикли, но според нас вече е достигнала максимума си. От седем години няма ново покачване.

Когато започна да разказва за работата си, движенията и речта на Кийфър вече не бяха толкова резки. Питърсън предположи, че е в края на четирийсетте си години. Около очите му имаше бръчки и твърдата му черна коса беше посивяла по слепоочията, но изглеждаше в добра форма. Със смесица от завист и пренебрежение, която често изпитваше в Америка, Питърсън вече бе забелязал белезите на високото служебно положение на Кийфър: мекия маслиненозелен килим, лъскавото и голямо бюро от розово дърво, влаголюбивите висящи папрати и пълзящи растения, японските гравюри по стените, лъскавите списания върху покритата с кахлени плочки масичка за кафе и разбира се, огромните цветни прозорци с гледката към Тихия океан, която се разкриваше от тях. За миг си представи разхвърляното кътче на Ренфрю в Кеймбридж. Освен с гледката обаче, Кийфър не проявяваше гордост, нито дори осъзнаваше обстановката. Двамата седнаха, не до бюрото му, а в удобни кресла до масичката за кафе. Питърсън сметна, че вече е направено достатъчно за сплашването на посетителя и реши, че е нужен жест на безразличие.

— Имате ли нещо против да запаля? — попита той, като извади пура и златна запалка.

— О... аз... ами, естествено. — Кийфър като че ли за миг се обърка. — Да, да, разбира се. — Той се изправи и поотвори големия плъзгащ се прозорец, после се приближи до бюрото си и каза по интеркома: — Кери? Бихте ли донесла един пепелник, моля?

— Съжалявам — рече Питърсън. — Изглежда съм нарушил някакво табу. Мислех си, че пушенето в частните кабинети е позволено.

— О, така е, така е — увери го Кийфър. — Всичко е съвсем наред. Просто самият аз съм непушач и усилено се опитвам да разубеждавам другите. — Той отправи на Питърсън внезапна дяволита и обезоръжаваща усмивка. — Надявам се, че скоро ще получите просветление. Бих се много радвал, ако мога да ви окажа твърде силно влияние, тъй да се каже. — Питърсън си помисли, че използването на

думата „твърде“ е обичайният опит на американците да говорят правилен английски пред англичани. Във всеки случай, ефектът беше провален от граматическата грешка преди това.

Вратата се отвори и секретарката на Кийфър донесе пепелник, който остави пред Питърсън. Той ѝ благодари, като разсеяно претегли физическите ѝ качества и я оцени с 8 по десетобалната система. После с удоволствие разбра, че единствено статусът му на член на Съвета е надделял над забраната на океанографа да се пуши в кабинета му.

Кийфър се облегна на ръба на стола с лице към него.

— И така... кажете ми как намирате обстановката в Южна Америка — потри ръце в очакване той.

Питърсън силно изпуфка.

— Зле е. Все още не е отчайващо, но е много сериозно. В последно време Бразилия е станала още по-зависима от риболова, благодарение на късогледата си политика на изсичане и изгаряне на горите отпреди едно-две десетилетия — и разбира се, този цъфтеж сериозно вреди на риболова.

Кийфър се наведе напред още, жаден за подробности като някаква домакиня-клюкарка и в този момент Питърсън премина на автопилот, той разказа каквото трябваше и извлече от специалиста някои технически тънкости, които си струваше да запомни. Разбираше от биология повече, отколкото от физика, тъй че свърши по-добра работа, отколкото с Ренфрю и Маркъм. Кийфър навлезе във въпросите на финансовото им положение — мрачно, разбира се; не се чуваше нищо друго — и Питърсън го насочи обратно към полезни теми.

— Ние смятаме, че може да бъде застрашена цялата хранителна верига — рече Кийфър. — Фитопланктонът се привлича от хлорните въглеводороди — онези, които се използват за изкуствени торове. — Той разлисти докладите. — Конкретно, манодрин.

— Манодрин ли?

— Манодринът е хлорен въглеводород, използван в инсектицидите. Той е отворил нова жизнена ниша сред микроскопичните алги. Развила се е нова разновидност на диатомеите. Тя използва ензим, който разрушава манодрина. Диатомейният силициев двуокис също отделя унищожителен продукт, който прекъсва предаването на нервни импулси при животните. Дендритните връзки

престават да функционират. Но сигурно са ви обяснили всичко това на конференцията.

— Тя беше главно на политическо равнище — какви стъпки да се предприемат, за да се посрещне предстоящата криза и така нататък.

— И какво ще се направи по въпроса?

— Ще се опитат да прехвърлят ресурси от експериментите в Индийския океан, за да възпрат цъфтежа, но не зная дали ще има полза. Все още не са довършили опитите си.

Кийфър забарабани с пръсти по керамичните плочки.

— Вие лично видяхте ли цъфтежа? — рязко попита той.

— Прелетях отгоре — отвърна Питърсън. — Грозен е като грях. Цветът ужасява рибарските села.

— Мисля лично да отида там — промърмори Кийфър, повече на себе си, отколкото на Питърсън. Той се изправи и започна да се разхожда из стаята. — И все пак, знаете ли, продължавам да усещам, че има нещо друго...

— Да?

— Един от хората ми в лабораториите смята, че тук става нещо особено, като че ли процесът променя сам себе си. — Кийфър пренебрежително махна с ръка. — Но всичко това е само хипотеза. Ще ви държа в течение, ако се пръкне нещо.

— Ако се пръкне ли?

— Да стане, искам да кажа.

— А-ха. Непременно ме уведомете.

Питърсън си тръгна от „Скрипс“ по-късно, отколкото бе възнамерявал. Той прие поканата за вечеря в дома на Кийфър, за да запази приятелските отношения, което винаги се оказваше благоразумна идея. За всеки е по-трудно да се държи зле с теб, когато е бил малко пиян, разказал ти е виц и е опустошил тенджера с ядене в твоята компания, колкото и отегчителен да е бил разговорът.

Лимузината на Питърсън и прикрепената към него охрана го отведе в центъра на Ла Хола за срещата в Първа федерална банка в Сан Диего. Беше голяма, квадратна сграда, разположена сред скучни магазини. Той си помисли да купи някакъв сувенир, нещо, което като по-млад бе правил доста често, но след трисекундно обмисляне изостави идеята. Цените бяха ужасно високи и въпреки разклатената

стабилност на долара, положението на лирата беше още по-лошо. Всичко това нямаше да има никакво значение, ако стоките бяха интересни, но в магазините се продаваха дребни бижута, декоративни лампи и безвкусни пепелници. Питърсън сбърчи лице и влезе в банката.

Управителят ги посрещна на вратата и присви устни при вида на свитата от телохранители. Да, бяха го известили за пристигането на господин Питърсън, да, бяха проверили банковите документи. Щом влязоха в кабинета му, Питърсън безцеремонно попита:

— И какво?

— О, сър, за нас бе изненада. Нека ви обясня — сериозно отвърна слабият мъж. — Депозитен сейф с платени за десетилетия такси. Не е типично за вас.

— Точно така.

— Казаха ми... казаха ми, че нямате ключ? — Мъжът очевидно обаче се надяваше да не е така, за да си спести дългите обяснения пред шефовете си след това.

— Вярно е, нямам. Но не видяхте ли, че сейфът е регистриран на мое име?

— Да. Не разбирам...

— Нека просто да кажем, че това е въпрос, хм, на национална сигурност.

— И все пак, без ключ, собственикът...

— Национална сигурност. Времето е ценно. Надявам се, че са ви обяснили — Питърсън отправи към мъжа най-добрата си резервирана усмивка.

— Ами, заместник-министърът наистина ми обясни отчасти по телефона и аз се консултирах с непосредствения си началник, но...

— Е, тогава се радвам да разбера, че нещата са приготвени толкова бързо. Поздравявам ви за скоростта. Винаги е приятно да видиш ефикасно действие.

— Ами, ние наистина...

— Бих искал да му хвърля набързо един поглед — заяви Питърсън с очевидна твърдост в гласа.

— Ами, хм, насам...

Те минаха през безсмисления ритуал на вписване и подпечатване на точното време и влязоха през жужащата порта. Огромните

стоманени врати се отвориха и се показа блестяща стена от сейфове. Управителят нервно извади съответните ключове от джоба на жилетката си. Той намери кутията и я измъкна. Последва миг на колебание, преди най-после да я предаде на Питърсън.

— Благодаря, да — любезно измърмори англичанинът и се насочи право към съседната малка стая за уединяване.

Идеята беше лично негова и много му харесваше. Ако думите на Маркъм бяха истина, бе възможно да се свърже с някого в миналото и да промени настоящето. Но точно по какъв начин тази постъпка щеше да въздейства на настоящето, не беше ясно. След като миналото, както го виждаха сега, спокойно можеше да е резултат от експеримента на Ренфрю, как биха могли да го различат от някое друго, никога неосъществило се, но вероятно минало? Маркъм бе казал, че целият този начин на възприемане му е погрешен, тъй като щом пратиш тахионов лъч между две времена, те завинаги остават свързани в затворена верига. Но на Питърсън му се струваше важно да разбере дали наистина е възможна такава връзка. В идеализираните експерименти на Маркъм с превключватели, които се движат ту към включено, ту към изключено положение, целият въпрос беше объркващ. Затова Питърсън бе измислил своего рода проверка. Просто трябваше да прати в миналото предварителните данни за океана и така нататък. Но също можеше да ги помоли да поставят някакъв белег. Ясен знак, че сигналите са били получени — това би било достатъчно, за да го убеди, че тези идеи не са лигавщини. Затова два дни преди да напусне Лондон, той се обади на Ренфрю и му даде да прати специално съобщение. Маркъм имаше списък на изследователските екипи, които бе вероятно да получат тахионовото съобщение на техните ядрени магнитни резонаторни устройства. До всяко от местата беше адресирано по едно съобщение — Ню Йорк, Ла Хола, Москва. Молеха ги да открият ясно обозначен депозитен сейф на името на Питърсън с бележка вътре. Това щеше да е достатъчно.

Питърсън не можеше да влезе във връзка с Москва без да обясни на сър Мартин защо иска да отиде там. Ню Йорк временно не им вършеше работа заради терористите. Оставаше Ла Хола.

Докато отключваше депозитния сейф, Питърсън почувства, че пулсът му се ускорява. Когато капакът на кутията се вдигна, той видя

само лист пожълтяла хартия, сгъната на три. Взе го и внимателно разглади гънките. Хартията праснеше от годините.

Съобщението получено.

Ла Хола

Това беше всичко. Бе напълно достатъчно. Питърсън за миг изпита две противоположни чувства: въодушевление и внезапно разочарование, че не бе помолил за нещо повече. Кой ли беше написал бележката? Какво друго бяха получили? Англичанинът мрачно си призна: бе смятал, че онзи, който приеме сигнала, ще се подчини на инструкцията, а после ще продължи и ще им каже как го е сторил, какво смята, че означава или поне кой е самият той, по дяволите.

Но не, не, помисли си Питърсън, като се отпусна на стола. Това беше достатъчно. То доказваше, че цялата тази колосална работа е факт. Невероятен, но факт. Естествено, никой не знаеше точно до какво ще доведе той — но поне бе сигурен.

А освен това, с известна гордост си помисли администраторът, беше постигнал всичко сам. Почуди се дали това чувство изпитват учените — да направиш откритие, да видиш тайните на света незаключени, та дори само за миг.

После банковият управител колебливо почука на вратата, настроението му се изпари и Питърсън прибра в джоба си пожълтялата хартия.

Настани се в хотел „Валенсия“, в апартамент, който гледаше към заливчето. Паркът отдолу беше отчасти разяден от настъпващия прибой, както свидетелстваше ненадейното затваряне на някои от алеите. Вълните по целия бряг бяха подяли конгломератната почва. Над тях стърчаха рифове, готови всеки момент да се срутят. И като че ли никой не забелязваше това.

Той освободи охраната и шофьора си за през нощта. Правеха го прекалено очебиен, а днес вече достатъчно се бе движил в центъра на вниманието. Мислите му бяха объркани от успеха в банката. Изразходва част от енергията си в преплуването на трийсет дължини в хотелския басейн и после в безуспешни набези из близките магазини.

Най-много го интересуваха магазините за облекло, но те бяха от онези, които не можеха просто да изложат стоките си и да не ти се пречат, а ги разполагаха в сцени от английските имения или френските замъци. Тук все още имаше пари, макар повечето от тях да изглеждаха хвърлени в неправилна насока. Хората бяха весели, чисти и лъскави. В Англия да си заможен поне те разграничаваше от другите — тук това не гарантираше нищо, дори само добър вкус.

Тротоарите бяха пълни със старци, някои от които ставаха доста груби, ако не се отстраниш веднага от пътя им. Но по-младите мъже бяха енергични и атлетични. Повече го интересуваха жените, решително модерни и безупречно нагласени. В тях обаче имаше някаква ласкавост, неопределим белег на преуспяла неутралност. Част от него завиждаше на подобен живот. Той знаеше, че тези хора, които така уверено крачеха по „Джирърд“, имаха толкова ограничения, колкото и англичаните — южна Калифорния представляваше множество от правила за имиграция, купуване на къщи, ползване на вода, промяна на работата, автомобили, всичко, но хората изглеждаха свободни. Тук все още не се чувстваше силно онази житейска умора, която европейците често смятаха за зрялост. На Питърсън винаги му беше липсвала известна разлика между жените. Струваха му се взаимозаменяеми с грижливо изгладените си и открити лица. Сексът с тях бе здравословен, задоволителен и обичаен. Ако човек им предложеше, никога не бяха изненадани или шокирани. Тяхното „не“ означаваше „не“ и тяхното „да“ означаваше „да“. Липсваше му предизвикателството на отказа, който можеше да означава „може би“, изисканата игра на прелъстяване. Тези американци не играеха игри — бяха енергични и опитни, но никога неправолинейни, потайни или непредвидими. Предпочитаха директните въпроси, даваха директни отговори. Обичаха да са на върха.

В този момент от размишленията си Питърсън спря пред магазин за алкохол и реши да види дали ще може да намери няколко кашона добро калифорнийско вино, което да отнесе със себе си в Англия. Човек никога не знае кога отново ще има възможност.

Чакаше в бара Кийфър, когато го осени мисълта. Ами ако просто беше пратил съобщението в писмо до Ренфрю? Като се имаше предвид състоянието на пощенските услуги в последно време, то спокойно можеше и да не е стигнало до получателя си досега, независимо от

оказаното въздействие. В такъв случай, след като днес бе получил пожълтялата хартия, би могъл да позвъни на Ренфрю и да му нареди да не праща съобщението. Какво щеше да разбере тогава Маркъм?

Той допи джина си и после си спомни онази работа със затворените вериги. Да, планът, който току-що бе измислил, щеше да остави всичко в неопределено положение. Това беше отговорът. Но що за отговор?

* * *

— Проклети улици — оплака се Кийфър. — Заприличват на бордеи. — Той рязко извъртя волана. Гумите изсвистяха.

За Питърсън тази промяна на темата беше несъмнен напредък. До този момент Кийфър бе разказвал за удоволствието и ползата от това да ядеш пресни зеленчуци, доставени почти със скоростта на светлината от „долината“ — рог на изобилието, на който не му трябваше друго име.

За да насърчи тази нова насока на разговора, Питърсън рискува да подметне:

— А на мен всичко ми изглежда съвсем проспериращо.

— Да, ами разбира се, вие не го виждате, защото се движите само по булевардите. Но става все по-трудно да поддържаме стандартите. Огледайте се тук, например. Забелязвате ли нещо?

Вече бяха стигнали високо на хълмовете, по криволичещи тесни пътища, които разкриваха гледка към океана между испански ферми и миниатюрен френски замък.

— Виждате ли какви стени са издигнали? Когато за пръв път пристигнахме тук, хм, преди почти двацет години, всички те бяха отворени. Всички къщи се виждаха великолепно. Сега не можете да отидете на гости на съседа си без да стърчите на улицата, да натискате звънци и да се обяснявате по интеркома. И ужас, би трябвало да видите алармените инсталации! Електроника на стойност сто немски овчарки. И оръжейни системи за стрелба срещу крадци.

— Значи равнището на престъпността е високо? — попита Питърсън.

— Ужасно. Незаконно пребиваващи чужденци, прекалено много хора, липса на достатъчно работни места. Всеки смята, че има право на разкошен живот — или поне на комфорт, — тъй че настъпва масов гняв и примирение от разбитите мечти.

Питърсън започна да пренарежда графика си. Щеше да си остави време да намери възможно най-добрата електронна охранителна система. Глупаво от негова страна да не се сети за това предварително. Американците бяха ненадминати точно в такива неща. Една добра система — адаптивна и сигурна — щеше да му е от полза. Отново му се прииска да разполагаше с частен самолет.

— Градът се разделя на заградени територии — продължи Кийфър. — Пълни най-вече със старци.

Питърсън кимна, когато океанографът му цитира статистиката за Калифорния, която отстъпваше само на Флорида по брой на старите хора. След разпадането на Системата за социална сигурност, лобито на „Движението на по-старите“ бе започнало да упражнява още по-силен натиск за специални привилегии, данъчни облекчения и добавки към пенсиите. Англичанинът беше сигурен, че знае повече от Кийфър за демографията — преди две години Съветът бе получил доклад в световен мащаб, включващ някои секретни предвиждания. Запазването на нулева раждаемост бе довело до издигане на популационната крива в САЩ и Европа и сега тя достигаше пенсионната възраст. Старците очакваха големите си месечни чекове, които трябваше да дойдат от намалелите доходи на по-младите хора посредством данъците. Това бе довело до „синдром на правото“. Старците смятаха, че са плащали достатъчно големи данъци през живота си и че после са били заврени в килера, преди да успеят да постигнат огромните заплати, които сега получаваха младшите служители. Те „имали право“, твърдеше Движението на по-старите и обществото трябвало да разбере това. Старците гласуваха по-често и с по-точна преценка за изгодата си. Те имаха власт. В Калифорния побелялата глава се бе превърнала в символ на политическа активност.

— ... те не излизат със седмици, с прекрасните телевидеосистеми, които си купуват. Спестяват им пазаруването, разкарването до банката или срещата с хора под шейсетте. Просто правят всичко това по електронен път. Но пък градът си отива. Най-

старото кино в Ла Хола, „Еднорог“, беше закрито миналия месец. Ужасен позор.

Питърсън кимна, за да изрази заинтересованост, като в същото време мислеше за преразпределянето на графика си. Автомобилът зави по стръмна отбивка, когато портата пред него се отвори. Заизкачваха се към продълговата бяла къща. Фалшив испански стил, мислено я определи англичанинът. Скъпа, но безвкусна. Кийфър паркира колата под навеса и Питърсън забеляза там велосипеди и детска количка. За Бога, деца. Ако трябваше да вечеря на една маса с тайфа американски изчадия...

Изглежда страховете му щяха да се реализират, защото на вратата две малки момчета се хвърлиха към Кийфър, като говореха едновременно. Океанографът успя да ги накара да млъкнат за достатъчно дълго, за да ги представи на Питърсън. Тогава децата насочиха вниманието си към него. След формалностите, по-голямото директно го попита:

— Вие учен ли сте като баща ми?

По-малкото го гледаше с немигащи очи и нервиращо пристъпваше от крак на крак. Първото момче беше потенциално пошумното и по-досадното, реши Питърсън. Знаеше този тип — сериозни, разговорливи, упорити и почти непреодолими.

— Не точно — започна той, но не успя да довърши.

— Татко ми изследва диатомеите в океана — прекъсна го момчето. — Това е много важно. Когато порасна и аз ще стана учен, но може би ще бъда астроном, а Дейвид ще е астронавт, но сега е само на пет години, тъй че всъщност не знае. Искате ли да видите модела на слънчевата система, който направих за нашия научен проект?

— Не, не, Бил — припряно отвърна Кийфър. — Зная, че е чудесен, но господин Питърсън не желае да го безпокоят сега. Ще пийнем нещо и ще си поговорим за разни неща, които интересуват само големите. — Той тръгна напред към дневната, последван от англичанина и двете момчета. Кийфър бе от тези родители, които наричаха възрастните „големи“, сухо си помисли Питърсън.

— Аз също мога да разговарям за такива неща — възмутено каза Бил.

— Да, да, разбира се, че можеш. Искях да кажа, че ще разговаряме за неща, които не те интересуват. Какво ще пиете? Мога

да ви предложи уиски със сода, вино, текила...?

— Откъде знаеш, че няма да ме интересуват, аз се интересувам от много неща — настоя момчето, преди Питърсън да успее да отговори. Положението спаси един тих, твърд глас, който долетя от съседната стая:

— Момчета! Веднага елате тук, моля! — Двамата изчезнаха без да спорят. Питърсън си запази за бъдеща употреба словесния бекхенд, с който можеше да се справи с по-голямото момче.

— Виждам, че имате перно. Бихте ли ми предложили перно с текила и малко лимон, моля?

— Господи, каква смес. Добра ли е? Самият аз не пия често силен алкохол. Черният дроб, нали знаете. Седнете, съвсем сигурен съм, че имаме лимонов сок. Жена ми трябва да знае. Казва ли се някак тази напитка или вие сам сте си я измислили? — Кийфър отново се държеше странно.

— Мисля, че я наричат „мачо“ — иронично отвърна Питърсън.

Той огледа стаята. Беше проста и елегантна, съвсем бяла, с изключение на няколко ориенталски предмета. До срещнатата стена беше поставен изискан параван. Вдясно от камината имаше японска дърворезба, а в една ниша бяха наредени цветя. Откритите прозорци срещу камината гледаха над покривите и върховете на дърветата към Тихия океан. Водата бе като черно покривало на фона на блестящите навсякъде другаде по брега светлини, доколкото можеше да види Питърсън. Той си избра един нисък бял диван и седна странично в края му, така че да може да вижда и стаята, и гледката. Въпреки малките купчини разхвърляни тук-там книжа, очевидно принадлежащи на Кийфър, стаята излъчваше спокойствие.

— Надявам се, че така е добре. Равни количества перно и текила, нали? Ще ида да потърся лимоновия сок. А, ето я и жена ми.

Питърсън се обърна към вратата, хвърли поглед и отново погледна. После бавно се изправи на крака. Жената на Кийфър го зашемети. Японка, млада, стройна и много красива. Без да откъсва очи от нея, той се опита да подреди първоначално обърканите си впечатления. Към края на двайсетте години, реши англичанинът, което обясняваше защо децата им бяха толкова малки. За него това несъмнено бе втори брак. Жената носеше бяла горна дреха от някаква плъзгава материя. Отдолу нямаше нищо, одобрително забеляза той.

Гладка и права, косата ѝ падаше почти до кръста, толкова черна, че сякаш имаше синкав оттенък. Но именно очите ѝ бяха приковали вниманието му. Като я гледаше, изцяло в бяло в тази слабо осветена бяла стая, той изпитваше тайнственото усещане, че главата ѝ се носи във въздуха. Бе спряла на вратата, но появяването ѝ беше драматично. Питърсън почувства, че няма да успее да помръдне преди нея. Кийфър нервно се спусна напред.

— Мицуоко, скъпа, влез, влез. Искам да се запознаеш с госта ни, Иън Питърсън. Питърсън, това е моята съпруга Мицуоко. — Той нетърпеливо погледна първо нея, а после него, като дете, което се връща вкъщи с награда.

Тя влезе в стаята с гъвкава грация, която достави наслада на Питърсън и му подаде ръка — хладна и гладка.

— Здравейте — каза японката. Питърсън веднага почувства, че би могъл искрено да използва стандартния американски поздрав „Радвам се да се запозная с вас“.

Той промърмори „Приятно ми е“, като леко присви очи, за да изрази онова, което липсваше в официалното му приветствие. В ъгълчетата на устните ѝ се мярна съвсем бегъл намек за усмивка в отговор на неизреченото му послание. Погледите им останаха впити един в друг малко по-дълго от общоприетото. После тя отдръпна дланта си от неговата и седна на дивана.

— Имаме ли лимонов сок, скъпа? — отново потриваше ръце Кийфър с несръчния си маниер. — Ами ти? Ще пийнеш ли нещо?

— Да и на двата въпроса — отвърна тя. — В хладилника има лимонов сок и ще пия малко бяло вино. — Тя се обърна към Питърсън с усмивка. — Изобщо не мога да пия много. Удря ме право в главата.

Кийфър излезе от стаята, за да потърси лимоновия сок.

— Как вървят нещата в Англия, господин Питърсън? — попита Мицуоко, като леко отметна назад глава. — По новините тук съобщават зловещи неща.

— Наистина е зле, макар много хора все още да не разбират доколко — отвърна той. — Познавате ли Англия?

— Преди известно време прекарах там една година. Много обичам Англия.

— О? На работа ли сте били там?

— След защитата на дисертацията си бях на курс в „Импириъл колидж“ в Лондон. Аз съм математичка. Сега преподавам в Калифорнийския университет в Сан Диего. — Докато го гледаше, тя се усмихваше в очакване на изненадана реакция. Питърсън се сдържа. — Предполагам, че сте очаквали да имам някаква философска специалност.

— А, не, в никакъв случай нещо толкова обикновено — спокойно отвърна той и ѝ се усмихна в отговор. Смяташе философите за хора, отделящи адски много време за въпроси, които не бяха наистина сериозни, например: „Ако няма Бог, откъде се взима тогава следващата салфетка «Клинекс^[1]»?“ Възнамеряваше да изложи мисълта си като епиграма, когато Кийфър се върна с чаша вино и малка бутилка.

— Ето виното ти, скъпа. — После каза на Питърсън: — И малко лимонов сок. Колко да ви сложа, една капка?

— Така е чудесно, благодаря.

Кийфър седна и се обърна към госта си.

— Мицуоко каза ли ви, че е прекарала една година в Лондонския университет? Съпругата ми е блестяща жена. Стана доктор на двайсет и пет. Блестяща, а и красива. Аз съм голям късметлия. — Той гордо ѝ се усмихна.

— Недей, Алекс. — Думите бяха остри, но нежната ѝ усмивка ги смекчаваше. Тя неодобрително сви рамене към Питърсън. — Алекс ме засрамва. Винаги се хвали с мен пред приятелите си.

— Мога да го разбера. — Зад любезно усмихнатото си лице, той преценяваше. Разполагаше само с една вечер. Дали имаха свободен брак? Доколко директен подход би толерирала тя? Как да подхване темата пред Кийфър? — Съпругът ви ми каза, че и тук нещата са много зле, макар и за един посетител да не изглежда така?

Какво ли означаваше усмивката ѝ? Сякаш споделяха някаква тайна. Дали тя наистина четеше мислите му? Или просто флиртуваше? А може би — осени го мисълта — беше нервна? Определено му пращаше сигнали.

— Наблюдава се психологическа неспособност за отказ от луксозните стандарти — казваше Кийфър. — Хората няма да се

откажат от един начин на живот, който според тях е, хм, типично американски.

— Това ли е изразът на деня? — попита Питърсън. — Забелязах, че е използван в няколко списания, които прочетох в самолета.

Кийфър се отнесе към тази хипотеза с най-добрата си намръщена загриженост.

— Хм, „типично американски“? Да, предполагам, че е така. Тази седмица ми попадна уводна статия за нещо подобно. О, извинете ме, ще отида да погледна момчетата.

Океанографът излезе от стаята с енергичната си походка на териер. След миг Питърсън го чу да говори тихо, но твърдо на децата някъде в дъното на коридора. Те постоянно го прекъсваха с пискливи, дръзки отговори на умни момчета, които съзнават това. Англичанинът отпи от чашата си и се замисли как най-добре да продължи с Мицуоко. Кийфър беше брънка във веригата за събиране на информация на Питърсън — най-важната част от работния апарат на един ръководител. Тук наистина бе Калифорния, прочутата Калифорния, и деветнайсети век отдавна беше отминал, но човек никога не можеше да е сигурен кога един съпруг ще реагира на подобни неща, независимо какво казва на теория по въпроса. Но зад тези мисли се криеше фактът, че човекът го дразнеше с фанатизма си по отношение на здравословните храни, непушачеството и непристойната си посветеност на онези определено неприятни дечурлига.

Е, предполагаше се, че ръководителите трябва да са способни да взимат бързи и проникателни решения, нали така? Така.

Той се обърна към Мицуоко, като търсеше най-добрия начин да използва миговете, в които щяха да са сами. Тя наблюдаваше гледката през прозореца, която трябва да беше запаметила още преди години.

Преди Питърсън да успее да измисли как да започне, жената попита, без да поглежда към него:

— Къде сте отседнали, господин Питърсън?

— В „Ла Валенсия“. И се казвам Иън.

— А, да. Плажната ивица там е чудесна, на юг от заливчето. Вечер често се разхождам нататък. — Тя погледна право към него. — Около десет часа.

— Разбирам — отвърна Питърсън. Усещаше как кръвта пулсира във вената на врата му. Това беше единственият външен признак на

вълнение. За Бога, тя го бе направила. Беше му уредила среща едва ли не под носа на съпруга си. Господи, каква жена.

Кийфър се върна в стаята.

— Тук се развива някаква криза — рече той.

Питърсън се задави от смях, който ловко превърна в кашлица.

— Мисля, че сте прав — сухо успя да отвърне англичанинът. Не посмя да погледне към Мицуоко.

По време на дългия полет над полюса Питърсън имаше време да прегледа материалите от Калифорнийския технически институт. Чувстваше се отморен, приятно отпуснат и изпитваше онова характерно усещане, че е постигнал толкова, колкото би могло да се очаква, за да задоволи желанията си. Никакви съжаления — това беше номерът, това означаваше, че човек не е пропуснал нищо. Да стигне до гроба с тази увереност определено би било най-малкото утешително.

Мицуоко очевидно водеше начин на живот, съобразен с подсъзнателните ѝ желания. Беше си тръгнала след три часа, навярно с някакво достоверно оправдание, а може би имаше неписано споразумение с Кийфър да не си задават въпроси. Подходящ завършек за такова изтощително пътуване.

Материалите от Калифорнийския технически институт бяха нещо различно. Имаше някакви мрачно подробни служебни доклади, които за него бяха хаос от думи и математически символи. Маркъм можеше да се забавлява с тях, щом му харесваше. Имаше знак за секретност. Под едно извадено на ксерокс официално писмо, внушено от Питърсън и свързано със Съвета, беше надраскано: „Замотайте ги — да не вземат да ни прекарат“. Сигурно на автора на бележката щеше да му се наложи да я махне, преди да пусне материала в полусвободно обръщение. Обяснението бе очевидно. Американското правителство разполагаше с доста ефикасна вътрешна служба за сигурност, която тайно фотографираше всичко, до което успяваше да се добере. Питърсън въздъхна. Рискован метод, но пък това отново не беше негов проблем.

Единствената разбираема част от материала беше лично писмо, навярно вмъкнато поради ключовите думи.

Скъпи Джеф,

Няма да успея за Великден — просто имам прекалено много работа тук, в Калифорнийския технически институт. Последните няколко седмици бяха изключително вълнуващи. Работя с други двама души и наистина не искаме да прекъсваме изчисленията си, дори за почивка в Байа. Много съжалявам за това, защото исках отново да се съберем двамата с теб (ако разбираш какво искам да кажа!). Ще ми липсват бодливият кактус и чудесната суха жегга. Съжалявам, може би следващия път. Кажете на Линда, че ще ѝ се обадя да си побъбрим през следващите няколко дни, ако успея да намеря време. Има ли някакъв шанс вие, хора, да наминете насам за ден (или още по-добре, за нощ)?

След като нарушавам такова обещание, предполагам, би трябвало да ти разкажа какво ме развълнува толкова. Навярно един морски биолог като теб ще си помисли, че това не е от такова огромно значение — предполагам, че космологията не минава за нещо съществено в света на ензимите, титруваните разтвори и така нататък, — но за онези от нас, които работят в групата по гравитационна теория, то изглежда така, сякаш предстои истинска революция. А може би вече е избухнала.

Свързано е с проблем в астрофизиката, останал нерешен от много време. Ако във вселената има определено количество материя, тя е със затворена геометрия — което означава, че накрая ще престане да се разширява и ще започне да се свива поради гравитационното привличане. Тъй че известно време хората от нашия бранш са се чудили дали материята в нашата вселена е достатъчно, за да има затворена геометрия. Директните измервания на материята в нашата вселена засега са неубедителни.

Простото преброяване на светещите звезди във вселената дава малко количество материя, недостатъчно да затвори пространство-времето. Но несъмнено има много

невидима маса, като например прах, мъртви звезди и черни дупки.

Ние сме съвсем сигурни, че в центъра на повечето галактики има големи черни дупки. Това обяснява достатъчно липсващата материя за затварянето на нашата вселена. Новото е в последните данни за това как далечните галактики се събират на куп. Тези купове в галактически мащаб означават, че в плътността на материята в нашата вселена има големи колебания. Ако галактиките се групират някъде в нашата вселена и плътността им стане достатъчно висока, тяхната местна пространствено-времева геометрия може да се обвие сама около себе си по същия начин, по който вселената ни може да се затвори.

Сега разполагаме с достатъчно доказателства, за да повярваме в старата идея на Томи Голд — че има части от нашата вселена, в които се намират достатъчно групирани на едно място галактики, които могат да формират своя собствена затворена геометрия. За нас те няма да са нищо особено — просто малки участъци, излъчващи бледочервена светлина. Червеният цвят се дължи на материята, която продължава да попада в тези купове. Шокиращото тук е, че тези колебания в местната плътност се определят като независими вселени. Времето за формирането на отделна вселена не се влияе от големината. То е равно на квадратен корен от $G\rho$, където G е гравитационната константа, а ρ — плътността на свиващия се участък. И така, то не зависи от големината на минивселената. Малката вселена се затваря в себе си точно толкова бързо, колкото и голямата. Това означава, че всички различни по големина вселени се формират за едно и също количество „време“. (Определянето на това какво точно представлява времето по отношение на този проблем ще те накара да се напиеш, ако не си математик — а може би дори и ако си такъв.)

Въпросът тук е, че е възможно затворени вселени да съществуват вътре в нашата собствена. Всъщност, ще е

забележителна случайност, ако нашата вселена е най-голямата от всички. Възможно е и да сме местен куп в някоя друга вселена. Помниш ли старото анимационно филмче за една рибка, погълната от друга, малко по-голяма, която на свой ред ще бъде лапната от трета, още по-голяма и така нататък, до безкрайност? Е, ние може да сме една от онези риби.

През последните няколко седмици събирам информация относно — или свързана с — тези разположени една в друга вселени. Очевидно светлината не може да прониква от една вселена в друга. Нито пък материята. Именно това означава затворена геометрия. Единствената възможност е някой вид елементарна частица, която да не се влияе от ограниченията на теорията на Айнщайн. Има няколко такива кандидати, но Торн (нашият велик старец) не иска да затъва в това бласто. Казва, че било прекалено объркано.

Според мен, отговорът са тахионите. Те могат да избягат от по-малките „вселени“, намиращи се в тяхната собствена. Тъй че неотдавнашното откриване на тахионите има огромно значение за космологията. Засичат се трудно и ние не знаем много за тях. Те обаче ни дават директна връзка със затвореното пространство-време в нашата вселена, затова и работя толкова усилено върху проблема. В това се крие шанс за първокласно откритие. Тук имаме ужасни проблеми, с гладната стачка и големия пожар в Лос Анджелис. Навярно при настоящото положение в света никой няма да даде и пукната пара за откритието. Но такъв е животът на учения.

Съжалявам, че ти разказах всичко това толкова надълго и навярно безсмислено за теб, но за мен проблемът е ужасно вълнуващ и се увлякох. Във всеки случай, съжалявам за Байа. Надявам се скоро да видя и двамата ви.

С обич,
Кати

Питърсън изпита моментно чувство на вина, че е прочел лично писмо. Съветът вече често използваше такива методи, разбира се, за да може бързо да надхитри непокорните финансови кръгове, които не приемаха необходимостта от спешни мерки. И все пак той беше джентълмен, а един джентълмен не чете чуждата кореспонденция. Неговото отвращение скоро потъна под интереса му към значението на онова, което пишеше „Кати“. Подвселени? Невероятно. Кръгозорът на учения бе абсолютно нереален.

Питърсън се отпусна на седалката си и се загледа в канадската пустош, която се плъзгаше под него. Да, навярно беше така. Вече от десетилетия картината на света, нарисувана от учените, бе станала странна, далечна, невероятна. Много по-лесно беше да не и обръщаш внимание, отколкото да се опитваш да я разбереш. Нещата бяха прекалено сложни. Защо да си правиш труда? Включи телевизора, скъпа. Точно така.

---

[1] Марка книжни салфетки, леко свързани една с друга и подредени в кутия, от която през тесен отвор се подава само най-горната. — Б.пр. ↑

20.

3 декември 1962 г.

Купър подреди листовите червена милиметрова хартия в дълга редица върху лабораторната маса. После отстъпи назад, балансирайки на пети като спринтьор, готвещ се за старт и огледа работата си. Унилият шум на лабораторията подсилваше увисналото във въздуха очакване.

— Ето — бавно каза Купър. — Подредени са в правилния порядък.

— Това ли са най-добрите ни данни? — измърмори Гордън.

— Най-добрите, които изобщо ще имаме — отвърна Купър, намръщен от нещо в гласа на другия. Той се обърна с ръце на хълбоците си. — Всичко е подредено. Струваше ми три часа работа.

— Изглежда добре и прегледно — помирително рече Гордън. — Отлично.

— Да — призна Купър. — И в това няма нищо смешно. Ако тук имаше ясен резонанс, щях да го видя.

Гордън прокара показалец по зелените редове данни. Нямаше абсолютно никакви стандартни резонанси. В пробата им, охладена до три градуса над абсолютната нула в клокачещия хелий, имаше атомни ядра. Всяко едно от тях представляваше мъничък магнит. Бяха се подредили по магнитното поле, получено от Купър. Стандартният експеримент беше прост: пратиха кратък електромагнитен импулс, който отклони ядрените магнити от магнитното поле. След известно време ядрата щяха отново да се подравнят с полето. Процесът на ядрена релаксация можеше да каже на експериментатора много за обстановката във веществото. Това бе сравнително прост начин да се изследват микроскопските характеристики на сложната твърда структура. Гордън харесваше работата заради яснотата и директността ѝ, освен всичките ѝ приложения за транзистори или детектори на инфрачервена светлина, които евентуални би могла да има. Този клон

от физиката на твърдото агрегатно състояние не беше толкова очевидно жизненоважен, колкото например изследванията на квазарите или на високоенергийните частици, но бе ясен и притежаваше някаква проста красота.

Назъбените линии пред него обаче не бяха нито прости, нито красиви. Тук-там се забелязваха части от онова, което би трябвало да получават: криви на ядрен резонанс, равномерни и многозначителни. Но в по-голямата част от милиметровата хартия имаше внезапни назъбени линии, означаващи взривове от електромагнитен шум, които се появяваха изведнъж, а после съвсем ненадейно изчезваха.

— Същите разстояния — промърмори Гордън.

— Да — отвърна Купър. — Едносантиметровите — посочи той, — и по-късите, от половин сантиметър. Дяволски постоянни.

Двамата мъже се спогледаха, после отново върнаха очи към данните. И двамата се бяха надявали на различен резултат. Бяха правили тези експерименти многократно, като елиминираха всички вероятни източници на шум. Назъбените взривове не изчезваха.

— Това е съобщение, по дяволите — възкликна Купър. — Трябва да е така.

Гордън кимна. Умората се просмукваше в тялото му.

— Няма как да го избегнем — каза той. — Тук имаме часове сигнали. Не може да е чак толкова голяма случайност.

— Не.

— Добре тогава — опита се да прозвучи оптимистично Гордън. — Дай да дешифрираме шибаното нещо.

РЕДУЦИРАНЕТО НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА
КИСЛОРОД ДО ПОД ДВЕ ЧАСТИ НА МИЛИОН В
ИЗТОЧНИК С ПЕТДЕСЕТКИЛОМЕТРОВ РАДИУС СЛЕД
ЦЪФТЕЖ НА ДИАТОМЕЯ ПОКАЗВА АЕМРУДИКО
ПЕЦКВЕАСКЛ ПО-МАЛКИ ЗАМЪРСИТЕЛИ НАЛИЧНИ
В ПОЛИКСТРОП НА ДИТРИХ 174А ЕДНО СЕДЕМ
ЧЕТИРИ КОМБИНИРА СЕ В ЛАТИТИНОВА ВЕРИГА С
ХЕРБИЦИДИТЕ СПРИНГФИЙЛД AD45 AD ЧЕТИРИ
ПЕТ ИЛИ АНАЛГАН НА ДЮ ПОН 58 ПЕТ ОСЕМ
ПОРАДИ ПОСТОЯННА СЕЛСКОСТОПАНСКА

УПОТРЕБА БАСЕЙНА НА АМАЗОНКА ДРУГИ МЕСТА
ДРУГА ДЪЛГА ВЕРИГА ОТ МОЛЕКУЛЯРНИ
СИНЕРГИСТИ ВЪЗМОЖНИ В ТЕОРЕТИЧНИ СРЕДИ
КИСЛОРОДНА КОЛОНА ОБЕКТ НА СКОРОСТ НА
РАЗПРОСТРАНЕНИЕ АЛСНРУД АСМА УСУЕКСИО 829
ВИРУС СМЗДРОQ ОТПЕЧАТВАЩ ЕТАПНИТЕ
РЕЗУЛТАТИ 3 ТРИ СЕДМИЦИ ЗАКЪСНЕНИЕ АКО
ПЛЪТНОСТТА НА СПРИНГФИЙЛД AD45 AD ЧЕТИРИ
ПЕТ НАДХВЪРЛЯ 158 ЕДНО ПЕТДЕСЕТ ОСЕМ ЧАСТИ
НА МИЛИОН ВЛИЗА В РЕЖИМ НА МОЛЕКУЛЯРНА
СИМУЛАЦИЯ ИМИТИРАЩА ПРИЕМНИК И МОЖЕ ДА
ПРЕВЪРНЕ НЕВРООБВИВКАТА НА ПЛАНКТОНА В
СВОЯ СОБСТВЕНА ХИМИЧНА ФОРМА ИЗПОЛЗВАЩА
ОКОЛНОТО СЪДЪРЖАНИЕ НА КИСЛОРОД ДОКАТО
РАВНИЩЕТО МУ НЕ СПАДНЕ ДО СТОЙНОСТИ
ФАТАЛНИ ЗА ПО-ГОЛЯМАТА ЧАСТ ОТ ПО-ВИСШАТА
ХРАНИТЕЛНА ВЕРИГА УТЕСДЖДКУ ОТНОВО АММА
ИС ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА УЛТРАВИОЛЕТОВИТЕ
СЛЪНЧЕВИ ЛЪЧИ ВЪРХУ ВЕРИГИТЕ СЕ ЯВЯВА ЗА ДА
ЗАБАВЯ ДИФУЗИЯТА В ПОВЪРХНОСТНИТЕ
ПЛАСТОВЕ НА ОКЕАНА НО РАСТЕЖЪТ
ПРОДЪЛЖАВА ПО-НАДОЛУ ВЪПРЕКИ
ФОРМИРАНЕТО НА КОНВЕКТИВНИ КЛЕТКИ КОИТО
СМЕСВАТ ПЛАСТОВЕТЕ В КСМЦ АХСУ СПЕШНО
МАДУДЛО 374 САМО СЕГМЕНТЕН АМЗЛСУДП АЛИН
ТРЯБВА ДА ПОПРЕЧИТЕ ГОРЕСПОМЕНАТИТЕ
ВЕЩЕСТВА ДА ПРОНИКНАТ В ОКЕАНСКАТА
ЖИЗНЕНА ВЕРИГА АМЗСУЙ РДУСДК КАТО
ЗАБРАНИТЕ СЛЕДНИТЕ ВЕЩЕСТВА КАЛАНАН В471
ЧЕТИРИ СЕДЕМ ЕДНО МЕСТОФИТ САЛЕН МОРСКО
СЪЕДИНЕНИЕ АЛФА ЧРЕЗ ДЕЛТА ИДЕМСЛУ
СПЕШНО ИКСУ ПРОВЕЖДА ТИТРУВАЩИ АНАЛИЗИ
НА МЕТАСТАБИЛНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ ПУМКСДЖР
АЛСУДНСХ

Гордън нямаше възможност да помисли за съобщението до следобед. Сутринта му беше запълнена с лекция и после със заседание на комисията за прием на студенти. Бяха получили молби от блестящи студенти отвсякъде — Чикаго, Калифорнийския технически институт, Бъркли, Колумбия, Масачузетския технически институт, Корнел, Принстън, Станфорд. Каноничните центрове на мъдрост. Няколко необичайни случаи — двама странни кандидати от Оклахома, които можеха и да са обещаващи, някакъв надарен и тих младеж от Лонг Бийч — бяха оставени настрана за проучване. Беше ясно, че славата на Ла Хола бързо се разпространява. Отчасти това се дължеше на опияняващия устрем на „феномена Спутник“. Самият Гордън бе яхнал тази вълна и го знаеше — беше назряло времето за наука. Чудеше се обаче за студентите, които тъкмо навлизаха във физиката. Някои от тях изглежда харесваха същите неща, с които се занимаваше правото или медицината — не защото ги интересуваше самият предмет, а защото обещаваха много пари. Гордън тайно се чудеше дали Купър е като тях — в него се забелязваха искри от стария пламък, но всичко това беше скрито под мека отпуснатост, под аура на физическа увереност. Дори съобщението, самото му съществуване, се струваше на Купър малко забавно, но по принцип приемливо, странен ефект, който скоро щеше да бъде обяснен. Гордън не можеше да определи дали това бе поза или искрено спокойствие. И в двата случая беше смущаващо. Гордън бе свикнал с по-напрегнат стил. Той завиждаше на физиците, направили велики открития по времето, когато са разкривали възможностите на квантовата механика, когато за пръв път е било разбито ядрото. Повъзрастните членове на катедрата, Екарт и Либерман, понякога разказваха за онези дни. Преди 40-те години научната степен по физика била стабилна основа за кариера в електроинженерството и толкова. Бомбата беше променила всичко това. В лавината от ужасни оръжия, нови области на проучване, повишени бюджети и разширяващи се хоризонти всички държави внезапно почувствали глад за физици. В годините, последвали Хирошима някакъв вестникарски репортаж, отнасящ се за известен физик, неизменно го наричал „блестящият ядрен физик“, сякаш не можел да работи в друга област на изследване. Физиката затлъстявала. Въпреки това физиците продължавали да са сравнително зле платени — Гордън си спомняше как един гост-професор в Колумбия взимаше пари назаем, за да

присъства на петъчния „китайски обяд“, организиран от Лий и Янг. Обедите се провеждаха в един от отличните китайски ресторанти около университетското градче и често там за пръв път се съобщаваше за нови резултати. Беше добре да се присъства, ако човек искаше да върви в крак с новостите. Така че гост-професорът трябваше да изкрънкава достатъчно, за да ходи и да връща парите след седмица. Сега онези дни се струваха на Гордън далечни, макар че сигурно витаеха в мислите на по-възрастните физици, разбираше той. Някои като Лейкин например, оставяха впечатление за тревожно очакване, като че ли мехурът скоро щеше да се пукне. Рогът на изобилието щеше да разсее замаяната публика, която и без това трудно задържаше за дълго вниманието си и тя щеше да забрави за науката. Простото уравнение — наука е равно на инженерство е равно на богатство — щеше да се наруши. Физиците бяха прекарвали повече време в подножието на хълма, отколкото химиците — Първата световна война бе период на разцвет за тях — и сега се радваха на бърз възход. Но щеше да последва изравняване. А сетне — спускане.

Гордън размишляваше за това, докато се качваше по външните стълби от лабораторията към кабинета на Лейкин. Лабораторните дневници бяха грижливо подредени и той неколkokратно бе прегледал дешифрираното съобщение. И все пак едва не реши да се върне и изобщо да не се срещне с професора.

Едва беше казал няколко думи от изложението си, когато Лейкин го прекъсна.

— Всъщност, Гордън, мислех, че вече си приключил с проблема.

— Айзък, това са фактите.

— Не. — Добре сложеният мъж се изправи иззад бюрото си и започна да се разхожда назад-напред. — Наблюдавах експеримента ти внимателно. Прочетох записките ти — Купър ми показва къде са.

Гордън се намръщи.

— Защо не ги поискахте от мен?

— Имаше лекция. Освен това — говоря честно — исках да видя бележките на самия Купър.

— Защо?

— Ти призна, че не си взел лично всички данни.

— Не, разбира се, че не. Той трябва да разполага с някакъв материал за дисертацията си.

— И е изостанал от графика, да. Значително изостанал. — Лейкин спря и направи един от характерните си жестове, като леко наведе глава и вдигна вежди, докато гледаше към Гордън, сякаш над някакви несъществуващи очила. Гордън предполагаше, че това би трябвало да означава нещо недоказуемо, но очевидно, някакво неизречено разбирателство между колеги.

— Не мисля, че ги е подправил, ако това искате да кажете — съвсем уверено отвърна той, с усилие овладявайки гласа си.

— Откъде знаеш?

— Данните, които взех аз, съответстват по синтаксис на останалата част от съобщението.

— Това би могло да е съзнателно нагласено от Купър. — Лейкин се обърна към прозореца, стиснал ръце зад гърба си. В гласа му сега се усещаше нотка на колебание.

— Хайде, Айзък.

Професорът рязко се завъртя към него.

— Много добре. Тогава ми кажи какво става — твърдо настоя той.

— Разполагаме с резултат, но не и с обяснение. Това става. Нищо повече. — Гордън размаха листа с дешифрираното съобщение във въздуха, като разсичаше сноповете слънчеви лъчи, падащи от прозореца.

— В такъв случай сме на едно мнение — усмихна се Лейкин. — Много странен резултат. Нещо кара ядрените спинове да се отпускат — бинг — хей така. Спонтанен резонанс.

— Това са глупости. — Гордън си беше мислил, че наистина се връщат на въпроса, а сега пак се появяваше тази стара песен.

— С това просто казваме какво знаем.

— А как си обяснявате това? — отново размаха съобщението той.

— Не си го обяснявам — многозначително сви рамене Лейкин. — Ако бях на твоё място, дори не бих го споменава.

— Докато не го разберем...

— Не. Разбираме достатъчно. Достатъчно, за да разкажем публично за спонтанния резонанс. — Лейкин започна техническо обобщение, като отмяташе точките на пръстите на ръката си с прецизни жестове. Гордън разбираше, че професорът основно е въртял

Купър на шиш. Лейкин знаеше как да излага данните, какви количества да разпределя, как да построи диаграмите в много убедителна система. „Спонтанният резонанс“ щеше да е много интересна статия. Не, вълнуваща статия.

Когато Лейкин завърши с нахвърлянето на научните си аргументи, Гордън нехайно каза:

— Половината истина си е чиста лъжа, нали знаете.

Лейкин се намръщи.

— Достатъчно се наслушах на остроумията ти, Гордън. Цели месеци. Време е да си признаем истината.

— Ъ-хъ. И каква е тя?

— Че методите ти все пак са погрешни.

— Защо?

— Не зная. — Той сви рамене и отново наведе глава, с вдигнати вежди. — Не мога да стоя постоянно в лабораторията.

— Ние успяхме да подредим резонансните сигнали...

— Така че да изглежда, сякаш казват нещо — търпеливо се усмихна Лейкин. — Те биха могли да казват каквото и да е, Гордън, ако си поиграеш с тях достатъчно време. Виж — разпери ръце той. — Помниш ли онзи астроном Лоуел?

— Да — подозрително отвърна Гордън.

— Той „открил“ каналите на Марс. Виждал ги с години, с десетилетия. Други хора съобщили, че са ги забелязали. Лоуел имал своя собствена обсерватория в пустинята, бил богат човек. Там разполагал с отлични условия за наблюдение. Имал време и чудесно зрение. Тъй че открил доказателства за разум.

— Да, но... — започна Гордън.

— Единствената му грешка била, че стигнал до погрешни изводи. Разумният живот бил откъм неговата страна на телескопа, а не откъм тази на Марс. Умът му Лейкин посочи с показалец към собственото си слепоочие, — виждал колебливи образи и после въвел ред в тях. Заблудил го собственият му разум.

— Да, да — кисело каза Гордън. Не можеше да измисли контрааргумент. Лейкин бе по-добър в тези неща, знаеше повече истории, имаше тънка интуиция за маневриране.

— Предлагам да не се превръщаме в Лоуел.

— И веднага да публикуваме онова нещо за спонтанния резонанс — като се опитваше да мисли, отвърна Гордън.

— Да. Тази седмица трябва да довършим предложението за ННФ. Можем да се позовем на материала за спонтанния резонанс. Бих могъл да подредя данните от дневниците по такъв начин, че да използваме същия ръкопис за статия за „Физикъл Ривю Летърс“.

— И каква ще е ползата да я пратим във ФРЛ? — попита Гордън, мъчейки се да реши как да реагира.

— В предложението си до ННФ можем да споменем статията в библиографския списък като „представена във ФРЛ“. Това ще покаже, че е от първостепенно значение. Всъщност... — той сви устни замислен и погледна над въображаемите си очила, — ... защо да не кажем „публикувана във ФРЛ“? Сигурен съм, че ще я приемат, а „публикувана във ФРЛ“ придава повече тежест.

— Това не е вярно.

— Скоро ще е. — Лейкин седна зад бюрото си и се облегна напред, стиснал ръце една в друга. — И честно ти казвам, че без нещо интересно, нещо ново, стипендията ни е съмнителна.

Гордън твърдо и продължително го изглежда. Лейкин се изправи и отново се заразхожда.

— Не, разбира се, това беше само идея. Ще кажем „представена“, което ще бъде достатъчно. — Той замислено обиколи кабинета с премерена крачка. Спря пред черната дъска с грубо скицираните данни. — Много странен ефект. Прави чест на своя откривател — на теб.

— Айзък — внимателно каза Гордън. — Няма да оставя идеята си.

— Добре, добре — отвърна Лейкин, като го хвана за ръката. — Потъни в нея. Сигурен съм, че проблемът с Купър ще се реши навреме. Ти би трябвало да подредиш данните за изпита му за покриване на докторска степен, нали знаеш.

Гордън разсеяно кимна. За да разработи пълна изследователска програма за дисертация, един студент трябваше да издържи двучасов устен изпит. Купър щеше да се нуждае от известна подготовка. Той проявяваше склонност да се смразява в присъствието на повече от двама членове на факултета — забележително разпространено явление сред студентите.

— Радвам се, че уредихме това — измърмори Лейкин. — Ще ти покажа план на статията за ФРЛ в понеделник. Междувременно... — хвърли поглед към часовника си той, — започва колоквиумът.

Гордън се опитваше да се съсредоточи върху лекцията от колоквиума, но някак си нишката на изложението продължаваше да му убягва. Само на няколко реда от него Мъри Гел-Ман обясняваше „осмократно нагънатата“ схема за разбиране на основните частици на материята. Гордън знаеше, че би трябвало сериозно да следи дискусиата, защото ставаше дума за наистина фундаментален въпрос. Теоретиците на елементарните частици вече твърдяха, че за тази си работа Гел-Ман трябва да получи Нобелова награда. Той се намръщи и се намести напред на стола си, загледан в уравненията. Някой от публиката зададе скептичен въпрос и Гел-Ман се обърна, винаги спокоен и хладнокръвен, за да го обори. Публиката следеше спора с интерес. Гордън си спомни последната си година в Колумбия, когато за пръв път започна да посещава колоквиумите на физическия факултет. Беше забелязал една очевидна характерна черта на тези седмични срещи, за която никога не чу да се приказва. Всеки можеше да задава въпроси и когато Гордън го правеше, вниманието на публиката се насочваше изцяло към него. Колкото по-продължителна бе размяната на реплики между лектора и питащия, толкова по-добре. А ако последният заловеше лектора в грешка, той беше възнаграждаван с кимане на глави и усмивки от заобикалящите го. Всичко това бе ясно, а двойно по-ясно беше, че никой от публиката не се готвеше за колоквиумите, никой не учеше за тях.

Темата на колоквиума се обявяваше една седмица предварително. Гордън започваше да чете по нея и да си взима бележки. Преглеждаше статиите на лектора, като обръщаше особено внимание на заключенията — там авторите обикновено излагаха някои размишления, нахвърляха нови идеи и понякога отправяха косвени удари на съперниците си. После прочиташе и статиите на съперниците им. Те винаги пораждаха няколко сериозни въпроса. Понякога такъв въпрос, зададен невинно, можеше да спуска балона на идеите на лектора като кама. Това предизвикваше заинтригуван шепот сред публиката и любопитни погледи към Гордън. Дори обикновените въпроси, ако бяха зададени подходящо, предизвикваха впечатлението

за задълбочено разбиране. Отначало Гордън беше започнал да извиква въпросите си от задните редове. След няколко седмици се премести напред. Старшите професори в катедрата винаги заемаха местата на първите редове и скоро той седеше само на два реда зад тях. Когато задаваше въпрос, те се обръщаха да го погледнат. След още няколко седмици Гордън бе на втория ред. Щатните професори започнаха да му кимат, докато заемаха местата си преди началото на колоквиума. До Коледа повечето от членовете на катедрата вече го познаваха. Оттогава изпитваше слабо чувство на вина за това, но в края на краищата, не бе направил нищо лошо, а просто проявяваше сериозен и постоянен интерес. Ако това се бе оказало в негова полза, толкова по-добре. Тогава той беше демон за физиката и математиката и повече му харесваше да гледа как лекторът вади аналитичния заек от математическия цилиндър, отколкото някое представление на Бродуей. Веднъж прекара цяла седмица в опити да открие пукнатина в Последната теорема на Ферма, като бягаше от лекции, за да си води бележки. Някъде около 1650 г. Пиер дьо Ферма беше надраскал уравнението $x^n + y^n = z^n$ в полето на своя екземпляр от „Аритметиката“ на Диофант. Той написал, че ако x , y , z и n са положителни числа, уравнението няма решение при n по-голямо от две. „Доказателството е прекалено дълго, за да го напиша на това поле“ — надраскал Ферма. През последвалите 300 години никой не беше успял да го докаже. Дали математикът не бе блъфирал? Може би не е имало доказателство. Всеки, който успееше да реши въпроса с математическа демонстрация, щеше да се прочуе. Гордън се помъчи с тази загадка и след като започна да изостава с учебния материал, се отказа. Но се закле някой ден да се върне към нея.

В Последната теорема се криеше много математическа красота, но не затова я бе атакувал. Обичаше да решава проблеми, просто защото съществуваха. Така беше с повечето учени — от малки започваха да играят шах и да решават загадки. На Гордън му се струваше, че това, наред с амбицията, бяха двете особености, които характеризираха всички учени. За миг се замисли колко различни бяха те двамата с Лейкин, въпреки общите им научни интереси — и после внезапно се сепна. Главите на съседите му се обърнаха от рязкото му движение. Гордън мислено си повтори разговора с Лейкин, спомни си как професорът ловко отклони обяснението му за съобщението, първо

с уловката за Купър, после с разказа за Лоуел, последван от увъртанията около онази работа с изрази „публикувана във ФРЛ“. Лейкин беше получил публикацията си във ФРЛ, която толкова желаше, в съавторство с Гордън и Купър, докато самият Гордън разполагаше единствено с машинописния текст на съобщението.

С прецизния си стил Гел-Ман обясняваше една детайлизирана пирамида от частици, подредени по маса, спин и различни квантови числа. За Гордън всичко това представляваше безсмислен хаос. Той бръкна в джоба на жилетката си — винаги обличаше сако за колоквиумите, а често си слагаше дори и вратовръзка — и извади съобщението. Погледна го за миг и се изправи. За лекцията на Гел-Ман се бе събрала многобройна публика, най-масовото присъствие за тази година. Всички като че ли наблюдаваха Гордън, докато си пробиваше път през гората от колене към пътеката. Той малко неуверено излезе от помещението, стиснал в ръка листа със съобщението. Докато се измъкваше през страничната врата, всички очи го проследиха.

— Има ли някакъв смисъл в това? — напрегнато попита Гордън русокосия мъж, седнал от другата страна на бюрото.

— Ами, да, има нещо.

— Правилни ли са химическите термини?

Майкъл Рамси разпери ръце с дланите нагоре.

— Да, доколкото мога да преценя. Тези промишлени наименования — „Спрингфийлд AD45, Дю Пон Аналган 58“ — не ми говорят нищо. Може би все още се разработват.

— Онова, което се казва за океана и веществата, които си взаимодействали...

Рамси сви рамене.

— Кой знае? Още сме едва в началото на изследванията си относно тази полимерна молекулна материя. Недей да ни смяташ за вълшебници, само защото можем да правим найлонови дъждобрани.

— Виж, дойдох в химическия факултет, за да ми помогнете да разбера това съобщение. Кой би могъл да знае повече по въпроса?

Рамси се облегна на отпусналия се назад стол, несъзнателно примига към Гордън, като очевидно се опитваше да прецени положението. След миг тихо каза:

— Откъде получи тази информация?

Гордън неспокойно се размърда на стола си.

— Аз... виж, запази това в тайна.

— Естествено. Естествено.

— Получавам някои... странни... сигнали в един мой експеримент. Там, където изобщо не би трябвало да ги има.

Рамси отново присви очи.

— Ъ-хъ.

— Виж, знай, че съобщението не е много ясно. Просто части от изречения.

— Точно това и трябва да очакваш, нали?

— Да очаквам ли? От какво?

— От едно засечено съобщение, регистрирано от една от разузнавателните ни станции в Турция. — Рамси весело се усмихна. Кожата покрай сините му очи се набръчка и луничките му се сляха в едно.

Гордън докосна разкопчаната си яка, отвори уста и после я затвори.

— О, я стига — каза Рамси, развеселен от това, че е разкрил една явно тайна история. — Знам за всички онези строго поверителни глупости. Известни са на много хора. Правителството не е в състояние да поддържа достатъчно квалифицирани специалисти, които да се занимават с тях, затова наема консултанти.

— Аз не работя за правителството. Искам да кажа, извън ННФ...

— Естествено, не твърдя, че работиш. Как се казваше онзи от Министерството на отбраната? Джейсън, да. Там работят много умни момчета. Хал Люис от Санта Барбара, Розенблът от нашия университет, сериозни хора. Занимавал ли си се с онези междуконтинентални балистични ракети за Министерство на отбраната?

— Не мога да кажа, че съм се занимавал — нарочно тихо отвърна Гордън. „Кое то си е самата истина“ — помисли си той.

— Ха! Добре формулирано. Не можеш да кажеш, а не, че не си се занимавал. Как викаше кметът Дейли? „Да излезеш чист не означава непременно да се изкъпеш.“ Няма да те карам да издаваш източниците си.

Гордън откри, че отново дърпа яката си и забеляза, че копчето почти се е откъснало. Когато живееше в Ню Йорк, майка му трябваше

да му ги пришива едва ли не всяка седмица. Напоследък беше забавил темпото, но днес...

— Изненадан съм обаче, че Съветите приказват за подобно нещо — промърмори Рамси, като че ли на себе си. Бръчките покрай очите му се бяха отпуснали и той отново се превърна в специалист по експериментална органична химия, който размишлява над проблем. — Те са доста назад в това отношение. Всъщност, на последната московска среща, на която присъствах, можех да се закълна, че са съвсем изостанали. Тъпчеха изкуствени торове за онзи техен петилетен план. Изобщо не се замисляха за такива сложни проблеми.

— Ами американските и английските фирмени наименования? — напрегнато попита Гордън, като се наведе напред. — Дюпон и Спрингфийлд. И това — „поради постоянна селскостопанска употреба басейна на Амазонка други места“ и така нататък.

— Да — призна Рамси. — Изглежда забавно. Не мислиш ли, че има нещо общо с Куба, а? Това е единственото място в Южна Америка, достъпно на руснаците.

— Хм-м — намръщи се Гордън и кимна сам на себе си.

Рамси се втренчи в лицето му.

— А, може би в това има някакъв смисъл. Самостоятелна акция на Кастро в Амазонка? Малко тайна помощ за хората в затъntenите райони, която да направи партизаните по-популярни? Може да е така.

— Изглежда малко объркано, нали? Искам да кажа, другите места за неврообвивката на планктона и прочее.

— Да, това не ми е ясно. Може даже да не е част от същото предаване. — Той вдигна поглед. — Не можеш ли да вземеш по-добра транскрипция? Онези радиоподслушватели...

— Страхувам се, че това е най-доброто, което съм в състояние да направя. Нали разбираш... — многозначително прибави той.

Рамси сви устни и кимна.

— Ако Министерството на отбраната толкова се интересува, би трябвало да предостави подобна информация... Дразнещо е, нали? Тук трябва да има нещо.

Гордън сви рамене. Не смееше да каже нищо повече. Това беше деликатна игра — да оставя Рамси да си мисли, че става дума за шпионска история, без самият той всъщност да му е казал нещо, което би било чиста лъжа. Бе дошъл в химическия факултет, подготвен да

изложи нещата както си бяха, но сега разбираше, че така нямаше да постигне нищо. По-добре беше да играе по този начин.

— Харесва ми — решително каза Рамси. Той шумно плесна с длан по купчината от изследвания на бюрото си. — Много ми харесва. Адски забавна загадка, пък и от нея се интересува Министерство на отбраната. Тук непременно има нещо. Смяташ ли, че от това ще можем да измъкнем финансова помощ?

Гордън трябваше да бие отбой.

— Ами, не... не съм мислил...

Рамси отново кимна.

— Добре, разбрах. Министерство на отбраната не дава пари за всяка свежа идея. Искат в отговор някаква работа.

— Да си заслужиш възнаграждението.

— Да. Някакви предварителни данни. Това е добро основание да разработим идеята. — Той замълча, като че ли мислено преценяваше графика си. — Вече ми хрумна как да започнем. Нали разбираш, не можем да го направим веднага. Имам много друга работа. — Рамси се отпусна на въртящия се стол и се ухили. — Прати ми ксерокс-копие на съобщението и ме остави да помисля, а? Обичам такива загадки. Придават вкус на нещата. Оценявам това, че дойде при мен.

— Аз също се радвам, че се интересуваш — промърмори Гордън. Усмивката му беше иронична и разсеяна.

13.

14 януари 1963 г.

Караше по Пърл стрийт и постоянно удряше спирачките, щом пред него предупредително премигнаха рубиненочервени стопове. Движението ставаше по-натоварено едва ли не с всеки изминал ден. Гордън за пръв път изпита раздразнение към другите, които нахлуваха и изпълваха с шум това райско кътче. След като вече се беше настанил тук, струваше му се безсмислено тази земя да се развива повече. Той уморено се усмихна, когато си помисли, че вече се е присъединил към легиона от първи заселници — сега Калифорния бе тук, а другите хора бяха там. Ню Йорк беше по-скоро друга идея, отколкото друго място.

Пени я нямаше в бунгалото. Казал ѝ бе, че ще закъснее поради коктейла в дома на Лейкин и наполовина очакваше да е приготвила лека вечеря. Той обиколи апартамента, като се чудеше какво да прави. Чувстваше се леко неспокоен и не можеше да си намери място след трите чаши бяло вино. Откри консерва с фъстъци и си похапна. Записките на Пени за литературния курс, който водеше, бяха грижливо подредени върху масата за хранене, сякаш беше бързала да излезе, без да има време да ги прибере. Гордън се намръщи — това не бе типично за нея. Листовете бяха покрити със стегнатия ѝ, заоблен почерк, параграфите бяха обозначени като „става“ или „спорно“. В горната част на листа на едно студентско есе върху „Кафка и Христос“ тя беше написала: „Кинг Конг ли е умрял, за да изкупи нашите грехове?“. Гордън се зачуди какво ли означава това.

Реши да излезе и да купи малко вино и нещо за хапване. Определено нямаше намерение да си стои вкъщи и да я чака. Докато излизаше през вратата, забеляза, че на мекото кресло, на което обикновено седеше, е облежната платнена чанта. Той развърза въженцето за стягане и я отвори. Вътре имаше мъжки дрехи. Гордън се намръщи.

Изпълнен със странна енергия, той не се качи на шевролета си, а се насочи пеша към Уиндънсий Бийч. Огромни островърхи вълни се разбиваха в гладките морски скали. Гордън се зачуди колко време биха могли тези скали да устоят на постоянно разяждащия ги прибой. На юг неколцина кафяви като индианци тинейджъри се излежаваха край малката общинска помпена станция. Те наблюдаваха разбиващите се вълни в отпуснат унес. Някои пушеха къси цигари. Гордън не можа да изкопчи от тях повече от три думи, независимо от въпросите, които им задаваше. „Неразгадаеми туземци“ — помисли си той и си тръгна. На път към колата си по „Наутилус“ той мина под боровете, които бяха разкъсали тротоара — бетонът заобикаляше твърдата им кора като замръзнали вълни.

Подкара шевролета по лъкатушещия тесен път покрай океана. Малките, едва ли не кукленски къщички се притискаха една в друга. Много от тях имаха претрупани, безвкусни орнаменти или ненужни куполи. Декоративни спирали и решетки си съседстваха с напомнящи на слонски уши бегонии. Рози се притискаха в сочен бамбук. Елементите на всички архитектурни стилове като че ли бяха плъоснати над къщите и бяха увиснали там. Улиците бяха прави и тихи — сякаш подреждаха пъстроцветните култури и истории, оформили това малко селце. В Ла Хола всичко се сливаше по начин, различен от Нью Йорк, със странна и изпълнена с очакване енергия. На Гордън му харесваше. Той импулсивно зави към Камино де ла Коста 6005. Сега това място се бе превърнало едва ли не в храм с неговия настлан с плочи двор и пълна с камъни градина, която продължаваше нагоре по хълма — там през 40-те и 50-те години беше живял и работил Реймънд Чандлър. Гордън бе прочел всички негови романи веднага след като за пръв път гледа Богарт в „Големия сын“. Пени му беше казала, че това е един от начините да опознае Калифорния.

Купи храна от магазина на Албъртсън и кашон с различни бели вина от магазин за напитки близо до Уол стрийт. Паркетният под на магазина бе съхранил уморителната суха жегата на деня. Докато прибираще бутилките, якият, почернял продавач с разсеяна развеселеност изгледа разкопчаната риза на Гордън. Когато се измъкна навън, физикът видя нататък по улицата Лейкин да слиза от един остин-хили. Той бързо се извърна и тръгна по „Проспект“ — в неясния сумрак професорът навярно не беше успял да го забележи. Както бе

предвидил Лейкин, във „Физикъл Ривю Летърс“ веднага приеха статията за спонтанния резонанс. Сега инцидентът като че ли бе приключен за Лейкин, но Гордън продължаваше да изпитва тревогата на човек, който подписва чекове, макар да знае, че сметката му е изчерпана. Той остави кашона с подрънкващите една в друга бутилки в багажника на шевролета и тръгна към хотел „Валенсия“. В Ла Хола нямаше от онези безкусни електрически призраци, които крещяха рекламите си, нито пък фабрики, игрални домове, комини, гробища, железопътни гари или евтини заведения, които да загрозяват околността. „Валенсия“ съобщаваше за себе си със скромен надпис. На верандата две жени на средна възраст играеха канаста и увлечено бърбяха помежду си. Носеха изискани щамповани рокли, стегнати в кръста, имаха тежки метални колиета и поне по три пръстена на всяка ръка. Двата мъже, които играеха с тях, изглеждаха по-стари и уморени. „Навярно са се изтощили от подписване на чекове“ — помисли си Гордън и влезе покрай тях във фоайето. От бара се разнасяха шумни разговори. Той мина покрай редиците сламени дивани до задната част на фоайето — обичаше да гледа оттук към заливчето долу. Елън Браунинг Скрипс беше видяла какво правят с града алчните земевладелци и бе оставила една равна зелена морава до гората, така че не само богатите да могат да се наслаждават на ленивите вълни. Докато Гордън гледаше, включиха прожекторите, които накараха гризящите сушата бели стени от кипяща вода да се открият на мрачния фон на морето. Няколкото експедиции на физика в Тихия океан бяха започвали от оформения като полумесец залив долу. До брега имаше скала, на която човек можеше да застане и да се издигне над развълнуваното море. Повърхността ѝ беше хлъзгава, но той обичаше да гледа назад към сушата, покрита с нетрайната си обвивка от гипс, дърво и вар, като че ли от това разстояние можеше да я прецени, да получи устойчива перспектива. Чандлър бе казал, че това е град, пълен със стари хора и с техните родители, но някак си изобщо не беше споменал за морето и за безжалостните, ревящи вълни, които разбиваха спокойствието на водата и безспирно разяждаха брега. Сякаш някаква незабелязана сила се появяваше на хоризонта откъм Азия и се мъчеше да откъсне това уютно кътче от американския континент. Ниските вълноломи се опитваха да притъпят ефекта, но

Гордън не разбираше как ще могат да устоят. Времето щеше да разяде всичко това — просто така трябваше.

Когато се върна обратно през фоайето, шумът на бара бе с около едно питие по-висок отпреди. Някаква блондинка му хвърли преценяващ поглед и после, разбрала, че не е перспективен, извърна мекото си като каменен тротоар лице и сведе поглед към списанието „Лайф“. Той спря с колата до магазина за тютюневи изделия на „Джирърд“ и си купи евтино книжле за 35 цента. Докато излизаше, го вдигна към носа си — както обикновено, имаше сладкия мирис на тютюн за лула.

Той отключи вратата на бунгалото. На дивана седеше мъж и наливаше бърбън в стъклена чаша.

— А, Гордън — весело каза Пени и стана от мястото си до непознатия. — Това е Клифърд Брок.

Мъжът се изправи. Носеше панталони в цвят каки и кафява вълнена риза със закопчани джобове. Краката му бяха боси и Гордън видя чифт сандали, оставени до платнената торба до дивана. Клифърд Брок беше висок и едър, с глуповата усмивка, която набръчкваше ъгълчетата на очите му.

— Здравсти. Готино местенце си имате тука — отбеляза той.

Гордън измърмори някакъв поздрав.

— Клиф е стар мой приятел от гимназията — жизнерадостно поясни Пени. — Той е човекът, който ме заведе по онова време в Стоктън на надбягванията.

— А-ха — отвърна Гордън, като че ли това обясняваше много неща.

— Като някой стар дядо ли? — Все още ухилен, Клиф му предложи отворената бутилка върху масичката за кафе.

— Не, благодаря. Току-що ходих да купя малко вино.

— Аз също донесох — рече Клиф и измъкна изпод масичката едногалонова бутилка.

— Излязох заедно с него да купим нещо за пиене — допълни Пени. Челото ѝ беше покрито със ситни капчици пот. Гордън погледна шишето. Беше бруксайдско червено, вино, което обикновено използваша за готвене.

— Почакайте, ще донеса другото от колата — каза той, за да отклони предложеното му от Клиф вино. После излезе в

захладняващата вечер и донесе другите шишета, като прибра една част в шкафа, а друга — в хладилника. Отвори едно от тях, макар да не беше изстудено и си наля. В дневната Пени нареждаше върху масата пържени картопки и боб, докато слушаше бавния, повлечен говор на Клиф.

— До късно ли стоя на коктейла у Лейкин? — попита го тя, когато Гордън се настани в бостънския им люлеещ се стол.

— Не, само спрях, за да купя някои неща. Вино. Коктейлът беше просто едно от поредните поздравления. — Образът на Роджър Айзъкс или Хърб Йорк, които потупват уважавания философ по гърба, всъщност не отговаряше съвсем на истината, но Гордън не обърна внимание на това.

— Кого чествахте? — попита Пени, по необходимост проявявайки интерес.

— Някой каза, че бил марксистки критик. Мънкаше много и не успях да разбера за какво точно става дума. Нещо за капитализма, който ни потискал и не ни оставял да развихрим истинската си творческа енергия.

— Университетите са чудесно място за наемане на червени — подхвърли Клиф и замига като бухал.

— Струва ми се, че той по-скоро е комунист само на теория — примирително отвърна Гордън, без наистина да иска да защитава твърдението си.

— Смяташ ли, че ще го вземете на работа? — попита Пени, очевидно насочвайки разговора.

— Аз нямам право на глас. Това е работа на хуманитаристите. Всички се държаха с него много почтително, с изключение на Фехер. Когато онзи тип каза, че при капитализма човек експлоатира човека, Фехер насочи пръст към него и отвърна: „Да, а при комунизма е обратното“. Падна страхотен смях. На Попкин обаче не му хареса.

— Не е нужно червените да те учат на нещо, което не можеш да научиш в Лаос — подметна Клиф.

— А какво каза за Куба? — упорстваше Пени.

— За ракетната криза ли? Нищо.

— Хъм — триумфално изсумтя тя. — И какво е написал онзи тип?

— Там бяха събрали малка купчинка негови публикации. Едната от тях беше „Едноизмерният човек“ и...

— Маркузе. Това е бил Маркузе — безстрастно заяви Пени.

— Кой е той? — измърмори Клиф, докато си наливаше малко бруксайдско в друга чаша.

— Един нелош философ — със свиване на рамене призна тя. — Чела съм онази книга. Той...

— В Лаос научих повече за червените — прекъсна я Клиф и вдигна едноголоновата бутилка така, че да може да си налее, като я опре на рамото си. — Да ви сипя ли? — покани ги той, като погледна към чашите им.

— Не, благодаря — отвърна Гордън и постави длан върху чашата си, като че ли Клиф все пак щеше да я напълни. — В Лаос ли си бил?

— Естествено. — Клиф отпи с наслада. — Знам, че туй поркане не е кат ваш'то — жест с чашата, при който рубиненочервената течност се разплиска, — ама е сто пъти по-добро от ония боклуци там, казвам ви.

— Какво си правил в Лаос?

Той спокойно погледна към Гордън.

— Спецчасти.

Физикът безмълвно и малко неспокойно кимна. Като студент, той не беше ходил войник.

— Как е там? — неуверено попита Гордън.

— Лайняно.

— Какво смятаха военните за установяването на ракети в Куба? — сериозно попита Пени.

— Стария Джак заслужи парите си онази седмица. — Клиф отпи дълга глътка от виното си.

— Клиф се е върнал завинаги — каза на Гордън Пени.

— Точно така — потвърди Клиф. — Рокендрол завинаги. Кацнах в Ел Торо. Знаех, че старата Пени е тука някъде, тъй че се обадох на нейния старец и той ми даде адреса й. Дойдох с автобус. — Той безгрижно махна с ръка. Настроението му се бе променило. — Искам да кажа, всичко си е наред, човече, аз съм просто старо приятелче. Нищо сериозно. Нали, Пени?

Тя кимна.

— Клиф ме заведе на абитуриентската ни вечер.

— Да, и тя изглеждаше страхотно. С чудна розова вечерна рокля.
— Той ненадейно запя „Когато отново валсирам с теб“ с висок, треперлив глас. — Леле, какви лайна. Тереза Брюър.

Гордън кисело отбеляза:

— Мразех тия неща. Всички онези забави в гимназията.

— Обзалагам се, че си ги мразел — с равен глас отвърна Клиф.

— От изток ли си?

— Да.

— Марлон Брандо, „На морския фронт“ и всичко останало? Леле, там е ужасна каша.

— Не е чак толкова лошо — промърмори Гордън. Клиф някак си беше налучкал истината. Известно време Гордън бе гледал гълъби на покрива, точно като Брандо и се беше качвал да им говори в съботните нощи, когато нямаше среща, а това се случваше много често. После се бе убедил, че срещите в събота вечер не са най-важното в живота на един тинейджър и скоро след това се избави от гълъбите. Така или иначе, цапаха много.

Гордън се извини и отиде за още вино. Когато се върна с чаша за Пени, двамата си припомнях за старите времена. За модата на Бръшляновата лига; бързите коли; вариетето на Тед Мак; дразнежното остроумие „Това е за мен, за да зная, и за теб, за да разбереш“; сладоледа „Сийлтест“; „Ози и Хариет“; „Бащата знае най-добре“; прическите „патешко дупе“; нощното пребоядисване на водната кула през последната година в училище; момичета, които дъвчеха дъвка и напускаха, забременели още през първата година; „Моята малка Марджи“; тъпия председател на последния клас; свободните вечерни рокли, които трябвало да се завързват, за да не падат; безделниците; кръглите карфици; Елоиз, която развалила роклята си с кринолин, като паднала в басейна на една нощна забава; ходенето по барове, където на никой не му пука за възрастта ти; момичета в толкова тесни прави поли, че трябвало да се качват в автобуса настрани; пожара в химическата лаборатория; панталоните без колани и най-различни други неща, които Гордън не беше харесвал на времето, докато се ровеше в книгите си и правеше планове за Колумбия и за които сега не виждаше причина да изпитва носталгия. Пени и Клиф също си ги спомнях като тъпи и безсмислени, но със съвсем друго, нежно пренебрежение, което Гордън не разбираше.

— Звучи като някакъв кънтри клуб. — Той придаде шеговитата интонация на гласа си, но думите му бяха сериозни. Клиф долови неодобрението му.

— Просто се забавлявахме, човече. Нали знаеш, преди покривът да падне над главите ни.

— На мен всичко ми се струва наред.

— Да, ама не е. Иди там, окаляй си задника и ще разбереш. Китайците са ни загризали от една страна. Куба запълва всички страници на вестниците, но всъщност всичко се случва именно тук. — Той допи виното си и си наля още.

— Разбирам — каменно отвърна Гордън.

— Клиф — весело се обади Пени, — разкажи му за мъртвия заек в часа на г-н Хоскинс. Гордън, Клиф донесе...

— Виж, човече — бавно каза Клиф, втренчил се в него, като че ли беше късоглед и размахал показалец във въздуха, — ти просто не...

Телефонът иззвъня.

Гордън с благодарност се изправи и отиде да се обади. Когато физикът излезе от стаята, Клиф тихо замърмори нещо на Пени, но той не можа да го разбере.

Гордън долепи слушалката до ухото си и сред съскането на статичното електричество, чу гласа на майка си:

— Гордън, ти ли си?

— Хм, да. — Той хвърли поглед към дневната и снижи глас. — Къде си?

— У дома, на Второ авеню. Къде би трябвало да бъда?

— Ами... просто се чудех...

— Дали отново не съм дошла в Калифорния да те видя ли? — с дразнеща интуиция довърши майка му.

— Не, не... — Той замълча за част от секундата, приготвил се да каже „мамо“, но изведнъж реши да не го прави, когато в съседната стая седеше Клиф от спецчастите. — Изобщо не исках да кажа това, разбра ме съвсем погрешно.

— Тя е там с теб, нали? — Гласът ѝ беше тънък и далечен, като че ли връзката ставаше все по-слаба.

— Естествено. Естествено, че е тук. Ти какво очакваше?

— Кой знае какво да очаква напоследък, синко.

Винаги, когато го наричаше „синко“, той знаеше, че го очаква конско евангелие.

— Не трябваше да си тръгваш така. Без да кажеш нито дума.

— Знам, знам. — Гласът ѝ отново отслабна. — Братовчедка ми Хейзъл също каза, че не е трябвало да го правя.

— Имахме да вършим разни неща, бяхме планирали да те заведем на различни места — излъга той.

— Бях толкова... — не успя да намери думата тя.

— Можехме да поговорим за... нещата. Нали знаеш.

— Ще го направим. В момента не се чувствам много добре, но се надявам скоро да дойда там.

— Не се чувстваш много добре ли? Какво искаш да кажеш, мамо?

— Лек плеврит, нищо ми няма. Хвърлих доста пари по лекари и някакви изследвания. Вече всичко е наред.

— А, добре. Грижи се за себе си.

— Не е по-зле от стрептококовата ти инфекция в гърлото, спомняш ли си? Зная тези неща, Гордън. Сестра ти вчера беше тук на вечеря и си припомнихме как... — и тя се отнесе с обичайната интонация на гласа си, излагайки събитията през седмиците, проследявайки подразбиращото се завръщане в кошарата на блудната му сестра, приготвянето на зелева супа, кнедли, ребърца и език с прочутия унгарски сос със стафиди и всичко това само за вечеря. А след „ти-ятер“ двете разговаряли за Озбърновия „Лутер“ („Толкова шум за нищо!“). Никога не била карала баща му да хвърля спечелените си с честен труд пари за такива неща, но сега процесът на поправяне на децата ѝ оправдавал този малък разкош. Той нежно се усмихна, заслушан в спокойния поток от думи, които идваха от един друг, някогашен живот на близо пет хиляди километра разстояние и се зачуди дали Филип Рот е чувал за Лаос.

Мислено си я представи на другия край на дългата медна жица, стиснала до побеляване с ръка телефонната слушалка. Щом гласът ѝ омекна, той можеше да усети как дланта ѝ се отпуска и кокалчетата ѝ вече не са толкова бели. Когато разговорът завърши, Гордън се чувстваше добре. Върна тежката черна слушалка на стойката ѝ на стената и едва тогава осъзна задъхания и сподавен плач, който се носеше от дневната.

Пени седеше на дивана до Клиф и го прегръщаше, докато той хълцаше в шепите си.

— Аз не... Вървахме през онова оризище в преследване на шайка виетнамци от Патет Лао към мястото, накъдето знаехме, че бягат — към Долината на гърнетата. Бях с онзи шибан взвод виетнамски войници, заедно с Бърни — Бърни от нашия клас, Пени — и... онази минохвъргачка запука право върху нас и главата на Бърни се люшна... Той седна долу в калта и каската падна в ръцете му. Бърни ги вдигна към лицето си, започна да вади нещо от каската и се стовари настрани. Бях на земята до него, а минохвъргачката ни обстрелваше. Пропълзях до Бърни, видях, че водата навсякъде наоколо беше порозовяла и тогава разбрах. Погледнах в каската — онова, което се опитваше да извади, беше част от скалпа му, косата все още бе залепнала вътре. Шрапнелът беше изровил мозъка му, след като му бе отнесъл челюстта. — Сега Клиф говореше по-ясно, с продължителни въздишки между думите и триеше очите си с длани. Пени го прегръщаше и шепнеше нещо. Тя се пресегна над широкото му рамо и го целуна по бузата с тъжно, разсеяно движение. С внезапен, глождец шок Гордън разбра, че тя беше спала с него някога, през онези розови гимназиални дни. Между тях се усещаше някаква стара интимност.

Клиф вдигна очи и видя Гордън. Той леко се вцепени, после поклати глава и подсмръкна.

— Почна да вали — ясно рече той, сякаш решен да продължи и да доразкаже останалата част от историята, независимо кой беше в стаята. — Нямаше помощ отникъде. Онез пикливи виетнамски пилоти изобщо не се излагат на вражески огън. Бехме се скрили в малката бамбукова горичка, 'дето отстъпихме. Патет Лао и Конг ни беха приклешили. Ние с Бърни бехме съветници и не се предполагаше да даваме заповеди, беха ни пратили с тоя взвод, 'щото изобщо не мислеха, че ще се срещнем с врага. Всички смятаха, че с настъпването на дъждовния сезон онез ще се изтеглят.

Той вдигна бутилката бруксайдско и си наля нова чаша. Пени седеше до него, скромно стиснала ръце в скута си. Очите ѝ блестяха. Гордън осъзна, че е застанал вцепенен по средата между кухнята и дневната. Насили се да седне на бостънския люлеещ се стол.

Клиф изпи половината чаша, въздъхна и изтри очи с ръкав. Вече се бе поуспокоил и в начина, по който продължи, се долавяше

спокойна умора, сякаш думите пресушаваха малките капчици на вълнението му.

— Командирът на онзи взвод се беше парализирал от страх. Бе загубил ориентация, настояваше да се измъкнем същата нощ. Оризищата се скриха в мъгла. Искаше да отида на разузнаване с десет виетнамци. Така и направих, а онези дребни типове, нарамили своите М-1, беха уплашени до посирание. Не бехме минали и стотина метра, когато един от тях се спъна и започна да крещи. Минохвъргачката пак запука и ние се хвърлихме обратно в бамбука.

Клиф се отпусна назад и небрежно прегърна Пени, като гледаше безстрастно към бутилката вино.

— Дъждът подхранва една гъба, която расте в чорапите ти. Целите ти крака побеляват. Опитвах се да спя така, но краката ти стават толкова студени, че си мислиш, че ги няма. И се събудих с пиявица на езика. — Той замълча за миг. Пени отвори уста, но не каза нищо. Гордън откри, че енергично се люлее и съзнателно забави ритъма.

— Отначало помислих, че е листо или нещо друго. Не можех да го махна. Един от виетнамците ме накара да легна — аз тичах наоколо и крещях. Пикливият командир на взвода си помисли, че са ни нападнали. Тъй че онзи виетнамец ми сложи паста за обувки на езика и аз чаках легнал в калта, докато той просто извади пиявицата от устата ми — малко, косматото животинче. През целия следващ ден в устата ми имаше вкус на паста за обувки и това ме караше да треперя. Спасителният батальон пристигна към обяд. — Той погледна към Гордън. — Чак когато се върнах в базата, отново се сетих за Бърни.

Клиф остана до късно и разказите за времето, когато беше съветвал виетнамците, бяха започнали да стават почти носталгични, колкото повече пиеше от сладкото вино. Пени седеше с подгънати под себе си крака, прегърнала с ръка облегалката на дивана и облегнала на нея от време на време клюмващата си глава с разсеяно изражение на лицето. Гордън задаваше кратки въпроси, кимаше в знак на съгласие, одобрително мърмореше в отговор на историите на Клиф, без всъщност да го слуша чак толкова внимателно и гледаше Пени.

Когато си тръгваше, Клиф ненадейно се развесели и започна да залита от виното. Лицето му беше светнало и леко се потеше. Той се

наведе към Гордън, вдигна показалец с хитро намигане и снизходително каза:

— Дръж затворника в най-дълбокия зандан.

Гордън озадачено се намръщи, сигурен, че виното е разбъркало мозъка на мъжа.

Пени му обясни.

— Това е Том Суифти.

— Какво? — нетърпеливо попита той. Клиф умно му кимна.

— Ами, шега. Игра на думи — отвърна тя, като с поглед помоли Гордън да не обръща внимание, да остави вечерта да завърши с щастлив край. — Трябва да отговориш нещо.

— Хм... — Гордън се чувстваше неспокоен, беше му горещо. — Не мога...

— Мой ред е. — Пени потупа Клиф по рамото, отчасти сякаш за да го успокои. — Какво ще кажеш за: „Научи много за жените в Париж — заяви Том с безразличие.“

Клиф избухна в смях, шеговито я пошляпна отзад и се затътри към вратата.

— Можеш да задържиш виното, Горди — рече той. Пени го последва навън. Гордън се облегна на касата на вратата. На бледата жълтеникава светлина от външната лампа той я видя да го целува за довиждане. Клиф се ухили и си тръгна.

Той хвърли бутилката бруксайдско в кошчето и изплакна чашите. Пени затвори пакета с пържени картопки.

— Отсега нататък не искам да водиш тук старите си гаджета — каза той.

Тя се обърна към него с разширени очи.

— Какво?

— Чу ме какво казах.

— Защо?

— Не ми харесва.

— Ъ-хъ. И защо не ти харесва?

— Сега си с мен. Не искам да започваш каквото и да е с някой друг.

— За Бога, аз не „започвам“ с Клиф. Искам да кажа, че той просто намина насам. Не съм го виждала от години.

— Не трябваше да го целуваш толкова много.

Тя избели очи.

— О, Господи.

Стана му горещо и внезапно се почувства несигурен. Колко ли беше изпил? Не, не много, не можеше да е от това.

— Говоря сериозно. Не ми харесват такива неща. Той ще остане с неправилно впечатление. Говорехте си за времето в гимназията, ти го беше прегърнала...

— Господи, „ще остане с неправилно впечатление“. Все едно съм още в училище. Изобщо не си пораснал, Гордън.

— Ти го навеждаше на това впечатление.

— Глупости! Този човек носи рана в себе си, Гордън. Аз го успокоявах. Слушах го. В мига, в който почука на вратата, разбрах, че му има нещо, че онези типове в армията не са го оставили да се оправи. Едва не е загинал там, Гордън. И Бърни, най-добрият му приятел...

— Да, добре, и все пак не ми харесва. — Гневът му се притъпи, търсеше някакъв друг начин да докаже правотата си. Но какво да докаже? Бе се почувствал застрашен от Клиф още от мига, в който го видя. Ако майка му беше в състояние да вижда през телефона, щеше ясно да разбере как да нарече поведението на Пени. Тя...

Той спря, като избягваше враждебното, строго лице на Пени и погледна надолу към бутилката бруксайдско вино, която окаяно чакаше в кошчето унищожението си, макар и все още недоизпита. Бе гледал Пени и Клиф през очите на майка си, с онази част от себе си, която все още се влияеше от Ню Йорк и сега разбра, че му е убягнал истинският смисъл на всичко това. Разговорът за войната го беше извадил от равновесие, не знаеше как да реагира, сега по някакъв странен начин си го изкарваше върху Пени.

— Виж — започна той, — съжалявам, аз... — Гордън понечи да вдигне ръце към нея, после ги отпусна. — Искам да се поразходя.

Пени сви рамене. Той мина покрай нея.

Навън, на хладния и солен въздух, мъгла забулваше върховете на големите стари дъбове. Той вървеше през нощната Ла Хола с лъснало от внезапно избилата пот лице.

Две пресечки по-нататък, на „Фърн Глен“, една фигура, която излизаше от някаква къща, го отвлече от хаоса на мислите му. Мъжът

се огледа на двете страни, като че ли остана удовлетворен и бързо се мушна в своя остин-хили. На прозореца на къщата, от която беше излязъл Лейкин, трептяха венециански транспаранти и на фона им, очертан от светлината, процеждаща се отвътре, за миг се мерна силуетът на женско тяло. Гордън знаеше това място — там живеяха две студентки от хуманитарния факултет. Когато колата на професора потегли, той се усмихна сам на себе си. Това малко свидетелство за човешката слабост някак си го развесели.

Вървя дълго покрай заключени летни вили с пожълтели вестници по стъпалата пред вратите им, като от време на време подминаваше големи домове, все още ярко осветени. Клиф, Лаос и смисълът в думите на Клиф за истински и важни неща се сляха в плътна мъгла, заедно с Пени и неговата далечна, неизбежна майка. Експерименталната физика изглеждаше като игра, не по-сложна от кръстословица, в сравнение с тези неща. Една далечна война можеше да се пренесе през океана и да се стовари на този бряг. Той неясно си представи кея „Скрипс“, който изпъкваше долу под университетското градче, използван като товарен док за мъже, танкове и муниции. Но после изсумтя сам на себе си — навярно виното вече замъгляваше ума му. Гъсто застроената Ла Хола около него не можеше да бъде застрашена от шайка дребни типове, които тичаха в черни пижами и се опитваха да съборят правителството на Дием. В това нямаше абсолютно никакъв смисъл.

Гордън тръгна назад към къщи и към Пени. Беше лесно да се развълнуваш от такива опасности — Клиф, Конг, Лейкин. Вълните не можеха да разбият брега за една нощ. И обърканите мисли за кубинци, които изхвърлят изкуствени торове в Атлантика и убиват морския живот — да, всичко бе прекалено невероятно, по-скоро параноя, да, тази вечер той бе сигурен в това.

14.

22 март 1963 г.

Гордън разтвори „Сан Диего Юниън“ и го разпростря върху лабораторната маса. Веднага му се прииска да си беше направил труда да намери брой от „Лос Анджелис Таймс“, защото „Юниън“, в обичайния си провинциално-просташки стил, отделяше много място на сватбата на Хоуп Кук, неотдавнашна студентка в „Сара Лорънс“ и принцът-престолонаследник Палден Тонъп Намгиял Сикимски. Целият вестник като че ли трепереше от възбуда, че само след един ден американско момиче ще се омъжи за човек, който ще стане махараджа. Истинската новина се съобщаваше само в едно малко съобщение на първа страница: починал е Дейви Мур. Гордън нетърпеливо прелисти спортните страници и с облекчение откри подълга статия. Шугър Рамос нокаутирал Мур в десетия рунд на двубоя им в Лос Анджелис за титлата в лека категория. На Гордън отново му се прииска да бе намерил билети — от напрежението на лекциите и изследванията просто забрави, а после всичко вече беше продадено. Така че Мур бе умрял от мозъчен кръвоизлив, без да се върне в съзнание — още един недостатък на бокса. Гордън въздъхна. Имаше предсказуеми коментари от предсказуеми хора, които призоваваха за пълна забрана на този спорт. За миг се почуди дали не бяха прави.

— Ето новите данни — застанал до него, каза Купър.

Гордън пое листовете.

— Нови сигнали?

— Да — безстрастно отвърна Купър. — Вече от седмици получавам обикновени резонансни криви и изведнъж — хоп.

— Дешифрира ли ги?

— Естествено. Има много повторения, кой знае защо.

Гордън последва студента до неговото работно място, където бяха разпръснати лабораторните дневници. Откри, че се надява резултатите да са безсмислени, обикновен шум. Така щеше да е много

по-лесно. Нямаше да трябва да се тревожи за каквито и да е съобщения, Купър щеше да продължи с доктората си, Лейкин щеше да е щастлив. В момента животът му не се нуждеше от никакви усложнения и той се беше надявал цялата работа с ефекта на спонтанен резонанс да утихне. Статията им във „Физикъл Ривю Летърс“ бе предизвикала интерес и никой в тяхната област не беше критикувал работата им — може би щеше да е най-добре да остави нещата така.

Надеждите му изтляха, когато разгледа сбитите данни на Купър.

**ТРАНСУВРИ 7 ОТ КЛ998
КАМБЕ 199833X**

НД	18	5	36	ДЕК 30	29.2
НД	18	5	36	ДЕК 30	29.2
НД	18	5	36	ДЕК 30	29.2

Тайнственото повторение на буквите и цифрите продължаваше три страници. После рязко свършваше и оттам започваше следното:

БИ ТРЯБВАЛО ДА СЕ ПРОЯВИ КАТО
ХАРАКТЕРЕН ИЗТОЧНИК В ТАХИЙОНОВИЯ СПЕКТЪР
263 KEV ПИК МОЖЕ ДА СЕ ПОТВЪРДИ С ЯМР
НАСОЧЕНОСТ СЛЕДВА ИЗМЕРВАНЕ ЗПАСУЗК
АКСОУЛП ПРЕКЪСВАНЕ НА ПРАВОЪГЪЛНАТА
КООРДМЗАЛИ СМИСИЯ ОТ 19BD 1998КООРГХКЕ

След това нямаше нищо смислено. Гордън прегледа данните на Купър.

— Останалата част прилича просто на включване и изключване. Няма никакъв шифър. — Купър кимна и се почеса по крака под отрязаните си дънки.

— Просто точки и тирета — промърмори Гордън на себе си.

— Смешно — отново кимна Купър. Гордън беше забелязал, че студентът напоследък се ограничава само да записва данните и не изразяваше собственото си мнение. Навярно конфликтът с Лейкин го

бе научил, че агностичната поза е по-безопасна. Купър изглеждаше много щастлив, когато получаваше обикновените резонансни сигнали — те бяха крайъгълните камъни, които щяха да изградят дисертацията му.

— Онези неща отначало — НД и ДЕК. — Гордън поглади брадичката си. — Звучи ми като нещо астрономическо...

— Хм-м — отвърна Купър. — Може би.

— Да — небесна дължина и деклинация. Това са координати, които фиксират точка в космоса.

— Хм. Възможно е.

Гордън раздразнено погледна към Купър. Като че ли играеше карти прекалено близо до джоба на жилетката си.

— Виж, искам да прегледам тези цифри. Просто продължаваш да правиш измервания.

Купър кимна и се обърна, очевидно облекчен да се избави от смущаващите данни. Гордън излезе от лабораторията и се качи два етажа по-нагоре, до стая 317, кабинета на Бърнард Кароуей. Никой не отговори на почукването му. Той мина през канцеларията на катедрата, надникна вътре и извика:

— Джойс, къде е д-р Кароуей? — По взаимно споразумение към персонала се обръщаха на малко име, докато членовете на факултета винаги бяха споменавани със званията им. Гордън изпитваше постоянно неудобство да следва тази практика.

— Големият или малкият? — попита тъмнокосата секретарка, като вдигна вежди — правеше този жест почти непрекъснато.

— Големият. На тегло, а не на ръст.

— На семинара по астрофизика. Би трябвало да е почти свършил.

Той тихо се промъкна в залата на семинара, докато Джон Бойл приключваше лекцията си. Зелените дъски бяха изписани с диференциални уравнения от новата гравитационна теория на учения. Бойл завърши помпозно, разказа някакъв шотландски виц и семинарът се разпръсна на малки групички. Бърнард Кароуей се надигна и поведе дискусия с Бойл и трети човек, когото Гордън не познаваше. Той се наведе към Боб Гоулд.

— Кой е онзи? — кимна Гордън към високия, къдрокос мъж.

— Онзи ли? Сол Шрифър от Йейл. Заедно с Франк Дрейк работиха по онзи проект „Озма“ — опитваха се да засекат радиосигнали от други цивилизации.

— А-ха. — Гордън се отпусна назад и се загледа в Шрифър, който спореше с Бойл по някакъв специализиран въпрос. Чувстваше в себе си кипяща енергия, долавяше мирис на плячка. В продължение на няколко месеца беше изоставил целия проблем за съобщенията поради безразличието на Лейкин и изчезването на ефекта. Но сега той се бе появил отново и Гордън внезапно беше изпитал увереност, че трябва да се захване с него.

Бойл и Шрифър спореха за валидността на някакво приближение, което Джон използваше, за да опрости едно от уравненията. Гордън гледаше с интерес. Това не беше студена интелектуална беседа между хора на науката, както лаиците толкова често си представяха. Бе горещ спор с приглушени викове и жестове. Спореха за идеи, но под повърхността се сблъскваха личностите им. Шрифър беше по-шумният от двамата. Той размахваше ръце, свиваше рамене, мръщеше се. Пишеше и говореше бързо, често оборваше точно онова, което беше твърдял само допреди няколко минути. Допускаше нехайни грешки в изчисленията и ги поправяше с гъбата за триене. Дребните грешки не бяха важни — той се опитваше да стигне до същността на проблема. Точното решение можеше да бъде получено по-късно. Припрените му драсканици покриваха черната дъска.

Бойл бе съвсем различен. Приказваше с равен, почти монотонен глас, за разлика от бързия, насечен говор, който Гордън си спомняше от „Лаймхауз“. Това беше неговата научна индивидуалност. От време на време гласът му ставаше толкова тих, че трябваше да се напруга, за да го чува. Хората наоколо трябваше да преустановят разговорите си и да се заслушат — умела тактика, целяща привличане на внимание. Той никога не прекъсваше Шрифър. Започваше изреченията си с „Струва ми се, че ако опитахме така...“ или „Сол, не виждаш ли какво ще стане, ако...“. Начин на изразяване на превъзходство. Никога не правеше безапелационни твърдения — той беше безпристрастен търсач на истината. Но накрая усилията му да играе тази роля излязоха на повърхността. Не успя категорично да докаже, че приближението му е оправдано, затова се принуди да премине в самоотбрана. В крайна сметка подходът му можеше да се обобщи като постоянно повтаряне

на поканата „докажи, че не съм прав“. Гласът му постепенно се повишаваше. Лицето му се напегна в упорито изражение.

Ненадейно Сол заяви, че знае как да обори приближението на Джон. Идеята му беше да реши един особено прост проблем, на който вече знаеха отговора. Сол се захвана с изчисленията. Приближението даваше правилен отговор единствено при силно ограничен диапазон от физични условия.

— Ето! Виждаш ли — не става.

Джон поклати глава.

— Майната ти — в най-интересния случай работи отлично.

Сол кипна.

— Глупости! Ти си объркал всички дължини на дългите вълни.

Но главите около тях закимаха. Джон бе спечелил. Тъй като оспорваното приближение не беше съвсем безполезно, то бе приемливо. Сол свадливо се съгласи и миг по-късно вече се усмихваше и обсъждаше нещо друго, напълно забравил за спора. Нямаше смисъл да се вълнува за проблем, част от който можеше да бъде доказана. Гордън се засмя. Това беше пример за изведения от него Закон за спора: страстта е обратно пропорционална на количеството действително налична информация.

Той се приближи до Кароуей и му подаде координатите от съобщението си.

— Бърнард, имаш ли някаква представа къде се намира това в небето?

Кароуей запремига като бухал към цифрите.

— Не, не, никога не помня такива подробности. Сол? — посочи той към листа.

— Близо до Вега — отвърна Сол. — Ако искаш, ще го потърся.

След лекцията си по класическа електродинамика Гордън възнамеряваше да потърси Сил Шрифър, но когато мина покрай кабинета си, за да остави записките си за лекцията, някой го чакаше. Беше Рамси, химикът.

— Здравсти, реших да дойда и да ти кажа — рече той. — Поиграх се с онази малка загадка, която ми даде.

— О?

— Струва ми се, че в нея наистина има хляб. Все още не разбираме почти нищо от полимерните молекули, нали знаеш, но тази мистерия ме заинтригува. Конкретно онази част, където се казва „влиза в режим на молекулярна симулация, имитираща приемник“. Звучи като самовъзпроизвеждащ се механизъм, за който не знаем нищо.

— Това случва ли се при известните ти молекулярни форми?

Рамси сбръчка чело.

— Не. Но изследвах специалните форми на изкуствени торове, с които експериментират някои от компаниите и... ами, твърде рано е да се съди отсега, всъщност, имам само някакво подозрение. Това, което дойдох да ти кажа, е, че не съм забравил за проблема. Лекциите и редовните ми стипендианти, нали знаеш — всичко се натрупва. Но ще продължавам да се занимавам с това. Мога да сляза долу и да поразпитам Уолтър Мънк за океанографската връзка. Във всеки случай — той се изправи и имитира прощален поздрав, — благодарен съм ти за информацията. Може да излезе голяма работа. Грац.

— Ъ?

— Грац — от испанското грациас.

— А. Разбира се. — Безцеремонното калифорнийско възприемане на испанския жаргон изглеждаше подходящо за Рамси. Въпреки това под маниерите на търговец на стари коли прозираше бърз ум. Гордън се радваше, че човекът е проучил първото съобщение, а не го е хвърлил просто в кошчето за отпадъци. Като че ли днес му беше щастлив ден — мозайката се подреждаше. Да, щастлив ден. „Засега мога да му пиша 6+“ — помисли си Гордън и тръгна да търси Шрифър.

* * *

— Определих го — твърдо каза Сол и посочи с показалец някаква точица на звездната карта. — Намира се много близо до една обикновена звезда F7, наречена Херкулес 99.

— Но не попада точно в нея, така ли?

— Не, но е много близо. Във всеки случай, какво се крие зад всичко това? За какво му е на един физик, занимаващ се с твърдото агрегатно състояние, положението на някаква си звезда?

Гордън му разказа за настойчивите сигнали и му показва последната дешифровка на Купър. Сол веднага се запали. Заедно с един руснак, Кадарски, пишеха статия за засичане на извънземни цивилизации. Работната им теза беше, че естественото решение са радиосигналите. Но ако сигналите на Гордън наистина не можеха да се обяснят като предавания от Земята, предложи Сол, защо да не възприемат хипотезата за извънземния им произход? Координатите ясно навеждаха на тази мисъл.

— Виж — небесната дължина е 18 часа, 5 минути и 36 секунди. Сега, Херкулес 99 е тази точица на 18 часа, 5 минути, 8 секунди и малко отгоре. Деклинацията на твоя сигнал е 30 градуса и 29.2 минути. Всичко си съответства.

— Мислиш ли? Съответствието не е точно.

— Но е адски близо! — размаха ръце Сол. — Няколко секунди разлика е нищо.

— Откъде, по дяволите, някой извънземен ще знае нашата система на астрономични мерки? — скептично попита Гордън.

— А откъде знаят езика ни? Като слушат старите ни радиопрограми, разбира се. Виж — паралаксът на Херкулес 99 е 0.06. Това означава, че е на повече от шестнайсет парсека.

— Колко е това?

— О, около 51 светлинни години.

— Тогава как могат да ни сигнализират? Радиосигналите са били открити преди около шейсет години. Не е имало достатъчно време светлината да измине цялото това разстояние — ще й трябва повече от един век. Така че не е възможно да отговарят на нашите радиостанции.

— Прав си. — Сол като че ли за миг се обезсърчи. — Казваш, че в съобщението имало и нещо друго? — Лицето му просветна. — Дай да видя.

След минута той посочи с пръст отпечатаното съобщение и възкликна:

— Точно така! Това е. Виждаш ли тази дума?

— Коя?

— Тахион. От гръцки произход е. Означава „бърз“, обзалагам се. Това показва, че използват някакъв вид предаване, по-бързо от светлината.

— О, я стига.

— Гордън, дай воля на въображението си. Съответства си, по дяволите.

— Нищо не може да се движи по-бързо от светлината.

— Това съобщение казва, че нещо го прави.

— Глупости. Пълни глупости.

— Добре, как тогава си обясняваш това: „Би трябвало да се прояви като характерен източник в тахионовия спектър 263 KEV пик“? KEV — киловолта. Използват тахиони, каквото и да е това, с енергия 263 киловолта.

— Съмнително — рязко възрази Гордън.

— Ами останалото? „Може да се потвърди с ЯМР насоченост. Следва измерване.“ ЯМР — ядрен магнитен резонанс. После безсмислица, още няколко думи и пак безсмислица. СМИСИЯ ОТ 19BD 1998КООРГХКЕ и така нататък.

— Не всичко е безсмислица. Виж — останалото е просто точки и тирета.

— Хм-м. — Сол погледна данните. — Интересно.

— Чуй, Сол, благодарен съм...

— Почакай малко. Херкулес 99 не е просто която и да е звезда. Проучих го. Попада точно в онзи клас звезди, който според нас може да поддържа живот.

Гордън присви устни и погледна със съмнение.

— Точно така, той е F7. Малко по-тежък от нашето слънце — с по-голяма маса, искам да кажа — и с обширен регион около него, който е в състояние да поддържа живот. Той е двойна звезда — почакай, почакай, знам какво ще кажеш — рече Сол, като драматично вдигна отворената си длан към Гордън, който нямаше ни най-малка представа какво е възнамерявал да каже. — Двойните звезди не могат да имат около себе си обитаеми планети, нали?

— Ъ-ъ, защо?

— Защото планетите се отклоняват. Единствено Херкулес 99 няма този проблем. Двете звезди обикалят една около друга само на всеки 54,7 години. Между тях има голямо разстояние и около двете има обитаеми планети.

— И двете ли са F7?

— По-голямата, доколкото ни е известно. Но на теб ти трябва само една — неубедително отвърна той.

Гордън поклати глава.

— Сол, благодарен съм...

— Гордън, дай да погледна това съобщение. Точките и тиретата, искам да кажа.

— Разбира се, моля.

— Направи ми една услуга. Струва ми се, че тук има нещо голямо. Може би идеите ни за това, че естественото решение са радиокомуникациите и 21-сантиметровата линия водород — може би всички те са неверни. Искам да проверя това твоє съобщение. Само недей да се измяташ, става ли?

— Става — неохотно се съгласи Гордън.

Когато на следващата сутрин Гордън довлачи чантата до кабинета си, Сол вече го чакаше. Гледката на енергичното му лице с кафяви очи, които шареха, докато говореше, изпълниха физика с предчувствие.

— Разгадах го — напрегнато каза Сол. — Съобщението.

— Какво...?

— Точките и тиретата в края. Които не оформяли думи. Те не са думи — а образ!

Гордън му отправи скептичен поглед и остави чантата си на земята.

— Преброих тиретата в онова дълго предаване. „Шум“ — каза ти. Имаше 1537 тирета.

— И какво?

— Заедно с Франк Дрейк и много други хора обмисляме начини за предаване на образи посредством обикновени сигнали от типа „да-не“. Просто е — пращаш правоъгълна мрежа.

— Онази объркана част от съобщението ли? ПРАВОЪГЪЛНАТА КООРДИНАТИ И така нататък.

— Точно така. За да начертаеш мрежата, трябва да знаеш колко линии да направиш по всяка ос. Опитах няколко комбинации, които се умножават до резултата 1537. Всичко беше пълна каша, освен координатна система 29 на 53. Разполагането на тиретата в тази схема дава образа. И 29, и 53 са прости числа — очевидното решение, като се замислиш по въпроса. Това е единственият начин да разделиш 1537 на прости числа.

— Хм-м. Много хитро. И това ли е образът?

Сол подаде на Гордън лист хартия с попълнени точки за всяко тире от предаването. Получаваше се сложна комбинация от преплетени криви, движещи се отдясно наляво. Всяка крива се състоеше от група точки, подредени в последователна, но сложна система.

— Какво е това? — попита Гордън.

— Не зная. Всички практически проблеми, които сме решили с Франк, представят слънчеви системи, в които изпъква една планета — такива неща. Това тук е нещо съвсем различно.

Гордън хвърли чертежа върху бюрото си.

— Тогава каква е ползата от него?

— Ами — по дяволите! Ползата ще е огромна, щом я открием.

— Е...

— Какво има? Смяташ, че не е така ли?

— Сол, знам, че си си спечелил репутацията на човек, който мисли за... Как го наричаше Херман Кан? Немислимото. Но това!...

— Смяташ, че просто съм си измислил всичко това?

— Аз ли? Аз? Сол, аз засякох това съобщение. Аз ти го показах. Но твоето обяснение!... По-бързи от светлината телеграфни сигнали от друга звезда. Но координатите не съвпадат напълно! Образ, който се получава от шума. Но образът е абсолютно безсмислен! Стига, Сол.

Лицето на Сол почервения и той отстъпи назад с ръце на хълбоците.

— Ти си сляп, знаеш ли? Сляп.

— Да речем... скептичен.

— Гордън, ти не ми даваш никакво време.

— Време ли? Признавам, че си се занимавал с подобни случаи. Но докато не разберем този твой образ, той си остава безсмислен.

— Добре. До-обре — драматично отвърна Сол, като удари с юмрук по лявата си длан. — Ще открия какво означава чертежът. Ще трябва да се обърнем към цялата академична общност, за да решим загадката.

— Какво означава това?

— Ще трябва да излезем пред публиката.

— Да разпитваме хората из университета ли?

— Кого да питаме? От каква специалност? Астрофизика ли? Биология? Когато не знаеш нещо, трябва да държиш ума си открит.

— Да... но... — Гордън внезапно си спомни за Рамси. — Сол, има и друго съобщение.

— Какво?

— Получих го преди месеци. Ето. — Той претършува чекмеджетата на бюрото си и откри дешифровката. — Опитай това за сравнение.

Сол се загледа в дългите напечатани редове.

— Не разбирам.

— Нито пък аз.

— Сигурен ли си, че това е сериозно?

— Толкова сигурен, колкото и в другото, което вече си дешифрирал.

— По дяволите. — Сол се стовари на стола. — Това наистина обърква нещата.

— Да, обърква ги, нали?

— Гордън, тук няма никакъв смисъл.

— Нито пък твоят образ.

— Виж, може би получаваш съобщения от различни места. Когато настройваш радиото на различни станции, на едната имаш музика, на другата спорт, на третата новини. Може би това е приемник, който просто засича всичко.

— Хм.

Сол се наведе напред на стола си и притисна слепоочията си с длани. Гордън разбираше, че мъжът е уморен. Навярно беше работил цяла нощ, за да разчете чертежа. Внезапно изпита прилив на симпатия към него. Сол вече бе известен като поддръжник на идеята за междузвездно общуване и мнозина астрономи го смятаха за прекалено безумен, прекалено спекулативен, прекалено млад и импулсивен. Е, и какво — това не означаваше, че греши.

— Добре, Сол, приемам идеята ти за образа — временно. Не може да е нещо случайно. И така — какво представлява той? Трябва да разберем. — После му разказа за Рамси. Това само усложняваше нещата, но Гордън чувстваше, че Сол има право да знае.

— Гордън, все пак си мисля, че тук имаме нещо.

— Аз също.

— Смятам, че трябва да излезем пред публика.

— Заедно с биохимията ли? Първото съобщение?

— Не... — замисли се Сол. — Не, само с това второ съобщение. То е ясно. Повтаря се в продължение на страници. Колко пъти си получил първия сигнал?

— Само веднъж.

— И толкова?

— Толкова.

— Тогава да го забравим.

— Защо?

— Може да има грешка в дешифрирането.

Гордън си спомни разказа на Лейкин за Лоуел.

— Ами...

— Виж, имам много повече опит с тези неща от теб. Зная какво ще кажат хората. Ако мътиш водата около някакъв въпрос, никой не скача в нея.

— Няма да разгласяваме информацията.

— Няма да я разгласяваме, да. Но не завинаги. Само докато не открием какво означава образът.

— Не ми харесва.

— Ще им пускаме само по един проблем — вдигна показалец Сол. — По един проблем. По-късно ще им разкажем цялата история.

— Не ми харесва.

— Гордън, виж сега. Смятам, че това е начинът. Ще последваш ли съвета ми?

— Може би.

— Аз ще го направя — ще изляза пред публика. Аз съм известен — луд тип, който бръщолеви за междוזвездни радиосигнали и всякакви подобни глупости. Имам утвърдена репутация по въпроса за несъществуващите проблеми. Мога да привлека вниманието на академичната общност.

— Да, но...

— По един проблем, Гордън!

— Ами...

— Първо образа. По-късно и останалото.

— Ами... — Гордън трябваше да тръгва за лекцията си. Сол оказваше някакво хипнотично въздействие, притежаваше способността да представя идеите така, че да изглеждат правдоподобни, дори очевидни. Но, помисли си той, свинското ухо с

розова панделка си е пак свинско ухо. Въпреки това... — Добре. Можеш да излизаш на ринга. Аз ще остана отвън.

— Хей, благодаря ти. — Сол внезапно беше започнал да клати глава. — Задължен съм ти. Наистина. Това е страхотен пробив.

— Да — отвърна Гордън. Но не беше въодушевен.

Докато Гордън и Пени привършваха вечерята си, по Си Би Ес започнаха вечерните новини с Уолтър Кронкайт. Тя беше приготвила суфле, а Гордън отвори бутилка бяло бужоле — и двамата се чувстваха чудесно. После се прехвърлиха в дневната, за да гледат телевизия. Пени свали блузата си и разкри малките си, добре оформени гърди с големи зърна.

— Откъде знаеш, че ще го дават? — лениво попита тя.

— Сол ми се обади днес следобед. Сутринта бил дал интервю в Бостън. Записали го от местната станция на Си Би Ес, но той ми каза, че са го взели в националната мрежа. Може би няма да продължи дълго. — Той се огледа, за да се увери, че завесите са спуснати.

— Хм-м. Така изглежда. — Имаше един голям репортаж — ядрената подводница „Трешър“ беше загинала в Атлантическия океан, без да излъчи нито вик за помощ. Били на пробно плаване. От марината казваха, че навярно повреда в системата е предизвикала усилващо се нахлуване на вода. Това е довело до късо съединение, подводницата е потъвала все по-дълбоко и накрая е експлодирала. На борда имало 129 души.

Освен тази потискаща новина, нямаше почти нищо друго. Репортаж за изложбата на Мона Лиза в Ню Йорк и Вашингтон. Предварително съобщение за излитането на майор Л. Гордън Купър Младши, който трябвало да направи двудневна обиколка около Земята с „Фейт 7“, последният полет от проекта „Меркурий“. Изявление на Белия дом, че помощта за Южен Виетнам щяла да продължи и че войната можела да бъде спечелена до края на 1965 г., ако политическата криза там не оказела съществено въздействие върху военните действия. На екрана се хилеха генерали, които обещаваха сериозни усилия във Виетнам и кратка прочистваща операция в региона на делтата. В Ню Йорк опитите за спасяване на гара „Пенсилвания“ се провалили и започвали да събарят класическото здание, за да направят място за новия „Медисън Скуеър Гардън“.

Сградата на Пан Ам, осветена месец преди това, изглежда беше първата вълна на душното урбанистично бъдеще. Някакъв критик заклеими от екрана събарянето на гара „Пенсилвания“ и нарече Пан Ам архитектурно зверство, което увеличавало претъпкаността на и без това прекалено задръстения район. Гордън се съгласи с него. Критикът завърши с меланхоличната забележка, че срещите под часовника на хотел „Билтмор“, точно срещу Пан Ам, вече нямало да представляват никакво удоволствие. Гордън се засмя сам на себе си, без съвсем да разбира защо. Симпатиите му изведнъж преминаха на другата страна. Никога не се бе срещал с момиче пред „Билтмор“ — това бе един от онези безсмислени англосаксонски ритуали, типични за момчетии, отъждествяващи се със „Спасителя в ръжта“. Това не беше неговият свят и никога не бе бил.

— Ако това е миналото, майната му — измърмори под мустак той. Пени му отправи въпросителен поглед, но не каза нищо. Той нетърпеливо изсумтя. Може би виното го хващаше.

Тогава се появи Сол.

— Поразително съобщение от Йейлския университет тази вечер — започна Кронкайт. — Професор Сол Шрифър, астрофизик, твърди, че има вероятност неотдавнашни експерименти да са регистрирали съобщение от извънземна цивилизация.

Камерата показва Сол, който сочеше точка на звездната карта.

— Изглежда сигналите идват от звездата Херкулес 99, сходна с нашето слънце. Херкулес 99 е на разстояние от 51 светлинни години. Една светлинна година е разстоянието...

— Отделят му прекалено много време — учудено отбеляза Пени.

— Шт!

— ... светлината изминава за една година със скорост 297 600 километра в секунда. — Кадър на Сол, застанал до малък телескоп. — Хипотетичното съобщение е засечено по неочакван за астрономите начин — по време на експеримент, проведен от проф. Гордън Бърнстейн...

— О, Господи — простена Гордън.

— ... в Калифорнийския университет в Ла Хола. Експериментът цели нискотемпературно преброяване на атомите, подреждащи се по магнитно поле. Експериментите на Бърнстейн все още са в процес на проучване — всъщност, не е сигурно, че те засичат сигнали от далечна

цивилизация. Но проф. Шрифър, сътрудник на Бърнстейн, който ги е дешифрирал, твърди, че иска да информира научната общност. — Появи се Сол, пишещ уравнения на черната дъска. — Една част от съобщението е озадачаваща. Образ...

Добре скициран вариант на преплетените криви. Сол стоеше отпред и говореше в подадения му микрофон.

— Разберете — каза той, — засега не предлагаме конкретни заключения. Но бихме искали да получим помощта на научната общност за разкриването на значението, което се крие в това съобщение. — Последва кратко обяснение за дешифровката.

На екрана отново се появи Кронкайт.

— Неколцината астрономи, които „Си Би Ес Нюз“ интервюира днес, изразиха скептицизъм. Ако проф. Шрифър се окаже прав обаче, това наистина ще означава страхотна новина. — Кронкайт показва характерната си успокоителна усмивка. — Такива бяха нещата днес, дванайсети април...

Гордън го изключи.

— По дяволите — все още замаян каза той.

— Според мен, репортажът беше направен много добре — замислено отвърна Пени.

— Много добре ли? Та той изобщо не трябваше да споменава моето име!

— Защо, не искаш ли да се прочуеш?

— Да се прочуя? За Бога...! — Гордън удари с юмрук сивата пластмасова стена, която силно отекна. — Той обърка всичко, не разбираш ли? Още когато ми го каза, имах това лошо предчувствие и ето — името ми вече е свързано с неговата съшита с бели конци теория!

— Но именно твоите експерименти...

— Казах му да не замесва името ми.

— Е, всъщност името ти го спомена Уолтър Кронкайт. А не Сол.

— На кого му пука кой го е казал? Сега вече съм в купа, заедно със Сол.

— Защо не интервюираха и теб? — невинно попита Пени, очевидно неспособна да разбере за какво е целият този шум. — Сол го показва толкова много пъти.

Гордън сбърчи лице.

— Това е неговото амплоа. Да опростява науката до няколко изречения, да извърта всичко, както си поиска, да го свежда до най-малкия общ показател — само и само името на Сол Шрифър да е в центъра на вниманието. Да е написано с огромни, ярки неоновы букви. Дявол да го вземе. Само...

— Стреми се към слава, така ли?

Гордън я погледна озадачен.

— Слава...? — Той престана да се разхожда напред-назад из стаята. Сега разбра: тя честно си мислеше, че се е разгневил, защото не са го показали по телевизията. — Станах за смях. — Изведнъж почувства, че му е горещо и че се е зачервил. Започна да разкопчава синята си риза и се замисли какво да прави. Нямаше смисъл да обяснява на Пени — тя беше на светлинни години от това да разбере какво чувстват в подобна ситуация учените.

С пухтене Гордън нави нагоре ръкавите си и отиде в кухнята, където бе телефонът.

— Сол, бесен съм — започна Гордън.

— А... — Физикът можеше да си представи как Сол подбира точните думи. В това го биваше, но сега изобщо нямаше да му бъде от полза. — Е, зная как се чувстваш, Гордън, наистина зная. Преди два часа гледах новините и за мен беше също такава изненада, каквато е била и за теб. Местният бостънски запис бе чист, твоето име изобщо не се споменавахе, точно както искаше ти. Обадох им се веднага, щом видях репортажа на Кронкайт и те казаха, че са променили всичко на национално равнище.

— Откъде са научили в националната телевизия, Сол, ако ти не си...

— Е, виж, трябваше да кажа на местните хора. Като странична информация, нали знаеш.

— Обеща ми да не ме замесваш.

— Направих, каквото можах, Гордън. Щях да ти се обадя.

— А защо не го направи? Защо ме остави да го гледам, без...

— Помислих си, че може би няма да се ядосаш чак толкова, след като видиш колко много време са ни отделили. — Гласът на Сол промени интонацията си. — Това е голяма игра, Гордън! Хората ще ни забележат.

— Да, ще ни забележат — кисело отвърна Гордън.

— Ще поработим върху онзи образ. Ще му видим сметката.

— Най-вероятно е той да види нашата. Сол, казах ти, че не искам да се замесвам в това. Ти ми обеща...

— Не разбираш ли, че това не беше реалистично? — Гласът на Сол бе спокоен и разумен. — Знам, че донякъде те подлъгах, но трябваше да изляза пред публиката.

— Не по този начин.

— Повярвай ми, точно така стават нещата, Гордън. Преди това не беше стигнал доникъде, нали? Признай си.

Той дълбоко си пое дъх.

— Ако някой ме попита, Сол, ще му отговоря, че не зная откъде идват сигналите. Това е самата истина.

— Но не е цялата истина.

— Ти ли ми говориш за цялата истина? Ти ли, Сол? Ти, който ме уговори да скрием първото съобщение?

— Това беше друго. Искях да изясня въпроса...

— Въпроса, глупости! Слушай, ако ме питат, ще кажа, че не съм съгласен с твоята интерпретация.

— И ще разкриеш първото съобщение?

— Ами... — поколеба се Гордън. — Не, не искам да размътвам нещата още повече. — Той се зачуди дали Рамси щеше да продължи да работи по експериментите, ако съобщението станеше публично достояние. По дяволите, доколкото знаеше, в историята наистина бе замесен някакъв елемент от националната сигурност. Гордън беше сигурен, че не иска да се забърква в това. Не, по-добре да остави нещата така.

— Гордън, мога да разбера чувствата ти. — Гласът на Сол се затопли. — Единствено те моля да не заставаш на пътя на това, което се опитвам да направя. Аз няма да ти се пречкам, недей ми се пречка и ти.

— Ами... — Гордън замълча. Гневът му се бе притъпил.

— И наистина съжалявам за Кронкайт и че името ти се забърка в историята. Разбрахме ли се?

— Ами... разбрахме се — измърмори Гордън, без всъщност да знае с какво се съгласява.

15.

1998 г.

Грегъри Маркъм стоеше със склучени зад гърба си ръце. Посивялата коса по слепоочията му придаваше отдалечен, тържествен вид. Приглушеното бръмчене на лабораторията му се струваше сгряващ звук, делово жужене на уреди, които, макар и само по непредвидимите си повреди и индивидуалности, често напомняха на заети простосмъртни работници. Лабораторията беше остров от звуци в смълчания корпус на „Кавендиш“ и управляваше всички останали източници. „Кав“ бе навлязъл в съвременната епоха, използвайки труда на Фарадей и Максвел, за да създаде домашното чудо на електричеството. Сега, помисли си Маркъм, в центъра му оставаха неколцина мъже, които се опитваха да достигнат миналото като плувци срещу течението.

Ренфрю се движеше сред редиците от уреди, като се хвърляше от едно проблемно място на друго. Маркъм се усмихна на енергията му. Отчасти тя се дължеше на безмълвното присъствие на Иън Питърсън, който се беше отпуснал на стола си и наблюдаваше датчика на осцилоскопа, показващ основния сигнал. Ренфрю се ядосваше, съзнавайки, че под прикритието на хладнокръвието си, Питърсън никога не загубваше наблюдателния си поглед.

Ренфрю се върна с трополяща походка при централния осцилоскоп и погледна към хаоса от шумове.

— По дяволите! — буйно изруга той. — Този проклет шум не изчезва.

— Е, не е абсолютно задължително да пратите нови сигнали, докато съм тук — успокои го Питърсън. — Просто наминах, за да видя как върви работата.

— Не, не. — Ренфрю неловко размърда рамене под кафявото си яке. Маркъм забеляза, че джобовите му са натъпкани с електронни части, очевидно оставени и забравени там. — Вчера всичко вървеше

отлично. Няма причина да не е така и днес. Спокойно предадох астрономическата част за три часа.

— Трябва да кажа, че не виждам такава необходимост — отвърна Питърсън, — като се има предвид колко сложно е да се излъчи наистина важната...

— Това ще е в помощ на онзи, който приема съобщението — обясни му Маркъм, като пристъпи напред. Изражението на лицето му бе твърдо неутрално, макар всъщност да беше леко развеселен от начина, по който другите двама винаги намираха за какво да спорят помежду си. — Джон смята, че за тях може да е полезно да знаят кога ще им е най-лесно да засекат лъча ни. Астрономическите координати...

— Отлично разбирам това — прекъсна го Питърсън. — Не разбирам обаче, защо не посветите спокойните си моменти на същностния материал.

— Като например? — бързо попита Маркъм.

— Да им кажете какво правим ние, да повторите данните за океана и...

— Направихме го безброй пъти — не изтърпя Ренфрю. — Но ако те не могат да го приемат, каква, по дяволите...

— Вижте, вижте — меко каза Маркъм, — има достатъчно време за това, нали? Съгласни ли сте? Когато шумът изчезне, първото, което ще направим, е да пратим онова ваше банково съобщение, а после Джон може...

— Не го ли пратихте веднага? — изненадано извика Питърсън.

Ренфрю отвърна:

— А, не, не бяхме свършили с другия материал и...

— Добре! — Питърсън изглеждаше възбуден. Той бързо се изправи и енергично се разхожда из малкото пространство пред извисяващите се сиви шкафове. — Разказах ви как открих бележката — доста изненадващо, трябва да призная.

— Да — съгласи се Маркъм. Сутрешната поява на Питърсън с пожълтелите лист хартия беше предизвикала силно вълнение. Изведнъж всичко това започна да им се струва съвсем реално.

— Е — продължи Питърсън, — обмислях въпроса как да, хм, разширите експеримента.

— Да го разширим ли? — попита Ренфрю.

— Да. Не изпращайте моето съобщение.

— Мили Боже — бе единственото, което успя да каже Маркъм.

— Но, но, не разбирате ли, че... — Гласът на Ренфрю пресекна.

— Мислех си, че ще се получи интересен експеримент.

— Естествено — съгласи се Маркъм. — Много интересен. Но ще предизвика парадокс.

— Именно такъв беше замисълът ми — бързо отвърна Питърсън.

— Но парадоксът е точно онова, което искаме да избегнем — възрази Ренфрю. — Той ще провали цялата идея.

— Аз ви го обясних — каза на Питърсън Маркъм. — Онзи превключвател, който е замръзнал между включено и изключено положение, спомняте ли си?

— Да, отлично разбирам това, но...

— Тогава не предлагайте глупости! — извика Ренфрю. — Щом искате да се свържете с миналото и знаете, че сте го постигнали, стойте настрана.

— Единствената причина да го разберете, е, че аз отидох в банката в Ла Хола — с ледено спокойствие отвърна Питърсън. — Така, както ми изглеждат нещата, аз потвърдих вашия успех.

Последва неловко мълчание.

— А... да — вметна Маркъм, за да запълни паузата. Трябваше да признае, че Питърсън бе прав. Това беше точно този вид проста проверка, която той или Ренфрю би трябвало да направят. Но те бяха обучени да мислят за механични експерименти, пълни с уреди, които работят без човешка намеса. Идеята да поискат потвърдителен знак просто не им бе дошла наум. А сега Питърсън, невежият администратор, беше доказал, че цялата им схема е вярна и го бе направил без каквото и да е сложно мислене.

Маркъм дълбоко си пое дъх. Бе опияняващо да разбереш, че вършиш нещо, което никой преди теб не е постигал, нещо отвъд собственото ти разбиране, но безспорно реално. Често се казваше, че понякога науката те свързва със света така, както нищо друго не би могло. Тази сутрин и онзи едничък лист хартия на Питърсън го бяха сторили, но по странно различен начин. Триумфът от всеки експеримент настъпва тогава, когато откриеш неизследвана област на знанието. За тахионите обаче, те не разполагаха с истинско знание.

Единственото, което имаха, бе една проста бележка върху пожълтял къс хартия.

— Иън, знам как се чувствате. Ще е адски интересно да не пратим вашето съобщение. Но никой не знае какво би означавало това. То може да ни попречи да свършим онова, което искате — а именно, да предадем информацията за океана.

Ренфрю подчерта тази мисъл с „Дяволски си прав!“ и се върна към апаратите си.

Питърсън сведе клепачи, като че ли дълбоко замислен.

— Добър отговор. Знаете ли, за миг си помислих, че е възможно да има някакъв начин така да научим нещо повече.

— Наистина — съгласи се Маркъм. — Но ако не правим само онова, което разбираме...

— Точно така — отвърна Питърсън. — Изключваме парадоксите, съгласен съм. Но по-късно... — Изречението му беше замечтано.

— По-късно, естествено — измърмори Маркъм. Бе странно, помисли си той, как се разменяха ролите. Предполагаше се, че Питърсън трябва да е администраторът, който на първо място иска резултати. И все пак, сега той желаше да разшири параметрите на експеримента и да открие нови области от физиката.

А срещу това се обявяваха Ренфрю и самият той, изведнъж изпитали неувереност до какво би могъл да доведе парадоксът. Каква ирония.

Един час по-късно стройните елементи на логиката се бяха разпаднали, както често се случваше, пред категоричните подробности на самия експеримент. Шумът размазваше безстрастния датчик на осцилоскопа. Въпреки усилената работа на лаборантите, смущенията не отслабваха. Ако положението не се променеше, тахионовият лъч щеше да е безполезно разпръснат и слаб.

— Знаете ли, Иън — промърмори Маркъм, облегал се назад на дървения си лабораторен стол, — струва ми се, че това може да е свързано с материалите от Калифорнийския технически институт.

Питърсън вдигна поглед от листа с червен, диагонално отпечатан надпис „СЕКРЕТНО“. Когато можеше, той сериозно работеше по документите от препълнената си чанта.

— А? Как?

— Онези космологични изчисления — добра работа. Всъщност, отлична. Групирани вселени. Да предположим, че някой вътре в тях праща навън тахионови сигнали. Тахионите могат да проникват извън онези по-малки вселени. Единственото, което трябва да направят, е да минат през случайността хоризонт на затворената микрогеометрия. После са свободни. Те избягват от гравитационните ексцентричности и ние можем да ги засечем.

Питърсън се намръщи.

— Тези... микровселени... са други... други места за живот? И могат да са обитаеми?

Маркъм се усмихна.

— Естествено. — Той излъчваше ведрата увереност на, човек, който е работил върху изчисленията и е открил решенията. Беше изпълнен с весела сигурност, идваща от първото му схващане на пълните Айнщайнови уравнения на полето — арабески на гръцки букви, разположени наредко по страниците като ефирна паяжина. Когато ги бе видял за пръв път, му се бяха сторили безсмислени, просто наниз от заврънтупки. И все пак, да проследиш деликатните флексори, докато се свиват, докато горни индекси се редуват с долни и математически се свиват в конкретни класически величини — потенциал, маса, сили, векториращи в геометрия на кривите — това си беше върховно преживяване. Железният юмрук на реалното, скрит в кадифената ръкавица на весела математика. Маркъм виждаше в лицето на Питърсън колебливата озадаченост, която поглъщаше хората, когато се мъчеха да си представят идеи извън успокоителните три измерения и Евклидовата сигурност, ограничаваща техния свят. Зад уравненията се криеха необятни простори и прах, мъртва, но яростна материя, извиваща се към геометричната воля на гравитацията, звезди като кибритени главички, експлодиращи в безграничната нощ, оранжеви искри, които осветяваха само рядък пръстен от новородени планети. Именно математиката изграждаше всичко това — образите, които хората носеха в главите си, бяха полезни, но тромави, карикатури на свят, фин като коприна, безкрайно гладък и разнообразен. След като си видял това, след като наистина си го видял, фактът, че в едни светове могат да съществуват други, че в нашата собствена вселена могат да се развиват и още, не бе толкова голяма загадка.

— Струва ми се, че може да има обяснение за аномалното равнище на шума — каза Маркъм. — Ако съм прав, той изобщо няма термичен произход. Според мен, той идва от тахионите. Индиевоантимонидната проба не просто излъчва тахиони, а ги и приема. Получава се тахионов фон, който сме пренебрегнали.

— Фон ли? — попита Ренфрю. — От какво?

— Дайте да видим. Да опитаме с корелатора.

Ренфрю направи няколко настройки и отстъпи от осцилоскопа.

— Така би трябвало да стане.

— Какво да стане? — попита Питърсън.

— Това е анализатор на затворена кохерентност — обясни Маркъм. — Той отделя първоначалния шум в индиевата проба — тоест шума от звуковата вълна — и разграничава всички сигнали от случайния фон.

Ренфрю напрегнато гледаше датчика на осцилоскопа. По скалата трептеше сложна вълнова схема.

— Като че ли на равни интервали се забелязва поредица от импулси — каза той. — Но от време на време сигнала изчезва. — Той посочи към плавната линия, която се изгубваше сред смущенията, щом доближеше дясната страна на екрана.

— Доста постоянен сигнал, да — съгласи се Маркъм. — Ето един пик, после пауза, след това два пика заедно, отново нищо, сетне четири почти един върху друг, после пак нищо. Странно.

— Какво е това според вас? — попита Питърсън.

— Не е обикновеният фон, това е ясно — отвърна Ренфрю.

— Кохерентен е, не може да е естествен — каза Маркъм.

Ренфрю:

— Не. По-скоро...

— Шифър — довърши вместо него Маркъм. — Хайде да запишем част от това. — Той започна да пише по дъската за бележки. — В момента ли се приемат тези сигнали?

— Не, настроих апарата така, че да запише интервал от сто микросекунди. — Ренфрю протегна ръка към датчика на осцилоскопа. — Искаш ли друг интервал?

— Почакай да запиша този.

— Защо просто не го фотографирате? — попита Питърсън.

Ренфрю многозначително го погледна.

— Нямаме лента. Бюджетът е съвсем орязан, а лабораториите в последно време не са основен приоритет, нали знаете.

— Иън, запиши това — прекъсна ги Маркъм.

След час резултатите станаха очевидни. Шумът се оказа всъщност сбор от много сигнали, всеки от които покриваше останалите. От време на време се появяваха кратки групи от импулси, само за да бъдат погълнати в оглушителната буря.

— Защо има толкова сблъскващи се сигнали? — попита Питърсън.

Маркъм сви рамене. Той сбърчи нос в несъзнателно усилие да намести очилата си по-нагоре. Това придаде на лицето му изражение на внезапно, силно отвращение.

— Предполагам, че е възможно да са от далечното бъдеще. Но и вариантът с вселената с други в нея също ми звучи приемливо.

— Аз не бих възлагал големи надежди на една нова астрофизична теория — възрази Ренфрю. — Онези колеги спекулират с идеите като стокови брокери.

Маркъм кимна.

— Разбира се, те често взимат зрънце истина и го карат да се раздуе в някакъв интелектуален разтвор. Но този път имат право. Далеч сред галактиките има необяснени източници на инфрачервена светлина. Така биха изглеждали микровселените. — Той направи палатка с длани и се усмихна в нея — любимият му академичен жест. В такива моменти му действаше успокоително да може да изпълни някакъв ритуал. — Онзи твой осцилоскоп показва сто пъти повече от обикновения шум, който очакваше, Джон. Харесва ми идеята, че не сме единствени и имаме фон от тахионови сигнали. Сигнали от различни епохи, да. А също и от онези микроскопични вселени.

— Те обаче, се появяват и изчезват — забеляза Ренфрю. — Все пак мога да предавам за кратко.

— Добре — каза Питърсън. От известно време не се беше обаждал. — Продължавайте тогава.

— Надявам се онези хора от 1963 г. да не са разполагали с толкова чувствителен детектор, че да регистрират този шум — каза Ренфрю. — Ако се придържат към нашите сигнали — а те би трябвало

да изпъкват над този фон, когато предаваме нормално, — всичко ще бъде наред.

— Грег — замислено рече Питърсън с разсеян поглед, — има и нещо друго.

— О? Какво?

— Ти постоянно приказваш за малките вселени в нашата и за това как засичаме техните тахионовы съобщения.

— Точно така.

— Не е ли малко егоцентрично? Откъде знаем, че ние, на свой ред, не сме малка вселена вътре в някоя друга?

Грегъри Маркъм се измъкна от „Кавендиш“ в ранния следобед. Питърсън и Ренфрю все още не бяха в състояние да не се заяждат помежду си. Администраторът очевидно беше заинтригуван от експеримента, въпреки автоматичния си навик да се дистанцира. Ренфрю оценяваше подкрепата му, но продължаваше да натиска за още. Маркъм намираше сложното им маневриране за комично, още повече, защото всъщност бе несъзнателно. Речта на двамата мъже бе определена от класовия им произход. Ако Ренфрю беше останал работнически син, той спокойно щеше да се разбира с Питърсън, тъй като и двамата щяха да знаят фиксираната си от времето роля. Като човек, плуващ в екзотичните академични води обаче, Ренфрю нямаше на какво да се опре. Науката имаше свой начин за решаване на такива конфликти. Човек можеше да дойде без никакъв произход и да даде приноса си, без да трябва да усвоява каквито и да е нови маниери на поведение в обществото. В този смисъл отличен пример в Кеймбридж бе Фред Хойл. Хойл беше астроном от стария тип — ексцентричен търсач на истината, който излизаше с противоречиви теории и помиташе по пътя си хладните, рационални маниери, когато не отговаряха на настроението му. Ако експериментът му успееше, Ренфрю спокойно можеше да се окаже забележителен колкото Хойл — издънка на работническата класа, устояваща на бурята през цялото време. Днес повечето учени с тъмен произход се държаха неутрално и учтиво — така беше по-безопасно. Ренфрю не бе от тях. Успехът на големите съвременни научни екипи зависеше от добре организирани, гладко протичащи, мащабни операции, чиято стабилност изискваше минимум смущения — как беше терминът? —

„междучелностни взаимоотношения“. Ренфрю бе самотник с бодлива психика. Странното беше, че се държеше съвсем учтиво с повечето хора и единствено съзнателното парадирание с класови символи от страна на такива като Питърсън го изкарваше от равновесие. По време на случайните си визити Маркъм бе наблюдавал изострянето на класовите противоречия в Англия в продължение на десетилетия. Времето изглежда беше засилило вътрешните връзки в класата за голямо объркване на снизходителните марксисти, които обикновено спъваха правителствените програми. Обяснението изглеждаше ясно за Маркъм: при ускоряващия се икономически упадък, последвал богатите години на петролодобива в Северно море, хората подчертаваха различията, за да запазят живо чувството за собствената си стойност. „Ние“ срещу „Тях“ — това караше кръвта да кипи. По-добре да играят на тази разсейваща древна игра, отколкото да погледнат в лицето сивата хватка на приближаващото бъдеще.

Маркъм сви рамене, докато си мислеше за тези неща и вървеше по „Котън“, обратно към тържествените островърхи покриви на града. Той беше американец, а следователно свободен от тънките класови ритуали, чужденец с право на временно пребиваване. Прекараната година тук го беше накарала да привикне с езиковите разлики. Вече разпознаваше скептичното вдигане на вежди и високото, сухо „хм-м“ на Питърсън като добре наточено социално оръжие. Изисканият, обработен звук на Питърсъновите „свободно време“ и „графхик“ определено беше далеч по-приемлив от механичното квакане на американските администратори, които наричаха всяка информация „входяща“, винаги се „обръщаха към проблема“, представяха предложенията като „пакет“, но не винаги го „купуваха“ и които водеха „диалог с публиката“. Ако човек възразеше на подобна терминология, те отвърщаха, че е въпрос „единствено на семантика“.

Маркъм напъха ръце в джобовете на якето си и бавно продължи напред. Вече в продължение на дни се отегчаваше с едно спъващо го изчисление от областта на математическата физика и копнееше за дълга, самотна разходка, която да му помогне да се освободи от раздразнението. Той мина покрай някакъв строеж, където облечени в работни комбинезони шимпанзета носеха камъни и вършеха различна тежка работа. Забележително до какво беше довело през последните години човъркането в ДНК.

Когато наближи опашката на автобусната спирка, нещо привлече вниманието му. Чернокож мъж в спортни обувки стоеше на края ѝ. Очите му шареха, а главата му се мятеше насам-натам, сякаш на пружини. Маркъм се приближи до него, промърмори: „Ченге зад ъгъла“ и продължи нататък. Мъжът замръзна.

— Ъ? К'во? — безумно се огледа той. После се обърна към учения. Поколеба се, сетне се реши и се затича в обратната посока. Маркъм се усмихна. Стандартната им тактика беше да изчакат, докато пристигне автобусът и вниманието на опашката се насочи към качването. Тогава грабваха чантичките на няколко жени и отцепваха на висока скорост. Преди тълпата да пренасочи вниманието си, те отдавна бяха изчезнали. Маркъм бе виждал същата маневра в Лос Анджелис. Малко мрачно осъзна, че нямаше да разбере какво се готви, ако мъжът не беше чернокож.

Тръгна надолу по Хай стрийт. Просяшки ръце магически изникваха пред него, когато видеха американското му яке и после светкавично изчезваха, щом се намръщеше. На ъгъла на „Сейнт Андрюс“ и Маркет стрийт се намираше бръснарницата на Барет. Един избледнял надпис съобщаваше: „Барет желае да бръсне единствено и само мъже, нежелаещи да се бръснат сами“. Маркъм се засмя. Това бе типично кеймбриджска шега, намек за местния силогизъм на Бертран Ръсел и математиците отпреди един век. Това го върна към проблема, който го измъчваше — хаосът от смисъл, обкръжаващ експериментите на Ренфрю.

Очевидният въпрос беше: „Ами Барет? Кой ще обръсне бедния стар Барет?“ Ако Барет искаше да се избръсне и ако надписът отговаряше на действителността, то значи той не искаше да се избръсне сам. И ако Барет не се избръснеше сам, то според надписа му той искаше да се избръсне. Ръсел беше измислил този парадокс и се бе опитал да го реши посредством открития и наименован от него „мета-надпис“, който гласеше: „Барет се изключва от групата на всички мъже, за които се отнася първият надпис“. Това чудесно приключваше въпроса за Барет, но нещата в истинския свят не бяха толкова лесни, утрешното предложение на Питърсън да не пращат съобщението за банката бе притеснило Маркъм повече, отколкото искаше да покаже. Проблемът с цялата тахионова теория се състоеше в това, че идеята за причинно-следствената верига не съответстваше на собственото ни

възприемане на времето като движещо се напред. Ами ако не пратеха това съобщение? Стегнатата малка верига, чиито стрели летяха от бъдещето към миналото и обратно, щеше да се разпадне. В нея нямаше никакви човешки същества. Целта на съвременната физична теория беше да говори за действителността като независима от наблюдателя — поне ако се изключеше квантовата механика. Но ако Питърсън се намираше в причинно-следствената верига, той притежаваше способността да променя решението си по всяко време и така да променя цялото проклето нещо. „А може би го беше направил?“ Маркъм спря, погледна през покритото с прах стъкло и видя как подстригват кехлибарената коса на някакво момче. Къде бе човешката свободна воля в тази загадка?

Уравненията немееха. Ако Ренфрю успееше, как щяха да се променят нещата около тях? Маркъм внезапно си представи свят, от който липсваше океанският цъфтеж. Заедно с Ренфрю и Питърсън щеше да излезе от „Кавендиш“, за да открие, че никой не разбира за какво бръщолевят те. „Океански цъфтеж ли? Отдавна решихме този проблем.“ И тримата щяха да се превърнат в безумци, в странно трио, споделящо обща заблуда. Все пак, за да следва логиката, уравненията твърдяха, че пращането на съобщението не би могло да окаже чак толкова силно въздействие. На първо място то би могло да премахне самата причина за излъчването на тахионите. Така че трябваше да има някаква логична картина, в която Ренфрю все още да е получил първоначалните си данни, да се обръща за помощ към Световния съвет и в същото време...

Маркъм се отърси от настроението си, усещайки, че по тялото му пролазват студени тръпки. Тук имаше нещо по-дълбоко, някакъв липсващ, жизненоважен физичен въпрос.

Разтревожен, той бързо се отдалечи от бръснарницата. На просторното, оформено като пай поле, известно като „Паркърс Пийс“, лениво течеше игра на крикет. Преди един век тук беше наблюдавал игрите математикът Г. Х. Харди, помисли си Маркъм, и често бе пропилявал следобедите си в мързел, точно като него сега. Маркъм разбираше целта на играта, но не и подробностите. Никога не бе знаел жаргона на крикета и не можеше да определи дали играта е добра. Той мина зад редовете от зрители, които се бяха отпуснали на брезентовите си столове и се зачуди какво биха си помислили зрителите на крикет

отпреди век за съвременна Англия. Подозираше обаче, че подобно на повечето хора дори в днешно време, те щяха да решат, че утрешният ден ще е почти същия като днешния.

Маркъм зави по Риджънт стрийт и мина покрай университетската ботаническа градина. Зад нея имаше мъжко училище. „Милостиво благоволявайки да разпореда правилата за горните класове“ — гласеше една древна кралска фраза. Той влезе през сводестата порта и спря пред дъската с училищни обяви. „Следните са загубили свои вещи. Да бъдат в кабинета на отговорника за дисциплината в четвъртък, 4-и юни.“

Никакво „моля“. Никакви ненужни лиготии — просто директно заявление. Маркъм можеше да си представи краткия разговор: „Съжалявам, нали разбирате...“, „Обичайно наказание. Петдесет реда отличен краснопис. Донесете ми ги утре в междучасието.“ И ученикът щеше да напише: „Безотговорното ми отношение към личните ми вещи ще престане.“

Фактът, че ученикът спокойно можеше да използва някой от наскоро изобретените диктофони за почти всичките си домашни работи, нямаше никакво значение — тук беше царството на принципа.

Странно как устояваха на времето системите, когато всичко друго — сгради, политика, слава — изчезваше. Може би именно в това се криеше силата на тази страна. Тук властваше някакво безвремие, прекалено крехко, за да издържи на сухия калифорнийски въздух. Сега, когато лятото беше разцъфтяло с пълна сила, с благовъзпитания си вид училищата и колежаите изглеждаха още поостарели — парчета износено време. Маркъм усети как собственото му настроение се освобождава от безкрайната сурова зима и дъждовната пролет.

Той остави мислите си да се отклонят от въпроса за тахионите, търсейки убежище в тази спокойна аура на миналото. За него тук бе различно, знаеше това. Англичаните бяха риби, плуващи в това море на миналото. За тях то присъстваше осезаемо и продължаваше да живее, критикувайки събитията като едва доловимо суфлиране. Американците възприемаха миналото като скоба, отворена в носещите се напред изречения на настоящето, забележка, нещо встрани от потока.

Маркъм тръгна обратно към колежаите, оставил чувството за натиска на времето да го проникне. Заедно с Джан бяха ходили на

прием в няколко от тях — върховното англофилско преживяване. Мемориалната чиния, която блестеше като живак и бокалите с гербове. В облицованата с полирано дърво стая за след вечеря в позлатени рамки висяха намръщените портрети на основателите на колежа. В огромната трапезария Джан с изненада се беше сблъскала с фактическа сегрегация: възпитаниците на „Итън“ на една маса, тези на колежа „Хароу“ — на друга, завършилите по-незначителни училища — на трета и накрая, на последната маса — училите в държавни училища и всички останали. За един американец в такава цитадела на образованието, след десетилетия свирепа борба за равенство на всяка цена, това изглеждаше странно. Усещаше се някакво настойчиво упование в наследените предимства и дори идеята, че тази система е наследено достойнство. Миналото бе навсякъде. Можеш да си в крак с времето до секунда, да си високо образован и въпреки това да си седиш тихо и удобно в хора на параклиса в „Кингс колидж“ и да слушаш как херувимчетата в елизабетински ризи се опитват да пръснат витражите с дискантовото си пеене. Като че ли в някакъв мъглав смисъл миналото все още беше тук, сякаш всички те бяха свързани и възприемането на бъдещето като нещо осезаемо живееше в настоящето.

Маркъм се отпусна за миг и остави идеята да се изтрие от подсъзнанието му. Разходката беше точно онзи лек тласък, от който се нуждаеше умът му; бе използвал този метод и по-рано. Нещо... нещо за действителността, която трябва да е независима от наблюдателя...

Той вдигна поглед нагоре. Жълтеникав облак се носеше бързо и ниско над сивите кули и хвърляше тежка сянка върху стените на черквата „Грейт Сейнт Мери“. Камбани звънтяха с порои от звуци в светкавично захладнелия въздух — облакът като че ли изсмукваше топлината от вятъра.

Маркъм се загледа в къдрещите се вълма мъгла, които се разтваряха над него в дирята на облака. После изведнъж го осени. Същината на проблема беше онзи наблюдател, човекът, който трябваше да гледа на нещата обективно. Кой бе той? В квантовата механика самите уравнения не казваха нищо за това в коя посока би трябвало да се движи времето. От момента, в който се направеше измерването, експериментът трябваше да се приема като нещо, което генерира вероятности. Уравненията можеха да кажат единствено колко

вероятно е дадено „по-късно“ събитие. Това беше същината на квантума. Уравнението на Шрьодингер можеше да разгъва нещата и напред, и назад във времето. Едва когато наблюдателят посочеше с пръст и направеше измерването, нещо фиксираше посоката на времевия поток. Ако всемогъщият наблюдател измереше една частица и я откриеше в положение x , то той и даваше лек тласък със самия акт на наблюдението. Това беше принципът на несигурността на Хайзенберг. Не можеше да се каже точно колко силен тласък оказва наблюдателят на нещастната частица, така че бъдещото ѝ положение бе донякъде несигурно. Уравнението на Шрьодингер описваше сбор от вероятности, свързани с това къде ще се появи после частицата. Човек можеше да ги открие като си представеше движеща се напред във времето вълна, която дава възможност на частицата да се появява на много различни места в бъдещето. Вероятностна вълна. Старата картина с билиардната топка, в която частицата се движи с Нютонова сигурност към следващата си точка, бе просто заблуда. Най-вероятното положение на частицата всъщност беше абсолютно същото като Нютоновото — но имаше и други възможни пътища. Не толкова вероятни, да, но възможни. Проблемът изникваше тогава, когато наблюдателят отново посочеше с пръст и направеше второто си измерване. Той откриваше частицата на едно място, а не в други възможни точки. Защо? Защото наблюдателят винаги смяташе сам себе си по принцип нютонианец — „класически измервател“, както се казваше на специализиран жаргон.

Маркъм широко се усмихна, когато излезе на „Кингс Пърейд“. В този аргумент се криеше уловка. Класически наблюдател не съществуваше. Всичко на света бе квантово-механично. Всичко се движеше според вероятностните вълни. Така че самият масивен, непокътнат експериментатор биваше тласнат назад. Той получаваше известен тласък от обидената частица и това означаваше, че наблюдателят също е квантово-механичен. Че е част от системата. Експериментът беше по-голям и по-сложен от простите идеи в миналото. Всичко бе част от експеримента и никой не можеше да се дистанцира от него. Можеше да се говори за втори наблюдател, по-едър от първия, който остава незасегнат от експеримента — но това просто преместваше проблема едно стъпало по-нагоре. Последното отстъпление беше цялата вселена да се разглежда като „наблюдател“,

така че да се получи логична система. Но това означаваше, че целият проблем трябва да се реши от движението на вселената едновременно, без то да се разделя на удобни, отделни експерименти.

Същността на проблема беше какво кара частицата да се появява само в една точка? Защо избира едно от възможните положения, а не друго? Сякаш вселената имаше много възможни пътища, по които да поеме, а нещо я караше да избере само един от тях.

Маркъм спря, загледан в шеметната височина на „Грейт Сейнт Мери“. Над горния ѝ перваз надничаше някакъв студент — валчеста глава на стоманеносиния фон.

Каква бе точната аналогия?

Тахионовият лъч поставяше същия проблем. Ако идеите на Маркъм бяха верни, някаква вероятностна вълна се движеше напред-назад във времето. Предизвикването на парадокс караше вълната да се движи в затворена верига, което довеждаше системата до пълна лудост и неспособност да реши в какво състояние би трябвало да се намира. Нещо трябваше да реши това. Имаше ли тук някаква аналогия, някакъв неподатим наблюдател, който караше времето да тече напред, вместо назад?

Ако беше така, парадоксът имаше отговор. Законите на физиката някак си трябваше да осигурят отговор. Но уравненията продължаваха да немят неразгадаеми. Както винаги, основният въпрос, на който отговаряше математиката, бе „как“, а не „защо“. Трябваше ли да се намеси неподвижният наблюдател? Кой беше той — Господ ли? Спокойно можеше да е Той.

Маркъм раздразнено поклати глава. Идеите се рояха като пчели, но той не можеше да ги фиксира. Изведнъж изръмжа и се отклони през велосипедната алея към „Боус & Боус“.

Новите книги бяха малко — издателският бизнес западаше, отстъпвайки пред телевизионната вълна. Вниманието му привлече някаква жена, която се занимаваше със счетоводната книга — много секси. Извън неговия възрастов обхват обаче, мрачно си помисли той. Беше започнал да се приближава до етапа, през който амбициите почти винаги надхвърляха вероятността за успех.

Проблемът с тахионите продължаваше да го тревожи, докато се прибираше вкъщи през „Кавендиш“ и плажа. Поляната, наречена

поради някаква древна причина „Земя на празника на жътвата“, бе застинала във влажния, топъл следобед. Всичко беше тихо, като че ли годината бе застанала неподвижно на върха на дългия склон, по който беше изпъзляла от хватката на зимата и от който скоро трябваше да започне да се спуска. Маркъм свърна на юг към Грантчестър, където все още бе в процес на строеж ядреният реактор. С всичките закъснения, сякаш никога нямаше да довършат срязания на две пинг-понг, който трябваше да покрие къкрещата вътрешност. Ливадите наоколо бяха кътче на селски покой. Крави стояха в мастилената сянка на дърветата и помахваха с опашки, за да разгонват мухите. Носеха се сънливи звуци, тихо гукаха гълъби, някъде бръмчеше самолет. Въздухът беше натежал от аромати на магарешки бодил, бял равнец, спореж и вратига. В сочната трева като от засада изскачаха ярки багри: жълта лайкучка, сини камбанки, лилавото огнивче, обвеяно с литературна слава.

Джан четеше, когато Маркъм се прибра вкъщи. Любиха се лениво в горната спалня, овлажнявайки чаршафите. После в дремещите му мисли затрептя образът на жената от „Боус & Боус“. Във въздуха висеше аромат на мускус. Дългият ден продължи чак до десет часа вечерта, без да иска да отстъпи мястото си на нощта. Докато проверяваше някакво изчисление на бледата късна светлина, Маркъм си спомни, че някъде другаде на планетата някой друг плаща за тези най-дълги летни дни с тежкия дан на ледените зимни нощи. „Дълговете растат“ — помисли си той. И докато четеше в онази вечер на разпространяващия се цъфтеж, изглеждаше, че ще трябва да плащат много.

16.

8 април 1963 г.

Гордън закъсняваше за заседание на факултетния съвет и бързаше, когато пътя му пресече Бърнард Кароуей.

— А, Го-дън, трябва да поговоря с теб. — Нещо в гласа на другия накара Гордън да спре.

— Чух за оная ваша работа с Шрифър. Гледах някакви глупости за нея по късните новини — един от студентите ми позвъни да ги гледам. — Кароуей склочи ръце зад гърба си. Жестът му придаде безпристрастен вид.

— Ами... да, струва ми се, че Сол малко надхвърли границите...

— Радвам се да чуя това от теб! — внезапно се развесели Бърнард. — Забелязал съм, че, хм... е, Сол е склонен да преувеличава такива неща, нали знаеш. — Той погледна към Гордън за потвърждение.

— Понякога.

— Самият аз не бих могъл да си представя нещо толкова невероятно — експерименти с ядрен магнитен резонанс ли каза той? Много странен начин за общуване.

— Сол смята, че част от... хм, съобщението представлява астрономически координати. Сигурно си спомняш, че идвах при теб...

— Значи това е същността на въпроса? Просто някакви координати?

— Е, той наистина превърна импулсите в онзи образ — неубедително призна Гордън.

— А, онзи. На мен пък ми прилича на детска драсканица.

— Не, в него има някаква структура. Що се отнася до съдържанието, ние не...

— Мисля, че трябва да внимаваш с това, Го-дън. Разбери, харесвам някои от работите на Шрифър. Но аз, както и други членове на астрономическата общност, смятаме, че той е, хм, навярно

прекалено погълнат в онова свое радиообщуване. А сега и това — да открие съобщения в експерименти с ядрен резонанс! Според мен, Шрифър наистина прехвърля границата.

Бърнард сериозно кимна и погледна надолу към краката си. Гордън се чудеше какво да каже. В астронома се долавяше тържественост, която отблъскваше пряко противоречие. Той носеше прекомерното си тегло с агресивна енергия, която сякаш предизвикваше някой да се опита да му направи нещо. Беше нисък и имаше от онзи тип бъчвоподобни гърди, които в отпуснато състояние изведнъж се оказваха просто силно прибран корем. Докато Гордън го гледаше, шкембето му увисна надолу — съсредоточил се върху греховете на Шрифър, Бърнард бе забравил за него. Бродираното му яке изпъкна, копчетата се опънаха. Физикът си представи, че чува колана на другия да проскърцва от внезапния натиск. Насилването на дрехите му беше компенсирано от несъзнателния изблик на удоволствие, променил сериозното му изражение с отпускането на корема му.

— Това лепва черно петно на цялата игра, нали знаеш — внезапно каза Бърнард и вдигна очи. — Черно петно.

— Мисля, че докато не стигнем до основното...

— Основното е, че Шрифър те е въвлякъл със себе си, Го-дън. Сигурен съм, че цялата идея е била негова. Съжалявам, че катедрата ни трябва да се замесва с неговите щуротии. Ако си благоразумен, ще се откажеш.

След този съвет Бърнард кимна и се отдалечи.

Купър вдигна поглед, когато Гордън влезе в лабораторията.

— Добр'утро, как си? — рече Гордън.

Той кисело се замисли, че хората казваха по навик „как си“, вместо формален поздрав, макар това всъщност изобщо да не ги интересуваше.

— Чувствам се като лайно върху бисквита — измърмори Гордън. Купър се намръщи озадачен. — Гледа ли новините снощи? — попита физикът.

Купър присви устни.

— Да — отвърна той, сякаш изобщо не го беше грижа.

— Нямах намерение да изпускам нещата от ръцете ни. Шрифър просто грабна топката и изчезна с нея.

— Е, може да е спечелил някоя и друга точка.

— Така ли мислиш?

— Не — призна Купър. Той се наведе и се зае да настройва осцилоскопа, след като очевидно бе казал всичко, което искаше. Гордън сви рамене, с вид на човек върху чиито плещи има голям товар.

— Някакви нови данни? — попита той, напъха юмруци в джобовете на панталоните си и започна да се разхожда напред-назад из лабораторията. Докато оглеждаше апаратурата, изпитваше искрено удоволствие от мисълта, че поне тук знаеше какво става и кое е важно.

— Записах няколко добри резонансни линии. Сега работя по измерванията, които решихме да направя.

— А, добре. — „Виждаш ли, правя само онова, което заедно решихме. Няма да успееш да ме хванеш с някакъв неочакван резултат, няма да стане.“

Гордън продължи да се разхожда още известно време и провери уредите. Азотът клокочеше под тънката си ледена обвивка, трансформаторите жужаха, помпите тежко пухтяха. Той прегледа лабораторния дневник на Купър, като търсеше евентуални източници на грешка. Припомни си простите теоретични изрази, които би трябвало да се потвърждават от данните на студента. Цифрите попадаха окуражително близо до теоретичните стойности. До ученически стегнатите редове на Купър разтегленият му почерк изглеждаше като някакво нечисто човешко натрапване сред спретнатата, безмилостна правоъгълност на карираните страници. Купър пишеше с химикалка. Гордън използваше писалка „Паркър“, дори за бързи изчисления като това. Предпочиташе елегантното й, гладко плъзгане и нотката на значителност, която нейните дебели, сини линии придаваха на листовите. Една от причините, поради които беше преминал от бели на сини ризи, бе празната надежда, че така ще е по-лесно да скрие мастилени петна по левия джоб на гърдите си.

Работата сред безгрижния хаос на продължаващия експеримент и драскането в дневника го успокоиха. За миг той отново беше в Колумбия, син на Израел, верен на Нютоновата кауза. Но след като провери и последните цифри на Купър, нямаше какво повече да прави. Мигът бе отминал. Той отново потъна в света.

— Готов ли си с обобщението, което те помолих да напишеш за кандидатския си изпит? — попита той Купър.

— А, да. Почти съм готов. Утре ще ти го дам.

— Добре. Добре. — Гордън се поколеба — още не му се тръгваше. — Я ми кажи, хм — нямаш ли нещо друго, освен обикновените резонансни криви? Никакво...

— Съобщение ли? — съвсем леко се усмихна Купър. — Не, няма съобщение.

Гордън кимна, разсеяно се огледа и излезе.

Той не се върна в кабинета си, а отиде във Физичната библиотека. Тя се намираше на партерния етаж на здание Б и във въздуха се носеше някакво усещане за разхвърляност и временност. Всичко в КУЛХ^[1] бе така, в сравнение с кънтящите коридори в Колумбия, а напоследък се приказваше, че ще променят даже името на университета. Ла Хола щеше да бъде присъединена към хаоса на Сан Диего. Градският съвет говореше за икономии от противопожарната служба и полицията, но на Гордън това му се струваше още една стъпка към постоянното уеднаквяване, към лосанджелизирането на онова, което преди представляваше приятни и очарователни различия. Така че КУЛХ щеше да стане КУСД^[2] и щеше да бъде загубено нещо повече от обикновеното име.

Той прекара час в преглеждане на новоизлезлите физични списания и после направи някои справки, свързани с негова незначителна идея. След известно време вече нямаше никаква работа, а до обяд оставаше още цял час. Някак си неохотно Гордън се върна в кабинета си, без да се качва до третия етаж, за да вземе сутрешната си поща, а тръгна между сградите на физическия и химическия факултети, като мина под архитектурния каприз на свързващия ги мост. Изящната форма на свързаните шестоъгълници привличаше погледа, трябваше да признае това. Обаче се чувстваше някак неспокойно да се провира през тази огромна дупка от насекомо, като че ли образец за бъдещо гнездо на оси.

Не се изненада, когато откри вратата на кабинета си отворена, защото обикновено я оставяше така. Единствената разлика между поведението на хуманитаристите и специалистите по точни науки, която беше забелязал, бе свързана с вратите: хуманитаристите ги

затваряха и така обезкуражаваха случайните посетители. Гордън се зачуди дали това имаше дълбоко психологическо значение, или вероятно, по този начин хуманитаристите скриваха кога се намират в университета. Доколкото той можеше да каже, отговорът беше: рядко. Всички те изглежда работеха вкъщи.

Айзък Лейкин стоеше в кабинета му с гръб към вратата и гледаше към скелета за бъдещото гнездо на оси, което бе надвиснало отгоре.

— А, Гордън — измърмори той, като се обърна. — Търсех те.

— Мога да си представя защо.

Лейкин седна на ръба на бюрото на Гордън. По-младият мъж остана прав.

— Е?

— Онова нещо с Шрифър.

— Да. — Професорът вдигна поглед към флуоресцентните лампи и присви устни, като че ли внимателно подбираше правилните думи.

— Нещата излязоха от контрол — услужливо му подсказа Гордън.

— Да, страхувам се, че е така.

— Шрифър ми обеща, че по новините няма да замесва нито мен, нито КУЛХ. Единствената му цел бил онзи чертеж.

— Е, въпросът далеч надхвърли тези рамки.

— Как така?

— Получих доста телефонни обаждания. Ти също щеше да получиш, ако си беше седял в кабинета.

— От кого?

— От колеги. Хора, които се занимават с ядрен резонанс. Всички те искат да знаят какво става. Аз също.

— Ами... — Гордън обобщи второто съобщение и решението на Шрифър. — Страхувам се, че Сол наистина прекрачи границата, но...

— Съгласен съм. Позвъни ми и шефът на личен състав.

— И какво?

— И какво ли? Наистина, той няма много действителна власт. Но колегите ни имат. Приели са решение.

— Какво?

Лейкин сви рамене.

— Ще трябва да отречеш заключенията на Шрифър.

— Ъ? Защо?

— Защото са погрешни.

— Аз не зная това.

— Човек не трябва да излиза с твърдения, които не може да докаже.

— Но да ги отречем също няма да е вярно.

— Смяташ ли хипотезата му за вероятна?

— Не — неспокойно се раздвижи Гордън. Бе се надявал да не му се налага да казва каквото и да е — нито да потвърждава, нито да опровергава.

— Тогава недей да се съгласяваш с него.

— Не мога да отрека, че сме получили онова съобщение. Беше казано съвсем ясно.

Лейкин вдигна вежди с презрителното изражение на европейец, с което като че ли искаше да каже: „Как мога да се разбера с такъв човек?“. В отговор Гордън несъзнателно дръпна панталоните си, мушна палци в колана на хълбоците си и сви рамене. Абсурдно, той изведнъж си представи Марлон Брандо в същата поза, присвил очи срещу някакъв главорез, който току-що се е изпречил на пътя му. Гордън премигна и се опита да измисли какво да каже.

— Нали разбираш — внимателно продължи Лейкин, — че приказките за съобщението — освен че ще те направят на глупак, — ще хвърлят съмнение върху ефекта на спонтанен резонанс?

— Може би.

— Някои от телефонните обаждания бяха свързани точно с този въпрос.

— Може би.

Лейкин остро го изглежда.

— Струва ми се, че ще трябва да се поогледаш и да помислиш за това.

— Да блестиш е по-добре, отколкото да се оглеждаш — шеговито измърмори Гордън.

Професорът се вцепени.

— Какво си...

Телефонът иззвъня. Гордън с облекчение грабна слушалката. Отговорите му бяха едносрични.

— Добре. Значи в три часа. Номерът на кабинета ми е 118.

Когато затвори, той безизразно погледна към Лейкин и каза:
— „Сан Диего Юниън“.
— Ужасен вестник.
— Естествено. Искат някои подробности за историята.
— Ще се срещнеш ли с тях?
— Разбира се.
Лейкин въздъхна.
— И какво ще им кажеш?
— Ще им кажа, че не знаая откъде, по дяволите, идва сигналът.
— Неразумно. Неразумно.

След като Лейкин си тръгна, Гордън се замисли за ненадейната фраза, която беше изрекъл: „Да блестиш е по-добре, отколкото да се оглеждаш“. От кого ли я бе чул? Навярно от Пени — звучеше като някаква литературна забележка. Но наистина ли мислеше така? Гонеше ли слава, като Шрифър? Бяха го навикнали да поема известно количество вина за подобни неща — такова бе клишетото, нали, евреите изпитваха чувство за вина, така ги бяха научили майките им. Но не ставаше дума за вина, не — интуицията ясно му подсказваше това. Инстинктивно чувстваше, че в съобщението се криеше нещо, че беше истинско. Стотици пъти бе премислял нещата и трябваше да разчита на собствената си преценка, на собствените си данни. И ако за Лейкин темата бе глупава, ако Гордън му изглеждаше мошеник, така да бъде.

Той пъхна палци в колана си, погледна навън към калифорнийската насекомоподобна архитектура и се почувства добре, дяволски добре.

След като репортерът от „Сан Диего Юниън“ си тръгна, Гордън продължаваше да се чувства уверен, макар и с известно усилие. Журналистът му беше задал много тъпи въпроси, но така и трябваше да е. Физикът подчертаваше несигурните моменти, а „Юниън“ искаше ясни отговори на астрономическите въпроси, за предпочитане събрани в едно, поддаващо се на цитиране изречение. За Гордън основното бе как се прави наука — че отговорите винаги са временни, че винаги се чака резултатът от бъдещи експерименти. „Юниън“ очакваше приключения, вълнения и повече доказателства от един университет на

пътя към своето величие. Наистина успя да измъкне известна информация, но не много.

Гордън подреждаше пощата си и отделяше част от материалите, за да ги прочете вечерта, когато пристигна Рамси.

След формалните поздрави — Рамси изглежда искрено се интересуваше от времето — той извади лист от някакъв плик и каза:

— Този образ ли показва Шрифър снощи?

Гордън го погледна.

— Откъде го взе?

— От твоя студент, Купър.

— А той откъде го е взел?

— Казва, че от Шрифър.

— Кога?

— Преди няколко седмици. Шрифър отишъл при него да провери точките и тиретата, така казва.

— Хм. — Гордън си помисли, че е трябвало да се досети, че Шрифър ще го направи. Предпазливостта му беше оправдана. — Добре, няма значение. И какво от това?

— Ами, не мисля, че има някакъв смисъл, но всъщност не съм разполагал с достатъчно време да... виж, това, което искам да те питам, е какво прави онзи тип Шрифър?

— Той дешифрира второ съобщение. Смята, че идва от звезда, наречена Херкулес 99, която...

— Да, да, знам. Въпросът е защо излезе по телевизията?

— За да разчете онзи образ.

— Той не знае за първото съобщение, онова, върху което работя аз, нали?

— Естествено, че знае.

— Леле, ама онези неща по телевизията — това са глупости, нали?

Гордън сви рамене.

— Аз съм агностик. Не зная какво означава образът, така и казах току-що на един репортер.

Рамси изглеждаше разтревожен.

— Обаче смяташ, че това е по-важно, нали? Съобщението, по което работя аз?

— Да.

— И онова на Шрифър са пълни глупости?

— Аз съм агностик — повтори Гордън, внезапно почувствал умора. Всички искаха от него вечната, абсолютна Истина, а той не разполагаше с нея.

— Господи. Биохимическата част започва да придобива някакъв смисъл, знаеш ли? Малкият експеримент, който възложих на един от студентите си, дава известен резултат. И после идва това...

— Не се тревожи. Съобщението на Шрифър може да се окаже чиста глупост, доколкото мога да определя. Виж, бях притиснат и... — Гордън изтри челото си, — просто се изплъзна от ръцете ми. Продължавай с експериментите, става ли?

— Да, става. Притиснат, защо?

— Шрифър. Той смята, че е дешифрирал нещо и най-ненадейно излиза по телевизията. Не беше моя идея.

— А. А, да. Това вече променя нещата — изглежда се успокои Рамси. После лицето му отново помръкна. — Ами първото съобщение?

— Какво?

— Отказваш ли се от него?

— Не. Нямам такива планове.

— Добре. Добре.

— Можеш да работиш по него колкото искаш.

— Чудесно — подаде му ръка Рамси, сякаш току-що бяха сключили сделка. — Ще те държа в течение.

Гордън тържествено стисна дланта му.

Малкият театър с Рамси отначало го беше разтревожил, но разбираше, че това е част от отношенията с хората: ако изобщо искаш да общуваш, трябва да възприемаш техния глас, да гледаш на нещата от тяхната гледна точка. Рамси виждаше всичко това като игра, първото съобщение е секретната информация, а Шрифър е просто натрапник. Е, за целите на вселената на Рамси, така да бъде. В по-младите си години Гордън щеше да се отнесе с груб цинизъм към заемането на някаква поза, само за да убеди някого. Сега нещата не изглеждаха така. Той не лъжеше Рамси. Не скриваше информация. Просто описваше събитията по различен начин. Пубертетските клишета за истината, красотата и птицата, която никога не си бил, бяха

пълни глупости, опростенчески категории. Когато искаш да постигнеш нещо, казваш каквото трябва. Така ставаха нещата. Рамси щеше да продължи с експериментите, без да си блъска главата за неизвестностите и с малко късмет може би щяха да открият нещо.

Гордън се отдалечаваше от сградата на физическия факултет и се насочваше към Тори Пайнс роуд, където беше паркиран шевролетът му, когато някаква слаба фигура вдигна ръка за поздрав. Той се обърна и позна Мария Гьоперт Майер, единствената жена в катедрата. Преди известно време бе получила удар и сега се появяваше рядко, движейки се като призрак по коридорите — едната ѝ половина беше частично обездвижена и говореше размазано. Лицето ѝ бе отпуснато и тя изглеждаше уморена, но в очите ѝ Гордън можеше да види проникателна интелигентност, която не оставяше нищо да ѝ се изплъзне.

— Вярваш ли в твоите... ре... резултати? — попита го тя.

Гордън се поколеба. Под проникателния ѝ поглед се чувстваше като под микроскопа на историята — тази жена беше дошла от Полша, бе преживяла годините на войната, бе участвала в изолирането на ураниеви изотопи по проекта „Манхатън“ в Колумбия, беше работила с Ферми точно преди той да се разболее от рак. Бе преминала през всичко това и много повече: съпругът ѝ Джо, блестящ химик, беше редовен професор в Чикаго, докато на нея ѝ бе отказано университетско звание и трябваше да се задоволи с мястото на научен сътрудник. Гордън внезапно се зачуди дали това я е ядосало, докато е работела по донеслия ѝ слава черупчест модел на ядрото. В сравнение с онова, с което се беше сблъскала тя, неговите проблеми изглеждаха нищожни. Той прехапа устни.

— Да. Да, струва ми се. Нещо... нещо се опитва да се свърже с нас. Но не зная какво.

Тя кимна. В начина, по който го направи, въпреки обездвижената половина на лицето ѝ, имаше ведро увереноост, която докосна нещо в душата на Гордън. Той премигна на пронизващата светлина на залеза и блясъкът се превърна в топла вода в очите му.

— Добре, добре — промърмори жената със запъване и се отдалечи, като продължаваше да му се усмихва.

Прибра се вкъщи точно след Пени и я завари да се преоблича. Той захвърли в ъгъла чантата, която носеше грижите на деня му.

— За къде се стягаш? — попита я Гордън.

— Отивам да покарам сърф.

— Господи, вече се стъмва.

— Вълните не знаят това.

Той се облегна на стената. Енергията ѝ го изуми. Тази страна на Калифорния му се струваше най-сложната: чисто физическия и аспект, вътрешната ѝ движеща сила.

— Ела с мен — предложи му тя, докато обличаше френските си бикини и тениската. — Ще те науча да го правиш.

— Хм — отвърна Гордън. Не искаше да споменава, че си е мечтал за чаша бяло вино и за вечерните новини. В края на краищата, помисли си той — и тази мисъл изведнъж не му хареса много — можеше да има продължение на историята на Шрифър.

— Хайде.

На Уиндънсий Бийч той я гледаше как прокарва пътека надолу от хребета на спускащата се вълна и ѝ се чудеше: крехко момиче, което управлява безмозъчна дъска и властва над сляпото движение на океана, увиснала във въздуха, сякаш по някакво чудо на Нютоновата динамика. Струваше му се истинска мистерия и все пак чувстваше, че не би трябвало да е изненадан — в края на краищата, това беше класическа динамика. Тайфата, която бе видял край помпената станция, вилнееше в морето. Хлапетата язدهа сърфовете си в очакване на свършената, приближаваща се еднотонова грамада вода — гъвкави кафяви тела върху белите дъски. Гордън се потеше с безпощадната рутина на упражненията от Кралските канадски военновъздушни сили и се успокояваше, че тя е почти като очевидното удоволствие, което доставяше на сърфистите цепенето на вълните. След задължителните клякания и лицеви опори той потича по пясъчната ивица, като пухтеше и някак си мъгляво се опитваше да разплете обърканите събития от деня. Те отказваха да му се подчинят: денят не желаше да се разчлени в проста парадигма. Навъсен и потен, Гордън спря, като задъхано гълташе соления въздух. Пени се носеше напред върху дъската си, увиснала в гъстия въздух и му махаше. Океанът зад нея се загърна сам в себе си, сграбчи сърфа ѝ с гладка длан и го преобърна. Тя се олюля,

размаха ръце, загуби равновесие и падна. Кипящата пяна я погълна. Гладката бяла дъска се преметна напред и се превъртя, тласната от силата на инерцията. Главата на Пени изплува, с коса, плесната върху главата ѝ като шапка — очите ѝ премигваха, оголените ѝ зъби се белееха в сумрака. Тя се смееше.

— Какво има за вечеря? — попита той, докато се обличаха.

— Каквото поискаш.

— Салата от ангинари, после фазан и накрая — плодова салата с бренди.

— Надявам се, че можеш да приготвиш всичко това.

— Добре, ти какво искаш?

— Излизам. Не съм гладна.

— Ъ? — с тъпа изненада зяпна Гордън. Той беше гладен.

— Отивам на митинг.

— За какво?

— Митинг. Политически, предполагам.

— За какво? — настоя той.

— За Голдуотър.

— Какво?

— Може да си чувал за него. Кандидат е за президент.

— Шегуваш се. — Той замръзна с крак във въздуха, наполовина обул шортите си. После, осъзнал колко комичен е видът му, стъпи на земята и ги донавлече. — Той е малоумен...

— Дърдорко?

Не, не се бе сетил за Синклер Луис.

— Нека просто остане „малоумен“.

— Да си чел „Съвестта на един консерватор“? Там казва много неща.

— Не, не съм. Но виж, когато ти беше за Кенеди, с неговия договор за забрана на ядрените опити и някои наистина нови идеи във външната политика, Съюзът за прогрес...

— Плюс Залива на прасетата, Берлинската стена, неговият по-малък брат със свински очички...

— О, я стига. Голдуотър е просто пионка в ръцете на едрия бизнес.

— Той ще се изправи срещу комунистите.

Гордън седна на леглото им.

— Ти не вярваш на тези глупости, нали?

Пени сбърчи нос, жест, чието значение Гордън знаеше — тя беше твърдо решила.

— Кой прати нашите мъже в Южен Виетнам? Ами какво стана с Клиф и Бърни?

— Ако Голдуотър спечели, там ще бъдат пратени милиони като Клиф и Бърни.

— Голдуотър ще постигне там победа, а няма само да се размотава.

— Пени, това, което трябва да се направи, е да се сложи край на нашите жертви. Защо да поддържаме диктатор като Дием?

— Единственото, което знам, е, че там убиват мои приятели.

— И Големият Бари ще промени всичко това.

— Естествено. Изглежда ми солиден. Ще възпре социализма в родината ни.

Гордън се отпусна назад на леглото и издаде примирена въздишка на недоверие.

— Пени, знам, че ме смяташ за някакъв нюйоркски комунист, но не мога да разбера...

— Вече закъснявам. Линда ме покани на този коктейл в чест на Голдуотър и ще отида. Искаш ли да дойдеш?

— Мили Боже, не.

— Добре, тръгвам.

— И ти, литераторката, поддържаш Голдуотър? Я стига.

— Знам, че не се вписвам в стереотипа ти, но това си е твой проблем, Гордън.

— Господи.

— Ще се върна след няколко часа. — Тя среса назад косата си, огледа блисанилата си пола и решително и енергично излезе от спалнята. Гордън лежеше и я гледаше как тръгва, без да може да определи дали е сериозна. Пени с трясък захлопна предната врата и той реши, че наистина е сериозна.

От начало не бяха обещаваща двойка. Запознаха се на едно събиране на вино и картопки в някаква вила на плажа на Проспект стрийт, на стотина метра от Музея за изобразително изкуство в Ла

Хола. (Когато за пръв път отиде в Музея, Гордън не обърна внимание на надписа и реши, че това просто е още една галерия, малко по-добра от останалите; да нарича нея и „Мет“ музеи му се струваше истински виц.) Първото му впечатление от Пени беше за строен порядък: хубави зъби, педантично чиста кожа, неизискваща грижи коса. Сравнението с малкото жени, с които се бе срещал в Ню Йорк, накрая завърши в нейна полза. Тя изглеждаше блестяща и открита, способна на неподправено весел разговор, неповлияна от готовите мнения на „Ню Йорк Таймс“ или от последния студентски семинар на тема „Кое е важно“. В пъстра рокля, със стройна шия, чиито прави линии се смекчаваха от извития перлен наниз, с плътен загар, който излъчваше топли, жълти лъчи, просмукващи се в него на бледата светлина — живот от далечна звезда. До този момент Гордън вече беше доста напреднал с бутилка долнопробно червено вино и навярно надценяваше вълшебството на събирането, но момичето сякаш изпъкваше в сумрачния брътвеж на стаята. На по-добро осветление те може би изобщо не биха си паснали. Този път обаче, тя бе сръчна, изкусна и различна от всички жени, с които се беше запознавал дотогава. Равните ѝ калифорнийски гласни бяха облекчение след сдвъкания източен акцент, изреченията ѝ се нижеха със спокойно съвършенство, което омая Гордън. Това бе истината: естественост, женствена пламенност, ясен поглед. Пък и във всеки случай, тя имаше пълни, атлетични бедра, които мърдаха под копринената рокля, като че ли цялото ѝ тяло се напрягаше в дрехата и с наслада би се освободило от нея. Той не знаеше много за жените — прословутата слабост на Колумбия — и докато пиеше още вино и продължаваше да разговаря, се чудеше на себе си, на нея, на това, което ставаше. Всичко тревожно му напомняше на някаква любима фантазия. Когато си тръгнаха заедно, качиха се във фолксвагена и се отдалечиха от все още шумното парти, дишането му се ускори от представата за логичните последствия — а те бързо се реализираха. После прекараното заедно време, ходенето по ресторанти, преоткритите плочи и книги — всичко това изглеждаше неизбежно. Такова беше Правилото. Единственото, което Гордън винаги бе знаел за жените, беше, че трябва да има вълшебство, и сега то бе тук, неизречено, дори съвсем плахо. Той го усещаше.

А сега, по време на метафоричния махмурлук, тя имаше приятели, наречени Клиф, родители в Оукланд и харесваше Голдуотър. Добре, помисли си той, значи подробностите не бяха свършени. Но може би в известен смисъл това също беше част от вълшебството.

---

[1] Калифорнийски университет в Ла Хола. — Б.пр. ↑

[2] Калифорнийски университет в Сан Диего. — Б.пр. ↑

17.

15 април 1963 г.

Гордън закуси в кафенето на Хари на „Джирърд“, като се опита да прегледа бележките за лекцията си и да набележи някои проблеми за домашна работа на студентите. Беше трудно да се работи. Тракането на съдове постоянно му пречеше, а тенекиеният глас на радио свиреше песните на „Кингстън трио“, които той не харесваше. Единствената нова песен от поп-музиката, която можеше да търпи, бе „Доминик“, странен хит, записан от белгийска монахиня с ангелски глас. Така или иначе, не беше в настроение да се концентрира върху академични въпроси. Статията в „Сан Диего Юниън“ за телевизионното интервю на Сол бе по-лоша, отколкото очакваше — сензационна, извън границите на разумното. Неколцина от катедрата вече бяха споделили с него неодобрението си.

Той мислеше за тези неща, докато караше нагоре по „Тори Пайнс“, но не стигна до каквото и да е заключение. Разсейваше го един лъкатушещ кадилак с включени предни фарове. Шофьорът бе типичен четирийсетинагодишен мъж с кепе и замаяно изражение. В края на 50-те години, спомни си Гордън, Съветът за национална безопасност беше вдигнал с това голям шум. На един от националните празници бяха рекламирали практиката да се кара с включени фарове през деня, за да напомнят на всички да шофират безопасно. Идеята някак си се възприе от шофьорите, които смятаха, че бавното каране е равносилно на безопасност и сега, години по-късно, човек все още можеше да ги види да лъкатушат по улиците с безполезно включени фарове, уверени, че ниската скорост им гарантира неуязвимост.

Купър вече бе в лабораторията. „Демонстрира по-голямо усърдие с приближаването на кандидатския му изпит“ — помисли си Гордън, но после изпита чувство за вина поради цинизма си. Сега Купър наистина проявяваше искрен интерес, най-вероятно, защото цялата загадка със съобщенията произлизаше от неговата дисертация.

— С нови проби ли експериментираш? — приятелски попита Гордън, все още леко измъчван от чувството си за вина.

— Да. Получава се доста добре. Струва ми се, че номерът е в допълнителните индиеви примеси.

Гордън кимна. Той разработваше метод за смесване на пробите, за да постигне точната концентрация примеси и това беше първото потвърждение след няколко месеца усилия.

— Няма ли съобщения?

— Не — с очевидно облекчение отвърна Купър.

Откъм вратата се чу глас:

— Хм, казаха ми...

— Да? — попита Гордън и се обърна. Мъжът бе облечен в увиснали панталони и яке а ла Айзенхауер. Изглеждаше на около петдесет и лицето му беше силно загоряло, сякаш работеше на открито.

— Вий ли сте перфесор Бърнстейн?

— Да. — Гордън се изкуши да прибави една от старите шеги на баща си: „Да, аз имам тази чест“, но сериозното изражение на човека му подсказа, че няма смисъл.

— Аз, аз съм Джейкъб Едуардс от Сан Диего? Свършил съм една работа, която мисля, че може да ви заинтересува? — Той превръщаше всяко свое изречение във въпрос.

— Каква работа?

— Ами, ваш'те експерименти, съобщенията и всичко останало? Кажете, тук ли получихте сигналите?

— А, да.

Едуардс влезе в лабораторията, като с удивление докосваше уредите.

— Внушително. Наистина внушително. — Той огледа някои от пробите, оставени върху работната маса.

— Хей — извика Купър, като вдигна поглед от координатното записващо устройство. — Хей, тези проби са покрити с... по дяволите!

— О, няма нищо, ръцете ми и тъй са си мръсни. Вий, момчета, си имате чудни уреди тука? Как плащате всичко туй?

— Имаме стипендия от... но, вижте, г-н Едуардс, с какво мога да ви бъда полезен?

— Ами, аз реших проблема ви, знайте ли? Реших го, да. — Едуардс не обърна внимание на свирепия поглед на Купър.

— Как, г-н Едуардс?

— Тайната — с потаен вид отвърна той, — е магнетизмът.

— О.

— Магнетизмът на нашто слънце, ето кво целят те?

— Кой? — Гордън започна да тършува из ума си за някакъв начин да разкара Едуардс от апаратурата.

— Хората, дето ви пращат онез писма? Те идват тук, за да откраднат нашия магнетизъм. Той е единственото, дето кара Земята да се върти около Слънцето — ето кво открих.

— Вижте, не мисля, че магнетизмът има някаква връзка с...

— Вашият експеримент тука — потупа той голямата полева бобина, — използва магнетизъм, нали?

Гордън не виждаше причина да отрича това. Преди обаче да успее да отвърне каквото и да е, Едуардс продължи:

— Били са привлечени от вашия магнетизъм, перфесор Бърнстейн. Те търсят още магнетизъм и сега кат са открили вашия, ще дойдат и ще го вземат.

— Разбирам.

— И ще вземат също слънчевия магнетизъм. — Той размаха ръце и погледна към тавана, като че ли имаше някакво видение. — Целия. Ний ще паднем в Слънцето?

— Не мисля...

— Мога да докажа всичко туй, знайте ли — спокойно го прекъсна мъжът с тон, който като че ли казваше: „Аз съм напълно с ума си.“ — Стоя сега тук пред вас кат човекът, дето е разкрил тайната на обединеното поле. Нали знайте? Отдето идват всички частици и отдето пристигат тез съобщения? Направих го.

— Леле Боже — кисело рече Купър.

Едуардс се обърна към него.

— Кво искаш да кажеш, момче?

Купър би отбой.

— Кажете ми, те на летящи чинии ли пристигат?

Лицето на Едуардс помръкна.

— Кой ти каза туй?

— Просто предположих — меко отвърна Купър.

— Имате нещо, дето не сте го рекли на вестниците?

— Не — намеси се Гордън. — Нямаме.

Едуардс насочи пръст към Купър.

— Тогаз що тоя каза... О! — Той замръзна, гледайки към студента. — Няма да кажете на вестниците, нали?

— Няма нищо...

— Няма да им кажете нищо за магнетизма, нали?

— Ние няма...

— Е, няма да я запазите за себе си! Общата теория на магнетизма си е моя и вий, вий, образовани... — той потърси думата, която му трябваше, отказа се и продължи: — Във ваш'те университети няма да ми попречите...

— Няма...

— ... да ида във вестниците и да им кажа мойто виждане. И аз имам някво образование, знайте ли...

— Къде сте учили? — саркастично го попита Купър. — В „института на близката кръчма преди стачка“ ли?

— Вий... — Едуардс като че ли изведнъж се задави с думи — толкова много той не бе в състояние да изплюе наведнъж. — Вий...

Купър небрежно се изправи — изглеждаше мускулист и нащрек.

— Хайде, приятел. Мърдай.

— Кво?

— Вън.

— Не можете да ми откраднете идеите.

— Не ти ги искаме — каза Гордън.

— Почакайте да ги видите във вестниците. Само почакайте.

— Вън — повтори Купър.

— Няма да можете да видите и магнетичния ми мотор. Щях да ви покажа...

Гордън постави ръце на хълбоците си и тръгна към мъжа. От другата страна стоеше Купър и единственият му изход за бягство водеше към вратата на лабораторията. Едуардс заотстъпва, без да престава да говори. Мяташе им свирепи погледи и се мъчеше да открие някаква последна фраза, която да запрати срещу тях, но въображението му го изостави. Той се обърна с мърморене и излезе в коридора навън.

Гордън и Купър се спогледаха.

— Един от природните закони — рече Гордън, — е, че половината хора трябва да са под средната стойност.

— За гаусово разпределение, да — отвърна Купър. — Но е тъжно. — Той поклати глава и се усмихна. После се върна към работата си.

* * *

Едуардс беше първият, но не и последният. Щом статията от „Сан Диего Юниън“ бе отпечатана от други вестници, заприижда постоянен поток посетители. Някои идваха от Фресно и Юджийн, решени да разкрият загатката на съобщенията, всеки от тях уверен, че знае отговора, още преди да е видял свидетелствата. Някои носеха ръкописи, които бяха съчинили върху свои идеи за вселената като цяло, върху конкретна научна теория — Айнщайн беше любим обект за опровергаване — или, от време на време, върху експериментите на Гордън. Идеята за написване на предполагаемо учен трактат, като за единствен източник се използва някаква мъглява вестникарска статия, забавляваше Гордън. Някои от посетителите дори бяха публикували своите хипотези, използвайки любимото на аматьорите отпечатване на лични разноски. Те му ги показваха, нежно подавайки овързаните пакети със сензационни корици. В тях хаотични термини се блъскаха за място в изречения, които не водеха доникъде. Под ловки ръце се появяваха уравнения, накичени с нови символи като коледни елхи. Теориите, когато Гордън имаше време да ги изслушва, започваха и свършваха по средата — нямаха никаква връзка с каквото и да е друго нещо, известно във физиката и винаги нарушаваха първото правило на научния модел: не можеха да се проверят. Повечето от манаците изглежда си мислеха, че за да изградиш нова теория, трябва само да откриеш нови термини. Наред с „енергия“, „поле“, „неутрино“ и други разпространени термини, се появяваха „макрон“, „суперон“ и „приливна сила“ — всички те неопределени, обгърнати в магическата аура на Верующия.

Гордън бързо се научи да ги разпознава. Те идваха в кабинета му или в лабораторията, или му се обаждаха вкъщи и само след миг той можеше да ги разграничи от обикновените хора. Манаците още от

самото начало използваха едни и същи ключови думи. Твърдяха, че са решили всичко — че са обхванали всички известни проблеми в един грандиозен синтез. „Обща теория“ — това незабавно ги издаваше. Друг характерен момент беше ненадейната, необяснима поява на Думите на Верующия, като например „суперон“. Отначало в такива случаи Гордън се смееше, небрежно се майтапеше с манаците, понякога ги взимаше на подбив. Но третият отличителен белег на тези хора бе липсата на чувство за хумор. Те никога не се смееха, никога не отстъпваха от укрепените си позиции. Всъщност, явният присмех изваждаше на повърхността най-лошите им черти. Всички те бяха еднакво сигурни, че всеки работещ учен се стреми да открадне идеите им. Неколцина го предупредиха, че вече са подали молба за патент. (Фактът, че можеш да патентоваш изобретение, но не и идея им убягваше.) От този момент Гордън започна да се опитва да открие хитър изход от разговора. По телефона беше лесно — просто затваряше слушалката. С манаците, които идваха лично, не бе толкова просто. Възраженията срещу техните грандиозни идеи неизбежно водеха до открити заплахи, че те ще — тук идваше ред на мрачния поглед, на неохотното решение, че трябва да използват последното оръжие — отидат във вестниците. Неизвестно защо, за тях пресата винаги беше арбитър на научните въпроси. Откакто Гордън бе поставен в прицела на вниманието им от „Сан Диего Юниън“, той, разбира се, ужасно се страхуваше от каквито и да е атаки срещу положението му на същите свещени страници.

Накрая Гордън усъвършенства отбраната си. По телефона овладя бързото затваряне — толкова бързо, че веднъж затвори на собствената си майка, когато не позна гласа ѝ и не успя да разбере нищо смислено, поради трансконтиненталното прашене на статично електричество. Също толкова лесно се справяше с ръкописите и писмата на манаците. Пишеше им кратко писъмце, в което казваше, че идеите им са „интересни“ (удобен, нищо неозначаващ термин) и че са извън неговата компетентност, така че не е в състояние да ги обсъжда. Това действаше — те никога не отговаряха. Най-лоши бяха манаците, които идваха на място. Той се научи да се държи рязко, дори грубо. Това го избавяше от повечето от тях. По-трудните, упорити типове — от сорта на Едуардс — успяваше да навежда на други теми за разговор. После ги изблъскваше към вратата, като мърмореше успокоителни

фрази — но никога не обещавахе да прочете ръкопис, да присъства на лекция или да потвърди дадена теория. Последният начин означаваше да се замеси още повече и губеше повече време. Просто ги изблъскваше към вратата и те си тръгваха — понякога неохотно, но си тръгваха.

Един страничен ефект от този прилив на манияци се прояви в небрежните забележки на други членове на катедрата. Отначало ги гледаха с интерес. После започнаха да се забавляват и Гордън ги снабдяваше с анекдоти за странни теории и още по-странно поведение. Но постепенно настроението се промени. На други преподаватели не им харесваше катедрата да се прочува с изопачения си образ в „Сан Диего Юниън“. По време на следобедната почивка за кафе престанаха да го питат какви нови манияци са се появили. Гордън забеляза промяната.

18.

24 май 1963 г.

Сан Диего растеше и се разширяваше. За разлика от хаоса на Лос Анджелис, по-младият южен град предпочиташе да насърчава прилива на чиновници, „чисти“ индустрии и мозъци. Най-големият център за привличане на мозъци в района беше „Дженеръл Атомик“, само на километър и половина от новопостроения университет. В неговите води щяха да се видят да плуват доста значителни риби, замислени над проблеми, финансирани от правителството. Прочути имена от Бъркли и Калифорнийския технически институт прекарваха приятни месеци в драскане по черните дъски, докато навън катериците и зайците на „Дженеръл Атомик“ лениво събираха своите подаяния. Животните бяха част от съзнателния психологичен план за създаване на обстановка на покой, тишина и дълбока замисленост — приликата с филмите на Дисни може би беше случайна. Безжалостно кръглия план на архитекта за централните офиси на „Дженеръл Атомик“, с копнеещата да окаже помощ библиотека в средата, имаше подобна цел. Пръстеновидните пътища и сгради напомняха за източните идеи за цялостност, ведрина, покой. Извитите коридори трябваше да способстват за контакта между изследователите. Всъщност обаче, неизбежната геометрия означаваше, че никой не можеше да види на повече от стотина метра напред. Това пречеше на случайните срещи, докато учените влизаха и излизаха — те изчезваха от поглед, преди да бъдат забелязани. Да си отидеш вкъщи или в библиотеката означаваше да се движиш радиално и следователно да не видиш никого. Както каза през онова лято Фрийман Дайсън: „Средното разстояние на контакт тук не е по-голямо от футболна врата“. И все пак често то бе достатъчно — и това бяха вълнуващи моменти. Едва преди шест месеца „Маринър II“ за пръв път беше проучил Венера отблизо. Гел-Ман и други откриваха нови дълбини в теорията на частицата. През април Комисията по атомна енергия избра Дж. Робърт Опенхаймър за

носител на наградата „Ферми“ за 1963 г. В очите на много учени Опенхаймър бе публично бичуваното момче от ерата на Маккарти — през 1954 г. бяха обявили, че представлява риск за националната сигурност. Сега най-последно правителството изглежда донякъде изкупуваше глупостта си. Лошото отношение към Едуард Телър, който не се беше изказал сурово срещу Опенхаймър, започна да се смекчава.

Усещането за начало, за нов старт вече бе клише на политическата сцена. Обкръжението на Кенеди беше постоянен обект на жилото на медиите. Албумът „Първото семейство“ на Вон Мийдър, който се подиграваше с клана Кенеди, бе светкавично разпродаден — публиката го възприемаше само като чудесна шега. Учените обаче бяха по-скептични — предимно либерали или радикали — и общо усещаното пренебрежение на Боби Кенеди към законните тънкости на личната кореспонденция ги тревожеше. Но увеличаването на финансите за научни изследвания вече изглеждаше постоянно — започнало бе с внезапен устрем след изстрелването на „Спутник“ и сега нарастваше в линейна прогресия. Всички знаеха, че в един момент това ще престане, но не скоро; оставаше да се постигне много, а малцина можеха да го сторят.

Фрийман Дайсън бе пристигнал в Калифорния в отпуск от Принстън, за да работи по проекта „Орион“. Дайсън имаше невероятна репутация като физик-теоретик и затова го поканиха да изнесе един от последните пролетни колоквиуми в катедрата по физика в КУЛХ. Гордън се радваше. Той щеше да изнесе последния колоквиум за годината и това, че Дайсън щеше да говори преди него за някои спекулативни идеи, можеше да разпръсне част от реакцията срещу Гордън.

Дайсън беше слаб и забавен, движеше се грациозно пред черната дъска, сякаш в лек транс, сериозно обмисляше онова, което искаше да каже и така насочваше всяко изречение, че да постигне точно определен резултат. В началото той много внимателно бе поправил Джордж Фехер, който се обърна към него със званието „доктор“. Дайсън така и не бе завършил доктората си и сега изглежда изпитваше английска гордост от това, че поне формално бе аматьор. Но в колоквиума му нямаше нищо аматьорско. Диапозитивите му бяха подредени, с ясни графики, някои от които цветни. Тяхната професионална завършеност за Гордън подчертаваше приятните

страни на благополучието. Преди да защити доктората си в Колумбия, грубите скици и надписаните на ръка диапозитиви бяха широко разпространени.

Дайсън описа годините си на работа по проекта „Орион“, план за задвижване на огромни космически кораби чрез взривяване на ядрени бомби зад тях. Взривът трябваше да удари „тласкащата плоча“, която да предаде притъпения тласък на самия кораб чрез шоките поглъщатели. Отначало идеята се бе сторила на Гордън като изобретение на Руб Голдбърг, но когато Дайсън я обясни, вече изглеждаше правдоподобна. Единственото решение за пренасяне на наистина големи товари през слънчевата система бяха някакви ядрени двигатели. „Орион“ беше принципно прост и използваше вече добре усъвършенствана технология: създаването на ефикасни бомби. Защо човешката разрушителна способност да не бъде използвана за нещо полезно? Дайсън смяташе, че ако се положеха сериозни усилия, човекът не само щеше да стигне до Луната преди 1970 г. — целта на Кенеди, — но и зад нея, чак до Марс. Използваните принципи се проверяваха в маломерни експерименти и действия. Проблемът, разбира се, беше първият етап: издигането на кораба над земната повърхност чрез ядрени взривове.

— А няма ли да ни засипете с радиоактивни отпадъци? — попита някакъв глас от публиката.

Дайсън присви устни. Беше набит и острите му черти сякаш „забождаха“ проблема като пеперуда.

— Много по-малко, отколкото атмосферните тестове, които ние и Съветския съюз провеждаме в момента. Изчислихме, че „Орион“ няма да прибави повече от един процент към радиационното равнище, което политиката ни — внимателно произнесе думата той, — вече е установила.

В този момент Дайсън се замисли, като че ли можеше да усети как „Орион“ му се изплъзва. Вестниците публикуваха ежедневни отчети за договореностите по забраната на ядрените опити — според вашингтонските слухове, тя щяла да се подпише в близките месеци. В такъв случай щеше да бъде забранена дори малката доза радиоактивност на „Орион“. Към края на часа, след уравненията и графиките, се стигна до горчивото заключение. Историята щеше да подмине „Орион“. Някой ден той може би щеше да лети над

атмосферата, когато хората откриеха безопасен начин да влизат в орбита с химически ракети. Но дори тогава, голяма част от отпадъците щяха в крайна сметка да остават във въздуха. Може би не съществуваше напълно сигурен начин да използваме дарбите си като правим ракети. Може би нямаше пряк път към планетите.

Продължителни ръкопляскания поздравиха мрачното заключение на Дайсън. Той неуверено се поклони към публиката и се усмихна с тъжните си очи.

Гордън изнесе последния колоквиум за годината. Публиката беше още по-голяма и по-шумна, отколкото на лекцията на Дайсън преди седмица. Гордън започна с подробностите на експеримента, с историята на проучванията в областта, показва диапозитиви на нормални резонансни линии. Беше обобщил всички обикновени резултати на Купър до момента и показва как те потвърждават обикновената теория. Дискусията бе задоволителна, но сравнително спокойна. Гордън беше възнамерявал да остави нещата така — без да споменава за съобщенията, без да поема рискове. Но нещо го накара да прекъсне поредицата от диапозитиви. Той промърмори:

— Шумът, наблюдаван по време на работата ни обаче, има някои необикновени характеристики. — И се отнесе в описание на прекъсванията на Купъровите резонансни криви, разказа за подозрението, че в тях има някаква методична периодичност и после описа първото съобщение. Гордън използва шлайфпроектора, като плъзгаше прозрачните листове под обектива, докато говореше. Сега изреченията му станаха по-бързи, думите по-отсечени, гласът му придоби инерция. Той направи анализ на първото съобщение. Обсъди вероятността да е случайност. В препълнената зала се надигна съдържан шепот. Гордън описа опитите им да открият местен източник на шума, неуспеха им и после второто съобщение. Не спомена за Сол и за координатната система 29 на 53 — просто показва данните. Диаграмата НД 18 5 36 ДЕК 30 29.2 изпълни целия екран на шлайфпроектора. Едва тогава Гордън спомена за „спонтанния резонанс“ и отдаде на Айзък Лейкин цялата чест за термина и идеята. Лицето му беше безстрастно, а гласът му — равен и спокоен, докато описваше „спонтанния резонанс“, представяше статистическата вероятност този ефект да се дължи на случаен шум и остави редовете

на НД 18 5 36 ДЕК 30 29.2 на шлайфпроектора като няма свидетелство. Сухо и прецизно разказа за предпазните им мерки срещу външни сигнали, за усилването и отслабването на „спонтанния резонанс“ — сега той използва термина иронично, като спираше преди и след думите, сякаш за да го затвори в словесни кавички и съвсем леко се усмихваше — и се заразхожда пред черната дъска, опитвайки се да си спомни премерения начин, по който го бе правил Дайсън, свел надолу глава.

От публиката се разнесе глас. Преди първото изречение да свърши, главите се обърнаха, за да видят кой говори. Беше Фрийман Дайсън.

— Вие разбирате, предполагам, че Сол Шрифър направи от това голям въпрос? От Херкулес 99?

— О, да — зашеметен отвърна Гордън. Не беше видял Дайсън в публиката. — Аз... аз не съм го упълномощил да...

— И че все още е невъзможно някой от Херкулес 99 да отговори на нашите радиостанции? Прекалено далеч е.

— Ами, да.

— И че ако това е съобщение оттам, те трябва да използват комуникации, по-бързи от светлината?

Аудиторията беше притихнала.

— Да. — Гордън се поколеба. Трябваше ли да подкрепи идеята на Сол? Или да се отдръпне?

Дайсън поклати глава.

— Миналата седмица говорих за една мечта. Хубаво е да се мечтае — но трябва и да се връщаме към действителността.

От тълпата се надигна вълна от смях, която се стовари върху Гордън. Без да се замисля, той отстъпи две крачки назад. Самият Дайсън изглеждаше изненадан от реакцията, но после се усмихна от мястото си по средата на амфитеатралната аудитория. Когато погледна към Гордън, лицето му се бе смекчило, сякаш за да притъпи острието на забележката си. Другите около него се пляскаха с длани по коленете, клатеха се напред-назад на столовете си, като че ли нещо беше отпуснало напрежението им и сега, по знак на Дайсън, бяха сигурни как да реагират.

— Аз не предлагам... — започна Гордън, но продължаващият смях го заглуши. — Аз не... — Той забеляза, че Айзък Лейкин се

изправя от мястото си малко по-отпред и вляво. Публиката обърна очи от Гордън към него. Смехът престана.

— Бих искал да направя заявление — с кънтящ глас каза Лейкин. — Измислих идеята за спонтанния резонанс, за да обясня необикновените данни. Направих го съвсем честно. Смятам, че в тези експерименти наистина става нещо. Но тази работа със съобщенията... — презрително махна с ръка той. — Не. Не. Това са глупости. Сега се отказвам от каквато и да е връзка с тях. Не искам името ми да се свързва с такива... такива твърдения. Нека Бърнстейн и Шрифър правят каквото искат — аз няма да им сътруднича.

Лейкин решително седна на мястото си. Последваха ръкопляскания.

— Аз не предлагам решение на въпроса какво означава това — започна Гордън. Гласът му бе тънък и трудно произнасяше думите. Той погледна към Дайсън. Някой шепнеше на професора с широка усмивка. Лейкин, забеляза Гордън, седеше със скръстени пред гърдите си ръце и гледаше свирепо към НД и ДЕК. Гордън се обърна и вдигна очи към извисяващите се над него координати — огромни, безпристрастни и безпощадни.

— Но смятам, че то е там. — Той отново се завъртя към тълпата. — Зная, че звучи смешно, но... — Бръмченето на публиката продължаваше. Гордън се закашля и не успя да призове на помощ кънтящата увереност на Лейкин. Шумът ставаше все по-силен.

— Хм, Гордън... — Той с изненада откри, че до него е застанал ръководителят на катедрата. Проф. Глайър вдигна ръка към публиката и мърморенето престана. — Вече надхвърлихме определеното ни време, а тази вечер тук трябва да започне друга лекция. Повече, хм, повече въпроси могат да бъдат зададени по време на кафето, което е сервирано във фоайето. — Професорът даде знак за приглушените ритуални аплодисменти, които скоро потънаха сред шума на разпръскващата се тълпа. Някой мина покрай Гордън и каза на събеседника си:

— Е, може би Кронкайт вярва в това, но... — и събеседникът му избухна в смях. Гордън застана с гръб към черната дъска и се загледа в излизащите. Никой не дойде, за да му зададе въпрос. Групата около Лейкин бръмчеше. Дайсън се появи до Гордън.

— Съжалявам, че го приеха така — каза той. — Не исках да...

— Знам — измърмори Гордън. — Знам.

— Просто изглежда ужасно невероятно...

— Шрифър смята... — започна Гордън, но реши да остави този въпрос. — Какво мислите за останалата част от съобщението?

— Ами, честно, не вярвам, че е съобщение. Няма никакъв смисъл.

Гордън кимна.

— Хм, статията във вестника изобщо не ти помогна, нали разбираш?

Гордън кимна.

— Е, хм, тогава да вървим на кафе? — Дайсън неспокойно му кимна за сбогом и се присъедини към напускащата залата тълпа. Колоквиумът беше свършил и Гордън почувства как напрежението го напуска, за да бъде заменено от познатата вцепененост в края на деня. Докато събираше материалите си, ръцете му трепереха. „Трябва да се упражнявам повече — помисли си той. — Не съм във форма.“ Изведнъж реши да пропусне кафето. Да вървят по дяволите всичките. По дяволите цялата проклета тайфа.

19.

29 май 1963 г.

Метрдотелът на ресторант „Над Залива“ каза:

— Вечерята, сър, s'il vous plait.

— Хм, да.

Той ги поведе към маса с чудесна гледка към залива на Ла Хола. Осветени от прожекторите, вълните се разбиваха в пенести бели пръски.

— Желаете да има меню? — Гордън кимна, а Пени обели очи. След като мъжът им даде огромните листове на менюто и се отдалечи, тя каза:

— Господи, иска ми се да се бяха справили с акцента си.

— Вий какво ядете, мадам? Вий не харесва мой език? — отвърна Гордън.

— Френският ми не е съвършен, но... — Тя спря, когато се приближи сервитьорът. Гордън изпълни ритуала с виното и избра от дебелия книга нещо, което му беше познато. Когато се огледа, той видя на известно разстояние семейство Кароуей, което се смееше и си прекарваше отлично. Той ги посочи на Пени и момичето надлежно отрази новите данни в статистиката им. Но не отидоха да им съобщят за последните резултати. От колоквиума бяха минали пет дни, но сега Гордън не се чувстваше спокоен в катедрата. Тазвечершното изхвърляне в „Над Залива“ бе по идея на Пени, която искаше да го изкара от меланхолията му.

Нещо тупна до лакътя му.

— Аз отваря я сега — каза сервитьорът, докато отваряше бутилката. — Трябва може диш.

— Какво? — изненадан попита Гордън.

— Гълта въздух — да диш.

— А-ха.

— Да, сър. — Сервитьорът му отправи малко снизходителна усмивка.

След като се отдалечи, Гордън отбеляза:

— Поне се усмихваше. Всички първокласни ресторанти наоколо ли са такива?

Пени сви рамене.

— Ние нямаме европейската култура на Ню Йорк. Пък и не идваме много често тук.

Обикновено Гордън не би обърнал внимание на разговора за това „какво вие, нийоркчаните би трябвало да правите“, но този път измърмори:

— Не говори за нещо, което не разбираш. — После без да се замисля започна да разказва за дните, когато се беше отделил от родителите си и живееше в един тесен апартамент, учеше усилено и за пръв път наистина чувстваше града, дишаше въздуха му. Майка му бе накарала чичо Хърб да го наглежда от време на време, след като и без това живееше съвсем наблизо. Чичо Хърб беше мършав и напрегнат човек, който винаги бе печелил много пари от търговия с облекло. Той изпитваше характерното за прагматиците отвращение към физиката.

— Колко ти плащат? — рязко питаше той по средата на някакъв съвсем различен разговор.

— Достатъчно, ако живея икономично.

Лицето на чичо му се изкривяваше, докато претегляше отговора и старецът неизбежно казваше:

— Плюс цялата физика, която можеш да изядеш ли? А? — и се плясваше по бедрото. Но не беше прост човек. Да използваш мозъка си, за да преценяваш намалението или да определяш продаваемостта на пуловерите — това беше тънка работа. Единственото му хоби също бе съгласувано с дребния му бизнес. В съботите и неделите той взимаше рано автобус до Уошингтън парк авеню, за да може да заеме място на една от бетонните маси за шах близо до „Макдъгал“ и Уест Форт стрийт. Играеше за четвърт долар срещу всички желаещи и понякога печелеше по два долара на час. По здрач сменяше масата, за да се приближи до светлината на уличните лампи. През зимата играеше в едно от кафенетата в Гринидж Вилидж, като отпиваше хладък чай с доловимо сърбане и го правеше толкова дълго, че разходите му да не станат прекалено високи. Единствената му цел

беше да накара противниците си да се смятат за по-добри от него. Тъй като всеки шахматист, достатъчно възрастен, за да разполага с излишен четвъртак, неминуемо също имаше и напреднал стадий на шахматистко самолюбие, това не бе трудно. Чичо Хърб ги наричаше „потцери“ — слаби играчи с надута представа за самите себе си. Неговата игра също не беше отлична. Бе стратегически несериозна, показна, но изградена от псевдокапани, предназначени за потцери, които си мислят, че са открили неподозирана възможност за бързо действие. Капаните му осигуряваха бързи победи, Които увеличаваха почасовата му печалба. Мирогледът на чичо Хърб беше прост: потцери и менш. Той, разбира се, бе менш.

— Знаеш ли какво беше последното нещо, което ми каза, преди да тръгна? — изведнъж попита. Гордън. — Каза: „Не бъди потцер“. И ми даде десет долара.

— Прекрасен чичо — дипломатично отбеляза Пени.

— А знаеш ли, че миналия петък, на колоквиума, се почувствах като потцер?

— Защо? — с искрена изненада попита Пени.

— Стоях здраво облегнат на данните си. Но като ги погледнах... — за Бога, ако във всичко това имаше някакъв смисъл, Дайсън би ми дал време, би ме подкрепил. Вярвам в преценката му. Започвам да мисля, че през цялото време съм допускал някаква тъпа грешка, че съм прецакал експеримента дотолкова, че никой не е в състояние да открие къде е проблемът.

— Би трябвало да се довериш на собствената си...

— Точно това е характерно за потцера, разбираш ли? Неспособността да се поучи от опита. Вървах напред с капаци на очите...

— Компот, сър — безизразно обяви сервитьорът.

— О, Господи — възкликна Гордън с такова раздражение, че мъжът отстъпи назад, загубил хладнокръвието си. Пени високо се изсмя, което направи сервитьора още по-неуверен. Дори Гордън се усмихна и настроението му се оправи.

Насилената веселост на Пени им помогна да довършат вечерята. Тя извади от дамската си чанта някаква книга и я тикна в ръцете му.

— Това е новият роман на Фил Дик.

Той погледна сензационната корица. „Човекът във високия замък“.

— Нямам време.

— Намери време. Наистина е добра. Чел си другите му неща, нали?

Гордън отклони темата. Искаше му се още да разговаря за Ню Йорк, за причините да не остане там. Направи компромис, като разказа на Пени съдържанието на последното писмо от майка му. Тази далечна фигура като че ли беше свикнала с идеята, че той живее в „явен грях“. Но в писмата ѝ имаше някаква странна мъглявост, която го безпокоеше. Когато той пристигна за пръв път в Калифорния, писмата ѝ бяха дълги, пълни с подробности за ежедневието ѝ, за съседите, за обикновените неща от живота в Манхатън. Сега тя му разказваше съвсем малко за онова, което правеше. Той чувстваше пустотата, останала от отсъствието на тези подробности, усещаше как нюйоркският му живот се отдалечава от него. Тогава бе изпитвал по-голяма увереност в себе си, светът му се беше струвал по-широк.

— Е, хайде, Гордън. Стига си размишлявал. Виж, донесла съм ти още неща.

Той разбираше, че Пени методично е планирала една весела вечер, пълна с награди. Тя извади изискан комплект писалка и молив „Крос“, вратовръзка в западен стил, а после и една необикновена лепенка: „Au + H₂O“. Гордън я хвана между палеца и показалеца си и деликатно я задържа във въздуха над масата, като че ли можеше да замърси тяхното телешко „piccata“.

— Каква е тази глупост?

— О, я стига. Просто шега.

— Следващия път сигурно ще ми донесеш екземпляр от „Съвестта на един консерватор“. Господи.

— Недей да се страхуваш от новите идеи.

— Нови ли? Пени, това са политикански...

— Те са нови за теб.

— Виж, Голдуотър може да е добър като съсед — добрите огради правят добрите съседи, нали така е казал Фрост? Ето ти малко литература. Но, Пени, той е глупак.

— Не е толкова глупав, че да даде Куба — вцепенено отвърна тя.

— Ъ? — Той беше искрено озадачен.

— Миналия октомври Кенеди подписа отказа ни. Просто ей така — енергично щракна с пръсти Лени. — Съгласи се да не прави каквото и да е против Куба, ако руснаците изтеглят ракетите си.

— Под „каквото и да е“ имаш предвид Залива на прасетата.

— Може би — сериозно кимна тя. — Може би.

— Кенеди вече измъкна доста фашисти. Кубинските изгнаници, Франко, а сега и Дием във Виетнам. Мисля...

— Ти изобщо не мислиш, Гордън. Наистина. Претъпкан си с всички тези източни идеи за начина, по който върви светът, а те са съвсем погрешни. Кенеди прояви слабост по отношение на Куба и сега само гледай — руснаците ще им дадат оръжие и те ще проникнат навсякъде, из цяла Южна Америка. Те са действителна заплаха, Гордън. Какво ще им попречи да пратят войски даже в Африка? В Конго?

— Глупости.

— Да не би да са глупости и това, че Кенеди орязва нашите свободи тук? Насилва стоманообработвателните компании да отстъпят, когато всички те са повишили цените? Какво ще стане със свободната инициатива?

Гордън вдигна ръка във въздуха.

— Виж, можем ли да обявим примирие?

— Просто се опитвам да те освободя от онези твои идеи. Вие, хората от Изток, не разбирате как в действителност вървят нещата в тази страна.

— Няколко момчета от „Ню Йорк Таймс“ сигурно мислят по тези въпроси — саркастично отвърна той.

— Леви демократи — започна Пени, — които не...

— Хей, хей — вдигна към нея ръка Гордън. — Мислех си, че сме обявили примирие.

— Ами... Добре. Съжалявам.

Той разсеяно погледна за миг чинията си и после изненадано попита:

— Какво е това?

— Салата от ангинари.

— Поръчвал ли съм я?

— Аз те чух.

— След телешкото? За какво ли съм си мислил?

— Сигурна съм, че не зная.

— Не ми трябва. Ще извикам някой от онези забавни сервитьори.

— Те не са „забавни“, Гордън. Те са обратни.

— Какво? — озадачено я попита той.

— Нали знаеш. Хомосексуалисти.

— Педерастии? — Гордън се чувстваше така, сякаш е бил лъган през цялата вечер. Той отпусна вдигнатата си ръка, внезапно засрамен. — Трябваше да ме предупредиш.

— Защо? Това няма значение. Искам да кажа, те са навсякъде в Ла Хола — не си ли забелязал?

— Хм, не.

— Повечето от сервитьорите в който и да е ресторант са такива. Това е обикновена работа. Можеш да пътуваш навсякъде и да живееш на най-добрите места. Те нямат семейни задължения, в повечето случаи семействата им не искат да имат нищо общо с тях, така че... — Тя сви рамене. Гордън видя в този жест непресторена изисканост, спокойно отношение към света, на което той внезапно силно завидя. Начинът, по който разговорът им беше скачал от тема на тема тази вечер, го безпокоеше, бе го извадил от равновесие. Гордън осъзна, че все още не може да проумее истинската Пени, жената зад толкова много различни лица. Комичният поддръжник на Голдуотър живееше наред с литератора, който на свой ред се сливаше с небрежния сексуален интелегент. Той си спомни как беше отворил вратата на банята на една факултетна забава миналата година и я бе заварил седнала върху тоалетната чиния; синята ѝ рокля обвиваше чинията като гирлянд от цветя. И двамата се бяха сепнали — тя държеше във вдигнатата си ръка парче жълта тоалетна хартия. Петите ѝ се бяха забили в цимента между триъгълните кафяви плочки на пода, така че пръстите ѝ стърчаха във въздуха. Ниската седалка правеше дупето и да изглежда тежко. Между бледите ѝ бедра той видя зейналия овал. Тъмните чорапи скриваха по-голямата част от краката ѝ и показваха само спускащите се езици на жартиерите. Долната му челюст нерешително увисна и после той влезе, за да стане гафът окончателен. Огледалото на отсрещната стена показваше сепнат, озадачен непознат. Привлечен към нея, той затвори вратата зад себе си.

— Можеш да видиш това и вкъщи — закачливо каза Пени. С усърдна сериозност тя се изчисти, без да му обръща внимание и пусна жълтата хартия във водата под себе си. После се обърна наполовина на седалката и натисна кремичната дръжка. Ответното клокочене отнесе обекта на надзъртащия му поглед, преди тя да се изправи. Вече станала, оправила роклята си, Пени беше по-висока и някак си предизвикателна като екзотичен проблем. В светлото, облицовано с плочки помещение тя изглеждаше решително блестяща — една Пени, която Гордън не познаваше.

— Не можех да чакам — каза той с топлота, която му прозвуча странно, като се имаше предвид, че не беше вярно. Той зае мястото ѝ, разкопчал ципа на панталона си. Меко приятната струя: облекчение.

— Започваме да придобиваме домашни навици, нали? — Пени вдигна тъглчето на начервените си устни в лирична полуусмивка, забелязвайки неговото настроение.

— Предполагам — лениво отвърна той. Навън колегите му обсъждаха свръхпроводимостта, докато съпругите им правеха проникателни наблюдения върху местните недвижими имоти — жените като че ли имаха по-добра представа за действителността. Усмивката на Пени се разшири и той приключи с бърза струя, като едва не уцели тоалетната дъска. После силно се изтръска, закопча се и подсуши дъската с жълтата тоалетна хартия. Никога по-рано не се бе чувствал така спокойно и открито с жена, в такава плътна, емайлирана атмосфера. Гордън не искаше да разтегля момента от страх да не експлодира, леко я целуна и отвори вратата. Навън Айзък Лейкин се беше облегнал на стената, разглеждаше гравюрите на Брьогел в сумрачния коридор и чакаше да влезе в банята.

— О — каза той, когато двамата излязоха заедно. — Има нещо.

Проста дедукция. Очите на Лейкин се местеха от единия към другия, като че ли можеше да зърне тайната, като че ли току-що беше открил нова страна от личността на Гордън. Е, може би бе успял. Може би и двамата бяха успели.

— Гор-дън — върна го в настоящето Пени. — Цяла вечер си отнесен. — Изглеждаше загрижена. Той почувства внезапен изблик на раздразнение. Бленуваната Пени беше нежна и женствена — тази пред него бе истински тормоз. — Ако имаш намерение да продължаваш, защо просто не поговорим за това?

Той кимна. Нейната програмирана вечер, пълна с насилена веселост, започваше да го отегчава. Внезапните промени в настроението ѝ му досаждаха. Обикновено се смяташе за стабилен, мислеше, че не се поддава на мимолетни желания.

— Днес ми се обади Сол — с каменно изражение каза Гордън, опитвайки се да избяга от собствените си мисли. — Заедно с Франк Дрейк имат намерение да използват големия радиотелескоп в Грийн Банк, Западна Вирджиния. Искат да проучат Херкулес 99.

— И ако засекат сигнали, това ще докаже твоята теза?

— Точно така. Изглежда безсмислено, но е така.

— Защо да изглежда безсмислено?

— Виж, искам да кажа... — раздразнително махна с ръка Гордън. Един от сервитьорите възприе жеста му като знак и тръгна към тях. Физикът припряно му показва да се отдалечи. — Дори човек да повярва в цялата история, в тахионите и всичко останало — защо трябва да има радиосигнали? Защо и двете неща? Целият смисъл от използването на тахиони се състои в това, че радиосигналите са прекалено бавни.

— Е, те поне правят нещо.

— Да не си предвождала и клакьорите в гимназията?

— Господи, понякога си отвратително копеле.

— Когато не е подходящото време от месеца.

— Виж, Сол се опитва да помогне.

— Не мисля, че това е начинът за решаването на проблема.

— А какъв е? — Когато Гордън махна с ръка, с леко отвратено изражение на лицето, тя настоя: — Наистина, Гордън, какъв е тогава?

— Да забравим за него. Така е най-добре. И просто да се надяваме, че всички останали също ще забравят.

— Ти не мислиш наистина...

— Разбира се, че мисля. Трябваше да присъстваш на онзи колоквиум.

Тя го остави да се поохлади за момент и после промърмори:

— Той беше преди цяла седмица. Поне би могъл да работиш по въпроса.

— Изпитът на Купър е след два дни. Искам да се съсредоточа и да му помогна да се подготви, а после и да го изкара. Това ми е

работата. — Гордън рязко кимна, сякаш фактът, че има да върши работа, решаваше всички въпроси.

— Може би трябва да опиташ нещо като онова, което прави Сол.

— Безсмислено е.

— Откъде си толкова сигурен? — Тя скръсти ръце, отпусна се на плетения си стол и открито го погледна. — Мислил ли си някога за упоритостта, с която работят учените? Това е като военно обучение.

— Глупости.

— На какво са те учили? Да запишеш всичко, което знаеш за даден проблем. Да го изразиш с няколко уравнения. В повечето случаи това само по себе си е достатъчно, нали? Само малко си поиграваш с уравненията и получаваш отговора.

— Не е толкова просто — възрази Гордън, като поклати глава. Но пред самия себе си неохотно трябваше да признае, че в думите ѝ имаше някаква истина. Да определи символите, да нанесе неизвестните x , y и z , а после да ги преподреди. Мислене по поръчка. Всички те бяха свикнали с него и може би това скриваше някои елементи на проблема, ако човек не внимаваше. Въпреки цялата си мъдрост, Дайсън може би грешеше напълно, просто поради навиците си на мислене.

— Хайде да си поръчаме шоколадов крем — весело предложи Пени.

Той вдигна поглед към нея. Така или иначе, тя беше решена вечерта да завърши както трябва. Гордън си я спомни седнала върху тоалетната чиния и почувства, че го изпълва топлина. Тогава Пени бе едновременно и уязвима, и спокойна, докато изпълняваше животинската функция наред ефирната рокля. Дръзко и странно елегантно.

— Ваш вечеря било от-лич-на, сър?

Гордън хвърли поглед към сервитьора, като се опитваше да прецени дали е обратен.

— А... да. — Той направи пауза. — Много по-добра, отколкото в „Шеф Бой-Ар-Ди“.

Изражението на сервитьора си струваше цената на храната.

20.

31 май 1963 г.

Кандидатският изпит на Албърт Купър започна доста добре. В началото Гейтс, специалист по високоенергийна физика, постави стандартен проблем.

— Господин Купър, да вземем два електрона в едноизмерна кутия. Можете ли да ни напишете вълновата функция за това състояние? — Гейтс приятелски се усмихна, като се опитваше да разпръсне напрежението, типично за тези устни изпити. Студентите почти винаги пропускаха по нещо, неспособни да си спомнят съвсем прости физични данни единствено поради собствената си нервност.

Купър бързо разработи една част от проблема, като нахвърля най-ниското енергийно състояние. После се запъна. Гордън не можеше да определи дали това се дължи на паника, или е премерена тактика на забавяне. Напоследък студентите бяха започнали да използват намръщаното, мълчаливо запъване като метод за извличане на подсказвания от изпитващите. Често се получаваше. След малко Гейтс каза:

— Ами тогава... пространствената част от вълновата функция трябва ли да е симетрична?

— Хм... — накрая отвърна Купър. — Не. Не мисля. Спиновете би трябвало да... — и като спираше от време на време, той успешно довърши въпроса.

Гордън се чувстваше неспокоен, докато Гейтс разхождаше Купър из поредица от рутинни въпроси, предназначени да определят дали кандидатът познава принципната основа на проблема на дисертацията, която предлага да защити. Климатичната инсталация бръмчеше с енергична разсеяност, тебеширът на Купър стържеше и дращеше по дъската. Гордън погледна Бърнард Кароуей, астрофизика. Оттам не очакваше никакви проблеми. Кароуей изглеждаше отегчен, нетърпелив да приключи с този ритуал и да се върне към изчисленията си.

Единственият проблем се криеше в четвъртия и последен член на комисията: Айзък Лейкин. Като старши професор в областта на дисертацията на Купър, неговото присъствие беше неизбежно.

Гейтс свърши с простите въпроси и Кароуей със сънливо премигване даде думата на Лейкин. „Започва се“ — помисли си Гордън.

Но атаката на Лейкин не бе толкова директна. Той се зае да обсъжда с Купър собствения му експеримент — обикновено сигурна почва за студента, тъй като тук знанията му бяха най-задълбочени. Лейкин подчерта теоретичната основа на ефектите на ядрен резонанс. Купър бързо написа табличните уравнения. Когато професорът се задълба във въпроса, Купър забави темпото, после спря. Опитва тактиката на запъването. Лейкин схвана маневрата и не пожела да му подсказва нищо съществено. Кароуей започна да проявява интерес и за пръв път от началото на изпита седна изправен на мястото си. Гордън се зачуди защо, когато изпаднал в затруднение, студентите винаги предизвикват по-голямо внимание от страна на комисията — дали това не беше инстинктът на ловеца? Или присъщата професорска загриженост, че изпитваният, който по презумпция познаваше материята, докато не докажеше обратното, изведнъж бе проявил фатално невежество? И двата отговора бяха прекалено прости, заключи Гордън.

Лейкин вече беше хванал Купър в крачка. Той го накара да очертае ясна картина на теоретичния модел и да опише базисните предположения. После направи на нищо обяснението на студента. Твърденията му били неясни, обосновката — разводнена. Бил пренебрегнал два важни ефекта. Гордън седеше напълно неподвижно и не искаше да се намесва, защото все още се надяваше, че след пристъпа на тази кратка буря Купър ще се възстанови и ще започне да отговаря правилно. Надеждата му угасна. Гордън си спомни коментара, който преди няколко години Лейкин бе написал върху някаква дисертация: „Млади човече, в тази работа има много оригинални и верни неща. За съжаление онова, което е вярно, не е оригинално, а което е оригинално — не е вярно“.

Кароуей се присъедини с няколко остри въпроса. Купър като че ли тръгна напред, после се върна към тактиката си на мълчаливо отстъпление, за да печели време. Но в един двучасов изпит има повече

от достатъчно време, за да бъдат разкрити всички слабости на изпитвания. Кароуей изслуша обърканите отговори на Купър, все още притворил очи, но явно нащрек. По лицето му се изписваше кисело изражение. Гейтс се бе втренчил в Купър, сякаш за да разбере как един студент, изглеждал толкова умен само допреди няколко минути, сега може да изпадне в такова затруднение. Когато Купър се обърна, за да отвърне на атаката на Лейкин, Гейтс поклати глава.

Гордън реши да се намеси. Да защитаваш свой студент по време на кандидатски изпит не беше добра идея, точно защото е прекалено очевидно и означава, че ти също признаваш недостатъците му. Гордън започна да говори, като прекъсна пороя от въпроси на Кароуей. Той отбеляза, че в оставащото време комисията трябва да разгледа формата и подробностите на експеримента на Купър, а те все още не бяха се занимавали с тях. Това подежда. Гейтс кимна. Купър, който бе застанал с гръб, притиснат към черната дъска, се усмихна с явно облекчение. Изпитната зала се изпълни с тихите звуци на ръце, които прелистват страници и на въртящи се в неудобните столове тела: доскорошната атмосфера беше разсеяна. Купър би могъл да възстанови някои от щетите си.

Пет минути изтекоха гладко. Купър обясни експерименталните си устройства, сложните подробности на апаратурата. Той пропусна резултатите от първите си проби.

Лейкин изобщо не хвърли поглед към материалите. Вместо това той прибави няколко свои листа към данните и ги подаде на Купър.

— Г-н Купър, аз не се интересувам само от лесните за разбиране резултати. Сигурен съм, че комисията няма да ги намери за изненадващи. Онова, което искам да разбера, е дали са верни.

— Сър? — с тънък глас каза Купър.

— Всички ние знаем, че в работата ви има... странни... особености.

— Хм, аз...

— Можете ли да ни ги обясните?

Лейкин посочи към своите листове, оставени с лицето нагоре върху масата. Бяха диаграми, представящи внезапно прекъсване на плавните резонансни криви. Гордън ги погледна с лошо предчувствие.

Останалата част от изпита като че ли премина изключително бързо. Купър загуби онази хладнокръвна дистанцираност, която

успешно беше запазил по време на предишните въпроси. С колебливи изречения, той характеризира ефекта на спонтанен резонанс. Стремително изложи известното му обяснение и, стигнал до края, се върна назад, без да се докосва до заключенията. Опитва се да заобиколи въпроса за причините, предизвикали ефекта. Вече видимо заинтригуван, Кароуей го върна обратно. Намесите на Гордън не помогнаха. Гейтс започна да подкрепя скептицизма на Кароуей, така че Купър се въртеше между Лейкин, Кароуей и Гейтс и срещаше отвсякъде все нови и нови възражения.

— Този въпрос е основен за дисертацията — заяви Лейкин и другите кимнаха. — Той трябва да бъде решен. Единствено г-н Купър знае истината. — Всички в стаята разбираха, че става дума за съобщенията, за Гордън и Сол Шрифър, а не само за точността на електрониката на Купър. Но този изпит беше начин професорите да изразят професионалната си преценка по проблема и битката трябваше да се води на тази основа.

Гордън остави нещата да стигнат дотам, докъдето смееше, за да спечели време от двата часа. Накрая се обади:

— Всичко това е много добре, но не се ли отклоняваме от проблема? Видяхте данните...

— Разбира се — отвърна на удара Лейкин. — Но дали са верни?

— Струва ми се, че не това е въпросът, който обсъждаме. Провеждаме кандидатски изпит. В момента ни интересува дали темата е подходяща... а не крайният резултат.

Гейтс кимна. После, за изненада на Гордън, Кароуей го последва. Лейкин не каза нищо. Сякаш въпросът беше уреден, Гейтс зададе на Купър безвреден въпрос относно апаратурата му. Изпитът приближаваше към края си. Кароуей се отпусна на стола, притворил очи и потънал в собствения си вътрешен свят. Искрата на енергията му отново го бе изоставила. Гордън иронично си помисли как ли данъкоплатците биха възприели своя полубуден държавен служител и после си спомни, че Кароуей следваше работното време на теоретиците. Пристигаше по обяд, готов да замени обeda със закуска. Семинарите и лекциите му продължаваха до вечерта. Тогава вече можеше да се заеме с изчисленията — тоест, с истинската си работа. Този ранен следобеден изпит беше за него упражнение за разсънване.

Истинската работа на Гордън започна, когато Купър излезе от стаята. Това бе времето, когато научният ръководител внимателно изслушваше коментарите и критиките на колегите си, привидно за бъдещо използване в ръководството на изследванията на кандидата. Ловък похват.

Лейкин заговори първи, като изрази съмнение, че Купър разбира проблема. Наистина, призна Гордън, той беше слаб в общата теория. Но студентите-експериментатори по традиция се интересуваха повече от подробностите на лабораторната работа — „галеха апаратурата си“, както се изрази Гордън, за да внесе толкова необходимата нотка на веселост, — отколкото от фините теоретични въпроси. Гейтс се съгласи, а Кароуей се намръщи.

Лейкин сви рамене и отстъпи по този спорен въпрос. Той мълча, докато Кароуей и после на свой ред Гейтс, изразиха някои опасения във връзка с донякъде разводнената работа на Купър по отношение на основни проблеми на физиката — двата електрона в кутия, например. Гордън се съгласи. Лейкин отбеляза обаче, че катедрата по физика само можела да изисква студентите да посещават важните курсове и да се надява, че ще усвоят знанията. Купър вече беше издържал квалификационния изпит на катедрата — три дни писмени разработки, последвани от двучасово устно препитване. Фактът, че знанията на Купър по някои въпроси бяха доста хлъзгави, бе, разбира се, нежелателен. Но какво би могла да стори тази комисия? Гордън обеща да го понатисне по въпросните предмети, за да го накара в крайна сметка да навакса пропуските си. Комисията прие този съвсем стандартен отговор с кимвания.

До този момент Гордън се беше плъзгал по сравнително стабилен лед. Сега Лейкин замислено почука с писалка по масата, цъкна с език и бавно, почти уморено направи преглед на данните на Купър. Истинската проверка за експериментатора, каза той, били неговите данни. Проблемът в дисертацията на Купър бил ефектът на спонтанен резонанс. И точно в това бил въпросът.

— Дисертацията е доказателство, нека си го припомним, а не купчина листове — със сънлива отпуснатост завърши Лейкин.

Гордън се противопостави, доколкото бе по силите му. Феноменът на спонтанен резонанс бил важен, да, но основният въпрос на Купър не бил свързан с него. Темата му била много по-обикновена.

Комисията трябвало да разглежда спонтанните резонанси като някакво було, скриващо от време на време по-обикновените данни, които се опитвал да получи Купър.

Лейкин отвърна сериозно на удара. Той цитира статията във „Физикъл Ривю Летърс“, която носела имената на Лейкин, Бърнстейн и Купър. В окончателния вариант на дисертацията трябвало да се споменава за нея.

— А това, разбира се... — тъжен, уморен поглед към Гордън, — ... означава, че трябва да поставим на обсъждане целия въпрос за... интерпретацията... на тези... прекъсвания... на резонансните криви.

— Не съм съгласен — изръмжа Гордън.

— Комисията е длъжна да обсъди всички факти — меко отвърна Лейкин.

— Фактът е, че тук Купър се занимава със стандартен проблем.

— Това не е толкова очевидно.

— Виж, Айзък, онова, което правя аз, няма никаква връзка с тази дисертация и с тази комисия.

— На мен ми се струва всъщност — намеси се Гейтс, — че би трябвало по-скоро да се съсредоточим върху възможностите на самия експеримент.

— Точно така — промърмори Кароуей, като се надигна от полудрямката си.

— Купър навярно изобщо няма да се занимава с, хм, теорията за съобщенията — каза Гордън.

— Но трябва да го направи — със спокойна енергичност възрази Лейкин.

— Защо? — попита Гордън.

— Откъде да сме сигурни, че електронната му апаратура функционира нормално? — вметна Гейтс.

— Точно така — съгласи се Лейкин.

— Вижте, в уредите му няма нищо чак толкова особено.

— Кой може да каже? — попита Лейкин. — Сред тях има няколко модификации, които се различават от обичайната резонансна апаратура. Те — ако ги разбирам правилно... — тук Гордън долови лека саркастична нотка, — ... са предназначени да увеличат чувствителността. Но това ли е единственото, което правят? Няма ли някакъв непредвиден ефект? Нещо, което кара този експеримент, тази

апаратура да засича нови ефекти във въпросното твърдо тяло — индиевия антимоид? Откъде можем да знаем?

— Добър въпрос — измърмори Гейтс.

— Какъв ефект имаш предвид, Айзък? — искрено озадачен попита Кароуей.

— Не зная — призна Лейкин. — Но това е проблемът. Точно това.

— Не съм съгласен — възрази Гордън.

— Не, струва ми се, че Айзък е абсолютно прав — промърмори Кароуей.

— Има известно основание — замислено кимна Гейтс. — Откъде да сме сигурни, че темата е подходяща за дисертация, докато не сме се уверили, че апаратурата ще изпълни целта, определена от Купър? Искам да кажа, ето, Айзък има съмнения. Ти, Гордън — ти смяташ, че всичко е наред. Но мисля, че би трябвало да получим повече информация, преди да продължим.

— Целта на този изпит не е такава — безизразно отвърна Гордън.

— Според мен, въпросът е основателен — рече Кароуей.

— И според мен — съгласи се Гейтс.

Лейкин кимна. Гордън разбираше, че всички те се чувстват неудобно и не искат да оставят проблема да потъне сред подробностите от апаратурата на Купър и теоретичните тънкости. И все пак, Гейтс, Кароуей и Лейкин смятаха хипотезата за съобщенията чисто и просто за измишльотина. Те нямаше да допуснат въпросът да им се изплъзне. Купър не би могъл да обясни всичките си данни, поне не интересните моменти. Докато загадката оставаше нерешена, тази комисия нямаше да одобри дисертацията. Пък и не ставаше дума само за сблъсък между теории. Купър беше слаб в някои важни области. Трябваше да учи повече, повече да чете учебниците. Той никога не се бе проявявал като блестящ студент в аудиторията и сега тази му черта излизаше наяве. Това, плюс въпросът за съобщенията, беше достатъчно.

— Предлагам да не пуснем г-н Купър на този първи опит от кандидатския изпит — меко каза Лейкин. — Нужна му е повече подготовка. Освен това, въпросът за спонтанните резонанси... — поглед към Гордън, — ... трябва да бъде решен.

— Точно така — рече Гейтс.

— Хм — сънливо отвърна Кароуей, вече започнал да събира нещата си.

— Но вижте...

— Гордън — с уморено добродушие промърмори Лейкин, — ние сме мнозинство. Би ли ни дал формулярите?

Гордън вцепенено му подаде университетския формуляр за изпита, където трябваше да се подпишат и да отговорят с „да“ или „не“ на въпроса дали Купър е издържал. Формулярът обиколи масата и се върна при него с три отрицателни отговора. Гордън го погледна, все още без да е в състояние да се овладее и да повярва, че всичко е свършило. За пръв път беше научен ръководител на студент, а сега студентът се бе провалил — доста рядко срещано явление. Предполагаше се, че кандидатския изпит е формален, по дяволите. Гордън внезапно си помисли за общоприетата теория за научните революции, по време на които се осъществяваше сблъсък на парадигми и новите изместваха старите. В известен смисъл теориите за съобщението и за спонтанния резонанс бяха парадигми, създадени, за да обяснят група тайнствени данни. Две парадигми, каращи се за комат експериментален хляб. Това едва не го накара да се разсмее.

Скърцането на столове и шумоленето на листове хартия го върна към действителността. Той измърмори по нещо на всеки от мъжете, докато излизаха, все още зашеметен от резултата. Лейкин дори му подаде ръка и леко подметна: „Наистина трябва да се оправим с това, нали знаеш“, преди да си тръгне. Докато Гордън гледаше как Лейкин отстъпва назад, той видя, че за другия това бе нежелателен инцидент, свързан с младши член на катедрата, който е тръгнал по наклонена плоскост. Лейкин се беше отказал от по-меките начини за убеждение. Той вече нямаше да дойде при Гордън и внимателно да настоява да се откаже от идеите си. Тези разговори не водеха доникъде — не бяха довели доникъде. Характерите на двамата им бяха несъвместими, а в края на краищата това може би бе най-важната част от изследователската работа. Крик и Уотсън не се бяха спогодили с Розалинд Франклин и това беше попречило на сътрудничеството им при решаването на загадката на спиралата на ДНК. Заедно те може би биха се справили по-рано с проблема. Науката изобилстваше от яростни конфликти, много от които се бяха изправяли на пътя на прогреса. Бяха пропуснати огромни възможности — ако Опенхаймър

бе преодолел усиливащата се изолираност на Айнщайн, навярно двамата биха надхвърлили рамките на труда на Опенхаймър от 1939 г. за неутронните звезди, за да разгледат целия проблем за общата относителност на колабиралата материя. Но те не го бяха направили, отчасти защото Айнщайн беше престанал да се вслушва в другите, затворил се със собствените си сънливи блянове в общата теория на полето...

Гордън осъзна, че седи сам в пустата зала. Долу го чакаше Купър, за да научи резултата. В преподавателската работа имаше моменти на радост, но Гордън внезапно се зачуди дали те можеха да компенсират лошите мигове. Човек губеше три четвърти от времето си с най-лошата част от студентите — добрите изобщо не го затрудняваха. Сега трябваше да слезе долу и да каже на Купър.

Той събра нещата си и излезе. Слънчевата светлина се процеждаше на жълти снопове през прозорците в коридора. Дните бяха започнали да се удължават. Лекциите бяха свършили. За миг Гордън забрави за Купър, Лейкин и съобщенията и остави една-единствена мисъл да пречиства ума му: започваше благодатното лято.

21.

Август 1998 г.

Когато Марджъри чу по чакъла на отбивката пред къщата им да хрущят автомобилни гуми, тя вече беше приготвила всичко. В камерата имаше лед, предвидливо заледен в часовете, през който имаше електричество. В края на еднообразната седмица тя очакваше гости. Описанието на Питърсън, което направи Джон, предварително я бе подготвило да не го хареса — членовете на Съвета бяха далечни, отблъскващи фигури. Да приеме един от тях в дома си носеше със себе си заплахата да допусне някакъв огромен социален гаф и компенсиращото вълнение от контакта с личност, по-важна от кеймбриджските професори.

Джон я беше предупредил два часа преди това — класически номер на разсеян съпруг. За щастие къщата бе сравнително прибрана, пък и във всеки случай, мъжете никога не обръщаха внимание на подобни неща. Проблемът бе вечерята. Тя разбираше, че любезността изисква да го покани да остане, макар че при малко повече късмет, той можеше да откаже. В работещата с акумулатор хладилна камера имаше месо. Марджъри го пазеше за специални случаи, но сега нямаше време да го размразява. Знаеше, че е важно да се представи добре пред Питърсън — Джон не го канеше у дома от приятелски чувства. Навярно суфле. Бе преровила кухненските шкафови и беше открила консерва скариди. Да, това щеше да свърши работа. Скаридено суфле, салата и френски хляб. Последвани от ягоди от градината със сметана. Страшно изискано, като си помисли човек. Щеше да изчерпи голяма част от седмичния ѝ бюджет за пазаруване, но по дяволите икономииите при такова кратко предупреждение. Беше донесла бутилка от скъпото им калифорнийско шабле и го бе оставила в малката камера — единственият начин да го изстуди навреме. То можеше да придаде на вечерята празнична атмосфера, помисли си тя. От дни почти не беше виждала Джон, тъй като той работеше всяка вечер до късно в

лабораторията. Марджъри бе започнала да свиква да приготвя бързи и лесни вечери за децата и самата себе си, като оставяше тенджерата със супа, която да стопли, щом Джон се прибереше вкъщи.

Навън хлопнаха автомобилни врати. Марджъри се изправи, когато двамата мъже влязоха в дневната. Джон както винаги приличаше на плюшено мече, нежно си помисли тя. Сега, когато за пръв път тази седмица го виждаше на дневна светлина, Марджъри също забеляза колко е уморен. Питърсън беше красив по някакъв загладен начин, реши тя, но устните му бяха прекалено тънки и го правеха да изглежда суров.

— Това е жена ми, Марджъри — каза Джон, когато тя подаде ръка на госта. Очите им се срещнаха, докато се ръкуваха. По тялото ѝ пробяга внезапно пробуждащо усещане. После той отново отмести поглед и всички влязоха в стаята.

— Надявам се, че не ви обезпокоявам твърде много — рече Питърсън. — Съпругът ви ме увери, че всичко е наред, а все още имаме да обсъдим някои делови въпроси.

— Не, няма нищо. Радвам се да приема гости за разнообразие. Понякога е много скучно да си жена на физик, когато той работи по някакъв експеримент.

— Мога да си представя. — Той ѝ отправи преценяващ поглед и се приближи до прозореца. — Имате очарователна къща.

— Какво мога да ти предложа за пиене, Питърсън? — попита Джон.

— Уиски със сода, моля. Да, така е отлично. Тук ми харесва много. Розите ви изглеждат особено чудесни. — Той посочи към градината и последва жеста си с точни бележки за почвените условия.

— Предполагам, живеете в Лондон, г-н Питърсън?

— Да. Благодаря ви. — Той пое питието от Джон.

— Имате ли ваканционна вила в провинцията? — попита Марджъри.

Стори ѝ се, че вижда нещо да проблясва за миг в очите му, преди да ѝ отговори.

— Не, за съжаление. Искане ми се да имам. Но навярно няма да ми остава време да я използвам. Работата ми изисква много пътувания.

Тя съчувствено кимна и се обърна към съпруга си.

— Вече съм ви изпреварила в пиенето, но бих искала още малко, ако обичаш, Джон — подаде му чашата си Марджъри.

— Шери, нали? — По съзнателно веселия начин, по който говореше, тя веднага усети усилието, което правеше мъжът ѝ, да намери общ език с Питърсън. Беше почувствала напрежението между двамата още от първия момент. Джон отиде до бюфета и с пресилено оживен глас каза: — Работата на Иън е да се грижи да не бъдем принудени да изпиваме прекалено много от това нещо, за да сме в състояние да се изправим с лице към света.

Тази забележка не направи каквото и да е видимо впечатление на Питърсън, който промърмори:

— За съжаление, онези стари пияници не са имали Световен съвет, с който да оправдаят бягството си от действителността.

— Бягство от действителността ли? — намеси се Марджъри. — Това не е ли новата терапевтична теория?

— Болест, дегизирана като лек, обзалагам се — подсмихна се Джон.

Питърсън се ограничи с „хм-м“ и се обърна към Марджъри. Преди той да успее да промени темата, както очевидно възнамеряваше, тя каза, отчасти, за да го извади от равновесие:

— Каква е действителността зад онези странни облаци, които виждаме? По новините слушах за някакъв французин, който твърдеше, че били от нов тип, нещо...

— Не мога да кажа — рязко я прекъсна Питърсън. — Всъщност, не мога да кажа. Ужасно съм изостанал, нали знаете.

„Доста ловко се измъква, да“ — помисли си Марджъри.

— Тогава за Бразилия. Какво може да ни каже Световният съвет за положението там?

— Цъфтежът се разширява и ние правим, каквото е по силите ни. — Питърсън като че ли беше по-словоохотлив по този въпрос, навярно, защото вече бе публично достойние.

— Излязъл ли е извън контрол? — попита тя.

— До голяма степен. Съветът определя проблемите и насочва проучванията, като ги интегрира с политически съображения. Заемаме се със свързаните с технологията болни места веднага, щом се проявят. В основната си част функцията ни е да интегрираме сателитните екопрофили. Пресяваме ги чрез данните за характерните промени.

Щом се появи свръхестествена загадка, наистина зависи от специалистите...

— ... да я решат — завърши Джон, върнал се с шерито. — Именно тази психология на гасенето на пожара обаче, прави разплитането на загадките толкова трудно, разбирате ли? Без никаква приемственост в проучванията...

— О, Джон, чували сме тези приказки и преди — прекъсна го Марджъри с весела нотка в гласа, макар да не се чувстваше весела. — Господин Питърсън сигурно вече е разбрал възгледите ни.

— Добре, преставам — меко се съгласи съпругът ѝ, сякаш изведнъж си спомни къде се намира. — Във всеки случай, исках да се съсредоточа върху онази апаратура. Опитвам се да убедя Иън да се обади по телефона и да ми осигури помощта на хората от Брукхайвън. Така ще закърпим нещата, както се изразяват американците и...

— За съжаление, това надхвърля възможностите ми — прекъсна го Питърсън. — Останал си с погрешна представа колко или по-точно, какво е влиянието ми. Учените не обичат хората от Съвета да ги местят насам-натам като пионки.

— Лично съм забелязала това — съгласи се Марджъри.

Джон нежно се усмихна.

— Няма смисъл да си примадона, ако не те изберат за специалната ария, нали? Но не... — обърна се обратно към Питърсън той, — просто исках да кажа, че модерните уреди, разработвани в Брукхайвън, могат да решат нашия проблем с шума. Ако ти...

Питърсън стисна устни и бързо каза:

— Виж, ще натисна от този край. Знаеш какъв е редът — ноти, комисии, списъци и прочее. Ако не стане чудо, ще отнеме седмици.

— Но сигурно можете да упражните някакво, някакво... — лоялно вметна Марджъри.

— Маркъм е човекът, който най-добре може да направи това — каза Питърсън, като се обърна към нея. — Ще положи основите по телефона. Той може да отиде и да се срещне с хората във Вашингтон, а после и в Брукхайвън.

— Да — измърмори Джон, — да, това ще свърши работа. Грег има връзки, струва ми се.

— Наистина ли? — със съмнение попита Марджъри. — Той изглежда, хм...

Питърсън развеселено се усмихна.

— Малко отнесен? Малко безвкусен? Малко ненаред? Но той е американец, не забравяйте това.

Марджъри се засмя.

— Да, нали? Джан изглежда много по-симпатична.

— Предсказуема, искаш да кажеш — поправи я Джон.

— Това ли исках да кажа?

— Струва ми се — намеси се Питърсън, — че обикновено възнамеряваме точно това. Да не клатим лодката.

Марджъри остана удивена от единомушието на двамата мъже. В това имаше някаква ирония, нещо тъжно. Тя се поколеба за миг, когато двамата, сякаш по даден знак, погледнаха в чашите си, разклатиха ги и кубчетата лед вътре затракаха. Кехлибарената течност се развълнува. Марджъри огледа тихата, надвиснала стая. Полираната повърхност на масата отразяваше букета цветя, който тя беше подредила и лъскавият образ на вазата ѝ заприлича на длан, повдигнала света.

Дали Питърсън преди не бе казал нещо на Джон, някаква новина? Тя се замисли за начин, по който да повиши настроението.

— Джон, още малко шери?

— Разбира се — отвърна той и отиде да донесе. Изглеждаше обезпокоен.

— Какво беше онова в колата, за жената от Калифорнийския технически институт?

— Катрин Уикъм — с равен глас отвърна Питърсън. — Тя работи по онези микровселени.

— Материалите, които ти показва на Маркъм ли?

— Да. Ако това обяснява равнището на шума в експеримента ти, значи е важно.

— Затова ли си я извикал? — попита Джон, докато наливаше шерито. — Искаш ли още едно? — Той вдигна бутилката с уиски.

— Да. Свързах се с нея, а после и с Торн, който ръководи групата им. Тя ще пристигне със следващия полет.

Джон рязко престана да налива.

— Добре. Сигурно си натиснал правилните копчета.

— Познавам шефа на Торн.

— А-ха. — Последва пауза. — Чудесно.

— Е, нека не отегчаваме жена ти с професионални разговори — предложи Питърсън. — Бих искал да видя градината ви, ако може. Прекарвам повечето от времето си в Лондон или в пътуване и трябва да кажа, че е възхитително да видя истинска еднофамилна къща като тази.

Той погледна отстрани към нея, докато се изправяха. Може би това беше преднамерена игра, за да спечели симпатиите ѝ, почуди се тя.

— Съпругата ви пътува ли с вас?

— Не.

— Не, предполагам, че не би могла, при нейната работа. Сигурно се справя с нея отлично.

— Да, мисля, че процъфтява. Обикновено Сара се справя добре с всичко, с което се захване. — В гласа му не можеше да се долови нищо.

— Познаваш ли жена му, Марджъри? — слисано попита Джон. Бяха застанали на терасата, пред стъпалата, които водеха към моравата. Слънцето все още бе високо.

— Не, не лично, но зная за нея. Преди е била лейди Сара Линдзи-Стюарт-Бътъл, нали знаеш.

Джон изглеждаше озадачен.

— О, естествено, че не знаеш. Както и да е, сега тя е дизайнер на онези великолепни малки дрехи. Сара Линдзи. Нямате деца, нали, г-н Питърсън?

— Не, нямаме.

Те тръгнаха през моравата. Някъде отдясно изкукурига петел.

— Кокошки ли имате? — попита я Питърсън.

— Да, отглеждаме шест за яйца. Понякога и за ядене, но не обичам да убивам тези глупави същества.

— От каква порода са? Орфингтън или Легхорн, предполагам, щом са предимно за яйца.

Тя го погледна с изненада.

— Значи знаете нещо за кокошките, нали? Да, Орфингтън са. Нямаме Легхорн. Те са добри носачки, но аз предпочитам кафявите яйца пред белите.

— Правилно. Пък и трудно се гледат. Ако са в малко пространство, го превръщат в пълен хаос, а предполагам, че вашето е

такова. Ами родайлъндските червени? Те снасят чудесни кафяви яйца.

— В момента имам две ярки. Още не са започнали да снасят.

— Искате да ги кръстосате, нали? Онзи петел не ми прозвуча като родайлъндски червен.

— Изненадана съм, че знаете толкова много за тях.

Той ѝ се усмихна.

— Знам много неща, които изненадват хората.

Тя любезно отвърна на усмивката му, но се опита да задържи погледа си хладен. Не беше от жените, които лесно се поддават на мъжкия чар. Мъжете са толкова жалки, каза си тя. Той изобщо не проявяваше интерес към нея. Просто автоматично флиртуваше, само защото бе жена.

— Бихте ли останали да вечеряте с нас, г-н Питърсън? — съвсем официално го попита тя.

— Много мило от ваша страна, г-жо Ренфрю. Благодаря ви, но вече имам уговорка за вечеря. Всъщност — прибави той, като погледна към часовника си, — май е време да тръгвам. Трябва да се срещна с един човек в 7:30 обратно в Кеймбридж.

— Страхувам се, че тази вечер и аз ще трябва да се върна да поработя — каза Джон.

— А, не — възрази Марджъри. — Това е ужасно от твоя страна. — Чувстваше се доста пийнала и беше в настроение за компания. Освен това усещаше почти конвулсивен прилив на енергия, сякаш бе изпила прекомерно количество кафе. — Не съм те виждала ужасно от отдавна и щях да правя скаридено суфле за вечеря. Решително отказвам пак да остана сама тази вечер.

— Звучи като изкусително предложение. Не бих се колебал нито за миг, ако бях на твое място, Джон — подхвърли Питърсън с още една от хитрите си усмивки.

Джон се смути от изблика ѝ пред чужд човек.

— Е, добре, щом е толкова важно, ще остана за вечеря. После сигурно ще трябва да отида за няколко часа.

Те се върнаха обратно в къщата. Питърсън остави чашата си.

— Благодаря ти за питието. Ще ти съобща, когато трябва пак да ходя в Калифорния. Госпожо Ренфрю, благодаря ви за приятното прекарване.

Тя остави Джон да го изпрати до вратата и си наля още шери, докато мъжете бяха в коридора. Това, че Питърсън нямаше да остане за вечеря, доста я разочарова. Навярно дори би могла малко да пофлиртува с него — макар да предполагаше, че е напълно безпринципен и неприятен по характер.

Джон се върна в стаята, като потриваше ръце.

— Е, избавихме се от него. Радвам се, че не можа да остане, а ти? Какво мислиш за него?

— Влечуго — бързо отвърна тя. — Гладък и хлъзгав. Аз не бих му се доверила ни на йота. Разбира се, той е много привлекателен.

— Нима? На мен ми изглежда съвсем обикновен. Изненадах се, че знаеш всичко онова за жена му. Никога не си ми го споменавала.

— О, за Бога, Джон, сетих се едва, когато той пристигна. Не си ли спомняш? Онзи ужасен скандал с нея и принц Андрю? Чакай да помисля, бях на двацет и пет, значи трябва да е било през 1985 г. Принц Андрю е на същата възраст като мен, а тя беше... о, не зная... на около трийсет, струва ми се. Както и да е, помня, че всички приказвахме за това. Наричахме го Разгонения Анди.

— Изобщо не си спомням.

— О, трябва да си го спомняш. Всички вестници бяха гръмнали. Не само клюкарските страници. Имаше много писма, че обществото очаквало от кралското семейство благоприличие и прочее. И кралицата прати Питърсън посланик в... е, не си спомням къде, но беше много далеч. В Африка.

— Искаш да кажеш, че вече са били женени?

— Ами, разбира се, че са били. Затова стана такъв скандал. Направили голяма сватба само година преди това. Всъщност, не го бяха пратили като посланик. Нали знаеш, първи секретар или нещо подобно. Да, тогава си мислехме, че принц Андрю е върха. Беше ужасно вълнуващо. Струва ми се, че последната капка в чашата е била, когато една вечер двамата малко катастрофирали и той я вкарал в една стая в Бъкингхамския дворец, а на вратата закачил табелка „Не ме безпокойте“, която били откраднали от някакъв хотел. И после, когато историята излезе наяве, тя каза на репортерите, че винаги е искала да го направи в Двореца, но леглата били твърди и грапави!

— Мили Боже, Марджъри!

Тя се изкиска на изражението му.

— Е, като си помислиш, е доста смешно.

— Жената навярно е напълно безотговорна. Почти достатъчно, че да ме накара да съжалявам Питърсън, макар да бих казал, че се заслужават един друг. Предполагам, че е останал с нея, само заради кариерата си.

— Много вероятно. Трябва да кажа, че изобщо не ми пука за него. — Сега, след като вече го беше казала, ѝ се струваше точно така. Това ѝ помогна да си обясни част от странното напрежение и обърканост. Питърсън изглеждаше интересен, но навярно това се дължеше на трите чаши шери. — Е, ще пъкна онова суфле в печката. Би ли сложил масата, мили?

— Хм, да — разсеяно измърмори той и се изправи. — Макар че бихме могли да гледаме и новините...

Марджъри се обърна.

— Новини, това е то. Заедно с Питърсън бяхте много смешни тогава — за какво се бяхте замислили?

Джон спря.

— А, да. На лицето му се бе изписало същото изражение и следобед, когато му се обадиха по телефона в лабораторията. Това ми напомни. Подочух част...

Той замълча и се замисли.

— Е? — остро каза Марджъри. — За какво?

— За облаците. Доклад за състава им. И когато той заобиколи въпроса ти, разбрах, че има нещо.

— Мислиш ли, че по новините ще кажат нещо?

— Ако Питърсън не проговори, съмнявам се. И все пак...

Децата гледаха Ай Ти Ви. Джон превключи канала на Би Би Си 1. Марджъри застана в коридора и също се загледа. Излъчваха само по един голям новинарски обзор на ден — останалите предавания бяха забавни, предимно комедии, от време на време по някой уестърн или стар филм. В последно време никой не искаше да гледа сериозни неща.

— ... безредици днес и в Лондон, макар да е нямало нещастни случаи. Корнуелски протестни групи, демонстриращи на Трафалгар скуеър, са влезли в сблъсък с полицията. Говорителят на полицията твърди, че групата не се е подчинила на заповед да освободи улиците и да не пречи на пътното движение, така че властите са били принудени да разпръснат демонстрацията със сила и да арестуват онези, които са

оказвали съпротива. Хю Карадок, лидер на Корнуелското движение за независимост, заявява, че протестът е бил законен и че полицията е атакувала без да бъде провокирана. — Камерата показва мъж с обезумял поглед и вдигнат юмрук, влачен от двама полицаи. Говорителят отново замълча и после изглеждаше по-жизнерадостен. — Приготовленията за коронацията напредват. Днес кралят и кралицата посетиха Уестминстърското абатство и бяха приети от високопреподобния Джералд Хоукър, декан на абатството. Останали са малко по-малко от час. — На екрана се появи познатата фасада на Уестминстърското абатство и от портала, в сравнение с който изглеждаше съвсем дребна, се появи двойка, която махна кратко на някакви зрители и се скри в очакващата я лимузина с развяващото се кралско знаме. — На държавните глави от целия свят са пратени покани за церемонията през ноември. В кралските конюшни започна работа по излъскването на държавната каляска, традиционно използвана за коронации. Позлатата ѝ ще бъде изцяло възстановена и се оценява на 500 000 лири. Г-н Алън Хармън, депутат от Хъдърсфийлд, днес каза в Камарата на общините, че това е „жестоко бреме върху плещите на британския данъкоплатец“. Дворцовото комюнике днес потвърди, че четиринайсетгодишният принц Дейвид е болен от варицела и е изолиран в училището „Гордънстуун“. Съобщава се, че престолонаследникът прекарва времето си в четене на научнофантастични комикси. А сега, спортните новини от деня. В края на играта Кент водеше с 245 точки в мача си срещу Съри...

Марджъри излезе от стаята, за да приготи вечерята. Джон Ренфрю остана пред телевизора в очакване на резултата на Йоркшир. Никога нямаше време за спорт, но все още следеше срещите по крикет и поддържаше Йоркшир.

Марджъри се засуети из кухнята. Чувстваше се нервна. Тъпият стар крикет. Защо Джон седеше там и гледаше онези глупости? Би могъл да ѝ помогне или поне да разговаря с нея, щом имаше намерение отново да излиза. Зачуди се дали да не си налее още шери, но се отказа. Нямаше смисъл, след като щеше да прекара вечерта сама, а пък и без това бе изпаднала в лекомислено настроение. Тя тръсна салатата на масата и извади хляб и масло. Суфлето току-що беше станало готово. Марджъри се върна в дневната. Джон все още седеше пред телевизора.

— Струва ми се, щеше да нареждаш масата — остро каза тя.
Той неопределено я погледна.

— О, готова ли е вечерята? Ще я нареда само след минута.

— Не, не само след минута. Суфлето е готово и няма да чака.
Най-добре го направи сега.

Тя изскочи от стаята и Джон погледна след нея изненадан. После бавно отиде до шкафа, извади вилици и подложки за чинии и ги остави върху масата. Марджъри се върна със суфлето.

— Това ли наричаш нареждане на масата? Къде са салфетките? Ами чашите? И извикай децата. Ще сервирам яденето преди да спадне.
— Тя седна до масата.

— Какво има, мила? — невинно я попита той.

— Какво искаш да кажеш? Нищо няма — изръмжа Марджъри.

— Като че ли си ядосана — осмели се да предположи Джон.

— Е, малко съм раздразнена. Единственото, за което те моля, е да наредиш масата, а аз съм приготвила всичко останало и после откривам, че не си свършил нищо. Работя усилено по цял ден и какъв е смисълът? Аз чистя къщата, а вече изобщо не се забавляваме, така че никой не може да разбере това. Приготвям чудесна вечеря, а ти едва хапваш и изчезваш. Спокойно можех да отворя някоя консерва печен боб и ти пак нямаше да забележиш. И ми писна да прекарвам вечерта сама. — Тя се изправи и застана срещу него.

— Марджъри, съжалявам, скъпа. Не разбирах... Виж, тази вечер ще остана вкъщи, ако ти е толкова неприятно. Мислех... искам да кажа, знам, че в последно време не ти обръщам много внимание, но работата страшно много за мен — тя е жизненоважна, Марджъри, но не мога да я върша без да знам, че стоиш зад мен. Ти си най-стабилният елемент в живота ми. Не ти го казвам, защото приемам за даденост, че го знаеш. Просто разчитам на теб. Изобщо не бих могъл да се концентрирам върху работата си, ако знаех, че нещо при теб не е наред.

Тя кисело се усмихна.

— Сега пък ме караш да се чувствам виновна. Разочаровах те, нали? Ти искаш да поддържам домашното огнище, да ти оказвам подкрепа, да стоя зад теб, както стоят жените зад всички велики мъже и прочее, и прочее, и прочее. Е, обикновено върша всичко това с радост, но тази вечер се чувствам малко егоистка. Не е само защото те

няма през цялото време. Денят ми беше тежък, непрекъснато имах работа. Трябваше с часове да стоя по опашки, никъде нямаше месо, вече четвърти ден не мога да намеря кой да дойде и да поправи тоалетната, а днес някой е строшил ключалката на гаража и е откраднал няколко инструмента.

— Наистина ли? Не си ми казала.

— Ти не ми даде възможност. Никога не мога да се свържа с теб в проклетата лаборатория. А Ники се върна разплакана от училище, защото г-ца Креншоу без предупреждение се вдигнала и заминала за Тристан да Куна, а знаеш колко я обичаше Ники. Мислех си, че правителството ще сложи край на емиграцията на дефицитните работници. Предполагам, че госпожица Креншоу не е имала нужната квалификация. Във всеки случай, трябваше да утешавам Ники. А после ти позвъни и каза, че водиш Питърсън вкъщи. Честно казано, понякога се чувствам точно като футболна топка, която да подритват насам-натам.

— Защо не си вземеш почивен ден? Да отидеш на пазар в Лондон? Да си купиш рокля. Отиди на театър.

— Сама ли?

— Ти избири деня и ти обещавам, че ще дойда вечерта, за да отидем заедно на някоя пиеса. Какво ще кажеш? Стига да не е от онези нови глупости за мрак и обреченост. Светът вече и без това е в достатъчно лоша форма.

Размекната, тя се засмя.

— О, нещата не са толкова зле, както си мислят всички. Светът е преживял и по-лоши времена. Помисли си за Черната смърт. Или за Втората световна война. Ще преживеем и това. Да, струва ми се, че един ден в Лондон е добра идея. Не съм си купувала нови дрехи от ужасно много време. О, Джон, сега се чувствам малко по-добре. И знаеш ли, всъщност не е нужно да оставаш вкъщи тази вечер. Сигурна съм, че умираш да се върнеш при работата си.

— Ще остана — твърдо каза той. — Кажи ми повече за онова, което са взели от гаража. Знаеш ли, крайно време е да инсталираме алармена система. Мислиш ли, че са били онези преселници от старата ферма?

— О, Господи, Джон — внезапно простена тя, — виж суфлето! Станало е плоско като палачинка! — Марджъри тежко седна и

погледна към яденето. После се разсмя. Смахът ѝ постепенно се превърна в ридания. Джон застана зад нея и несръчно я потупа по рамото.

— Не го приемай толкова навътре, скъпа — няколко пъти ѝ каза той.

Накрая Марджъри избърса очите си и изправи глава.

— Е, така или иначе, вече не съм гладна. Не искам да ям това ужасно нещо. Уморена съм. Но децата още не са вечеряли. Предполагам, че ще трябва да им дам нещо.

Тя понечи да се изправи, но Джон я бутна обратно на стола.

— Не, недей. Аз ще им отворя консерва супа или нещо подобно. Върви да си легнеш. Умиращ за сън. Не се тревожи за нищо. Тази вечер ще остана вкъщи и ще се погрижа за всичко.

— Благодаря ти, Джон, ти си съкровище. Да, наистина мисля, че трябва да си легна.

Тя го гледаше, докато не влезе в кухнята и уморено се изправи. После едва не избухна отново в смях. Само допреди час-два изпитваше жажда за секс, защото Джон толкова рядко си бе у дома. Сега той щеше да остане тук, а тя беше толкова изтощена, че едва щеше да задържи очите си отворени достатъчно дълго, за да се добере до леглото. Чудесно, нали?

22.

Тя се появи навреме на уговореното място — ниската каменна стена пред „Кингс“. Питърсън се поколеба само за миг, като се опитваше да се сети за фразата, която щеше да му подсказе името ѝ. А, да, Лора от „Боус“.

— Надявам се, че не съм ви накарала да ме чакате — каза тя, като приглади роклята си с нежните си ръце.

Той автоматично измърмори нещо в отговор, отново поразен от красотата ѝ. Развеселен забеляза, че момичето носеше семпла рокля, копие на един от моделите на Сара. Добро копие. Би могло да заблуди почти всекиго.

Лора беше впечатлена от колата, последен модел с допълнителни подобрения специално за него. Тя с почуда погледна гравираното дърво, но не каза нищо. „Опитва се да изглежда преситена“ — прецени той. Дори Сара, която сигурно е била отракана още на петгодишна възраст, бе възкликнала при вида на интериора. Като се замислеше сега, единственият човек, който не се беше впечатлил, бе Ренфрю. Той се зачуди какво ли означаваше това.

Когато влязоха в ресторанта, на няколко километра от Кеймбридж, главният сервитьор очевидно го позна. Другите мъже не му обърнаха внимание — всички погледи бяха отправени към Лора. Джин с тоник, разкошни ленени салфетки, обичайните неща. Лора се оглеждаше из залата по начин, предполагащ, че мислено си взимаше бележки, които да сподели с приятелките си. Внушително, помисли си той, но в стилово отношение пълен хаос. Като цяло, английска провинциална гостилница с нотки на френска изисканост, която не подходдаше на мястото. Кретонът, голямата каменна камина, сега пълна с растения за през лятото, гредоредът на тавана, ниските кръгли дъбови маси — всичко беше успокоително познато и солидно. Полилеите и цветните огледала бяха не на място. Двойно неподходящ бе телевизорът, който показваше не съвсем чист образ на френски двор с далечни движещи се фигури в полята, фермери, които

очевидно косяха сено. А имитацията на полукръгла маса Луи XVI, с извитите ѝ, позлатени крачета, беше просто чудовищна.

— Френски ястия! — възкликна Лора.

— Да — отвърна той.

Тя съвсем точно отбеляза:

— Чудя се как ли са *rognons de veau flambe*? А също и *cotes d'agneau a l'ail*?

— Първото — навярно горе-долу. Тук са страхотни във фламбирането. Второто, по-вероятно шилешко, отколкото истинско агнешко. Френският ви е доста добър. — Спокойно можеше да спечели с това. Той ѝ отпрати по-дълъг комплимент на френски.

— Съжалявам, знам само имената на ястията.

Той се засмя, изпитал удоволствие от чувството ѝ за хумор.

Двамата се заговориха за нещата в „Боус & Боус“ — Питърсън отклони въпросите ѝ, свързани със Съвета.

— Защо няма пазач на вратата, който да проверява чантите? — попита той.

— Господин Смайт иска книжарницата ни да е джентълменско заведение и клиентите ни да не се чувстват под подозрение.

Питърсън си спомни времето, когато човек можеше да разчита на стаи в колежа, поднасяше му се шери, когато посетеше наставника си и носеше бяло вечерно сако на майските балове. Сега всички колежи приемаха жени, които споделяха стаите си с мъже, ако ги харесваха и дори имаше специален колеж за педераста, а академичните тоги вече никъде не бяха задължителни.

Тя продължи да разказва колко груби били днес студентите. Той кимна — предполагаше, че Лора очаква на него да са му интересни точно такива неща. Всъщност, не беше далеч от истината. Но го интересуваше нейния чар, а не мненията ѝ.

Той насочи мислите си към ситуацията. Като че ли нищо ново във вечната сексуална игра. Навярно предсказуемостта на нещата обясняваше небрежността му към подробностите — трябваше да се насилва да следи нишката на онова, за което тя говореше. Искала да отиде в киното или може би в театъра, да опита. Апартамент в Лондон, стига да успее да намери начин да се премести. Кеймбридж бил скучен, освен ако човек не си падал по ужасните академични забавления. Усещала, че нещо в настоящата политическа ситуация

наистина имало нужда от промяна, но си нямала и представа какво би могло да е то. Никакви изненади, но тя беше ужасно красива и имаше изключително грациозни движения.

Лора поглъщаше всички зеленчуци, които им поднасяха в сребърни съдове, всеки в свой собствен сос. Навярно храната ѝ вкъщи не бе много разнообразна, особено след лошата реколта във Франция. За миг той се замисли дали Съветът не би трябвало да се намеси, да забрани новите методи, но после върна нещата на старото им място — безсмислено беше да се спира на стари въпроси.

Тъй като не бе в състояние да се съсредоточи, той започна да насочва разговора. Беше достатъчно лесно да изтъкне новата си държавна служба, да пусне няколко имена със съответната скорост, за да бъдат разбрани, но не чак толкова бавно, та момичето да заподозре, че ги споменава целенасочено. После подметна нещо за Чарлз и тя се изтърва:

— Наистина ли познавате краля?

Всъщност, той имаше само професионални контакти с Чарлз, но не се поколеба да преувеличи отношенията помежду им до правдоподобна степен. Бе сигурен, че тя дори не е забелязала дискретния жест, с който поръча на сервитьора още една бутилка вино. Момичето вече бе започнало да се държи малко лекомислено. Той се възползва от това и опита какво въздействие ще и окажат няколко доста неприлични истории. В един момент тя покри чашата си с длан и възрази, че вече ѝ било достатъчно. Питърсън остави бутилката и започна да ѝ разказва пикантните подробности за неотдавнашния развод на шропширския херцог. Бързо стигна до сцената в съда, когато била извадена прочутата „безглава“ снимка. Лейди Прингъл се заклела, че това бил херцогът, винаги щяла да го познае. Съдията поискал да види снимката. Открил, че на нея се виждат мъжки гениталии в близък план, макар лицето на партньорката да се разпознавало лесно. Лора се кикотеше толкова безпомощно, че той беше сигурен, че е успял да напълни чашата ѝ незабелязано. Когато продължи с това как съдията попитал лейди Прингъл откъде е толкова сигурна, че е херцогът, той вдигна чашата си и Лора без да се замисли го последва. Остави я да изпие виното си преди да ѝ каже отговора на лейди Прингъл, който така потресъл присъстващите, че съдията трябвало да нареди да опразнят залата.

Той се отпусна назад и я погледна. Нещата вървяха прекрасно. Тя беше изоставила престорената си фриволност, а за миг и изтънчения си акцент.

— О, продължавайте — рече момичето, като замазваше гласните сред типичните източноанглийски двугласни.

Сервитърът бе докарал до масата им количка с ужасно сложни френски сладкиши. Както той бе очаквал, Лора избра този с най-много сметана и го нападна с невъзмутимото нетърпение на ученичка.

След кафето тя отново стана сериозна, следеше за акцента си и го притискаше с политически въпроси. Повтаряше разпространените вестникарски глупости за безотговорни корпорации, които продавали съмнителни нови стоки, без да мислят за социалните последствия. Питърсън се насили да остане спокоен по време на тази стандартна лекция и после, без съвсем да го съзнава, откри, че размишлява на глас по въпроси, които отдавна беше прибрал под миндера.

— Не, не, разбрали сте го погрешно — внезапно каза той. — Завихме в неправилна посока, когато започнахме да се занимаваме на първо място със социално важните проучвания. Възприехме идеята, че науката е като другите области, в които произвеждаш даден продукт и можеш да контролираш целия процес.

— Ами, сигурно може — отвърна Лора. — Ако на върха са подходящите хора...

— Няма подходящи хора — енергично каза той. — Точно това разбирам сега. Вижте, ние отидохме при най-добрите учени и ги помолихме да изберат най-обещаващите области. После ги финансирахме и отрязяхме останалите, за да „съсредоточим усилията си“. Но истинското разнообразие в науката идва отдолу, не от изобретателните ръководители на върха. Ние стеснихме обхвата на науката, докато никой не виждаше нищо друго, освен одобрените проблеми, общоприетото благоразумие. За да спестим пари, ние задушихме въображението и енергичността.

— А на мен ми се струва, че имаме прекалено много наука.

— Прекалено много вложена работа, без да е истински разбрана, да. Без да търсим основните неща, ние имаме поколение от тесни специалисти. Ето какво имаме сега.

— Трябват повече проверки, за да се открият незабелязани странични ефекти...

— За да откриеш, трябва да имаш въображение — сериозно отвърна той. — Едва сега започвам да осъзнавам този факт. Всички тези приказки за адски „социално важна“ работа означава, че някой бюрократ най-добре определя какво е полезно. Така че сега проблемите излизат извън възможностите на практиците, на хората с тесни хоризонти и, и...

Той замълча, смаян от собствения си изблик. Това беше променило внимателно обработения тон на вечерта, може би фатално. Навярно причината се криеше във факта, че бе прекарал деня с Ренфрю. Само за миг Питърсън пламенно беше нападнал целия мироглед, който толкова бързо го бе издигнал на върха.

Той отпи дълга глътка кафе и топло се усмихна.

— Май доста се поразгорещих, а? Трябва да е от виното. — Подходящо представен, краткотрайният изблик можеше да се използва, за да й покаже, че той повече за света, че е ангажиран, че мисли самостоятелно и така нататък, което щеше да й хареса. И Питърсън се захвана да доизиграе ролята си.

Луната беше високо над дърветата. Над поляната беззвучно прелетя бухал. Питърсън предпазливо изплъзна ръка изпод главата ѝ и погледна часовника си. Минаваше полунощ. По дяволите. Той се изправи и започна да се облича. Тя лежеше неподвижно, изтегнала се съвсем несъзнателно с широко разтворени крака, както я бе оставил.

Момичето лежеше върху сакото му. Той се наведе, за да го вземе и на лунната светлина видя сълзи по страните ѝ. О, по дяволите. Нямах намерение да се занимава и с това.

— По-добре се облечи — каза той. — Става късно.

Тя седна и започна да навлича дрехите си.

— Иън — тихо рече момичето, — това ми се случва за пръв път.

— Хайде, хайде — отвърна Питърсън, без да ѝ вярва. — Сигурно не искаш да ми кажеш, че си била девствена.

— Нямах предвид това.

Той се опита да проумее значението на думите ѝ.

— Никога не си...?

— Аз... не с мъж... не така... аз никога не... — Тя с запъваше, провлачваше думите, засрамена.

Значи такава беше работата. Питърсън не ѝ помогна. Чувстваше се уморен и нямаше търпение, загатнатият ѝ комплимент изобщо не го трогна. Бе въпрос на чест да ги задоволява, но нищо повече. Бог знаеше, че на нея ѝ бе потрябвало достатъчно много време. И все пак беше по-добре, отколкото с онази японска нимфоманка, жената на Кийфър. Сега, когато се сети за нея, изпита неприятно угризение. Беше направил обичайното — всъщност, дори повече. Тя бе идвала отново и отново и продължаваше да изглежда ненаситна. Вкопчваше се някак си трескаво в него, нещо, което напоследък забелязваше у много жени. Но това си беше техен проблем, не негов. Той въздъхна и остави спомена да потъне обратно.

Питърсън изтърси самото си и изтупа от него стръкчетата трева. Момичето мълчеше и все още се мъчеше с фльонгата на роклята си — навярно се опитваше да ѝ придаде същия вид, както бе излязла от къщи. Той тръгна пред нея, без да има каквото и да е желание да я докосва. Когато Лора плъзна дланта си в неговата, Питърсън реши, че любезността изисква да я остави там — в края на краищата, пак щеше да му се наложи да идва в Кеймбридж. Той разсеяно се почеса по врата, където го беше ухапало някакво насекомо, докато се бяха боричкали из тревата. Утрешният ден отново щеше да е дълъг. Той разкърши рамене. Студена болка се беше загнездила в мускулите в основата на врата му. Чакай да видим, утре имаше заседание на подкомисията и четене на някакъв доклад за Войната на свещената крава, която отново се развихряше в Индия... Той сепнато осъзна, че в последно време му бе станало навик да живее малко напред в бъдещето. В дома на Ренфрю го бяха разсейвали мисли за вечеря и вино. В ресторанта беше съзерцавал косата на Лора и си бе мислил как ли би изглеждала, разпиляна върху чисто бяла възглавница. После, веднага след акта, умът му се беше отнесъл към следващия ден и предстоящите му задължения. За Бога, бе като магаре, привлечано от морков.

Леко се изненада, когато излязоха от усойната гора на лунната светлина и си спомни, че все още е в Кеймбридж.

23.

Грегъри Маркъм се изненада, когато Иън Питърсън се появи в лабораторията, решително крачейки по пътеките между електронната апаратура. След обичайните поздрави, Грег каза:

— Мислех си, че напоследък нямате много време за такива второстепенни опити.

Питърсън се огледа из залата.

— Минавах наблизо. Преди няколко дни се срещнах с Ренфрю и оттогава съм все зает. Искях да поговоря с теб и да видя онази Уикъм.

— А, за това ли? Не виждам необходимост да ходя до Щатите точно в момента. Има...

Лицето на Питърсън придоби сурово изражение.

— Подготвих нещата в ННФ и Брукхейвън за теб. От своя страна направих всичко, което е по силите ми. Мислех си, че няма да възразиш да премахнеш пречките за работата на Ренфрю тук.

— Ами, не, разбира се, но...

— Добре. Ще те очаквам за утрешния полет, както е запланувано.

— Имам много интересна теоретична работа тук, онези неща, които донесе Кати...

— Вземи ги със себе си.

Маркъм въздъхна. Питърсън не беше от лесните администратори, толкова типични за САЩ, открити за предложения, дори след като вече е било взето решение.

— Е, това ще забави нещата, но...

— Къде е Уикъм?

— А, нататък някъде. Тя пристигна вчера и Джон още ѝ показва лабораторията.

Към тях се приближи стройна, доста кльощава жена.

— Точно свършихме обиколката — каза на Маркъм тя. — Доста впечатляващо. Не се познаваме с вас, струва ми се — продължи тя, като насочи големите си, кафяви очи към Питърсън.

— Не, но аз знам коя сте. Иън Питърсън.

— Значи вие сте онзи, който ме домъкна тук.

— Повече или по-малко. Нужна сте тук.

— От мен се нуждаят и в Пасадена — мрачно отвърна тя. — Трябва да сте запалили пожар под някой от големите задници горе.

— Исках да чуя нещо за тези тахиони от подвселените и така нататък.

— Леле, сигурно сте свикнали да получавате всичко, което искате, страшно бързо.

— Понякога — леко измърмори Питърсън.

— Е, Грег и Джон тук ми съобщиха всички подробности и ми се струва, че онзи шум може да е, хм, от космически произход. Може да е от микровселените или от далечни Сийфъртови галактики в собствената ни вселена. Трудно е да се каже. Ядрата на квазарите могат да предизвикат подобен шум, това е сигурно. Данните, получени в Калифорнийския технически институт и в „Кит Пийк“, изглежда предполагат, че във вселената ни има голямо количество тъмна материя. Достатъчно, за да означава, че може би има микровселени.

— Достатъчно, за да затвори нашата геометрия ли? — вметна Грег. — Искам да кажа, над критичната плътност?

— Възможно е — отвърна тя. После добави за Питърсън: — Ако плътността на тъмната материя е достатъчно висока, нашата вселена накрая ще се свие сама в себе си. Цикличен космос и така нататък.

— Значи няма начин шумът в експеримента на Ренфрю да се избегне? — попита Питърсън.

— Навярно не. Това е сериозен проблем за Джон, който се опитва да насочи лъч, въпреки всички спонтанни излъчвания, предизвиквани от този тахионов шум. Но това няма да е пречка за онези от 1963 г. или откогато и да са. Те просто приемат, а това е много по-лесно.

Питърсън измърмори неутрален, слагащ край на темата отговор и каза, че трябвало да се обади по телефона. После с доста разсеян вид бързо излезе.

Маркъм се облегна на компютърния пулт.

— Това е човекът, който дава парите. Трябва да го търпим.

Тя се усмихна.

— Удивена съм, че изобщо сте получили средства за всичко това... — Тя обгърна с ръка лабораторията. Очите ѝ се върнаха към него и жената загледа лицето му. — Наистина ли смятате, че можете да промените миналото?

Маркъм замислено отвърна:

— Ами, аз смятам, че Ренфрю е започнал просто, за да получи субсидиите. Нали знаеш, практическа глазура върху торта, която всъщност е фундаментална и „безполезна“. Изобщо не е очаквал да се получи нещо. Аз също бях на мнение, че експериментът е добър, но и двамата се изненадахме от интереса на Питърсън. Сега започвам да мисля, че Джон е бил сериозен от самото начало. Ти видя уравненията. Щом един експеримент не предизвиква причинно-следствена верига, той е допустим. Всичко започва и свършва.

Кати седна на лабораторния стол и се залюля назад, като вдигна крака върху пулта. Кожата на скулите ѝ изглеждаше силно опъната, суха като хартия, набръчкана от слънцето и умората. Часовата разлика беше оставила тъмни полумесеци под очите ѝ.

— Да, но онези термични експерименти, с които сте започнали отначало... Това е обикновена материя. Когато става дума за хора обаче...

— Пак говориш за парадокси — съчувствено каза Маркъм. — Въвличането на хора в експеримента включва елемент на свободна воля, което води до проблема кой е наблюдателят в този псевдоквантовомеханичен експеримент и така нататък.

— Да.

— А този експеримент действа. Спомни си банковото съобщение на Питърсън.

— Да. Но прашането на онези данни за океана — какво би означавал евентуален успех? Че някой ден ще се събудим и онзи цъфтеж ще е изчезнал ли?

— Пак разсъждаваме от гледна точка на парадоксите. Ти се дистанцираш от експеримента. Старият класически наблюдател, нещо подобно. Виж, нещата не трябва да са причинно-следствени, единственото изискване към тях е да са логични.

Тя въздъхна.

— Не зная какво казват по въпроса новите уравнения на полето. Ето статията ми за двойното решение, може би ти...

— Съчетаване на квантовомеханична свръхсиметрия с обща относителност ли? Чрез тахиони?

— Да.

— Хей, струва си да хвърля един поглед — просия Маркъм.

— Много от старите особености остават в тези уравнения, толкова мога да кажа. Всяко квантовомеханично явление — тоест, включващо тахионите във водеща до парадокс верига — пак води до някакво разпръсване в поредица от вероятни събития.

— Вълна, която се движи между минало и бъдеще. Увисналият между „включено“ и „изключено“ превключвател.

— Да.

— Значи пак получаваме вероятностни предвиждания. А не сигурни положения.

— Така мисля. Или поне е логично. Но има нещо друго... Не съм имала време да го обмисля.

— Ако имаше достатъчно време за мислене... — Маркъм се задълбочи в стегнато отпечатаните страници с уравнения. — Най-трудната част е да интерпретираш тези данни. Уравненията са толкова нови...

— Да, така ми се иска онзи тип Питърсън да не ме беше довякъл тук от Калифорния. С Торн почти бяхме... — Тя рязко вдигна глава. — Я ми кажи, откъде Питърсън е научил за мен? Ти ли му каза?

— Не. Не знаех, че работиш по този въпрос.

— Хм-м — замисли се Уикъм. После сви рамене. — Той има известно влияние, толкова мога да кажа. Изглежда ми типичен английски педант.

Маркъм неспокойно я погледна.

— Ами, не зная...

— Добре, добре, сигурно е от часовата разлика. Пък и полетът беше уморителен. Господи, иска ми се Питърсън да беше отложил това с около седмица.

Маркъм видя Питърсън да се появява откъм мястото, където работеше Ренфрю и даде знак на Кати. Тя придаде на лицето си любезно, малко комично изражение. Маркъм се надяваше администраторът да не забележи.

— Току-що разговарях с моите хора — каза Питърсън, когато се приближи, пъхнал палци в джобовете на жилетката си. — Наредих им

да проучат онези, които са се занимавали с ядрения магнитен резонанс в Колумбия, Москва и Ла Хола през 1963 г. Биографии и прочее.

— Да, това очевидно трябва да се направи, нали? — съгласи се Маркъм. — Да се доверим на Иън и да опитаме нещо просто.

— Хм-м. — Питърсън хвърли поглед към Маркъм, съвсем леко вдигнал вежди. — Хората ми нямат много време, при всичко онова, което става сега. Не са открили нищо явно, като например статии в научни списания. Имало е нещо за „спонтанен резонанс“, което се е появило само веднъж — изглежда някаква грешка, но нищо за тахиони или съобщения. Някакъв тип обаче е публикувал в „Ню Сайънтист“ материал за съобщения от космоса и се е позовал на някой си Бърнстейн, който се е занимавал с ядрен магнитен резонанс. Споменава се за телевизионен репортаж от онези за разумен живот във вселената.

— Могат ли хората ви да проучат въпроса? — попита Кати.

— Сигурно. Казаха ми, че много неща са загубени след бомбата в Сентръл Парк. Архивите на телевизията били в Манхатън. Пък и програми с 35-годишна давност не се пазят в много копия. Наредих на една жена да се заеме с търсенето, но сър Мартин има проблеми с някаква провалила се програма, свързана с... — Той внезапно замълча.

— Мислиш ли, че този Бърнстейн е оставил бележката в банката? — попита Маркъм.

— Възможно е. Но ако това е единственият резултат от лъчите на Ренфрю, значи информацията за океана не е била приета.

Маркъм поклати глава.

— Бъркаш глаголното време. Все още можем да продължим да предаваме — щом едно от съобщенията е стигнало, другите също имат шанс.

— Отново свободната воля — подхвърли Кати.

— Или обратното — меко добави Питърсън. — Вижте, трябва да отида в Кеймбридж и да се погрижа за някои неща. Възможно ли е преди да тръгна, накратко да ме информирате за работата си, Кати?

Тя кимна.

— Довечера Ренфрю организира малко събиране — каза Маркъм. — Възнамерява да те покани.

— Ами... — погледна към жената Питърсън. — Ще се опитам да дойда. Не е абсолютно наложително да се върна в Лондон до утре.

Двамата с Кати Уикъм отидоха в малкия кабинет на Ренфрю, за да използват черната дъска. През прозрачната стъклена врата Маркъм ги гледаше как разговарят. Питърсън изглежда напредваше във физиката на тахионите и съвсем беше забравил за предполагаемата им безполезност. Двете фигури се движеха насам-натам пред дъската. С бърз замах на тебешира, Кати чертаеше диаграми и символи. Питърсън гледаше и се мръщеше. Като че ли гледаше повече нея, отколкото дъската.

24.

Маркъм махна с ръката, с която държеше чашата си и разплиска малко от питието върху сивия килим в дневната на Ренфрю. После разсеяно докосна петното с крак, сякаш не беше сигурен дали го е направил той и продължи да разговаря с Кати Уикъм.

— Онези твои нови уравнения имат някои забавни решения. Старата вероятностна вълна при причинно-следствените вериги присъства, да, но... — Той продължи по същия разсеян, замислен начин, като в същото време с някаква част на ума си се надяваше Джан да пристигне скоро. Бе й се обадил от лабораторията, когато Ренфрю му каза, че това събиране ще е своего рода прощално парти в негова чест. За преодоляването на проблема с шума Ренфрю възлагаше големи надежди на уредите от Брукхейвън и на неговата ловкост да успее да ги получи.

— Гадно вали, а? — отбеляза Ренфрю, като гледаше през прозореца. Така си беше. Надвисналите облаци бяха последвани от внезапен, придружен с гръмотевици дъжд. На Питърсън, който бе шофирал от Кеймбридж дотук, му се бе наложило да свали стъклото на прозореца и да се надвеси навън, за да вижда пътя. Маркъм се приближи до прозореца и долови тежкия мирис на влажна почва и мокри листа. Крилатите семена на явора падаха по спирала върху живия плет. Подгизнал свят.

Марджъри Ренфрю кръжеше покрай триъгълника, образуван от Питърсън, Уикъм и Маркъм, без да е в състояние да се присъедини към небрежния научен разговор. Джон Ренфрю обикаляше из стаята и побутваше малките чинии с предястия със сантиметър по-близо до действителния център на масичките. Беше се зачервил и изглежда вече доста си бе пийнал.

На предната врата се позвъни. В плющия дъжд никой не беше чул приближаването на кола. С облекчен вид Марджъри се хвърли да отвори. Маркъм я чу да говори в коридора, без да изчаква за отговор.

— Каква противна вечер! Не е ли ужасно? Влизай, нямаш ли дъждобран? О, ти трябва да живееш тук, независимо от всичко. Радвам се, че Грег се е свързал с теб. Беше в последния момент, да, но тук съм заобиколена отвсякъде с учени и имам нужда от някой, с когото да си говоря.

Той видя силните струи дъжд, стичащи се от краищата на покрива на верандата зад Джан, преди Марджъри да блъсне с рамо вратата.

— Здравсти, мила — с небрежна топлота я целуна Маркъм. — Хайде да те изсушим. — Той не обърна внимание на възбуденото суетене на Марджъри и отведе Джан в дневната.

— Истински огън с дърва! Прелестно — каза Джан.

— Реших, че това ще повдигне настроението — довери й Марджъри, — но всъщност, в известен смисъл е потискащо. Сякаш е есен, а още е едва август, за Бога. Времето като че ли е полудяло.

— Познаваш ли всички? — попита Грег. — Дай да видим, това е Кати Уикъм.

Седнала на дивана с Джон Ренфрю, Кати й кимна.

— О, сега човек да е в Калифорния, а?

— А това е Иън Питърсън. Иън, това е жена ми, Джан.

Питърсън се ръкува с нея.

— Е, как върви експериментът? — попита компанията като цяло Джан.

— О, Господи, не ги закачай на тази тема — бързо се обади Марджъри. — Надявах се да си поговорим за нещо друго, след като си тук.

— И добре, и зле — без да обръща внимание на Марджъри отвърна Грег. — Имаме много шум, но подробното обяснение на Кати за равнището на шума и за спектъра звучи добре, тъй че с показателна електроника Джон ще може да преодолее част от проблема.

— Изненадана съм, че Питърсън не е в състояние да ви я уреди само с едно повдигане на показалец по телефона — остро каза Кати. Главите се обърнаха към нея. Тя напрегнато и несъзнателно размърда долната си челюст назад-напред.

— Надценявате всемогъществото ми — меко отвърна Питърсън.

— Страхотно е да видиш как научната опашка върти кучето на ЦРУ.

— Сигурен съм, че не зная какво искате да кажете.

— Хората би трябвало да оставят документите така, както са ги заварили.

— Сигурен съм, че нямам представа какво...

— Винаги ли ще се криете зад това наизустено изречение?

Марджъри ужасено се втрени в двамата, обхваната от искрата на напрежението.

— Няма ли да си вземеш нещо за пиене, Джан? — решително се намеси тя, с малко прекалено висок глас. Деликатната реплика на Питърсън заглуши тихия отговор на Джан.

— Тук, в Англия все още смятаме, че сдържаността и вежливостта смазват колелата на обществените отношения, г-це Уикъм.

— Доктор Уикъм, щом ще бъдем официални, господин Питърсън.

— Доктор Уикъм, разбира се. — Той превърна обръщението в обида. Кати се изпъна с вцепенени от ярост рамене.

— Хората от вашия тип не понасят да гледат на една жена като на каквото и да е друго, освен като на безмозъчен инструмент за удоволствие, нали?

— Уверявам ви, че това не се отнася до вас — меко отвърна Питърсън. Той се обърна към Ренфрю, който гледаше така, сякаш му се искаше да е на хиляди километри оттук. Маркъм отпиваше от чашата си и наблюдаваше двамата с жив интерес. По-добре, отколкото обичайните безсмислени разговори по събиранията...

— Странно, следобед останах с друго впечатление — упорито продължи Кати. — Но тогава не се бяхте научили да приемате отказа толкова спокойно, нали?

Ръката на Питърсън стисна дръжката на чашата му и кокалчетата на пръстите му побеляха. Той бавно се обърна. Марджъри тихо промърмори:

— О, Боже.

— Сигурно не сте разбрали правилно нещо, което съм казал, д-р Уикъм — най-после отвърна той. — Едва ли бих повдигнал този въпрос пред жена с вашата... хм... убедителност.

За миг никой друг в стаята не се помръдна или обади. После Джон Ренфрю се приближи до камината и застана пред нея, стабилно

разкراчил крака и вдигнал халбата си с бира. Той се намръщи — видът му издаваше типичния, солиден английски земевладелец.

— Вижте — рече той, — тази къща е моя и очаквам гостите ми да се държат тук любезно помежду си.

— Съвсем прав си, Ренфрю — бързо отвърна Питърсън. — Извинявам се. Да го отдадем на острото предизвикателство. — Това само накара Кати да придобие неприветливо изражение.

— О, Господи — разкаяно рече тя, — Джон, съжалявам, че трябваше да се увлека в твоя дом. Но наистина ми достави удоволствие да се държа грубо с него...

— Дотук — заяви Ренфрю. — Стига вече. — Той махна с халбата, за да сложи край на въпроса.

— Отлично изпълнение, Джон — каза Джан. — Държиш на правата си. А сега, ако може да получи нещо за пиене... — Тя усмихната тръгна към него. Кръгът се разчупи, напрежението започна да се разсейва. Той я хвана за лакътя и двамата се насочиха към шкафа. Питърсън поведе разговор с Марджъри. Грег седна на дивана до Кати Уикъм.

— Е, струва ми се, че в този рунд ме победиха — жизнерадостно заяви тя. — Но си струваше за минута-две.

— Наистина ли ти направи предложение? — попита Грег. — Бях съвсем наблизо и не забелязах нищо. — Джан се присъедини към тях, като седна на ръба на дивана.

— Шегуваш ли се? — засмя се Кати. — Разбира се.

— Фамилиарността води до опит или нещо такова. Но да дойде и веднага...

— О, той го направи много фино и дискретно. Остави възможност за любезен отказ, съхрани егото си и така нататък. Самодоволно копеле. Но Джан не одобрява постъпката ми, нали, Джан?

— Ами, да. Мисля, че ти постави в прекалено неудобно положение Джон и Марджъри. Честно казано, аз съм на същото мнение за него като теб, но...

— Това е очарователно — каза Грег. — Хайде да чуем как вие двете впивате ноктите си в клетия човек.

— Клетия човек ли? Той е високопоставена, самоуверена, лигава жаба и презира жените. Искаш да застанеш на неговата страна като

мъж срещу две зловни жени?

— Презира жените ли? — сепнато попита Грег. — Мислех си, че е точно обратното. — Джан и Кати размениха погледи.

— Той ни ненавижда, всичките. И не може да понесе отказ от едно по-низше същество. Защо смяташ, намекна, че съм лесбийка?

— А така ли е?

Тя сви рамене.

— Всъщност съм бисексуална. Но, да, обикновено предпочитам жените. Сега недей да поглеждаш, но старият Иън се опитва да свали нашата скъпа домакиня. Изчервила се е като луда. — Маркъм се обърна на мястото си и любопитно погледна към другия край на стаята.

— За Бога, не мога да си го представя. Та тя изобщо не е секси. Освен това, навярно говори през цялото време.

— А сега кой е зловен? Марджъри поне е очевидно хетеросексуална — това е всичко, от което Питърсън има нужда, за да утеши нараненото си его. После ще е ред на Джан.

Джан вдигна вежди.

— О, я стига. При положение, че Грег е тук в стаята? Във всеки случай, той сигурно знае, че изобщо не ми пука за него.

— И мислиш, че някой от тези факти би го обезпокоил? Върви и поговори с него — обзалагам се, че няма да минат и пет минути, преди да ти предложи. После можеш да го отрежеш.

Джан поклати глава.

— Предпочитам да си спестя това преживяване.

— Господи, това вече е прекалено — каза Грег. — Не мога да повярвам, че е чак толкова лош.

Кати сбърчи лице към него.

— Е, и ти не си по-добър. Отивам да поговоря с Джон за експеримента му. — Тя се изправи и ги остави.

— Е? — попита Грег.

— Какво?

— Не мислиш ли, че тя прекалява с Питърсън? Смяташ ли, че наистина ѝ е предложил?

— Напълно сигурна съм, че го е сторил. Но струва ми се, онова, което всъщност я безпокои, е фактът, че е била откъсната от

собствената ѝ работа от човек, който не се отнася с нея като с учен. Пък и не е приятно да знаеш, че са ровили в личните ти документи.

— О, по дяволите с това. Питърсън ми изглежда напълно приемлив в сравнение с останалите от компанията. Ренфрю е съвсем скучен извън лабораторията, Марджъри е кръгла нула, а Кати е драка. Господи. Нормални оставаме само ние с теб.

— И дори аз съм малко странна, нали? — иронично отвърна тя.
— Мислех си, че експериментът ти харесва. Защо всички са в такова ужасно настроение?

— Права си — всички сме нервни, нали? Не е от експеримента. Аз лично не горя от желание да отида до Вашингтон.

— Какво да направиш?

— О, Боже, разбира се — още не съм имал възможност да ти кажа. Ето, дай да ти донеса още една чаша и ще ти обясня.

— Но ние планирахме...

— Зная, но това ще отнеме само няколко дни и...

Другите гости усърдно избягваха дивана, докато Джан и Грег уреждаха семейните си проблеми. После двамата поседяха известно време, заслушани в потока на английския разговор около тях, удължените „а“-та, издигащата се интонация.

Кати беше излязла на верандата и обяви, че дъждът е спрял, което бе останало незабелязано, поради напрежението в дневната. Престорена веселост като че ли стягаше гърлата на Питърсън и Ренфрю, докато двамата разговаряха. Думите им бяха сдъвкани и с малко по-висок от необходимото тон. Припрените изречения на Марджъри се вмъкваха между техните като някакъв птичи контрапункт. Питърсън разказваше за огромната писмена работа около спасяването на носорозите на Суматра и Ява. Световният съвет бил решил да пренасочи парите, предназначени за сушата в Ява, за изолирането на носорозите. Това било наложено от екоинвентаризацията като част от стабилизационния план, насочен към спасяването на изчезващите видове. Единственият вид, чиито представители били в излишък, били разбира се хората. Политиката на Съвета била одобрена от еколозите, които любезно не споменали, че липсата на ресурси означава по-малко земя и пари за хората.

— Въпрос на избор — разсеяно каза Питърсън и разклати кехлибарената течност в чашата си. Последваха мъдри кимвания.

— Не, не, забрави за сцената между Кати и Иън — каза на Марджъри Ренфрю Грег Маркъм. — Това не означава нищо. Напоследък всички сме нервни.

Стояха на верандата, в края на оранжевата ивица светлини, която проникваше отвътре.

— Но аз си мислех, че учените не са толкова емоционални, а те да се нахвърлят един върху друг...

— Първо, Питърсън не е учен. Второ, всичко онова за потиснатите чувства в голямата си част е общоприета легенда. Когато Нютон и Хук са водели прочутия си диспут за това кой е открил закона за площта на вселената, сигурен съм, че са били смъртно бледи и яростни. Но писмата между двамата пътували по две седмици. Нютон имал време да обмисля отговора си. Така че дискусията е останала на високо равнище, нали разбираш. В наше време, ако един учен напише писмо, той публикува проклетото нещо. Времето за взаимодействие е много кратко и страстите се разгарят по-силно. И все пак...

— Нали не смяташ, че това обяснява раздразнителността ни? — проницателно отбеляза Марджъри.

— Не, има нещо повече, усещане... — Грег поклати глава. — По дяволите, трябва да се придържам към физиката. Дори там, разбира се, всъщност не знаем много основни неща.

— Наистина ли? Защо?

— Е, да вземем простия факт, че всички електрони имат една и съща маса и заряд. Същото се отнася и за техните античастици, позитроните. Защо? Можеш да си приказваш за полета, вакуумни колебания и така нататък, но на мен ми харесва старата идея на Уилър — те имат една и съща маса, защото са едни и същи частици.

Марджъри се усмихна.

— Как е възможно това?

— Виж, във вселената има само един електрон. Един електрон, който се движи назад във времето, прилича на своята античастица, позитронът. Така че ти подхвърляш един електрон назад и напред във времето. И правиш всичко от тази едничка частица — кучета и динозаври, камъни и звезди.

— Но защо трябва да се движи назад във времето?

— Сблъсъкът на тахиони ли? Не зная. — Несериозността на Грег се изпари. — Това, което искам да кажа, е, че всичко е нестабилно. Дори самата логика има в себе си дупки. Теориите се основават на образи на света — човешки образи.

Той погледна нагоре и очите на Марджъри го последваха. Съзвездията висяха в небето като пламтящи полилеи. Бръмчеше далечен самолет. В опашката му премигваше зелена светлина.

— Предпочитам старите, сигурни неща — плахо започна тя.

— За да имаме отново архаика и да разядем и нея ли? — иронично попита Грег. — Глупости! Трябва да продължим напред. Хайде да се върнем вътре.

Маркъм се приближи до прозореца и погледна нагоре към изчистващото се небе.

— Кара те да се чудиш какви облаци изливат тази вода, нали? — замислено каза той полу на себе си. После обърна глава, разсеяно огледа двора и внезапно спря. — Хей, кои са тези?

Джон Ренфрю отиде до прозореца и се втренчи в мрака.

— Кои... Те са в гаража ни!

Маркъм се извърна, като си мислеше за мъжа на автобусната спирка предишния ден.

— Какво имаш там?

Ренфрю се поколеба, загледан в тъмните фигури, които бяха отворили вратата на гаража.

— Инструменти, стари неща, аз...

— Храна! — възкликна Марджъри. — Някои от запасите ми са там. И консервирани продукти.

— Ето какво търсят — заключи Маркъм.

— Преселниците от старата ферма — промърмори Ренфрю на себе си. — Извикай полицията, Марджъри.

— О, Боже — без да помръдне каза тя.

— Хайде — побутна я Джон.

— Аз ще се обадя — бързо рече Джан. Тя изтича в коридора.

— Хайде да ги спрем — предложи Маркъм и почти небрежно взе ръжена от камината.

— Не — възрази Джон, — полицията ще...

— Дотогава тези типове отдавна ще са изчезнали — каза Маркъм. Той бързо закрачи към предната врата и я отвори. — Да вървим.

— Може да са въоръжени — извика след него Питърсън.

Маркъм се затича към моравата. Ренфрю го последва.

— Ей! — чу се вик откъм гаража. — Скръндза!

— Хайде! — извика Маркъм.

Той се затича към тъмния правоъгълник на отворената врата. Успя да различи наведен мъж, който вдигаше някакъв кашон. Други двама носеха нещо. Те се поколебаха, когато Маркъм се спусна към тях. Той вдигна ръжена и извика към къщата:

— Хей, Джон! Взе ли си пистолета?

Мъжът се раздвижи. Другите се затичаха надолу по отбивката. Грег се метна напред и застана между тях и портата. Той развъртя ръжена и движението му предизвика шумен звук от разсичане на въздуха. Мъжете спряха и заотстъпваха назад, като поглеждаха към живия плет, заобикалящ двора.

Ренфрю се затича към третия мъж. Тъмната фигура се дръпна настрана и се плъзна покрай него. В този момент по стълбите на верандата слезе Кати Уикъм. Ренфрю се подхлъзна на мократа трева.

— Господи!

Мъжът набра скорост, като хвърляше погледи през рамо към Ренфрю. Кати Уикъм, която се опитваше да види сенките на моравата, замръзна на място. Фигурата се блъсна в нея. Двамата се проснаха върху камъните.

Маркъм въртеше ръжена насам-натам пред себе си. Мъжете като че ли бяха парализирани от звука му. В мрака не можеха да видят колко близо до тях е той. Маркъм също не беше в състояние да прецени разстоянието. „Нощен сблъсък между непознати войски“ — развеселено си помисли той. Дали не трябваше да ги нападне?

— Вашият приятел си го получи — ясно извика Маркъм.

Двамата се обърнаха да погледнат. Жълтият правоъгълник на вратата хвърляше сноп светлина върху блестящата морава. Под лъчите Джон Ренфрю изправи падналия мъж на крака и попита:

— Какво...

Маркъм тихо пристъпи напред и завъртя ръжена към крака на побликия си противник.

— Ау! — Удареният мъж се строполи на земята. Партньорът му видя, че Маркъм излиза от мрака и отстъпи назад. Изведнъж той се обърна и се затича по диагонал през моравата. Маркъм се опита да държи и двамата мъже под око. Двама победени, един избягал.

— Внимавай, Грег, той има нож! — извика Кати Уикъм.

Мъжът се обърна, прикован от жълтата светлина в центъра на моравата. В ръката му проблясна метал.

— Я сега вий се разкарайте — грубо каза той.

Маркъм тръгна към него. Ръженът свистеше във въздуха. Звукът му привлече вниманието на мъжа. Иън Питърсън се хвърли напред.

— Пусни го да си върви — извика той на Маркъм.

— По дяволите, не! — с удоволствие му отвърна американецът.

— Няма смисъл да рискуваме...

— Вече сме ги хванали — настоя Маркъм.

— Онзи се измъква! — извика Кати Уикъм. Мъжът, който лежеше на отбивката, се бе насочил приведен към изхода. Когато Кати се обади, той с накуцване се затича към портата и я прескочи.

— По дяволите! — огорчено каза Маркъм. — Трябваше да го спрем.

— Мелодраматизмът е излишен — меко отвърна Питърсън. — Полицията ще бъде тук съвсем скоро. — Маркъм хвърли поглед назад към Ренфрю.

— Ерик! — извика мъжът с ножа. — Действай!

Преди Маркъм да разбере значението на сигнала, двамата внезапно се раздвижиха. Пленникът на Ренфрю му се изплъзна и се хвърли назад към гаража. Маркъм го последва. Мъжът изчезна в тъмната вътрешност. Американецът се поколеба. Не виждаше нищо. Изведнъж мъжът отново се появи — тъмна сянка. Маркъм забеляза, че носи нещо дълго в ръката си и предпазливо отстъпи назад. Тогава видя, че мъжът с ножа се насочва към портата. Елементарна маневра, за да го разсее. Сянката пристъпи напред на светло и размаха към главата на Маркъм гребло. Той се наведе и отскочи назад.

— За Бога, някой... — Двамата мъже внезапно се затичаха към портата. Единият се обърна и хвърли греблото право към Маркъм. Той се дръпна настрана. — Копелета! — извика ученият и запрати ръжена в мрака след тях. После се заслуша в заглъхващите им стъпки.

— Няма смисъл да ги преследваме — каза застаналият до него Ренфрю.

Кати Уикъм се съгласи.

— Остави ги на полицията, Грег.

— Добре — промърмори той.

Те тръгнаха обратно към къщата. За миг беше тихо и после изведнъж всички започнаха да бърборят за инцидента. Маркъм забеляза, че онези, които бяха останали вътре и наблюдаваха от вратата, виждаха подробностите по различен начин. Те смятаха, че Ренфрю е победил пленника си, когато всъщност човекът просто беше чакал да се отвори подходящ път за бягство. „Относителността на преживяното“ — помисли си Маркъм. Все още бе запъхтян от усилието и адреналинът свистеше в ушите му.

От далечината се разнесе вой на сирена.

— Полицията — бързо каза Питърсън. — Късно, както обикновено. Вижте, ще си тръгна преди да пристигнат тук. Не искам да отговарям на въпроси цяла нощ. Така или иначе, вие сте героите, момчета. Благодаря за пиенето и довиждане на всички.

Той припряно излезе. Маркъм го гледаше, докато не изчезна. Той се замисли за факта, че първата им несъзнателна реакция бе да приемат, че тъмните фигури са крадци. Нямаше никакво колебание, никой не предположи, че е някаква грешка, че хората просто са сбъркали къщата. Преди двацет години може би щеше да е така. Сега...

Застанали по средата на дневната, другите вдигнаха наздравица за всички присъстващи. Сирената се приближаваше.

25.

Юли 1963 г.

Гордън разбираше, че ще трябва да прекара голяма част от лятото в работа с Купър. Провалът на изпита беше тежък удар. На Купър му бяха необходими седмици, за да възстанови самоувереността си. Накрая Гордън трябваше да го накара да седне и да му прочете конско. Разработиха режим. Всяка сутрин Купър трябваше да учи основните положения, за да се подготви за второ явяване на изпита. Следобедите и вечерите щеше да взима данни. До есента щеше да има достатъчно време, за да ги анализира подробно. Дотогава, под надзора на Гордън, студентът щеше да е подготвен да се яви отново с известна увереност. С малко късмет, до зимата щеше да завърши с по-голямата част от данните в дисертацията си.

Купър слушаше, кимаше и почти не говореше. От време на време изглеждаше потиснат. Новите му данни бяха съвсем обикновени: без никакви сигнали.

Гордън се чувстваше обезсърчен винаги, когато преглеждаше лабораторните дневници на Купър и виждаше плавните, обикновени криви. Възможно ли бе ефектът да се появява и изчезва така? Защо? Как? Или Купър просто изхвърляше всички резонанси, които не се вписваха в дисертацията му? Ако си дяволски сигурен, че не търсиш нищо, имаш отлична възможност да не го забележиш.

Но Купър пазеше всичко в дневниците си, както беше присъщо за добрия експериментатор. Записките му бяха объркани, но винаги — пълни. Гордън ги преглеждаше ежедневно и търсеше необясними празни места или задраскани бележки. Всичко изглеждаше наред.

И все пак той помнеше физиците през 30-те години, които бяха бомбардирани вещества с неутрони. Те внимателно бяха настроили Гайгеровите си броячи така, че щом неутронното обстрелване престане, броячите също да се изключат — за да се избягнат източници на експериментални грешки. Ако бяха оставили броячите

включени, щяха да открият, че някои вещества излъчват високоенергийни частици в продължение на много време — изкуствено предизвикана радиоактивност. Предпазливостта им ги бе накарала да пропуснат неочакваното и да загубят Нобеловата награда.

В раздела „Проучвания и открития“ на юлския брой на „Физикс тудей“ имаше материал, занимаващ се със спонтанния резонанс. Бяха представени данните, публикувани в статията им във „Физикъл Ривю Летърс“. Лейкин се цитираше непрекъснато. „Ефектът — казваше той, обещава да ни покаже нов вид взаимодействие, което може да се срещне при съединения от тип III-IV като например индиев антимоид... а навярно и при всички съединения, ако експериментите са достатъчно чувствителни, за да регистрират ефекта.“ Не се споменаваха очевидните зависимости между моментите, в които се явяваха спонтанните резонанси.

Гордън реши наново да атакува феномена „спонтанен резонанс“. Идеята за съобщенията му се струваше смислена — в нея поне имаше нещо, — но отпорът от страна на колегите му не можеше да се пренебрегне. Добре, може би бяха прави. Може би поредица от странни съвпадения го беше накарала да повярва, че в данните от осцилоскопа има кодирани думи. В такъв случай, какво беше обяснението? Лейкин се страхуваше, че съсредоточаването върху идеята за съобщенията ще засенчи истинския проблем. Добре, да кажем, че Лейкин е прав. Да кажем, че всички те са прави. Какво друго обяснение бе възможно?

В продължение на няколко седмици той работи по алтернативни варианти. Теорията, която ръководеше първоначалния експеримент на Купър, не беше особено сложна — Гордън я прегледа, обмисли основните допускания, направи наново интегралите, провери всяка стъпка. Родиха се няколко нови идеи. Той проучи всяка една от тях по ред, като я превръщаше в уравнения и изчисляваше порядъка на величините. Първоначалната теория даде някои математически термини. Той ги провери, като търсеше начин изведнъж да престанат да бъдат незначителни и да разстройват теорията. Изглежда нищо не отговаряше на нуждите му. Гордън прегледа първите разработки, надеждата да открие някакво импровизирано решение. Пейк, Коринга,

Оувърхаузър, Фехер, Кларк... разработките бяха класически, необорими. В каноничната теория като че ли нямаше видими вратички.

Занимаваше се с някакво изчисление на бюрото си и чакаше Купър да дойде на консултация, когато телефонът иззвъня.

— Д-р Бърнстейн? — попита гласът на секретарката на катедрата.

— Хм — разсеяно отвърна той.

— Проф. Тюлар би искал да се срещне с вас.

— А, добре. — Тюлар беше ръководителят на катедрата. — Кога, Джойс?

— Веднага, ако ви е удобно.

Когато Джойс го въведе в продълговатата празна стая, професорът четеше нещо, което Гордън разпозна като лично досие. Последвалите събития скоро потвърдиха, че е неговото.

— Накратко — започна Тюлар. — Трябва да ти кажа, че повишаването ти беше, хм, обект на противоречия.

— Мислех си, че е стандартна процедура. Искам да кажа...

— Обикновено е така. Катедрата се събира само, за да обмисля повишения от главен асистент в доцент или от доцент в професор.

— Ъ-хъ.

— Обикновеното повишение, както е в твоя случай, от асистент в старши асистент, не изисква пълно гласуване на катедрения съвет. Обикновено молим за мнение старшите преподаватели в групата на кандидата — в твоя случай, групата за резонанс и физика на твърдите тела. Опасявам се...

— Лейкин се е обявил против, а?

Тюлар тревожно го погледна.

— Не съм казал това.

— Но го имахте предвид.

— Няма да обсъждам отделните коментари. — За миг Тюлар изглеждаше притеснен, после се отпусна назад, загледан във върха на молива си, като че ли там можеше да открие някакво решение. — Обаче ти разбираш, че... събитията... от последните няколко месеца не са вдъхнали особено доверие в твоите колеги, членове на съвета.

— Така и предполагах.

Тюлар започна поредица от размисли за научната достоверност, като споменаваха дискусията с безопасна мъглявост. Гордън слушаше,

надявайки се да чуе нещо, от което да се поучи. Тюлар не беше стандартен администратор, влюбен в собствения си глас и тази кратка лекция представляваше по-скоро защитен механизъм, отколкото реч. Въпреки предишната си предизвикателност, Гордън усети, че в краката му започва да се прокрадва някакво усещане за потъване. Това бе сериозно. Повишението беше рутинно — проблем представляваха само наистина съмнителните случаи. Голямото изпитание бе скокът от главен асистент към доцент. Гордън беше започнал като младши асистент и само след година го повишиха в асистент, което бе прекалено бързо — на повечето членове на катедрата им трябваша по две години за всяка стъпка. Щом станеше старши асистент можеше да бъде повишен в доцент, макар обичайният път бе първо да стане главен асистент. Но сега той нямаше да направи стандартната стъпка към старши, както се планираше. Това не предвещаваше нищо добро за перспективите му, когато дойдеше ред да кандидатства за доцентура.

Студенината беше стигнала от краката до гърдите му, когато Тюлар каза: „Разбира се, трябва да внимаваш какво правиш в която и да е област, Гордън“ и обсъди необходимостта от предпазливост, която трябвало да проявява ученият, от скептично отношение към собствените му открития. Невероятно, после Тюлар разказа историята за Айнщайн и за бележника за записване на идеи, като завърши с:

— И Айнщайн рекъл: „Съмнявам се. През живота си съм имал само две-три добри идеи.“ — Тюлар удари по бюрото с искрена веселост, облекчен, че е успял да превърне един тежък разговор в нещо по-леко. — Така че виждаш, Гордън — не всяка идея е добра.

Гордън леко се усмихна. Беше разказал тази история на Бойл и семейство Кароуей и те се бяха смяли. Несъмнено я бяха чували и преди. Просто търпяха един младши член на факултета, който трябва да им бе приличал на шут.

Той се изправи. Краката му бяха странно размекнати. Откри, че диша бързо, но за това нямаше очевидна причина. Гордън измърмори нещо на Тюлар и се обърна. Знаеше, че би трябвало да е по-загрижен за повишението, но в момента единственото, за което искаше да мисли, беше семейство Кароуей, техните усмивки и собствената му ужасна глупост.

26.

7 юли 1963 г.

През лятото ритъмът на дните им се промени. Пени започна да спи до по-късно и Гордън се събуждаше преди нея. Той реши да изпълнява упражненията си от Канадските военновъздушни сили с религиозна страст, а най-доброто време за това бяха ранните часове по пустите пясъци на Уиндънсий Бийч. Никога не бе обичал да ги изпълнява вкъщи, особено, ако Пени бе там. Харесваше му да се спуска до белите пясъци, прочистени от нощния прилив и да се занимава с упражненията си, докато слънчевата светлина преливаше на изток над Маунт Соледад. После тичаше колкото можеше по плажа. Всяко заливче беше само по себе си издълбан в сушата свят, сенките се скъсяваха с издигането на слънцето. Блесналата по тялото му пот се охлаждаше от сините сенки и гъстият океански въздух имаше осезаема водна тежест, когато го вдишваше запъхтян. Краката му издаваха по пясъка тъп звук, който отекуваше по костите му, странен звук в този въздух, като парчета дърво, които падат върху дъбов под. Бе тичал така като дете по мръсните плажове на Ню Джърси. Чичо му Хърб го водеше често там, точно след като баща му се разболя. Когато Джърси се претъпкваше с хора през лятото, чичо Хърб го водеше на разходки с един жълт студейкър до Лонг Айленд. Майка му винаги говореше за хората, които живеели там, за Хората, Които Наистина Притежавали Имот На Брега, като че ли бяха от някаква друга раса. Първия път, когато чичо Хърб го заведе, Гордън го попита дали отиват на гости при роднини, като се надяваше, че има някаква родствена връзка с онези митични същества. Чичо Хърб се беше засмял по неговия кратък, лаещ, не съвсем приятелски начин, бе изхриптял: „Да, отиваме на гости на господин Гетсби, не знаеш ли“ и беше пляснал с ръка вратата на голямата жълта кола, която издаде силен, метален звук. През цялото пътуване Гордън беше седял с ръка, протегнатата навън през прозореца и летният ветрец от скоростта им галеше черните му косми. Онова лято

те вече бяха по-очевидни. Гордън ги сравняваше с тези на чичо Хърб и откри, че само за година е постигнал забележителен прогрес. Трябваша му шест години, за да разбере загадъчната забележка за Гетсби. Когато прочете книгата — пренебрегвайки предложения от майка му Маламуд, — той вече не можеше да си спомни много за големите къщи на Лонг Айлънд, дали някоя от тях се е намирала на края на кея и дали е имала зелена лампа, или която и да е от останалите подробности. Плажовете там, спомняше си Гордън, бяха тесни и каменисти, пусти ивици, неохотно отпуснати от големите вътрешни имения. Нямаше много за правене. Децата строяха пясъчни замъци, които родителите им периодично одобряваха, поглеждайки в жълто-синята слънчева омара над булевардните си романи. Тогава беше решил, че ако Лонг Айлънд е типичен пример, животът на неевреите е скучен. Съвсем различно бе, когато онова лято чичо Хърб го заведе на истински шампионатни боксови мачове, толкова големи и истински, колкото винаги беше смятал, че е животът. Туп-туп — отекваха стъпките му и той отново видя пред себе си белия квадрат на ринга, двете фигури, които танцуваха и се удряха, а главите им отскачаха назад при точно попадение, реферът, валсиращ около мъжете, виковете, подсвиркванията и горещия, близък, солен мирис от сякаш слялата се тълпа. „Виде ли оня тип Албъртс в петия рунд — попита го чичо Хърб през почивката, — с крака като пясъчни торби? Като некой, дето търси изпуснатото копче на якичката си. Леле!“ И след крайния резултат: „Онези рефери! Дадоха му два рунда, слепи ли са? Не бих отишъл на лов с тях.“ Туп-туп-туп — и соленият мирис на тълпата изчезна, а Гордън тичаше под изгряващото слънце, дъхът в ноздрите му беше морски бриз на хиляди километри от Лонг Айлънд, юмруците му блъскаха въздуха в движение — ъперкъти, напречни и резки удари — със свой собствен ритъм, краката му се подчиняваха на юмруците, задъхваше се, мъглявото и безформено лице пред него се превръщаше в Лейкин и в същия миг Гордън му нанесе два от най-добрите си удара, първо лъжливо движение, удар в корема и накрая рязко в челюстта, бързо и лесно, после още удари, докато мислеше за Лейкин и започваше съзнателно да изтрива плуващото във въздуха лице, но го задържа за още три бързи удара, юмруците му минаваха през мътния образ и главата се отмяташе назад един, два, три пъти — туп-туп-туп — да, през цялото онова дълго лято, докато баща му умираше, чичо

Хърб го водеше на разни места, за да разсее момчето — Гордън блъсна още няколко пъти във въздуха, като се целеше и сам, без да знае в какво — да, пълнеше ума му с боксови мачове, плажове и книги, а баща му не казваше нищо, усмихваше се, когато разговаряше с него, никога не се оплакваше, просто странеше от всички, за да умре така, както го правеха в семейството на Бърнстейн, съвсем тихо, без никакъв шум, без никой да бие барабана за теб, не и за един Бърнстейн — туп-туп-туп — сега пясъкът на плажа се затопля под краката му, пот капе в очите му и замъглява утрото, гърлото му дращи. Боже, беше тичал страшно много. Скалите тук бяха високи. Бе подминал кея „Скрипс“ и беше стигнал до Блукс Бийч, дълга, пуста ивица под парка „Тори пайнс“. Сега тичаше на сянка и когато избърса потта от очите си, той внезапно видя, че още малко и ще се спъне в нещо. Гордън го прескочи, мислейки го за спящо куче, продължи да тича по инерция и се обърна да погледне назад. Двойка. Разкрачени крака. Женски пети, сочещи към небето. Бялото на четири очи. „Господи“ — помисли си той, но някак си това не го смути чак толкова. Идеята беше логична: самотен плаж, жадна за любов двойка, прекрасен изгрев, солени мириси. Но това означаваше, че ще трябва да тича още нататък. Да им даде време да свършат със своето туп-туп-туп. Определено бе по-красива гледка, с която да приключи тичането си, отколкото онова размазано лице на Лейкин, мъгляво си помисли Гордън. Лейкин беше проблем, който той не бе в състояние да реши и може би, разбра Гордън, затова и тичаше толкова надалеч и нарочно се изтощаваше, за да не би истинският юмрук да размаже истинското лице. Може би да, а може би не. Прекалено много бе анализирал презрението на чичо Хърб. Един от начините да си потцер беше прекалено много да се тревожиш за подобни неща, да. Гордън се усмихна, облиза устни и нанесе още два удара, пронизвайки всеопрощаващия въздух.

Сол Шрифър му се обади в средата на юли. Бил завършил наблюденията на Херкулес 99 с радиотелескопа в Грийн Банк. Резултатите били отрицателни. Никакви ясни сигнали в междוזвездния шум. Гордън му предложи да използва по-високи честоти и по-тесни обхвати. Сол му отвърна, че бил опитвал. Без никакъв резултат от усилията им обаче, нямало да му отпуснат повече време за използване на уреда. Приоритет имали обикновените изследователски проекти.

Няколко минути разговаряха за възможни алтернативи, но такива нямаше. Групата от „Кавендиш“ бе отхвърлила искането на Сол за удължаване на времето за работа с телескопа. Шрифър измърмори няколко утешения и Гордън се съгласи. Когато другият затвори, той изпита неочаквано разочарование. Сега разбираше, че без да си го е признавал, е възлагал надежди на идеята за засичане на радиосигнали. Същата вечер, когато се срещна с Пени за вечеря в „Бъзис“, той не спомена нищо за разговора. На следващия ден написа на Сол писмо, в което го молеше да не публикува каквито и да е обобщения за радиопроучването. Да почакаят, докато не се появи положителен резултат, настояваше той. Но всъщност Гордън искаше да си замълчат. Може би всичко щеше да се размине. Може би щеше да се забрави.

Когато на Скрипс Бийч Пени влезе в морето със сърфа си, Гордън седна на пясъка да я погледа. Напоследък често правеше така — седеше, мислеше, оставяше другите да доизкарат лятото. Харесваше му да тича по плажа и знаеше, че би трябвало да опита да яхне вълните, след като имаше кой да го учи, но нещо го възпираше. Гледаше дамите на Ла Хола, които работеха по скъпия си тен и започна да познава различните типове: хората, които работеха на открито, имаха бяло зад коленете си, докато плажните безделници имаха плътен шоколадов загар, грижливо постигнато съвършенство.

Пени излезе от развълнуваните води, притиснала сърфа до бедрото си. От разрошените ѝ коси се процеждаха капки. Тя се просна до него, изстиска косата си, хвърли поглед към безжизненото му изражение.

— Добре — каза накрая Пени, — време е да се изповядаш.

— На кого?

— Хайде, Гордън. Съвсем си заприличал на зомби.

Гордън винаги се беше гордял с прямотата си, но сега откри, че се чуди какво да каже.

— Нали знаеш... Напоследък преглеждам списанията в библиотеката. Астрономическите списания, искам да кажа. „Меркюри“, „Сайънтифик Америкън“, „Сайънс Нюз“. Повечето напълно игнорират работата на Сол по радиосигналите. Дори да я споменават, те не показват образа. И никъде не са дадени координатите на Херкулес.

— Публикувай ги сам.

Гордън поклати глава.

— Няма полза.

— Кога започна да се подценяваш така?

— На десетгодишна възраст — отвърна той, като се надяваше по някакъв начин да отклони разговора в друга посока, — когато започнах да подозирам, че не съм Моцарт.

— Ъ-хъ.

— Аз бях онзи американски мит, четирийсет и четири килограмовият слабак. Онези реклами в атласа „Чарлз“, нали си спомняш? Когато ходех на плажа, бабаитите не ритаха пясък в лицето ми — те ме ритаха в лицето. Да премахнем средния човек.

— Ъ-хъ. — Тя го гледаше с присвити очи. — Знаеш ли, че сега за пръв път ми споменавах за проблема със Сол след колко — вече цял месец?

Той сви рамене.

— Изобщо не си ми казвал каквото и да е повече.

— Не искам да те забърквам, при положение, че хората ще те разпитват за това. Така че ще трябва да ме защитаваш пред приятелите. — Той направи пауза. — Или да си имаш работа с мании.

— Гордън, предпочитам да съм наясно какво става. Наистина. Ако се наложи да разговарям с хората от КУЛХ, няма да зная как да реагирам.

Той отново сви рамене.

— Голяма работа. И без това може да напусна КУЛХ.

— Какво?

И Гордън й разказа за това, че няма да го повишат в научно звание.

— Виж — заключи той, — да те назначат за асистент винаги е рисковано. Ако нещата не тръгнат, може да се наложи да се преместиш. Обяснявал съм ти всичко това. Вече сме разговаряли по въпроса.

— Ами, сигурно, евентуално... — Тя погледна към „Ла Хола Пойнт“ с безизразно лице. — Искам да кажа, ако през цялото време не публикуваш...

— Имам публикации — отбранително промърмори той.

— Тогава защо?

— Онази работа с Лейкин. Не мога да се занимавам с проучвания в група с двама души, които харесвам, Фехер и Шулц, и с един, с когото не се понасяме, Лейкин. Индивидуалните характери са...

— Мислех си, че учените стоят над обикновените разправии. Ти ми го каза веднъж.

— Това е нещо повече от разправия, не можеш ли да го разбереш?

— Ха.

— Лейкин е от старата школа. Скептик. Смята, че съзнателно се опитвам да му създавам проблеми. — Той започна да брои причините на пръстите си. — Може би остарява и чувства положението си малко нестабилно. По дяволите, не зная. Но не мога да работя в група, ръководена от тип като него. Казвал съм ти го и преди.

— О — малко остро отвърна тя. — Значи в крайна сметка сме разговаряли и за това?

— О, Господи.

— Радвам се, че споделяш с мен всички тези проблеми. Твоите проблеми.

— Виж — широко разпери ръце той, — не знам какво ще направя. Просто си приказвам.

— Това би означавало да напуснем Ла Хола. Да напуснем Калифорния, където съм живяла през целия си живот. Ако се стигне дотам, дай ми няколко минути да го смеля, а?

— Естествено. Естествено.

— Обаче все още можеш да останеш тук, така ли? От теб ли зависи?

— Да. Ще го решим заедно.

— Добре. Честно и откровено? Открито? Без да се дистанцираш?

— И двамата имаме право на глас.

— Прието.

Гордън се отпусна назад върху пясъка и разтвори смачканото списание „Тайм“ срещу високо издигналото се слънце. Опита се да не обръща внимание на врящите в главата му възможности и да се съсредоточи върху статията в раздел „Наука“, отнасяща се за заплануваното изстрелване на „Аполо“ към Луната. Напредваше бавно — десетгодишните занимания със стегнатия език на физиката го бяха

отучили от бързо четене. От друга страна, те го бяха направили внимателен към стила. Постепенно започна да му се струва, че в лековатата простота на „Тайм“ се крие нещо повече, отколкото показваше. Разсъждаваше над този въпрос, когато над него падна някаква сянка.

— Струва ми се, че те познах — каза груб мъжки глас.

Гордън премигна на ярката слънчева светлина. Беше Клиф в бански гащета и с опаковка от шест бири в ръце.

Гордън се вцепени.

— Мислех, че живееш в Северна Калифорния.

— Хей! Клифи! — Пени се претърколи по гръб и го видя. — К'во правиш тук? — Тя седна.

Клиф клекна на пясъка и погледна Гордън.

— Просто минавам насам. Имам почивен ден. Намерих си работа на крайбрежието.

— И ни видя тук? — весело попита Пени. — От колко време си насам? Трябваше да ми се обадиш.

— Да — сухо рече Гордън, — забележително съвпадение.

— Малко повече от седмица. На работа съм от два дни.

Клиф клечеше без да сяда, но стискаше бирата в двете си ръце между краката си и задникът му беше само на сантиметър от пясъка. Гордън си спомни, че в някакъв филм бе видял японците да клечат така в продължение на часове. Беше странна поза, като че ли Клиф не искаше да се ангажира и изцяло да седне при тях.

Пени продължаваше да бърби, но Гордън не слушаше. Той наблюдаваше изпечената от слънцето непринуденост на Клиф и търсеше да открие нещо в очите му, нещо, което да обясни това невероятно съвпадение. Не му повярва нито за миг, разбира се. Клиф знаеше, че Пени кара сърф и че това бе най-близкият подходящ плаж. Единственият интересен въпрос беше дали тя също бе знаела, че това ще се случи.

Не си разменяха никакви знаци, никакви необясними усмивчици, жестове или фалшиви нотки, които Гордън би могъл да забележи. Но точно в това беше въпросът — него изобщо не го биваше за такива неща. И докато ги гледаше да разговарят с бавната си и спокойна грациозност, те му се сториха толкова сходни, толкова познати от хиляди филми и реклами за цигари и в същото време толкова странни.

Гордън седна, бял като коремче на риба, отпуснат, мръсен алабастр с черна къдрава коса. Почувства лек прилив на вълнение, полъх на чувство, което не можеше точно да определи. Не знаеше дали двамата играеха някаква сложна, хитра игра, но ако беше така...

Гордън се надигна, наведе се към краката си. Пени го погледна. Устните ѝ се разтвориха от изненада от каменното му изражение. Той се помъчи да намери подходящите думи, нещо, което да запълни пространството между увереността и подозрението, нещо точно на място и накрая измърмори:

— Недейте, недейте ми обръща внимание.

— Хей, приятел, аз...

— Гойски^[1] игрички — презрително махна с ръка Гордън. Лицето му се бе зачервило. Думите му излязоха по-злобни, отколкото беше възнамерявал.

— Гордън, я стига, наистина — започна Пени, но той се обърна и се затича. Ритъмът мигновено го пое. Чуваше гласа ѝ, издигнал се над плиська на вълните, но тънък и заглъхващ. „Добре — помисли си Гордън, — нямам лустрото на Великия Гетсби, но така се измъкнах от онова, онова...“

Без да завършва изречението, без да иска да мисли повече за това, той се затича към далечните насечени хълмове.

---

[1] Нееврейски. — Б.пр. ↑

28.

6 август 1963 г.

— Обмислям дали да не отида в промишлеността — една вечер каза той на Пени, докато се хранеха. Вече бяха поговорили за разни дребни неща — напоследък това се бе превърнало почти в ритуал. Гордън отказваше да обсъжда срещата на плажа, отказваше да поканят Клиф вкъщи и усещаше, че отказът му в крайна сметка ще уреди въпроса. Съвсем смътно му минаваше през ума, че отказите са причината за странно баналните разговори, които водеха в последно време.

— Какво означава това?

— Работа в научна лаборатория на промишлена компания. В „Дженеръл Електрик“, лабораториите „Бел“. — Той започна да хвали достойнствата на това да работиш там, където ценят резултатите, където идеите бързо се превръщат в машини. Всъщност, Гордън не вярваше, че промишлените лаборатории превъзхождат университетските групи, но наистина излъчваха някаква привлекателност. Там нещата ставаха по-бързо. Бе пълно с помощници и технически персонал. Заплатите бяха по-високи. Освен това му харесваше неизбежното самодоволство на учения, който знае, че винаги може да разчита на живот извън академичния. Не просто работа, а занаят. Истински проучвания и то за прилични пари. А може би и нещо извън лабораторията — виж Хърб Йорк с неговите съвети за „защитна позиция“ и мъгляви теории за разоръжаване. Правителството можеше да използва ясното научно мислене там, убеждаваше я той.

— Гордън, това просто са обикновени стари глупости.

— Ъ? — Това го накара да се запъне за миг.

— Та ти не искаш да работиш в някаква си компания.

— Обмислям съвсем сериозно...

— Ти искаш да си професор. Да се занимаваш с изследвания. Да имаш студенти. Да изнасяш лекции. Ошлайфал си се в това.

— Нима?

— Разбира се. Когато всичко е наред, сутрин тръгваш радостен на работа и вечер се прибиращ вкъщи по същия начин.

— Надценяваш удоволствията на тази работа.

— Изобщо нищо не надценявам. Виждам как ти действа преподаването.

— Хм. — Ядът му се притъпи и той мрачно си призна, че Пени го познава доста добре.

— И вместо да приказваш за някакъв временен изход като промишлеността, би трябвало да направиш нещо.

— Като например?

— Нещо различно. Да поразместиш твоите x, y и z. Опитай...

— Друг подход — довърши той вместо нея.

— Точно така. Мисленето за проблемите под различен ъгъл е...

— Тя замълча, поколеба се и после се хвърли напред. — Гордън, бих могла да ти кажа какво стана там с Клиф. Бих могла да те успокоя, но вече не съм сигурна, че ще ми повярваш.

— Хм.

— Не забравяй — твърдо заговори тя, — че не съм твоя собственост, Гордън. Та ние дори не сме женени, за Бога.

— Това ли те безпокои?

— Мен ли да безпокои? Господи, ти си този, който...

— ... започна пръв, може би трябва да поговорим за това и да видим дали...

— Гордън, почакай. Когато започвахме, когато се пренесохме да живеем заедно, ние се разбрахме просто да опитаме, това е всичко.

— Естествено. Естествено — енергично закима той, забравил за храната в чинията си. — Но аз съм готов, ако това те кара да играеш игрички като тогава с Клиф — наистина беше детинско, Пени, да си уреждаш онази среща, съвсем детинско, — аз съм готов да поговорим за това, нали знаеш, хм, да се...

Пени вдигна ръка с длан към него.

— Не. Почакай. Две неща, Гордън. — Тя започна да ги изброява на пръстите си. — Първо, не съм си уреждала каквато и да е среща. Може Клиф да ни е търсил, но аз не знам нищо за това. По дяволите, дори не знаех, че е тук. Второ — Гордън, мислиш ли, че ако се оженим, нещо ще се промени?

— Ами, струва ми се, че...

— Защото аз не искам, Гордън. Изобщо не искам да се женя.

Той излезе от горещата влага на късното лято в метрото и се появи на съвсем малко по-прохладната 116-та улица. Този вход беше сравнително нов. Смътно си спомняше стария чугунен павилион, който до началото на 50-те години бе въвеждал студентите в тътнещите дълбини. Беше разположен между двете скоростни платна на пътя и гарантираше отличен Дарвинов подбор срещу прекалена мисловна съсредоточеност. Тук студентите, чиито умове бяха натъпкани догоре с Айнщайн, Мендел и Хоторн, често рязко променяха траекториите си, за да избягнат сблъсък с хъдсъни, десотоси и фордове.

Гордън вървеше по 116-та улица и погледна часовника си. Беше отказал да изнесе семинар при това първо посещение в своята Алма Матер, откакто защити доктората си; и все пак, не искаше да закъснява за срещата с Клаудия Цинс. Тя бе мила жена, която едва беше избягала от Варшава при влизането на нацистите в града, но той си спомняше, че Цинс не обичаше студентите да закъсняват. Гордън бързо мина покрай „Саут Фийлд“. От дясната му страна по тясното стълбище на библиотеката „Лоу“ се тълпяха студенти. Гордън се насочи към сградата на физическия факултет, изпотен от тежестта на големия си кафяв куфар. Стори му се, че сред тълпата студенти вижда познато лице.

— Дейвид! Хей, Дейвид! — извика той. Но мъжът бързо се извърна и се отдалечи в противоположната посока. Гордън сви рамене. Може би Селиг не искаше да се среща със стари колеги — той винаги бе бил странна птица.

Като се замислеше сега, всичко тук му се струваше малко странно, като леко ретуширана снимка на приятел. На жълтата лятна светлина сградите изглеждаха малко по-мръсни, хората — уморени и бледи, канавките — по-пълни с боклук. Малко по-нататък върху едно стълбище се излежаваше пияница и отпиваше от нещо, скрито в кафява хартиена торба. Гордън ускори крачка и влезе вътре. Може би беше прекарал прекалено много време в Калифорния — всичко, което не бе ново и свежо, му се струваше захабено.

Клаудия Цинс не се беше променила. В топлите ѝ очи проблясваше разсеяна и весела интелигентност. Гордън прекара

следобеда с нея. Описа ѝ експериментите си, сравни апаратурата и методите с нейната лаборатория. Тя знаеше за спонтанния резонанс, за Сол Шрифър и всичко останало. Намирала го за „интересно“, каза Цинс, стандартната, с нищо неангажираща дума. Когато Гордън я помоли да се опита да повтори експеримента с Купър, тя отначало отхвърли идеята. Била заета, имала много студенти, времето за работа с големите магнити за ядрен резонанс било вече разпределено, нямало пари. Гордън подчерта колко сходно било едно от сегашните ѝ устройства с неговото — с някои елементарни изменения, щяло да стане абсолютно същото. Тя се аргументира с факта, че не разполагала с достатъчно подходяща индиевоантимонидна проба. Той извади пет добри проби, малки сиви плочки: ето, използвайте която от тях искате. Тя вдигна вежди. Гордън откри, че е навлякъл старата си ученическа индивидуалност, която беше забравил — упорито малко чифутче, обработващо учителя да му пише по-висока оценка. Клаудия Цинс знаеше тези трикове, те бяха известни на всички, но постепенно настояванията му събудиха интереса ѝ. Може би в ефекта на спонтанен резонанс в края на краищата имаше нещо. Кой би могъл да каже, след като водата покрай него бе толкова размътена? Тя го погледна с топлите си кафяви очи и каза: „Не е заради това, че искаш да проверя нещата. Не за да оправя този миш-маш“, и той кимна, да, надявал се, че тя ще открие нещо друго. Но — предупредително вдигнат показалец — нека кривите говорят сами за себе си. Гордън се усмихваше, пускаше шеги и се чувстваше малко тайнствено, отново да живее в ученическата си личност, но всичко отиваше на мястото си и сработваше. Клаудия Цинс премина от „може би“ и „ако“ на „кога“ и „тогава“, очевидно без да забелязва прехода, а после насрочи работата с апаратурата за ядрен магнитен резонанс за септември и октомври. Тя го разпита за някои от състудентите му, къде са, какво работят. Изведнъж Гордън разбра, че жената искрено обича младите хора, минали през ръцете ѝ и излезли на белия свят. Когато си тръгваше, Цинс го потупа по ръката и изтръска някаква прашинка от лятното му яке.

Докато минаваше обратно през „Саут Фийлд“, той си спомни студентското благоговение, което изпитваше през онези първи четири дълги години. Колумбия беше внушителна. Професорите ѝ бяха световно известни, сградите и лабораториите — импозантни. Никога

не бе подозирал, че това място може да е мелница, произвеждаща интелигентни троли, готови и способни да свързват електрическите вериги, да чертаят диаграми, да въртят бръмчащите колела на промишлеността. Никога не си беше помислял, че институциите могат да устояват или да се сгромолясват, поради прищевките на неколцина индивиди, на няколко непроверени предубеждения. Никога. Религиите не проповядват съмнение.

Гордън взе такси до града. Колата дрънчеше из дупките по някои от страничните улички, пълен контраст с гладките калифорнийски булеварди. Той се радваше, че Пени беше отказала да дойде — пържец се под августовското слънце, градът не бе в най-добрата си форма.

Откакто се беше споменало за брак, между двамата се породило напрежение. Може би кратката раздяла щеше да помогне. Да остави въпроса да отплува в миналото. Гордън гледаше мъглата от лица, която се носеше навън. Тук имаше някакво подземно буботене, като шума от движещото се под Бродуей метро. Кухият, тежък тътен му се струваше странно заплашителен със небрежното си напомняне за други хора, които живеят своя чужд живот, напълно несведущи за ядрения магнитен резонанс и загадъчните, загорели от слънцето калифорнийци. Неговите проблеми си бяха само негови, а не универсални. И Гордън разбираше, че всеки път, щом се опиташе да се съсредоточи върху Пени, мислите му се разбягваха в безопасните ниши на объркания спонтанен резонанс. Толкова за твърдението, че човек сам бил ковач на съдбата си.

Той излезе от таксито на улицата, където се изправи, премигвайки на силната слънчева светлина. Същите препълнени кофи за смет излъчваха своята миризма, същите решетки, същата бакалия „Грундвайс“ на ъгъла. Тъмнооки млади домакини, които мъкнеха пазарски торби и подбираха бърбрещите си деца. Жените бяха консервативно облечени и единственият намек за онова, което се криеше под повърхността, бяха широките им, начервени, чувствени устни. Наоколо бързаха мъже в сиви делови костюми, с късо подстригани черни коси.

Майка му беше на площадката и широко разпери ръце, когато Гордън приближи. Той я целуна като добър син. Когато влезе в старата дневна с нейните странни, близки миризми — „Те са в мебелите, във

вещите, те са с нас завинаги“, — тя го обгърна. Той реши просто да остави всичко както си е. Нека майка му разкаже месеците на грижливо съхранявани клюки, да му покаже снимките от годежа на далечни роднини, да му приготви „по изключение, хубава домашна храна“ — кълцан черен дроб, кнедли и ребърца. Слушаха ритмите на калипсо от старата кафява „Моторола“ в ъгъла. По-късно слязоха да видят семейство Грундвайс — „Той три пъти ми казва, доведи долу това момче. Ще му дам ябълка като едно време“ — й обиколиха блока, като поздравяваха приятели, сериозно обсъждаха статистиката за земетресенията, подхвърлиха футболната топка под отслабващата лятна светлина на тайфа хлапета, които играеха на площадката. На следващия ден само от това едно-единствено хвърляне — „Можеш ли да повярваш?“ — го боляха ръцете.

Остана два дни. Намина сестра му, енергична, оживена и странно спокойна. Тъмните ѝ вежди се вдигаха на всяко изречение, при всяко помръдване на лицето ѝ и образуваха танцуващи скоби. Идваха приятели. Гордън извървя цялата 70-та улица, за да намери калифорнийско вино за тези случаи, но той беше единственият, който изпи повече от една чаша. И все пак, те разговаряха и се шегуваха толкова оживено, колкото и всяка компания в Ла Хола, без да смятат алкохола за задължителен.

Освен майка му. Достатъчно скоро тя изчерпа новините за съседите и разчиташе на приятелите или сестра му да поддържат разговора. Останала сама с него, почти не говореше. Гордън откри, че бавно потъва в този вакуум. Когато бе дете, апартаментът постоянно бръмчеше, освен в последните мигове на баща му и сега тишината го притесняваше. Той разказа на майка си за битката около работата му. За Сол Шрифър. (Не, тя не била гледала новините по телевизията, но чула за това. Нали му писала, не си ли спомнял?) За спонтанния резонанс. За предупреждението на Тюлар. И накрая за Пени. Майка му не можеше, нямаше, не би могла да повярва, че някое момиче ще отхвърли мъж като нейния син. За какво се мислела, че да стори това? Гордън намери тази реакция за неочаквано приятна — бе забравил способността на майките да подхранват егото на синовете си. Той ѝ призна, че някак си е свикнал да мисли, че те с Пени ще се установят в нещо по-обикновено („по-прилично“, поправи го майка му). Изненадал се, като разбрал, че Пени не е на неговото мнение. Тогава с

него станало нещо. Опита се да го обясни на майка си. Тя издаваше познатите, окуражителни звуци.

— Може би, не знам, беше... С Пени искахме да продължим, след като всичко друго се разпада... — Но пак не бе точно онова, което искаше да каже. Усещаше, че думите са погрешни, още щом ги изрече. Майка му обаче разбираше.

— Тя не знае какво какво е, това ли те изненадва? Опитах се да ти го кажа още тогава.

Гордън поклати глава и смутен, отпи от чая си. Разбираше, че е безполезно. Всичко в него беше объркано и изведнъж вече не му се искаше да разговаря за Пени. Отново се върна на физиката, а майка му с нова енергия чукна с лъжичката по чаената чинийка и се усмихна.

— Добра работа, да, това е добре за теб. Покажи й какво е загубила като... — и продължи нататък, по-дълго, отколкото искаше Гордън. Той усети, че в него се надига настойчива ярост и отклони мислите си от тези мътни въпроси, свързани с жените. Докато майчиният му глас продължаваше да бръмчи в тежкия въздух, Гордън се замисли за Клаудия Цинс, запрехвърля в главата си цифри и апаратура. Тъкмо разработваше някои планове, когато до него достигнаха фразите й: смятала, че той напуска Пени. „Ъ?“ — заекна Гордън и тя озадачено отвърна: „Ами, щом момичето те е отхвърлило...“ — и последва поредица от аргументи. Това прекалено много му напомняше за дебатите кога трябва да се прибира от срещи, какви дрехи да носи и всички други дребни неща, които накрая го принудиха да се изнесе в свой собствен апартамент. Доказателствата й завършиха със същото тъжно поклащане на глава и „Ти си фартуц, Гордън, фартуц...“. Той промени темата, каза, че искал да се обади на чичо Хърб.

— Той е в Масачузетс. Купи евтино пратка от шапки и сега отива там, за да ги продаде. Пазарът падна капуш, защото Кенеди изобщо не носи шапка, но чичо ти разчита на мъжете от Нова Англия, техните глави са хладни.

Тя направи още чай, после излязоха на разходка. Мълчанието помежду им растеше. Гордън не направи опит да прехвърли мост между двамата им. Майка му беше кипнала за Пени, той виждаше това, но вече му бе дошло до гуша. Можеше да остане по-дълго, но растящото мълчание обещавахе само още неприятности. Реши да

остане за през нощта, заведе я на театър, но не на Бродуей и сложи край на вечерта със сладкиши в „Хенри VIII“. На следващата сутрин хвана самолета в 8:28 за крайбрежието.

28.

12 август 1963 г.

Купър погледна със съмнение.

— И смяташ, че това е достатъчно?

— Засега, да. Кой знае? — сви рамене Гордън. — А може би и завинаги.

— Поне би трябвало да попълня някои от наблюденията за високоенергийното поле.

— Не е толкова важно.

— След онова, което направи с мен онази комисия, искам да бъда сигурен...

— Отговорът не е в повечето данни. Трябва ти повече четене по принципните положения, повече анализ на твоите данни, такива неща. А не повече данни, които да изкипят от лабораторията.

— Сигурен ли си?

— Утре можеш да свършваш с работата тук.

— Хм. Ами, добре.

Всъщност, Купър навярно би могъл да подкрепи тезата си с още данни. Гордън обаче никога не беше харесвал свеждането на всеки ефект до прекалено много цифри, най-вече защото смяташе, че това убива въображението. След известно време виждаш само онова, което очакваш да видиш. Откъде можеше да е сигурен, че Купър наистина записва всички данни така, както се получават?

Това оправдаваше откъсването на студента от апаратурата, но причината, поради която Гордън го направи, не бе такава. Клаудия Цинс щеше да започне работа през септември. Ако тя откриеше нещо нередно, Гордън искаше да върви в крак с нея.

Върна се вкъщи от лабораторията гладен. Пени вече беше вечеряла и гледаше новините в 11 часа.

— Искаш ли нещо? — извика той от кухнята.

- Не.
- Какво гледаш?
- Похода към Вашингтон.
- Ъ?
- Мартин Лутър Кинг. Знаеш.

Не бе обръщал никакво внимание на новините. Не попита нищо повече — обсъждането на политиката с Пени можеше само да я извади от равновесие. Откакто се беше върнал, тя се държеше изискано небрежно. Между тях имаше някакво странно примирие, но не и мир.

— Хей — извика той, като влезе в дневната, осветена само от слабия електрически блясък на телевизора. — Съдомиялната не иска да тръгне.

- Ъ-хъ. — Тя не обърна глава.
- Обади ли се да я поправят?
- Не. Направи го ти, по изключение.
- Миналия път бях аз.
- Е, аз няма да се обадя. Мразя тези неща. Нека си остане счупена.

- Ти я използваш повече от мен.
- Това също ще се промени.
- Какво?
- Вече няма да си троша ръцете да готвя.
- Не мисля, че си се презорила.
- Откъде знаеш? Та ти не би могъл да си изпържиш и яйца.
- Печелиш две точки за достоверност — леко каза той. — Във всеки случай, знаеш, че мога да готвя някои неща.
- Я стига.

— Говоря сериозно — остро отвърна Гордън. — Предстои ми да прекарвам много време в лабораторията и...

- Шумни и продължителни ръкопляскания.
- За Бога.
- Аз също няма да си стоя много тук.
- Няма да ти преча.
- Най-малко ти вършиш нещо в момента.
- По дяволите, не за това вдигах такъв шум.
- Метафоричен шум ли?
- Истински шум, метаедикакъвси шум — откъде да знам?

— Реших, че може да си си помислил, че е истински. Иначе навярно би ме докоснал, откакто се върна.

— О.

— Не си забелязал, а?

Мрачно:

— Забелязах.

— Добре, защо?

— Не съм мислил за това, предполагам.

— Помисли.

— Нали знаеш, много работа.

— Смяташ, че не знам ли? Хайде, Гордън, видях лицето ти, когато слезе от онзи самолет. Щяхме да ходим да пийнем нещо в „Ел Кортес“, да се поразходим из града. Да обядваме.

— Добре. Виж, имам нужда от вечеря.

— Ти си вечеряй, аз ще гледам речта.

— Добре. Вино?

— Естествено. Има ли достатъчно за после?

— За после ли?

— Майка ми е трябвало да ме научи да съм по-директна. За после, когато се чукаме.

— О, да. Ще се чукаме.

Направиха го. Не беше много добре.

Гордън разглоби апаратурата на Купър на съставни части. После отново я сглоби. Провери изолацията на всеки детайл, като търсеше някакъв начин за проникване на неочакван сигнал във веригата. Вече беше сглобил по-голямата част от устройството, когато в лабораторията без предизвестие се появи Сол Шрифър.

— Гордън! Току-що бях в КУЛА^[1] и реших да намина.

— А, здрасти — измърмори Гордън, като избърса ръце в един омазнен парцал. Мъж с фотоапарат последва Сол в помещението.

— Това е Алекс Патурски от „Лайф“. Правят материал за екзобиологията.

— Ще ви бъда благодарен, ако ми позволите да направя няколко снимки — каза Патурски. Гордън измърмори съгласие и човекът бързо донесе отразителни екрани и фотографско оборудване. Сол разказваше за реакцията на неговото заявление.

— Ужасен пример за ограничени умове — рече той. — Никой не следва примера ни. Не мога да накарам никой от астрономическата общност да се отдели на идеята и пет секунди. — Гордън се съгласи и реши да не казва на Сол за Клаудия Цинс. Патурски обикаляше около тях, щракаше и подскачаше. „Обърнете се насам малко повече, а?“ — и Сол бързо се подчиняваше. Гордън го следваше. Искаше му се да бе облечен в нещо по-добро от тениска и джинси. Това, разбира се, беше единственият ден, в който не носеше обичайните си тъмни панталони и оксфордска риза.

— Чудесно, господа, направо чудесно — възкликна в заключение Патурски. Сол обърна за малко внимание на експеримента. Гордън му показва някои предварителни термични данни, които беше записал. Чувствителността бе ниска, но кривите очевидно бяха ясни резонансни линии.

— Много лошо. Ако имахме повече резултати, бихме могли отново да започнем цялата тази работа — погледна го Сол. — Ще ми съобщиш, ако откриеш нещо, нали?

— Само да не си глътнеш езика.

— Не, предполагам, че няма. — За миг астрономът изглеждаше обезсърчен. — Наистина смятах, че тук има нещо.

— Може би има.

— Да. Да, разбира се, сигурно има. — Той просия. — Да не останеш с впечатлението, че всичко е свършило, хей? Когато поотшуми малко и хората престанат да се заливат от смях при самата идея — е, ще излезе хубава статия. Може би нещо за раздел „Наука“, озаглавено „Срещу ортодоксалните вятърни мелници“. Може да стане.

— Ъ-хъ.

— Е, с Алекс трябва да тръгваме. Пътуваме през Ескондидо за Паломар.

— Наблюдения ли ще правиш там? — небрежно попита Гордън.

— Не. Не, аз не правя наблюденията. По-скоро съм човек на идеите. Алекс иска да направи някои снимки, това е всичко. Мястото е ужасно.

— О, да.

След миг те вече си бяха тръгнали и той можеше да се върне към експеримента си.

През първия ден, когато Гордън отново включи апаратурата за ядрен магнитен резонанс, имаше само шум. През втория случайни вълни заглушаваха резултатите. Една от индиевоантимонидните проби се държеше странно и той трябваше да разглоби устройството, да отвори охладителя и да извади дефектната проба. Това му отне часове. Едва на третия ден резонансните криви започнаха да изглеждат както трябва. Бяха успокоително точни. Отлично съответстваха на теорията, вместилиха се в рамките на експерименталната грешка. „Красиво — помисли си Гордън. — Красиво и скучно.“ Остави апаратурата включена през целия ден, отчасти, за да се увери, че електрониката функционира стабилно. Откри, че може да се занимава с обикновени неща — да консултира Купър, да си води бележки за лекциите през идващия семестър, да реже малките сиви пръчки индиев антимонид на потопената в масло нагорещена жица — и на всеки час-два да надниква в лабораторията за някое кратко измерване по ядрения магнитен резонанс. Стана му навик. Нещата вървяха. Кривите оставаха нормални.

— Проф. Бърнстейн? — с висок, стържещ глас попита жената. Той разсеяно се зачуди дали акцентът ѝ не е от Средния Запад.

— Да — отвърна Гордън в слушалката.

— Тук е Адел Морисън от „Синиър Сколастик Мегъзин“. Подготвяме голям материал върху, хм, твърденията, които направихте вие с проф. Шрифър. Разглеждаме въпроса като пример за противоречията в науката. Чудех се...

— Защо?

— Моля?

— Защо се занимавате с това? Бих предпочел просто да забравите за него.

— Ами, проф. Бърнстейн, не знам, аз... Проф. Шрифър ни оказва извънредно ценно съдействие. Той заяви, че според него нашите читатели — които са гимназисти от горните класове — ще научат много от такъв материал.

— Не съм сигурен в това.

— Е, професоре, боя се, че съм само заместник редактор тук и не аз определям какво да се прави. Мисля, че статията е — да, ето, в

коректури. В по-голямата си част е интервю с вашия колега, проф. Шрифър.

— Ъ-хъ.

Гласът ѝ стана по-висок.

— Помолиха ме да разбера дали имате някакви заключителни коментари по, хм, положението на, хм, противоречието. Бихме могли да ги прибавим към коректурите, ако...

— Не. Нямам какво да кажа.

— Сигурен ли сте? Редакторът ме помоли да...

— Сигурен съм. Пускайте го както си е.

— Ами, добре. В статията сме цитирали още няколко професори и те правят някои много критични бележки. Мислех си, че би трябвало да го знаете.

За миг се изкуши. Би могъл да попита за имената им, да чуе изказванията им и да нахвърля някакъв отговор. Жената чакаше, телефонът съскаше с онзи слаб шум, типичен за далечните разстояния. Гордън премигна. Тя беше добра — почти бе успяла да го хване на въдицата.

— Не, могат да кажат каквото си искат. Нека Сол се оправя с това. — Той затвори слушалката. Гимназистите на тази велика нация да си мислят каквото искат. Само се надяваше статията да не доведе до нов наплив на мании.

Лятното слънце придаваше на всичко бледа, лишена от перспектива плоскостност. Пени излезе от морето със сърфа и се отпусна до Гордън.

— Прекалено много бръснещи вълни — обясни тя. — Пък и е много бурно. Почти не успях да се покажа на повърхността.

— Тичането е много по-безопасно — забеляза той.

— И отегчително.

— Но не и безсмислено.

— Може би. А, това ми напомня — скоро ще ходя да видя родителите си. Щях да отида преди да започнат лекциите, но татко е на някакво делово пътуване.

— Какво ти напомни за това?

— Ъ? А. Ами, ти каза, че тичането не било безсмислено и се сетих, че миналия семестър един студент, съзнателно беше използвал

най-дългата дума в английския език в съчинението си. Тя е „флокцинауцинихилипилификация“. Означава „оценяване на нещо като смислено“.

— Хм. Наистина.

— Да, и ми се наложи да потърся проклетата дума в речника. Няма я в никой американски речник, но я открих в оксфордския.

— И?

— А това е речникът, който ми подари баща ми.

Гордън се усмихна, отпусна се назад върху пясъка и вдигна над очите си един брой на „Ескуайър“, за да се скрие от слънцето.

— Ти си една изключително неправолинейна дама.

— Каквото и да означава това.

— Това е комплимент, повярвай ми.

— Е?

— Какво?

— Искаш ли да дойдеш до Оукланд с мен или не?

— Значи за това е ставало дума?

— Въпреки опитите ти да го избегнеш, да.

— Опитите да...? Пени, чела си прекалено много Кафка. Да, естествено, ще дойда.

— Кога?

— Откъде да знам? Това е твое пътуване, твоите родители.

Тя кимна. На лицето ѝ се появи странно, измъчено изражение, после изчезна. Гордън се зачуди какво ли чувстваше тя, но не знаеше никакъв лесен начин да я попита. Той отвори уста и се помъчи да измисли нещо, после се отказа. Дали пътуването до Оукланд бе част от танца на ухажване — да заведеш момчето вкъщи, за да го представиш? Може би това беше феномен единствено на източното крайбрежие. Гордън не бе сигурен. След като заяви, че не иска да се омъжва, а после беше останала да живее с него, като че ли нещата щяха просто да продължават така, Пени се бе превърнала в истинска мистерия. Той мислено въздъхна наум и изобщо се отказа да мисли повече по въпроса.

Гордън чете в продължение на няколко минути, после възкликна:

— Хей, тук се казва, че договорът за забрана на ядрените опити бил подписан.

— Естествено — измърмори Пени и се претърколи от дрямката си. — Кенеди го подписа преди месеци.

— Трябва да съм го пропуснал. — Гордън си помисли за Дайсън и „Орион“, странно привлекателна мечта, която вече беше мъртва. За момента никой нямаше да пътува към планетите. Космическата програма щеше да продължи да куцука напред с ракети с течено гориво. Той се замисли в колко напрегнати времена живееха. Нови идеи и нови хора идваха в старата Ла Хола от дните на Чандлър. Същият Кенеди, който бе настоявал за подписването на договора за забрана на ядрените опити и бе ликвидирал „Орион“, също поставяше националната гвардия на Алабама под федерален контрол, за да попречи на Джордж Уолъс да я използва срещу програмата за десегрегация. Медгар Евърс беше убит, само преди няколко месеца. Сега цялата страна чувстваше, че нещата трябва да се променят.

Гордън захвърли списанието настрана. Той се претърколи по корем под жаркото слънце и задряма. Морският бриз разнасяше по плажа кисела смрад на гниещи водорасли. Той сбърчи нос. По дяволите напрегнатите времена. „Политиката е само за миг — някога бе казал Айнщайн. — Уравнението е за вечността.“ Ако трябваше да избира едно от двете, Гордън беше на страната на уравненията.

Същата вечер той заведе Пени на вечеря и после на танци в „Ел Кортес“. Това не беше от нещата, които обикновено правеше, но трябваше да обърне внимание на странното, разтеглило се напрежение помежду им. Докато вечеряха, разговаряха. После, по време на напитките, Гордън започна:

— Пени, това нещо между нас, то е сложно...

— Не е сложно — отвърна тя.

Той се поколеба и измърмори:

— Ами, добре, но...

— Има разлика — остро го прекъсна Пени. И неизвестно защо това го ядоса. Реши да млъкне, да остави вечерта да продължи по безсмисления начин в стил „вечер навън с женичката“, който изглежда й харесваше. Странно — в един момент тя можеше да е много интелигентна, безкомпромисна литераторка и после в следващия да продължи като обикновена средноамериканска, безжалостно постна

жена. Може би това беше част от тяхното време, от променящите се неща.

Танцуваха само бавните танци. Тя се движеше сръчно, леко, носеше тънка розова рокля. Той бе с тежки обувки, останали от Ню Йорк и от време на време загубваше ритъма. Вокалистът пееше с мрачен глас: „Хората остават съвсем мъничко по-дълго. Ние искаме да свирим още съвсем мъничко“. Пени ненадейно го притисна към себе си със забележително силни ръце.

— Сам Кук — измърмори тя в ухото му. Той не разбра какво иска да каже. Идеята да знае кой е композирал дадена популярна песен му изглеждаше, е, малко невероятна.

---

[1] Калифорнийски университет в Лос Анджелис. — Б.пр. ↑

29.

28 август 1963 г.

Равнището на шума в данните от ядрения магнитен резонанс започна да се покачва. С всеки изминал ден беше малко по-високо. Гордън обикновено забелязваше промяната още сутринта, с първото записване на данни. Отначало го отдаваше на бавната повреда в някой елемент. Постоянните проверки на очевидните точки във веригата не доведоха до нищо. Не помогна и тестването на неочевидните. С всеки ден шумът ставаше все по-силен. Отначало Гордън си мислеше, че може да е нов вид ефект на „спонтанен резонанс“. Сигналят обаче беше прекалено разпокъсан, за да се каже. Той прекара още време в опити да снижи съотношението сигнал/шум. Стигна се дотам, че това накрая отнемаше по-голямата част от работния му ден. Гордън започна да идва и нощем. Сядаше пред включения осцилоскоп и гледаше линиите. Веднъж, когато имаше среща рано на следващата сутрин, той остана да спи в лабораторията. Разлагането на Фурие на спектъра на шума показва известни хармонични компоненти, но и тази следа не доведе доникъде. Междувременно, среднофазовото равнище на шума се покачваше.

— Гордън? Тук е Клаудия Цинс.

— О, здравейте. Не очаквах да ми се обадите толкова скоро.

— Наложил се да се позабавим малко. Дреболии. Нищо важно, но исках да знаеш, че би трябвало да сме в ефир след седмица.

— Добре. Надявам се...

— Да. Да.

Навън духаше „вятърът на Санта Ана“. Той прокарваше суха, тежка длан през ниските крайбрежни планински проходи и носеше бодливия дъх на пустинята. Някои индианци го наричаха „червен вятър“. Гордън, затворен в своята поддържана от климатична инсталация лаборатория, леко се изненада, когато си тръгна късно през

нощта за вкъщи — въздухът изглеждаше гъст и напластен и разрошваше косата му.

Спомни си този горещ, сух полъх на следващия ден, докато отиваше към сградата на химическия факултет. Рамси, който не бе успял да се свърже с него в кабинета му, му беше оставил съобщение при Джойс, секретарката на катедрата. Гордън мина по декоративния мост, свързващ шестоъгълните сгради. Навлизането на химическа територия носеше сладко-кисел аромат, прекалено силен и сложен, за да може климатичната инсталация да се справи с него. Завари Рамси сред гора от колби и тръби да говори бързо и точно на някакъв студент. Докато приказваше, химикът титруваше разтвор, като отбелязва промените в цвета и добави капка млечна течност в критичния момент. Гордън намери стол и се отпусна на него. В този хаос от скоби, предметни стъкла и реторти като че ли имаше повече живот от отколкото във физическата лаборатория — пъхтенето на помпи и тиктакането на броячи беше сложно сърце, което туптеше в такт със сериозните изследвания на Рамси. На стената висеше схема на гигантската молекулна верига, от която се отделя въглеродният двуокис, за да се превърне във въглехидрат, стълба, изкована от фотони. Сред редица от колби, в които според надписите им имаше различни изотопи, тихо мърмореше брояч за непостоянна сцинтилация. Гордън се размърда, намери къде да се облегне и събори някаква Лилиева чаша. Не се разплиска нищо. Той погледна и откри вътре гъста като лепило и мухлясала утайка от кафе. Всичко тук беше живо. Гордън внезапно си представи този лъскав дворец като пустош от нуклеокиселини, реагиращи на сухия повей на червения вятър навън. В сравнение с тази, неговата лаборатория му се струваше тиха и стерилна. Експериментите му бяха изолирани от пулса на света. Животът обаче сътрудничеса на биохимиците в собственото му изследване. Самият Рамси изглеждаше по-жизнен, докато присвиваше очи, въртеше се наоколо и говореше, като животно, носещо се из дебрите на тази химическа джунгла.

— Извинявай, Гордън, трябваше да свърша с това. Хей, изглеждаш нещо уморен. Времето ли ти е повлияло, приятел?

Гордън поклати глава, изправи се и последва химика в един страничен кабинет. Обзе го леко замайване. „Сигурно е от въздуха тук“ — помисли си той. Това, Санта Ана и нездравия му, кратък сън снощи.

Рамси вече беше на няколко изречения напред, преди Гордън да регистрира този факт.

— Какво? — с предрезгавял от сухия въздух глас попита той.

— Казах, че следите са били навсякъде наоколо. Просто съм бил прекалено сляп, за да ги видя.

— Следите ли?

— Отначало просто търсех предварителни данни. Нали знаеш, нещо, което да ти докара финанси, да заинтересува онези, които отпускат парите. Министерството на отбраната, предполагам. Но това е въпросът, Гордън — нещата вече са по-големи и надхвърлят рамките на Министерството. С тях трябва да се заеме ННФ.

— Защо?

— Защото е важно, ето защо. Онзи ред — „влиза в режим на молекулярна симулация, имитираща приемник“ — това е ключът. Взех разтвор като описания в съобщението. Нали знаеш, неща, които се отлагат в земята, пестициди, тежки метали — кадмий, никел, живак. Включих и някои полимерни молекули. Накарах един студент да подготви нещата. Латитинова верига, както се казва в съобщението. Един приятел от „Дюпон“ ми зае някои от техните експериментални полимерни проби.

— Успя ли да откриеш наименованията, които дава съобщението?

Рамси се намръщи.

— Не, това е загадката. Онова мое приятелче казва, че нямат нищо такова. А Спрингфийлд твърди, че нямат и пестицид „AD45“. На това място сигналът ти трябва да е объркан.

— Значи не си успял да го повториш?

— Не точно — но на кого е изтрябвала точност? Онова, което представляват тези полимерни сладурчета, е подвижно.

— Откъде можеш да си...

— Виж, отнесох пробата долу до „Скрипс“. Заведох Хъсинджър на обед, говорихме за проекта. Накарах го да ми позволи да ползвам някои от коритата за тестване на морска вода. Първокласни са — постоянна температура и соленост, постоянно наблюдение и всичко останало. И много слънчева светлина. И... — той замълча, като потискаше усмивката си, — цялото проклето нещо се оказа истина. До последната буква.

— Имаш предвид цъфтежа на диатомея, нали?

— Естествено, само че това е по-късен етап. Онези полимерни копелета се развиват адски бързо, казвам ти. Морската вода отначало е обикновена, свръхнаситена с кислород. След два месеца започнахме да получаваме странни данни на кислородната колона. Става дума за измерване на кислородното съдържание във вертикална колона вода с височина може би трийсет метра. После планктонът започна да се променя. Просто ни се изплъзваше — мъртви или странни нови форми.

— Как?

Рамси сви рамене.

— В твоето съобщение се казва „вирусно отпечатване“. Глупости, струва ми се. Каква е връзката между вируса и морската вода?

— А каква е връзката между пестицидите и планктона?

— Да, добър въпрос. Не знаем. Другата фраза, която си получил — „може да превърне неврообвивката на планктона в своя собствена химична форма, използваща околното съдържание на кислород, докато равнището му не спадне до стойности, фатални за по-голямата част от по-висшата хранителна верига“ — звучи така, като че ли някой знае, нали?

— Очевидно.

— Да, защото това не се съгласува с откритите от нас резултати.

— Че поглъща кислорода?

— И то как — вдигна вежди Рамси. — Пък и се разпространява страшно бързо. Онзи разтвор превръща планктона в самия себе си, така изглежда. Освен това отделя някои доста смъртоносни странични продукти — хлорни бензини, полихлорни бифенили, всевъзможни лайна. Хвърли един поглед на това.

Той извади със замах снимка от една папка. Мършава риба с изцъклени очи върху бетонна плоча. Зелена със сини линии, с подути устни. Бледа червенина под хрилете.

— Устни ракове, асиметрии, тумори. Хъсинджър пребледня, когато видя какво съм направил с експерименталната му риба. Виж, той обикновено не се тревожи за разпространяване на зараза в коритата. Морската вода е студена и солена. Това убива болестотворните организми, всички, освен някои...

Гордън обърна внимание на паузата.

— Освен какво?

— Освен някои вируси, каза Хъсинджър.

— Ъ-хъ. „Вирусно отпечатване“. А тази риба...

— Хъсинджър изолира моите корита и ги спря. Цялата ми риба е мъртва.

Двамата мъже се спогледаха.

— Чудя се кой ли го използва по Амазонка — тихо каза Рамси.

— Руснаците? — Тази възможност сега изглеждаше на Гордън съвсем реална.

— И къде е стратегическата изгода?

— Може да е някакъв инцидент.

— Аз не... Все още ли не знаеш защо засичаш това с апаратурата си за ядрен магнитен резонанс?

— Не.

— Онези глупости на Сол Шрифър...

Гордън презрително махна с ръка.

— Не беше моя идея. Забрави го.

— Не можем да забравим това — вдигна снимката с рибата Рамси.

— Не, не можем.

— Хъсинджър иска да го публикуваме незабавно.

— Давайте.

— Сигурен ли си, че не е свързано с Министерство на отбраната?

— Не, виж... това беше твоя идея.

— Но ти не я опроверга.

— Да кажем, че не исках да издавам източника си. Сам видях какво стана, когато научи Шрифър.

— Да — резервирано и преценяващо го погледна Рамси. — Доста си потаен.

Гордън реши, че това не е честно.

— Ти започна да говориш за Министерството. Аз не съм казвал нищо.

— Добре, добре. Хитро, обаче.

Гордън се зачуди дали Рамси не го мисли за „хитър евреин“. Но всъщност, залови сам себе си в тази мисъл. За Бога, каква параноя.

Започваше да се държи като майка си, винаги подозрителен към неевреите.

— Съжалявам — каза той. — Страхувах се, че няма да се заемеш с проблема, ако не го направя, хм...

— Хей, няма нищо. Голяма работа. По дяволите, та ти ме наведе на нещо фантастично. Наистина важно.

Рамси потупа снимката. Двамата мъже замислено я погледнаха. Последва мълчание. Устните на рибата бяха като издути балони, цветовете ужасяващо не на място. В тишината Гордън чуваше лабораторията извън малкия кабинет. Постоянното пухтене и тиктакане продължаваше независимо от двамата мъже, ритми, сили, гласове. Нуклеокиселините се търсеха в капилярите от стъкло. Остър мирис прорязваше въздуха. Струеше студена светлина. Тик-так, тик-так.

Сол Шрифър гледаше от корицата на „Лайф“ с небрежна самоувереност, прехвърлил ръка през паломарския телескоп. Материалът в списанието беше озаглавен „Сражаващият се екзобиолог“. Имаше снимки на Сол, съзерцаващ фотография на Венера, Сол, наблюдаващ модел на Марс, Сол пред пулта за управление на радиотелескопа в Грийн Банк. Един абзац се отнасяше до съобщението. До големите магнити стоеше Сол, зад него се виждаше Гордън. Физикът гледаше в пространството между магнитните полюси и очевидно не правеше нищо. Ръката на Сол се допираше до някакви жици и като че ли се готвеше да ги оправи. Ядрено-магнитно-резонансните сигнали се описваха като „противоречиви“ и „яростно оспорвани от повечето астрономи“. Цитираха Сол: „В тази област човек рискува. Понякога губи. Но може и да спечели“.

— Гордън, твоето име се споменава само веднъж. И толкова — каза Пени.

— Статията е за Сол, не го забравяй.

— Но нали точно затова той е там. Използва твоя...

— Успех — подигравателно довърши Гордън.

— Ами, не, но...

Гордън хвърли чертежа върху бюрото на Рамси.

— Дал ли съм ти екземпляр от това?

Рамси го взе и смръщи вежди.

— Не. Какво е това?

— Друга част от сигнала.

— А, да, спомням си. Показаха го по телевизията.

— Точно така. Шрифър го показва.

Рамси разгледа преплетените криви.

— Знаеш ли, тогава не ми заприлича на нищо. Но...

— Да?

— Ами, изглежда ми като някаква молекулярна верига. Тези точки...

— Тези, които съм свързал ли?

— Да, предполагам. Ти ли пръв го начерта?

— Не, Сол го разчете от закодирани сигнали. Та какво за тях?

— Ами, може би не е просто хаос от криви. Може би точките са молекули. Или атоми. Азот, водород, фосфор.

— Като ДНК.

— Е, това не е ДНК. По-сложно е.

— По-сложно или по-комплексно?

— По дяволите, не знам. Каква е разликата?

— Ти смяташ, че има някаква връзка с онези полимерни молекули?

— Възможно е.

— Онези имена от съобщението. Дюпон и Спринггезнамкойси.

— Дюпон Аналган 58. Спрингфийлд AD45.

— Възможно ли е това да е едно от тях?

— Онези продукти не съществуват, казах ти вече.

— Добре. Добре. Но възможно ли е да са нещо подобно?

— Може би. Може би. Виж, защо не ме оставиш да видя дали ще успея да разбера нещо?

— Как?

— Ами, ще опитам да подредя атомите на местата във веригите.

Ще видя какво се получава.

— Така, както Крик и Уотсън са направили ДНК ли?

— Ами, да, нещо подобно.

— Чудесно. Може би това ще разплете част от...

— Не разчитай много. Виж, най-важен е експериментът. Загубата на кислород, рибата. Заедно с Хъсинджър ще го публикуваме веднага.

— Добре, прекрасно и...

— Нали не възразяваш?

— Ъ? Защо?

— Искам да кажа, Хъсинджър смята, че би трябвало да го публикуваме заедно с него. Ако с теб искаме да напишем статия върху съобщението и неговото съдържание, казва Хъсинджър, това било друг...

— А, разбирам. — Гордън се залюля назад със стола си. Чувстваше се уморен.

— Искам да кажа, че не съм съгласен с него, но...

— Не, няма значение. Не ми пука. Публикувайте го, за Бога.

— Наистина ли нямаш нищо против?

— Тогава просто ти казах да хвърлиш един поглед. Е, ти го направи и откри нещо. Чудесно.

— Идеята не беше моя, а на Хъсинджър.

— Знам това.

— Е, благодаря. Наистина. Виж, ще помисля върху чертежа на тази верига, която ми донесе.

— Ако е верига.

— Да. Но искам да кажа, че навярно можем да го публикуваме. Заедно.

— Добре. Добре.

Резонансните криви оставаха плавни. Равнището на шума обаче продължаваше да расте. Гордън прекарваше все повече време в лабораторията, като се опитваше да потисне електромагнитните смущения. Бе завършил повечето от бележките си за лекциите пред специализантите по класически електромагнетизъм, така че беше свободен да се занимава с изследванията. Той остави подготовката на пробите, за да отдели повече време на апаратурата за ядрен магнитен резонанс. Купър все още смилаше собствените си данни. Шумът не изчезваше.

30.

1998 г.

Той затръшна външната врата на кабинета и затрополи по покрития със стари, широки дъски под. Имаше прилично стар кабинет, точно до „Нейвъл Роу“, но понякога му се искаше дървото да не е толкова омазнено и климатичната инсталация да е по-съвременна. Върнал се от продължителното сутрешно заседание, Иън Питърсън захвърли купчина материали върху бюрото си. Усещаше синусите си запушени. След заседания винаги беше така. С напредването им чувстваше как мислите му се забулват в лека мъгла, която го ограждаше от голяма част от досадните подробности и караници. Знаеше този ефект от дълги години опит — умора от толкова много приказки, толкова много технически фрази, толкова много специалисти, криещи задниците си зад грижливо безлични преценки.

Той се отърси от настроението си и прегледа настолния секретар. Първо, списък на телефонните обаждания, подредени по важност. Питърсън внимателно бе разделил имената на отделни списъци, така че отговарящият компютърен секретар да знае дали да го занимава. Списъкът се променяше ежеседмично, в зависимост от проблема, с който се занимаваше. Хората, с които някога беше работил по даден проект, проявяваха досадната склонност да смятат, че могат да продължават да му звънят по второстепенни въпроси, дори месеци или години по-късно.

Второ, получените съобщения с отбелязани крайни срокове за отговор.

Трето, личните съобщения. Този път тук нямаше нищо, освен бележка от Сара за проклетото ѝ парти.

Четвърто, резюмета на представляващите интерес новини. Последно, по-незначителни, неподдаващи се на класификация въпроси. Днес нямаше време за тях. Питърсън прегледа първия раздел.

Ханшман, навярно пак оплаквания по проблема с металите. Питърсън го прехвърли на един от помощниците си като вписа трибуквен символ. Елехлох, северноафриканецът, със съзливка молба за повече самолетни доставки за новия сушав регион. Пренасочи го към Опукту, който отговаряше за разпределянето на зърното и меласата; нека той се занимава с полетите. Телефонно обаждане от Кийфър от Ла Хола с бележка за спешност. Питърсън вдигна слушалката и набра номера. Заето. Той натисна бутона за повторно набиране и каза „Д-р Кийфър“, така че секретарят да може да го прибави към съобщението „господин Питърсън от Световния съвет спешно се опитва да се свърже с вас“, което от този момент щеше да върти номера на Кийфър всеки дваайсет секунди.

Питърсън премина към съобщенията и лицето му грейна. Натисна бутона, за да види на екрана собствените си бележки, продиктувани, докато пътуваше сутринта за работа и отпечатани. Никога преди не беше опитвал системата.

... сигурен ли сте — о, да виждам светлинката
Господи защо не могат да говорят правилно сигурно има
място за друго писмо добре ето го параграфа а трябва да
натисна бутона разбирам къде а ето бутона за
контекстуални опции точно

Обобщение за сър Мартин по предложението
„Кориолис“

Комисията е съгласна че логичното място хм м-я-с-т-
о за цялостно

разгърнатата система е в Гълфстрийм надявам се да
получа онези капитализации точно на атлантическото
крайбрежие от маямския период да. Има четири а-ха
бутона за специален правопис. Има четири установени
течения, постоянни и сигурни. Тези течения въртят перките
на гигантски турбини, произвеждащи достатъчно
електричество за цяла Флорида. Турбините, разбира се, са
огромни, по 500 метра в диаметър. Аз обаче ще

парафразирам техническата характеристика като кажа, че по принцип могат да се определят като викторианско инженерство. Огромни и прости. Корпусът им е дълъг 345 метра и са на цели 25 метра под повърхността. Това е достатъчно за безопасното минаване на корабите над тях. На някои места кабелите се спускат на повече от три километра. Това е нищо в сравнение с кабелите, отвеждащи енергията до сушата, но специалистите твърдят, че и това навярно няма да има отрицателни странични ефекти.

Според нас останалите кандидатури — природен газ от морски водорасли и конверсия на океанска термична енергия — са безнадеждно зад „Кориолис“. Името, както за разлика от мен несъмнено знаете, произхожда от френски математик, който е доказал защо посоката на океанските течения е такава, каквата е. Резултат от въртенето на земята и така нататък.

Пречките са очевидни. 400-те турбини могат опасно да забавят Гълфстрийм. Климатът в голяма част от Атлантическия океан зависи от това течение, което минава покрай САЩ и Канада, продължава навътре в океана и се връща в Карибско море. Пълномащабната цифрова симулация, изпълнена от компютър омни главни букви ОМНИ показва измерим ефект от един процент. Достатъчно безопасно.

Отрицателното политическо въздействие е минимално. Предполагам, че внасянето на 40 гигавата енергия в района ще запуши устата на критиците на забраната на риболова от наша страна. Ето защо предлагам бързо одобрение. Искрено ваш и прочее.

Питърсън се усмихна. Забележително. Той поправи грешките и прати материала на сър Мартин през електронния лабиринт. Въпросите по корабите и самолетите бяха за асистентите; сър Мартин пестеше времето си за преценки — деликатно балансиране на повърхността на информационния поток. Питърсън се беше научил от него на много неща, чак до такива фини подробности, като например

как да говори на заседание, при положение, че опонентите му само дебнат да го засекат. В такива случаи сър Мартин спираше и въздъхваше по средата на изреченията, после прескачаше края им и започваше нови. Така никой не можеше да налучка подходящ момент, за да го прекъсне.

Питърсън накара компютърния секретар да го информира за телефонните обаждания. Телефонът на Кийфър все още даваше заето, а двама негови подчинени му бяха оставили съобщения, които щеше да провери по-късно.

Той се отпусна в креслото и се загледа в стената на кабинета си. Цяла изложба, наистина. Псевдопергаментови грамоти за бюрократично отличие. Негови снимки до различни очарователни общественици с техните неканонични библии. Лидери, усмихващи се към камерата.

На заседанието на комисията тази сутрин имаше достатъчно такива, наред със сериозни биохимици и многобройни метеоролози. Докладите им за разпространението на облаците бяха смущаващи, но неясни. Облаците били нови примери на „биологическа функция на кръстосване“, широко употребяван термин, означаващ взаимовръзки, за които все още не се знае нищо. Очевидно околуполярният вихър, който през последните години се бе насочил към екватора, носеше със себе си нещо от региона на цъфтежа. Пренесените от облаците неизвестни биологични фактори бяха унищожили посевите на „Зелената революция“. Освен че носеха еднакво високи добиви, растенията от „Зелената революция“ имаха и еднакви слабости. Ако заболееше едно, разболяваха се всички. Никой не знаеше колко голямо може да е опустошителното въздействие на странните жълто-кафяви облаци. Нещо особено в биоцикъла, но учените все още не бяха решили загадката. Мненията се разцепиха на нерешителни групички. Белгийски биолози спореха с категорични специалисти по природни бедствия, но нито едните, нито другите имаха сериозни аргументи.

Докато прелистваше някакви доклади, Питърсън се замисли какво би могло да означава това. Открития, оценки, спекулативни изчисления, истини от различна величина. Някои бяха написани с натруфените кирилски букви, други със замаха на арабското писмо, трети с типичните азиатски заврънтулки или с четвъртития английски машинопис. Брошурата върху „Erdwissenschaft“ превръщаше човека в

незначителна статистическа досада, буболечка, пълзяща в свят, сведен до съществителни и цифри. Понякога Питърсън се смайваше от смесицата на умове в Световния съвет, от енциклопедичната мощ, която излъчваха те. Гласове, порой от гласове. Там беше бясната енергия на германците; суровата и в крайна сметка ограничена логика на *la belle France*; японците, сега задушаваци се в промишлени излишъци; странно тъжните американци, все още силни, но като застаряващ боксьор, който замахва към вече изчезналите си партньори; бразилците, които сега излизаха на световната сцена и премигваха заслепени от светлината на прожекторите. Преди няколко години беше пътувал до Етиопия, заедно с кудкудякаща група предсказатели на бъдещето от различни националности и бе наблюдавал как сметките им се сблъскват с живота. В прашните клисури от червени скали беше видял хора да нападат и разрушават мравуняци, за да заграбят събраните там житни трохички. Голи жени с цвят на кал и с увиснали торбички вместо гърди се катереха по дърветата мимоза, за да накъсат новоизрасналите листчета за супа. Деца събираха всякакви коренчета, които да дъвчат, за да навлажнят устата си. Дървета, чиято кора бе обелена, оглозгана до корен. Скелети, сухи, бели и лъскави, близо до локви възсолена вода.

Методолозите прогностици бяха пребледнели и бяха извърнали лица.

Като момче беше гледал телевизионните програми на „Нешънъл Джогеографик“ и бе започнал да мисли за почти всички митични африкански зверове като за далечни приятели, които си играят някъде на края на света. Лъвове, огромни и лениви. Жирафи с неподвижни шии, галопиращи нейде в далечината. Беше изпитвал към тях онази мечтателна детска обич. Сега те почти бяха изчезнали. Там, в Африка той бе получил ценен урок. Скоро най-голямото същество на планетата щеше да е човекът. Без гигантите човечеството щеше да остане само с плъховете и хлебарките. Сигурно още по-лошо — само със себе си. Този неясен въпрос не беше занимавал футуролозите. Те кудкудякаха за планините от масло на някои места и за глада на други и подкрепяха собствените си рецепти. Обичаха теориите си повече от света. Форестър, който дрънкаше с цифровите си фантазии като с наниз мъниста. Хайлбрунер, който искаше да натика цялото човечество в затвор, за да има храна за всички. Тинберген, който смяташе, че една

добра криза ще оправи нещата. Косолапов, чийто марксистки оптимизъм го караше търпеливо да чака секирата на историята да отсеке капитализма, като че ли бедността бе нещо като хрема, а не сериозна болест на цивилизацията. Неговите противници, последователите на Кан, със самонадеяната си увереност, че няколко войни и малко глад няма да попречат за увеличаването на доходите. Ученикът на Шумахер, с неговата плаха вяра, че въглеродородните картели ще решат жилищния проблем. И накрая Ремулото, третият индустриален революционист, който виждаше спасението в звездните ни сателити.

Питърсън си спомни с усмивка, че през 1937 г. Министерството на вътрешните работи на САЩ беше разработило задълбочена прогноза, в която не се споменаваха нищо за атомната енергия, компютрите, радара, антибиотиците и Втората световна война. И все пак сега всички те продължаваха с ограниченото си праволинейно екстраполиране, което, въпреки планината от компютри за доизчистване на цифрите, просто бе нов начин да си глупав по скъпо струващ начин. И изобилстваха от рецепти. Предписваме по-приятелски чувства, виждате ли, и ще се справяме по-добре. За да оцелее сега, Човекът трябва да е по-търпелив, да предпочита перспективните, рационални решения на глобалните проблеми и да изостави отвратителните си стари ирационални търсения за ограничени местни закърпвания. Всички те искаха някакъв блян за бъдещето, излязъл сякаш от трудовете на Лок, природен закон, който да реши едновременно човешките права и задължения. Неписан, но логичен закон. Митологията на стоическото търпение би свършила работа, би ни измъкнала от мизерията. Но кой можеше да предложи такава? Мирянската вяра в техниката се беше насочила към астрологията и дори още по-лошо. Наследниците на Джеферсън гълтаха колкото могат повече свободи и оставяха за потомството изхвърлените отпадъци. *Au revoir, Etats-Unis!* Провери замъгленото си зрение на вратата. Питърсън погледна към един предмет на стената, който с едновековната си давност беше не на място:

*Природата изкуство е, на тебе
непознато,
възможности, посоки, които не
разбираш,
раздор или хармония — не можеш да
откриеш,
пристрастно зло, добро универсално,
но гордостта и заблуденият ти разум
все пак съзнават
истината ясна: каквато и да е, такава
трябва и да бъде.*

Той се засмя, когато телефонът иззвъня.

— Ало, Иън? — Гласът на Кийфър беше тънък и висок.

— Радвам се да ви чуя — с изкуствено добродушие каза той.

— Не мисля, че след минута ще сте толкова радостен.

— О? — Кийфър не беше реагирал по очаквания шеговит начин,
по които обикновено започваше важните разговори.

— Открихме основния процес в цъфтежа на диатомея.

— Добре, значи можете да се справите с него.

— Накрая, да. Проблемът е, че е стигнал прекалено далеч.
Процесът навлиза във фаза, в която може да вземе обвивката на
планктона и да превърне този материал в истински базирани на
пестициди молекули.

Питърсън седеше неподвижно, дълбоко замислен.

— Като религиозно движение — рече той, просто за да каже
нещо.

— Ъ?

— Превръща езичниците в апостоли.

— Ами... да. Въпросът е, че именно това го кара да се
разпространява толкова бързо. Никога не съм виждал такова нещо.
Хората в лабораторията са разтревожени.

— Не могат ли да открият... противоотрова?

— След време, навярно. Но ние нямаме много време. Това е показателен процес.

— С колко време разполагаме?

— Месеци. Остават месеци, докато се разпространи и в другите океани.

— Господи.

— Да. Вижте, не знам колко влияние имате там, но бих искал тези резултати незабавно да бъдат представени на върха.

— Ще направя това, естествено.

— Добре. Току-що получих по електронната поща специализиран доклад. Да ви го прехвърля ли?

— Да. Ето, приемам.

— Добре. Пращам го.

Връзката откри сър Мартин. В облачните формации имаше много малко изпарения от океанската повърхност. Но да предположим, че примесите в цъфтежа могат да превръщат клетъчните обвивки на живите микроорганизми в самите себе си. Тогава дори незначителното количество от това вещество би могло с времето да се разпространи чрез облаците. Транспортирането по въздуха беше бързо. Определено бе много по-бързо, отколкото чрез биологичен контакт на работната повърхност между цъфтежа и живото море.

Питърсън си проби път в сумрака, който доминираше в ресторанта. Или поне се наричаше ресторант — единственото, което можеше да види, бяха хора, седящи по пода. До ноздрите му достигна мирис на тамян и му се прииска да кихне.

— Иън, насам!

Гласът на Лора идваше някъде отдясно. Той тръгна опипом натам, докато не я забележа, седнала върху възглавници и отпиваща някаква млечна течност със сламка. В помещението се разнасяше ориенталска музика. Още когато тръгваше, знаеше, че е грешка да се среща с момиче, с което е спал, просто защото преживявало някаква криза. Новините от Калифорния и вълнението, което бяха предизвикали в Съвета, го задържаха на бюрото му през цялата нощ. Специалистите бяха изпаднали в истерия. Някои от хората на върха

отхвърляха този факт и твърдяха, че специалистите и преди са вдигали паника, а после се е оказвало, че са грешали. Този път Питърсън не бе толкова сигурен, че тази удобна логика е правилна.

— Здравей. Всъщност, бих предпочел да се срещнем в моя клуб. Искам да кажа, че и тук става, но...

— О, не, Иън, исках да те видя на място, което познавам. Не в някой претъпкан мъжки клуб.

— Там всъщност е много приятно, изобщо не е претъпкано. Може да се поразходим, да хапнем нещо леко...

— Искях да ти покажа къде работя.

— Ти работиш тук? — недоверчиво се огледа той.

— Днес е свободният ми ден, разбира се. Но това е работа, борба за независимост!

— А-ха. Независимост.

— Да, нали точно това ми каза да направя. Спомняш ли си? Изнесох се от апартамента на родителите си. Напуснах „Боус & Боус“ и се преместих в Лондон. И си намерих работа. Следващата седмица ще започна курс по актьорско майсторство.

— О. Това е много добре.

От мрака до тях се материализира келнер.

— Бихте ли желали да поръчате, сър?

— А, да. Уиски. И някаква храна, предполагам.

— Имат страхотни ястия с къри.

— Тогава говеждо.

— Съжалявам, сър, нямаме месни блюда.

— Нямате никакво месо?

— Това е вегетариански ресторант, Иън. Наистина е вкусно. Всичко е прясно, носят продуктите всеки ден. Опитай.

— О, за Бога. Тогава биряни. Яйца.

— Иън, искам да ти разкажа всичко за моето... моето бягство от родителите ми и за моите планове. И искам твоя съвет за театъра, сигурна съм, че познаваш много, много хора, които знаят как стават нещата.

— Всъщност, не. Аз съм в правителството, нали знаеш.

— О, но трябва да ги познаваш, сигурна съм, че е така. Ако само помислиш мъничко, сигурна съм... — и докато дрънкаше, Питърсън разбра, че наистина е допуснал грешка. Беше чувствал, че има нужда

от почивка след напрежението в центъра на Съвета и обаждането на Лора бе дошло точно в подходящия момент, за да го съблазни. Беше позволил на момента да се наложи над здравия му разум. Сега трябваше да яде някаква ужасна храна в ресторант, държан на тъмно, защото не искаха да се вижда мръсотията и да се пазари с тази продавачка. Питърсън сбърчи лице, сигурен, че тя няма да забележи на това осветление. Е, поне щеше да се нахрани, да се зареди с гориво за работата, която сигурно му предстоеше. А и му трябваше почивка от сър Мартин.

— Наблизо ли живееш?

— Да, на „Банбери роуд“. Страхувам се, че жилището ми е едва ли не килер.

— Сигурен съм, че това няма да ми попречи — усмихна се в мрака той.

31.

Маркъм разпръсна работните си книжа върху тясната малка подвижна масичка, която му предлагаше самолетът. Беше притиснат до прозореца и му предстояха отегчителни часове над Атлантика. Уравненията на Кати Уикъм се носеха пред него, флексорни индекси го подканяха да ги върти по един или друг начин, гъсто изписани символи обещаващо се притискаха един в друг.

— Обядът, сър — измърмори професионално безизразната стюардеса. Тази нотка на любезност трябваше да добави блясък към небрежно поставената върху подвижната масичка картонена кутия. Маркъм я отвори. Дъжд от пакетчета се изсипа върху книжата му. Съдържаха сега универсалните модулни храни. Той разгъна едно от тях и откри вътре задължителното гумено пиле. Неохотно отхапа от него. Кисаво, кисело нещо. Единственото, което съхраняваше изискаността, бе отсъствието на пластмасова опаковка, помисли си той. Бомбардировките над саудитските петролни полета преди няколко години рязко беше сложило край на това и бе върнало скромния картон. Меката сива повърхност на опаковката му напомни детството му, преди въглеводородите да завладеят света. Хуманизиращата страна на хартиените опаковки се криеше в простия факт, че те приемаха, че допирът на молив означава написване на нещо. Лъскавината на пластмасата отхвърляше отпечатъка на временните ѝ собственици. Странно, той надраска новите уравнения на квантовото поле върху кутията. Елегантните епсилони и делти величествено замаршируваха през семплия надпис „ЮНАЙТИД ЕЪРЛАЙНС“. Маркъм разсеяно задъвка. Времето минаваше. Той откри начин да раздели флексорните елементи на няколко редуцирани уравнения. После нареди по двойки компонентите на полето. Нахвърли странични изчисления, за да провери правотата си. Другите пътници се движеха в далечината. След малко петте нови уравнения лежаха косо през ръба на кутията. Три от тях, подозираше Маркъм, бяха негови стари познайници: уравненията на Айнщайн с изменения за квантовите ефекти, когато дължината на

скалата стане достатъчно малка. Бяха добре известни. Другите две като че ли означаваха нещо повече. По-дълбокото чувство за квантовите ефекти добавяше нов член тук, хаос от флексори там. Изглежда нямаше начин да редуцира по-нататък системата. Той разсеяно ги почука с молива и се намръщи.

— Леле, я вижте! — извика мъжът до него. Маркъм погледна през своя прозорец. Пред тях висеше огромен, серножълт и нашарен с оранжево облак. — За пръв път виждам такова нещо — възбудено каза човекът. Маркъм се зачуди дали пилотът ще прелети през него. След секунди прозорецът се замъгли и той разбра, че вече минаваха през по-долен пласт от жълтата маса пред тях. Самолетът се наклони, започна да се издига и налягането го притисна към седалката.

— Точно пред нас, приятели, е един от онези облаци, за които чуваме напоследък. Минавам през него, за да го видите по-добре.

Това обяснение се стори на Маркъм прозрачно фалшиво. Пилотите не променяха височината по прищявка. Облакът изглеждаше тежък и някак си по-солиден от пухестите бели вълма около него. През горната му част се виеха тъмносини спирални нишки, които му придаваха куполообразен профил.

Маркъм измърмори нещо и се върна към книгата си. Преписа новите уравнения от картоната и започна да ги проучва, като се опитваше да се дистанцира от тънкия, висок писък на двигателите. Веднъж един инженер му бе казал, че равнището на шума на новото поколение свръхскоростни двигатели било непоносимо. „Рокуел Интернешънъл“ трябвало да направи прекомерни разходи, за да приглуши остротата на звука. Загубили шест месеца, за да скрият писъка под успокоително басово покривало, така че топлите тела вътре да не го усещат и да останат доволни в металната прегръдка. Е, при него нямаше полза. Винаги бе проявявал чувствителност към звука. Той откри запушалките за уши в стегнатия с ластик джоб пред себе си и си ги сложи. Единственият остатък от писъка на двигателите бе акустично вибриране, което проникваше през краката му и отекваше в зъбите му.

Прекара един час в проверка на новите уравнения. Те даваха разумни решения на ограничени проблеми, които той знаеше. При малка дължина на скалата и ако пренебрегнеше гравитационните ефекти, получаваше стандартните уравнения на теорията на

относителните частици. Решенията на Айнщайн се получаваха лесно с няколко плавни замаха на молива. Но когато уравненията на Уикъм се вземеха изцяло, без да се стъпва встрани върху позната почва, те ставаха неразбираеми.

Маркъм примижа към кратките, сбити знаци. Ако разкъсаше този възел от символи тук, ако просто ги пренебрегнеше... но не, така не беше правилно. Тук трябваше да се направи нещо повече от безпощадно разместване. Работата трябваше да придобие усещането за вярънност, да се плъзга напред по собствената си инерция. Въпросите на естетиката стояха над логическите стандарти. Новите разработки във физиката винаги даваха на първо място логична структура, която бе по-елегантна. Второ, щом бъдеше разбрана, структурата ставаше не само елегантна, тя беше и по-проста. Трето, от структурата произтичаха последствия, по-сложни отпреди. Постоянно присъстващият капан в търсенето на нови пътища бе да объркаш стъпките. Това трудно можеше да се обясни на някой философ — в математическото изкуство имаше нещо, което ти избягваше, ако не го потърсиш. Платон бе велик философ и беше решил, че иска планетите да се движат в системи от кръгове, съчетани в едно, за да дадат наблюдаваните орбити. Но както бе открил Птолемей, законите, необходими, за да се получат тези свързани кръгове, бяха ужасяващо сложни. А това би означавало, че сложните закони ще доведат до прости последствия, което нямаше да е правилно. Така всички трудове на Птолемей представляваха теория, която дрънчеше и пышкаше с въртящи се кристални сфери и скърцащи зъбни колела в някаква гибелна машина.

От друга страна, теорията на Айнщайн беше логически по-елегантна от тази на Нютон. Фина, но проста. Нейните последствия бяха много по-сложни за разработване, което бе правилният резултат. Маркъм разсеяно се почеса по брадата. Ако имаш това предвид, още преди да започнеш, можеш да отхвърлиш много подходи, знаейки, че те в крайна сметка ще се окажат грешни. Всъщност, нямаше избор между красота и истина. Трябваше да постигнеш и двете. В изкуството елегантността се криеше в блудността на думите, извъртани по различен начин от всяко поколение критици. Във физиката обаче, човек трябваше да научи от миналите хилядолетия един деликатен урок. Теориите бяха по-елегантни, ако можеха математически да се

трансформират в други рамки, от други наблюдатели. Теорията, която оставаше непроменена при най-цялостната трансформация, бе най-гъвкава, най-близка до универсалната форма. Симетрията $SU(3)$ на Гел-Ман беше подредила частиците в универсални редици. Групата на Лоренц, изоспинът, каталогът на свойствата, означен като Странност, Цвят и Чар — всички те оформяха ефирното Число в конкретното Нещо. Така че, за да надхвърли рамките на Айнщайн, човек трябваше да следва симетрията.

Маркъм драскаше уравнения по пожълтялото си тефтерче и ги проверяваше. Беше възнамерявал да прекара това време в разработване на тактиката си с ННФ, но в сравнение с истинската наука, политиката бе пълен боклук. Опитва други подходи, като усукваше компактните флексорни символи, втренил поглед в мъглата от знаци. Той имаше един ръководен принцип: природата изглежда обичаше уравненията да се представят в различни диференциални форми. За да откриеш верните изрази...

Маркъм разви уравненията, които управляваха тахионите в плоското пространство-време, изпълнявайки упражнението като ограничен случай. Той кимна. Тук бяха познатите квантовомеханични вълнови уравнения, да. Знаеше докъде водят те. Тахионите можеха да предизвикат вероятностна вълна, която да се движи назад-напред във времето. Уравненията показваха как ще се движи тази вълнова функция, от минало към бъдеще, от бъдеще към минало, като някакъв развален превключвател. Създаването на парадокс означаваше, че вълната няма край, а вместо това установява постоянен вълнов модел, като вълничките покрай океански вълнолом, които ту се издигаха, ту спадаха, но винаги се връщаха в ред, наложен на безстрастното лице на кипящото море. Единственият начин да се реши парадокса беше да се намесиш, да нарушиш модела, като кораб, който разсича вълните и оставя зад себе си спирална следа. Корабът бе класическия наблюдател. Но сега Маркъм прибави термините на Уикъм и направи уравненията симетрични, като размести тахионите. Той потърси в чантата си статията на Гот, която му беше дала Кати. Ето: „Време-симетрична, материална и антиматериална космология на тахионите“. Доста голям залък, наистина. Но решенията на Гот бяха там, блестяха върху страницата. Там бяха силите на Уилър-Фейнман и смесваха решенията на предните и забавените тахионовы вълни с неевклидови

задачи. Маркъм премигна. В тишината на запушалките си за уши той седеше съвсем неподвижно, очите му шареха, въображението му скачаше напред, за да види къде ще се съберат и разделят уравненията, за да разкрият нови ефекти.

Вълните все още стояха, неми и объркани. Но не оставаше роля за кораба, за класическия наблюдател. Старата идея в конвенционалната квантова механика беше да се позволи на останалата част от вселената да бъде наблюдател, тя да накара вълните да спрат. В тези нови флексорни термини обаче, нямаше път за отстъпление, нямаше начин да се остави вселената като цяло да бъде стабилна точка, от която да се измерват всички неща. Не, вселената бе здраво взаимосвързана. Тахионовото поле съединяваше всеки фрагмент материя с всички останали. Прикачването на още частици в системата само влошаваше нещата. Старите квантови теоретици, от Хайзенберг и Бор насетне, донякъде бяха изпаднали в метафизика по този въпрос, спомни си Маркъм. Вълновата функция прекъсваше и това беше неотменим факт. Вероятността за получаване на някакво решение бе пропорционална на амплитудата на това решение в цялата вълна, така че накрая получаваш само статистическа преценка на онова, което би се получило при експеримент. Но при тахионите онзи метафизичен нюанс не вървеше. Термините на Уикъм...

Внезапно движение привлече вниманието му. Някакъв пътник от съседната редица се беше вкопчил в стюарда с изцъклени очи. Лицето му се бе сгърчило от болка. Разтеглена уста, побелели устни, кафяви зъби. По бузите му избиваха розови петна. Маркъм извади запушалките от ушите си. Сепна го немощен писък. Стюардът положи мъжа по средата на пътеката между редиците и натисна надолу отчаяно драещите му ръце.

— Не мога... не мога... да дишам!

Стюардът измърмори нещо успокоително. Мъжът силно се тресеше, очите му се бяха обелили. Двама стюарди го пренесоха покрай Маркъм. Той усети остър мирис откъм болния мъж и сбърчи нос, като побутна очилата си нагоре. Мъжът се задъхваше на студената светлина. Маркъм върна запушалките в ушите си.

Отново се отпусна в тишината на забравата, долавящ единствено успокоителното бръмчене на двигателите. Без издигането и заглъхването на звуците, светът беше някак си задушен и порест,

сякаш класическият ефир на Максвел бе действителност. Маркъм се отпусна за миг и се замисли колко обичаше това състояние. Съсредоточаването върху някой сложен въпрос можеше да извиси човек в изолирана, фина перспектива. Много неща можеха да се видят само от разстояние. Още от детството си той бе търсил това усещане за освобождаване, за отдалеченост от компрометирания хаос на света. Беше използвал чувството си за хумор, за да се дистанцира от хората, да, да ги държи на безопасно разстояние от центъра, в който живееше. Дори Джан, понякога. Човек трябваше да си създава ясен език за света, за да преодолее сблъсъците на живота, да замени ежедневната житейска болка, жестокостта и мрачната пустота с... не, не с увереност, а с незнание, с което да живее. Дълбоко незнание, но все пак познаващо собствените си граници. Границите бяха жизненоважни. Галилеевите блокове, плъзгащи се по мраморните италиански фоайета, чиято гладка страна се подчиняваше на твърдата ръка на инерцията — те всъщност бяха карикатури на света. Аристотел до болка бе разбирал ужасния факт, че господства триенето и че всички неща в крайна сметка спират. Това беше светът на човека. Единствено детинската игра на безкрайни равнини и гладки тела, на ненабръчкана реалност, носеха в себе си измислицата за утешителния ред, за безкрайните траектории и хармоничния живот. Човек непременно трябваше да се изплъзне от този карикатурен свят, като прикрие бягството си по почтителен, дедуктивен начин. Но когато книгата се явяваха, преоблечени като резюмета и германски превзетости, това не означаваше, че не си бил на онова друго място, мястото, за което почти не говориш.

Той прекъсна мислите си в обгърналата го тишина и после продължи.

Разсеяно се зачуди дали е прав в първото си предположение: тези нови уравнения на Уикъм не даваха никаква възможност за избягване на парадокса, защото в експеримента беше въввлечена цялата вселена. Следствието от установяването на спрялата вълна бе да се пратят тахиони напред, а после назад във времето, да, но също и да бъдат пръснати със свръхсветлинна скорост из цялата вселена. След миг всеки фрагмент материя във вселената щеше да разбере за парадокса. Цялата структура на пространство-времето мигновено щеше да се вплете в едно. Това беше новият елемент по отношение на тахионите.

До откриването им физиците бяха смятали, че смущенията в пространствено-времевата метрика трябва да се разпространяват навън със светлинна скорост.

Маркъм осъзна, че се е изгърбил напред и драска математическите изрази на тези идеи. Малки, горещи ножчета пронизваха гърба му. Ръката, с която пишеше, протестираше с лека болка. Той се облегна и отпусна назад седалката. През прозореца видя долу сивата повърхност на морето, изтегнала се като гигантска черна дъска за странните Божии уравнения. Някакъв товарен кораб разораваше бразда, която се къдреше от теченията и хвърляше сребристи отблясъци под слънчевите лъчи. Спускаха се към „Дълес Интернешънъл“ по умерено дълга парабола.

Маркъм се усмихна с ведра умора. Проблемите те сграбчват и те отнасят като безмозъчни течения. Имаше ли някакво решение на парадокса? Той интуитивно разбираше, че тук се крие сърцето на физиката, начинът да покажеш дали си в състояние да се свържеш с миналото по безпощаден начин. Лаконичната банкова бележка на Питърсън доказваше нещо, което се беше случило, но какво?

Маркъм неспокойно се размърда, схванал се в тясната седалка. Въздушният транспорт отново започваше да става само за богатите, само че този път без това да се афишира. После откъсна мислите си от тези преходни напомняния за безпощадно реалния свят. Проблемът не бе решен, а оставаше малко време.

„Но може ли парадоксът изобщо да бъде решен?“ — помисли си той. Немският математик Гьодел беше показал, че дори простите аритметични системи съдържат неща, които са верни, но недоказуеми. Всъщност, дори не можеше да се докаже логичността на самата аритметика — тоест, че в нея няма парадокси. Гьодел бе накарал аритметиката да се опише сама на собствения си език. Беше я хванал в собствения ѝ капан, завинаги я бе лишил от възможността да се докаже, като се позовава на неща извън самата нея. И това се отнасяше за аритметиката, най-простата известна логична система! Какво оставаше за самата вселена, през която минаваха тахиони и изтъкаваха тъканта на пространство-времето? Как биха могли всичките заврънтукли във всички пожълтели тефтерчета на света изобщо да впримчат онази огромна тъкан в старите кутийки на да/не, истина/

неистина, минало/бъдеще? Маркъм се отпусна в наситената си топлина. Самолетът започна да се спуска и наклони нос към земята.

Въпросът, който продължаваше да го озадачава, беше дали Ренфрю трябва изобщо да прати съобщение, за да предизвика парадокс. Тахионите постоянно се произвеждаха от естествените сблъсъци на високоенергийни частици — именно така и ги бяха открили. Защо тези естествени тахиони не бяха предизвикали някакъв парадокс? Той се намръщи. Самолетът наведе нос още по-остро надолу и създаде илюзията за висене над отвор на яма с повесени крака. „Естествените тахиони...“ Отговорът трябваше да е, че за предизвикването на парадокс бе необходим някакъв минимален импулс. Трябваше да се засегне някакъв критичен обем от пространство-времето и така смущението мигновено щеше да се разпространи навън с достатъчна амплитуда за материята. При желание можеше да промениш миналото, да, ако не предизвикваш парадокси с голяма амплитуда. Щом прекрачиш прага, тахионовата вълна би оказала значително въздействие върху цялата вселена. Но в такъв случай, как би могъл да кажеш, че това се е случило? Какъв беше ключът? Как вселената намираще начин да реши парадокса? Те знаеха, че са се свързали с миналото — Питърсън доказва това. Но какво още би могло да се случи?

Прониза го внезапно прозрение. Ако вселената бе изцяло взаимосвързана система без никакъв митичен наблюдател, който да прекрати вълновата функция, то тя изобщо не трябваше да се прекратява. Тя...

Рязък удар. Маркъм изненадано погледна навън и видя, че земята внезапно се преобръща. Пред тях бяха търпеливите зелени поля на Мериленд. Група дървета се показаха под крилете. В кабината се чуваха объркани гласове. Викове. Стържещо бръмчене. Гората изчезна зад тях. Дърветата бяха остри, точни, с яснотата на добри идеи. Той ги гледаше как остават назад, когато самолетът стана лек, въздушен, като паяжина от метал, която падаше с него, няма материя, привличана от изкривената геометрия на гравитацията. Скриииииии. Дърветата бяха светли пръчки на косата светлина, всяко със зелена топка, експлодираща на върха. Те се носеха покрай тях все по-бързо и Маркъм си помисли за вселена с една вълнова функция, разпръскваща се в нови състояния на съществуване, докато в нея като ядката на идея

се формираше парадокс. Ако вълновата функция се прекратеше...
Пред тях и зад тях лежаха светове. Чу се остър пукот и той веднага
разбра каква би трябвало да е причината.

32.

Питърсън бавно се събуди. Очите му останаха затворени. Тялото му казваше да не мърда, но той не можеше да си спомни защо. Около него се чуваше шум от движение и приглушени гласове, някъде от далечината се донасяше металическо дрънчене. Той отвори за кратко очи, видя бели стени, хромиран парапет. Шеметно замайване. Сега си спомни къде е. Предпазливо изви тяло. Тъпо, меко усещане. Просмукваща се, студена болка. Парапетът отстрани на леглото се намести в мъглявия фокус на погледа му. Той претърколи глава, потръпна и видя окачена над него бутилка. Опита се да проследи тръбите с очи, но не успя. Нещо беше вкарано в носа му. Залепената за ръката му тръба го бодеше, когато се мърдаше. Опита се да извика сестрата и издаде немощен грак.

Във всеки случай тя го чу. Кръгло лице с очила и бяло кепе изскочи в зрителното му поле.

— Събуждаме се значи? Така е добре. Сега всичко ще бъде наред.

— Студено... — Той затвори очи. Усети, че подпъхват завивките около него. Махнаха тръбичката от носа му.

— Можете ли да държите термометър в уста? — попита веселият глас. — Или да опитаме в другия край?

Той с омраза примижа срещу нея.

— Уста... — Чувстваше езика си омекнал и огромен. Нещо студено се плъзна в устата му. Хладни пръсти стиснаха китката му.

— Е, подобрявате се чудесно. Вие сте един от късметлиите, наистина. Взели сте Инфалайтин-G преди да стигне до вас.

Той се намръщи.

— Други?

— О, да — жизнерадостно отвърна тя. — Претъпкани сме от тях. Вече изобщо няма легла. Сега ги настаняват в спешното отделение. И то скоро ще се запълни, уверявам ви. Вие получихте самостоятелна стая, но сигурно ги чувате да стенат и пъшкат в отделение „Е“.

Наблъскаха там шейсет легла. И всичките от онази странна храна, като вас. Макар че повечето случаи са по-тежки. Както казах, вие сте от късметлиите. А сега, време е да поемете малко храна.

— Храна? — ужасено попита той. Споменът за последната му вечеря с Лора предизвика у него гадене. — Сестра!

— Повръща ли ви се? — Гласът ѝ звучеше жизнерадостно, както винаги. Тя сръчно намести под брадичката му бърбрековидно легенче и повдигна главата му. Питърсън жалко повърна. По брадичката му се процеди зеленикава слюз и остави горчив вкус в устата му. Стомахът страшно го болеше.

— В корема ви няма нищо, нали виждате? Сега просто полежете неподвижно и недейте се вълнува отново.

— Вие казахте храна — обвинително изхриптя той.

Тя весело се засмя.

— Е, наистина, но нямах предвид храна. Време е да сменя банката с хранителната течност, това е всичко.

Той отново затвори очи. Главата му пулсираше. Чуваше сестрата да се суети наоколо. После тя затвори вратата. Отдалеч, през двойните прозорци, до него долиташе бръмченето на лондонските улици. Всъщност, къде се намираше? В болницата „Гай“, навярно. Сега си спомняше по-ясно. Беше му се случило съвсем ненадейно. Прибра се вкъщи нормално. Събуди се след едночасов сън, малко му се гадеше и стана от леглото. След няколко стъпки се парализира. Спомняше си, че легеше стърчен на пода в спалнята, неспособен да извика, едва смееше да диша. Сара, разбира се, я нямаше. Предполагаше, че можеше и да умре, ако се бе паднало да е свободната нощ на икономката.

Когато се събуди, чувстваше съзнанието си по-ясно. Главата му пулсираше с бавна болка. Той позвъни за сестрата. Този път беше друга, някакво индийско момиче. Разбра, че е по-добре, когато откри, че се опитва да прецени големината на гърдите ѝ под колосаната престилка.

— Как се чувствате сега, господин Питърсън? — монотонно попита тя, като се наведе над него.

— По-добре. Колко е часът?

— Вече е пет и половина.

— Бих искал да получа обратно часовника си. И съм гладен. Бих хапнал нещо много леко.

— Ще видя какво ви е позволено — отвърна тя и тихо излезе от стаята.

Той се помъчи да седне. Сестрата отново влезе с радио и бележка.

— Имахте посетителка, господин Питърсън — усмихнато каза тя. — Не можеше да остане, но ми даде това. И можете да хапнете малко бульон. Ще го донеса веднага.

Той позна изящните, едри заврънтулки на Сара и отвори плика.

Иън — Каква ужасна досада за теб. Не мога да понасям болниците, така че няма да те посещавам, но си помислих, че би могъл да използваш това радио. В петък заминавам за Кан. Надявам се да те видя дотогава. В противен случай, обади ми се. Навярно ще се върна в сряда вечерта.

Чао.

Сара

Той смачка листа и го хвърли в кошчето за отпадъци. Включи радиото — хубав малък апарат, който работеше с батерии. Изглежда на всички станции имаше само музика. Питърсън автоматично погледна към часовника си и разбра, че го няма. Колко каза сестрата, че бил часът? Стомахът му шумно къркореше. Три сигнала внезапно прекъснаха музиката.

— Тук е радио 4 на Би Би Си — съобщи женски глас, — а това са новините в 6 часа. Първо, заглавията: петдесет души са загинали през нощта след безредици по улиците на Париж. Самолет на „Юнайтид Еърлайнс“, пътуващ от Лондон за Вашингтон, е катастрофирал рано тази сутрин. Всички на борда са загинали. Цъфтежът, разпространяващ се в Атлантическия океан, напредва с километри на ден. Световният съвет е одобрил Енергиен план, въпреки ветото на страните от ОПЕК. Прекъсване на електричеството, продължило повече от шест часа днес, доведе до закриването на фабриките в централните графства. Проверочния мач на игрището за крикет „Лорд“

беше отменен днес, тъй като десет играчи от австралийския отбор са били приети в болница с хранително отравяне. Прогнозата за времето утре: слънчево, с временни заоблачавания и повишена възможност за бури. — Пауза. — Днес към бунтуващите се студенти в Париж са се присъединили работници...

Питърсън престана да слуша. Чувстваше се несигурен. Сестрата влезе с поднос в ръце. Той ѝ даде знак да го остави върху шкафчето до леглото. Нещо в новините го беше разтревожило и той не знаеше точно какво. Сигурно бяха новините за цъфтежа. И все пак не почувства нищо, когато отново си помисли за това.

— „Юнайтид Еърлайнс“, полет 347 от Лондон за Вашингтон, попаднал в буря при приближаването си до летище „Дълес“ и катастрофирал в късния следобед. Съобщенията на пилота са били заглушени. Изглежда в момента преди катастрофата и пилотът, и вторият пилот са били ударени. Свидетели твърдят, че самолетът като че ли експлодирал, когато се сблъскал с дърветата. Не е оцелял никой. Тази последна от поредицата самолетни злополуки...

Господи! Дланите му се бяха изпотили. Той натисна звънеца за сестрата. Тя не дойде веднага. Питърсън натисна постоянно бутона и извика:

— Сестра!

Момичето припряно влезе, като остави вратата отворена.

— Какво има сега? Хей, дори не сте докоснали бульона си.

— По дяволите бульона. Кой ден е днес? Сряда ли е?

— Да. Но вие...

— Искам телефон. Защо тук няма телефон?

— Извадиха го, за да не ви безпокои.

— Е, донесете го обратно.

— Не зная дали трябва да направя това...

— Какво става тук? — влетя в стаята първата сестра.

— Сестра, господин Питърсън иска да му бъде донесен телефон.

— А, не, нямаме нужда от това. Не искаме да ви безпокоят, нали?

— В момента съм обезпокоен — извика той. — Донесете ми телефон!

— Вижте, господин Питърсън, не можем да...

— Слушай, ти, путко тъпа — ясно и напрегнато каза той. — Искам телефон веднага или ще накарам да те уволнят.

Последва шокирано мълчание и двете жени излязоха заднешком от стаята, като предпазливо го поглеждаха. Той се отпусна назад, разтреперан от гняв. През вратата, която бяха оставили отворена, можеше да чуе стенания.

След малко дисциплинирано донесоха и включиха телефона. Питърсън пийна вода и се помъчи да сподави гаденето. После набра номера на секретарката си.

33.

25 септември 1963 г.

Гордън вървеше по коридора на връщане от лабораторията, когато дочу забележката. Двама професори тихо разговаряха.

— ... и както е казал Поли, това дори не е вярно! — завършваше единият, когато Гордън приближи към тях. Те го видяха и веднага млъкнаха. Гордън знаеше историята. Поли беше изтъкнат, много критичен физик от първата половина на века. Във връзка с някаква научна статия той бе отбелязал: „Тази работа е толкова лоша, че дори не е вярна“. Което означаваше, че започва и завършва по средата, много зле е формулирана и не може да бъде проверена. Гордън мигновено разбра, че разговаряха за него. Материалът в „Лайф“ беше свършил работата си. Когато стигна до края на коридора, зад него се разнесе приглушен разговор и после заключителен взрив от смях.

Пени донесе вкъщи един брой на „Нешънъл Енкуайърър“ и му го остави да го види, когато се прибере късно вечерта. На първата страница имаше заглавие „ЯДРЕНО СЪОБЩЕНИЕ ОТ ДАЛЕЧНИЯ КОСМОС“, а под него — „Известни учени се свързват с друг свят“. Имаше две снимки на Сол и Гордън, очевидно направени от фотографа на „Лайф“. Гордън го хвърли в кошчето, без да го прочете.

В началото на учебната година във физическия факултет имаше парти по случай откриването на новата сграда на Института по геофизика. Персоналът стерилизира басейнчето на един фонтан на моравата отвън. Хю Браднър и Харълд Юри го напълниха с мощна смес от водка и плодови сокове. Гордън беше изхвърлил поканата си, заедно с обичайните университетски обяви. Пени я откри и настоя да отидат. Той искаше да си почине, но мърморенето ѝ го накара да навлече най-лекото си сако и за пръв път не си сложи вратовръзка. В Калифорния такива подробности не били от значение. Пени носеше

небрежна жълтеникава сламена шапка. „За изисканост“ — каза тя. Зад нея можеше да крие част от лицето си. Тази нотка на допълнителна тайнственост отново запали в него интереса към нея. Той осъзна, че през тези последни няколко седмици постоянно е бил в движение, зает с подготовка на лекциите и е прекарвал повечето си време с апаратурата за ядрен магнитен резонанс. Това го шокира. Жарта от началото на съвместния им живот беше започнала да се поохладя. Търканията помежду им бяха изтрили козметичните илюзии.

Той разговаря с няколко членове на катедрата по физика, но му доскуча. Пени откри никакви литератори, но Гордън не можеше да си намери място и се луташе от една група учени на друга. Хората от катедрата по английски език вече изглеждаха пияни и цитираха модерни поети и стари филми. Там имаше весели, лекомислени момчета, които никога не бе виждал, гойски принцове, руси и непоносимо самоуверени, от онези, чиито хладилници са пълни с кисело мляко и шампанско. В тълпата видя един гост от Бъркли, висок и добре облечен, лауреат на Нобелова награда отпреди няколко години. Гордън го познаваше. Вклини се сред полумесеца от хора около учения и когато погледът на госта се спря върху него, той кимна. Погледът го отмина. Без кимване, без нищо. Гордън постоя с пластмасова чаша в ръка, с изцъклена усмивка на лице. Погледът отново се спря върху него. Никакво спиране, никакъв знак, че го е познал. Гордън отстъпи от бърбеция полумесец с почервеняло лице. „Може би не ме е познал — помисли си той, докато се отдалечаваше. Наля си още водка. — От друга страна, може и да е.“

— Чудна пиячка, а? — рече някакъв мъж до него. — Опитай да кажеш „спектроскопия“ три пъти поред, ама наистина бързо. — Гордън опита и не успя. Оказа се, че мъжът се казва Бук и наистина приличаше на книжен плъх. Беше от „Дженеръл Атомик“ и се държеше много по-приятелски от университетските хора. Бяха застанали под надпис, който обявяваше:

Ако можеш да прочетеш това, благодари на учителя си.

Несериозността на Бук изобщо не можа да подобри настроението му. Водката обаче, започнала освобождава света от ужасната му конкретност. Гордън вече разбираше защо гоите пият толкова много. Бук изчезна някъде и той поведе разговор с гостуващия специалист по физика на частиците, Щайнгрубер. И двамата споделяха

задълбочаваща се привързаност към водката. Започнаха да обсъждат вечната тема — жените. Гордън направи няколко изказвания за Пени. По странен начин, който не можеше напълно да схване, той размени ролите им, така че Пени да е ученичката по отношение на секса, въведена в света на възрастните от самия него, отракания нюйоркчанин. Щайнгрубер прие това като единственото възможно положение. Гордън започна да разбира, че този Щайнгрубер наистина е умен човек, с дълбока проникателност. Отново си сипаха водка. Гостът посочи към една застанала недалеч от тях блондинка и попита:

— Какво е мнението ти за онази там? — Гордън се втренчи в нея и заяви:

— Доста долнокачествена ми изглежда. Да.

Щайнгрубер остро го погледна.

— Това е жена ми. — След миг, преди Гордън да намери подходящ отговор, другият беше изчезнал.

Появи се Лейкин, като приятелски се усмихваше. С него беше Бърнард Кароуей.

— Чух, че си повтарял експеримента на Купър — без предисловие каза Лейкин.

— От кого си го чул?

— Мога и сам да видя.

Гордън използва момента. Опитва се да отпие глътка от чашата си и откри, че е празна. После погледна към Лейкин.

— Майната ти — съвсем ясно каза той. После се отдалечи.

Откри Пени в тълпа, насъбрала се около Маркузе.

— Новоназначеният Официален Комунист? — попита Гордън, когато ги запознаха. За негова изненада Маркузе се засмя. Застаналата до тях чернокожа студентка не мислеше, че има нещо смешно. Оказа се, че името ѝ е Анджела и че революцията няма да бъде извършена от хора, веселящи се по коктейли — това бе всичко, което Гордън успя да схване от разговора или поне всичко, което можеше да си спомни. Той хвана Пени за ръката и я отведе.

В един ъгъл стоеше Джонас Салк. Гордън се зачуди дали да не опита да се запознае с него. Може би щеше да разбере какво е отношението на Салк към Сабин — кой всъщност беше разработил ваксината? Наистина интересен въпрос.

— Притча за науката — промърмори сам на себе си той.

— Какво? — попита Пени. Вместо към Салк, тя го насочи към група физици. Някакъв заядлив глас отвътре го помоли да млъкне, така че той остави тяхната част от разговора на Пени. Хората около него му се струваха далечни и мъгляви. Опита се да реши дали това се дължеше на него, или на тях. Вечният въпрос за относителността. Може би Маркузе знаеше отговора. Някакви французи попитаха Гордън за експериментите му и той се опита да обобщи идеите си. Оказа се изненадващо трудно. Странната дебелина на езика му бе изчезнала, но оставаше проблемът за онова, което самият той смяташе за вярно. Французите попитаха за Сол. Гордън заобиколи въпроса. Опита се да задържи центъра на разговора върху резултатите от експериментите си.

— Както е казал Нютон: „Аз не измислям хипотези“. Поне засега. Питайте ме само за данните. — Той се отдалечи в търсене на още водка, но басейнчето на фонтана беше празно. Гордън тъжно взе последните остатъци от солени бисквити. Когато се върна, Пени стоеше на известно разстояние от французите, загледана към панорамата от Ла Хола и в атлазения блясък на морето. Французите разговаряха на родния си език. Пени изглеждаше ядосана. Той я придърпа към себе си и момичето се подчини, като гледаше назад.

Тя настояваше да шофира по обратния път, но Гордън не виждаше причина защо да не го стори той. Когато минаваха покрай крайбрежните клубове и частни домове, Пени с внезапна ярост каза:

— Мръсни копелета.

— Ъ? Какво?

Тя сбърчи лице.

— След като ти се отдалечи, казаха, че си бил некадърник.

Гордън се намръщи.

— На теб ли го казаха?

— Не, глупчо. Започнаха да разговарят на френски. Смятаха, че разбира се никой американец не знае други езици.

— О.

— Нареккоха те измамник. Мошеник.

— О.

— Казаха, че всички говорят така за теб.

— Всички ли?

— Да — кисело отвърна тя.

34.

7 октомври 1963 г.

Появи се от шума съвсем внезапно. В един момент осцилоскопът показваше хаос и Гордън си играеше с лентовия филтър — нова верига, която беше разработил, за да преодолее шума. После изведнъж кривите на ядрения магнитен резонанс започнаха да се начупват и променят. Той гледаше осцилоскопа, без да помръдва. Беше 11 часа вечерта.

Гордън вдигна ръка към устните си, сякаш за да заглуши неволен вик. Резките линии продължаваха. Дойде му наум, че може би халюцинира. Той се ухапа по пръста. Не, линиите си оставаха. Като потискаше вълнението под стремежа към точност, той бързо започна да записва данните.

ДЕЙСТВИЕТО НА УЛТРАВИОАМСЛДУЗ
СЛЪНЧДЪФК ОМ ВЕРИГИ ИЗГЛЕЖДА ЗАБАВЯТ
РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО В ПОВЪРХНОСТНИТЕ СЛОЕВЕ
НА АМСУЛДОП НО РАСТЕЖ

НД	18	5	36	ДЕК 30	29.2
НД	18	5	ФГДУЕЛ 30	29.2	
НД	18	5	36	ДЕК 30	29.2

ВЪЗДЕЙСТВА НА ДИАТОМНИЯ ЕНЗИМ
ЗАДЪРЖАН Б СИСТЕМНА ВЕРИГА РЕПРО ОПИТ ДА
СЕ СВЪРЖЕМ С ВАС С Т ХИЙОНОВ ЛЪЧ УРЕДОПРЛ
СИЧКИ ОСНОВНИ ИЗТОЧНИЦИ МОГАТ ДА
ПОТВЪРДЯТ НД 18 5 ЗМСДУ ДЕК 30 29.2 РДУТФКИГЛП
АСЛДУРМФУ КЕЙМБРИДОЛР КЕЙМБРИДЖСКИ
ЦЪФТЕЖ НА ДИАТОМЕЯ ГХТУПДМ АСАНАТ ДЕК 30

29.2   ТОВА   НЕ   НАРУШАВА   ПРИЧИННО-
СЛЕДСТВЕНОТО   ИЗИСКВАНЕ   ФОРМУЛИРАНО   ОТ
УИЛЪР-ФЕЙНМАН ПРИ ПОЛОЖЕНИЕ ЧЕ ОБРАТНАТА
ВРЪЗКА В ПРИЧИННО-СЛЕДСТВЕНАТА ВЕРИГА
ПОЗВОЛЯВА ЕКСПЕРИМЕНТЪТ ДА ПРОДЪЛЖИ
ЗАДЪЛЖИТЕЛНО   Е   ДА   ИЗПЪЛНИТЕ
ЕКСПЕРИМЕНТИТЕ   ЗА   ДА   ПРОВЕРИТЕ
МОЛЕКУЛЯРНАТА ВЕРИГА КСДЕУРДЛ 18 5 36 ДЕК 30
29.2 ВРЕМЕВИ ДИФЕРЕНЦИАЛ АУСМП

— Клаудия? Ти ли си? — Това беше първият път, когато изобщо се обръщаше към нея с малкото ѝ име.

— Да, да. Ти ли си, Гордън?

— Точно така. Работя по експеримента успоредно с вас. Работиха ли хората ти снощи?

— Какво?

— Работихте ли по експеримента миналата нощ?

— Аз... не. Не... мой студент правеше някакви измервания. Мисля, че свърши към 6 часа.

— По дяволите.

— Какво? Извинявай, струва ми се, че не те чух правилно...

— Съжалявам, няма значение. Аз, хм, аз работех снощи към 11 часа и получих някои аномални резонансни ефекти.

— Разбирам. Е, тук е било към 2 часа през нощта.

— О, да. Разбира се.

— Колко време продължи ефектът?

— Повече от два часа.

— Ами, чакай да видя, студентът би трябвало скоро да дойде; сега едва минава осем. Гордън, ти си буден в 5 часа сутринта?

— А, да. Чаках да се свържа с теб.

— Спал ли си?

— Не, аз... следях дали ще се получи още от... ефекта.

— Гордън, върви да спиш. Ще поговоря със студента. Днес ще проведем някои експерименти. Но ти трябва да поспиш.

— Естествено, естествено.

— Обещавам ти, че ще направим измерванията. Но ти поспи, чуваш ли?

— Добре. Добре. Това е всичко, което искам.

— Гордън, госпожа Ивълстейн ми донесе онзи брой на „Лайф“. Защо не ми каза? Там е написано името на сина ми, с огромни букви, а той дори не ми казва. Беше преди седмици и...

— Мамо, виж, извинявай, че не ти казах. Аз...

— И материала в „Нешънъл Енкуайърър“, тя донесе и него. Той не ми хареса много.

Гордън раздразнено въздъхна в телефонната слушалка. Колко беше часът? За бога, 5 следобед. Какви ли данни получаваше групата на Цинс?

— Виж, мамо, бях заспал, аз...

— Заспал? По това време?

— Цяла нощ работих в лабораторията.

— Не трябва да го правиш, ще развалиш здравето си.

— Добре съм.

— Но аз исках да кажа, че „Лайф“ бе такава изненада...

— Мамо, трябва да поспя още. Съсипан съм.

— Е, добре. Просто исках да ти чуя гласа, Гордън. Вече не те чувам толкова често.

— Знам, мамо. Виж, ще ти се обадя след няколко дни.

— Добре, Гордън.

Той затвори и отиде да спи.

Групата на Цинс не откри нищо. Гордън не можеше отново да засече сигналите. Той продължи да проверява до края на седмицата. В петък имаше катедрен колоквиум върху плазмената физика, изнесен от Норман Ростокър. Гордън отиде и седна в най-крайните редове. Първият диапозитив на Ростокър беше:

СЕДЕМ ФАЗИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ТЕРМОЯДРЕНО РАЗПАДАНЕ

I Ликуване

II Смут

- III Разочарование
- IV Търсене на вината
- V Наказване на невинните
- VI Отличаване на незамесените
- VII Погребване на телата/Разпръсване на пепелта

Публиката се разсмя. Гордън също. Чудеше се на кой от етапите се намираше. Но не, цялата работа със съобщението не беше изследователски проект, а откритие. Фактът, че той бе единственият човек в света, който вярваше в него, не променяше нещата. „Търсене на вината“ обаче като че ли отговаряше точно. За миг Гордън се замисли за това и после, по средата на изложението на Ростокър, заспа.

Той се отзова на обаждането от кабинета на Рамси и завари химика в лабораторията. Химикът беше разделил преплетената верига в правдоподобна конфигурация. Фосфор, водород, кислород, въглерод. Изглеждаше приемливо. Нещо повече, тя попадеше в клас, който напомняше на пестицидите. По-сложна, да — но очевиден линеен потомък. Гордън се усмихна, все още сънен след колоквиума.

— Добра работа — измърмори той. Рамси просия. На излизане Гордън мина през стъклената гора на лабораторията. Бе започнал да харесва ритъма ѝ. Биолозите нататък по коридора имаха кафези с животни за изследванията си и Гордън тръгна натам, чувствайки се смътно щастлив. На една количка имаше табли. Върху тях бяха натрупани изкормени кафяви хамстери, напомнящи на избухнали картофи. Животът в служба на живота. Той бързо се отдалечи.

Телефонът му иззвъня в 6 часа следобед, докато прибираше листовите и книгите си в чантата за почивните дни. Сградата на факултета по физика бе почти пуста и звънът отекна в нея.

— Гордън, тук е Клаудия Цинс.

— О, здравей. Как е...?

— Имаме нещо. Смущения. — Тя продължи и му ги описа.

— Виж, хм, направи ми една услуга. Опитай се да ги разделиш на принципни модели. Искам да кажа, знам, че е късно и че там е, колко, 9 часа, но ако...

— Струва ми се, че те разбирам.

— Виж дали съвпада с Морзовата азбука — задъхано каза той.
Тих смях.

— Ще видя, Гордън.

Той я помоли да му позвъни вкъщи и ѝ даде номера си.

— Казах ти миналата седмица — рече Пени. — Излитаме с „Еър Кал“ за Оукланд утре сутринта в десет от Линдбърг.

— Не си спомням.

— О, по дяволите. Казах ти.

— Пени, този уикенд имам много работа. Трябва да обмисля някои неща.

— Обмисли ги в Оукланд.

— Не, не става. Можеш да кажеш на родителите си, че ние...

Телефонът иззвъня.

— Клаудия?

— Гордън? Проверих и... ти беше прав.

Изведнъж го обзе горещо замайване.

— Какво е съобщението?

— Онези астрономически координати, за които ми каза. Само това е. Повтарят се в продължение на страници.

— Чудесно. Просто чудесно.

— Какво е това, Гордън?

— Не зная.

Разговаряха още малко. Клаудия щеше да продължи експеримента, вече без прекъсване. Силата на сигнала изглежда се усилвала и отслабвала неравномерно. Гордън слушаше, кимаше и се съгласяваше. Но мислите му не бяха насочени към подробностите. Вместо това от краката към гърдите му започваше да пропълзява странно усещане. Той затвори слушалката, след като пожела на Клаудия лека нощ и почувства, че косата на тила му се изправя. Беше истина. През цялото време бе допускал, че е потцер, че експериментът му е погрешен, че открива несъществуващи неща. Но сега вече знаеше: някой се опитваше да се свърже с него.

— Гордън? Гордън, кой беше?

— Цинс. Ню Йорк — замаяно вдигна поглед той. — Открили са го.

Тя го целуна и заедно изиграха кратък танц. Той не беше потцер. Гордън се щуреше из дневната и ликуващо излайваше „Ха!“ и „Така!“. След миг се почувства замаян и седна. Внезапно изпита умора. „Надраскай една хипотеза, открий един факт.“ Но какво щеше да прави сега?

— Пени, ти си права — заминаваме за Оукланд!

35.

1998 г.

Когато Питърсън отвори предната врата, отвътре го посрещна шум от разговор. През каменния коридор можеше да види, че в гостната оживено разговарят някакви хора. Взрив от смях, звън на чаши, сладникаво извисяване на новите латиноамерикански ритми.

Той се спря само за миг. Без да поглежда встрани, Питърсън пресече черно-белите мраморни квадрати и се качи по витата стълба. Знаеше, че по принцип хората не те спират, ако минеш покрай тях бързо и не позволиш на никого да улови погледа ти. В края на краищата беше съвършено логично да е тук — та това бе неговият дом. Гостите биха могли да си помислят, че той и Сара заедно организират това проклето парти, за което беше забравил и че Питърсън има някакви домакински задължения на горния етаж.

Той тихо тръгна по дебелия килим и пресече площадката. Под вратата на банята в коридора се виждаше ивица светлина — навярно вътре имаше някой. Питърсън щеше да остане в спалнята достатъчно дълго, докато не се освободи, но когато излизаше, трябваше да има предвид движението насам-натам. Щеше да му се наложи да се измъкне по същия път, по който беше дошъл. За да стигне до задния изход през кухнята, трябваше да мине през гостите.

Той затвори вратата на спалнята и отиде до гардероба. Редицата от палта напълно скриваше двата куфара, останали тук от пролетното почистване на къщата. Извади ги. Малко тежки, но вършеха работа. Постави ги в готовност до вратата и погледна навън. Трите дълги Джорджиански прозореца на отсрещната стена гледаха към редици островърхи покриви. Прозорците на повечето сгради бяха неясно осветени. Режимът на електричеството, спомни си той. Други бяха тъмни. Усърдни икономии, зачуди се Питърсън, или хора, които вече бяха напуснали града? Нямаше значение — повече не възнамеряваше да се занимава с такива неща. Между прозорците имаше големи

огледала в рамки от кафяво кадифе, което на свой ред беше поръбено с черно — последната идея на Сара. Той се поколеба, загледан в отражението си. Все още малко измъчен, с бяло покрай очите, но като цяло възстановен. Бе избягал от болницата веднага, щом се почувства в състояние да върви. Отиде право в кабинета си. Съветът беше в състояние на цялостна криза и никой не забеляза как Питърсън прибра някои документи от папките си, отправи последни нареждания по телефона и даде указания на адвоката си. Сър Мартин го извика на обобщително заседание и той видя, че приготовленията му не са никак прибързани. Облаците определено разнасяха вещество от цъфтежа нашир и надлъж. Формата му беше малко по-различна от океанската, но въздействието му върху неврообвивката беше същото като онова, което Кийфър бе открил само преди няколко дни. Данните на океанолога бяха от огромна полза, но разработването на ефективни ответни мерки все още представляваше проблем за лабораториите. Облаците изхвърляха веществото навсякъде, където се изваляваха. Земните растения по принцип устояваха на механизма с неврообвивката, но не винаги. Растителната целулоза оставаше непокътната, но по-сложните тъкани бяха уязвими. С бързи тестове разработиха метод за почистване на някои растения, за да преустановят процеса преди веществото да проникне в повърхностния слой на растението. Измиването на житните посеви с определени разтвори изглеждаше възможно и обещавахе 70% успех. Питърсън иронично си помисли за думите на Лора: „О, зеленчуците и всичко останало са свършено пресни. Най-доброто. Снабдяват ни от провинцията всеки ден“. Да, и точно там беше ял от проклетото вещество. В човешката храносмилателна система то засягаше всички видове метаболитни процеси — често фатално, ако не бъдеше подложено на лечение.

Никой не знаеше какви могат да са по-фините, вторични ефекти върху хранителната верига. Биолозите правеха някои определено мрачни предвиждания.

Нещо повече, чрез облаците цъфтежът се разпространяваше по-бързо. Червеникави петна вече се появяваха в Северния Атлантис.

Сър Мартин с удивителна енергичност ръководеше ресурсите на Съвета, но дори той изглеждаше разтревожен. Занимаваха се с показателния процес и никой не бе в състояние да каже до каква степен ще се задълбочи ефектът.

Питърсън за последен път се огледа из стаята. Всяко нещо в нея беше нагласено според навиците му — от елегантната, напомняща на акордеон поставка за обувки до изкусно подредените книжни лавици, зад които бе скрит комуникационния му център. Жалко, че я напуска, наистина. Но въпросът беше да я напусне, преди да се развихри бурята и все пак да има достоверна причина да отсъства от Съвета няколко дни. Възстановяването в някаква провинциална болница щеше да е отлично извинение. Сър Мартин продължително го бе изгледал, когато съобщи за заминаването си, но този риск не можеше да се избегне. Двамата мъже навярно отлично се разбираха помежду си. Жалко, че нещата не можаха да се получат по-добре, помисли си Питърсън и откrehна вратата на спалнята.

Някой се връщаше обратно и слизаше надолу по стълбите, след като беше ходил до тоалетната. Питърсън изчака, докато мъжът не изчезна в мраморното фоайе. Той бутна с рамо вратата и занесе куфарите до началото на стълбите. Господи, колко тежки бяха. Никога не бе допускар, че е възможно да се разболе, когато трябваше да заминава.

Заслиза с меки стъпки надолу по стълбите, като твърдо поемаше тежестта и проверяваше равновесието си, преди да направи всяка следваща крачка. Трябваше да внимава. Стълбището беше невероятно дълго. Рязко се разнесе богата латиноамериканска музика, изпълни ушите му и наруши съсредоточеността му. С ъгълчето на окото си мерна движение. Откъм гостната приближаваха мъж и жена. Питърсън бързо взе последните три стъпала и едва не се подхлъзна по гладкия под.

— Иън! Боже, ти като че ли заминаваш нанякъде. Струва ми се, Сара каза, че си в болница.

Той светкавично реши. Усмиввай се, това е всичко.

— Всъщност, все още съм — започна Питърсън, като в същото време заобиколи ъгъла, където имаше малък стenen гардероб. Трябваше да скрие куфарите, преди да се е появил някой друг. — Започна обаче да се препълва, та си помислих, че е най-добре да не бия на очи. Да отида някъде в провинцията, докато се възстановя, нали разбираш.

— О, Господи, да — отвърна мъжът. — Градските болници са ужасни. Да ти помогна ли с тези неща?

— Не, не, това са просто малко дрехи. — Беше набутал куфарите в гардероба и сега здраво затвори вратата.

— Ние пък търсехме някое място, нали знаеш, където да поостанем малко сами — очаквателно го погледна жената. Бе една от приятелките на Сара, от онези, които той не можеше да си спомни, докато не ги видеше отново. Тя се обърна и посочи нагоре към стълбите, като несъмнено си мислеше, че не му достига въображение и трябва да му се покаже. Погледът ѝ се спря върху оставената отворена врата на спалнята му. — А, там ще е чудесно! Има ключалка, нали?

Питърсън почувства хладен гняв.

— По-скоро си мисля, че там...

— Струва ми се, че няма да се забавим много. Нямах нищо против, нали? Да, не ти харесва. Не му харесва, Джереми. — Тя сложи крак върху най-долното стъпало и погледна към мъжа с нея, очевидно прехвърляйки му топката.

— Аз... всъщност, бихме ти били много задължени, ако ни окажеш известна помощ, Иън.

Питърсън внезапно чувства, че му е горещо и го обзема слабост. Трябваше да свърши с всичко това, да се освободи. Беше реагирал автоматично на идеята някой да използва спалнята му за някакво си глупаво чуване, но сега осъзна, че е безсмислено. В края на краищата, току-що се бе сбогувал с нея.

— Да, разбирам, вървете спокойно. Нямам нищо против — почти весело успя да каже той.

Двойката му благодари и се заизкачва по стълбите — съзнателно бавно според Питърсън. Той хвърли поглед към гостната и пое няколко дълбоки, пречистващи глътки въздух. Можеше да вземе куфарите и да излезе, без повече коментари, само да...

Сара. Беше го видяла и се приближаваше към него покрай група бърбрещи хора. Тя дръпна някакъв мъж и кимна към Питърсън. Дватамата пресякоха квадратните плочки на фоайето като напредващи пионки в игра на шахмат. Офицер и царица в атака, помисли си той. Някак разсеяно забеляза, че жена му е облечена в една от лъскавите си рокли, създаване от джунглата с подходящо копринено шалче, завързано на главата и изящно висящо отляво. Погледна към мъжа с нея и хладно се изненада. Беше принц Андрю. За Бога, тя не можеше пак да започва това, нали? Е, вече едва ли имаше значение.

— Иън! Изписаха ли те вече? Прекрасно! — възкликна Сара и го хвана за ръката.

— Само си взимам някои неща. Прехвърлят ме в провинцията. — Той протегна ръка на Андрю. — Добър вечер, сър.

— За Бога, Иън, не трябва да ме наричаш „сър“ тук.

— Анди ни донесе покани за бала по случай коронацията — за онзи, който ще е в тесен кръг. Не е ли мило от негова страна?

— Да, много. Как е брат ви, Андрю?

— О, самият аз не съм го виждал от една седмица. Сега винаги е зает. Щастлив съм, че не съм на негово място. Във всеки случай, той е по-подходящ от всички нас.

— О, сигурен съм, че би се справил великолепно — измърмори Сара.

Андрю поклати глава.

— Не, съмнявам се. Често съм се чудил дали е просто късмет, че той се е паднал наследник, или той е такъв, точно защото е наследникът.

Питърсън потисна шаването на ръцете си и се опита да измисли какво да каже. Разговорът ли беше нереален или просто на него му имаше нещо?

— Той приема работата си много сериозно — учтиво каза Питърсън. — Винаги, когато съм се съветвал с него, се е оказвал прав.

— Има обаче чувство за хумор, нали знаеш — отвърна Андрю, сякаш се извиняваше за сериозността на брат си. После премигна като бухал.

Питърсън разбра, че принцът е пиян — точно до онази степен, до която можеха да се напият кралските особи, без да предизвикат бележки. А това беше доста. Сара дръпна Питърсън за ръкава и го покани да се присъедини към забавата. Той помисли за миг и реши да я последва. Не искаше никой да забележи големината или тежестта на куфарите. Най-добре да върне Сара и Андрю обратно в тълпата и по-късно да се измъкне. Той остави жена си да го разведе наоколо и да го представи на някои нови хора, които администраторът определи като потенциално полезни за нея. Питърсън се усмихваше, кимаше и почти не говореше. Накрая реши, че тук на всички им имаше нещо — пияни, натъпкани с наркотици или просто истерични от отчаяна енергия. Освен това всички бърбеха за възможно най-повърхностни глупости.

Беше очаквал порой от въпроси за цъфтежа или облаците, но никой нищо не го попита. Откри, че ги гледа от дистанция. Елегантни и невежи като лебеди. И все пак знаеше, че някои от тях трябва да изпитват съмнения. Отново изпита усещането за нереалност.

Изтече повече от час, докато видя възможност да изчезне. Искаше да е дяволски сигурен, че Андрю няма да види куфарите, затова изчака докато Сара не се вкопчи в ръката на принца и не започна една от своите шаблонни жестоки истории. Тогава Питърсън се прокрадна през няколко бърбрещи групички, сякаш бе сред тях, а всъщност не слушаше нищо и внимаваше единствено някой да не забележи излизането му. В подходящия момент той бързо се шмугна във фойето и извади куфарите. Когато се обърна, вратата на спалнята му се отвори и оттам се появи размазано зачервено лице. Преди жената да успее да го спре, той отвори външната врата и избяга. Не беше гладкото заминаване, което си бе представял, но все пак достатъчно добро. Пред него беше Кеймбридж, а после, ей Богу, щеше да си почине.

36.

Марджъри седеше в малката, взета под наем къща на семейство Маркъм и наблюдаваше Джан. Беше дошла, очаквайки да играе ролята на нежна, сръчна помощничка на обезумяла от мъка приятелка, но откри, че ролите им едва ли не се бяха сменили. Джан систематично подреждаше багажа си. Марджъри ѝ бе предложила да го направи вместо нея. Чувстваше, че Джан трябва да е свободна да се просне на леглото си, да зарови лице във възглавницата, ако ѝ се иска. Марджъри беше предложила да направи чай. Силният сладък чай успокояваше всички. Но Джан бе отказала и за двете. Продължаваше да работи. На Марджъри ѝ се искаше американката да ѝ беше предложила нещо за пиене. При тази мисъл рязко се сепна. Господи, та още бе едва сутринта.

— Не мога ли да ти помогна с нещо? — с отчаяно изтънял глас попита тя.

Джан спря и отметна кичур черна коса от очите си.

— Ами, като си помисля, можеш да събереш дрехите на Грег. Защо не вземеш този голям кашон и не се качиш на горния етаж? Само дрехите и обувките му. Ще опитам да ги продам в магазина за употребявани вещи на „Пети Къри“. А, и провери гардероба в коридора. Струва ми се, че дъждобранът му е там. А халатът му е на гърба на вратата на банята. — Тя ѝ се усмихна отстрани. — Спокойно можеш да провериш във всички стаи. Никога не успях да го отуча от навика да захвърля нещата си където свари.

Марджъри я погледна, без да вярва на очите си. Самата тя внимателно избягваше да споменава името на Грег.

— Как можеш да си толкова спокойна? — избухна тя.

Джан се замисли.

— Струва ми се, че е защото имам толкова много работа. Не съм имала време да се отпусна. Не се притеснявай, Марджъри, рано или късно ще се случи. Предполагам, че все още не съм го осъзнала.

Марджъри забеляза, че Джан събира дрехите си в стриктен ред. Първо полите, грижливо сгънати по дължина и после на бедрото. Чорапи на спретнати малки топки. Джан се съсредоточаваше върху задачата си с всеотдайна енергия. Нареждаше блузи с точно премерени движения. Закопчаваше копчета на якичките и надолу с ритмично работещи пръсти. Сгъваше отгоре ръкавите. Сръчно оправяше ръбовете, изглаждаше гънките. Меката тъкан образуваше спретнати правоъгълници, всички готови за прибиране. Джан ги подреждаше в куфара и ги натъпкваше по ъглите. Капакът се затвори, точно и здраво.

— Искаш ли да останеш с нас, докато успееш да си купиш билет за самолета? Струва ми се, че не би трябвало да оставаш сама тук.

— Ще се оправя. Ще отида в Лондон, за да се запиша в списъка на чакащите. Има данни, че самолетът на Грег е пренесъл някаква вирусна форма от облаците — смятат, че точно това е станало с пилота. Нищо не може да се каже, разбира се. Но това означава, че за самолетите ще има много малко места, докато Съветът не вдигне ограниченията върху въздушния транспорт. Отменили са всички полети, които могат да минат през наистина гъсти облаци — сви рамене Джан.

— Сигурна ли си, че трябва да си отидеш у дома? В Калифорния?

— Разбира се. — По лицето на Джан плъзна бледа умора. — Тук няма какво да правя.

— Все пак си мисля, че би трябвало да останеш малко с нас. Децата са възрастни — училището свърши, нали знаеш — и можем да ходим на пикник и...

— Не, извинявай, не. Все пак благодаря. — Джан вдигна куфара и за миг се вгледа в него. — Надявам се, че ще се справя.

Ренфрю се разхождаше из лабораторията, като блъскаше с юмрука на едната си ръка по дланта на другата. Асистентът му Джейсън се беше облегал на сивия шкаф мрачно гледеше към пода.

— Къде е Джордж? — внезапно попита Ренфрю.

— Възрастни, болен е.

— Е, предполагам, че това няма значение. Така или иначе не можем да направим нищо. Проклетите прекъсвания на тока. Пък и още

не мога да се свържа с Питърсън. Секретарката му казва, че бил болен. Да избере такъв момент, за да се разболеет!

Той продължи да се разхожда още известно време. Вакуумните помпи около него бяха неподвижни. Лабораторията беше мрачна, осветена само от слънчевата светлина. Късните следобедни лъчи косо проникваха през прозорците.

— За Бога, Маркъм щеше да се върне утре и ние щяхме да получим онази апаратура от Брукхайвън. Кой ще ходатайства сега за нас?

— Последния път, когато беше тук, господин Питърсън каза, че е готов да помогне.

— Не вярвам на този тип. Но поне да можем да вляза във връзка с него, по дяволите!

Ренфрю се приближи до водния кран и натисна бутона. Не се случи нищо. Той го ритна.

— Никога не съм си мислил, че ще доживея да видя режим на водата в Англия — каза Ренфрю, — а пък и от небето вали огън и жупел. „Вода, вода навсякъде и нито капчица за пиене.“ Помня, че учихме това в училище. „И хлъзгави същества изпъзляваха над хлъзгавото море“, да. — Той изсумтя. — Скоро ще е като в „Червените скали на Доувър“.

— Защо не си отидете вкъщи? — предложи Джейсън. — Аз ще остана тук в случай, че се обаждат от Лондон.

— Вкъщи ли? — разсеяно повтори Ренфрю. Някога Марджъри беше първия човек, към когото можеше да се обърне в стресови ситуации. Опитното ѝ майчинско присъствие и простичкият ѝ оптимизъм винаги го бяха успокоявали. Но сега тя бе раздразнителна и нервна през цялото време. Подозираше, че жена му пие прекалено много. Беше ѝ го споменал веднъж, но тя бе изгубила самообладание и той повече не повдигна въпроса. Вроденото ѝ благоразумие щеше да ѝ помогне, сигурен беше в това. И децата. Не ги бе виждал, освен за съвсем кратко, от цял месец насам. Те ставаха късно, тъй като не бяха на училище, така че дори не ги виждаше на закуска. Да, навярно би трябвало да се прибере вкъщи. Да се опита отново да се сближи със семейството си.

Когато излезе от лабораторията, Ренфрю откри, че някой е разрязал веригата и е откраднал велосипеда му.

Когато стигна до дома си, вече се беше спуснала вечерта. Той застана уморено на верандата и изтърси дъждовните капки от палтото си. Ключът му се превъртя в ключалката, но отвътре бе сложена веригата. Почука, ала никой не му отвърна. Ренфрю натисна звънеца и още докато го правеше, осъзна, че лампите в къщата не светеха, а съответно не работеше и звънецът. Вдигна яката на палтото си, излезе от убежището на верандата и тичешком заобиколи отзад. Вратата на кухнята също беше заключена. Като надникна през прозореца, видя Марджъри да седи до масата на мигащата светлина на свещ. Почука по стъклото. Тя вдигна поглед и изпищя. Свещта угасна и се чу трясък.

— Марджъри! — извика Ренфрю. — Марджъри, аз съм, Джон.

Тропот на крака. Веригата задрънча и тя му отвори.

— Повече не прави така — помоли го Марджъри. — За Бога, едва не получих сърдечен пристъп. Сега не мога да намеря проклетата свещ. Падна някъде на пода. — Тя заключи вратата зад него. — Ще донеса друга.

В мрака той я чу да тършува наоколо и да тряска вратите на шкафове. Краката ѝ изхрущяха върху нещо, което звучеше като счупено стъкло. Замириса му на уиски. „Преди тя никога не пиеше уиски.“ Избухна оранжевото пламъче на кибритена клечка и бледата светлина на свещта хвърли сенките си по кухненските стени.

— Защо, за Бога, не запалиш повече свещи? — попита той.

— Защото можеш да си сигурен, че това ще е следващото нещо, което ще изчезне в тази страна.

— Къде са децата?

— Господи, Джон, та те са у брат ми. Казах ти го. Мотаеха се наоколо без да правят нищо и си помислих, че ще им е по-забавно с братовчедите им. Могат да помогнат за прибирането на реколтата. Ако дъждът не я унищожи съвсем.

Тя се наведе да събере от пода парчетата от счупената чаша.

Джон понечи да я попита дали има нещо за вечеря, после тактично промени изречението.

— Вечеряла ли си вече?

— Не — тихо се изкиска тя. — Обаче си изпих вечерята. Това спестява проблемите.

Кикотът ѝ му напомни за старата закачлива Марджъри. Със странен порив на чувство, той протегна ръка и хвана дланите ѝ.

— По дяволите! — Джон рязко се дръпна назад и засмука палеца си, в който се беше забило парче стъкло.

— Глупав мръсник такъв — без състрадание каза тя. — Можеше да видиш какво правя. — Тя хвърли парчетата в кошчето и избърса пода с гъба.

— Преди никога не пиеше уиски — рече той, като я гледаше.

— Така е по-бързо. Знам какво си мислиш. Страхуваш се, че се превръщам в алкохоличка. Но аз знам кога да спра. Просто пия достатъчно, за да приемам тежестта на нещата.

— Какво ще кажеш за малко храна?

— Обслужи се сам — сви рамене тя. — Можеш да си отвориш консерва с боб и да я подгрееш на газовия котлон. Или ако искаш, в килера има сирене.

— Знаеш ли, изобщо не е забавно да се прибереш през една дъждовна вечер в студената си, тъмна къща и дори да няма вечеря.

— Не виждам защо трябва да обвиняваш мен за това, че е студена и тъмна. Какво да направя, да изгоря мебелите ли? Пък и за пръв път си идваш толкова рано от Бог знае колко много време насам, а след като не си ме предупредил, едва ли можеш да очакваш да откриеш готова вечеря. Джон, ти си нямаш и представа колко ужасно е да пазаруваш храна в последно време. Трябва да чакаш с часове по опашки — и после на практика просто няма какво да купиш.

— Не знам, Марджъри. Ти винаги беше толкова находчива. Сигурно сме били по-добре от повечето хора. Можехме да заколим пиле и после иммахме зеленчуковата ти градина.

— За Бога, Джон, понякога имам чувството, че сякаш те е нямало в продължение на месеци. Пилетата са откраднати вече от седмици. Всичките. И съм сигурна, че ти го казах. Що се отнася до зеленчуците, да не би да трябва да се калям там, в дъжда, за да търся някой неизяден картоф? Сега е краят на септември. Така или иначе, градината е цялата във вода.

Лампите внезапно светнаха. Хладилникът забръмча. Те премигнаха — двама души, застанали един срещу друг, без мъгляви нежности. Настана мълчание. Ръцете на Джон нервно шаваха.

— Майката на Хедър почина — изведнъж каза тя. — Е, това е щастливо избавление. Не като Грег Маркъм. Господи, това беше такъв шок. Не мога да повярвам, че е мъртъв. Изглеждаше толкова... толкова жив. А Хедър и Джеймс са загубили работата си, нали знаеш.

— Не ми казвай повече никакви лоши новини — мрачно отвърна той и се скри в килера.

37.

Марджъри се надяваше, че Джон скоро ще се върне вкъщи. Тази седмица всяка вечер работеше до след полунощ. Тя прокара пръсти през косата си и погледна празната чаша. По-добре не. Вече беше изпила три. Така ли човек ставаше алкохолик? Внезапно се изправи и включи радиото и касетофона, като силно ги увеличи. В стаята загърмя какафония от звуци — джазов оркестър, сблъскващ се с трио латиноамерикански певци, — която придаде на стаята някакъв живот. Марджъри отново обиколи приземния етаж и запали всички лампи. По дяволите икономите. Нервите ѝ бяха опънати и малко трудно фокусираше погледа си. В края на краищата, защо ли да стои трезва? Тя взе чашата си и се насочи към бюфета.

По средата на стаята спря, дочула някакъв слаб звук. Лоти яростно лаеше, затворена в мокрото помещение. Тя се поколеба, после изключи радиото и касетофона. Този път ясно чу звъненето на предната врата. Марджъри застана наред стаята. „Кой би...?“ Звъненето се повтори. После се почука. Колко глупаво от нейна страна! Сякаш крадците щяха да чукат на вратата. Навярно беше някой приятел. Да, слава Богу, някой, с когото да поговори, да прекара заедно вечерта. Тя побърза към коридора, включи лампата на верандата. През цветното стъкло вляво от вратата видя мъжки силует. Обзе я паника. Разнесе се далечна гръмотевица. Марджъри дълбоко си пое дъх, после се облегна на вратата и извика колкото можеше по-спокойно:

— Кой е?

— Иън Питърсън.

Тя озадачено се втренчи във вратата за миг. В главата ѝ бе мъгла. Бавно свали веригата и двете резета и откряхна вратата. Косата му беше разрошена. По самото му имаше гънки и не носеше вратовръзка. Обля я вълна от смущение, когато разбра каква гледка сигурно представлява и самата тя — с разчорлена коса, стиснала в ръка празна чаша и облечена, за Бога, в стара дантелена лятна рокля, защото ѝ

беше горещо. Марджъри приглади роклята с лепкавата си ръка и се опита да скрие чашата зад гърба си.

— О, господин Питърсън. Хм, страхувам се, че Джон не си е вкъщи. Той, хм, работи в лабораторията тази вечер.

— О? Надявах се да го заваря тук.

— Ами, сигурна съм, че бихте могли да наминете...

Внезапен вятър зави над градината и навя листа върху раменете на Питърсън.

— О! — възкликна Марджъри. Питърсън автоматично пристъпи вътре. Тя затръшна вратата. — Господи, какъв вятър — рече жената.

— Наближава буря.

— Как беше пътят?

— Тежък. Всъщност, от няколко дни съм се настанил тук на хотел. След като се възстанових, реших да намина насам и да видя дали Джон има нещо ново.

— Ами, струва ми се, не, господин Питърсън. Той...

— Иън, моля.

— Ами, Иън, Джон търси гориво за агрегата, който има лабораторията. Казва, че вече не можел да разчита на централното захранване. Това отнема цялото му време. Но продължава да предава.

Питърсън кимна.

— Добре. Предполагам, че повече не може и да се очаква. Беше интересен експеримент. — Той се усмихна. — Почти вярвах, че може да се получи, нали знаете.

— Смятате, че вече не може ли? Искам да кажа...

— Струва ми се, че в процеса има нещо, което не разбираме. Трябва да призная, че през повечето време се интересувах от работата, просто защото само по себе си това бе добра наука. Последната ми прищявка, предполагам. Все едно да играеш карти на „Титаник“. През последните няколко дни имах възможност да премисля всичко това. Тръгнах от Лондон като смятах, че съм добре и после болестта отново ме повали. Опитах се да постъпя в болница, но не ме приеха. Нямаше места. Така че останах в хотела, докато се преборя с последните странични ефекти. Да не поемаш храна, това е лечението. Така че мислех за експеримента, за да се разсейвам.

— Боже мой. Заповядайте, седнете. — Когато Питърсън влезе на светло, Марджъри видя, че е блед и отслабнал. Очите му бяха

хлътнали, кухи. — Тази болест, дали...

— Да, от онова нещо, пренесено от облака. Дори след като го изчистят от организма ти, има остатъчни метаболитни ефекти.

— Напоследък ядем консервирана храна. По радиото казват, че така е най-добре.

Питърсън сбърчи лице.

— Да, естествено е да го казват. Това означава, че не разполагат с препарати, за да спасят реколтата. Днес позвъних на компютърния си секретар и научих някои дреболии, които предполагам, още не са направили публично достояние.

— Зле ли е?

— Зле ли? Не, катастрофално. — Той уморено потъна в канапето. — Независимо колко мащабни са плановете ти, действителността изглежда странно, хм, нереална.

— Мислех, че не сме планирали това.

Той премигна, сякаш за да се ориентира.

— Ами, не. Искях да кажа... безкрайните предвиждания... толкова математически... не по този начин... — Питърсън поклати глава и продължи. — Съветвам ви да ядете колкото е възможно по-малко. Имам подозрение — а също и специалистите, колкото и малко да знаят, — че ефектите от всичко това изцяло ще променят живота ни. Лекарствата за прочистване на организма, които ни трябва, не достигат и... някои смятат, че биосферата ще се промени завинаги.

— Ами, да — тревожно отвърна Марджъри, като почувства, че я обзема някакво странно усещане. — Щом вие не можете...

Питърсън като че ли се отърси от мрачното си настроение.

— Хайде да не се спираме на това, нали, Марджъри? Мога ли да ви наричам Марджъри?

— Разбира се.

— А как се чувствате?

— Да ви кажа честно, просто съм малко пийнала. Бях доста нервна тук, съвсем сама и пийнах няколко чашки. Страхувам се, че доста са ме ударили в главата.

— Е, това навярно е най-добрият начин. Мога ли и аз да си наляя нещо?

— Моля. Можете ли да се обслужите сам? Дори почти не зная какво имаме. Аз пия перно.

Тя го наблюдаваше от другата част на стаята. Докато беше обърнат с гръб, Марджъри се чувстваше свободна да го гледа. Той леко се приведе пред бюфета, като навеждаше бутилките, за да прочете етикетите. Тя подпря глава на ръката си. Усети го да се връща, да спира до нея и да прикляка.

— Сигурна ли сте, че сте добре, Марджъри?

Не можеше да срещне погледа му. Знаеше, че се е изчервила. Ръката му се отпусна върху облегалката на стола ѝ. Марджъри хвърли поглед към златния му часовник, тънката китка, тъмните косми по бледата му ръка. Чувстваше, че не е в състояние да помръдне. Тя се втренчи в ръката му.

— Марджъри?

— Съжалявам. Ужасно ми е горещо, Иън.

— Ще отворя прозореца. Тук наистина е много задушно.

Ръката изчезна и тя усети, че въздухът охлажда влажното ѝ чело.

— О, така е по-добре. Благодаря ви.

Тя се отпусна назад и вече можеше да го погледне. В края на краищата, той не беше толкова специален. Добре изглеждаше, но нищо особено. Марджъри му се усмихна в отговор.

— Съжалявам. Малко съм странна тази вечер. Онова нещо с облака, после Грег Маркъм и... ами, нещата могат да изглеждат толкова безсмислени. И все пак човек се... радва, че е жив... Съжалявам, говоря големи глупости, нали? Просто сме толкова безсилни. Постоянно ми се иска да направя нещо.

— Изобщо не говорите глупости, Марджъри.

Внезапно се разнесе гръмотевица, която разтърси къщата.

— За Бога, беше толкова близо! — възкликна тя и после дойде на себе си. Толкова лесно се развълнуваше. По кожата ѝ преминаха иглички. — Чудя се дали с този дъжд не падат още от онези организми.

— Навярно.

— Има една местна жена, която държи пансион за котки. Чух, че дала всичките си консерви на котките, като си мислела, че приготвената за тях храна е заразена. Предполагам, че сега ще гладува.

— Луда. — Той отпи голяма глътка от чашата си.

— Чухте ли за коронацията? Отменили са приготовленията.

— Леле, предполагам, че сега цялата страна ще нададе вой заради това — саркастично отвърна Питърсън.

Марджъри се усмихна. Блесна светкавица, последвана от кънтяща гръмотевица. Марджъри подскочи от уплаха. Двамата се спогледаха и изведнъж избухнаха в смях.

— Докато можете да я чуετε, сте в безопасност — каза той. — Дотогава мълнията ще е отминала.

Внезапно тя се почувства отлично. Радваше се, че той е тук, че прогонва самотата и страха ѝ.

— Гладен ли сте? Искате ли да хапнете нещо?

— Не, не съм. Отпуснете се. Не се правете на домакиня. Ако искам нещо, ще си го взема.

Питърсън уморено ѝ се усмихна. Бяха ли двусмислени думите му? Трябва да беше свикнал да взима всичко, което поиска. Тази вечер обаче, не бе толкова сигурен...

— Радвам се, че дойдохте — каза тя. — Напоследък тук е доста самотно, когато децата ги няма и Джон работи до късно.

— Да, представям си... — Той не довърши изречението. Лампите угаснаха, драматично придружени от гръмотевица.

— Сега наистина се радвам, че сте тук. Ако бях сама, щях да се вцепеня от страх, щях да си помисля, че някой е прекъснал кабелите на къщата или нещо подобно.

— О, сигурен съм, че просто е някаква повреда. Навярно вятърът е скъсал жиците.

— Напоследък се случва доста често. Имам няколко свещи в кухнята.

Тя пресече стаята, като заобикаляше мебелите в мрака — отдавна познаваше разположението им. В кухнята опипом намери в шкафчето свещи и кибрит. Автоматично извади три и ги сложи в свещници.

Стрелките на механичния часовник на лавицата се движеха с тиктакане, следвано от цъкането на зъбните колела. Марджъри се обърна и видя, че на вратата е застанал Иън. Той пристъпи вътре.

— А, донесох това от гаража, когато го подреждах — каза тя. — Електричеството постоянно угасва и сега старите неща са по-добри...

— Тик-так. — Обаче издава този странен звук, нали?

— Навярно, ако го смажете...

— Но аз го смазах. Просто нещо трябва да се поправи. Все пак върви доста точно.

Той се облегна на плота и я загледа как прибира кибрита. Марджъри забеляза, че чамовите лавици се издигат в сенките, хвърляни от свещите. Всички предмети в стаята се движеха, освен правите лавици. Тик-так.

— Интересно — промърмори той, — как продължаваме да искаме да знаем колко е часът, въпреки всичко, което става.

— Да.

— Сякаш все още имаме срещи, за които да не закъсняваме.

— Да.

Тишината се простря между тях като пропаст. Марджъри се опита да измисли нещо, което да каже. Тик-так. Сега лавиците изглеждаха по-материални от стените. Часовникът стоеше сред тях, заобиколен от консерви.

Тя погледна към Иън. На тази бледа светлина очите му бяха много тъмни. Марджъри се облегна на шкафа, вече не толкова нервна. Би трябвало да отнесе свещите в дневната, но за момента ѝ се струваше добре да остане тук, да не бърза.

Иън пресече малката кухня. Тя разсеяно се зачуди дали нямаше да вземе една от свещите. Тик-так.

Той протегна ръка и докосна страната ѝ.

Никой от двамата им не помръдваше. Марджъри почувства топлина и леко си пое дъх. Стори ѝ се, че ѝ трябва повече време, за да напълни дробовете си.

Питърсън бавно се наведе и я целуна. Беше съвсем леко, почти случайно докосване.

Тя се отпусна, облегната на шкафа. Тик-так. Издиша. Зачуди се дали в тишината той можеше да чуе как въздухът влиза и излиза от нея. Питърсън взе свещта. Една ръка докосна рамото ѝ. Той я побутна и я насочи към дневната, далеч от кухнята, лавиците и часовника.

38.

12 октомври 1963 г.

Гласът на Пени стигна до него:

— Както казвах.

— Ъ? А, да, продължавай.

— Я стига, ти изобщо не ме слушаше. — Тя изви волана на взетия под наем тъндърбърд и взе завоя. Заливът лежеше вдясно под тях. Блестящата морска повърхност беше скрита в мъгла. — Разсеян професор.

— Добре, добре. — Но той се плъзна обратно в мъглата на собствените си мисли, когато тя навлезе в острите завои покрай „Гризли пийк“ над университетското градче на Бъркли и после пое по „Скайлайн“. Гордън видя изтегналите се в синьо-сивия залив зелени петна на Оукландските острови и Сан Франциско, в алабастровата си самотна далечина. Минаха зад боровите и евкалиптови горички — дърветата очертаваха черно-зелени решетки на кафявия фон на хълмовете. Пени свали покрива. Студеният вятър разроши косата ѝ и я развя назад.

— Връх Тамалфуджи! — извика тя и посочи на север към един нисък, плосък връх отатък залива. После започнаха да се спускат. Спирачките заскърцаха и скоростният лост заръмжа, когато поеха надолу по „Бродуей теръс“. Обгърна ги мускусният аромат на гората. Скоро излязоха от гъсто покрития с дървета хълм и прелетяха покрай безразборно разхвърляни, боядисани в крещящи цветове къщи. Когато наближиха дома на родителите ѝ, трафикът стана по-спокоен. Очевидно богаташки квартал с подходящо изискано име: „Пиомонт“. Гордън си помисли за Лонг Айленд, Гетсби и жълти седани.

Родителите ѝ се оказаха незабележителни. Гордън не беше сигурен дали това се дължеше на тях, или на самия него. Мислите му продължаваха да се връщат към експеримента и съобщенията, търсеха някакво ново средство, с което да разбулят мистерията. „Погледни го

под различен ъгъл“ — веднъж му бе казала Пени. Не можеше да изхвърли фразата от главата си. Откри, че е в състояние да поддържа разговора, да се усмихва и да играе театъра на гости и домакини, дори без всъщност да взима участие в онова, което ставаше. Бащата на Пени беше едър и успокоително грубоват човек, който знаеше как да превръща парите в още пари. Имаше стандартни посивяващи слепоочия и загоряла от слънцето увереност. Майка ѝ изглеждаше ведра жена, член на клубове и благотворителни дружества, педантична домакиня. Гордън чувстваше, че сякаш ги е виждал и преди, но не можеше да си спомни, като герои от филм, чието име просто се изплъзва от ума ти.

Поканиха ги да останат в къщата. Гордън настоя да се настанят в мотел на Юнивърсٹی авеню — за да усетят вкуса на града, каза той, но всъщност, защото искаше да избегне деликатния въпрос дали ще споделят обща стая в замъка на родителите ѝ. Не бе готов за него, не този уикенд.

Баща ѝ беше чувал за шумотевицата около Сол, разбира се, и искаше да разговарят за това. Гордън му каза само толкова, колкото изискваше любезността, а после отклони темата към катедрата, КУЛХ и постепенно към все по-далечни и по-далечни проблеми. Баща ѝ — „Джак — с топло, открито ръкостискане каза той, — наричай ме просто Джак“ — си бе купил няколко въвеждащи в астрономията книги, за да научи нещо повече. Това се оказа удобно за запълване на времето — Гордън се отпусна назад и остави Джак да го забавлява с факти за звездите и със задължителното почтително благоговение пред размерите на вселената. Задаваше му проникателни въпроси. Гордън скоро откри, че собствените му елементарни астрономически познания са съвсем недостатъчни. Докато жените готвеха и бърбеха в кухнята, той се опита да обясни въглеродния цикъл, експлодирането на свръхнови звезди и загадките на кълбовидните купове. Извика на помощ всичките си повърхностни спомени от полузабравени лекции. Джак на няколко пъти го хвана в грешки и Гордън започна да се чувства неудобно. Той се замисли за изпита на Купър.

Накрая изпиха по бира преди обяд и Джак премина на други теми. Линъс Полинг току-що беше спечелил Нобеловата награда: какво мислел Гордън за това? Не било ли за пръв път някой да печели две Нобелови награди наведнъж? Не, отбеляза Гордън, мадам Кюри

спечелила една по физика и друга — по химия. Гордън се страхуваше, че това ще ги наведе на политически разговори. Беше съвсем сигурен, че Джак е член на движението за разоръжаване и равнопоставяне на Мюнхен, ръководено на местна почва от Уилям Ноуланд от оукландския „Трибюн“. Но Джак ловко заобиколи въпроса и го покани на вдигащия пара обяд, състоящ се от супа и добре препечени миниатюрни пържоли. Дърветата джакаранда препречваха донякъде гледката от трапезарията. Останалата част от прозорците откриваше изглед към залива, града и хълмовете. Пържолите бяха прекрасни.

— Виждаш ли? — извика Пени. — Аякс разбира какво ще направиш, още преди самия теб.

Гордън гледаше. Едрият кон потрепери, изпръхтя и премигна. Тя пришпори Аякс от неподвижно положение направо в галоп. Животното се хвърли напред с пухтене и наострени уши. Пени можеше да го накара да танцува и да се движи настрани само с натиска на единия си крак. Тя го яздеше ловко и обикаляше близо до оградата.

Гордън се облегна на перилата. „Погледни го под различен ъгъл.“ Добре, Рамси беше разгадал биохимическата част. Но това бе само едно парченце, а не цялата мозайка. Единствените други сигурни данни, с които разполагаха, бяха добрите стари НД 18 5 36 ДЕК 30 29.2, барабанен звън, който не водеше наникъде. Той трябваше да означава нещо...

— Гордън! Ще изведе Аякс на разходка. Искаш ли да дойдеш?

— Хм, добре. Без езда обаче.

— Хайде де.

Той разсеяно поклати глава. Единственото, което можеше да си спомни сега от инструкциите ѝ през изминалия час, беше как да не бъде ритнат. Когато вървиш зад него, трябва да си близо до задницата му, така че конят да знае, че няма място за един добър, здравословен къч с копито. Размахването на опашката очевидно щеше да подсказва на животното, че не си подходяща цел, в която да освободи дребните си раздразнения и то щеше да загуби интерес. На Гордън му се струваше съмнително. В края на краищата, това бе животното, неспособно на подобна проникателност.

Той вървеше по хребета успоредно с Пени. НД 18 5 36 ДЕК 30 29.2. Бяха точно под най-високата част на оукландските хълмове. В

далечината се простираше нагънатият кафяв пейзаж на Контра Коста. Секвоите и борове покрай него изпускаха сух, плътен аромат, който не можеше да определи. ХАРАКТЕРЕН ИЗТОЧНИК В ТАХИЙОНОВИЯ СПЕКТЪР 263 KEV ПИК. Под стъпките му на облаци се издигаше фин прах. Беше късен следобед. Сини сенки пронизваха прашните облаци зад Аякс. Като ученичка в гимназията, Пени идвала тук всеки ден, каза му Джак. Гордън си беше помислил дали да не пусне иронична шега за заключенията на Фройд по отношение на девойките и язденето на коне. След един поглед към Пени се бе отказал. МОЖЕ ДА СЕ ПОТВЪРДИ С ЯМР. Тези коне бяха далеч от надувната топка — единственото му спортуване някога. Тропот на копита, образи на Гари Купър или може би Ида Лупино; величествено препускане през просеки в извисяващи се секвоени гори: ведрина, Гордън се чувстваше натежал и подозрителен. Вървеше сред дърветата с черни градски обувки, които майка му беше купила от магазина на „Мейси“, неподходящи за този далечен континент. Тук се чувстваше заобиколен от естественост, която му бе чужда. НД 18 5 36 ДЕК 30 29.2, НД 18 5 36 ДЕК 30 29.2. Да, наистина.

Същата нощ, когато се люби с нея в мотела, Пени му се стори променена. Бедрата ѝ бяха станали по-твърди. Изпъкналите ѝ кости му говореха през тънкия пласт покриваща ги плът. Тя беше жилава западнячка, ездачка на коне. Знаеше, че ангинарите растат на някакъв храст, не на дървета. Можеше да приготвя храна на открит огън. Гордън откри, че гърдите ѝ бяха по-заострени, с подчертани зърна, розови и меки, които бързо се набръчкваха, когато ги смучеше. Изтокът си бе Изток, а всичко останало беше Запад.

В късната неделна сутрин Джак ги заведе да разгледат ореховите насаждения, в които бе инвестирал. В ореховите горички до Аламо тракаше и хриптеше механичен разклащач на дървета. Хидравличната му ръка тресеше стволите на дърветата и изсипваше от небето град от орехи. По пътеките между тях мъже управляваха машина, която въртеше гумените си перки и събираше орехите на неравни редици от страни. След нея се движеше събирачката. Орехите все още бяха в изпъстрените си зелени обвивки и събирачката ги загребваше, оставяйки зад себе си вейки, боклуци и счупени клони. Джак обясни,

че този нов метод ще се изплати за нула време. Ремарке откарваше орехите до устройство от четки и телени мрежи, където се почистваха обвивките им. Пещ на природен газ обгаряше останалите люспи.

— Това ще революционизира промишлеността — заяви Джак.

Гордън гледаше ръмжащите машини и групите хора, които ги управляваха. Работеха дори в неделя — беше време за прибиране на реколтата. Ореховите горички му действаха успокоително след суровата, осеяна с шубраци пустиня на Южна Калифорния. Дългите сенчести редове зеленина му напомняха за горната част на щата Ню Йорк. Дрънчащата ръка, която душеше дърветата, за да дадат орехите си, обаче, го смущаваше: един нов, роботизиран Запад.

— Можеш ли да ми заемеш някои от онези твои астрономически книги следобед? — внезапно попита той Джак.

Джак кимна, като прикри изненадата си със смутена усмивка. Пени обели очи и сбърчи лице: „Ще престанеш ли някога да работиш, дори през уикенда?“. Гордън сви рамене, за миг стреснат от осъдителното ѝ мълчание. Разбираше, че тя иска този уикенд да се получи добре, в известен смисъл. Навярно се предполагаше, че той и Джак трябва някак си внезапно да се сприятелят. Е, може би щяха, ако изпаднаше удобен случай. Но не и този уикенд. Гордън знаеше, че през цялото време е като в мъгла, че проблемът постоянно го разсейва. И все пак това, че съзнаваше факта, не променяше нищо. Когато и да беше с родителите на Пени, все нещо объркваше. Остро го гризеше съвестта, че спи с тяхната дъщеря. Какъв ли беше общоприетият калифорнийски начин да се справи с този факт? Любезно да го заобикаля? Предполагаше, че е така и все пак се чувстваше неудобно.

Разклащачът сумтеше и друсаше, откъсвайки го от размишленията му. Бе застанал с ръце, сключени зад гърба, в обичайната си поза за лекции и гледаше към буца пръст. Той вдигна очи към другите, които се бяха насочили към колата. Пени отправи на баща си кисел, примирен поглед, като посочи към Гордън: семейни сигнали.

В индексите на книгите на Джак нямаше нищо за Херкулес. Гордън ги прелисти, като търсеше нещо за съзвездията. Имаше звездни карти, сезонни изгледи от Малката мечка, Орион и Южния кръст. Студентите, отраснали под светлините на града, се нуждаеха от прост

наръчник за звездите. Гордън не правеше изключение. Той разглеждаше линиите, свързващи звездните точки и се опитваше да разбере защо някой си беше помислил, че приличат на ловци, лебеди или телци. После един пасаж привлече вниманието му.

Нашето слънце се движи точно като всички звезди. Ние се въртим около центъра на нашата галактика със скорост от около 240 км/сек. Освен това, слънцето се движи с около 19 км/сек към точка близо до звездата Вега в купа Херкулес. След много хиляди години съзвездията ще изглеждат различно поради тези движения на звездите помежду им. На фиг. 8 съзвездието...

Пени го закара до университетското градче на Бъркли. Беше ѝ допаднала идеята отново да пообиколят този район, макар това да означаваше, че ще ѝ остане по-малко време да се види с родителите си. Мнението ѝ се промени, когато видя, че той изобщо не иска да се разхожда из университета, а вместо това направо се насочва към библиотеката на катедрата по физика. Сградата се намираше близо до камбанарията, но Гордън отказа да се качи с асансьора заради гледката, която се разкриваше от върха ѝ. Той махна с ръка на Пени и влезе в библиотеката.

Като се остави настрана въртенето около галактическия център, движението на звездите може адекватно да се характеризира като разпространение по косинус от q . Ние се отдалечаваме от звездния антивърх и се приближаваме към звездния връх. Тъй като положението на звездния връх представлява средно аритметично от местните движения на много звезди, има значителни неясноти. НД може да се определи само до 18 ч., 5 мин. $\pm$ 1 мин.; ДЕК до 30 градуса $\pm$ 40 мин.

Гордън премигна към гъстите изречения, докато осмисляше цифрите. Мухлясалият въздух в библиотеката придаваше на тишината тежка, тържествена атмосфера. Той откри изтърган екземпляр от „Астрофизически величини“ и отново провери координатите.

Звезден връх
НД 18 5 (± 1) ДЕК 30 $\pm$ 40

Гордън извади от джоба на ризата си молив и без да обръща внимание на укоризнения поглед на библиотекаря, надраска отдолу:

НД 18 5 36 ДЕК 30 29.2

После излезе в застудяващия есенен следобед.

* * *

По време на полета на „Еър Кал“ до Сан Диего той каза:

— Координатите в съобщението съвпадат със звездния връх, това е въпросът. В рамките на колебанията в наличните засега данни, искам да кажа.

— Това ли означават знаците плюс и минус, написани един върху друг? — неуверено попита Пени.

— Точно така. Точно така.

— Не разбирам.

— Това е посоката, в която се движи слънцето — и Земята заедно с него.

— Леле.

— Ъ?

— Онова, което каза. Означава изненада. Леле.

— Не, означава... ами, страх. Във всеки случай обаче, не казвам това.

— Разбира се, че го каза.

— Не, не съм.

— Добре, добре. Виж, какво означава това, Гордън?

— Нямам никаква представа — излъга той.

39.

14 октомври 1963 г.

— Гордън, тук е Клаудия Цинс. Исках да ти съобщя, че този уикенд изгубихме аномалния ефект. А ти?

— Аз не работих. Съжалявам.

— Е, така или иначе щеше да е загуба на време. Онова странно нещо просто заглъхна.

— Обикновено се появява и изчезва точно така.

— Ние обаче ще продължим да опитваме.

— Добре, добре. Аз също.

Гордън прекара следобед със звездни карти, като чертаеше движението на точката в купа Херкулес. През по-голямата част от деня тя попадеше под хоризонта. Ако имаше тахиони — каквото и да означаваше това име, — те щяха да пристигат директно, по линията между неговата апаратура за ядрен магнитен резонанс и Херкулес и частиците сигурно щяха да бъдат абсорбирани. Това означаваше, че за да получи какъвто и да е сигнал, той трябваше да работи тогава, когато Херкулес се намираше над хоризонта.

— Клаудия?

— Да, да, не съм ти се обаждала, защото не сме засичали...

— Знам, знам. Виж, онези координати, които получи и ти. Те са в съзвездието Херкулес. Струва ми се, че може да имаме повече късмет, ако правим наблюденията си само в определено време, така че... Имаш ли молив? Хрумна ми току-що. Изчислих, че между 6 часа следобед и...

Но нито Колумбия, нито Ла Хола успяха да засекат какъвто и да е ефект в определеното от него време. „Възможно ли е да има някакви други смущения?“ Това щеше да усложни още повече нещата, но каква беше причината? Гордън отново провери кога той или Купър са

засекли сигналите. Повечето случаи съвпадаха с издигането на Херкулес на небето. В други обаче, не разполагаше с данни за времето на наблюденията. Оставаха и няколко случая, като че ли съвпадащи със скриването на Херкулес под хоризонта. Гордън винаги беше харесвал правилото на Окам: „Величините не трябва да се умножават повече от необходимото“. Това означаваше, че най-добра е най-простата теория, която обяснява данните. Теорията за смущенията бе най-проста, но по някакъв начин трябваше да реши проблема със случаите, когато Херкулес беше под хоризонта. Може би тези точки просто бяха грешки, а може би не. Вместо да стигне до някакво заключение, Гордън реши да продължи опитите и да остави данните сами да се подредят.

Гордън преподаваше класическо електричество и магнетизъм, използвайки стандартния учебник на Джаксън, само от няколко седмици. Бележките за лекциите му вече бяха на изчерпване, а изоставаше и с предварително заплануваните си задачи. Връхлетя го познатият вихър от задължения: комисии, приемни часове със студенти, преглеждане на работата на Купър и обсъждания по нея, уреждане на семинари. Първокурсниците изглежда се справяха, доколкото можеше да прецени по разработените теми, които му предаваха. Бърнет и Мор бяха най-добри. От средните най-обещаващи бяха Суидлър, Кун, особено Литенбърг. Не много добре работеха близнаците от Оклахома, които го дразнеха с кръстосаните си разпити. Може би напоследък бе малко нервен, но те...

— Хей, имаш ли една минутка?

Гордън вдигна поглед от книгата си. Беше Рамси.

— Разбира се.

— Виж, исках да разговарям с теб за тази пресконференция, която устройваме с Хъсинджър.

— Пресконференция ли?

— Да, имаме, хм, намерение да съобщим заключенията си. Изглежда доста голяма работа. — Рамси стоеше неподвижно до вратата, без обичайното си въодушевление.

— Ами, добре. Добре.

— Искahме да използваме онази полимерна конфигурация, която открих. Нали знаеш, онази, която мислех да публикувам заедно с теб.

— Трябва ли да я използваш?

— Така нещата изглеждат по-убедителни, да.

— А как ще обясниш произхода ѝ?

Рамси изглеждаше смутен.

— Да, това е въпросът, нали? Ако заявя, че е от твоите експерименти, някои хора ще помислят и цялата работа за измишльотина.

— Страхувам се, че си прав.

— Но все пак, виж... — Рамси разпери ръце. — Така доводите ни стават по-убедителни, за да се разбере структурата...

— Не — енергично поклати глава Гордън. — Сигурен съм, че ще ти повярват дори само на основата на твоите експерименти. Не е нужно да споменаващ за мен.

Рамси изглежда се колебаеше.

— Обаче работата си струва.

Гордън се усмихна.

— Остави. Остави ме извън нещата, става ли?

— Щом казваш, естествено. Естествено — рече Рамси и си тръгна.

Гордън се развесели от разговора с Рамси, той му напомни за реалния свят. За Рамси и Хъсинджър беше жизненоважно първи да публикуват откритието. Пресконференцията щеше да сложи запазената им марка върху проблема с още по-голяма сила. Но Рамси знаеше, че без Гордън не би се получило нищо и това го притесняваше. Общоприетата процедура бе първо да получат съгласието на Гордън за отделна публикация и после, в края на статията си да му изкажат гореща благодарност. Същата вечер той разказа на Пени за разговора и за това колко странна му се струва цялата процедура. Получаването на резултати — това беше същността на науката, а почестите бяха незначително, второстепенно удоволствие. Учените ставаха такива, защото обичаха да решават загадки, а не за да печелят награди. Пени кимна и отбеляза, че разбира Лейкин малко по-добре. Той вече бил подминал времето за откриване на нещо наистина фундаментално — научните открития обикновено ставали преди четирийсетгодишна възраст. Така че сега Лейкин се вкопчвал в почестите, осезаемите талисмани на успеха. Гордън кимна.

— Да — каза той, — Лейкин е оператор без истински айгенови стойности. — Това беше неясна физическа шега, която Пени не разбра, но Гордън се засмя за пръв път от дни насам.

— Хей, ти си бил все още тук? — каза от вратата на лабораторията Купър.

Гордън вдигна поглед от екрана на осцилоскопа.

— Опитвам се да получа някои нови данни, да.

— По дяволите, късно е. Искам да кажа, че само наминах след една среща да си взема някои книги и видях да свети. Значи си останал след като аз отидох да вечерям?

— Хм, да. Взех си нещо за хапване от монетния автомат.

— Леле, храната там е ужасна.

— Да — съгласи се Гордън и се върна към апарата.

Купър се помота наоколо и забеляза листовите с резонансни криви, пръснати по лабораторната маса.

— Прилича на моите данни.

— Сходно е, да.

— С индиевоантимонидните проби ли работиш? Знаеш ли, Лейкин ме разпитва защо се занимаваш толкова много с апаратурата тук. Искаше да разбере какво правиш.

— Защо не дойде да пита мен?

Купър сви рамене.

— Виж, не искам да...

— Знам.

След няколко неутрални забележки Купър си тръгна. През последната седмица Гордън беше изпълнявал обичайните си задължения и после прекарваше вечерите в записване на данни, слушане и очакване. На моменти стрелката рязко потрепваше, но сигнал нямаше. Всичко се сливаше в шум. Помпите кашляха, електронната апаратура от време на време остро извъняваше. „Тахиони“ — мислеше си той. Неща, по-бързи от светлината. Звучеше безсмислено. Беше се консултирал с Уонг, специалистът по физика на частиците и бе получил общоприетия отговор: те са в противоречие с теорията на относителността и във всеки случай, за съществуването им няма никакви доказателства. Тахиони, пресичащи вселената за по-малко време от онова, необходимо на окото му, за да абсорбира някой

фотон от бледата, водниста лабораторна светлина — тези неща противоречаха на здравия разум.

Тогава в резонансите се появиха смущения. Гордън бе разработил по-бърз начин за съставяне на кривите и можеше да отдели Морзовите сигнали почти незабавно.

ЗАСТРАШЕН ОКЕАН

Няколко секунди по-късно, ново смущение:

ЛАБОРАТОРИЯ КАВЕНДИШ В КЕЙМБРИ

и после неясен шум. Гордън кимна сам на себе си. Чувстваше се спокоен като работеше тук сам, подобно на някой монах. Пени не обичаше той да остава до късно в лабораторията, но това нямаше голямо значение. Тя не разбираше, че понякога трябва да работиш усилено, че светът ще се огъне, ако постоянстваш.

Когато екранът на осцилоскопа се изчисти, той си пое дъх. Разходи се из тихите коридори на сградата на факултета по физика, за да прогони сънливата мъгла. Пред лабораторията на Гръндкайнд имаше дълга компютърна разпечатка, отгоре на която някой обезсърчен студент беше надраскал:

Един експеримент може да се смята за успешен, ако за да се получи съответствие с теорията, не се налага да бъдат отхвърлени повече от половината наблюдавани данни.

Гордън се усмихна. Масовото виждане за науката като някакъв абсолютен, пълен сигурност, пари в банката. Никога не се знаеше кога някоя малка грешка ще доведе до съвсем погрешни резултати. Под горната драсканица с молив бяха дали приноса си и други студенти:

Майката природа е кучка.

Вероятността да се случи дадено събитие е обратно пропорционална на нашето желание.

Ако се пипкаш с нещо достатъчно дълго, накрая то ще се счупи.

Една скалпена крива си струва хиляди загубени думи.

Никой анализ не е пълен провал — винаги може да послужи за лош пример.

Опитът води директно до унищожена апаратура.

Той си взе блокче шоколад от монетния автомат и се върна в лабораторията.

* * *

— За Бога — каза на сутринта Пени, — все едно че са те извадили от някой стар куфар.

— Да, да. След един час имам лекции. Какво има за ядене?

— Свинска мас, ето какво, по дяволите, има за ядене — шибана свинска мас.

— Както ти винаги се изразяваш, „хайде де“.

— Овесена каша тогава.

— Гладен съм.

— Значи две паници.

— Виж, трябва да работя.

— Това, че не те повишиха, наистина те е разтърсило, нали?

— Глупости, пълни глупости.

— Глупости, точно така.

— Трябва да разбере.

— Онази жена, Цинс. Това е всичко, което ти трябва.

— За потвърждение, да. Но ние не го разбираме.

Гордън потърси овесената каша, изсипа съдържанието в купата и изхвърли опаковката в кошчето. На дъното му имаше празна половингалонова бутилка бруксайдско червено вино.

— До късно ли ще останеш довечера? — попита Пени.
— Хм, да.
— Получих писмо от майка ми.
— Ъ-хъ.
— Смятали те за наистина доста странен.
— Прави са.
— Можеше да се постарая повече.
— Опитвах да се държа хладнокръвно и като истински англосаксонец.
— Хладнокръвен и замаян.
— Не знаех, че е толкова важно.
— Не е. Просто си помислих.
— Виж, ще има и други възможности.
— Търсиха те по телефона.
— Искях да кажа, може би някъде около Деня на благодарността.
— Ъ-хъ.
— От Сан Франциско обаче не видяхме много.
— Беше от Ню Йорк.
Той престана да сърба овесената си каша.
— Какво?
— Телефонното обаждане. Дадох им номера ти в кабинета.
— Не съм стоял много там. Кой беше?
— Не каза.
— Ти пита ли?
— Не.
— Следващия път питай.
— Слушам.
— О, по дяволите.

Водещото заглавие в „Сан Диего Юниън“ беше: „ВИЕТНАМСКИЯТ РЕЖИМ СЪБОРЕН“. Гордън хвърли поглед към снимките на трупове по улиците и си помисли за Клиф. Във вестника се казваше, че било очевиден военен преврат. Някой бил хванал Нго Дин Дием, прострелял го в главата и това било всичко. Правителството на Кенеди твърдеше, че нямали нищо общо и че съжалявали. От друга страна, казваха те, може би това е освободило пътя за някакъв

действителен прогрес във войната. „Може да е така“ — неясно си помисли Гордън и хвърли вестника в лабораторното кошче за смет.

Клаудия Цинс беше засякла някои от същите части, но не всичко. Равнището на шума се покачвало и спадало. Гордън се зачуди дали не се намесват никакви други ефекти, освен въпроса за видимостта на Херкулес. Може би излъчването на тахионите се извършваше неправилно. Това би обяснило защо сигналът се появява и изчезва. Той запази тези идеи в главата си, наред с подозренията и предчувствията. През дългите вечери на наблюдения на осцилоскопа Гордън ги прехвърляше като парченца от мозайка и наместваше съответстващите си краища. Предчувствието му се основаваше на числото на звездния връх и водеше до заключение относно съобщенията, което му се струваше напълно невероятно. Опитва се да се дистанцира от него. В края на краищата, спокойно можеше да има и други обяснения. От друга страна, Уонг бе споменал за причинно-следствения аргумент срещу тахионите, така че имаше поне някаква груба връзка. Тук правилото на Окам беше безполезно. Всичко това някак си напомняше на Алиса в страната на чудесата. Което означаваше, напомни си Гордън, че сега бе дори още по-важно да се придържа към фактите, цифрите, твърдите данни. „Дайте ми солидни числа и аз ще управлявам света“ — помисли си той и се засмя на глас.

Бе задрямал. Той се сепна и разтърка очи. По средата на жеста дръпна ръцете си и се втренчи в писеца на записващото устройство.

Назъбени линии. Лиричните криви на резонансите бяха накъсани от внезапни смущения.

Прегледа данните от преди това, като разви записаната хартиена ролка. Ако беше пропуснал ключовия въпрос...

Но не, ето го. Той започна да дешифрира съобщението.

НЕВРОМ И ОЛ АЙ НАПИШЕТЕ КАВИЧКИ
СЪОБЩЕНИЕТО ПОЛУЧЕНО ЛА ХОЛА КРАЙ НА
КАВИЧКИТЕ ВЪРХУ ХАРТИЯ ПОСТАВЕТЕ ГО В
ДЕПОЗИТЕН СЕЙФ САН ДИЕГО ПЪРВА ФЕДЕРАЛНА
БАНКА НА ИМЕТО НА ИЪН ПИТЪРСЪН ОСИГУРЕТЕ

ЗАПЛАЩАНЕТО НА СЕЙФА ЗА ТРИЙСЕТ И ШЕСТ
ГОДИНИ НАПРЕД ПРАЩАМЕ ТОВА ЗА ДА ПРОВЕРИМ
ПРИЕМАНЕТО НА СЪОБЩУОРОСОДРМСДЖ
ДИНОКАМШИЧЕСТИ И ПЛАНКТОННИ АВСДЛДУ
АХКСНДУРОПФЛМ

Чиновникът го зяпна.

— Да, вярно е, наистина имаме свободни депозитни сейфове. Но до края на века...! — Той вдигна вежди.

— Предлагате тази услуга, нали?

— Ами, да, но...

— В публични реклами.

— Естествено. Обаче...

— В рекламите ви се казва, че получавам депозитен сейф, ако поддържам минимален баланс от двайсет и пет долара, нали?

— Наистина. Но както започнах да казвам, това е само първоначално предложение, за да насърчим клиентите да си откриват сметки. Фирмата, естествено, не е имала предвид клиентите да ги държат вечно, само по силата на...

— В рекламата ви няма такива двусмислици.

— Не мисля, че вашето...

— Аз съм прав и вие го знаете. Искате ли да извикам управителя? Вие сте нов тук, нали?

Лицето на чиновника не издаде нищо, както си и мислеше Гордън.

— Ами... изглежда сте открили такава страна на офертата ни, каквато не сме предвиждали...

Гордън се ухили. Той извади жълтото парче хартия от един плик и го сложи върху бюрото.

40.

3 ноември 1963 г.

— Ало.

— Гордън? Гордън, ти ли си?

— Чичо Хърб, хм. — Гордън се поколеба и озадачено погледна телефонната слушалка в кабинета си, като че ли гласът на чичо му не беше на място там.

— Толкова ли усилено работиш, че не можеш да се прибереш вкъщи през нощта?

— Ами, нали знаеш, експерименти.

— Така каза й момичето.

Гордън се усмихна. Не госпожата, както обикновено се изразяваше. Не, Пени беше момиче. А майка му несъмнено бе разказала на чичо Хърб що за момиче е.

— Обаждам се за майка ти.

— Какво? Защо?

— Тя е кранк.

— Какво е?

— Кранк, болна. Болна е вече от доста време.

— Не и когато аз бях там.

— И когато си бил там, също. Наистина. Но по време на посещенията ти се е преструвала.

— Мили Боже. Какво й е?

— Нещо с панкреаса, казват. Не са сигурни. Тези лекари никога нищо не знаят.

— Тя спомена нещо за плеврит, беше преди доста време...

— Така беше. Така започна.

— Много ли е зле?

— Нали ги знаеш лекарите, никога не ти казват. Но ми се струва, че трябва да си дойдеш вкъщи.

— Виж, чичо Хърб, точно в момента не мога.

— Започна да пита за теб.
— Защо не ми се обади?
— Познаваш я, пък и неприятностите помежду ви.
— Не сме имали никакви неприятности.
— Не можеш да заблудиш чичо си, Гордън.
— Всъщност, не, не мисля, че е имало нещо такова.
— Но тя мисли така. Аз също, но знам, че не се вслушваш в съветите на стария си, глупав чичо.
— Виж, не си глупав. Аз...
— Ела да я видиш.
— Имам работа, чичо Хърб. Водя лекции. И тези експерименти сега, те са много важни.
— Майка ти, нали я знаеш, тя няма да ти се обади, но...
— Щях да дойда, ако можех и ще го направя веднага, щом...
— За нея е важно, Гордън.
— Къде е тя сега?
— В болницата, къде другаде?
— Защо?
— Някакви изследвания — призна той.
— Добре, виж, наистина не мога да отсъствам точно в момента. Но скоро. Да, скоро ще дойда.
— Гордън, мисля, че трябва да дойдеш сега.
— Не, виж, чичо Хърб, знам как се чувстваш. И ще дойда. Скоро.
— Кога е това „скоро“?
— Ще ти се обадя. Ще ти съобща веднага, щом мога.
— Добре тогава. Скоро. Напоследък не си й се обаждал често.
— Да, знам. Скоро. Скоро.

Той се обади на майка си, за да ѝ обясни. Гласът ѝ беше слаб и тънък, приглушен от разстоянието. Но изглежда беше в добро настроение. Лекарите били много мили, сериозно се грижели за нея. Не, нямала проблем със сметките за болницата, той не трябвало да се тревожи за това. Тя отхвърли предложението му, че трябва да отиде да я види. Бил професор, имал студенти и защо да пръска всичките тези пари само за няколко дни. Да си дойде за Деня на благодарността, това щяло да е достатъчно рано, щяло да е чудесно. Чичо Хърб бил

прекалено загрижен, това било всичко. Гордън рязко каза в слушалката:

— Кажи му вместо мен, че се опитвам да не съм потцер тук. Работата ми е стигнала до критичен момент. — Майка му замълча. Всъщност „потцер“ не беше много възпитана дума, прекалено напомняше на „путцер“. Но не каза нищо.

— Той ще разбере това. Аз също, Гордън. Върши си работата, да.

Пресконференцията на Рамси и Хъсинджър бе организирана от университета. Имаше тричленен екип от местния филиал на Си Би Ес, тук беше журналистът, написал статията „Един университет по пътя към величието“, както и хора от „Сан Диего Юниън“ и „Лос Анджелис Таймс“. Гордън стоеше в дъното на залата. Показаха диапозитиви от резултатите, снимки на Хъсинджър до експерименталните резервоари, графики на разпадането на океанските екосистеми. Публиката остана впечатлена. Рамси се справяше с въпросите добре. Хъсинджър — дебел, оплешивяващ мъж с бързи, черни очи — говореше скоростно като картечница. Един от репортерите попита Рамси какво го е навело на предположението, че толкова неясна причина може да предизвика такива ужасни неща. Рамси заобиколи въпроса. Той хвърли поглед към Гордън и направи мъглява забележка за подозренията, които изниквали от небитието. Хората, които познаваш или с които работиш, казват нещо и после ти събираш мозайката, без всъщност да разбираш откъде е изникнала първоначалната искра. О, попита репортерът, — някой друг в КУЛХ работи ли върху подобни неща? — Рамси се огледа неспокойно.

— Струва ми се, че засега не мога да кажа каквото и да е — измърмори той. Гордън се измъкна отзад, още преди да завърши пресконференцията. Въздухът навън изглеждаше задимен. Той дълбоко си пое дъх, почувства се замаян и дрезгаво се изкашля. Снопозете слънчеви лъчи имаха променлив, воднист вид.

Пени изненадано вдигна поглед, когато той отключи вратата.

— Я виж, я виж. Да не е угаснало електричеството?

— Не. Просто свърших рано, това е всичко.

— За Бога, изглеждаш ужасно.

— Малко съм уморен.

- Искаш ли вино?
- Не бруксайдско, ако пиеш такова.
- Не, круг е.
- Какво правеше онова бруксайдско тук?
- За готвене.
- Ъ-хъ.

Той си наля малко вино, взе си царевични пръчици и седна на кухненската маса. Пени проверяваше писмени работи. По радиото гърмеше музиката на АМ. „Не знам много история.“ Гордън се намръщи. „Не знам много биология.“

— За Бога, изключи го. — „Не знам какво е правило на плъзгача.“ Пени наведе глава, за да чува.

— Това е един от любимите ми състави, Гордън. — „Но със сигурност знам, че те обичам...“

Той рязко се изправи и яростно щракна копчето.

— Пълни дрънканици.

— Песента е хубава.

Гордън сухо се изсмя.

— За Бога, какво ти е?

— Просто не обичам тъпа музика да гърми толкова силно.

— Аз пък си мислех, че се чувстваш прекаран от Рамси и Хъсинджър.

— Не, не е така.

— Защо да не е? Та ти ги остави да оберат целия каймак.

— Те си го заслужават.

— Идеята не беше тяхна.

— Спокойно можеше и да е. Онова, върху което работя, е много по-значимо.

— Ако стане.

— Ще стане. Вече получавам сигнала по-добре.

— Какво казва?

— Някакви биохимични неща. Повече подробности за тахионите.

— Това добре ли е? Искам да кажа, каква полза ще имаш от него?

— Сигурен съм, че всичко ще си съвпадне веднага, щом събера достатъчно части. Трябва да открия само още едно ясно съобщение,

което да потвърждава подозрението ми, предположението ми и всичко ще си дойде на мястото.

— Какво е подозрението ти?

Гордън мълчаливо поклати глава.

— Хайде де. Виж, на мен можеш да кажеш.

— Не. На никого. Не казвам на никого, докато не съм сигурен. Цялото това нещо ще е само мое. Не искам да изтече информация, преди със сигурност да го разбере.

— За Бога, Гордън, аз съм Пени. Помниш ли ме?

— Виж, няма да ти кажа.

— По дяволите, съвсем започваш да се чалваш в главата, знаеш ли?

— Ако не ти харесва, можеш да си тръгнеш.

— Да, ами, може би ще го направя, Гордън. Може би ще го направя.

Той откри, че започва да заспива през деня. Събуждаше се пред осцилоскопа, като че ли сепнат от шум, мигновено уплашен, че е пропуснал някакви данни.

Водеше лекциите си по класическо електричество и магнетизъм сякаш насън. Прескачаше от една черна дъска на друга, драскаше формули, според него със стегнат, четлив почерк. Говореше с лице към студентите, но оставяше впечатлението, че води вътрешен спор сам със себе си. Понякога след лекция, преди да излезе, хвърляше поглед към дъските и оставаше шокиран от хаоса от редове с почти неразбираеми драсканици.

Лейкин избягваше да разговаря с Гордън за нещо друго, освен за обичайните лабораторни процедури. Купър също стоеше в малкия си студентски кабинет и рядко го търсеше, дори когато не разбираше нищо по даден въпрос. Гордън вече почти не ходеше в канцеларията на катедрата по физика на третия етаж. Секретарките трябваше да го търсят в лабораторията. Носеше си обяд в чанта и ядеше там, докато се занимаваше с апаратурата за ядрен магнитен резонанс, бореше се с постоянните проблеми със сигналите или шума, наблюдаваше жълтите линии на резонансните криви.

— Доктор Бърнстейн?

— Ъ? — Гордън беше задрямал пред осцилоскопа. Погледът му подскочи към резонансните линии, но те бяха непроменени. Добре — не бе пропуснал нищо. Едва тогава вдигна очи към стройния мъж, застанал на вратата на лабораторията.

— Аз съм от Ю Пи Ай. Правя голям репортаж за резултатите на Рамси и Хъсинджър. Те предизвикаха невероятен интерес, нали знаете. Мислех си, че бих могъл да видя приноса на други учени за...

— Защо дойдохте при мен?

— Не можех да не забележа, че вие бяхте човекът, към когото проф. Рамси непрекъснато гледаше по време на тяхната пресконференция. Чудех се дали не сте „другите източници“, за които наскоро призна проф. Рамси...

— Кога е казал това?

— Едва вчера, когато го интервюирах.

— По дяволите.

— Какво има, докторе? Изглеждате доста загрижен.

— Не, нищо. Вижте, нямам какво да кажа.

— Сигурен ли сте, докторе?

— Повтарям, че нямам какво да кажа. А сега, моля ви, излезте.

Мъжът отвори уста. Гордън рязко посочи към вратата.

— Казах, вън. Вън.

Гордън работеше всеки ден, като постепенно събираше парченца от изречения. Те не бяха последователни. Техническата информация се повтаряше, навярно, за да са сигурни, че ще бъде разбрана правилно, въпреки грешките на предаването и приемането. „Но защо? — мислеше си той. — Това нещо съответства на предположенията ми, естествено. Но в самия този текст трябва да има обяснение.“ Рационално обяснение, ясно изложено. Една вечер сънува, че чичо му Хърб го гледа как играе шах на „Уошингтън скуеър“. Чичо му се мръщеше, когато Гордън местеше пионките по квадратчетата и непрекъснато повтаряше с неодобрителен глас: „Господ забранява да няма рационално обяснение.“

Една сутрин, в понеделник, 5 ноември, той отиде на работа късно. Беше влязъл в безсмислен спор с Пени по някакви

незначителни домакински въпроси. Включи радиото на колата, за да се разсее. Водещата новина бе, че Мария Гьоперт Майер от КУЛХ е спечелила Нобелова награда по физика. Гордън остана толкова зашеметен, че едва се възстанови навреме, за да завие на върха на Тори Пайнс роуд. Един линкълн му изсвири с клаксон и шофьорът — мъж с шапка, който караше с включени фарове — му хвърли свиреп поглед. Майер бе спечелила наградата заради черупчестия модел на ядрото. Поделяше си я с Юджийн Уигнър от Принстън и с Ханс Йенсен, немец, измислил черупчестия модел приблизително по едно и също време с Мария.

Същия следобед университетът даде пресконференция. Мария Майер се държеше плахо и тихо отговаряше на пороя от въпроси. Гордън отиде да погледа. Задаваните въпроси бяха предимно тъпи, но това се очакваше. Милата жена, която го беше спряла, за да го пита за резултатите му, докато всички останали от катедрата го игнорираха, сега бе носител на Нобелова награда. Трябваше му време, за да го осъзнае. Внезапно изпита усещането, че нещата се сливат на това място, в този момент. Извършваните тук изследвания бяха важни. Тук бяха семейство Кароуей с техните загадъчни квазари, редиците от частици на Гел-Ман, мечтите на Дайсън, Маркузе, Мария Майер и новината, че пристига Джонас Силк, за да създаде институт. Ла Хола беше възлов център. И той бе благодарен, че е тук.

41.

6 ноември 1963 г.

Силата на сигнала рязко се повиши и навярно имаше цели пасажии за теорията на Уилър-Фейнман. Гордън се обади на Клаудия Цинс, за да разбере дали групата в Колумбия получава същите резултати.

— Не, вече от пет дни няма нищо — отвърна тя. — Първо имаме повреда в апаратурата. После студентът се разболя от грип — онзи, който се занимаваше с въпроса. Струва ми се, че беше преуморен. Онези периоди от време, които ти ни даде — това са десет-дванайсет часа в лабораторията, Гордън.

— Искаш да кажеш, че не сте получили нищо?

— Не и през последните дни, не.

— Не можеш ли да взимаш част от данните лично?

— Ще го направя, утре започвам. Имам и друга работа, нали знаеш.

— Да, естествено. Искам да получа някакво потвърждение, това е всичко.

— Вече го имаме, Гордън. На ефекта, искам да кажа.

— Не само ефектът е важен. Клаудия, прегледай пак онези сигнали. Помисли какво могат да означават.

— Гордън, смятам, че все още не знаем достатъчно, за да...

— Добре, по принцип съм съгласен. Повечето от моите данни са истински хаос. Фрагменти. Парчета от изречения. Формули. Но във всичко има някаква логика.

Гласът ѝ възприе прецизната, професионална яснота, която той си спомняше от студентството си.

— Първо данните, Гордън. После може би ще си позволим някаква теория.

— Да, права си. — Той разбираше, че не трябва да спори с нея за методиката на експерименталната физика. Възгледите ѝ бяха доста

непреклонни.

— Обещавам ти, ще започна утре.

— Добре, но дотогава сигналът може да изчезне. Искам да кажа...

— Не прекалявай, Гордън. Утре започваме отново.

Започна да се получава след по-малко от три часа, скоро след обяд във вторник, 6 ноември. Имена, дати. Разпространяващият се цъфтеж. Фразите, които го описваха, бяха сбити и напрегнати. Отделни части бяха неразбираеми. Липсваха букви. Един дълъг пасаж обаче, обясняваше как са започнали експериментите и кой се занимава с тях. Тези изречения бяха по-дълги, по-спокойни и почти в разговорен тон, като че ли някой просто сигнализираше каквото му дойде наум.

... СЕГА КОГАТО ГО НЯМА МАРКЪМ И
ПРОКЛЕТИЯТ ТЪП РЕНФРЮ ВЪРШИ ЦЯЛАТА РАБОТА
В СКРОМНИЯ НИ ПЛАН НЯМА БЪДЕЩЕ НИТО ПЪК
МИНАЛО ПРЕДПОЛАГАМ ЧЕ ТОВА НЕ МОЖЕ ДА СЕ
ОПИШЕ НО ИДЕЯТА ЩЕШЕ ДА СЕ ПОЛУЧИ АКО...

Последва неразбираем шум. Дългият пасаж изчезна и не се появи пак. Отново продължи сбитата биологическа информация. Имаше липсващи думи. Шумът се издигаше като бушуващо море. В последните изречения се долавяше неизказана нотка на отчаяние.

Когато Гордън влезе в кухнята, Пени видя нещо различно на лицето му. Вдигнатите й вежди безмълвно го питаха.

— Днес го получих. — Той сам се изненада от спокойния, безстрастен начин, по който можеше да го каже.

— Какво си получил?

— Отговора, за Бога.

— О.О.

Гордън й подаде ксерокс-копие от лабораторния си дневник.

— Значи наистина е така, както мислеше?

— Очевидно. — Сега в него се усещаше спокойна увереност. Не изпитваше разяждаща нужда да каже каквото и да е за резултата,

никакво напрежение, нито дори намек за маниакалното въодушевление, което беше очаквал. Фактите най-после бяха налице и можеха сами да говорят за себе си.

— Боже мой, Гордън.

— Да. Боже мой, наистина.

Последва миг на мълчание. Тя остави ксерокса върху кухненската маса и продължи да обезкостява пиленето, което бе започнала. — Е, това би трябвало да ти свърши работа за повишението.

— Дяволски сигурно — с някакво облекчение отвърна Гордън.

— И може би... — погледна го косо тя, — може би пак ще почувстваш желание за живот. — Изречението беше започнало добре, но накрая в гласа ѝ се прокрадна горчива нотка. Гордън отегчено сви устни.

— Ти не ме облекчи с нищо.

— Има си граници, Гордън.

— Ъ-хъ.

— Аз не съм твоята проклета женичка.

— Да, преди известно време го направи кристално ясно.

Тя изсумтя, стисна устни толкова силно, че побеляха и избърса ръце в книжна салфетка. После се протегна и включи радиото. Разнесе се мелодия на Чъби Чекър. Гордън пристъпи напред и го изключи. Пени го погледна, без да каже нищо. Гордън взе ксерокса и го прибра в джоба на самото си, като преди това внимателно го сгъна.

— Мисля, че ще отида да почета — рече той.

— Направи го — отвърна Пени.

През целия следобед на 7 ноември равнището на шума нарастваше. През повечето време той заглушаваше сигнала. Гордън получаваше по някоя и друга дума тук-там, много ясни координати НД 18 5 36 ДЕК 30 29.2 и това беше всичко. Сега координатите имаха смисъл. Нататък в бъдещето те щяха точно да бележат точка, която сега като че ли бе в небето. Звездният връх беше средно аритметично от движението на слънцето. След трийсет и пет години Земята щеше да е близо до това място. Гордън чувстваше известно облекчение, докато наблюдаваше неравномерното трептене на стрелката. Сега всички парчета от мозайката се нареждаха. Цинс можеше да потвърди

поне част от това. Въпросът вече беше как да представи данните, как да изгради необорима позиция, която не биха могли да отхвърлят с презрително махване с ръка. Директна статия във „Физикъл Ривю“? Това щеше да е стандартният подход. Времето за публикуване в това списание обаче, бе най-малко девет месеца. Би могъл да я пусне във „Физикъл Ривю Летърс“, но материалите там трябваше да са кратки. Как би могъл да обобщи всички експериментални подробности, плюс съобщенията? Гордън мрачно се усмихна. Беше получил невероятен резултат, а се колебаеше как да го представи. Идиотизъм.

Пени донесе на масата ножове и вилици, Гордън нареди чиниите. Транспарантните пропускаха жълти снопове слънчеви лъчи. Тя грациозно се движеше на тази светлина. Лицето ѝ беше замислено.

Започнаха да се хранят в мълчание. И двамата бяха гладни.

— Днес си мислих за твоите експерименти — колебливо започна тя.

— Да?

— Не ги разбирам. Да мисля за времето по начин...

— И аз не виждам никакъв смисъл. Обаче е факт.

— А фактите стоят над всичко.

— Ами, естествено. Някак си обаче чувствам, че гледаме на това по неправилен начин. Пространство-времето сигурно не функционира така, както смятат физиците.

Тя кимна и все още замислена, разрови картофите в чинията си.

— Томас Улф. „Време, мрачно време, потайно време, завинаги течащо като река.“ Спомням си това от „Паяжината и скалата“.

— Не съм я чел.

— Днес потърсих едно стихотворение на Добсън, като си мислех за теб. — Тя извади от книгите си някакъв лист и му го подаде.

Времето върви, казваш ти?

О, не! Времето стои, ние вървим, уви.

Той се засмя.

— Да, нещо такова. — Гордън ентусиазирано впи зъби в наденичката.

— Мислиш ли, че хората като Лейкин ще продължат да оспорват работата ти?

Той замислено задъвка.

— Ами, в най-добрия смисъл, аз се надявам да го направят. Всеки резултат в науката ежедневно трябва да се подлага на критика. Резултатите трябва да се проверяват и преосмислят.

— Не, исках да кажа...

— Знам, дали ще се опитат да ме повалят по гръб. Надявам се да го направят. — Той се ухили. — Ако прекратят границите на оправдания научен скептицизъм, ще трябва просто още повече да се изложат.

— Е, аз се надявам, че няма.

— Защо?

— Защото... — Гласът ѝ секна. — ... на теб ще ти е трудно, а аз повече не мога да понеса въздействието, което ти оказва всичко това.

— Мила...

— Не мога. Нервите ти бяха опънати като струни през цялата есен и зима. А когато се опитвах да се справя с това, не успях да стигна до теб и започнах да се държа рязко, и...

— Мила...

— Нещата стават толкова невъзможни. Аз просто...

— Господи, знам. Увеличам се.

Пени тихо каза:

— И аз...

— Започвам да мисля за някой проблем и за други неща, други хора и те просто като че ли изпълват целия ми хоризонт.

— Аз също съм виновна. Искам прекалено много от това, от нас, толкова много, а не го получавам.

— Едва не си изподрахме очите.

Тя въздъхна.

— Да.

— Аз... аз мисля, че отсега насетне с физиката няма да е толкова зле.

— Точно... точно на това се надявам. Искам да кажа, че тези последни няколко седмици бяха различни. По-добри. Всъщност, беше като преди една година. Ти си спокоен, аз не те тормозя през цялото време да... Отношенията ни като че ли се подобриха. За пръв път от много време насам.

— Да. Аз също мисля така — колебливо се усмихна той.

Продължиха да се хранят в спокойно мълчание. На усойните лъчи на залеза Пени разклащаше чашата си с бяло вино и замислено гледаше към тавана. Гордън знаеше, че бяха положили неизречена клетва.

Пени започна да се усмихва, очите ѝ се замъглиха. Тя отпи глътка от кехлибареното вино и заби вилица в наденичката. Вдигнала я пред устата си с хитра усмивка, тя я завъртя от двете страни и критично я огледа.

— Твоят е по-дълъг от нея — преценяващо рече Пени.

Гордън тържествено кимна.

— Може би. Това е, колко, трийсетина сантиметра? Да, по-къса е.

— В подобни въпроси за предпочитане е мерната система в инчове. Тя е някак си традиционна.

— Така е.

— Не, че съм педант, нали разбираш.

— А, не, не бих си го и помислил.

Той се събуди в същата поза, в която беше заспал. Леко претърколи главата ѝ от бицепса си и остана да лежи неподвижно, усещайки как изтръпването постепенно заглъхва. Навън се бе спуснала нощта. Гордън бавно седна и Пени с мърморене се сгуши до него. Той се загледа в заоблените прешлени на извития ѝ гръб, валчести хълмчета наред кафявата кожа. Помисли си за времето, което можеше да тече и да се извива само към себе си, различно от която и да е река и очите му проследиха стесняващия се към талията ѝ гръб. После идваше разширяването към ханша, сложна структура от гладки повърхности, спускащи се към зрелите издутини надолу, където загарът избледняваше до сепващо чисто бял цвят. Преди да заспи, тя сънливо и тържествено го беше информирала, че Лорънс викал на своя „колона от кръв“, фраза, която ѝ се струвала гротескна. Но от друга страна, прибави тя, то си било горе-долу така, нали? „Всички средства

за постигане на *la petite mort*“, измърмори Пени и се плъзна в съня. Гордън знаеше, че е права за напрежението помежду им. Сега то постепенно изчезваше. Разбираше, че я е обичал през цялото време, но всичко му се бе събрало толкова много...

В далечината се разнесе вой на сирена. Нещо го накара бавно да се откопчи от Пени. Той тръгна по студения под и се приближи до прозореца. Виждаше хората, които се разхождаха под бледата неонтова светлина по булевард „Ла Хола“. Прелетя полицаи на мотоциклет. Полицията тук носеше високи ботуши и военна униформа, каски с яйцевидна форма, очила, плоските им лица бяха ледено безизразни, като актьори във футуристична картина. Ченгетата в Ню Йорк изглеждаха добродушни с износените си сини квартални униформи. Сирената пищеше. По улицата профуча полицейска кола. Сгради, палми, обръщащи се глави, магазини и реклами — всичко запулсира в червено в отговор на истерично въртящата се лампа върху летящата кола. Червени отблясъци се отразяваха във витрините на магазините. Настана кинетичен смут, воят с механичната си уста предизвикваше тревога. Доплеровото заглъхване на писъка възбуди пешеходците, придаде на стъпките им нова енергия. Главите се въртяха, за да открият престъплението или пожара, привлекли вниманието на бързата като куршум кола. Гордън си помисли за съобщенията и за тънката нишка на отчаяние, която ги пронизваше. Сирена. Беше се разнесла със замъглени петна, импулси, светлина, отразена от случайни вълни, образи отдалеч отвъд реката. Трябваше да ѝ се отговори. По научни причини, да, но и поради нещо повече.

— Хм, зает ли си?

Беше Купър.

— Не, влизай. — Гордън сбута в ъгъла на бюрото си купчината писмени работи, които проверяваше. После се отпусна назад на стола си и вдигна крака върху тях. Той склочи ръце на тила си с разперени встрани лакти и се усмихна. — С какво мога да ти помогна?

— Ами, след три седмици пак ще се явявам на изпит, нали знаеш. Какво да кажа за онези смущения? Нали помниш как ме смачкаха Лейкин и другите миналия път.

— Да. Ако бях на твое място, щях да пренебрегна въпроса.

— Но аз не мога. Пак ще ме направят на нищо.

— Аз ще се погрижа за тях.
— Ъ? Как?
— Дотогава ще представя една моя малка работа.
— Ами, не знам... Не е толкова тривиално да ме измъкнеш от Лейкин. Видя начина, по който той...
— Защо казваш „тривиално“? Защо не кажеш просто, че не е толкова лесно?
— Ами, нали знаеш, това е физически термин...
— Да, „физически термин“. Използваме доста такива жаргонни думи. Чудя се дали те понякога не скриват нещата, вместо да ги изясняват.
Купър му отправи озадачен поглед.
— Предполагам, че си прав.
— Не бъди толкова неуверен — весело каза Гордън. — Можеш да си вървиш вкъщи. Аз ще ти спасявам задника.
— Хм, добре. — Купър колебливо тръгна към вратата. — Щом казваш...
— Ще се видим на бойното поле — вместо сбогуване му рече Гордън.

Беше написал около една четвърт от първия вариант на статията си за „Сайънс“, когато на вратата му се почука. Спря се на „Сайънс“, защото списанието бе голямо и престижно и отпечатваше материалите сравнително бързо. Публикуваха дълги статии, така че той можеше да изложи целия въпрос на едно място, като натрупа всички доказателства на толкова висока купчина, че никой да не може да я събори. Вече се беше консултирал с Клаудия Цинс. Тя щеше да публикува съобщение по същия въпрос, с което да потвърди част от наблюденията му.

— Здравейте. Може ли да влезем? — Бяха близнаците първокурсници.

— Ами, вижте, доста съм зает...
— Сега е приемният ви час.
— Нима? А, да. Е, какво искате?
— Проверили сте някои от разработките ни погрешно — каза единият от тях. Това безапелационно заявление сепна Гордън. Беше свикнал с малко по-скромно поведение от страна на студентите.
— О? — отвърна той.

— Да. Вижте... — Единият от тях започна бързо да пише по черната дъска, без да обръща внимание на бележките, които Гордън бе надраскал, за да скицира плана на статията си. Гордън се опита да проследи доказателството на близнака.

— Внимателно с нещата, които съм написал там. — Близнакът се намръщи към пречещите му редове.

— Добре — демократично са съгласи той и започна да пише покрай тях. Гордън насочи вниманието си към скорострелните изречения за функциите на Бесел и за условията, ограничаващи електрическото поле. Трябваша му пет минути, за да поправи грешката на близнака. Никога не беше сигурен с кого от двамата разговаря. Бяха абсолютно еднакви. Веднага щом единият свършваше, другият се хвърляше в атака с ново възражение, обикновено изречено с няколко загадъчни думи. Гордън ги намираше за изключително досадни. След още десет минути, през които те започнаха да го разпитват за изследванията му и за това колко пари получава един асистент, той накрая се избави от тях, като се оправда с главоболие. Това, плюс три многозначителни погледа към часовника му, най-после ги разкара. Докато затваряше вратата, някакъв друг глас извика:

— Почакайте! Доктор Бърнстейн!

Гордън неохотно я отвори. Мъжът от Ю Пи Ай пристъпи вътре.

— Знам, че не искате да ви безпокоят, професоре...

— Точно така. Тогава защо ме безпокоите?

— Защото проф. Рамси току-що ми разказа историята. Ето защо.

— Каква история?

— За вас и онези полимери. Откъде сте взели образа. Как сте искали да го запазите в тайна. Знам всичко. — Лицето на мъжа сияеше.

— Защо ви го е казал Рамси?

— Аз сам разбрах някои неща. Той не успя да скрие всички кръпки в историята си. Не е много добър лъжец, този Рамси.

— Предполагам, че е така.

— Не искаше да ми казва нищо. Но аз си спомних за онази история, в която бяхте замесен преди известно време.

— Сол Шрифър — с внезапна умора рече Гордън.

— Да, точно той. Просто събрах две и две. Отидох да се срещна с Рамси за още някои подробности и по средата го гръмнах с това.

— И той, естествено, веднага се е раздрънkal.

— Познахте.

Гордън изтощено се отпусна на стола си и се загледа в човека от „Юнайтид Прес Интернешънъл“.

— Е? — попита мъжът и извади бележник. — Ще ми разкажете ли, професоре?

— Не обичам да ме изнудват.

— Съжалявам, ако съм ви обидил, професоре. Не ви изнудвам. Просто малко подуших наоколо и...

— Добре, добре. Прекалено чувствителен съм по този въпрос.

— Все някога щеше да се разбере, нали знаете. Откритието на Рамси и Хъсинджър засега изобщо не е привлякло вниманието на вестниците. Но е важно. Хората ще чуят за него. Вашето участие може да се окаже ценно.

Гордън замислено се засмя.

— Може да се окаже ценно... — повтори той и отново се засмя.

Мъжът се намръщи.

— Хей, вижте, ще ми разкажете, нали?

Гордън усети как в тялото му се просмуква странна умора. Той въздъхна.

— Предполагам... предполагам, че ще го направя.

42.

Гордън не беше предполагал, че светлините ще са толкова ярки. От двете страни на малката платформа имаше прожектори, които трябваше да гарантират, че върху лицето му няма да пада никаква сянка. В него като немигащ циклоп се бе втренчила телевизионна камера. Сред публиката имаше неколцина химици, тук беше почти цялата катедра по физика. Чертожникът на катедрата бе работил до среднощ, за да свърши с всички схеми. Гордън беше получил огромна помощ от страна на персонала, за да успее с цялата подготовка. Започваше да осъзнава, че враждебността им е била просто илюзия, резултат от собствените му съмнения. Последните няколко дни бяха истинско откровение. Членовете на катедрата го спираха по коридора, внимателно го слушаха, докато описваше данните си и идваха в лабораторията.

Той се огледа за Пени. Там — почти най-отзад, в розова рокля. Тя уморено му се усмихна, когато ѝ махна с ръка. Журналистите мърмореха помежду си и заемаха местата си. Телевизионните екипи бяха готови и една жена с микрофон даваше последни нареждания. Гордън преброи присъстващите. Невероятно, бяха повече от публиката на пресконференцията по случай Нобеловата награда на Мария Майер. Но пък сега бяха имали ден-два предварително. Репортерът от Ю Пи Ай беше пуснал материала си — разпространен и от другите телеграфни агенции, а после се намеси университетът и организира това представление.

Гордън запрелиства бележките си с влажни пръсти. Всъщност, не бе искал всичко това. Изпитваше някакво усещане за нередност — науката, извадена на показ, науката, която се появява сред водещите новини, науката като стока. Инерцията беше невероятна. Накрая щеше да остане само статията в „Сайънс“, в която резултатите му трябваше да бъдат подложени на проверка, в която никакви пристрастия за или срещу него не биха могли да променят данните...

— Д-р Бърнстейн? Готови сме.

Гордън за последен път избърса чело.
— Добре, давайте. — Светна зелена лампичка.
Той погледна към камерата и направи опит да се усмихне.

43.

1998 г.

Питърсън вкара колата в тухления гараж и извади куфарите си. Запъхтян, той ги остави навън, на пътеката, която водеше към фермерската къща. Вратите на гаража се заключиха с успокояващо изщракване. Откъм Северно море духаше леден вятър, който разчистваше равния пейзаж на Източна Англия. Питърсън вдигна яката на коженото си яке.

Нито намек за движение откъм къщата. Навярно никой не беше чул тихото мъркане на колата. Той реши да пообиколи наоколо, да поогледа и да се поразтъпче. Главата му бръмчеше. Имаше нужда от въздух. През нощта беше останал в някакъв хотел в Кеймбридж и тогава отново го бе обзело внезапното усещане за потъване. Проспа по-голямата част от сутринта и слезе долу, за да обядва. Хотелът беше празен. Улиците навън също. Нямаше признаци за живот и в съседните къщи — нито дим от комините, нито оранжев блясък на лампи. Питърсън не спря, за да провери. Излезе с колата от мрачния и пуст Кеймбридж и продължи нататък през равния, суров и мочурлив пейзаж.

Той потри ръце, по-скоро от задоволство, отколкото за да ги стопли. Когато болестта за пръв път го бе повалила извън Лондон, си беше помислил, че няма да успее да стигне дотук. Пътищата от Лондон бяха задръстени, а на следващия ден, на север от Кеймбридж — странно пусти. На север от гробището „Сейнт Едмъндс“ бе видял преобърнати камиони и горящи плевници. Близко до Стоумаркет се опита да го спре някаква банда с брадви и мотики. Той профуча право през тях и разхвърля телата им във въздуха като кегли за боулинг.

Но тук фермата се беше смълчала под тътрещите се сиви облаци на Източна Англия. Редици останали без листа дървета бележеха границите на нивата. Сред голите клони висяха черни петна — гарванови гнезда, очертани на фона на небето. Той се влачеше сред

западното поле. Чувстваше краката си слаби, по обувките му бе залепнала черна кал. До една порта вдясно търпеливо стояха крави. Дъхът им излизаше на пара във въздуха; чакаха да бъдат отведени в обора си. Реколтата беше събрана преди две седмици — по негова заповед. Сега полетата лежах огромни и пусти. Нека лежат — имаше време.

Той заобиколи лехите със захарно цвекло до старата каменна къща. Изглеждаше измамно рухнала. Единствената очевидна новост беше стъклената оранжерия, която стърчеше на юг. Стъклата бяха поставени в стабилни рамки. Преди години, когато бе започнал, той реши да създаде абсолютно тайна, напълно изолирана система. Оранжерията не пропускаше вода и изкуствени торове. В резервоарите под северното поле имаше воден запас за една година. Оранжерията можеше да произведе значително количество зеленчуци за много време. Те, както и складовете под къщата и плевника, щяха да осигурят предостатъчно продоволствия.

Беше платил за всичко това, разбира се, като нае работници от далечни градове. Имаше огромен склад за въглища, напълнен от Кеймбридж, вместо от съседния Дерихам. Мините в нивите и по единствения път — които можеха да се задействат както по команда, така и от системата за засичане — бяха инсталирани от наемен войник. Скоро след това Питърсън уреди да пратят човека на някаква операция в Тихия океан, откъдето той не се завърна. Електронните пазачи, с които бе осеяна фермата, донесе от Калифорния и нае техник от Лондон, за да ги монтира. Така никой не подозираше за мащаба на операцията.

За всичко това знаеше единствено чичо му, а той беше от мрачните мълчаливци. Но пък адски отегчителен за компания. За миг Питърсън съжали, че не е довел Сара. Но тук нервите й щяха да се опънат до невъзможност, нямаше да е в състояние да понесе еднообразието на дългите дни. От всички жени, които бе имал през изминалите години, единствено подходяща можеше да е Марджъри Ренфрю. Тя знаеше достатъчно за земеделието и се беше оказала неочаквано сладострастна. Когато предишната вечер се бе дотърлил дотам, тя видя желанието му и му отвърна с инстинктивна страст. Като се оставеше това обаче, не можеше да си представи да живее заедно с

нея дори за седмица. Тя щеше да бърби и да се суети наоколо, да го дразни, ту прекалено критична, ту с майчинско отношение към него.

Не, единствените хора, с които би могъл да се спогоди, бяха мъже. Той си помисли за Грег Маркъм. Човек, на когото можеш да се довериш да не те спъне или да не те застреля в гърба по време на лов за елени. Интелигентен разговор и общително мълчание. Проницателност и ясна перспектива.

И все пак, щеше да му е трудно без жена. Навярно преди трябваше да отдели повече време за това, да не живее в лековатото обкръжение на Сара. Независимо как, светът щеше да се измъкне от сегашната мръсотия, която тежките времена щяха да променят. Нямаше да оцелее онова, което обществените науки наричаха „свободна сексуалност“ и което за Питърсън винаги просто беше означавало да взимаш всичко, което според теб ти дължи светът. Жени, жени с най-различни характери, фигури и аромати. Като хора те бяха различни, разбира се, но като аспект на живота извън крехкия интелект, бяха поразително еднакви, сестри, споделящи една и съща магия. Той се бе опитвал да разбере собствената си позиция от гледна точка на психологическата теория, но в крайна сметка се отказа, убеден, че простият факт на живеенето надхвърля тези категории. Не можеше да се обясни по никакъв начин. Това не беше начин за подхранване на егото, нито пък маскирана агресия. Не беше и хитро прикритие на някаква въображаема хомосексуалност. Не се поддаваше на анализ. Жените бяха част от онова поглъщане на света, към което винаги се беше стремил, начин да задоволяваш чувствеността си, без да се пресищаш.

Така че през последната година бе опитал от всички, бе използвал всяка възможност. Отдавна знаеше, че нещо наближава. Чупливата пирамида, на чийто връх стоеше, щеше да се срути. Беше се наслаждавал на онова, което скоро щеше да изчезне, на жените и на всичко останало, и не съжаляваше. Когато плаваш на „Титаник“, няма смисъл да пътуваш в трета класа.

Разсеяно се чудеше колко ли от футуролозите се бяха измъкнали. Малцина, предполагаше. Във вечните им сценарии рядко се споменаваха за индивидуални реакции. Те неспокойно бяха извърщали очи на онова пътуване в Северна Африка. Личността се

разглеждаше на фона на морето от велики нации като досадна подробност.

Той се приближи до каменната къща и одобрително забеляза колко обикновена и дори порутена изглежда.

— Вий се върнахте, милорд.

Питърсън се обърна. Към него се приближи мъж, който буташе до себе си велосипед. Мъж от селото, бързо забеляза той. Работни панталони, избеляло яке, високи ботуши.

— Да, върнах се у дома завинаги.

— А, 'убаво. Спокоен пристан в тези дни, а? Донесох ви бекон и сушено говеждо.

— А-ха. Много добре. — Питърсън взе кутиите. — Ще ги запиши в сметката ми, нали? — Опитваше се да говори просто, доколкото можеше.

— Ами, исках да приказвам с некой там — кимна мъжът, като посочи към къщата, — за онуй.

— Можеш да разговаряш с мен.

— 'Убаво. Ами, накъдет вървят нещата, искам да ми плащате веднага, нали разбирате.

— Ами, не виждам защо да не бъде така. Ние...

— И искам да ми плащате в продукти, ако обичате.

— В продукти ли?

— Парите вече не струват, нали? Некои от вашите зеленчуци, а? Консерви, хей туй наистина ни 'аресва.

— А-ха. — Питърсън се опита да прецени мъжа. Селянинът го гледаше с усмивка, в която се долавяше не само обикновено добродушие. — Предполагам, че ще измислим нещо, да. Но нямаме много консерви.

— На нас обаче ни 'аресват, сър.

Дали в гласа му нямаше остра нотка?

— Ще видя какво можем да направим.

— Тъй ще е добре, сър. — Мъжът леко докосна с ръка перчема си, като васален селянин пред своя господар. Питърсън остана неподвижен, докато другият не се залюля върху велосипеда си и не се отдалечи. В жеста му имаше достатъчно явен фалш, за да придаде различен смисъл на целия разговор. Селянинът си тръгна, без да се обръща назад. Питърсън се намръщи и продължи към къщата.

Заобиколи живия плет, за да избегне градината и мина през двора. Откъм курника се разнасяше тихо, доволно кудкудякане. На прага той изчисти обувките си на старата желязна стъргалка и после ги събу в коридора, точно зад вратата. Нахлузи някакви домашни чехли и окачи якето си.

В голямата кухня бе топло и светло. Питърсън беше монтирал модерни уреди, но остави изтърканите от вековна употреба каменни плочи на пода, огромното огнище и старата дъбова пейка. Чичо му и леля му седяха от двете страни на огнището на удобни столове с високи облегалки, мълчаливи и неподвижни като железни пиростии. Големият заоблен чайник стоеше под ватирания си калъф на мястото си в началото на масата. Роланд, домашният прислужник, тихо нареди върху масата чиния с кифли, бучки сладко масло и паничка с домашно ягодово сладко.

Питърсън се приближи до огъня, за да сгрее ръцете си. Леля му го видя и се сепна.

— Господи помилуй, та това е Иън!

Тя се наведе напред и потупа мъжа си по коляното.

— Хенри! Виж кой е тук. Това е Иън, дошъл е да ни види. Не е ли ужасно мило?

— Той е дошъл да живее с нас, Дот — търпеливо отвърна чичо му.

— О? — озадачено рече тя. — О. Къде е тогава онова твоє хубаво момиче, Иън? Къде е Анджела?

— Сара — автоматично я поправи той. — Остана в Лондон.

— Хм-м. Хубаво момиче, ама вятърничаво. Е, хайде да пием чай. — Тя свали рогозката от краката си.

Роланд се приближи и ѝ помогна да се настани на мястото си до чайника. Всички седнаха на масата. Роланд беше едър, бавноподвижен мъж. Той бе със семейството от двайсет години.

— Виж, Роланд, тук е Иън, дошъл ни е на гости. — Питърсън въздъхна. Леля му беше изкуфяла от години и помнеше логично само онова, което бе свързано със съпруга ѝ и Роланд.

— Иън е дошъл да живее с нас — повтори чичо му.

— Къде са децата? — попита тя. — Закъсняват.

Никой не ѝ напомни, че и двамата ѝ сина се бяха удавили преди петнайсетина години. Всички търпеливо изчакваха да завърши

ежедневният ритуал.

— Е, няма да ги чакаме. — Тя вдигна тежкия чайник и започна да налива силния, вдигащ пара чай в раираните синьо-бели чаши.

Хранеха се мълчаливо. Навън започна да вали, както заплашваше още от сутринта, отначало неуверено, като потропваше по прозорците, после по-силно. Отдалече се донасяше печалното мучене на кравите, разтревожени от барабаненето на дъжда по покрива на обора.

— Вали — каза чичо му.

Никой не му отвърна. Питърсън харесваше тяхната тишина. А когато говореха, равните им източноанглийски гласни се хлъзгаха като балсам в ушите му, бавно и успокоително. Някогашната му бавачка беше от Съфолк.

Той доизпи чая си и отиде в библиотеката. Докосна гравираната стъклена гарафа, но после се отказа да пие. Постоянният звук на дъжда бе приглушен от тежките дъбови кепенци. Беше превърнал къщата в крепост, която можеше да издържи на продължителна обсада. Оборите и плевникът имаха двойни стени и бяха свързани с къщата чрез тунели. Всички врати бяха двойни, с тежки резета. Всяка стая представляваше миниатюрна оръжейна. Той погали пушката, закачена на стената. После провери затвора — смазана и заредена, както бе наредил.

Взе си пура и се отпусна на коженото кресло. Вдигна книгата, която лежеше и го чакаше — Моъм. Започна да чете. Влезе Роланд и запали огън. Працящите дървета посмекчиха режещия студ в стаята. По-късно щеше да има време да прегледа списъка на провизиите и да направи план за разпределението на хранителните продукти. Никаква вода отвън, поне за известно време. Повече никакви отивания до селото. Той се намести по-удобно на стола, съзнаващ, че има неотложна работа, но в момента нямаше желание да се захваща с нея. Краката го боляха и усещаше внезапни пристъпи на слабост. Тук все още беше Питърсън от имението „Питърс“ и той остави това чувство да го отнесе, пораждайки в него някакъв вътрешен покой. Ръсел ли бе казал, че никой човек не е наистина спокоен, далеч от обкръжението на своето детство? В това имаше известна истина. Но онзи селянин преди малко... Питърсън се намръщи. Всъщност, те вече не можеха да използват бекона — всичко щеше да е заразено с веществото от облаците, поне за известно време. Мъжът от селото навярно го знаеше.

И под външното му покорство се криеше ясна заплашителност. Беше дошъл да търгува със сигурност, не с бекон. Трябваше да им даде малко консервирана храна и всичко щеше да е наред.

Питърсън неспокойно се размърда на стола. През целия си живот бе в движение, помисли си той. Беше се издигнал от ролята на земевладелец, мина през Кеймбридж и стигна до правителството. Използваше всяка следваща стъпка и после продължаваше напред. Сара, предполагаше той, беше най-пресният ясен случай, като не забравяше и самия Съвет. Всичко това му бе помогнало. Самото правителство, разбира се, беше следвало до голяма степен същата стратегия. Съвременната икономика и състоянието на социалната осигуреност бяха ограбили бъдещето.

Сега бе на място, което не можеше да напусне. Трябваше да зависи от онези около него. И Питърсън изведнъж осъзна с безпокойство, че членовете на тази малка, лесно управляема група в имението и селото също бяха свободни фактори. Щом се разпаднеше обществото, какво щеше да запази спокойствието и безопасността на имението „Питърс“? Питърсън седеше на избледняващата дневна светлина и си мислеше, почуквайки с пръст по облегалката на стола. Опитва се да започне отново с книгата, но тя не го заинтригува. През прозореца можеше да види ожънатите ниви, които се простираха до хоризонта. Северният вятър люлееше неравните очертания на дърветата. Спусна се здрач. Огънят прасщеше.

44.

22 ноември 1963 г.

Гордън написа уравнението докрай преди да започне да го коментира. Жълтият тебешир проскърцваше.

— И така, виждаме, че ако допълним уравненията на Максвел, енергийният поток...

Някакво движение в дъното на аудиторията привлече погледа му. Той се обърна. Една от секретарките на катедрата колебливо му махна с ръка.

— Да?

— Доктор Бърнстейн, съжалявам, че ви прекъсвам, но току-що чухме по радиото, че са стреляли по президента — припряно и задъхано каза тя. Студентите се раздвижиха. — Помислих си... че бихте искали да научите — неуверено довърши момичето.

Гордън остана неподвижен. Мислите му препускаха. После си спомни къде се намира и решително си наложи да се овладее.

— Много добре. Благодаря ви. — Той погледна към извърнатите лица на студентите. — Струва ми се, че като имаме предвид още колко материал ни остава да вземем този семестър... Докато не стане известно повече, би трябвало да продължим.

Единият от близнаците рязко попита:

— Къде е бил той?

— В Далас — тихо отвърна секретарката.

— Надявам се някой да хване Голдуотър — с внезапна страст каза близнакът.

— Тихо, тихо — меко настоя Гордън. — Не можем да направим нищо, нали? Предлагам да продължим.

С тези думи той се върна към уравнението и изкара по-голямата част от въвеждащите обяснения за насочения вектор, като не обръщаше внимание на шепота зад гърба си. Ритъмът на обяснението го увлече. Рязко посочваше с тебешира, който изтракваше и оставяше

точки. Уравненията разгръщаха своята красота. Той предизвикваше електромагнитни вълни и ги надаряваше с инерция. Разказваше за въображаемите математически кутии, преливащи от светлина, чийто поток се поддържаше в точно равновесие от невидимата сила на частични диференциали.

Ново раздвижване в задната част на аудиторията. Няколко от студентите излизаха. Гордън остави тебешира.

— Предполагам, че не можете да се съсредоточите при тези обстоятелства — отстъпи той. — Ще продължим следващия път.

Единият от близнаците стана да си тръгва и каза на другия:

— Линдън Джонсън. Господи, това може да ни довърши.

Гордън се върна в кабинета си и остави бележките от лекцията си. Беше уморен, но предполагаше, че би трябвало да намери някой телевизор и да погледа. Последната седмица бе лудница от интервюта, предизвикателства от други физици и удивително внимание от страна на електронните медии. Всичко това го изтощи до крайност.

Той си спомни, че в студентския център до плажа имаше телевизор. Пътят дотам с шевролета му отне само няколко минути. По улиците като че ли нямаше много хора.

Студентите се бяха скупчили в три редици около телевизора. В момента, в който Гордън влезе и застана в дъното на стаята, Уолтър Кронкайт казваше:

— Повтарям, от болницата „Паркланд Мемориъл“ все още няма определено изявление за състоянието на президента. Един свещеник, току-що излязъл от операционната, бил чут да казва, че президентът умираше. Това обаче не е официално изявление. Свещеникът признал, че на президента е било дадено последно причастие.

Гордън попита студента до него:

— Какво се е случило?

— Някакъв тип го застрелял от склад за учебници, така казаха.

Кронкайт пое лист хартия, подаден му извън обсега на камерата.

— Губернатор Джон Конъли е подложен на лечение в операционната, съседна на тази на президента. Лекарите, които се грижат за него, казаха само, че състоянието му е сериозно. Междувременно, известно е, че вицепрезидент Джонсън е в болницата. Той очевидно чака в една малка стая по същия коридор,

където е президентът. С помощта на даласката полиция, службата за сигурност е блокирала целия участък.

Гордън забеляза, че наблизко са се събрали неколцина от студентите от неговия курс. Сега стаята за забавления беше претъпкана. Тълпата пазеше пълна тишина, докато Кронкайт мълчеше, заслушан в малките слушалки, които притискаше до ухото си. През стъклениите плъзгащи се врати, които водеха към дървената веранда, Гордън можеше да види вълните, разбиващи се в бяла пяна и заливащи плажа. Навън светът продължаваше с безкрайния си ритъм. В това малко помещение обаче, владееше трепкащият цветен екран.

Кронкайт погледна встрани от камерата, после пак се обърна напред.

— Даласката полиция току-що е съобщила името на човека, заподозрян в атентата. Казва се Лий Осуалд. Очевидно е служител в склада за учебници. Това е сградата, откъдето са дошли изстрелите — някои твърдят, че са били от пушка, но това още не е потвърдено. Даласката полиция не е дала никаква друга информация. Казаха ми обаче, че разполагаме с хора на местопрестъплението и че в момента се готвят да го заснемат.

В стаята за забавления започваше да става горещо. През стъклениите врати струеше есенна слънчева светлина. Вълмата дим се стелеха на сини пластове, докато Кронкайт продължаваше да говори и да се повтаря в очакване на нови данни. Гордън започна да диша по-бързо, като че ли сгъстеният се въздух не можеше свободно да влиза в дробовете му. Светлината стана водниста. Тълпата около него усещаше това и се мърдаше неспокойно като човешка нива под полъха на странен вятър.

— Някои от присъствалите на „Дийли Плаза“ казват, че срещу автоколоната на президента е имало два изстрела. Има сведения обаче за три или четири изстрела. Един от нашите репортери на местопрестъплението твърди, че изстрелите са дошли от прозорец на шестия етаж на онзи склад за учебници...

На екрана внезапно се появи черно-бял мрачен есенен пейзаж. Групи хора се тълпяха по тротоара пред тухлена сграда. Дърветата ярко изпъкваха на фона на ясното небе. Камерата се завъртя, за да покаже пустия площад. Улиците бяха задръстени от автомобили. Хората безцелно се щураха наоколо.

— В момента виждате мястото на стрелбата — продължи Кронкайт. — Все още няма ясна информация за състоянието на президента. Една медицинска сестра в коридора навън е казала, че лекарите са му извършили трахеотомия — тоест, разрязване на дихателната тръба, за да може да диша. Това изглежда потвърждава съобщенията, че господин Кенеди е бил улучен в тила.

Гордън се почувства зле. Той избърса капчиците пот от челото си. Беше единственият в стаята със сако и вратовръзка. Въздухът бе плътен и влажен. Странното усещане отпреди секунди бавно изчезваше.

— Има съобщения, че госпожа Кенеди е била видяна в коридора пред операционната. Не знаем какво означава това.

Кронкайт беше по риза с къси ръкави. Изглеждаше неуверен и притеснен.

— Отново на „Дийли Плаза“. — Пак се появиха тълпите, тухлената сграда, полицията, плъзнала навсякъде. — Да, полицията е заявила, че Осуалд е бил изведен от района под засилена полицейска охрана. Не сме ги виждали да напускат склада за учебници, поне не през предния вход. Очевидно са излезли отзад. Осуалд е бил в сградата, откакто са го заловили там, минути след стрелбата. Почакайте... почакайте...

Тълпата на екрана се разцепи. Мъже в шлифери и шапки вървяха пред две редици полицаи, които изтласкваха зяпачите.

— Полицията извежда и някой друг от склада. Нашият екип там ми съобщава, че това е друг човек, замесен в инцидента със залавянето на заподозрения Лий Осуалд. Струва ми се, че сега мога да го видя...

Между редиците полицаи вървеше тинейджър. Той се огледа към притиснатите едно в друго тела. Изглеждаше замаян. Носеше кафеникаво кожено яке и дънки. Беше доста по-висок от метър осемдесет и стърчеше над полицаите. Главата му се въртеше наоколо. Бе кестеняв и носеше очила, които отразяваха косите слънчеви лъчи. Когато забеляза камерата, спря да се върти. Пред него изскочи репортер с микрофон. Полицаите се хвърлиха да го спрат. Чу се слабо: „Само едно изявление...“

Цивилният детектив, който водеше групата, поклати глава.

— Нищо, докато не...

— Хей, почакайте! — Беше тинейджърът и високият му, кънтящ глас накара всички да спрат. Цивилният, вдигнал ръка с длан насочена напред към камерата, погледна назад през рамото си. — Вие, ченгета, достатъчно ме побъркахте — каза момчето и си проби път напред. Полицайте отстъпиха пред него и продължиха да отблъскват тълпата назад. Той се приближи до детектива. — Вижте, арестуван ли съм или що?

— Ами, не, вие сте под охрана...

— Добре, тъй си и помислих. Виждате ли това? К'во е, телевизионна камера, нали? Вие, момчета, не трябва да ме пазите от нея, нали?

— Не, вижте, Хейс — искаме да ви махнем от тази улица. Възможно е да има...

— Казвам ви, онзи тип беше сам. Няма никой друг, от когото да се страхувате. И ще приказвам с тея момчета от телевизията, 'щото съм свободен гражданин.

— Вие сте непълнолетен — колебливо започна цивилният, — и ние трябва да...

— Това са глупости. Ето... — Той протегна ръка зад полицаия и сграбчи микрофона. — Виждате ли? Никакъв проблем. — Неколцина от близкостоящите изръкопляскаха. Детективът хвърли неуверен поглед наоколо.

— Не искаме да давате... — започна той.

— Какво се случи там? — изкрещя някой.

— Много неща — извика в отговор Хейс.

— Видяхте ли онзи човек да стреля?

— Всичко видях, човече. Видях оня тип, да. — Той се втренчи в камерата. — Аз съм Боб Хейс и видях всичко. Ще ви го кажа. Боб Хейс от гимназията „Томас Джеферсън“.

— Колко изстрела бяха? — попита един глас иззад камерата, като се опитваше да върне Хейс на въпроса.

— Три. Вървах по коридора навън, когато чух първия. Онзи долу си ядеше обяда и ме прати да донеса некви списания, дето ги били складирали там. Тъй че ги търсех и чух пукотевицата.

Хейс замълча — очевидно се наслаждаваше на вниманието.

— И? — каза някой.

— Веднага разбрах, че е от пушка. Тъй че отварям вратата, откъдето се разнася. Виждам ония пилешки кости върху картонена кутия, сякаш някой е обядвал там. После виждам оня тип, клекнал и насочил пушката през прозореца. Беше я подпрял на рамката за опора. И той се бе облегнал на некви кутии.

— Осуалд ли беше това?

— Тез момчета казаха, че така му било името. Аз не съм го питал — ухили се Хейс. Някой се изсмя. — Тръгвам към него и бум — той пак стреля. Чувам някой да вика навън. Изобщо не си помислям нищо, просто вървя към него. Прескачам онез кутии и се хвърлям връз него. Точно тогаз пушката пак гръмва, точно кат го удрям. Играл съм футбол и знам как да се оправям.

— Взехте ли му пушката?

Хейс отново се ухили.

— По дяволите, не, човече. Смачках го в рамката на прозореца. После се дръпнах назад, за да направя място и му фраснах един страничен. Той съвсем забрави за оназ пушка. Пак го фраснах и той изцъкли очи. Сдаде багажа, човече.

— В безсъзнание ли изпадна?

— Естествено. Аз се справям добре, приятел.

— После е пристигнала полицията.

— Да, щом оня тип излезе извън играта, погледнах през прозореца. Видях всички онез ченгета да гледат към мен. Махнах им и извиках да им кажа къде съм. Веднага се качиха.

— Видяхте ли, когато линкълнът на президента изчезна с пълна скорост?

— Изобщо не знаех, че е имало некъв си президент. Просто много движение, туй е всичко. Помислих си, че е некъв парад. За Деня на благодарността или нещо подобно, нали знаете. Дойдох тук, 'щото ме прати господин Айкън, нашият учител по физика.

Тълпата около Хейс не издаваше нито звук. Момчето беше роден актьор, гледаше право към камерата и играеше пред публиката. Човекът зад камерата попита:

— Разбирате, че може да сте предотвратили успешен опит за покушение срещу живота на...

— Да, това е удивително. Страхотно. Но нали знаете, аз си нямах никва представа. Дори не знаех, че е в града. Ако бях знаел, щях да

сляза да видя него и Джаки.

— Не сте ли видели Осуалд преди? Не сте ли разбрали, че има пушка и...

— Вижте, както казах, бях долу, за да донеса некви списания. Господин Айкън прави оня специален двудневен проект за допълнителното финансиране за курса ни по физика на колежанско равнище. Отнася се за нещата в онуй списание, „Синиър Сколастик“. Господин Айкън, той ми каза да дойда тук и да му го занеса за уроците следобед. Там имало нещо за, нали знаете, тоя, хм, сигнал от бъдещето и...

— Изстрелите — колко от тях го улучиха?

— Кого да улучат?

— Президента!

— По дяволите, не знам. Той първо стреля два пъти. Аз го фраснах точно преди третия.

Хейс се ухили и се огледа със сияещо лице. Цивилният детектив го дръпна за ръката.

— Струва ми се, че е достатъчно, Хейс — рече той, като използваше друга тактика. — По-късно ще има пресконференция.

— О, да — любезно отвърна момчето. За момента енергията му бе изчерпана. Все още беше парализиран от факта, че се бе оказал в центъра на вниманието. — Да, по-късно ще разкажа всичко.

Последваха още въпроси. Неясно раздвижване, когато полицията разчисти коридор за Хейс. Щракане на фотоапарати. Викове за освобождаване на пътя. Бръмчене на потеглилия мотоциклет. Трептящи образи на мъже в шлифери, разблъскващи тълпата с изкривени усти.

Гордън премигна и за миг му се стори, че губи равновесие. „Синиър Сколастик“. Стаята за забавления заплува в бледата светлина.

После Кронкайт отново говореше с онзи тънък глас. В болницата „Паркланд Мемориъл“ току-що завършила кратка пресконференция, докато показвали Хейс. Малкълм Килдъф, заместник-прессекретар на президента, описал раната. Един куршум попаднал в долната част на тила на Кенеди, излязъл от другата страна и оставил малък отвор. Входната рана била по-голяма и силно кървяла. На президента били преляти няколко литра кръв група 0 Rh (-), както и 300 mg хидрокортизон интравенозно. Отначало лекарите вкарали тръба, за да

прочистят дихателните му пътища. Това не помогнало. Главният лекар Майкъл Косгроув решил да извършат трахеотомия. Тя отнела пет минути. Млечен Рингеров разтвор — видоизменен физиологичен разтвор — бил вкаран в левия крак чрез катетър. Президентът започнал да диша свободно, макар все още да бил в кома. Разширените му очи били отворени и гледали право към светещата над него флуоресцентна лампа. През носа и зад трахеята му вкарали назогастрична сонда, за да прочистят евентуални източници на гадене в стомаха. В двете плеврални кухини поставили билатерални гръдни тръби, за да изсмучат увредената тъкан и да предотвратят колапс на белите дробове. Сърдечният пулс на президента бил слаб, но постоянен. Отначало се погрижили за изходната рана, тъй като Кенеди бил по гръб. После трима лекари го обърнали настрана. Входната рана зейнала, повече от два пъти по-голяма от изходната и се оказала основната причина за загуба на кръв. Била обработена без проблеми. Докато Килдъф говорел, президентът все още бил в травматологична зала № 1 на болницата „Паркланд“. Състоянието му изглеждало стабилно. Нямаło очевидни мозъчни увреждания. Десният му бял дроб бил натъртен. Дихателната му тръба била разкъсана. Ако се изключели усложнения, изглеждало, че ще оживее.

Госпожа Кенеди не била уцелена. Губернатор Конъли бил в критично състояние. Вицепрезидентът не бил ранен. Лекарите не могли да коментират броя на изстрелите. Било ясно обаче, че президентът е засегнат само от един куршум.

Тълпата около телевизора замърмори и се раздвижи. Усещането за светлина и притискаща жегă беше изчезнало. Предметите вече не се люлееха, като че ли ги гледаше под вода, която пречупва лъчите. Гордън си проби път през наблъсканите един до друг студенти. В главата му бръмчаха объркани мисли. Той отвори плъзгащата се стъклена врата към дървената веранда, излезе навън, без да мисли прескочи парапета и се озова на паркинга. Извади екипа си за тичане от багажника на шевролета и се преоблече в близката мъжка тоалетна. По шорти и обувки за тенис изглеждаше толкова млад, колкото и мнозина от студентите, които все още се тълпяха в стаята за забавления в очакване на новини. Гордън изпита почти приятно, леко

усещане за освободеност и енергичност. Не искаше да мисли повече в момента.

Той се затича по равния, влажен пясък. Духаше силен вятър и събаряше кичури черна коса над очите му. Тичаше с наведена глава и наблюдаваше ударите на краката си в земята. Когато петата му се блъсваше в пясъка, под нея се появяваше светъл кръг и избиваше вода. Плажът се втвърдяваше под всяка стъпка и се превръщаше в еднаква плочеста сивота зад гърба му. Над главата му с вой прелетя хеликоптер.

Гордън заобиколи града и през сърповидните заливчета се насочи на юг, докато не стигна до Наутилус стрийт. Пени проверяваше писмени работи. Той ѝ разказа новините. Тя искаше да включи радиото, да разбере повече, но Гордън не ѝ позволи. Пени неохотно излезе с него. Спуснаха се до плажа и поеха на юг. Никой от двамата им не говореше. Пени беше нервна, лицето ѝ бе мрачно. Морският бриз отвяваше хребетите на вълните и ги нагъваше като знамена от пяна. Гордън ги гледаше и си мислеше, че идват чак от другия край на Тихия океан, докарани от приливи и ветрове. Двамата бързо крачеха по плитчините. Когато приближаваха сушата, морският пясък отстъпваше под тях, краката им затъваха и те забавяха ход. Вълните прииждаха, по-бързо на върха, отколкото отдолу и гребените им пропадаха напред — кипяща енергия, идваща откъм Азия.

Пени го извика. Беше влязла навътре. Той я последва. Правеше го за пръв път, но това нямаше никакво значение. Те изплуваха зад вълните и останаха да чакат прииждането на следващата голяма. Тя се движеше величествено бавно. Тъмносинята линия се удебели и нарасна. Гордън я наблюдаваше и преценяваше къде ще се разбие. После се хвърли напред с бързи удари с ръце и крака. Пени го изпревари. Той усети, че нещо го издига нагоре и водата пред него пропадна. Разнесе се грохот и той се устреми напред все по-бързо. Размаха ръце и се наведе наляво. Пръски замъглиха очите му. Той премигна. После разсече повърхността на вълната и се заби в стена от вода, която се пенеше и кипеше към брега.

45.

1998 г.

Джон Ренфрю остана в лабораторията през цялата нощ. Агрегатът работеше и той категорично нямаше да го спре, докато не свършеше горивото. Ако го стореше, не можеше да е сигурен, че отново ще успее да го запали. По-добре беше да продължи и да види какво ще стане. За да не съжалява после.

Той сбърчи лице. Да види какво ще стане ли? Или е станало? Или би могло да стане? Човешкият език не бе подходящ за физика. Глаголът „съм“ не можеше да се склони така, че да отрази виещия се смисъл на времето. Езикът не можеше да се завърти на оста на физиката, не можеше да се приложи усукващ момент, който да накара парадоксите да се разтворят в подреден, безкрайно въртящ се цикъл.

Беше пуснал лаборантите да си вървят. У дома имаха нужда от тях. Навън, на „Котън“, нямаше никакви велосипеди, никакво движение. Семействата си бяха вкъщи, грижеха се за болните или бяха избягали в провинцията. През нощта бе започнал да усеща болката от дизентерията. Навярно от разяждащото вещество от облаците, предполагаше той. Пиеше бутилиран плодов сок и ядеше пакетирани храни от кафетерията. Беше тук от два дни, сам, без да спира, за да си отиде вкъщи да се преоблече. Светът, какъвто го познаваше, се разпадаше, това поне ясно можеше да се види през прозорците на лабораторията. От ранна сутрин в далечината се виеше мазен дим — очевидно никой не се опитваше да угаси пожара.

Той внимателно настрои апаратурата. Чук-чук. Чук-чук. Равнището на тахионовия шум оставаше постоянно. Предаваше новото съобщение за процеса с неврообвивката вече от дни, като от време на време излъчваше еднообразните координати на НД и ДК. От лондонския си кабинет Питърсън му беше продиктувал нови биологически изречения. Гласът му звучеше напрегнато и припряно. Съдържанието на съобщението, доколкото Ренфрю можеше да разбере,

обясняваше причината. Ако групата от Калифорния бе права, това нещо можеше да се разпространи по облаците с невероятна скорост.

Ренфрю търпеливо почукваше с Морзовия си ключ, като се надяваше, че фокусирането му е правилно. Беше толкова дяволски трудно да разбереш дали си насочил лъча. Една съвсем малка грешка водеше до грешно x , а оттук и до грешно t . Веднъж бяха успели — доказваше го банковият сейф на Питърсън. Но как да провери сега дали пулсиращите реотани не се забавят дори само с една микросекунда, или пък опасващите полета не отклоняват лъча дори само с един градус наляво? Можеше да вярва единствено на собствените си изчисления. Носеше се по течението в свят, в който t бе времето, чаят беше блудкав, x заместваше пространството, неизвестното, което се носеше във въздуха над него, един мимолетен модел.

Той рязко се отърси от мислите си. Лабораторният стол убиваше задника му. Сега там имаше по-малко тлъстина, сигурно бе отслабнал. Трябваше да добави още малко баласт, да.

Чук-чук-чук — ритмично напяваше Морзовият ключ. — Чук-чук.

Може би отслабването му обясняваше защо стаята се мърда и разтяга, докато я гледаше. За Бога, чувстваше се уморен. В душата му се надигаше изтощен гняв. Седеше тук и чук-чук-чукаше биологическите неща, координатите и всичко останало съвсем безлично и — вече бе сигурен в това — в края на краищата, съвсем безполезно. Страшно отегчително, така си беше. Той се протегна, прекъсна разпознавателната парола, която предаваше редовно и отново започна да я излъчва. Но този път прибави няколко свои собствени забележки за това как бе започнало всичко, за идеите на Маркъм, за безсърдечното копеле Питърсън и така нататък, чак до катастрофата и смъртта на Маркъм. Чувстваше се добре да предава всичко това, да чука думите на Морза, както ги мислеше. Разказваше историята с обикновени изречения, а не в сбития телеграфен стил, който бяха възприели, за да сгъстят биологическата информация. Усещането му доставяше истинско удоволствие, наистина. Цялата проклетата работа беше безсмислена, така или иначе лъчът се изливаше в някаква неподозирана космическа миша дупка, тъй че защо да не си достави това последно удоволствие? Чук-чук. Това е историята на живота ми,

приятел, написана върху главичка на топлийка. Чук-чук. В пустотата. Чук-чук.

Но след малко гневът го напусна и той спря. Раменете му увиснаха.

Екранът на осцилоскопа се развълнува и тахионовият шум се усили. Ренфрю се втренчи в него. Чук-чук. Той импулсивно изключи предавателния ключ. По дяволите миналото за малко. Той се загледа в хаоса от криви дъги и пресичащи се, танцуващи линии. За кратки периоди от време шумът се разтваряше в тези криволици на екрана. Сигнали, ясно. Някой друг също предаваше.

Постоянни потрепвания на вълнови форми, на равно разстояние едно от друго. Ренфрю ги записа.

ОПИТ ЗА КОНТАКТ ОТ 2349 С ТАХ

и отново неясен шум, който поглъщаше всичко.

Английски. Някой предаваше на английски. От 2349 г.? Навярно. Или може би с тахиони в диапазон от 234.9 киловолта. Или може би просто случайност.

Ренфрю отпи глътка от студеното кафе. Преди няколко дни си бе сварил цял термос и го беше забравил. Надяваше се, че водата не е заразена. Кафето нямаше мириса на кучешка козина, които си спомняше; по-скоро бе като опърлена почва. Той сви рамене и отпи, без повече да се замисля.

Попипа челото си. Пот. Треска. До него долетя странно, далечно мърморене. Гласове? Той отиде да погледне, изненадан от слабостта си, от спотайващата се болка в глезените и бедрата. Би трябвало да прави повече упражнения, автоматично си помисли той и после се засмя. Шумове от боричкане. Дали го бяха чули? Ренфрю погледна в коридора, но там нямаше никой. Само воят на вятъра. Както и скърцането на собствените му обувки по голия бетон.

Той се върна и погледна осцилоскопа. Гърлото му гореше. Опита се да мисли спокойно и ясно за онова, което преди толкова време беше казал Маркъм. Микровселените не бяха като черните дупки, не в смисъла, че цялата материя в тях е сгъстена до безкрайна плътност. Вместо това средната им плътност имаше приемлива стойност, макар и

по-висока от нашата. Бяха се образували в началните моменти от съществуването на вселената и бяха завинаги изолирани, живеейки своите микроживоти в нагънатата си геометрия. Новите уравнения на полето на Уикъм показаха, че те са там, между куповете от галактики. „Не можем ний да видим x и t — помисли си той, — откъснати от мен и теб.“ Сега пък го избиваше на поезия, достойна за новия брой на „Таймс“. За най-новия брой.

Изведнъж Ренфрю почувства замайване и седна. Материята се поглъщаше в мрежата на пространство-времето, на диференциалната геометрия. G по n . Тахионът можеше да излиза извън куповете като свободен феникс, чийто полет е определен от завъртулките и ченгелите на Маркъм и Уикъм. Ренфрю потръпна от плъзналия по тялото му хлад.

Нова група избухвания. Той ги записа в тефтерчето си. Дращещата писалка прекъсна изречението.

МИСЛ ПОДСИЛВА РЕЗОНАНСНАТА СТРУКТУРА ЧРЕЗ НАСТРОЙВАНЕ КЪМ СТРАНИЧЕН НОСИТЕЛ

и после вълните отново се загубваха в морето от шум.

Всичко това означаваше нещо за някого, но за кого? Къде? Кога?
И пак:

АМСК УЕДЛРУФ КСМДОПРДХТУ АС УТЕУ УЕХРТУ

Грешен език? Код от другата страна на галактиката, от другата страна на вселената? Тази апаратура осъществяваше моментална връзка с всякъде, с всякога. Разговор със звездите. Разговор със съгъстени същества в точица от пространството. Телеграмата от Андромеда щеше да пристигне за по-малко време, отколкото от Лондон. Тахионите минаваха през лабораторията, през Ренфрю, носеха съобщение. Можеха да успеят, само да имаха време...

Той поклати глава. Цялата форма и структура беше разядена от застъпващите се многобройни гласове, от хора на шумове. Всички приказваха едновременно и никой не можеше да чуе другия.

Вакуумните помпи кашляха. Тахиони с големина 10^{-13} см пронизваха цели вселени, минаваха през 10^{28} см охлаждаща се материя за по-малко време, отколкото бе необходимо на окото му, за да абсорбира някой фотон от бледата лабораторна светлина. Всички разстояния и времена се увиваха едно в друго, ексцентричности всмукваха материята на творението. Вълнуваха се събитийни хоризонти и светове се намотаваха в светове. В тази стая се разнасяха гласове, гласове, които крещяха...

Ренфрю се изправи и внезапно му се наложи да се вкопчи в осцилоскопа, за да не падне. Господи, треската. Тя го стискаше в ноктите си, прокарваше огнените си призрачни пръсти през мозъка му.

ОПИТ ЗА КОНТАКТ ОТ 2349. Вече всякаква надежда да се свърже с миналото беше напразна, осъзна той, премигвайки с очи. Стаята се залюля, после се изправи. Сега, когато Маркъм го нямаше, а Уикъм отсъстваше от дни, вече нямаше никаква надежда да разберат какво се бе случило. Тежката ръка на причинността щеше да победи. Успокоителният човешки свят от течащо време щеше да продължи, като Сфинкс, който не издава нито една от тайните си. Безкрайни върволици от дядовци щяха да изживеят живота си в безопасност от Ренфрю.

ОПИТ ЗА КОНТАКТ — отново трепна осцилоскопът.

Но ако не знае къде и кога са те, нямаше никаква надежда да отговори.

Здравейте, 2349-а. Здравейте там. Тук е 1998-а, и x и t , които си спомняте. Здравейте. ОПИТ ЗА КОНТАКТ.

Ренфрю се усмихна с мрачна ирония. Разнасяше се шепот и влагаше в индия сладки думи за утрешния ден. Там имаше някой. Някой носеше надежда.

В стаята беше студено. Ренфрю седеше сгушен сред уредите си, потеше се, гледаше взривовите от вълни. Бе като островитянин от Южното море, който наблюдава самолетите да чертаят величествените си линии по небето, неспособен да им извика. „Аз съм тук. Здравейте, 2349-а. Здравейте.“

Опитваше една модификация на сигналния корелатор, когато лампите изгаснаха. В лабораторията нахлу пълен мрак. Далечният агрегат тракаше и пухтеше в тишината.

Трябваше му доста време, за да намери опипом пътя навън, на светло. Беше мрачно, сиво пладне, но той не забеляза — бе му достатъчно да е навън.

Не можеше да чуе никакъв звук откъм Кеймбридж. Вятърът донасяше кисел дъх. Никакви птици. Никакви самолети.

Ренфрю тръгна на юг към Грантчестър. Погледна веднъж назад към ниския квадратен профил на „Кавендиш“ и на бледата светлина вдигна ръка за поздрав. Помисли си за микровселените, наслоени една в друга като ципи на луковица. Той вдигна глава и макар да му се виеше свят, се втренчи в облаците, някога толкова прекрасна гледка. Над тяхната обвивка бе галактиката, огромен рояк от цветни светлини, въртящи се величествено бавно сред вечната нощ. После сведе очи към изровения, стар път и почувства, че от раменете му се смъква огромна тежест. Вече толкова време миналото го беше парализирало. Бе го умъртвило за реалния свят наоколо. Сега Ренфрю разбра, без съмнение да знае как, че той е завинаги загубен. И вместо да се изпълни с отчаяние, физикът се усещаше щастлив и свободен.

Напред беше Марджъри и несъмнено се страхуваше да е сама. Той си спомни консервите ѝ върху безкомпромисно правите лавици и се усмихна. Щяха да ги изядат за известно време. Щяха да си приготвят набързо храна, както правеха преди да се родят децата. Скоро щеше да им се наложи да отидат в провинцията и да приберат Джони и Ники, разбира се.

Леко запъхтян, с прочистваща се глава, Ренфрю вървеше по пустия път. Като се замислеше, наистина имаше да прави много неща.

46.

28 октомври 1974 г.

Вървеше от хотела си по Кънектикът авеню. Приемът щял да е с шведска маса, пишеше в писмото, така че Гордън спа до единайсет. Отдавна беше научил, че за кратките пътувания на Изток бе най-добре да не се отпуска пред мита за часовите пояси и да се придържа към западния си режим. Така или иначе, това неизменно съответстваше на изискванията към посетителите от други градове, тъй като такива случаи бяха извинения за пикантни излишества в скъпи ресторанти, следвани от сериозни откровения над няколко чаши кафе („сега, след като сме далеч от службата, мога да говоря откровено“), а после от допълзвяване до леглото в късна нощ. Ставането в десет часа на следващата сутрин рядко му пречеше да стигне до ННФ или АЕЦ преди самите шефове, просто защото не закусваше.

Той мина през градския зоопарк — повече или по-малко му беше на път. Проследяваха го жълти кучешки очи, замислени за последствията в случай, че решетките ненадейно изчезнаха. Шимпанзета се люлееха като махало в безкрайния цикъл на тясната си вселена. Естественият свят тук бе свит в малко пространство сред далечни клаксони и надвиснали, квадратни профили на мрачни кафяви тухли. Гордън усещаше студената и влажна пълнота на вятъра, проправил си път нагоре от Потомак. Той приветстваше повея на сезоните, препинателни знаци в прекалено дългите изречения на месеците, истинско облекчение от калифорнийската монотонност.

За пръв път бе дошъл идвал тук с майка си и баща си. Сега онази туристическа орбита представляваше мъгляви спомени от ъгълчето на неговия предпубертет, онзи период от живота, който смяташе за златна възраст на всеки човек. Помнеше благоговението, което изпита пред гладкия бял блясък на паметника на Вашингтон и Белия дом. В продължение на години след това беше убеден, че когато в прогимназията пееха „Америка“ и повтаряха рефрена за алабастрови

величия, се подразбираха точно тези тържествени монументи. „Нашата страна всъщност започва от Вашингтон“ — бе казала майка му, без да забравя да допълни педагогичното „федерален окръг Колумбия“, така че синът ѝ никога да не го бърка с щата. И Гордън, влачен по предварително определения списък от исторически светини, видя какво има предвид тя. Зад френския облик на градския център лежеше селски парк, земя, която дъхаше на Джеферсън и обточени с дървета булеварди. Оттогава Вашингтон винаги си остана за него вход към огромна република, в която посеите никнеха под англосаксонско слънце. Там синеоки, русокоси хора караха жълти спортни коли, които оставяха зад себе си облаци прах, докато прелитаха от един провинциален панаир на друг, където жените печелеха награди за яagodови компоти, мъжете пиеха водниста бира и целуваха момичета, всички еднакво стремящи се да приличат на Дорис Дей. Беше гледал нагоре към „Духът на св. Луис“, които висеше като парализирана нощна пеперуда в Смитсъновия институт и се чудеше как един такъв град — „без нито един добър колеж“, беше изсумтяла майка му — може да размахва криле и да се издига толкова нависоко.

Гордън пъхна ръце в джобовете си, за да ги стопли и продължи да върви. Ъгълчетата на устата му весело се извиваха нагоре. Бе научил много за огромната страна извън Вашингтон, най-вече от Пени. Търканията помежду им се бяха изгладили след събитията от 1963 г. и двамата отново бяха открили онази настойчива химия, която отначало ги беше привлякла във взаимосвързаните им орбити, кръгове с център точно по средата между двамата. Нещото между тях не бе геометрична точка, а по-скоро малко слънце, разпалващо помежду им страст, която Гордън смяташе за по-дълбока от всичко, случило му се дотогава. Ожениха се в края на 1964 г. Баща ѝ, съвсем обикновеният Джак, настоя на голяма сватба, блестяща и пропита с шампанско. Пени носеше традиционната бяла рокля. Всеки път, когато някой го споменеше, тя дяволито свеждаше поглед. Онази зима беше дошла с него във Вашингтон на първото му голямо представяне пред ННФ с искане за негова собствена стипендия. Разговорите протекоха добре и Пени се влюби в Националната галерия, където ходеше всеки ден, за да гледа картините на Вермеер. Ядяха в рибни ресторанти, заедно със светила от ННФ и се разхождаха надолу от купола на Конгреса към паметника на Линкълн. Тогава не им пречеше студената, хапеща влага,

тя съответстваше на сценария. Струваше им се, че всичко съответства на всичко останало.

Гордън погледна адреса и откри, че му остава още една пресечка. Контрастите на Вашингтон винаги го бяха занимавали. Тази оживена улица имаше свое собствено достойнство, макар да я пресичаха потесни булеварди с малки магазинчета, разпадащи се къщи и ъглови бакалници. По праговете се облягаха чернокожи старци, чиито големи кафяви очи наблюдаваха поддържаната от данъците суетня. Гордън махна на един от тях и когато зави зад ъгъла, попадна в огромен двор. Той притежаваше суровия френски класически правителствен стил от 50-те години, с конични кипариси, застанали като часовои на категорично отсечените ъгли. Оформените храсти волю-неволю насочваха погледа към безпощадни перспективи.

Е, помисли си Гордън, грубовата и надута архитектура или не, това е положението. Той се наклони назад на пети, за да погледне сградата. Гранитна фасада водеше нагоре към ласкаво небе. Гордън извади ръце от джобовете и отметна кичурите от очите си. Косата му вече предателски оредяваше на темето, знаеше го, сигурен признак, че плешивостта на баща му ще открие далечния си отклик, когато самият той прехвърлеше четирийсетте.

По пътя си вътре отвори една след друга три стъклени врати. Пространствата между тях изглежда служеха като херметични камери, запазващи сухата топлина в сградата. Отпред имаше маси с луксозни ленени покривки. В центъра на застланото с килим фоайе — групички мъже в официални костюми. Гордън излезе от последната херметична камера и попадна в приглушеното бръмчене на разговорите. Плътни завеси поглъщаха звуците и придаваха на атмосферата погребална тържественост. Вляво — група секретарки. Една от тях се отдели и се приближи към него. Беше в дълга, кремава копринена дреха, която Гордън би приел за вечерна рокля, ако не бе едва пладне. Попита го за името му. Той бавно ѝ отговори.

— А — отвърна тя, с разширени очи и отиде до една от масите. Върна се с табелка, не обичайната пластмаса, а здрава дървена рамка с твърд бял картон, на който с калиграфски букви беше написано името му. Момичето му я закачи. — Искаме гостите ни да изглеждат превъзходно днес — с разсеяна загриженост каза тя и изтупа въображаема пращинка от ръкава на сакото му. Гордън се разтопи от

вниманието и ѝ прости за опитното лустро. Във фоайето прииждаха още мъже, всички в костюми, повечето от които в характерния бюрократски черен цвят. Секретарките ги посрещаха с дъжд от табелки — пластмасови, забеляза той, — номера на местата и пропуски. В един от ъглите някаква жена, която изглежда им бе началник, помагаше на слаб, белокос мъж да свали огромното си, тежко палто. Движенията му бяха деликатни и неуверени и Гордън разпозна в него Джулс Чардамън, ядреният физик, открил някаква частица и получил за този си труд Нобелова награда. „Смятах го за починал“ — помисли си той.

— Гордън! Снощи се опитвах да се свържа с теб — извика един оживен глас зад него.

Той се обърна, поколеба се и стисна ръката на Сол Шрифър.

— Пристигнах късно и излязох да се поразходя.

— В този град?

— Изглеждаше безопасен.

Сол поклати глава.

— Може би не нападат мечтатели.

— Навярно не изглеждам достатъчно преуспяващ. Сол блесна с известната си в цялата страна усмивка.

— Не, изглеждаш страхотно. Хей, как е жената? С теб ли е?

— А, добре е. Отиде на гости при родителите си, нали знаеш, да им покаже децата. Обаче самолетът ѝ тръгва насам тази сутрин. — Той хвърли поглед към часовника си. — Скоро би трябвало да е тук.

— Хей, страхотно, ще се радвам да я видя отново. Какво ще кажеш да вечеряме заедно?

— Съжалявам, имаме други планове. — Гордън осъзна, че го е казал прекалено припряно и добави: — Може би утре. Колко време ще останеш тук?

— Трябва да тръгвам за Ню Йорк по обяд. Ще се видим следващия път, когато дойда на крайбрежието.

— Чудесно.

Сол несъзнателно присви устни, сякаш обмисляше как да започне следващото изречение.

— Нали знаеш, онези части от старите съобщения, които запази за себе си...

Гордън му отвърна с безизразно лице:

— Само имена, това е всичко. За пред публиката казвам, че са били заглушени от шума. Кое то отчасти е вярно.

— Да. — Сол се загледа в лицето му. — Виж, след цялото това време ми се струва... виж, това ще хвърли наистина интересна допълнителна светлина върху целия въпрос.

— Не. Стига, Сол, вече сме обсъждали тези неща.

— Изминали са години. Не мога да разбера...

— Не съм сигурен, че имената са правилни. Една буква тук, друга там — ето че имаш грешни имена и хора.

— Но виж...

— Забрави го. Никога няма да публикувам частите, в които не съм сигурен. — Гордън се усмихна, за да смекчи думите си. Имаше и други причини, но не искаше да навлиза в тях.

Сол добродушно сви рамене и докосна новоотгледаните си мустаци.

— Добре, добре. Просто си помислих, че бих могъл да опитам да те хвана в добро настроение. Как вървят експериментите?

— Все още си играем с чувствителността. Знаеш как е.

— Получавате ли някакви сигнали?

— Не мога да кажа. Шумът е невероятен.

Сол се намръщи.

— Там би трябвало да има нещо.

— О, има.

— Не, искам да кажа, освен онова, което получи през '67 г. Мога да се обзаложа, че си беше чисто съобщение. Но не на код или език, който ни е известен.

— Вселената е доста голяма.

— Смяташ ли, че са били отдалече?

— Виж, имам само предположения. Но сигналът беше силен и точно насочен. Бяхме в състояние да докажем, че фактът, че продължи три дни и после прекъсна, се дължи на това, че Земята е пресякла някакъв тахионов лъч. Бих казал, че ние просто сме попаднали на пътя на нечия чужда комуникационна мрежа.

— Хм-м. — Сол се замисли над думите му. — Нали знаеш, само да можехме да сме сигурни, че онези съобщения, които не успяхме да разшифроваме, не са от земен предавател от далечното бъдеще...

Гордън се ухили. Сол вече беше едно от най-големите имена в науката, поне от гледна точка на масовата публика. Научно-популярните му публикации бяха в списъка на бестселърите, телевизионните му поредици се излъчваха в най-гледаното време.

— Искаш да кажеш, че бихме получили доказателство за съществуването на извънземна цивилизация — довърши вместо него Гордън.

— Естествено. Струва си да опитаме, нали?

— Може би.

Големите бронзови врати в края на фойето се отвориха. Тълпата се затътри към залата, където щеше да е приемът. Гордън бе забелязал, че групите хора обикновено се движат сякаш в процес на бавна дифузия и тази тълпа не правеше изключение. Познаваше мнозина от гостите: Чет Манахън, специалист по методиката на твърдото агрегатно състояние, който винаги носеше жилетка с подходяща вратовръзка, знаеше пет езика и само пет минути след началото на запознанството се уверяваше, че и ти си го разбрал; Луиза Шварц, която противно на името си имаше блестящо бяла кожа и ум, каталогизиращ всичко в астрофизиката, включително повечето от нецензурните клюки; Джордж Маклин, червенолик и шумен, с мускулести рамене, който провеждаше експерименти, изследващи детайлите на инерцията в течен хелий; Дъглас Кар, цар на тълпите от студенти, който публикуваше по две статии месечно върху структурата на отделните твърди тела, което му даваше възможност да води лекции в слънчеви летни училища из Средиземноморието; Брайън Нантс, с неговата невероятна взривоопасна енергия, която в статиите му се превръщаше в изкусни, лаконични уравнения, лишени от коментари или спорове със съвременниците му, придружени от категорично презрително резюме; и още много други. Някои беше срещал случайно по конференции, с други бе водил разгорещени спорове на заседанията на АФД^[1]. Повечето от останалите бяха просто мъгляви лица, които свързваше само с инициалите им под интересни статии. Беше ги срещал на сандвичи и бира преди да изнесе някой семинар или ги бе виждал да получават любезни аплодисменти след като са измърморили в микрофона предизвикателния си доклад на някое събрание. Сол се загуби сред тази тълпа по средата на разказа за плана си за търсене на извънземни с помощта на сигналите в тахионовия спектър. Гордън

можел да направи тези наблюдения, нали, а Сол да се заеме с данните и да види какво означават.

Гордън се откопчи, като остави една скоростно разговаряща група специалисти по частиците да се вклини между него и Сол. Шведската маса беше пред него. Както бе типично за тях, учените не си губеха времето да се колебаят пред масата на самообслужване. Гордън си сложи говеждо върху хляб и се отдръпна с приличен сандвич. Когато го захапа, вкусът на хрян прочисти синусите му и напълни очите му със сълзи. Пуншът беше превъзходна смесица от шампанско и горчив портокалов сок.

Сега Шрифър беше заобиколен от полумесец одобрителни лица. Странно как напоследък известността завладяваше науката — появяването в шоуто на Джони Карсън даваше по-добри резултати в ННФ, отколкото публикуването на блестяща поредица от статии във „Физикъл Ривю“.

И все пак, в края на краищата всичко зависеше от вниманието на медиите, помисли си Гордън. В края на пресконференцията на Рамси и Хъсинджър той бе почувствал как притискащата горещина протича през него и се излива във въздуха. После, когато на 22 ноември гледаше Кронкайт мрачно да говори пред камерата, беше изпитал същото усещане. Това ли бе белегът за действително неизбежен парадокс? В онзи момент ли бъдещето се беше променило радикално? Нямаше начин да разбере, поне засега. Бе размишлявал над доклади за атмосферни феномени, за засичане на космически излъчвания, за радиошумове и променливи стойности на звездната светлина — и не откри нищо. Все още не бяха измислени уреди за измерване на ефекта. Гордън обаче чувстваше, че има субективно възприятие за момента, когато това се бе случило. Навярно защото беше прекалено близо до центъра на парадокса. Или защото вече бе предразположен, както би се изразила Пени, тоест, настроен да го усети? Може би никога нямаше да разбере.

Едно от минаващите покрай него лица му кимна.

— Какъв ден — официално каза Айзък Лейкин и продължи нататък. Гордън кимна. Забележката беше подходящо двусмислена. Лейкин бе станал директор в ННФ и ръководеше изследванията върху ядрения магнитен резонанс. Спорната област на Гордън, засичането на тахиони, се отнасяше към ресора на друг. Сега Лейкин беше известен

най-вече със съавторството си в публикуваната във „Физикъл Ривю Летърс“ статия за „спонтанния резонанс“. Прехвърлената върху него слава го издигна до сегашния му пост — той бе от хората, които винаги изплуваха на повърхността.

Другият съавтор, Купър, също се справяше прилично. След като махна ефектите на спонтанен резонанс, докторската му дисертация беше минала гладко през комисията. Той с очевидно облекчение замина за Пенсилвания и там проучванията му върху спина на електроните му донесе университетско място. Сега безопасно работеше върху различни III-V съединения, за да определи транспортния им коефициент. Гордън го срещаше по конференции и понякога изпиваха заедно по чашка, съпътствана от предпазлив разговор.

Той подочу клюки за възстановяването на идеята за космическия кораб „Орион“ и за нови разработки на Дайсън. После, докато си взимаше втори сандвич и разговаряше с някакъв репортер, към него се приближи един специалист по физика на частиците. Искаше да обсъдят план за нов ускорител, който да е в състояние да произвежда поток от тахиони. Необходима била огромна енергия. Гордън любезно го слушаше. Когато на лицето му започваше да се изписва издайническа скептична усмивка, той насилваше устните си да се отпуснат в изражение на професорска замисленост. Специалистите по високоенергийна физика се опитваха да създадат тахиони, но повечето външни наблюдатели смятаха, че усилията им са преждевременни. Имаше нужда от по-съвършена теория. Гордън беше председателствал няколко конференции по въпроса и вече бе обръгнал относно новите предложения, които изискваха много пари. Физиците, които се занимаваха с частиците, бяха пристрастени към огромните си ускорители. Онзи, който разполагаше за работата си единствено с чук, разбираше, че всеки нов проблем се нуждае от гвоздей.

Гордън кимаше, гледаше умно, отпиваше от шампанското си и почти не говореше. Макар доказателствата за тахионите вече да бяха предостатъчни, те не се вписваха в стандартната текуща програма по физика. Бяха нещо повече от просто нов вид частици. Не можеха да се поставят на лавицата наред с мезоните, хипероните и каоните. С инстинкта на счетоводители, преди това тези физици бяха разложили света на удобна зоология. Другите, по-простите частици имаха само

незначителни разлики. Те се вписваха във вселената като камъчета в чувал — запълваха го, но не променяха материята му. Тахионите бяха нещо друго. Те правеха възможни нови теории, със самото си съществуване разчистваха праха от космическите въпроси. В момента се работеше върху изводите.

Освен това обаче, стоеше въпросът за самите съобщения. Те бяха прекъснали през 1963 г., преди Цинс да успее да получи достатъчно стабилни потвърждения. Някои физици ги смятаха за истински. Други, винаги предпазливи към такива спорадично проявяващи се явления, мислеха, че трябва да са някаква случайна грешка. Ситуацията много напомняше засичането на гравитационните вълни през 1969 г. от Джо Уебър. По-късните експерименти от други учени не бяха довели до откриването на вълни. Значеше ли това, че Уебър греши или че вълните идват на случайни приливи? Можеха да изминат десетилетия, преди новият прилив окончателно да реши въпроса. Гордън беше разговарял с Уебър и му се стори, че жилавият, среброкос експериментатор приема цялата история като някаква неизбежна комедия. В науката обикновено не можеш да промениш мнението на опонентите си, бе казал той, трябва просто да ги надживееш. За Уебър имаше надежда, но Гордън чувстваше, че собственият му случай ще остане завинаги недоказуем.

Новата теория на Танинджър определено посочваше пътя. Танинджър беше включил тахионите в общата теория на относителността по изключително оригинален начин. Старият въпрос на квантовата механика за това кой е наблюдателят най-после бе решен. Тахионите бяха нов вид вълнов феномен и предизвикваните от тях парадокси и причинно-следствените вълни, колебаещи се между минало и бъдеще, представляваха нов дял от физиката. Същността на парадокса беше вероятността от взаимноизключващи се резултати и картината на причинно-следствената верига на Танинджър приличаше на онази на квантовомеханичните вълни. Разликата се състоеше в интерпретацията на експеримента. В картината на Танинджър един вид вълнова функция, напомняща на старата квантова функция, даваше различни резултати от веригата на парадокса. Но новата вълнова функция не описваше вероятности — тя говореше за различни вселени. Когато се оформеше верига, вселената се разцепваше на две нови вселени. Ако веригата бе от простия тип, характеризирани от

шегата с убийството на дядото, в резултат се получаваше една вселена, в която дядото живееше, а внукът изчезваше. Внукът се появяваше отново във втора вселена, след като беше пътувал назад във времето и бе минал през години, завинаги променени от постъпката му. Никой в двете вселени не смяташе, че светът е парадоксален.

Всичко това произтичаше от използването на тахионите за предизвикване на времева верига от типа на неподвижната вълна. Без тахионите нямаше разцепване на различни вселени. Така бъдещият свят, който беше пратил на Гордън съобщенията, бе изчезнал, недостижим. Бяха се разделили някъде през есента на 1963 г., Гордън беше сигурен. Някакво събитие бе направило експеримента на Ренфрю невъзможен или излишен. Това можеше да е пресконференцията на Рамси и Хъсинджър, оставянето на съобщението в депозитния сейф или историята с Кенеди. Едно от тях, да. Но кое?

Той се движеше сред тълпата, поздравяваше приятели, оставяше мислите си да се носят. Спомни си, че едно човешко същество, което яде и се движи едновременно, произвежда 200 вата телесна топлина. Това помещение задържаше по-голямата част от нея и покриваше челото му с капчици пот. Адамовата му ябълка опъваше възела на вратовръзката му.

— Гордън! — повика го един звънлив глас над бръмченето на разговорите. Той се обърна. Марша си пробиваше път през тълпата към него. Гордън се наведе и я целуна. Тя с увлечение обясняваше за някаква случка през нощта, като се обръщаше, за да поздравява познатите си. Разказа му за навалищата, прииждаща в града след пристигането на автобуса ѝ от Ла Гуардия, като вдигаше вежди, за да подчертае някоя дума и описваше катастрофите с резки движения на ръцете си. Перспективата за няколко дни свобода от децата я изпълваше с маниакална радост, която се предаде и на Гордън. Той разбра, че с напредването на този разгорещен, блестящ прием е станал мрачен, а Марша само за миг беше подобрила настроението му. Това нейно качество, да придава жизненост на всичко, Гордън си спомняше най-добре, когато беше далеч от нея.

— О, Господи, там е онзи Лейкин — каза тя и обели очи в пародия на паника. — Хайде да се дръпнем в обратната посока, не искам да започвам с него. Съпружеска лоялност.

Тя го дръпна към салатата от скариди, която той бе подминал, навярно инстинктивно следвайки генетично заложената в него диетична аксиома. Марша подбра по пътя неколцина от приятелите им — за да си построяла защитна бариера срещу Лейкин, каза тя. Всичко това ставаше с комично преиграване, което караше мрачните лица да се подсмивват. Намери ги някакъв келнер и им поднесе чаши с шампанско.

— Хм-м, обзалагам се, че това не е като другото в купата — рече Марша, като отпи и одобрително сви устни. Келнерът се поколеба, после се съгласи.

— Председателят нареди да донеса от частните запаси — и после изчезна, страхувайки се, че е казал прекалено много. Гордън забеляза, че Марша като магнит привлича приятели от всички ъгълчета на голямата зала, които се събираха около тях. Появи се Кароуей и се здрависа с усмихнато лице. Гордън се наслаждаваше на безкрайната ѝ енергия. Никога не можеше да се отпусне така с Пени, спомни си той, и може би това трябваше да му подсказже нещо още от самото начало. През зимата на 1968 г., наред последната си голяма препирня, заедно с Пени отново бяха дошли във Вашингтон. Градът беше скрит в мъгла, която се издигаше от променливите течения на Потомак. Тогава бе избягвал вечери с физици, спомни си той, най-вече защото Пени ги намираше за отегчителни, а и той не можеше да предвиди кога тя ще започне някой от своите политически спорове или още по-лошо, ще изпадне в надутото мълчание. Имаше неща, за които безгласно се бяха разбрали да не разговарят, неща, които с времето се увеличаваха. Всеки имаше за какво да се заяжда — „ти си колекционер на несправедливости“, беше го обвинила веднъж Пени, но добрите периоди между лошите своенравно бяха започнали да излъчват освободена енергия. Между 1967 и 1968 г. настроението му се колебаеше и той не приемаше просмуканите от фройдизъм съвети на Пени, макар да не намираше и алтернатива. „Не си ли малко прекалено враждебно настроен към психоанализата?“ — каза му веднъж тя и Гордън разбра, че е така; той почувства, че дрънкащият като машина език е измама, капан. Психологията се беше моделирала по образа на сериозните науки, по блестящия пример на физиката. Но бе взела за пример стария часовников механизъм на Нютон. За съвременната физика не съществуваше свят, независим от наблюдателя, не

съществуваше непокътнат механизъм, нямаше начин да се опише дадена система, без да се включи в него. Интуицията му подсказваше, че такъв външен анализ не е в състояние да улови причината за търканията помежду им. И така, през оставащите дни на 1968 г. ядрото на личността му се разцепи, а една година по-късно се запозна с Марша Гоулд от Бронкс, Марша, дребна и смугла, и се беше изпълнила някаква неизбежна парадигма. Като си припомняше сега събитията и ги виждаше запечатани в кехлибар, той се усмихваше на Марша, която преливаше от жизненост до него.

Западните прозорци на продълговатата зала пропускаха светлина с цвят на потъмнял месинг. Пристигаха светила от институциите, финансиращи научните изследвания, както обикновено закъснели. Гордън кимаше, здрависваше се, разменяше обичайните незначителни реплики. В кръга на Марша се включи Рамси, който пушеше тънка пура. Гордън го поздрави със заговорническо намигане. После някакво лице каза:

— Искah да се запозная с вас, макар да се страхувам, че подхождам прекалено директно. — Гордън незаинтересовано се усмихна, потънал в собствените си спомени и после забеляза табелката, на която младият мъж саморъчно беше написал „Грегъри Маркъм“. Той замръзна, с увиснала във въздуха ръка. Заобикалящото го бърбрене заглъхна и Гордън ясно усети туптенето на сърцето си. Той глуповато каза:

— Хм, разбирам.

— Защитих дисертация по плазмена физика, но прочетох статиите на Танинджър и вашите, разбира се, и, хм, мисля си, че точно там е истинската физика. Искam да кажа, че има много последствия, свързани с космоса, не смятате ли? Струва ми се... — и Маркъм, който всъщност бе само десет години по-млад от него, се отвлече, нахвърляйки идеите си относно работата на Танинджър. Имаше някои интересни хрумвания за нелинейните решения, идеи, които Гордън не беше чувал преди. Въпреки шока, той откри, че следи с интерес специализираните обяснения. Можеше веднага да каже, че Маркъм имаше правилно усещане за проблема. Танинджър бе използвал новата математика на външните диференциални форми, което беше направило идеите му трудно усвоими за по-старото поколение физици, но за Маркъм това не представляваше проблем, не го спъваха старите,

отдавна приети символи. Принципните изображения изникваха в ума му, парадоксални криви се спускаха с еклиптична логика до равнината на физическата реалност, която Маркъм беше овладял до съвършенство. Гордън откри, че се е развълнувал; копнееше да намери място, където да седне и да нахвърля своите собствени идеи, да остави математическите символи да говорят вместо него. Но тогава се приближи някакъв прислужник с бели ръкавици и с почиттелно, но твърдо кимване ги прекъсна:

— Доктор Бърнстейн, госпожо Бърнстейн, присъствието ви е необходимо незабавно. — Маркъм сви рамене, криво се усмихна и сякаш само след миг изчезна сред тълпата. Гордън се овладя и хвана Марша за ръка. Прислужникът вървеше пред тях и им проправяше път. На Гордън му се искаше да извика Маркъм, да го намери, да го покани на вечеря същата вечер, да не го оставя да се изплъзне. Но нещо го накара да се сдържи. Той се зачуди дали не е същото, което движеше парадоксите — но не, разрывът бе станал през 1963 г., разбира се, да. Този Маркъм не беше човекът, който щеше да изчислява и убеждава в далечния Кеймбридж. Маркъм, който току-що бе видял, нямаше да загине в самолетна катастрофа. Бъдещето щеше да е различно.

Гордън вървеше вдървено и на лицето му се беше изписало озадачено изражение.

Запознаха се с министъра на здравеопазването, образованието и социалното осигуряване, мъж със заострен нос и стисната, нацупена уста — комбинацията от двете неща напомняше на възкликателен знак. Прислужникът ги въведе в малък частен асансьор, където застанаха неудобно близо един до друг — „в собствените си гранични пространства“, разсеяно забеляза Гордън — и министърът от време на време пускаше по някое кратко изречение, оформено с лустрото на писател. Гордън си спомни, че назначаването на това конкретно правителство беше изключително политическо. Вратата на асансьора се отвори и откри пред погледа им тесен коридор, натъпкан с неподвижни хора. Неколцина мъже им хвърлиха критичен поглед и после очите им отново станаха неутрални, главите им рутинно, се обърнаха в предишната си посока. Служба за сигурност, предположи Гордън. Министърът ги поведе през тесния коридор в по-голяма стая. Наоколо се засуети някаква дребна жена, облечена като за опера. Приличаше на онези, които обикновено вдигат ръце към перлените си

нанизали и си поемат дълбоко дъх, преди да заговорят. Докато Гордън си мислеше това, тя постъпи точно по този начин и каза:

— Аудиторията вече е пълна, изобщо не сме смятали, че ще има толкова много народ в толкова ранен час. Струва ми се, господин министър, че няма никакъв смисъл да стоим тук, когато почти всички вече са навън.

Министърът тръгна напред. Марша сложи ръка върху рамото на Гордън и се пресегна.

— Вратовръзката ти е прекалено стегната. Като че ли се опитваш да се удушиш. — Сръчните ѝ пръсти разхлабиха възела. От съсредоточаването зъбите ѝ се впиха в долната ѝ устна, докато червената плът под гладкия пласт червило не побеля. Гордън си спомни начина, по който побеляваше пясъкът под краката му, докато тичаше.

— Хайде. Хайде — настоя дамата с перлите. Те тръгнаха през отворилия се в неподвижната тълпа коридор и ненадейно се оказаха на сцената. Наоколо се суетяха осветени от прожектори фигури. Заскърцаха столове. Друг прислужник в абсурдните бели ръкавици пое ръката на Марша и изведе двамата им под ослепителния блясък. Там имаше три реда столове, повечето вече заети. Марша беше в отсрещния край на първия ред, а Гордън до нея. Прислужникът се увери, че тя се е настанила благополучно. Гордън също седна. Прислужникът се изпари. Марша носеше модерна къса рокля. Усилията ѝ да я смъкне под извивката на коленете си привлякоха вниманието му. Той се изпълни с приятно чувство за собственост — скритата от публиката прелестна извивка на бедрото ѝ бе негова, можеше да е негова на цената на безмълвен жест довечера.

Гордън присви очи, за да може да вижда под пороя от светлина. В полупространството зад естрадата плуваше извиващо се море от лица. Те шумоляха в очакване — не на него, той знаеше, — а вляво в циклопски унес телевизионна камера се беше втренчила в празната катедра. Звукооператор проверяваше микрофоните.

Гордън огледа лицата, които можеше да види. Дали Маркъм бе тук? Той потърси съответната комбинация от черти и остана поразен колко си приличаха повечето хора, въпреки показната си индивидуалност и все пак колко бързо очите можеха да обхванат сходствата, за да различат дребните подробности, отделящи познатия

от непознатия. Някой привлече вниманието му. Той напрегна поглед в блясъка. Не, не беше Шрифър. Гордън развеселено се зачуди какво ли би си помислил Сол, ако знаеше, че Маркъм навярно е само на няколко метра от него — непозната връзка със загубения свят от съобщенията. Сега вече Гордън никога нямаше да разкрие онези далечни имена. Това щеше да обърка нещата и нямаше да докаже нищо.

Не само запазването на имената в тайна го бе накарало да забави публикуването на пълните данни. Повечето от онова, което беше смятал за шум в по-старите си експерименти, всъщност бяха неподдаващи се на разшифроване сигнали. Онези съобщения се движеха назад във времето от някакво неизвестно бъдеще. Настоящата доста ниска плътност на материята във вселената едва им позволяваше да проникнат през нея. Но когато пътуваха назад, онова, което за хората бе разширяваща се вселена, тахионите възприемаха като свиваща се. Галактиките се приближаваха една към друга. Тази поплътна материя абсорбираше тахионите по-добре. Когато тръгваха обратно към онова, което за тях беше свиваща се вселена, се абсорбираше по-голям брой тахиони. Накрая, в последния момент преди да се свие до размерите на точка, вселената абсорбираше всички тахиони от всички точки в собственото ѝ бъдеще. Измерванията на Гордън на допълнения назад във времето тахионов поток показваха, че абсорбираната от тахионите енергия е достатъчна, за да нагорещи свилата се маса. Тази енергия поддържаше разширяването на вселената. Така за човешките очи вселената експлодираше от една точка поради онова, което щеше да стане, а не което вече бе станало. Начало и край се преплитаха. Змията изяждаше опашката си.

Гордън искаше да е абсолютно сигурен, преди да съобщи за потока и заключенията си. Той беше уверен, че няма да бъдат приети добре.

Светът не искаше парадокси. Хората просто избягваха да си припомнят, че големите движения на времето са причинно-следствени вериги, които не биха могли да възприемат. Поне една част от научната съпротива срещу съобщенията се основаваше точно на този обикновен факт, той бе сигурен. Животните бяха еволюирали по такъв начин, че механизмите на природата им се струваха прости — това беше характерна черта на оцеляването. Законите бяха оформили човека, а не

обратното. Мозъчната кора не харесваше вселена, която по принцип се движи и напред, и назад.

Затова нямаше да разводни въпроса с няколко неточни имена, не и заради славата на Шрифър. Навярно щеше да каже на Маркъм, точно когато младият учен неизбежно публикуваше слабите сигнали от Епсилон Еридиани, на разстояние от единайсет светлинни години, които щеше да засече. Това бяха гласове от неизвестното бъдеще, съобщаващи подробности за ремонт на кораби. Тук нямаше никакви парадокси. Освен ако, разбира се, информацията не попречеше на скока към създаване на ракети, ако с някакво извиване в противоположната посока не спреше предстоящото изграждане на космическа станция. Това винаги беше възможно, предполагаше Гордън. Тогава вселената отново щеше да се разцепи. Реката щеше да се раздвои. Но когато всичко това се разбере и завъртулките на Танинджър задълбаеха по-навътре в загадката, те навярно щяха да научат дали парадоксите изобщо би трябвало да се избягват. В края на краищата, те не нанасяха действителни щети. Все едно зад огледалото да имаш неясен двойник, абсолютно еднакъв, с изключение на това, че е левак. А природата на тахионите така или иначе правеше случайните парадокси малко вероятни. Космически кораб щеше да докладва на своята Земя с помощта на насочени лъчи. Никакви опасващи полета нямаше случайно да засекат днешната Земя по нейното спираловидно въртене в пространството, да пресекат гавота ѝ около галактиката.

В полезрението му попадна Рамси и го върна в ярко осветената действителност. Рамси издиха с ръка дима и тънката пура се изви като умиращо насекомо. Биологът беше нервен. Изведнъж загърмя музика. „Привет на Шефа.“ Всички на естрадата се изправиха, въпреки факта, че човекът, който влезе отдясно, като се усмихваше и небрежно махаше с ръка, бе държавен служител. Президент Скрантън стисна ръката на министъра със средно подчертана топлота и поздрави останалите на сцената с отправена към всички усмивка. Противно на самия себе си, Гордън изпита известен интерес. Президентът се движеше със спокойна увереност, прие овациите и накрая седна до министъра. Скрантън беше дискредитирал Робърт Кенеди, като заплете намръщения по-малък брат в някаква бъркотия с телеграми в Демократическата партия и после с използването на разузнаването и ФБР срещу републиканците. Навремето Гордън бе сметнал

обвиненията за невероятни, особено след като Голдуотър беше открил първите намеци. Но в ретроспекция бе добре да се освободи от идеята за династията Кенеди и наред с нея за имперското президентство.

Сега министърът бе застанал на катедрата, отправяше механичните уводни думи и се плъзгаше в задължителните превъзнасяния на администрацията. Гордън се наведе към Марша и прошепна:

— За Бога, не съм си подготвил реч.

— Разкажи им за бъдещето, Горди — весело му отвърна тя.

— Сега онова бъдеще е само сън — изръмжа Гордън.

— Слаба е онази памет, която работи само назад — лаконично отговори Марша.

Гордън ѝ се усмихна. Тя цитираше нещо, което беше чела на децата, ред от огледалната сцена с течащото в обратната посока време, момента с Бялата царица. Гордън поклати глава и се отпусна назад.

Министърът завърши предварително подготвената си реч и даде думата на президента под солиден рунд ръкопляскания. Скрантън извика Рамси и Хъсинджър. Двамата мъже несръчно излязоха напред, като се пречкаха един на друг. Президентът им подаде двете грамоти сред взрив от аплодисменти. Рамси погледна своята и после я размени с тази на Хъсинджър, което предизвика смях сред публиката. Последва любезно потупване с ръце, докато се връщаха на местата си. Министърът излезе напред, прехвърляйки листовете си и подаде някои от тях на президента. Следващата награда беше за някакви постижения в генетиката, за които Гордън никога не бе чувал. Получи я едра немкиня, която нареди пред себе си на катедрата няколко страници и се обърна към публиката, очевидно подготвила се за пространен разказ за работата си. Скрантън хвърли кос поглед към министъра и после се върна на мястото си. Беше присъствал на такива неща и преди.

Гордън се опита да се съсредоточи върху думите на жената, но загуби интерес, когато тя започна да отдава заслуженото на други учени в нейната област, които за съжаление нямали честта да присъстват днес в такава величествена обстановка.

Гордън се замисли над въпроса какво да каже. Никога повече нямаше да види президента, никога нямаше да се срещне с толкова влиятелна личност като министъра. Навярно, ако се опиташе да обясни

донякъде какво означаваше всичко това... Очите му блуждаеха из публиката.

Внезапно изпита усещане, че времето е тук, не като връзка между събития, а като „нещо“. Какво типично човешко успокоение бе да възприема времето като неизменно, като бreme, от което не можеш да избягаш. Като вярваше в това, човек можеше да се откаже да плува срещу течението от секунди и просто да се носи, да престане да се блъска в плоското лице на времето като насекомо в цвят от светлина. Само ако...

Той погледна към Рамси, който четеше грамотата си, забравил за бръщолевенията на генетичката и си спомни за пенещите се вълни в Ла Хола, прииждащи чак от Азия, за да се разбият в голата нова земя. Без да знае защо, Гордън поклати глава и хвана ръката на Марша. Топъл натиск.

Той си помисли за имената пред него, в онова отклонено бъдеще, за това кой се беше опитвал да прати сигнали в отдалечаващия се мрак на историята и да я напише наново. Трябваше смелост, за да пращаш надежди-светулки през тъмните, фосфоресциращи простори на безкрайното всепоглъщащо кадифе. И на тях щеше да им трябва смелост; бедствието, за което говореха, можеше да обхване света.

Отделни любезни ръкопляскания. Президентът даде на яката жена нейната грамота — чекът щеше да дойде по-късно, Гордън знаеше — и тя седна на мястото си. После Скрантън погледна през бифокалните си очила и с ръбестите си пенсилвански гласни започна да чете грамотата на Гордън Бърнстейн.

— ... за изследвания в областта на ядрения магнитен резонанс, довели до сензационно нов ефект...

Гордън си помисли, че Айнщайн е спечелил Нобелова награда за фотоелектрическия ефект, смятан за достатъчно безопасен до 1921 г., а не заради все още оспорваната теория на относителността. Присъединяваше се към добра компания.

— ... който, в поредица от експерименти през 1963 и 1964 г., доказва, че може да се обясни единствено със съществуването на нов вид частица. Тази странна частица, тах... тах...

Президентът се запъна с произнасянето на думата. Сред публиката се разнесе любезен смях. Нещо бодна паметта на Гордън и той огледа тъмните лица. Онзи смях. Някой, когото познаваше?

— ... тахионът е в състояние да се движи по-бързо от светлината. Този факт означава...

Стегнатият кок, вдигнатата, почти енергична брадичка. На третия ред седеше майка му. Носеше тъмно палто и беше дошла да присъства на този ден, да види сина си на ярката сцена на историята.

— ... че самите частици могат да се движат назад във времето. Последствията от това са от фундаментална важност за много области от съвременната наука, от космологията до...

Свил юмруци, Гордън наполовина се изправи. Гордата енергичност, която излъчваше тя, обърнатата към потока от думи глава...

— ... структурата на субядрените частици. Това наистина е огромен...

Но в хаотичния бяг на месеците, последвали ноември 1963 г., тя бе починала в „Белвю“ без той повече да я види.

— ... мащаб, който има отгласи в усиливащата се връзка...

Жената на третия ред навярно беше застаряваща секретарка, дошла да види президента. И все пак нещо в будния ѝ поглед... Стаята се залюля, светлината се замъгли.

— ... между микроскопичното и макроскопичното, тема...

Влага по бузите му. Гордън се втренчи с размътен поглед към високата и слаба фигура на президента, виждайки го като по-тъмно петно под ярките прожектори. Зад него, не по-малко реални, бяха имената от Кеймбридж, всяко едно от тях фигура, всяко познаващо другите, но никога изцяло. Тъмните сенки сега се движеха извън обсега му, всяка в собствената си посока, точно като него, Рамси, Марша, Лейкин и Пени. Но всички те бяха само сенки. Светлината на прожекторите минаваше през тях. Изглеждаха като замръзнали. Всъщност се променяше самият пейзаж, най-после разбра Гордън, пречупен от собствените си закони. Самото време и пространство бяха играчите, огромни земи, поглъщащи фигурите, една-единствена тъкан на бъдеще и минало. Нямаше поток от години. Търпеливите причинно-следствени вериги се движеха едновременно и назад, и напред. Пейзажът на времето се вълнуваше, размътваше и нагъваше, като огромен звяр в тъмното море.

Президентът беше завършил. Гордън се изправи. Той се приближи до поставената върху дървени крачета катедра.

— Наградата „Енрико Ферми“ за...

Не можеше да прочете написаното. Лицата висяха пред него. Очи. Блестящи светлини...

Той започна да говори.

Виждаше тълпата и си мислеше за вълните, които минават през тях и се разбиват в бяла, всепоглъщаща пяна. Малките фигурки неясно усещаха въртопите на вълните като парадокс, като загадка, чуваха тиктакането на времето, без да знаят какво усещат и се вкопчваха в линейните си илюзии за минало и бъдеще, за напредване, за своето някогашно раждане и зейнала предстояща смърт. Думите заседнаха в гърлото му. Той продължи. И си помисли за Маркъм, за майка си, за всички онези безбройни хора, които никога не губеха надеждите си и за странните им човешки сетива, за загубената им илюзия, че независимо как се движат през тях дните, винаги остава импулсът на предстоящото, чувството, че дори сега все още има време.

---

[1] Американско физическо дружество. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.